

"ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН ОҚЫТУ ӘДІСНАМАСЫ ЖӘНЕ ҚОЛДАНБАЛЫ ЛИНГВИСТИКА: ЖАҢА ТӘСІЛДЕРДІҢ ПОСТПАНДЕМИЯЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ" АТТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ МАҚАЛАЛАР ЖИЫНТЫҒЫ

СБОРНИК СТАТЕЙ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО- ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ "МЕТОДОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ И ПРИКЛАДНАЯ ЛИНГВИСТИКА: ПОСТПАНДЕМИЧЕСКАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЧЕРЕЗ НОВЫЕ ПОДХОДЫ"

www.zhubanov.edu.kz

PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC PRACTICAL CONFERENCE "FOREIGN LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY AND APPLIED LINGUISTICS: POST- PANDEMIC TRANSFORMATION VIA NEW APPROACHES"

April 14, 2022

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Қ. ЖҰБАНОВ АТЫНДАҒЫ АҚТӨБЕ Өңірлік Университеті
Ағылшын және неміс тілдері кафедрасы**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
АКТЮБИНСКИЙ РЕГИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. К. ЖУБАНОВА
КАФЕДРА АНГЛИЙСКОГО И НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКОВ**

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
K. ZHUBANOV AKTOBE REGIONAL UNIVERSITY
DEPARTMENT OF ENGLISH AND GERMAN LANGUAGES**

**ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН ОҚИТУ ӘДІСНАМАСЫ ЖӘНЕ ҚОЛДАНБАЛЫ
ЛИНГВИСТИКА: ЖАҢА ТӘСІЛДЕРДІҢ ПОСТПАНДЕМИЯЛЫҚ
ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ**

Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ
14 Сәуір 2022 жыл

**МЕТОДОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ И ПРИКЛАДНАЯ
ЛИНГВИСТИКА: ПОСТПАНДЕМИЧЕСКАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЧЕРЕЗ НОВЫЕ
ПОДХОДЫ**

МАТЕРИАЛЫ
Международной научно-практической конференции
14 Апрель 2022 года

**FOREIGN LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY AND
APPLIED LINGUISTICS: POST-PANDEMIC TRANSFORMATION
VIA NEW APPROACHES**

MATERIALS
of International scientific-practical conference
April 14, 2022

АҚТӨБЕ - 2022

УДК 80/81
ББК 81.2
Ш50

"Шетел тілдерін оқыту әдіснамасы және қолданбалы лингвистика: жаңа тәсілдердің постпандемиялық трансформациясы" атты халықаралық ғылыми практикалық онлайн конференциясының мақалалар жиынтығы

Редакция алқасы:

Р.А.Бекназаров – т.ғ.д., профессор, Г.Т. Шоқым – ф.ғ.д., профессор, К.Б.Коптлеуова – ф.ғ.к., доцент, З.Е.Сулейменова – ф.ғ.к., Қ.Жұбанов атындағы АӨУ доценті, Г.А.Дженалаева – PhD, Д.К.Тастанбаева - аға оқытушы, А.А.Оразова – магистр, аға оқытушы, А.А.Уайс - магистр, аға оқытушы, Ж.Н. Амиргалиева – магистр, оқытушы, С.Г.Усенова - магистр, оқытушы.

Ш50 Шетел тілдерін оқыту әдіснамасы және қолданбалы лингвистика: жаңа тәсілдердің постпандемиялық трансформациясы атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары». – Ақтөбе, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, 2022 ж. - 530 бет. – ISBN 978-601-7664-38-1

Материалы международной научно-практической конференции, Методология обучения иностранным языкам и прикладная лингвистика: постпандемическая трансформация через новые подходы. – Ақтөбе, Актюбинский региональный университет им.К.Жубанова, 2022 г. - 530 стр. – ISBN 978-601-7664-38-1

Material of International scientific conference Foreign language teaching methodology and applied linguistics: post-pandemic transformation via new approaches. – Aktobe, K.Zhubanov Aktobe Regional University, 2022. - 530 pp. – ISBN 978-601-7664-38-1

Жинақта заманауи лингвистика, шетел филологиясы және шетел тілін оқыту әдістемесінің өзекті мәселелері, сондай-ақ әдебиеттану мен аударма мәселелері қарастырылған материалдар қамтылған.

УДК 80/81
ББК 81.2

ISBN 978-601-7664-38-1

© Қ. Жұбанов атындағы АӨУ, 2022 ж.

ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ МЕТОДИКИ ИНОЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
ACTUAL PROBLEMS OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION METHODOLOGY

Grace Davis

**AN EXPERIENCE LIKE NO OTHER “AT” K. ZHUBANOV AKTOBE REGIONAL
UNIVERSITY**

This January, I was fortunate enough to be selected as a Virtual English Language Fellow (VELF) by K. Zhubanov Aktobe Regional University in Aktobe, Kazakhstan. Going in, my knowledge of this university - and Kazakhstan, in general -was limited. I was nervous about teaching in an unfamiliar culture and working with new students and teachers in an online setting. Flash forward nearly three months, and I could not be more grateful for this placement at this incredible university, and I have loved every minute.

As a VELF, my work is diversified into several avenues. First, I virtually teach two groups of English at the ACTFL Intermedite level. Second, I facilitate a weekly conversation club. Lastly, I train teachers from the university and other high schools in the area on blended learning. The collaboration and engagement with the students, staff and teachers and the Aktobe community has been a truly rich and unforgettable experience. Even though I am half a world away in Monterey, California, they have successfully taught me about Kazakhstan and its people, cuisine, language, and culture. The following platforms, themes, and methodologies have resulted in a fruitful cultural and linguistic exchange.

While online learning can be difficult, many tools exist today, and I believe they are key to success in this modern world. My favorite platforms include Padlet, Flipgrid, Jamboard, and other popular social media platforms. As students often already utilize these platforms in their daily lives, think Whatsapp and TikTok, their integration is seamless and enjoyable. In general, I recommend starting with the tools you are most familiar with, and slowly adding more technology into the classroom if that technology supports and betters your lesson. Standards and goals should always come first. Furthermore, you can almost always have your students teach you if you are not as comfortable using technology. Such tools in the language learning classroom boost motivation, collaboration, and student engagement.

One platform we have been using consistently in my classes is called Padlet. Padlet is a collaborative, digital bulletin board, and has many uses. One of the first ways we used Padlet in my English classes was to teach me about Kazakhstan. Since I couldn't be in Aktobe, they brought Aktobe to me! Our Padlet, titled [Teach me About Kazakhstan](#) can be viewed to see what the students suggested, and to have a better idea of how Padlet works. In addition to this cultural exchange, Padlet is an excellent resource for learning and using new vocabulary words. My Kazakh students created a vocabulary bulletin which includes a picture to describe the vocabulary word, a definition of the word and lastly, how to use the word in a sentence. The characteristics of Padlet can be found [here](#). Both of these class Padlets are an example of how this tool can be used in an in-person, hybrid or online class.

Another useful application we have utilized is called Flipgrid. Flipgrid allows users to post videos and audios to a collaborative online platform. During the months of February and March students taught each other about two important observances we have in the US, Black History Month and Women's History Month. In February - Black History Month - we used Flipgrid to share the accomplishments and achievements of African Americans throughout history. Then, in March, we learned from one another about Women's History Month and International Women's Day, as students created Tiktok videos and uploaded them to Flipgrid. These are just two examples of the never ending opportunities available on Flipgrid. Flipgrid is an excellent tech resource to increase student voice and autonomy in any classroom, at any age and any level. The students can practice speaking, listening, and interacting as a community.

Lastly, during this month (April) we are learning about the environment, and sustainability. In addition to Padlet, Flipgrid and other social media platforms, is our use of Google's Jamboard. Jamboard is a white-board style canvas where users can add text, pictures and other icons in a collaborative way. We used Jamboard as a virtual [KWL](#) chart to explore the Great Pacific Garbage Patch, what we knew about it, what we wanted to learn about it, and finally what we did learn. To see the complete Jamboard please visit this link, [KWL Great Pacific Garbage Patch](#).

Kazakhstan is a grande and vibrant country, and the technological tools available today make it fantastically easier to connect educators and learners from opposite ends of the globe (litterally, in my case!). The resources I have described yield engaging and inspiring experiences for both the students and the teacher. Padlet, Flipgrid, TikTok and Jamboard are just a few of the many online tools available today, and each of them have played a significant role in the successful cultural and linguistic exchange between me and my students in Kazakhstan.

Айжанова Гульжан Айғалиевна (*Қазақстан, Ақтөбе*)
Ғылыми жетекшісі: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ-дың
шетел филологиясы кафедрасының профессор м.а.,
педагогика ғылымдарының докторы
Булатбаева Кулжанат Нұрымжанқызы

ҚАЗАҚСТАН МЕКТЕПТЕРІНДЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ КОМПЬЮТЕРЛІК ОЙЫНДАР ТАПСЫРМАЛАРЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ-МӘДЕНИ МАЗМҰНЫ

ТҮЙІНДЕМЕ: Осы мақалада ұсынылған зерттеу жұмысымда Қазақстан мектептерінде ағылшын тілін оқытудағы компьютерлік ойындар тапсырмаларының ұлттық-мәдени мазмұнын жан-жақты қарастырдым. Шет тілін, нақтырақ айтсақ, ағылшын тілін оқытудың маңыздылығына және тиімді әр түрлі әдіс-тәсілдеріне тоқталдым. Сонымен қатар, 3-сыныпқа арналған «Smiles» оқулығына шолу жасап, оқушыларға өзіміздің ұлттық аспаптарымызды, Байқоңыр космодромымызды ағылшын тілінде тапсырмалар ұсынылғанын атап өттім. Мақаламды қорыта келе, мысал ретінде өзімнің тапсырмаларымды ұсындым.

Тірек сөздер: заманауи, ұлттық-мәдени, маңыздылық, компьютер ойындары.

Қазіргі заман – бәсекелестік, ғылым, білім мен жоғары технологиялар заманы екені бәріне мәлім. Осыған орай жаңа технологияны оқыту процесінде жаңа оқу пәндерінің пайда болуы, және оқытудың жаңа формалары мен тәсілдерін қарастыру бүгінгі күннің өзекті мәселесі.

Білім берудің басты мақсаты - білім мазмұнын жаңартумен қатар, оқытудың әдіс - тәсілдері мен әр түрлі құралдарын қолданудың ұтымды тиімділігін арттыруды талап етеді. Осы мақсатты жүзеге асыруда компьютерлік технологияны пайдалану әдісі ауқымды рөл атқарады. Компьютер сабақтың тиімділігін, сапасын, оқушылардың белсендігін арттыратын технологиялардың бірі болып табылады. Бүгінгі таңда, жоғары және орта мектеп пәндерін компьютер көмегімен оқыту нәтижелілігін жақсарту проблемасын қарастыру ең басты орын алады.

XXI ғасыр қарсаңында шетел тілі сабағында компьютерді пайдаланудың маңыздылығы орасан зор. Оқыту әдістерін жетілдіру білім беру жүйесінде де ақпарат технологиясын дамытуға да үлесін қосты. Қазақстан мектептерінде ағылшын тілін оқытудағы компьютерлік ойындар тапсырмаларының ұлттық-мәдени мазмұнын қарастырған жөн. Өйткені, біз шетел тілін тек басқа елдің мәдениетімен танысып қана қоймай, сол үйреніп жатқан шетел тілде өзіміздің ұлттық-мәдени, тарихи құндылықтарымызды басқа елге насихаттай білуіміз керек. Сондықтан бастауыш сыныптардан бастап, сабаққа өз ұлтымыздың дәстүрін, мәдениетін ағылшын тіліне аударып, алуан түрлі ойын, дидактикалық материалдарды дайындаған жөн. Мәселен, үшінші сыныпқа арналған Smiles оқулығында «Music» тақырыбында қазақ халқының ұлттық аспаптары ағылшын тілінде сөз жұмбақ ретінде тапсырма

ұсынылған(Jenny Dooley, 54бет). Сонымен қатар, «Explorers and Inventors» бөлімінде Байқоңыр космодромы туралы ағылшын тілінде диалог түрінде тапсырма берілген(Jenny Dooley, 58бет). Осы тапсырмалар кітаптың диск қосымшасында да бар болуы әбден мүмкін. Компьютерлік ойындар оқушылардың сабаққа деген қызығушылықтарын арттырып, жан-жақтылықты дамытады. Шетел тілі сабағында компьютерді қолдануға негізделген қосымша жеке әдістемелер оқу мақсаттары мен жағдайларына қарай қолданылғаны дұрыс.

Оқытылып отырған шетел тілдің, яғни ағылшын тілі ауқымды түрде қолданылатын елінен тыс жерде жүріп, ағылшын тілінде коммуникативтік құзырлықты игеру қиындыққа соғады. Сондықтан сабақ барысында көптеген әдістер мен жұмыс істеу әдістемелерін қолданып, шет тілі сабағында сөйлеу мәдениетін дамытуға, шынайы түрде сөйлеуге әртүрлі жағдайлар туғызу мұғалімнің басты міндеті.

Шет тілін оқыту – жүйелілікті, талапты, сабақтың дұрыс құрастырылуы мен мазмұнды болуын, толық уақытты және көп еңбекті талап ететін үрдіс.

Шет тілін оқыту үрдісінің тиімділігі көптеген тәсіл, құралдарға тәуелді, соның ішінде дидактикалық құралдар басты орында, себебі оны қолдану шет тілін үйретудің негізгі мәселесін шешуге көмектеседі.

Оқушыларды меңгеріліп отырған шетел тілдің халқының тарихи-мәдени құндылықтарымен таныстыру да аса маңызды. Осы мақсатта көптеген материалдар (суреттер, мәтіндер, дыбыстық жазбалар, видеолар және т.б) қолданудың маңызы зор екені мәлім. Ағылшын тілінде сөйлейтін елдердің өмір салтымен танысу незінен тек мәтіндердің ғана емес, оған қоса видео материалдар да, кейде қосымша иллюстрациялардың көмегімен жүзеге асады. Осылайша оқушыларға ағылшын тілінде сөйлейтін елдердің өмірі, салт-дәстүрлері, мәдениеті, тілдік жағдайы жайлы шынайы көрініс беруі қажет. Осы мақсатқа «тілді меңгеру үрдісін нақты шет тілдік шындықты игеру» электрондық материалдарды қолдануға болады, оның ішінде оқу бейнефильмдерді, мультимедиялық көрсетілімдері кіреді.

Электрондық материалдарын оқу үрдісінде пайдалану арқылы келесі көптеген ерекшеліктерін айқын айтуға болады:

- компьютерлік, сонымен қатар ақпараттық ресурстарға байланысты білім қорының сақталуы;
- педагогикалық еңбекті автоматтандыру және оқыту жүйесін жобалау, оқыту міндеттеріне қарай оқу материалдарын сапалы таңдау және сабаққа дайындау;
- әртүрлі оқыту формаларын іске асыру (іскерлік, тестік бақылау және т.б.);
- үлкен мәтіндерді және мультимедиялық көрсетілуі;
- әр оқушының қабілетіне орай интерфейс ұйымдастыру ерекшелігі;
- үлкен ақпараттарды сақтаудың қарапайымдылығы (бірнеше энциклопедиялық томдардың бір компакт дискіде сақталуы).

Кей кездерде оқушылардың сұранысын терең ұғыну қажет болса, кейде пәндік саладағы білімді талдау маңызды болып келеді, ал үшінші бір жағдайда оқытудың психологиялық ұстанымдарын ескерген жөн.

Жоғары да аталып кеткен ерекшеліктеріне қоса, артықшылықтарын да атап өткен жөн:

- Олар оқушыларға тақырып шеңберінде және белгілі бір уақыт аралығында қолданылуға тиіс мәліметтер көлемін ұлғайтады.
- Қазіргі таңдағы ара-қашықтықтан оқу процессін нәтижелі, сапалы өткізуге болады. Осыған орай, көптеген Wordwall, kahoot, quiznet бағдарламалары кең қолданысқа ие.
- Оқу процессіндегі оқыту жүйесінің көп деңгейлі дамуы және олардың таратылуы мен оқу материалының сапасын арттырады.

Компьютердің көмегімен әртүрлі ойындар құрастырылып, оқушылар өз бетінше, сондай-ақ басқа оқушылармен бірге ағылшын тілін оңай және қызықты үйренуге мүмкіндік алады. Татарников О. Айтуынша: «Компьютер көрнекі-бейнелі ойлауды, қозғалыстық және ауызша қарым-қатынас машықтарын, мақсатты әрекеттерді және әлеуметтеуді дамыту үшін

мүмкіндіктер туғызатыны туралы әжептәуір дәлелдер бар».

Қазіргі таңда оқу үрдісіне арналған оқулықтарға арнайы дискілердің бары да қуантады. Дискіні қолдана отырып, оқушы фонетикалық дыбыстарды, айтуға қиын сөз немесе сөз тіркестерін керегінше тыңдап, жаттыға алады. Бұл оқушының айтылымына да едәуір көмек. Сондай-ақ әр өткен тақырыптан соң оқушы бақылау жұмыстары, тест арқылы да өз білімдерін бекітеді. Яғни, бала өз білімін өз бетінше тексере алады. Компьютер, компьютер ойындары қазіргі заманғы оқушылардың қызығушылықтарын оятып қана қоймай, ынталандырады. Мұғалім үшін де компьютер оқу материалын алу мүмкіндігін едәуір кеңейтеді. Бейне материалдарды, түсті графикалық мультимедияны қолдану оқушыға жағымды әсер етеді. Осылайша, оқушылар белсенді түрде оқу үрдісіне қатысады.

Қазақстан мектептерінде ағылшын тілін оқытудағы компьютерлік ойындар тапсырмаларының маңыздылығы айдан анық. Өткен тақырыпты бекіту кезінде әр түрлі қызықты ойындар құралып, оқушыларға да өз бетінше ойындар құруға мүмкіндік берілсе, әр оқушы ойын тапсырма ойдан табу мақсатында өз ойлау қабілетін арттырып, даму, ізденіс үстінде болады.

Компьютерлік ойын тапсырмалары арқылы оқушылардың жас шамасына қарамастан, тиімді пайдалана білген мұғалімге оқу-тәрбиелік мақсатына жетуіне көмегі зор.

Компьютерлік ойындарды, оларды топтау мәселесімен Б.Г.Кочетков, А.Г.Шмелев, В. Сменов және тағы басқалары зерттеу үстінде. Б.Г. Кочетков айтуынша, арнайы компьютер күнделікті өмірді, қоршаған ортаны шынайы бейнелеуді негізге ала отырып, ойындарды түрлендіруге мүмкіндік береді. Компьютерлік ойындардың компьютерлендіру процесін шапшаңдатуға ойындардың рөлінің маңыздылығы зор. Сондай-ақ, шетел тілі сабағында жаңа лексиканы ойын арқылы үйрету өте ұтымды.

Мысал келтіретін болсақ, Әйтеке биді және оның шешендігін насихаттау мақсатында, келесі шешендік сөздермен жұмысты ұсындым: Әйтеке бидің «Ашу бар жерде ақыл тұрмайды» дегенді “There is no intelligence where anger is” ғибратқа толы нақыл сөздерін аударып, ағылшын тілінде талқылауға салып, және де Төле би, Қазыбек билердің де әдемі даналық, алғыр сөздерін тауып, компьютерді қолдана отырып, әр түрлі жұмыстар дайындауға тапсырма беру арқылы оқушыларды тәрбиелеп қана қоймай, ағылшын тілінде өз халқымыздың құндылықтарын насихаттауға баулауға зор көмегін тигізуде деп ойлаймын. Тағы да сондай сияқты қызықты компьютерлік ойындар арқылы тек шетел тілін жәй ғана үйретіп қана қоймай, жан-жақты, өз елін, жерін, тарихын, мәдениетін, дәстүрін сүйетін тұлғалар қалыптастыруға болады.

Қорыта келе, қазіргі таңда мұғалімдер сабақтың дәстүрлі түрлерінен басқа жаңа әдістемелерді қолданып, компьютерді кең ауқымды пайдалану өте тиімді. Бұл жағдайда өзіміздің білім берудегі жағымды дәстүрлерімізді жоғалтып алмай, қазақ халқының ұлттық мәдени құндылықтары мен дәстүрін жоғалтпай отырып, білім беру процесі мен мазмұнының жеке тұлғалық және практикалық бағытталуын күшейту қажет деп есептейміз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Современные направления лингвистической науки. Булатбаева К.Н., Бижкенова А.Е., Дуйсекова К.К., Жуманбекова Н.З., Жумабекова Б.К., Сабитова Л.С. / Монография. – Алматы: Эпиграф, 2017 – 380с.
2. Английский язык в Казахстане: методологические основы. Булатбаева К.Н., Бижкенова А.Е., Сабитова Л.С./Методологическое пособие.- Астана: Мастер ПО, 2017.-70с.
3. Traditions of Human Physical Development in Kazakh National Pedagogy as a Means of Patriotic Education of Future Teachers. Bulatbayeva K.N., Bimakhanov T.D., Ibragimov G.I., Murzabekov M.K., Kuatbekov Sh.N./ Espacios, vol 39 (Number 19) P.17 ISSN 07981015 <http://www.revistaespacios.com>.
4. Activity Book “Smiles” for Kazakhstan Grade 3. JennyDooley./ First published 2018. Printed in Kazakhstan. ISBN 978-1-4715-7482-5. p54, 58.
5. Әдебиет оқу. Жалпы білім беретін мектептің 3-сыныбына арналған оқулық: 2 бөлімді. /

Қабатай Б.Т., Зейнетоллина Ү.К., Қалиева В.А. – Алматы: Атамұра, 2018.

6. <http://infourok.ru>

<http://edunews.kz>

7. Интернет-зависимость и зависимость от компьютерных игр в трудах отечественных психологов. Социально-психологические аспекты зависимости от онлайн-игр и методика ее диагностики // Кочетков Н.В. 2016. Т.7. №3. С. 148-163

8. Язык и культура. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г./М: Индрик, 2005-1040с. ISBN 5-85759-289-5

Айтқұлова Динара Нығметовна

APPROBATION OF MODERN ASSESSMENT CRITERIA IN THE PROJECT METHOD IN STUDENTS' INDIVIDUAL WORK CONTENTS

Abstract. Article enlightened organization's management system independent of classroom work at the university. The article provides a definition of independent work. The author shows the main goals and objectives need to organize independent work in high school at the present stage of education. The definition of the levels of development of general skills, determined during the execution of independent work by students. The author reveals the main stages of organization of independent work, as well as conducting testing of the study. The article provides an analysis of the survey indicators of efficiency of independent work in high school. The contents of the article reveals the meaning of the concept and criteria of efficiency of independent work of students. The article describes the criteria for assessing the degree of success of management of independent work of students. The main recommendations after testing of the first and second phase of the project, which are due to the introduction of this organization of educational process on classroom work independently in high school.

Keywords: independent work; self-management of work; the criteria for assessing the effectiveness; general professional skill.

By achieving strong learning outcomes in a technological way, a teacher can pay more attention to his / her pedagogical creativity and student development. The key to understanding the technological structuring of the learning process is to systematically and consistently focus on specific goals. Methods of goal setting in pedagogical technology are effective. Learning objectives are formulated through learning outcomes expressed through student action and must be clearly recognizable by the teacher or any expert. In the implementation of a very successful idea, there are usually the following main difficulties: how to translate learning outcomes into the language of action, and how to achieve the unambiguousness of this transition? These problems can be solved in two ways: first, to clarify the system of goals through the system of pedagogical taxonomy, and second, through taxonomy, the teacher can translate insufficiently clear ideas into the clearest, clearest language of learning objectives. systematization and sequential placement on a specific structure.

The use of hierarchically categorized, orderly goals is important for the teacher, first of all: the teacher's focus on the main idea, using taxonomy, the teacher not only sets and sets goals, but also prioritizes them, specifying the order and prospects of further work ; brings transparency and openness in the interaction of teacher and student; Specific learning objectives allow the teacher to explain and discuss their joint learning work, to have a clear understanding of any stakeholders. In any case, the process of defining and formulating a goal is not over. Such criteria are based on the definition of the goal, and the methods allow you to more or less confidently assess the results achieved by the selected criteria for the lesson. - You will be able to conduct your activities professionally and effectively.

What should be guided in the development of assessment criteria in the implementation of

the criteria-based assessment system? How are the content and procedures of assessment in accordance with the specifics of the discipline? What are the criteria-based approaches to assessment? The proposed guidelines can answer. This guide provides guidance to teachers on how to refine learning objectives based on taxonomy developed under the guidance of American scholar B. Bloom, assessment algorithms for achieving results, and methods for selecting and accurately defining achievement criteria.

The famous scientist M. V. Klarin defined pedagogical technology as “a system of procedures and complexes of all individual means and methodological means used to achieve pedagogical goals”. It analyzes the literature and discusses the main ways of setting learning objectives:

1. Determination of the goal through the studied content.

This way of setting goals is the most widely recognized traditional way (eg, "Reading the content of a paragraph...", "Learning the theorem..."), but these goals are applicable because they reflect the content of the training. Setting goals through the actions of the teacher. Such a goal is focused on the teacher's actions. When setting a goal in this way, a focused teacher does not always have the opportunity to evaluate the results achieved by students (for example, "Introduce students ...", "... show", "... explain").

Non-technological method setting is not overcome, but simply hidden.

3. Setting goals through the intellectual, emotional, personal development processes of students. These goals reflect general educational goals (for example, "formation of skills", "development of cognitive activity of students"). Such goals can be set, but are associated with certain difficulties. tools for measuring it.

4. Goal-setting through the actions of students. This concept of goals brings clarity to the planning and conduct of the lesson (for example, “The goal of the lesson is to solve (perform, solve)”). So, what are the most effective ways of setting learning goals in pedagogical technology? Learning objectives are formulated through learning outcomes that are reflected in the student's actions. In addition, learning outcomes are defined in such a way that they are precisely defined: if he succeeds, then both he and the teacher will achieve great success; (2) describe goals in the most precise and clear language possible [1]. In accordance with the level program for advanced training of teachers of the Republic of Kazakhstan, the learning objectives and their results are determined on the basis of the above approaches.

What do you think students should know?

What are the key ideas students need to understand?

What questions should students study and analyze?

And the learning outcomes allow the teacher to see if he has achieved the goals set in the lesson. Learning outcomes: should be student oriented; there is a verb describing a certain skill; must be written from the perspective of the student's academic performance. Teachers of the level programs learn how to make a medium-term plan for a series of lessons and a plan for a single lesson, i.e. short-term lesson plan for the third and fourth days of the fourth week of the first "Face to Face". period. The Center of Excellence Education Portal provides many resources for teachers to use when planning. The Planning Guide allows teachers to understand who a set of lessons is intended for, what to teach, and what assessment methods to use. The table you need to fill out is an object used in medium-term planning. Teachers can use it to record learning objectives, active learning strategies, learning outcomes, planned assessments, student attendance, and a list of resources needed for each lesson. The instructions for filling based on the purpose and content of education. The purpose of the introduction of criteria-based assessment is to improve the quality of education in the new process. Bringing students' knowledge in line with international standards. Criteria-based assessment is a new requirement of the modern education system. The student can set goals through critical thinking. And there will be great efforts to achieve results.

- 1.2. *Criteria-based assessment system for students.* The culture and practice of formative assessment in the classroom is a complex set of actions in the process of reforming the assessment system is one of the directions. Due to the asymmetry in the philosophy of the teacher's consciousness, the object perceived in the mind arises when it does not correspond to the

previously formed opinion and preferences. According to the philosophy of consciousness, it is good to have asymmetry. There are also disadvantages: it increases the objectivity in the perception of the object, which causes asymmetry and leads to its development. Therefore, teachers who are critical and skeptical of formative assessment can further objectively evaluate the results obtained on the basis of formative assessment. In turn, this allows the teacher to achieve real changes and good results in their practice, provided that it creates a professional environment that stimulates and supports the pedagogical community. According to the philosophy of consciousness, asymmetry occurs when the object in consciousness does not correspond to the previously formed beliefs and preferences. The best thing is to increase the objectivity of the perception of a given object, which leads to its development.

The author of the first example of pedagogical goals was an American scientist B. Bloom. He published the first part of his work "Taxonomy" (1956). Bloom's taxonomy is a classification of pedagogical goals of teaching in the field of cognition. It includes six levels of thinking skills: knowledge, understanding, application, analysis, summarization, evaluation. In the following decade, D. Kratwol and other scientists wrote the second part of the work "Taxonomy" (in the field of affective). The first part describes the field of cognitive (cognitive) goals. Let's first look at the area of activity and the relevant goals it covers.

1. Cognitive sphere. This includes goals from memorizing and retrieving the studied material to solving problems. In the process, it is necessary to rethink existing knowledge (think differently) by introducing something new and create a new connection with the previously studied ideas, methods and approaches. The cognitive field covers most of the learning objectives in programs, textbooks, and teachers' daily practice.

2. Effective (emotional-value) sphere. It includes goals such as the formation of value orientation and activism, from the simple perception of environmental phenomena.

3. Psychomotor sphere. This includes goals related to the formation of motor (motor), manipulative action, neuromuscular coordination. These are the goals of writing skills, language skills, physical education and training [3].

The clarification of the objectives of the subject on the basis of Bloom's taxonomy takes place in two stages: the first defines the purpose of the course, and the second defines the purpose of daily activities. In order to fully measure the goals and restore learning, it is necessary to provide criteria for achieving each goal. In other words, it should be described in such a way that it is concise about the purpose of the study and its achievement and unambiguousness. Obviously, it is difficult for teachers to set goals on the six steps of the cognitive level in Bloom's taxonomy. Therefore, the following tables provide conditional requirements for goal setting for teachers (Tables 1 and 2).

Table 1. Categories of learning objectives in the field of cognition

Education. This category refers to the memorization and reproduction of the studied material. Student: knows terms, facts, methods and procedures, basic concepts, rules and principles.
Understanding. An indicator of the ability to understand the studied material is to change it from one form to another, "translate" (translation) from one language to another (for example, from a linguistic form to a mathematical form). An indicator of understanding is either the student's own interpretation (brief explanation) of the learning material or the prediction of the further course of events and phenomena (predicting the consequences, consequences). The results of such training exceed the dry memory of the material. Student: understands facts, rules and principles, explains (interprets) language material, graphs and diagrams, transforms language material into mathematical expressions, designs and describes the results from the available data.

3. *Application.* This category refers to the ability to apply a particular material to a specific and new situation. This includes the application of rules, concepts, laws and theories, methods. Relevant learning outcomes require a higher level of understanding of the material. Student: applies concepts and principles in new situations, applies laws and theories to specific practical situations, demonstrates the correct application of methods.

4. *Analysis.* This category includes the separation of whole parts, the definition of the relationship between them, the perception of the principles of construction of the whole. Check and classify information according to facts and reasons. Conclusion and identification of evidence to

support the generalization. The student: distinguishes closed (hidden) assumptions, sees errors and shortcomings in the logic of reasoning, makes distinctions between facts and consequences, evaluates the importance of information.

5. *Compilation*. This category refers to the ability to combine elements to create a whole world of novelty. Such a new product includes messages, speeches, reports, action plans. The corresponding learning outcomes indicate a creative approach that pays special attention to the new system and structure. Student: writes a short essay, essay, makes a plan for an experiment, uses knowledge from different fields to compare a plan for solving a problem.

One of the main principles of taxonomy is that it should be an effective tool in the hands of the practitioner-teacher. B. Bloom is the author of several original approaches to pedagogical techniques. One of them is Bloom's Cube. The questions are written on the sides of the cube: "Why", "Explain", "Highlight", "Offer", "Invent", "Share".

The teacher (or student) throws the cube. It is necessary to formulate a question according to the educational material on the side of the cube itself. The questions of the word beginning with "why ..." correspond to procedural knowledge. In this case, the student must find the cause-and-effect relationships, describe the processes that took place in relation to certain objects and phenomena.

In answering the question "Explain ..." the student applies the concepts and notions to the new situation, applies the laws and theories in real practical situations, demonstrates the correct application of methods and techniques. Tasks "Suggest ...", "Invent ...", "Share ..." are aimed at stimulating the student's thinking. It is obvious that simple memorization does not help the student to master the material effectively.

There are two ways to use this approach:

The teacher asks the appropriate questions:

The student composes questions. And it is clear that it is much easier not only to answer questions of a reproductive nature, but also to formulate them. It is more difficult to formulate questions aimed at finding causal relationships. It is even more difficult to formulate questions and tasks that begin with the words "Suggest ...", "Think ...", "Share ...". Of course, the teacher must clearly assess the student's work related to the development of questions and tasks [4].

Conclusion. In today's education system, it is very important to be able to develop and effectively use the criteria for success in achieving learning objectives. Because now not only the education of students plays a key role, but also the development of students' competencies, their personal qualities, proper communication with the environment, self-development, self-education. Assessment by success criteria is timed to meet all the requirements of the goals and objectives. Assessment by assessment criteria is carried out throughout the lesson. First of all, it is very effective in assessing teamwork. This is because the evaluation of group work by criteria leads to the effectiveness of the work and the ability of students to freely express their opinions through mutual assessment. They adapt to life by expressing their opinions freely and evaluating the work of others. By creating criteria for planned lessons, the given criteria contribute to the formation of their motivation for the lesson, the formation of their own thoughts, opinions, memory, reasoning, differentiation, new thinking, responsibility to each other, to the teacher. There is fairness in the assessment of students, they know what they have achieved and what they need to know according to the given criteria.

Criteria-based assessment allows teachers to create criteria that ensure quality results, obtain information to analyze and plan their work, improve the quality of the learning process, create a learning trajectory, taking into account the individual characteristics of each student. Students also need to: know and understand the evaluation criteria for analyzing the results; not to make mistakes by knowing the criteria, to give quality results; participate in reflection, ie evaluate yourself and your friends; By participating in the assessment process, they have the opportunity to deepen their knowledge, apply their knowledge, express themselves freely, and think critically. Confucius, a well known oriental thinker, said, "When you are convinced that your goal is unattainable, change your method, not your goal." Thus, if we change our approach to assessment, if we use criteria-based assessment in our lessons, the effectiveness of school student achievement will increase.

GLOSSARY

Criteria-based assessment - pre-familiar, collectively discussed, specific to all participants in the educational process (students, school administration, parents, legal entities, etc.) in accordance with the purpose and content of education, which contributes to the formation of educational and cognitive competencies of students a process based on comparing students' learning achievements using defined criteria.

Criteria are the rules, justifications and criteria for making a decision on the assessment of something in accordance with the proposed requirements. Each criterion has a descriptor, which gives a clear idea of the correctness of the results of the study task. Assessment according to the descriptor determines the achievement of the student's goals.

Formative (current) assessment - an assessment that is carried out daily in the classroom, determining the level of knowledge and skills. Formative assessment is a close interaction between student and teacher in the educational process. It also allows students to learn how well they have completed tasks in learning new material and to accomplish learning goals and objectives.

Internal summative assessment is to determine the level of formation of knowledge and reading skills after reading the block of educational information. Internal final assessment is carried out by teachers or school administration.

External summative assessment - determines the level of formation of reading skills and knowledge in primary school (grade 5), secondary school (grade 10), high school (grades 11-12). The assessment of the final work is the basis for determining the final assessment of the reporting period of training. Student achievement report is information for a certain period of time, which shows what skills are formed in the student, as well as how to apply the acquired knowledge and skills in practice.

Portfolio is a method of recording the assessment of individual achievements of a student at a certain stage of education, reflecting the achievements, progress, learning outcomes in one or more subjects. The portfolio is introduced for the purpose of objective and fair assessment of student results in the implementation of the criteria system.

Moderation is the process of discussing the final work of students in the same class of teachers who teach the same subject in order to standardize the assessment for objectivity and fairness. Moderation can significantly improve the results and quality of the educational process.

References

Clarín M.V. Technology postonovki goals: course work. Section "Pedagogy". - Moscow, 2005. - 25p.

Teacher's Guide (fourth edition) Third (basic) level. Presented by the Methodological Council of the Center of Excellence AEO "Nazarbayev Intellectual Schools". - Astana, 2015.

Oparina NM, Polina GN, Faizulin RM, Shramkova IG Adaptive testing: textbook. - Khabarovsk, 2007. - 11 p.

Problems of setting and defining cognitive goals. Bloom's taxonomy presentations LOGO.– Astana, 2012. Electronic resource: <http://www.myshared.ru/slide/1032016/>

Akdidar Sayagul

THE EFFICIENCY OF USING INTERNET RESOURCES IN ENHANCING ENGLISH VOCABULARY OF THE MIDDLE-LEVEL LEARNERS

The content of teaching the lexical side of speech provides for the possession of a lexical minimum, providing the opportunity to communicate in everyday and socio-cultural spheres. The essence of the selection of vocabulary produced for educational purposes is to select from the set of

words, stable phrases and speech cliches included in the lexical composition of this course, the part that in its composition and volume corresponds to the goals and conditions of this course of study. The selected minimum vocabulary should at the same time ensure the development of the speech skills required by the program with sufficient reliability, be feasible for this contingent of students within the framework of the available rosary of hours, contribute to the solution of educational and educational tasks.

Recently, great importance has been attached to the Internet. And if earlier the use of a computer and special programs recorded on CD and DVD discs was considered an innovation, now the programs work within separate sites, which can be accessed at any time online, and even on a smartphone or tablet.

Teaching methods differ depending on the permissible activity of the student in the process of managing their own learning and the ultimate goal. Thus, the following teaching methods are distinguished:

1. programming of the student's educational activity: the training program offers a sequence of training or control tasks. There are three types of programmable learning: -software-driven learning, where students execute a specific program on a computer.

Such programs can be:

-linear: the sequence of tasks does not depend on the actions of the student;

-branched: the program provides material depending on the previous actions of the student;

-mixed: programs built taking into account both linear and branched principles;

-automated knowledge verification. A monitoring program that checks the fulfillment of the tasks presented by the trainees;

- automated training involves practicing the skills of performing certain mental actions by trainees modeling of the learning environment is the creation of training programs that simulate the structure of an object or the principle of its operation. Computer models can be object (subject) and mental.

Object-type models are aimed at acquiring knowledge about the object and skills to work with it. Models of the same mental type are designed to study the dynamic behavior of an object;

1. free learning: the student chooses the subject and the way to work with the computer.

Within the framework of this training , there are three types of training:

a. structurally controlled: the training material is presented in the form of a hierarchy of data structures;

b. decision-making training: a set of situations, the purpose of which, based on the answers of the trainee, to come to some final result;

c. generative learning: there are interrelated models of the learner and models of educational material, the program creates tasks depending on the assimilation of the material;

2. testing: a special program determines the individual professional and psychological characteristics of the trainees, as well as the level of knowledge they have achieved;

3. informing: the student can use the information stored in memory [1,336].

It should be noted that not all types of automated learning can be used in English lessons. We believe that the most suitable for foreign language lessons are programmed learning, free generative learning. Also, for certain types of activity, the teacher can use testing, and the student can use information.

The use of Internet resources in the training of Internet resources is necessary. Firstly, the introduction of computer technologies contributes to the intensification of the educational process, according to E.I. Dmitrieva. Also, it accelerates the learning process, improves the quality of material assimilation, increases the motivation of students, and allows individualizing the learning process [2,22].

Secondly, new technologies give a high effect of teaching a foreign language, as V.A. Efremenko wrote about. He also wrote that multimedia games contribute to the expansion of vocabulary, help to learn to understand speech by ear [3, 18].

It can be concluded that the purpose of teaching vocabulary, the formation of a lexical skill, involves the development of both receptive and productive skills by students. It should also be remembered that words exist in a word in a lexico-semantic system. Each lexical unit may present more or less difficulty for students, depending on its characteristics. But the role of the teacher is to encourage students to constantly expand their vocabulary.

It should also be noted that the use of Internet resources in English language lessons will help to individualize learning, i.e. take into account the psychological, age characteristics of students, as well as having knowledge, will help improve the quality of material assimilation and will serve as an additional source of motivation.

In working with lexical units, three main stages can be distinguished: the disclosure of the meaning of a word; the primary consolidation of vocabulary and the use of lexical units in various types of speech activity [4,114].

Stage I: semantics - familiarization with the lexical unit, its correlation with the meaning or concept, work on the form of the lexical unit and its use. The disclosure of the meaning of a lexical unit can be carried out in translational and non-translational ways.

Non-transferable methods include:

- 1) demonstration of a lexical unit;
- 2) disclosure of the meaning in the language being studied, for which definitions or enumerations can be used;
- 3) disclosure of meaning through synonyms or antonyms;
- 4) definition of meaning based on contextual guesswork;
- 5) definition of meaning based on word-formation guesswork.

Translation methods include translation of a lexical unit by the equivalent of the native language and translation-interpretation.

During the first stage, it is very important to communicate the features of the word:

- 1) does it form grammatical forms, if so, which ones;
- 2) the meaning of the word: is it polysemous or unambiguous; does the meaning change when adding, for example, a preposition; is the word an archaism, a dialectic, an idiom; does it belong to a certain style of speech;
- 3) how the word is used in the sentence.

Stage II: primary consolidation. This stage should contain a sufficient number of exercises (preparatory or training), ensuring the primary consolidation of vocabulary. At this stage, it is important not to forget about the rule of one difficulty: a new lexical unit is introduced in the context of familiar lexical units and grammatical constructions.

Stage III: the use of lexical units in various types of speech activity. At this stage, exercises with a sample (conditional speech or pre-speech) and exercises without a sample (truly speech) are used. In genuine speech exercises, students themselves select vocabulary for solving communicative tasks[5,152].

At different stages of working with lexical material, different types of exercises are used, i.e. certain types of exercises correspond to each stage. This classification was proposed by I.D. Polat. It reflects the gradation of speech skills and is based on their formation during training. The main types of exercises:

1. non-communicative (language) exercises are preparatory, pre-speech, non-situational training exercises. These exercises are not related to the speech situation or context. They are necessary for the meaningful assimilation and understanding of the linguistic phenomenon, and subsequently they help to use this phenomenon more accurately in oral and written speech;
2. conditional-speech (educational-speech, educational-communicative) allow you to train language material in a conditional (educational) communicative situation imitating a natural one. Students choose their own speech means to solve a communicative task;
3. genuine communicative (genuine speech) exercises, where students use all types of speech activity as in their native language. In exercises of this type, the student chooses the content and form of his statement [6,272].

The exercises are used at the second and third stages of working with lexical material. At the stage of primary consolidation, language exercises are used. At the stage of using a lexical unit in various types of speech activity, conditional speech genuine speech exercises are used. It should be noted that it is necessary to gradually introduce new types of exercises. It is impossible to proceed to genuine speech exercises if the lexical unit has not been worked out in language exercises. From all of the above it follows that there is a certain system of working with lexical material.

The Internet space today offers many opportunities to solve any task, including learning foreign languages. Unfortunately, today schools do not fully use all the opportunities offered to us on the Internet. For methodological analysis, we have selected three of the most popular sites that are used to study the English language and languages in general.

The first site www.duolingo.com. Duolingo is a free online platform for learning a foreign language, which has won many awards. It was launched in 2012, and since then more than 150 million people from all over the world have started learning languages using this service both from the website and mobile applications for Android, iOS and Windows. The founders of the platform were Lewis von Ahn, professor at Carnegie Mellon University, inventor of the CAPTCHA verification system and the MacArthur Fellow program, and Severin Hacker, who received a Bachelor of Science degree in Information technology from the Swiss Higher Technical School of Zurich in 2006 and a PhD from Carnegie Mellon University in 2014.

Duolingo uses a game design that combines a reward system, intuitive exercises, as well as well-developed tips and notes that help to understand the grammar and features of the use of lexical units of the language being studied.

Each language course contains a corpus (a bank of available exercises) and a lexeme analyzer (a statistical process of automatic marking of corpus data).

The program is designed in such a way that the student will be repeatedly offered to work out tasks in which he makes mistakes. Also, the course material requires "fixing", i.e. from time to time the entire material must be repeated. Externally, the language course is a skill tree, where each icon symbolizes a separate skill in which a set of interrelated words or a grammatical phenomenon is taught. Students can learn new lessons or practice already learned material. After learning one set of skills, the next one becomes available. It is necessary to reach a certain level in order to move on to new material.

To work at the school, a special project "Duolingo for schools" has been created on the website, where a teacher can create a class and invite students to it. For all students of the class, the teacher can choose a task, determine the timing of its completion and set the goal of the task: to master a skill or gain a certain amount of experience. You can track the progress of students on the observation panel, which contains information about how many tasks and what tasks the student has completed, as well as a graph of his progress.

The site offers the following types of exercises, the languages involved in the task are shown in parentheses

- write the word shown in the picture (foreign);
- orally translate a written lexical unit sentence from your native language into a foreign language (native-foreign);
- translate a written lexical unit/sentence from your native language into a foreign language (native-foreign);
- translate in writing a lexical unit/sentence perceived by ear from a foreign language into a native language (foreign-native);
- write a lexical unit/sentence perceived by ear in a foreign language (foreign-foreign);
- translate a written lexical unit/sentence from a foreign language into a native language (foreign-native);
- repeat the phrase in a foreign language (foreign-foreign);
- fill in the pass by choosing the correct answer (foreign).

The site has a number of advantages that are necessary for a modern education system. Firstly, its use contributes to the individualization of the educational process, because the platform

adjusts tasks for each student and because the student can study in a convenient form (website / application) and at any convenient time. Secondly, the use of an Internet resource in education raises the motivation of students, and the use of a rating system adds a competitive moment that can undoubtedly interest students even more. Repeated development of a lexical unit contributes to its better assimilation. In addition, the application here offers the correct answer if the student made a mistake, but the fact of the error is not reprehensible, which reduces the fear of making a mistake. The indisputable advantage of the platform is the ability to start using the site at any stage of training. The entire functionality of the site is absolutely free.

However, the site has a number of disadvantages. For example, excessive uniformity and clichéd exercises. Also, the disadvantage of the platform is the inability to change the lexical material in the topic, for example, to add the necessary words / expressions.

Despite these disadvantages, the advantages of the platform are much greater, which will allow you to successfully use it as an addition to English lessons.

The next site that we analyzed was www.memrise.com. This site was launched in 2010, its authors were Greg Detre, a grandmaster of memory, and Edward Cook, a neuroscientist from Princeton University specializing in the processes of memory and forgetting. The creators of the site call Memrise an online tool for learning something. Memrise uses a system of flash cards supplemented with mnemonics, i.e. associative memorization. The resource combines mnemonic and gaming techniques to help users learn quickly and effectively.

The learning process turns into a game where users have to take care of a virtual garden where plants are words. Like plants, words must first be "planted" (seantcized) and "grown" (repeated many times), and then "watered" (periodically repeated) [7].

The Memrise learning method is based on three principles. The first is figuraive coding. To remember words, the human brain must associate a word with a picture. It is for this reason that Memrise has associations. The second principle is systematic. The resource uses an algorithm that shows that plant words wither if they are not watered. Reminders pop up at regular, not random intervals. And the third principle is adaptive testing, which implies that the complexity of exercises increases when the user makes progress [7].

Memrise uses the following types of training: "Learn new words", "Fast repetition", "Regular repetition". For some courses, the "Listening Skills" mode is available, and for users of the Pro version, the "Difficult Words" and "Get to know the locals" modes are available.

The "Learn new words" mode consists of two parts: semantics, where the user is offered a lexical unit with a translation into his native language, as well as the ability to choose a meme from existing ones or create his own. The second part of the regime is to work out the word.

In the "Learn new words" mode, the following exercises are used:

- choose the correct translation into the native language of a lexical unit in the language being studied from four or six options (foreign-native);
- choose the correct translation of a lexical unit into the language being studied in your native language from four or six options (native-foreign);
- write a translation of a word from your native language to the one being studied (native-foreign);
- translate a phrase, phrase or sentence into the language being studied by putting the words in the correct sequence, guided by the translation in the native language (native-foreign);
- write a lexical unit perceived by ear in a foreign language (foreign-foreign).

The "Normal repetition" mode contains the following exercises:

- choose from four suggested options in a foreign language one that corresponds to the reproduced lexical unit (foreign-foreign);
- write a translation of a word from your native language to the one being studied (native-foreign);
- choose the correct translation of a lexical unit into the language being studied in your native language from four or six options (native-foreign);

-b choose the correct translation of a lexical unit into the language being studied in your native language from three audio (native-foreign).

In the "Fast Repetition" mode, you need to quickly translate a lexical unit from your native language into a foreign one, choosing from four suggested answer options. In total, three attempts are given to make a mistake, each mistake will cost one heart - one life.

When using the site in the process of teaching English at school, the teacher can create groups to which students can be invited. A teacher can give a group one or more courses to study. Progress is tracked on the leadership board, where each student has the number of points scored. Points are given for the correct answer to any question. For excellent performance of the task, you can earn tips that you can then use.

The advantage of this site is an algorithm that marks your progress and offers to work out complex words. Also, this site is aimed at mechanical memorization of lexical material. The undeniable advantage of this tool is the variety of workouts and exercise options. Also, a significant advantage for the teacher is the ability to create courses himself, which allows you to fit all the necessary vocabulary into it.

The disadvantage of this site is the availability of a paid subscription, because not all parents can afford it. Although the functions of a standard account are quite enough. The disadvantage again is the uniformity of exercises. Also, the inability to track more detailed progress of students in the group is a disadvantage.

Based on the analysis of Internet resources, we came to the conclusion that they can be used to memorize lexical units, as well as their processing, which corresponds to the II stage of vocabulary training. It is also possible to use these platforms to repeat already learned language units in subsequent lessons. Both sites have a number of advantages, so they can be used in the process of teaching foreign languages at school. They will serve as an excellent addition to the standard lesson.

In the course of our work, we analyzed this training complex and came to the conclusion that there is an insufficient number of language exercises for practicing new vocabulary and repeating the already studied one. The use of the sites analyzed by us will help to balance the work on lexical units.

Thus, this topic is very interesting. It remains promising for further research due to the constant development of Internet resources in general, and these sites in particular.

References

1. Galskova, N. D. Theory of teaching foreign languages. Linguodidactics and methodology. Studies. Manual for students. lingv. un-tov and fac. in. yaz. higher. ped. studies. institutions / N. D. Gelskova, N. I. Gez. - M.: Publishing House of the Academy, 2006. - 336 p.
2. Dmitrieva, E. I. Didactic possibilities of computer telecommunication networks for teaching foreign languages/ E. I. Dmitrieva // Foreign languages at school. - 1997. - No. 4. - pp. 22-26.
3. Efremenko, V. A. Application of information technologies in foreign language lessons / V. A. Efremenko // Foreign languages at school. - 2007. - No. 8. - pp. 18-21.
4. Zubov, A.V. Methods of using information technologies in teaching foreign languages: textbook. manual for students. higher. studies. institutions / A.V. Zubov, I. I. Zubova. - M.: Publishing House of the Academy, 2009. - 144 p.
5. Ilyin, M. S. Fundamentals of the theory of exercises in a foreign language: Monograph / M. S. Ilyin / ed.: V. S. Tsetlin. - M.: Publishing House of Pedagogy, 1975. - 152 p.
6. Polat, I.D. New pedagogical and information technologies in the education system: Textbook for students of pedagogical universities and advanced education systems. qualification of pedagogical personnel / E. S. Polat [et al.] / ed.: E. S. Polat. - M.: Publishing House of the Academy, 2002. - 272 p.

7. Bjoran, K. Plant a new language in your mind [Electronic resource] / K. Bjoran // MIT Technology Review, 2011. - Access mode: <http://www.technologyreview.com> . - Blank from the screen.

*Amangos Aigolek Amandykkyzy
Shamelova Diana Asylbekovna
(Aktobe, Kazakhstan)*

THE USE OF VIDEO FRAGMENTS IN ENGLISH LESSONS TO INCREASE THE MOTIVATION OF SENIOR STAGE LEARNERS

Annotation: Currently, English has acquired the status of an international language. It has become an integral part of modern culture, economics, politics, sports, education, art, tourism, science. It should be noted that oral and written communication in English has become a reality and a necessity: we often encounter TV broadcasting, simple instructions for use in English, as well as communication with foreigners, both in real life and on the Internet. Thus, the purpose of teaching a foreign language is to form a communicative competence that includes both linguistic and socio-cultural competence, because without knowledge of the socio-cultural background, it is impossible to form a communicative competence even within limited limits. Learning a foreign language is designed to form a person who is able and willing to participate in intercultural communication.

Key-words: teaching English, motivation, technology

According to the results of their studies at school, the student must fully possess the skills and abilities to express their thoughts in English. The formation of communicative competence is one of the priority tasks in English lessons. However, at present, not many students are interested in acquiring knowledge in this academic discipline: educational motivation is low or completely absent.

Motivation – is a psychological reality that is behind the positive attitude of the student to learning. Among the main areas of work of each teacher is the formation of students' positive sustainable motivation for learning activities, such motivation that would encourage them to persevere systematic academic work.

Using video is one of the methods that allows you to increase motivation and intensification of learning, as well as improve the quality of students' knowledge. When students realize that they are able to understand authentic foreign language speech, they increase their self-esteem, activity, and motivation to study the subject. Using videos in the classroom allows students to develop their language skills and broaden their horizons. There is an opportunity to learn about the history, traditions and customs of the country of the language being studied. Video materials provide many opportunities for conducting an analysis based on comparing and comparing cultural realities and speech characteristics in a specific context.

Modern Internet resources provide a huge amount of video materials that can be used in English lessons: educational videos, feature films and documentaries, cartoons, videos of television news and other TV shows, music videos, advertising, video tours of various cities and museums around the world, video reviews from bloggers. With access to the World Wide Web, students have little idea how existing video materials will help them learn English. In this case, the teacher acts as a guide and assistant.

There are a number of situations in the classroom where videos can be particularly useful. For example:

- if we want to present a complete language context.
- show the communicative side of the language through the study of facial expressions and gestures;
- practice listening skills in a natural context.

- present situations to beat in class (for example, a role-playing game).
- practice descriptive and retelling skills.
- enrich your vocabulary.
- encourage communication or discussion.

To make effective use of the video in the lesson, make sure that:

1. The content of the video materials used corresponds to the real one the level of general and linguistic development of students;
2. The duration of the video fragment used does not exceed the actual capabilities of the lesson or lesson stage.
3. Video fragment situations provide interesting opportunities for developing students' language, speech, and socio-cultural competence.
4. The context has a certain degree of novelty.
5. The text of the video is accompanied by clear instructions aimed at: solving a specific and realistic learning problem that students can understand.

It should be noted that the easy-to-understand text of a video can become the basis for a much more complex task. In this case, it is not very important to choose the language of the video fragment; it is much more important to formulate the instructions in such a way that students can consciously summarize their existing experience and knowledge, as well as demonstrate the existing level of communication skills during the task.

Demonstration of any video material includes three classic stages of work: preparation for viewing, viewing and working after viewing. The choice of content for each stage depends on the vocabulary and grammatical material that you plan to repeat, and the specific purpose of the lesson.

In our work, we use different techniques of working with videos to increase students' motivation to study, to involve them in active work.

1. Prediction.

For an introduction to the topic of the lesson, at the goal setting stage, we include a short video clip related to the topic of the lesson. Students should comment on what they saw and formulate the topic of the lesson. For example, to introduce the topic "News" in grade 10, you can use an excerpt from the movie "Bruce Almighty" (in English). Thus, students are involved in the work from the first minutes of the lesson, regardless of their level of knowledge.

2. Character role-play

Each student is given a character to study. While watching, they carefully look at how this role is played. The teacher then asks students to play their roles from memory. They do not have to reproduce the text verbatim, but only play according to the character. If the selected passage is very short, then you can learn the roles by heart. Then the sound is turned off, and students voice their characters as they watch.

3. Video translation

For this task, you will need a feature video with subtitles in Russian, from which you will select a two-minute storyline containing a dialogue where there is no complex vocabulary. The task of students is to translate subtitles into English, but not to recreate the original, but to translate the captions as best they can. The beginning of the story is shown without sound. When the first subtitle appears, the video stops, and students write down their translations, while avoiding literary translations and using natural equivalents.

Appropriate to their level of knowledge. At the end of this work, students compare their translations in groups, voice out the corrected translation, and then the whole class discusses the translations.

You can also use "silent movies" here. For example, students like to describe what is happening on short episodes with Mr. Bean. The episode "Packing a suitcase" is an excellent motivator for repeating vocabulary on the topics of "Clothing" and "Travel".

4. Five W's and H

Students are invited to view a video clip and record basic data in 6 columns under the titles Who? What? Where? When? Why? How? This exercise is especially recommended when working with documentaries and news programs (BBC News).

5. What if?

Students watch a video clip and then discuss what the film might look like if it were set in our country.

6. What happens next?

When watching with audio, the teacher stops the tape at certain points, and students must predict what the character will say or what will happen next.

7. What is the product?

When watching a video about a product or a well-known subject, the teacher stops the film immediately after the characters discuss or describe the subject. Students should say what they were talking about. In this case, authentic commercials will work well.

We would like to give examples of educational videos that can be widely used as both a supplement to any textbook and course for secondary school students, and as additional material for studying the culture of the country of the language being studied.

1. "Top Show" is a very good video course in English for students aged 10-14. Four presenters and a wise owl lead the program "Top Show". They answer questions, sing songs, tell stories, and make jokes. Sentences are pronounced quite slowly and clearly, and the video is accompanied by subtitles. The video course consists of 27 short parts.

2. "Easy English" is a video course presented in the form of interviews with native speakers on various topics. The episodes are subtitled in English.

3. "Real English" - a video course consisting of spontaneous dialogues of people interviewed in English-speaking countries. There are so many repetitions and exercises that even difficult phrases are learned by students in a natural way.

4. "The British Council Podcasts" - a great addition to any course of study English language, providing videos on different subjects ("Bonfire Night", "Pop up art galleries", "Four nations", "Shopping", "Music", "Dating" and etc.), and also the grammar videos to better understand the material.

5. "Living English" - a series that will allow you to improve spoken English. Each episode is dedicated to a specific life situation.

6. «English with extra fun. Extra English" is a young TV series created by the British TV channel "Channel 4" specifically for teaching English. Very interesting and funny series. The actors speak all the texts very clearly and slowly. All dialogs are selected in such a way that at the end of viewing, a huge number of the most common everyday phrases in English are remembered.

7. "1000 Londoners" is a YouTube channel that presents a series of videos about ordinary Englishmen. The non-stop nature of the subjects and untrained stories of the interviewees interests students.

8. The previously mentioned "Mister Bean". The humorous nature of the video is suitable for many of the topics studied. Students comment with interest on what is happening with the main character.

Our experience shows that children wait for the video to be included in the lesson, look forward to watching it and actively participate in the discussion. Sometimes they even recommend certain videos themselves.

In conclusion, we would like to note that it is not so easy to interest modern schoolchildren. The gap between the generations to which teachers and students belong makes the situation even worse. In order for a student to be motivated to learn English, they need to be constantly given a "success situation". In this context, the use of video materials is an excellent tool in the teacher's work. Students already see the teacher as an ally and feel that the teacher understands and takes into account the needs of the modern generation.

References

2. Channel „Mister Bean” <https://youtu.be/lx8DbLDDweU>
3. Channel “Easy English” <https://youtu.be/faCwev9ENUU>
4. Channel “Real English” <https://youtube.com/c/realenglish1>
5. Channel "The British Council Podcasts" <https://youtu.be/DLD7XyMqmcE>
6. "Living English" <https://youtu.be/j0dt2KDqX60>
7. “English with extra fun. Extra English” https://youtu.be/k89GF-i_Eyg
8. Channel “1000 Londoners” <https://youtube.com/c/1000Londoners>

Аманжан Нұрсұлу Бекболатқызы

(Қазақстан, Ақтөбе облысы, Ақтөбе қаласы)

*Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе мемлекеттік университеті,
7М01706-«Шетел тілі: екі шетел тілі» білім бағдарламасы
бойынша 1-курс магистранты*

INTEGRATION AS ONE OF THE MOST EFFECTIVE METHODS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Abstract: The article discusses the change in language education in the modern world, the transformation of a foreign language into a tool for implementation, substantiates the needness for unity of foreign language education and multicultural education of students as the basis for successful intercultural communication and personality development for each student. Also, we outline the reasons of the necessity for implementing Integrated education in English language.

Keywords: foreign language, foreign language education, interpersonal communication, communicative environment of a foreign language, integration.

The last ten years have brought drastic changes to Kazakhstan’s education. Paradigms have changed in modern education, and accordingly the student has turned from a passive listener into an active participant in the educational process. One of the most important criteria for a graduate of a modern school is a high level of knowledge, which includes a sufficient base for continuing education. In order, for a graduate to meet these requirements, in a high school course, students need to lay the foundations of a holistic approach to studying the processes taking place in the world around them and teach them to integrate knowledge from different fields [4].

Corresponding member of the Academy of Pedagogical Sciences of the USSR, Candidate of Pedagogical Sciences, teacher- the innovator, V.A. Sukhomlinsky said: "Success in work is inner comfort, joyful mood, when the case is disputed." It is the lesson, its organization, and work with students that allows you to organize their activities so that everyone (necessarily everyone) feels the power of success. This is especially important for the school. Teaching for schoolchildren should be interesting and effective, therefore, communication should be joyful and useful.

The educational process at school assumes personal involvement in the learning process of all participants without exception. It is necessary to form such competencies among school graduates that would allow the student to generalize, systematize, synthesize knowledge of related disciplines and use them in the future.

Undoubtedly, these problems create a platform for in-depth research in the field of methodology; require the search for new approaches to the organization of the educational process. Currently in many schools of Europe, Asia and America successfully practice teaching various school subjects through the communicative environment of a foreign language. Thus, the international project "Content and Language Integrated Learning" is being implemented - "Integrated teaching of a subject and a foreign language", the main task of which at the moment is the formation of students' knowledge and skills and experience of communication on subject topics using not only native, but also a foreign language; and a promising goal is the formation of a multilingual personality with general scientific literacy. It is logical to expect that Kazakhstan will join this international project in the future, therefore, the study of various subjects in terms of integration with the English language seems to be an urgent and promising problem.

Integration is one of the likely models of such learning. The idea of integrated learning it has always been interesting, and today it is especially relevant, since it contributes to the successful implementation of new tasks defined by state educational standards [4].

The term "integration" in pedagogical science is a rather capacious concept and means: a comprehensive description of the goals of education; a combination of pedagogical means used in extracurricular and educational activities; integrity in achieving the planned results, the relationship of basic and additional education; flexibility of the organization of educational activities, using various methods and forms of extracurricular activities; creating creative circles, as well as implementing integrative courses; interaction of all elements of the educational process, society and the school as a whole [2]. The analysis of psychological and pedagogical literature shows that the problem of integrating knowledge in several subjects was dealt with by many scientists and teachers during these periods. This question was investigated in their works by Ya. A. Komensky, J. Locke, I. Herbart, J. J. Rousseau, I. G. Pestalozzi, K. D. Ushinsky, P. F. Kapterov. During the Soviet period, this problem was dealt with by N.F. Talyzina, M.R. Lvova, E.N. Kabanova-Miller, N.N. Svetlovskaya, V.G. Goretsky, I.D. Zverev, V. N. Maksimova, V. K. Kirillov, N. A. Loshkareva, L. Ya. Zorina, N. M. Sokolnikova [2,4].

The main task of pedagogical influence on the child is to teach him to perceive the surrounding world as a whole. The student must be aware of the connection between objects and phenomena in order to then draw a general picture. In addition, the child should be able to watch looking at things from different points of view, carefully weighing all the arguments. The introduction of integrated lessons will allow us to form a holistic view of the world, of the processes taking place in this world, to understand the essence of the relationship of phenomena and processes, and most importantly the interaction of people in this environment.

The subject of "foreign language" may be the most successful in organizing the process of integrated learning at school, since language is primarily a means of communication, a tool for communicating one's thoughts to others. In English lessons (French, German, Korean) language through the word, students gain knowledge in various areas of their surrounding reality. The main purpose of learning a foreign language at school is the formation and development of a non-communicative culture of schoolchildren, teaching practical mastery of a foreign language. Thus, in order to achieve the learning goal, the integration of the subject "foreign language" with other subjects of the school cycle becomes quite an effective way [5].

Here the main task of the teacher is to create conditions for practical language acquisition for each student, the choice of such teaching methods that would allow each student to show their activity, their creativity, to activate the cognitive activity of the student in the process of learning foreign languages.

Currently, priority is given to communication, interactivity, mobility, authenticity of communication, language learning in a cultural context, autonomy and humanization of learning. The above principles make it possible to develop intercultural competence as a component of communication ability. The ultimate goal of teaching foreign languages is teaching free orientation in a foreign language environment and the ability to respond adequately in various situations, i.e. communication. In order to teach a child to communicate in a non-native language, it is necessary to create real life situations (i.e., what is called the principle of authenticity of communication) that stimulate the study of the material and develop adequate communicative behavior.

Nowadays, in foreign language lessons, in addition to the classroom-based form of organization of the educational process, it is advisable to use non-traditional forms of education, such as teaching in cooperation (cooperative learning), project methodology, the use of new information technologies (PPT, etc.), Internet resources, etc.

One of the non-traditional forms of teaching a foreign language at school are integrated lessons that help to implement a personality-oriented approach to learning, provide individualization and differentiation of learning taking into account the abilities of children, their level of learning. They can be used in the study of new material, in its generalization and consolidation. An integrated lesson is associated with going beyond the narrow limits of one

subject. It is possible to overcome the superficial and formal study of the issue, expand the information, change the aspect of the study, deepen understanding, clarify concepts and laws, generalize the material, combine the experience of students and the theory of its understanding, systematize the studied material. For example, if you take a biology lesson on "Water in Nature", geography "Water on Earth" and English "Water pollution" (6th grade topics) and deepen students' knowledge on this topic in several subjects at once.

Any components of the pedagogical process can be integrated in the lesson: goals, principles, content, methods and means of teaching. It should be noted that two or more teachers most often take part in an integrated lesson. Both (or several) teachers will have to determine a joint interest in integrating their disciplines. These teachers should be aware that they need to build their work smoothly, assign roles, and come to a common goal. At the same time, it is necessary to clarify that the most difficult thing in an integrated lesson is the technology of interaction teachers' data, the sequence and order of their actions, the content and methods of presenting the material, the duration of each action. Their interaction in this case can be built in different ways. It can be parity, with equal equity participation of each of them; one of them can act as a presenter, and the other as an assistant or consultant [6].

The integrated curriculum is designed in such a way as to ensure the realization of a differentiated approach to the acquisition of knowledge by students. For different categories of students, depending on their abilities, it is advisable to offer a variety of methods of acquiring knowledge: from interpretation in the analysis of the studied processes to retelling the information received.

According to O.G. Vorobyeva, teachers planning integrated lessons need to take into account the following conditions:

1) integrated lesson combines blocks of knowledge of two or three different disciplines. To do this, it is very important to correctly determine the main purpose of the integrated lesson. If the overall goal is defined, then only the information that is necessary for its implementation is taken from the content of the items;

2) integration helps to relieve tension, overload, fatigue of students by switching them to a variety of activities during the lesson. When planning, it is required careful determination of the optimal load by various types of student activities in the classroom in addition, it is necessary to use interactive teaching methods (role-playing games; brainstorming);

3) when conducting an integrated lesson by teachers teaching different subjects, careful coordination of actions is required. It is best to distribute the roles of a presenter and an assistant between teachers;

4) in the form of integrated lessons, it is advisable to conduct generalizing lessons, which will reveal the problems most important for two or more subjects. Integrated lesson can be any lesson with its own structure, if knowledge, skills and results of the analysis of the studied material by methods of other sciences, other academic subjects are involved in its implementation;

5) it is important to remember that the integrated one is the leading one among many subjects [3].

Non-traditional types of lessons are also integrated, such as an excursion lesson, a travel lesson, a competition lesson, a tournament lesson, a relay race lesson, a business or role-playing game lesson, a project lesson, a press conference lesson, a seminar lesson, a TV show lesson, a fairy tale lesson, a lesson-surprise, Lesson - "What? Where? When?", a concert lesson, etc. [2,4,6].

Simultaneously with the study of the program material, when preparing for lessons, students can be invited to independently consider and highlight a number of issues reflecting the modern understanding of science about the processes being studied. In addition, students take an active part in the production of visual aids: tables, diagrams, drawings used in such lessons.

The advantages of integrated lessons can be distinguished as follows:

- integrated lessons develop the potential of students themselves, encourage active cognition of the surrounding reality, cosmology and finding cause-and-effect relationships, development of logic, thinking, communication abilities;

- integrated lessons increase the motivation of students by counting the forms of conducting (presentations, role-playing games, brainstorming, conversation-excursions, etc.);
- integrated lessons eliminate fatigue, overstrain of students due to switching to a variety of activities, dramatically increase cognitive interest, serve to develop imagination, attention, thinking, speech and memory of schoolchildren;
- integration provides an opportunity for self-realization, self-expression, creativity, as a teacher, and stimulates the disclosure of the abilities of his students;
- integrated lessons give the student a fairly broad and vivid idea of the world in which he lives, about mutual assistance, about the existence of the diversity of the world [3].

The possibility of using various technologies, methods, and forms in integrated lessons allows us to solve another equally important task in the conditions of a modern school - a comprehensive approach to learning. Also, the integrated lesson has a psychological advantage - it awakens interest in the subject, relieves tension, uncertainty, helps the conscious assimilation of details, facts and provides the formation of creative abilities of students that allow students to conduct not only educational, but also research activities [6].

Thus, it should be said that the modern integrated lesson of knowledge formation based on a combination of various methods and means of training, solves a set of tasks. During its organization, both explanatory and illustrative, and partially searchable, research methods of teaching, discussions, various recordings, multimedia courses, Internet technologies, and other technical means of teaching and control are used. Various forms of work with students are also widely used: group, frontal, pair, link and individual.

Such lessons create great opportunities for solving many tasks, realizing creative potential, creating conditions for the full development of the student's personality. Combining all the positive aspects, we can conclude that the integration of objects allows us to use both the content of the objects themselves, and to attract information from other various fields of science, culture, art, as well as to address the phenomena and events of the surrounding life.

REFERENCES

1. Kunanbayeva S. S. Theory and practice of modern foreign language education. - Almaty, 2010. - 344 p.
2. Balagurova, M.I. Integrated lessons as a way of forming a holistic perception of the world [text]/ M.I. Balagurova. -M.: Enlightenment, 2013. -3с.
3. Vorobyova O.G. Integrated lessons as a means of improving the effectiveness of teaching at school. //URL access mode: <https://infourok.ru/integrirovannie-uroki-kak-sredstvo-povisheniya-effektivnosti-obucheniya-v-sredney-shkole-1646390.html> (accessed 19.10.2018).
4. Gornostaeva, Z.Ya. The problem of integration in modern education [text]/ Z.Ya. Gornostaeva. // Open. school, 2015. - No2 - C. 10.
5. Maksaev A. A. Innovative technologies in teaching a foreign language.// Access mode URL: <http://festival.1september.ru/articles/566297/> (accessed 21.10.2018).
6. Yakovleva O.S. Development of self-awareness of high school students: development of integrated lessons. - Volgograd: Teacher, 2014. - 87с.

Arystanova Ainel Muratovna
Adil Assel Adilovna
(Kazakhstan, Aktobe)

MASTERING THE VOCABULARY OF A FOREIGN LANGUAGE LEADS TO THE DEVELOPMENT OF THE STUDENT'S PERSONALITY ITSELF

Аннотация

Мақалада мектепте шет тілдерін оқытудың негізгі мақсаты-зерттелетін тілде мәдениаралық қарым-қатынасқа қатысуға және өзі меңгерген шет тілінде сөйлеу әрекетін өз бетінше жетілдіруге қабілетті және дайын студенттің жеке басын дамыту, лексиканы оқытуда құндылық бағдарлары мен мәдени фактілер көрініс табатындығы айтылады. Ауызша сөйлеудің лексикалық жағын оқыту-ауызша қарым-қатынасты жүзеге асыру үшін құрылыс материалын игеру.

Түйінді сөздер: лексиканы оқыту, мәдениетаралық коммуникация, ақпарат, ауызша қарым-қатынас, мультимедиялық құралдар.

Аннотация

В статье говорится о том что основной целью обучения иностранным языкам в школе является развитие личности студента, способного и готового участвовать в межкультурной коммуникации на изучаемом языке и самостоятельно совершенствовать речевую деятельность на освоенном им иностранном языке, в обучении лексике находят отражение ценностные ориентации и культурные факты. Обучения лексической стороне устной речи является овладение строительным материалом для реализации вербально общения.

Ключевые слова: обучение лексике, межкультурная коммуникации, информация, вербальное общение, мультимедийные средства.

Annotation

The article says that the main purpose of teaching foreign languages at school is to develop the personality of a student who is able and willing to participate in intercultural communication in the language being studied and independently improve speech activity in the foreign language he has mastered, value orientations and cultural facts are reflected in teaching vocabulary. Learning the lexical side of oral speech is the mastery of the building material for the implementation of verbal communication.

Keywords: vocabulary training, intercultural communication, information, verbal communication, multimedia tools.

Currently, modern society is faced with the problems of mutual influence of different cultures and the preservation of the cultural diversity of the planet. Awareness of the need to develop a dialogue of cultures is increasing, and therefore teaching a foreign language should be a preparation for intercultural communication, since in the process of learning a language, a student will have to enter into another system of values and life orientations and integrate it into himself.

Therefore, the main purpose of teaching foreign languages at school is to develop the personality of a student who is able and willing to participate in intercultural communication in the language being studied and independently improve speech activity in the foreign language he has mastered, value orientations and cultural facts are reflected in teaching vocabulary. However, currently students are not ready to use a foreign language in intercultural communication, which determines the relevance of the problem.

The purpose of teaching the lexical side of oral speech is to master the building material for the implementation of verbal communication, i.e. direct means of general transmission of concepts, thoughts [1,36].

The social order of the society in the field of teaching foreign languages sets the task of developing the spiritual sphere of students, increasing the humanistic content of teaching, the full realization of the educational, educational and developing potential of the subject in relation to the personality of each student.

From what has been said, it cannot be concluded that vocabulary is in any case more important than grammar and phonetics. The number of words is very important for expressing various thoughts, but not so important for mastering the specifics of the language being studied, mastering its models.

The issues of teaching vocabulary include L. V. Bankevich, B. V. Belyaev, M. A. Burlakov, V. A. Bukhbiny, N.I. Gez, S. V. Kalinina, Yu. I. Kovalenko, M. S. Latushkina, E. L. Tovma, N. Almost all authors, such as S. Shebeko, L. Z. Yakushina, have specific difficulties of lexical material.

Modern linguistics considers language as a hierarchical structure consisting of a number of levels, each of which is characterized by its own set of linguistic features. At the lexical level of interest to us, there are such units as words, phraseological and other stable phrases, cliches, etiquette and speech formulas.

Changes in the field of orientation from teaching language as a formal system abstracted from the conditions of its use to considering language as a means of communication and communicative influence have become very fruitful and promising for teaching a foreign language, in particular vocabulary [2,85].

The formation of lexical skills involves not only taking into account information of a formal and structural nature, but also knowledge of situational, social and contextual rules that native speakers adhere to.

It follows that the formal and functional aspects are different aspects of the same phenomenon. In the process of communication, there are no forms without a function, on the contrary, each function has its own linguistic expression. At the same time, it should be borne in mind that there is no uniform correspondence between function and form, and that communicative categories common to many languages have their own specific feature of expression in different languages.

Consequently, the problem of the relationship between formal and functional aspects at the lexical level requires consideration of the functional features of both lexical units and the language system, since mastering a language as a means of communication is impossible without system knowledge.

In the process of studying at school, students should master the meaning and forms of lexical units and be able to use them in various situations of oral and written communication, that is, acquire the skills of lexical formatting of the text that occurs during oral and written speech, and learn to understand lexical units during listening and reading.

Students should use the acquired language, speech and socio-cultural experience in practical activities and everyday life:

- interact with representatives of other countries, navigate the modern multicultural world;- успешное взаимодействие в различных коммуникативных ситуациях;

- obtaining information from foreign-language sources of information (including via the Internet) necessary for further improvement of their knowledge in various regional knowledge; studying the values of world culture, cultural heritage and achievements of other countries; to acquaint representatives of foreign countries with the culture and achievements of their native country; assisting foreign guests in everyday communication situations [3,71].

Familiarization with the culture of the country of the studied language is carried out by comparing previously available knowledge and concepts with newly acquired knowledge about the country of the studied language and constant evaluation. Comparison requires "acting" titles, self-expression, which, in turn, encourages and encourages the desire to constantly increase and deepen the amount of knowledge about your country and other countries. The content of teaching the lexical side of speech ensures the presence of a lexical minimum, which provides the opportunity to communicate in everyday and socio-cultural spheres. The selected minimum vocabulary should also ensure the development of the speech skills required in the program with sufficient confidence, be possible for this contingent of students during the available hours and contribute to the solution of educational and educational tasks.

The main ways of developing language skills in middle school age are the following [4, 23]: - contrastive mastery. At the beginning of the school journey, the student is firmly connected with his native language, so the transfer of familiar concepts from his native language to another helps the student to understand such phenomena;

- "identical" mastery, created on the principle of building similar connections and alternating memorization, as well as assimilation in native and non-native languages;

-encouragement to build their own statements, which means an emphasis on the implementation of open and free communication, which means that the teacher should be more lenient to the mistakes and shortcomings of children;

- mastering "interlanguage", which means that while learning a foreign language, the child forms his own language system, in which there is something from his native language and from a foreign one. In order for the active vocabulary to become higher, it is necessary to form a stable semantic field of primary school students, to track the reasons why its quantity and quality may change.

For productive work on an active vocabulary, it is necessary to properly organize the learning process.

The educational process is the interaction of a teacher and a student, where the mental properties of its participants are constantly changing, so we are forced to use various methods and techniques to form the foreign language competence of students.

The degree of assimilation of lexical knowledge by students in the future determines the success or failure of the formation of foreign language communicative competence, therefore, the teacher should choose such methods, techniques and teaching tools that will help to familiarize students with new lexical units as effectively as possible and will contribute to their study. The teacher will cope with this work only with the help of both traditional and modern teaching tools. The latter include exercises that teachers actively use as a didactic teaching tool [5, 90].

There are many reasons why we need to learn foreign languages from childhood. It expands our horizons, ingenuity, ingenuity, tolerance and, most importantly, develops our memory. Therefore, having acquired the above skills, the child will receive a number of skills that will be useful to him in school adult life:

-find contact with people in any communication situations;

-express in words the objects that he sees around him, animals, various actions, evaluate them, describe them in real life and in fictional situations;

-understand and give simple instructions in educational, gaming and real communication situations.

All the main tasks at the next stage are also preserved, but when solving them, the communication process becomes broader, as students master new means of communication.

Until recently, grammar and phonetics were often studied in parallel and independently of vocabulary. One of the most important progressive principles of modern methodology is the organic connection of vocabulary with grammar and phonetics. Just as it is impossible to learn vocabulary without studying the grammatical form of a word and its pronunciation at the same time, it is impossible to study grammar and phonetics in general without taking into account specific words to which the rules of grammar and phonetics apply.

This means that the desire to learn a foreign language does not provide positive motivation. This should be supported by the interest of students in the implementation of educational activities. Therefore, we can note another difficulty in teaching vocabulary - maintaining students' interest in the subject.

The modern stage of development of a civilized society characterizes the process of informatization. The informatization of society is a global social process, the peculiarity of which is that the collection, accumulation, production, processing, storage, transmission and use of information carried out on the basis of modern microprocessor and computer technologies is a priority activity in the field of public production, the basis of various means of information exchange.

The informatization of society provides:

- active use of the ever-expanding intellectual potential of the society accumulated in the publishing fund, as well as scientific, industrial and other activities of its members.
- integration of information technologies with scientific and industrial technologies, initiation of development of all spheres of social production, intellectualization of labor activity;
- high level of information service, access of any member of the society to reliable sources of information, visibility of the transmitted information, significance of the data used [6,18].

Currently, the use of open information systems designed to use the entire volume of information that is at the disposal of society in a particular area, allows to improve the mechanisms of management of the social structure, contributes to the humanization and democratization of society, increases the well-being of its members. The processes associated with the informatization of society contribute not only to the acceleration of scientific and technological progress, the intellectualization of all types of human activity, but also to the creation of a qualitatively new information environment of society that ensures the development of the creative potential of the individual [7,54].

Finally, no matter how important the grammatical forms of a word are, knowing many words to express different thoughts will be more important than knowing the same number of grammatical forms and structures; for example, knowing 50 words and 5 grammatical structures, you can create more sentences than if you knew 5 words and 50 constructions.

Information technologies perform an important set of tasks to improve the educational process in secondary educational institutions and the education system. The scope of computer application in the learning process is quite wide, since multimedia can be used as a didactic tool for using text, graphics, video and animation in dialogue mode. The visual series, including imaginative thinking, helps the student to perceive the proposed material holistically. You can combine theoretical and demonstration materials. Ordinary text tasks are no longer limited to a simple verbal formulation, but can also be transmitted as a whole video. In the modern world, multimedia helps in the development of educational technologies and the formation of new effective learning tools.

Multimedia tools are an innovation in the educational process and include:

- an information resource that is created on the basis of technologies for processing and presenting blocks of information of various types;
- technology describing the order of development, functioning of various types; and the use of information processing tools
- computer equipment that helps in working with various types of information;
- computer software that functions in the relationship of processing and presentation of various types of information;
- a special generalizing type of information that combines static visual information, such as text and graphics, and dynamic information in the form of speech, music, video clips, animation, and so on.

All these processes as a whole, according to N.G. Semenova [7,31], contribute to the realization of the possibility of simultaneous impact on the visual and auditory sensory organs of students to create dynamically developing images in various information representations. In the form of scientific and methodological foundations for the use of multimedia teaching systems, N.G.

Semenova suggests using variable types of lectures, methods of teaching and advanced training of teachers, methods of experimental evaluation of the activation of educational and cognitive activity of students.

In multimedia programs, a special way of transmitting information is carried out, as noted by I.V. Izotov [8,119]:

- interaction of various information structures, such as text, graphics, video, using hyperlinks;

- interactivity, since a dialogical way of organizing the student's work with the source is carried out, since he himself gets the opportunity to independently choose the necessary information, the speed and sequence of its transmission. Multimedia technologies help in the consistent perception of information, as with conventional learning. With the combined method, the impact on the student occurs with the help of vision, hearing and involving him in active actions using technologies for better assimilation of educational material.

Multimedia technologies are often used in the educational process as ways of conducting various types of classes. In the process of presenting theoretical material, presentations containing various types of information are used: text, sound, graphic, animation. Electronic textbooks have gained undoubted popularity, in which there is a fairly wide arsenal of multimedia tools, which is impossible when using traditional paper textbooks. An electronic textbook is considered one of the most important tools for independent student training in the subject. In practical classes, test programs can be used to consolidate and control knowledge, electronic study books, interactive problem books of different levels of complexity.

Multimedia technologies in the classroom help to implement the principle of visibility, which is certainly important in the learning process. Thanks to this, the interrelation of all the basic principles of teaching, such as systematicity, visibility, consideration of age and individual abilities, can be realized in the lesson.

The principle of clarity is one of the basic principles of the didactic method. According to this principle, learning is built with the help of specific images that students perceive. Visibility in the pedagogical process is based on the relationship between the knowledge of the environment and the development of thinking, which develops from the concrete to the abstract [9,113].

The following advantages in the use of multimedia technologies in education are noted:

- precisely developed methods for variable knowledge acquisition;

- improvement of individual personal qualities;

- improving the quality of information presentation;

- active participation in the educational process;

- using intuitive teaching methods for students;

- creative approach and direct interaction with the subjects studied.

Students note that such classes are colorful, visual, dynamic, memorable. The disadvantages include eye fatigue, since the demo screen is the same computer monitor, only enlarged several times. Therefore, it is necessary to conduct physical education classes for the eyes, as well as intelligently combine multimedia accompaniment of classes and traditional teaching methods.

References

1. Vladimirova L. P. New information technologies in teaching foreign languages <http://virtlab.ioso.ru/method.htm#>
2. Bronstein, I.V. The use of definitions as one of the ways of working on vocabulary / I.V. Bronstein // IYASH. – 1991. – No.5. – pp. 107-110.
3. Vernigora, A.N. Multimedia presentations as a means of teaching / A.N. Vernigora // Izvestiya PSU named after V.G. Belinsky. – 2011. – No. 25. – pp. 706-709.
4. Galskova N.D. Theory and practice of teaching foreign languages. Elementary school: a methodological guide / N.D. Galskova, Z.N. Nikitenko. – M.: Iris-press, 2004. – 239 p.
5. Demyankov, V.Z. Psycholinguistics / under the general editorship of E.S. Kubryakova // Concise dictionary of cognitive terms. – M.: Philological Faculty of Lomonosov Moscow State University, 1996. – 147 p.
6. Efremenko, V.A. Application of information technologies in foreign language lessons / V.A. Efremenko // Foreign languages at school. - 2007. – No. 8. – pp. 18-21.
7. Semenova, N.G. Teaching tools and methods of their use in primary classes / N.G. Semenova. – M.: Enlightenment, 1990 – 78 p.
8. Izotov, I.V. Multimedia teaching tools and their capabilities in the preparation of secondary school students / I.V. Izotov // Integration of education. - 2008. – No. 3. – pp. 112-115.
9. Kameneva, T.N. Development of an electronic textbook as a component of the information educational space / T.N. Kameneva // Educational technologies and society. – 2012. – Vol. 15. – No. 3. – pp. 464-477.

Alieva G.A., Nurkeyeva B.Zh.
(Aktobe, Kazakhstan)

THE ROLE OF TESTING IN TEACHING THE ENGLISH LANGUAGE

The issues of control of students' learning a foreign language in comparison with other problems have received much less coverage in the domestic methodological literature. Moreover, in a number of manuals, this important problem was not considered in essence. Thus, in the methodological manuals of some methodologists there are no special sections or paragraphs at all devoted to the peculiarities of controlling the assimilation of a foreign language by students: only individual recommendations were reported in the process of presenting techniques for working on language material. However, in order to instill certain knowledge and skills in students, it is necessary to carefully consider methods and forms of control. It is important not only to organize the control correctly, but also to systematically and systematically carry it out at each lesson. That is why methods of continuous and intensive knowledge control are essential components of modern education, and testing is the most important of them. Control is one of the main components of education management and education quality management. In order to manage the educational process really, and not formally, the teacher needs to have a variety of factual data on various aspects of the educational process. The process of education quality management becomes impossible without constant feedback, i.e. without information about intermediate results.

Relevance of the work is the effectiveness of monitoring systems and evaluation of the progress of learning performance are necessary in order to reasonably judge how accurately and fully the learning goals are being implemented, and to make the necessary adjustments in a timely manner, to encourage students to successfully master a foreign language. Considering the problem of test control, we have to state that there is no unity on this issue, and it requires more careful consideration. One of the tasks of modern methods of teaching foreign languages is to develop a system of objective and independent control. Initially, the methodologists used the usual exercises to control the assimilation of language material, then they began to use tests. In recent years, knowledge and ability tests have become widespread in various fields of socio-economic life as a

tool for diagnosing the level of preparedness of school graduates, applicants, students, and specialists. The process of introducing educational standards has again actualized the problem of monitoring educational achievements. Since a standard standard procedure for testing knowledge, skills and abilities is needed, a test is considered the best means of verification. This work is devoted to the issue of linguodidactic testing in English lessons.

The subject of the study is linguodidactic testing as a means of controlling the learning of students.

The purpose of the study is to study the features of the use of test control in teaching a foreign language.

In the modern practice of teaching a foreign language, traditional forms of control are gradually replaced by testing, which is carried out within the framework of a communicative approach to learning. The basic concept of testing is a test – a set of tasks that have been tested and determine the level of formation of skills and abilities of students.

To date, a unified system of classification of tests has not yet been developed. The most complete is the classification developed by I.A. Rappoport, R. Selg and I. Sotter, which considers tests from the point of view of target, functional, substantive and formal features. Also popular is the classification of G.V. Rogovoy, which takes into account the main test formats and divides the tests according to the principle of objectivity.[1]

The preparation of the test is a complex process that includes five stages:

The exact definition of the material to be included in the test tasks;

Choosing the appropriate form;

Calculation of the time for the test;

Analysis of tasks from the point of view of their correctness;

Organization of tasks based on the principle of increasing their complexity.

The developed test must meet certain requirements, one of which is its consistency, have a well-defined structure and solve a number of methodological problems.

In this paper, the role and importance of the use of testing in the process of teaching foreign languages was considered. It was revealed that testing is a set of methodological and organizational measures that ensure the development of pedagogical tests, the preparation and conduct of a standardized procedure for measuring the level of preparedness of subjects, as well as the processing and analysis of the results. Tests are the most economical form of control and an objective indicator of the degree of assimilation of a particular language material by students. The systematic use of tests forms students' discipline and the desire for independence in the assimilation of program material. This method of pedagogical diagnostics is widely used in pedagogical practice.[2]

The study of the theoretical foundations of the use of test control in the process of learning a foreign language revealed that the tests are of the following types: prognostic tests, diagnostic tests, success tests, compliance tests, multiple choice tests, tests with a freely constructed answer, close test. Each form of control has its advantages and disadvantages. None of them can be recognized as the only one capable of diagnosing all aspects of language. Only the correct methodology and organization of the preparation of tests contributes to improving the quality of the educational process in a foreign language.

Testing is not just a new line in educational policy, but evidence of more serious trends in recent years (the processes of internationalization, globalization and international integration), which increasingly affect not only the economy, but also the educational sphere. The facts inexorably say that education goes beyond state borders, ceases to be considered an internal matter of one country. International studies are being intensified, providing information on the training of students in individual countries in comparison with generally accepted standards.

The main role of testing in teaching foreign languages is feedback (in a broad sense) and control (in a narrow sense), and the more closely testing and the learning process are interconnected, the more effective the learning process and quality testing.

Tests have a number of functions that do not exist in isolation, but, intersecting, complement each other. Functions can be divided into the following general groups:

1) the general didactic functions of teaching (actually teaching, repetitively fixing and developing) and the functions of education (cognitive, disciplining, etc.).

The following functions can be attributed to the general didactic ones:

- functions of predicting the success of training;
- the function of determining readiness for study;
- whitespace diagnosis function;
- the function of determining the general proficiency in a foreign language.

2) information functions of the results of linguodidactic tests (control, research and educational information).

The information functions of the results of linguodidactic tests are:

- functions for determining
 - a) current and intermediate academic performance;
 - b) final academic performance;
 - c) the effectiveness of training (reception, method);
- functions of self-control (mutual control).

These functions partially overlap, for example, the most important function of linguodidactic tests - the control one - traditionally belongs to the group of general didactic tests. In addition, among the research functions of the tests there are functions for the development of memory, attention and personal qualities (conscientiousness, purposefulness, etc.), the latter of which relate to the educational function of the tests. The general didactic functions of learning manifest themselves already during the preparation for the test. Trainees systematize their knowledge, eliminate gaps. During the test, there is a certain repetition and consolidation of the material. Mental activity is activated, memory develops, that is, a certain learning effect is achieved.

But still, the main function of testing is the control function. The test as a means of control has a number of advantages over other types of control: a large number of respondents are tested at the same time, the test results are established quickly, the results are used to diagnose difficulties of language material, in the educational process can be used as a training exercise. Control in foreign language lessons pursues different goals, is of a teaching nature, allows you to improve the learning process, replace ineffective techniques and methods of teaching with more effective ones, create more favorable conditions for correction and improvement of practical language proficiency.[3]

An important function is educational, which is performed at the stage of preparation for the test and during the work on the tasks of the test through overcoming various psycholinguistic, mental and other difficulties, that is, by educating willpower, determination, conscientiousness and other personality qualities, as well as by changing attitudes to learning, to a foreign language. Tests have a learning function, since the performance of test tasks requires knowledge of the material, the ability to analyze and compare.

In the test method, the learning function manifests itself with the greatest force, since the performance of test tasks, carefully thought out and selected on the basis of their preliminary testing, systematizes the acquired skills, knowledge, and strengthens the acquired skills.

For the most effective implementation of the above functions of linguodidactic tests, test compilers should observe the following basic principles:

- 1) compilation of only such linguodidactic tests that are of sufficient quality, sufficiently reliable, valid from the point of view of the goals and objectives of testing and educational work;
- 2) compliance with the usual procedures for developing, conducting and processing the results of linguodidactic tests;
- 3) the use of linguodidactic tests only when it is justified;
- 4) compliance with the general didactic principles of control - regularity, systematicity, activity, consciousness, etc. when organizing test control.[4]

List of literature

1. Anastasi A., Urbina S.. Psychological testing. St.Petersburg.: 2003.-S.
2. Avanesov V. S. Tests in sociological research. M.: 2012.-S.
3. Rapoport I.A., Selg R., Sotter I. Tests in teaching foreign languages in secondary school. Tallinn.: 2007.-p.
4. Folomkina S.K. Testing in foreign language teaching. Inostr. languages at school. M.: 2006, No. 2.- S.

Амантүрлиева Г.Қ
Махамбетова А.М
Мурсалиева А.К.
(Қазақстан Ақтөбе)

ЛЕКСИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРДЫ АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ СӨЗДІК ҚОРЫН КЕҢЕЙТУ ӘДІСТЕРІНІҢ БІРІ РЕТІНДЕ ҚОЛДАНУ

Қазіргі ақпараттық қоғамда адамның жетістігі көбінесе ана және шет тілдерін білу деңгейіне байланысты. Соңғы онжылдықта шет елдермен байланыс айтарлықтай кеңейіп, барлық деңгейдегі басқа халықтармен байланыс мүмкіндігі пайда болды. Бұл шет тілін үйрену қажеттілігін тудырды.

Кез-келген тілде сөйлесу үшін үлкен лексика қажет. Өз кезегінде, бай лексика және оны сөйлеу барысында дұрыс қолдана білу студенттерге оқу іс-әрекетінің танымдық және коммуникативті мәселелерін сәтті шешуге мүмкіндік береді, өйткені біз объектілерді сөздердің көмегімен атаймыз, ұғымдарды нақтылаймыз, ойларымызды жеткіземіз. Психолог Н. И. Жинкин былай деп жазды: "сөйлеу – ақыл-ойды дамытудың арнасы". Лексика-бұл біздің сөйлеуіміздің негізгі құрылыс материалы, оның мазмұндық жағы. Лексиканы меңгеру сөйлеу дағдыларын дамытудың маңызды шарты болып табылады [1,54].

"Шет тілі" пәні бойынша "Филология" саласындағы бастауыш жалпы білім берудің негізгі білім беру бағдарламасын игерудің пәндік нәтижелеріне мемлекеттік білім беру стандартының талаптарының бірі лингвистикалық көкжиекті кеңейту, яғни оқушылардың сөздік қорын байыту және жандандыру болып табылады. Сөздіктің дамуы сөздердің сандық жинақталуының ұзақ процесі деп түсініледі. Жеткілікті лексикалық қоры жоқ студенттер өз ойларын білдіруге қолайлы сөздерді таппай, қарым-қатынаста үлкен қиындықтарға тап болады.

Осылайша, сөздің тіл мен сөйлеудің маңызды бірлігі ретіндегі рөлі, оның баланың психикалық дамуындағы маңызы кіші мектеп оқушыларының сөйлеуін дамыту бойынша жалпы жұмыс жүйесіндегі сөздік жұмыстың орнын анықтайды.

Оқытудың коммуникативті бағыты принципін жүзеге асырудағы лексиканың маңызды рөлі Буслаев Ф.и., баранов м.т., Полипова Н. И., Жикин Н. И., Федоренко Л. П., Леонтьев А. А. және т. б. ғылыми еңбектерінде бірнеше рет атап өтілді.

Жалпы білім беретін мектептің орта және жоғары сатысында ағылшын тілін оқытудың табыстылығы бастапқы кезеңде басталған оқу-тәрбие процесіне тікелей байланысты. Ол оқушылар оқудың бастапқы кезеңінде үйренген ағылшын лексикасының көлеміне негізделген, өйткені оқушы мектеп бітірген кезде меңгеруі керек 1500 сөздің жартысынан көбін (шамамен 800 сөз) бала тілді үйренудің бастапқы кезеңінде үйренеді.

Бастауыш мектеп жасындағы сөздік жұмысының мазмұны бастауыш сыныптардың жалпы бағдарламасын талдау негізінде анықталады: бұл оқушыға қарым-қатынас жасау, қажеттіліктерін қанағаттандыру, әлемді тану, әр түрлі іс-әрекеттерді дамыту және жетілдіру үшін қажет лексика.

Осы тұрғыдан алғанда, сөздік жұмыстың мазмұнында материалдық мәдениетті, табиғатты, адамды, оның қызметін, қызмет тәсілдерін, шындыққа эмоционалды және құндылық қатынасын білдіретін сөздер ерекшеленеді.

Ең алдымен оқушылар тұрмыстық сөздікті меңгереді: дене, бет бөліктерінің атаулары; ойыншықтардың, жиһаздың, ыдыс-аяқтың, тағамның, киімнің, үй-жайлардың атаулары; табиғаттану сөздігі: табиғат, өсімдіктер, жануарлар құбылыстарының атауы; қоғамтану сөздігі: қоғамдық өмір құбылыстарын білдіретін сөздер (адамдардың еңбегі, мерекелер және т. б.); эмоциялық-бағалау лексикасы: эмоцияларды, сезімдерді, заттарды сапалы бағалауды білдіретін сөздер; сөздер, эмоционалды маңыздылығы сөзжасамдық құралдардың көмегімен, синонимдердің қалыптасуымен жасалады[2].

Балалардың белсенді сөздігінде заттардың атаулары ғана емес, сонымен қатар іс-әрекеттердің, күйлердің, белгілердің атаулары (түсі, формасы, мөлшері, дәмі), қасиеттері мен қасиеттері; жалпы және дерексіз жалпыланған ұғымдарды білдіретін сөздер болуы керек. Мұндай сөздердің дамуы объектілер мен құбылыстардың маңызды белгілерін көрсететін концептуалды сипаттағы білімді қалыптастыруға негізделген.

Лексиканың жеткіліксіздігі студенттерде сенімсіздік сезімін тудырады және шет тілінде сөйлегісі келмейді.

Осылайша, сөз мұғалімнің сөйлеу жұмысының орталығында болуы керек, өйткені сөздердің жеткілікті қоры болмаса, тілді қарым-қатынас құралы ретінде меңгеру мүмкін емес.

Оқушылардың тілдік дайындығының негізгі проблемасы оқушылардың үйренетін тілді коммуникативтік мақсатта пайдалану қажеттілігі мен табиғи қажеттілігінің болмауы болып табылады.

Табиғи қажеттілік, студенттердің оқу іс-әрекетін ұйымдастырған жағдайда ғана туындауы мүмкін, бұл олардың сабақта белсенділігін қамтамасыз ететін жоғары мотивацияны тудыруы мүмкін[3,86]. Демек, жағдай жасау әр оқушының сабақта белсенділігін арттыру және интенсификациялау шет тілі мұғалімінің негізгі мақсаты болып табылады.

Бұл мақсатқа жету мұғалімнің таңдаған құралдарына тікелей байланысты. Мұғалімнің құралдарының арсеналы өте үлкен, бірақ барлық құралдар тиімді болып табылмайды. Ең тиімдісі-бала оқу іс-әрекетіне белсенді қатысатын құралдар, яғни оқуда жүйелі және белсенді тәсіл ретінде жүзеге асырылады.

Г. А. Чесновицкая бастауыш сынып оқушыларына шет тілін оқыту әдістемесі жұмыстың төрт түріне негізделуі керек деп санайды: ойын, қозғалыс, музыка және көрнекілік. Олар оқыту сапасын арттыруға, бір-бірімен үнемі өзара әрекеттесу арқылы жақсы нәтижелерге қол жеткізуге көмектеседі. Бұл әдістер әсіресе лексиканы оқытуда тиімді, өйткені олар жаңа лексикалық бірліктерді қызықты түрде таныстыруға және мұқият өңдеуге мүмкіндік береді[4].

Бір айта кететін жайт, сөздердің мағыналары суреттер, ым-ишаралар, мимика немесе заттар көмегімен айқын көрсетілген кезде лексика жақсы есте қалады. Бастауыш мектеп жасындағы балаларда көбінесе бейнелі жады дамығандықтан, көрнекілік құралдары сөздің мағынасын ашуға ғана емес, оны есте сақтауға да қызмет етеді. Бұл сабақта балаларға көп мөлшерде көрсетілетін ойыншықтар, суреттер, нақты заттар сияқты құралдарды қолдануға көмектеседі.

Сонымен қатар, осы жаста балалар шығармашылығының басым түрі сурет салу екенін есте ұстаған жөн. Сондықтан баланың шығармашылық әлеуетін ағылшын тілінің лексикасын оқыту процесінде мүмкіндігінше ескеру керек, сондықтан зерттелген сөздерді әзірлеу кезінде бояу, кесу және желімдеу, нүктелерді белгілеу үшін көптеген тапсырмалар қажет. Қозғалыс

етістіктерімен байланысты лексиканы үйрену кезінде балалардың ым-ишаралары, бет-әлпеттері немесе іс-әрекеттері, яғни сөздерді кодтау қажет.

Шет тілін оқытудың бастапқы кезеңіндегі негізгі құралдардың бірі-ойын. Бастауыш мектеп жасында ойын әрекеті мектепке дейінгі балалық шақтағы жетекші ретінде әлі маңыздылығын жоғалтқан жоқ, сондықтан ойын іс – әрекетіне, ойын формалары мен әдістеріне сүйену-бұл балаларды оқу жұмысына қосудың ең қолайлы тәсілі. Ойын белсенділігіне сүйену мүмкіндігі шет тілінде сөйлеудің табиғи мотивациясын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Е.И. Пассовтың пікірінше, ағылшын тілі сабағындағы ойын ситуациялық-вариативті жаттығу болып табылады, онда сөйлеу үлгісін өзіне тән белгілері бар нақты сөйлеу қарым-қатынасына барынша жақын жағдайда қайталауға мүмкіндік жасалады: эмоционалдылық, стихия, сөйлеу әсерінің мақсаттылығы[5]. Яғни, ойын барысында оқушылар сөйлеу, лексикалық, грамматикалық дағдыларды қалыптастырады, оқушылар ауызша қарым-қатынас тәжірибесін алады. Ойын әдістері мен әдістерін қолдану, олардың дәйектілігі мен өзара байланысы бастауыш сынып оқушыларының сөздік қорын байытуға және белсендіруге ықпал етеді.

Ағылшын тіліндегі білім беру сабақтарында лексикалық ойындарды қолданудың жоспарланған нәтижелері. Ойын барлық психологиялық процестер ең белсенді болатын жағымды эмоционалды фон жасайды.

Шет тілінде ойнау балалардың ойлау қабілетін, эмоциясын, зейінін, қиялын, ерік-жігерін, есте сақтау қабілетін, сондай-ақ танымдық және тілдік қабілеттерін дамытады, ана тіліне де, шет тілдеріне де саналы қатынасты қалыптастырады.

Ойын әдістерін қолдану балалардың бір-бірімен қызықты өзара әрекеттесу процесінде оқу материалын еріксіз игеруге жағдай жасауға мүмкіндік береді. Балалар алып кетіп, олар білетіндерін, есте сақтайтындарын, ерекше кеңістікті басшылыққа алатындығын, сөздік қорын толықтыратындығын, қиялын дамытатындығын байқамайды.

Ойында бәрі тең. Тіпті ең пассивті балалар ойынға үлкен ықыласпен кіреді. Сонымен қатар, тілдік дайындықтан әлсіз оқушы ойында бірінші бола алады: тапқырлық, кейде тақырыпты білуден гөрі маңызды болып шығады. Теңдік сезімі, ынта мен қуаныш атмосферасы, тапсырмалардың орындылығын сезіну – мұның бәрі оқушыға ұялшақтықты жеңуге мүмкіндік береді, сөйлеуде шет тілінің сөздерін еркін қолдануға кедергі келтіреді және оқу нәтижелеріне жағымды әсер етеді. Тілдік материал білінбей игеріледі, сонымен бірге қанағаттану сезімі пайда болады.

Оқытудың ойын әдістерін қолдану оқу іс-әрекетінің негізгі компоненттерін қалыптастырудың негізін қалауға мүмкіндік береді: мақсатты көре білу және оған сәйкес әрекет ету, олардың іс-әрекеттері мен басқа балалардың іс-әрекеттерін бақылау және бағалау мүмкіндігі, тұлғааралық дағдылар, өзін-өзі бақылау және басқалардың іс-әрекетін бақылау дағдылары қалыптасады.

Білім беру практикасын тарату. Шет тілін үйренудегі ойын оқу іс-әрекетіне қарсы емес, онымен органикалық байланысты. Көптеген мұғалімдердің тәжірибесі көрсеткендей, ойын әрекеттерінен баланың жадында шетелдік лексиканы шоғырландыру тиімсіз және шамадан тыс психикалық стрессті қажет етеді, бұл жағымсыз.

Бастауыш мектеп жасындағы балаларда ойын әрекеті жетекші болып қала беретіндіктен, тілдің кез-келген аспектісін, атап айтқанда лексиканы оқыту көптеген түрлі ойындарға негізделуі керек. Бұл сізге белгілі бір уақыт ішінде жаңа лексикалық бірліктерді қызықты түрде енгізуге және одан да маңыздысы жасауға мүмкіндік береді, сондықтан лексиканы оқытуда ойындарға көп көңіл бөлу керек.

Алайда, шет тілі сабақтарында оқу процесіне енгізілген ойын оқыту әдістерінің бірі ретінде жаңа тілдік материалдың жинақталуына және бұрын алынған білімді шоғырландыруға ықпал етуі керек.

Шет тілі мұғалімі қойған шарттарға, мақсаттар мен міндеттерге байланысты ойын басқа жұмыс түрлерімен ауысуы керек. Ойынды үнемі қолдану да дұрыс емес, оның барлық

жағымды жақтарына қарамастан, бұл тек құрал, оқу жұмысының әдісі, ал мақсат материалды игеру және білім алу болып қала береді.

Қолданылған әдебиеттер:

1.Н. И. Жинкин -Обогащение словаря младшего школьника. // Начальная школа — 2002 — № 6 — с. 76–80.

2.<http://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=5471>

3.Гальскова Н.Д. Межкультурное общение: проблема целей и содержания обучения иностранным языкам // Иностранные языки в школе. – 2004. – № 1. – С. 3–8.

4.<http://do.gendocs.ru/docs/index-187839.html>

5. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / 2-е изд. – М.: Просвещение, 1991. – 223 с.

Асылбекова Мәдина Асылбекқызы

(Қазақстан, Ақтөбе облысы, Ақтөбе қаласы)

*Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе мемлекеттік университеті,
7М01706-«Шетел тілі: екі шетел тілі» білім бағдарламасы*

бойынша 1-курс магистранты

THE PLACE OF GAME TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS

Abstract: In the education system, a special role belongs to game technology in the formation of foreign language communicative competence of students. The game is a strong motivative component that conforms to the students' need not only for the novelty of the material being studied, but also for the variety of activities performed. Recently, along with traditional classes, teachers have been actively introducing game technologies into the learning process. The use of various teaching methods contributes to the consolidation of language phenomena in mental representation, the creation of more persistent visual and auditory images, maintaining the interest and activity of students.

Keywords: communicative competence, foreign language, the teaching methodology, game technologies, students.

In the context of the development of the modern multicultural world, the importance of the subject “foreign language” has increased. Teaching a foreign language involves the formation of students' abilities that allow them to use a foreign language as a means of communication in the dialogue of cultures. The European Community has recognized the need for the formation of a multilingual personality. The conditions of rapprochement of cultures and the current situation in our country, the entry into the international arena in the future professional activities of students showed numerous connections with native speakers of other languages. As a result, the formation of communicative competence acquires special significance and relevance in the educational space [1].

Communicative competence is the ability to carry out speech activity that implements communicative speech behavior based on linguistic, sociolinguistic, subject and country-specific knowledge in accordance with various tasks and conditions of communication in a certain area of communication [2].

One of the urgent problems today is the self-development of students. The role of game technologies in the formation of students' communicative qualities, aesthetic tastes, feelings, energetic, active, creative, adaptable to any environment, capable of self-control, in the

development of competence knowledge is assigned to the most important functions of game technology.

The place of play in pedagogy, in the learning process has been known since the time of Plato, back in the XVIII century, J. J. Rousseau and I. G. Pestalozzi explained that through play it is necessary to adapt children to the future life. The main goal of the game during the lesson is to combine education with the game. The active participation of the child in the game determines his other actions in the team. Although the game is at first glance like a simple phenomenon or action, it is a collective action. What does a student learn through the game?

- Develops logical thinking
- Learns to work independently
- Develops vocabulary, language
- Forms attention
- Teaches mutual respect
- Increases the student's trust in each other
- Increases interest in the lesson.

As A. Baitursynuly said: “a teacher can shed light on the soul of a student only if he is always in search”. The teacher should pay attention to the student's self-education, focus on the ability to think material, and master learning creatively, rather than memorize it. Ways to develop students' creativity can be implemented through communicative competence. Communicative competence includes knowledge of the necessary languages, ways of interacting with others and events, skills of working in a group, mastering various social roles in the team.

It is difficult to achieve positive results in the learning process without the use of gaming technologies. Namely, speech and language games, contribute to the consolidation of material, vocabulary replenishment, increase motivation to study, improve emotional mood, activate the entire educational process as a whole.

L.G. Dement believes that the game is the need of a growing child: his psyche, intellect, biological foundation. The game is a specific, purely childish world of a child. The game is the practice of development. Children play because they develop and develop because they play [3, p. 50].

Learning through games is the only way to increase students' interest. It is true that teachers do not pay attention to the fact that learning through the game, using interesting materials in the classroom, gives great results in cognitive activities. Low cognitive abilities of students negatively affect the effectiveness of the quality of Education. Therefore, the teacher should be able to organize the lesson correctly.

The role of the game in improving the pedagogical process was also studied by the Kazakh scientist N. Kulzhanova. The game is an imitation for the child, an instinct, a basic everyday activity and his personal life, — proved. According to N. Kulzhanova, the main pedagogical goals are to use the game for ethical, educational purposes- to build a straight path to the future life of the child, to imitate adults and adapt to the requirements of life. The scientist says that “the child only rests in the game”, “works” and grows up. “His ability to think improves and his ability to communicate increases”, she said.

E. I. Passov recommends using games when teaching a foreign language for the following purposes:

- for the formation of certain speech skills (skills of asking questions in a puzzle game);
- for the development of certain speech skills, speech skills are conscious management of skills;
- for teaching the usual ability of foreign language communication, foreign language communication (for example, holding a competition for the most sociable person in the group);
- to develop the necessary abilities and mental functions (the game “Stirlitz” (memorizing certain items on the table, then indicating which items are missing when their number changes);
- to acquire new knowledge in the field of regional studies and language (quizzes, lotto, contests);

- to memorize speech material (games with facial expressions, gestures, rhyming games with phrases from the lesson) [4].

All this allows you to successfully achieve the purpose of the lesson and complete the tasks.

Now let's say a few words about educational games, which are educational games, or game tasks, during which the participants in the game assimilate all the pre-declared content of the subject of study. Foreign scientists distinguish among such games:

1) "writing games" which help pupils learn how to write – games to practice writing skills in the process of completing game tasks;

2) "information gap games" which help to accept a piece of known information – games to fill information holes by obtaining new information;

3) "guessing games" or "crossword" which is a puzzle consisting of a grid of squares and blanks into which words crossing vertically and horizontally are written according to clues – games where you need to guess something [5].

Role-playing games are also a great way to get students to practice using a foreign language. The games simulate real life situations and provide students with the opportunity to act as they would in a real situation.

Here is an example from experimental training:

The homework check will be carried out in the form of a game of "Psychic". You need a handkerchief or scarf to play. The game begins with the following phrases of the teacher: "I have great news. We have a psychic in our class". Next we have to test his abilities. We blindfold him and turn our backs on everyone. Next, we clap our hands and say: "What am I doing?" Close the door and ask, "What have I done?". Jump, run a little on the spot and also ask. If the psychic made a mistake, then put him in his place and call another one. Another game from a series of educational games is called "Stirlitz" (A secret agent or a spy). The child, who will play the role of a spy, will have to leave the classroom, remembering the location of the students and furniture. Then he leaves the classroom, while the children switch places, shift things. When he returns, one of the students asks him: "What has changed in the classroom? Look around". And he describes the situation using prepositional constructions. The one who said the right thing will win. Those who make a mistake are put in their place.

Practice shows that when there are game exercises in the classroom, the process of learning new material is faster and more effective.

Such an unusual form of conducting a lesson-game gives students the opportunity to take a different look at the subject being studied. The traditional form of the lesson, the assessment of knowledge fade into the background. Thus, an informal situation is created, which has a rather favorable effect on students. After holding such games, the students opened up to me from a completely different side. They worked together, together. During the lesson, they repeated not only the material of the current academic year, but also updated and systematized the knowledge gained earlier.

It should be noted that the game stimulates creative thinking, forms personal, professional qualities (initiative, efficiency, flexibility). The game promotes stronger memorization. Knowledge of speech material contributes to participation in the game and winning. The game is accessible, it activates, creates situations of equality of partners and teachers. The ability of the teacher to involve in the game is also important. As experience shows, it is not difficult to involve students in the game. It can be more difficult to switch students from playing to other activities, as children love to play, and everything else seems boring and uninteresting to them. Error analysis is required at the end of the game so as not to interrupt it. Based on several examples given above, it can be concluded that the game is an integral part of the educational process. The game helps to find an approach even to the most unmotivated child. To arouse interest in the subject is the main task of any teacher. And such an unconventional form of activity as the use of gaming technologies in the educational process is one of the dominant components in any lesson and at any stage of learning.

REFERENCES:

1. Danilchenko, V.M. Teaching style and teaching style: how to coordinate the individual characteristics of a teacher and a student / V.M. Danilchenko // The headmaster of the school. - 2013. - No. 8. - pp. 43-45.
2. Zimnaya, I. A. Psychology of teaching foreign languages at school [Text]/ I. A. Zimnaya. — M.: Enlightenment, 1991- 222p.
3. Diment L. G. Organization of games in the classroom // Foreign languages at school. - 1987. – No. 3. – pp. 50-56.
4. Passov E. I. Kommunikativnyj metod obucheniya inoyazychnomu govoreniyu [A communicative method of teaching foreign language speaking]. Moscow, Prosveshenie Publ., 1985. 222 p. (In Russian).
5. Ishtawi H. R. The Effects of Game Strategy on the Learning of English Grammar for the Twelfth Grade Students. The Islamic University of Gaza Deanery of Graduate Studies Faculty of Education Curriculum & English Teaching Methods. Department, Gaza Publ., 2011. 169 p.

Ataniyazova Nurzhanat
(*Republik of Kazakhstan, Aktobe*)

COLLOCATIVE COMPETENCE IN ENGLISH TEACHING METHODS

The article deals with collocative competence, emphasizes the importance of its mastery by students studying English as a foreign language. The author focuses on the importance of identifying collocations relevant to learning goals, the need for interaction between teaching methods and corpus linguistics in determining the frequency and dispersion of collocations.

Keywords: collocation, collocative competence, methodology teaching, corpus linguistics, frequency, dispersion, disciplinary variations.

Collocative competence is one of the highest levels of language proficiency that learners can achieve. At the same time, collocations are educational material subject to interference errors. The process of speech formation - both oral and written - should include strict control of the compatibility of words, and the main difficulty in creating works of speech is precisely the collocation juxtaposition of words [2]. Language use and speech formation are well-established processes, the production of a text is mostly realized through the use of relatively stable phrases, rather than individual lexical units. Some researchers ascribe to the speaker's collocative competence the same important role for equivalent culturally conditioned communication as the mastery of linguistic universals, for example, grammatical rules [7].

A significant impetus for the fact that collocations are gradually coming into the field of view of linguistic research was the concept of "the idiomatic nature of linguistic competence". Knowledge of collocations is not a "linguistic luxury", it is an elementary necessity, since they contain linguistic originality. This can be easily confirmed by the example of bilingual communication: phraseological units were - in contrast to collocations - a problem of multilingual communication, since the speaker of the second language is forced in most cases to use a dictionary to understand their meaning. This has led to an exaggeration of the importance of phraseological units in multilingual communication. In earlier studies, we emphasized the need interdisciplinary approach to the study of phraseological units, which are the object of study of cognitive linguistics, cultural studies, and didactics [1]. However, despite the significant role of phraseological units, a

student of a foreign language may well express himself without mastering the phraseological base. He can simply "avoid" her. As a rule, a foreigner is not expected to have developed phraseological competence, since the possibility of violating the stylistic norm or communicative misunderstanding is not ruled out. With collocations, everything is different: the producer of a text in a foreign language is unlikely to be able to do without them.

Some researchers explain that in English, as in any other language, there are many fixed, identifiable non-idiomatic phrases and constructions. Such groups of words are called recurrent combinations, fixed combinations, for example, commit a murder [5, p. 36]

B. Henriksen considers the definition of collocations and the degree of their transparency. Collocations are frequently repeated two- or three-word syntagmatic units, including both lexical and grammar words, such as verb + noun (pay tribute), adjective + noun (hot spice), preposition + noun (on guard), and adjective + preposition (immune to). Numerous studies of collocations have shown that even high-level language learners experience difficulties in using and developing knowledge of second language collocations. If the learner of a foreign language knows the meanings of the two lexical units included in the major catastrophe collocation, then it is completely transparent, and, accordingly, can be understood through the process of decoding lexical elements in their literal sense.

Other collocations are not so simple, being translucent (take a course) or opaque (take sides). The meaning of a translucent collocation is not as easy to decode as its literal counterpart, but on the other hand, it probably won't be as difficult to understand as an opaque collocation, which is idiomatic and cannot be understood based on its constituents [4, C. 32].

The frequency of collocations of nouns in scientific articles, their disciplinary variations is another little researched area, which is important because of the increasing number of researchers who are not native speakers around the world. M. Peacock devoted his work to identifying high-frequency collocations based on nouns in eight scientific disciplines, presenting data in summary tables. Of the 16 high-frequency collocations, only 4 turned out to be the most commonly used. Disciplinary differences are presented in the tables. In all eight disciplines, at least 157 collocations, or 53%, differ from those presented in the general table. For example, authors of articles on computer engineering associate the noun "information" with the words provides ~, ~ extraction, quality of ~. Neurological articles combine analysis/es with ~ of data, statistical ~, model ~, process/es with cognitive ~. Economists use the following collocators with the word factor: ~model, ~ productivity and controlling ~, psychologists associate process with inference ~ and cognitive ~, managers with the word model is used for business ~, portfolio ~, measurement ~, and structural ~. [6, p. 43].

We believe that this study has contributed to the understanding of collocative disciplinary conventions, including disciplinary differences. The results of the work contribute to the improvement of knowledge about the scientific style, are relevant for the methodology and didactics of teaching academic English to students, help teachers in preparing discipline-specific material for teaching.

Also important are studies aimed at promoting productive collaboration between methodology and corpus linguistics, focusing on collocations, a prominent area of formulaic language, which is of interest to researchers in these areas of linguistics.

Collocations, as one of the units of formulaic language, have received significant attention in corpus language research in the last 10 years (Bestgen & Granger, 2014; Durrant & Schmitt, 2009; Ellis, Simpson-Vlach, & Maynard, 2008; Gonzalez Fernandez & Schmitt, 2015; Nesselhauf, 2005; Nguyen & Webb, 2016; Paquot & Granger, 2012).

The frequency of language structures is undoubtedly the main variable in corpus linguistics and methodology. To get a full understanding of the role of frequency in collocative knowledge and its use, one should also take into account the dispersion of collocations in the corpus. The variance of a language feature expresses how uniformly this feature occurs throughout the corpus and whether it can be used as a proxy measure of the regularity of occurrence. Thus, variance is an important criterion in language learning because collocations that are more general (i.e., occur in a variety of contexts) are more likely to be encountered by users of the language, regardless of the context of use [3, C. 161].

Taking into account the above important components in the formation of collocative competence, the teacher can independently choose the most communicatively valuable collocations using actual corpus data. If the textbook used contains a sufficient number of collocative units, it is necessary to analyze it for the presence of an adequate number of lexical, conditional speech and speech exercises for learning the lexical material.

List of sources used

1. Alikova S. V., Baranova E. V., Shibkova O. S. Phraseologisms in the paradigm of an interdisciplinary approach. *Philological Sciences. Questions of theory and practice*. 2016. No. 6-2 (60). p. 36-38.
2. Ter-Minasova S. G. The phrase in the scientific-linguistic and didactic aspects: Proc. allowance for ped. in-tov and philol. fak. un tov. - M.: Higher. school, 1981. 144 p.
3. Gablasova D., Brezina V., McEnery T. Collocations in Corpus-Based Language Learning Research: Identifying, Comparing and Interpreting the Evidence *Language Learning*. 2017, pp. 155–179.
4. Henriksen B. Research on L2 learners' collocational competence and development – a progress report. *Eurosla Monographs. Series 2. L2 vocabulary acquisition, knowledge and use*. pp. 29-56.
5. Hosseini M. Language Proficiency and Collocational Competence. *The Journal of Asia TEFL*. 2007 Vol. 4, no. 4, p. 35-58.
6. Peacock M. High-frequency collocations of nouns in research articles Ibérica across eight disciplines. 23 (2012): p. 29-46.
7. Steyer K. Usuelle Wortverbindungen des Deutschen: linguistisches Konzept und lexikografische Möglichkeiten. *Deutsche Sprache*, Jg. 28 (2000). p. 101-125.

Ахметханова Лариса Рамилевна
(Қазақстан Республикасы, Ақтөбе облысы, Ақтөбе қаласы)

АҒЫЛШЫН ТІЛІ БОЙЫНША СӨЙЛЕУ СТРАТЕГИЯЛАРЫН МОДЕЛДЕУ

Аннотация

Бұл мақалада ағылшын тілі сабағында сөйлеу стратегияларын модельдеу мәселелері қарастырылған. Коммуникативті оқыту оқу процесі қарым-қатынас процесінің моделі ретінде құрылады деп болжайды.

Өздеріңіз білетіндей, модельдеу дегеніміз-білім объектілерін олардың модельдерінде зерттеу; нақты заттар мен құбылыстардың модельдерін құру. Бұл технологияны орта мектепте ағылшын тілін оқытудың әртүрлі кезеңдерінде қолдануға болады. Ол ауызша және

жазбаша сөйлеу дағдыларын дамытуға ықпал етеді, барлық жас буындарындағы оқушылардың сөздік қоры мен лингвистикалық ой-өрісін кеңейтеді

Кілт сөздер: сөйлеу стратегиясы, тактика, модельдеу, коммуникативті оқыту, оқу үрдісі

Мектеп оқушыларының сөйлеу қабілетін дамыту бүгінде білім берудің маңызды мәселесі болып табылады. Мектептегі білім адам өміріндегі ерекше кезең бола отырып, оның іс-әрекетінің өзгеруімен және коммуникативті байланыстарды жетілдіруді қамтитын жаңа әлеуметтік рөлді дамытумен тікелей байланысты. Бұл кезеңде мектеп оқушыларының кең тілдік көкжиегін қалыптастыру, олардың сөзге деген құрметін тәрбиелеу, ағылшын тілінің көрнекі және экспрессивті мүмкіндіктерін еркін пайдалану қабілетін дамыту, коммуникативті құзіреттілікті қалыптастыру өте маңызды.

Осы ретте, оқушылардың сөйлеуін дамыту мәселесін сәтті шешу ағылшын тілі сабағында сөйлеу мәдениеті мәселелерін теориялық тұрғыдан да, оқушылардың сөйлеуін дамыту бойынша мақсатты жұмыс жүргізу үрдісінде де, оның ішінде өз ойларын ауызша және жазбаша түрде дәл, түсінікті және мәнерлі түрде қалыптастыру, мәтінді дұрыс қабылдау, оны ақпараттық өңдеуді жүзеге асыру, қарым-қатынас жағдайына сәйкес диалог жүргізу және басқа да коммуникативті дағдыларды қалыптастыруға бағытталған. Мектеп оқушыларының сөйлеуін дамыту мәселесі әрдайым ағылшын тілін оқытудың теориясында да, тәжірибесінде де негізгі мәселелердің бірі ретінде түсіндірілген.

Коммуникативті мақсаттарға жету үшін мұғалімдер сөйлеу стратегиялары мен тактикаларын қолданады. Сөйлеу және коммуникативті стратегиялар мен тактикалар ұғымдарын қарастыра отырып, ғылыми әдебиеттерде осы ұғымдарды ажыратудың екі тәсілі бар деген қорытынды жасауға болады: бірінші тәсіл сөйлеу және коммуникативті стратегиялар ұғымдарының айырмашылығын көрсетеді, ал екіншісі оларды өзара алмастырады. Сөйлеу стратегиясын коммуникативті мақсатқа жетуге бағытталған іс-шаралар жиынтығы ретінде анықтауға болады. Сөйлеу стратегиясы – спикердің коммуникативті мәселесін шешуге бағытталған сөйлеу әрекеттерінің жиынтығы, сөйлеу тактикасы тиісті стратегияны жүзеге асыруға ықпал ететін бір немесе бірнеше әрекет ретінде қарастырылуы керек. Стратегия – бұл сөйлеушінің ниетін ғана емес, сонымен бірге адресаттың болжамды ниеттерін ескере отырып, қарым-қатынас ережелерін де қамтитын күрделі ұғым.

Сөйлеу стратегиялары мен тактикаларын зерттеуді көптеген отандық және шетелдік лингвистер жүргізді. Сөйлеу коммуникациясы мәселелері келесі автор еңбектерінде қарастырылды: О. С. Иссерс, Ю. К. Пирогов, О. В. Стрижкова, В. Е. Чернявская, Л. В. Ухова, М. В. Терских, т.б.

О. И. Иссерс өз жұмысының алғы сөзінде «берілген зерттеудің негізін құрайтын маңызды тезис - сөйлеу қарым-қатынасының стратегиялық үрдіс, оның негізі оңтайлы тілдік ресурстарды таңдау болып табылады» деп жазады [1; 6]. «Сөйлеу әсерін сипаттаудың әдіснамалық және теориялық мәселелері» атты бірінші тарауында ол сөйлеу әсерін жеке тұлғаның танымдық іс-әрекетінің бір аспектісі ретінде қарап, оны семантикалық тізбектердегі операция ретінде анықтайды. Сөйлеу әсерінің тағы бір анықтамасы – «оның мақсаттылығы, мотивациялық шарттылығы тұрғысынан алынған сөйлеу байланысы» [1; 9]. Автор ойлау мен сөйлеуге адамның алдыңғы тәжірибесінің көмегі бар екендігін ашық көрсетеді. Бұл сөйлеу стереотиптерінде көрініс табатын адамның ойлауын және оның сөйлеу әрекетін рәсімдеуді тудырады. Сөйлеу мінез-құлқын ырықтандыру қарым-қатынасқа қатысушылардың сөйлеу әрекеттерін болжауға және стандартты сөйлеу жағдайларында стратегиялық көзқарасты жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Сөйлеу стратегияларын сипаттауға арналған минималды диалогтық бірлік тұжырымдамасы бастаманы бөлуге, тақырыпты басқаруға және т. б. байланысты диалогтық стратегиялардың әдістерін жақсырақ түсінуге мүмкіндік береді.

Сөйлеу стратегиясының мәні мен функциялары оның бейресми жағдайда немесе ресми қарым-қатынас жағдайында көрінетініне байланысты әртүрлі болады. Сөйлеудің әсер ету

теориясындағы кілт - сөйлеуді жоспарлаудың орындалуын бақылау ұғымы. Сөйлеу стратегиясы - сөйлеушінің серіктесті "өңдеу" үшін жүзеге асыратын күрделі сөйлеу әсерінің жоспары, сөйлеу мінез-құлқының нақты әдісі, сөйлеушінің жалпы коммуникативті мәселесін шешуге бағытталған сөйлеу әрекеттерінің жиынтығы. Сөйлеу тактикасы - бұл стратегияны жүзеге асыруға ықпал ететін бір немесе бірнеше әрекет.

Коммуникативті оқыту оқу үрдісі қарым-қатынас үрдісі моделі ретінде құрылуына негізделеді. Бұл ретте, модельдеу дегеніміз - білім объектілерін олардың модельдерінде зерттеу, яғни нақты заттар мен құбылыстардың модельдерін құру [2;13]. Бұл технологияны орта мектепте шетел тілін оқытудың әртүрлі кезеңдерінде қолдануға болады. Ол ауызша және жазбаша сөйлеу дағдыларын дамытуға ықпал етіп, барлық жастағы оқушылардың сөздік қоры мен лингвистикалық көкжиегін кеңейтеді. Қызметтің бұл түрін оқытудың ерте кезеңінен бастауға болады. Мысалы, бастауыш сыныптарда негізгі лексикалық тақырыпты «Менің отбасым» деп алсақ, рөлдер үлкен отбасы мүшелері (ата-аналар, балалар + туыстар), содан кейін жағдайлар субтопиктерге сәйкес модельденеді:

- көршілер, достар;
- жануарлар;
- мамандықтар;
- отбасындағы мерекелер.

Әр жағдай ұжымдық әңгіме жазумен, суреттермен аяқталады. Бұл технология ауызша және жазбаша сөйлеуді, синтаксисті, лексика мен мәдениетті оқытуда тиімді құрал болып табылады.

Орта және жоғары сыныптарда қарастырылып отырған қызмет түрі грамматикалық құрылымдарды бекіту және мәтінді оқу үшін де қолданылады. Мысалы, балалық шақты сипаттай отырып, модельденген жағдайға қатысушылар өткен шақ формаларын қолданады, содан кейін өздерінің «өмірбаяндық» тақырыптарын оқиды. Өз кейіпкерлерінің психологиялық портреттерін құрастыра отырып, оқушылар сын есімдер мен үстеуді қолдануды қайталайды.

Оқыту үрдісінде модельдеудің келесі түрлерін кеңінен қолдануға болады:

1. ситуациялық модельдеу - белгілі бір тақырып бойынша ауызша қарым-қатынас жағдайларын жасау;
2. әдеби модельдеу - әдеби шығармалар, кинофильмдер және т.б негізінде дайын жағдаяттарды ойнау;
3. салыстырмалы модельдеу - рөлдік ойын негізінде құрылған сабақтар тізбегі;
4. графикалық модельдеу - жазбаша сөйлеудегі сөйлеу жағдайларын модельдеу.

Ситуациялық модельдеуде оқытудың коммуникативті үрдісін құру, ең алдымен, жағдаят қарым-қатынас бірлігі ретінде және оның жұмыс істеу формасы ретінде модельдеуді қажет ететіні түсінікті. Жағдаят оқытудың барлық кезеңдерінде материалды игерудің маңызды негізі болып табылады. Ауызша қарым-қатынас жағдаяттарын жасау үшін ең типтік қатынастарды анықтау әдістемелік тұрғыдан маңызды. Талдау көрсеткендей, қарым-қатынастар төрт негізгі фактормен орнатылуы мүмкін:

1. адамның әлеуметтік мәртебесі;
2. оның қарым-қатынас субъектісі ретіндегі рөлі;
3. орындайтын қызметі;
4. моральдық өлшемдер.

Мәртебе субъектілері сыныптың, кәсіби, жас, аумақтық топтардың өкілдері ретінде әрекет етеді. Рөлдік - белгілі бір жағдаяттағы қатынастар. Орындалатын қызмет - бірлескен қызметте жүзеге асырылатын қатынастар. Адамгершілік қарым-қатынас - жауапкершілік сезімін тәрбиелеу. Ситуациялық модельдеудің үлкен артықшылығы - бұл оқушыларды әртүрлі өмірлік жағдаяттарда шетел тілінде сөйлесуге дайындайды.

Оқытуды ұйымдастырудағы бағдар ретінде табиғи сөйлеу жағдаяттары, ал негізгі құрал – қажетті тілдік материалды (конструкциялар, сөздер, сөз тіркестері) және оқу сөйлеу

жағдаяттарын бекітетін жаттығулар, яғни өмірлік мән-жайларды модельдейтін тапсырмалар болып табылады.

Оқу сөйлеу жағдаяттарын нақты қарым-қатынас жағдайларына жақындату және осылайша оқушыларды олардың өміріндегі мүмкін болатын табиғи сөйлеу жағдаяттарына дайындау үшін нақты қарым-қатынас ерекшеліктерін анықтау қажет:

1. нақты өмірлік жағдайлар;
2. сөйлесушілердің әңгіме мазмұнына қызығушылығы;
3. әңгіме жүргізу қажеттілігі, әйтпесе ақпарат алу мүмкін емес.

Мысалы: шет елде болған кезде адам қалада қонақ үйі орналасқан көше іздейді; ол өтіп бара жатқан адамдарға жүгініп, сұрақтар қойып, олардың жауаптарын тыңдап, түсінуі керек.

Мұнда келесі тапсырмаларды ұсынған жөн:

"Дүкенде" - сатушы мен сатып алушы арасындағы, екі сатып алушы арасындағы диалогты ойнаңыз;

"Ауруханада" - дәрігер мен науқас арасында.

Мазмұнды ойлап табудың қажеті жоқ және өзін біреудің рөлінде елестетудің қажеті жоқ оқу сөйлеу жағдаяттары нақты қарым-қатынасқа жақын. Мысалы: өзіңіз және отбасыңыз, хоббиіңіз, отбасылық дәстүрлеріңіз туралы айтыңыз. Бірақ бұл жағдайда жаңалық жоқ, өйткені бұл фактілер сыныптастарына белгілі. Жағдайды осы сыныпқа кірген жаңа шетелдік оқушымен сөйлесу үшін өзгертуге болады. Мұнда барлық шарттар орындалады. Оқу сөйлеу жағдаяттарының табиғаты туралы айта отырып, біз оларды нақты қарым-қатынас жағдайларына жақындата аламыз, бұл тек өмірлік жағдайлардың есебінен ғана емес, сонымен бірге ақпараттың жаңалығын арттырып, оған қызығушылық тудырады. Оқушыларды қызықтыру үшін мұғалім уақыт өте келе оларға қызықты, кейде тіпті еліктіретін нәрсе айтуы керек. Сонымен, сабақты көптеген сұрақтар тудыратын фразадан жиі бастай аламыз, мысалы: «кеше көшеде мен өткен жылы сіздің сыныбыңызда оқыған баланы кездестірдім», «мен мектепке бара жатқанда қызықты көлікті көрдім, бірақ маркасын көрмедім». Әдетте, мұндай репликалар назардан тыс қалмайды. Оқушылар әңгімелесуге белсенді қатысады, сұрақтар қояды. Мұндағы қиындық оқушылардың әрдайым мұндай жағдаятта қажетті лексиканы есіне түсіре алмауы және мұндағы міндет - оларға уақытында сөздер мен сөз тіркестерін айту. Негізгі ереже: сөйлеу тапсырмаларын орындау кезінде қателерді талдауды тоқтатпау керек, оларды түзету керек. Егер қандай да бір қате жиі қайталанса, оны ескерту керек және келесі сабақтарда осы қатенің қайталануын болдырмау үшін қажетті жаттығуларды орындау қажет.

Шетел тілінде сөйлесу қажеттілігі - шетелдік ақпарат алушыны болжайтын тапсырмаларда қол жетімді. Мысалы, шетелдік студенттерге хат жазу, олардың қаласы туралы айту, олардың өмірі туралы сұрау ұсынылады.

Барлық үш шартқа сәйкес тапсырмалар:

1. электрондық пошта арқылы жіберу үшін әңгіме жазу;
2. интуристер үшін қала бойынша экскурсия дайындау;
3. жағдаят: Англиядан келген анасы біраз уақытқа баласын тастап кетуі керек және қазақ тілінде бірде бір сөз түсінбейтін балаға қарауды сұрайды. Бұл жағдай шетел тілін оқытудың кез-келген кезеңінде жақсы.

Сөйлеу жағдайларын нақты қарым-қатынас жағдайларына жақындатудың келесі мүмкіндігі - жаңа ақпаратты қамтитын хабарламаларды тыңдау. Мысалы, оқушылар келесідей тапсырма алады: «ертеңгі ауа-райының қысқаша мазмұнын тыңдап, Лондонда ертең ауа-райы қандай болатынын айтыңыз». Мұғалімнің міндеті - жағдайды нақты өмірге жақындату. Мұғалім немесе озат оқушылар ұсынған сұрақтардың көмегімен тыңдалған әңгіме талқылау сипатына ие болуы керек және әңгімеге айналмауы керек.

Осы ретте, 8-ші классқа арналған «Еyes open» оқулығындағы жағдаяттарға шолу жасалық. «Our World» тақырыбында қарастырылатын сөздік қорды пайдала отырып, оқушылар «Celebration» жағдаятына қатысты серіктестерінің төмендегідей сұрақтарына жауап бере отыра сөйлеу қабілеттерін шыңдайды:

- Which festivals do you celebrate at home? What happens?
- Which celebrations do you enjoy most? Why?
- When did you last go to a street festival or formal party? Was it fun?

Why/why not?

Осы тақырып аясында әңгіме құру тапсырмасы ретінде келесідей жағдаяттар ұсынылады:

Situation 1.

You are organizing a picnic in the country with your friends. You need help! You need to think about: food, drinks, music, games, transport.

Situation 2.

You are organizing a five-a-side football tournament at your school. You need help! You need to think about: organizing athletes/teams, drinks, food at the end, prizes.

Әдеби модельдеу түрі субъект құрастыратын және техникалық тұрғыдан жүзеге асыратын жүйелер болып табылатын жасанды модельдердің түріне жатады. Сонымен, алдымен модельдеу үшін көркем мәтіндерді, өлеңдерді таңдау қажет. Мұнда орындалуда кейбір еркіндіктер рұқсат етіледі; оқушылар бейненің өзіндік түсіндірмесін береді. Мысалы, әңгіме желісі бойынша жағдайды модельдеу кезінде оқушылар шығармашылықты дамытып, костюмдер, қажетті атрибуттар дайындайды; әр топ негізгі идеяны ұстана отырып, өзінің түсіндірмесін ұсынады.

Салыстырмалы модельдеуде оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамыту, жетілдіру мақсатында рөлдік ойын негізінде құрылған сабақтар тізбегі болып табылады; жобалық әдіснамамен ортақ белгілерге ие.

Рөлдік ойын кезеңдері:

1. Дайындық:

а) тақырыпты хабарлау, ойын сюжетін құру, рөлдік құрамның сипаттамасы және үлестірілуі, жағдайдың сипаттамасы;

б) ойын өткізу үшін қажетті тілдік материалмен жұмыс.

2. Ойын өткізу.

3. Ойынды қорытындылау.

Мысалы, «АҚШ-қа сапарға дайындық» рөлдік ойыны шағын тақырыптардан тұрады: «багажды жинау», «билет кассасында», «досыңызға алдағы сапар туралы хабарлама жіберу», «сыйлықтар сатып алу». Қорытындылау кезінде әр қатысушының өз пікірін, барлық оң және теріс жақтарын білдіруі маңызды.

Графикалық модельдеуде жазу немесе ситуациялық суреттер, комикстер жасау арқылы сөйлеу дағдыларын дамиды. Бұл түр әсіресе сөйлеу қабілеті нашар студенттер үшін, сондай-ақ ұялшақ және сенімсіз адамдар үшін жақсы. Олар ауызша білдіре алмайтын нәрсені сынып пен мұғалімнің қатысуымен жазбаша түрде жасай алады.

Белгілі бір тақырып бойынша лексикалық бірліктерді белсендіру үшін жазбаша сөйлеудегі сөйлеу жағдайларын модельдеу әдістерін кеңінен қолданған жөн. Осы ретте, сөздердің, сөз тіркестерінің, тұрақты тіркестердің және фразалық етістіктердің бір бөлігімен танысқаннан кейін оқушыларға осы лексиканы қолдана отырып, бірден әңгіме құруға шақырылады. Біріншіден, оқиғаның атауы бірге таңдалады. Содан кейін оқушылар өз кезегінде өз ұсыныстарын өздігінен ойлап табады, ал әрбір келесі қатысушы алдыңғы ойларды жалғастырады, сонымен бірге өзінің жаңашылдық элементін қосады. Ешкім оқиғаның немен аяқталатынын білмейді. Әдетте, қорытынды ұсынысты әр қатысушы өз бетінше жасайды.

Осы типтегі тапсырмаларды орындаудың екі түрі бар:

1. Тілдік дайындығы жақсы топтарда сөйлемдер бірден құрастырылады және жазылады. Қажет болса, мұғалім тақтаға таныс емес сөздерді немесе сөз тіркестерін жазады.

2. Тілдік дайындығы әлсіз топтарда әңгімелер алдымен орыс немесе қазақ тілінде жазылады, содан кейін оқушылар 3-4 адамнан тұратын топтарға біріктіріліп, мүмкіндігінше

мұғалімнің көмегіне жүгініп, бірге жұмыс істейді. Соңын талқылап, мақұлдағаннан кейін бұл әңгімелер топтарда да ойналады.

Қорытындылай келе, модельдеу бүгінде ғылыми таным мен зерттеудің маңызды әдісі болып келеді. Модельдеу әдісі кез-келген ғылымда, ғылыми білімнің барлық кезеңдерінде қолданылады. Оның көмегімен оқытуды күрделіден қарапайымға, іш пысудан қызығуға, ескіден жаңаға дейін келістіруге болады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Иссерс О.С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. - М.: URSS / УРСС; ЛКИ, 2008. — 288 с.
2. Ананишнев, В.М. Моделирование в сфере образования / В.М. Ананишнев // Системная психология и социологий. – 2010. – № 2. – 20 с.

*Байбулова А.Н.
(Ақтөбе, Қазақстан)*

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ТҮПНҰСҚА МАТЕРИАЛДАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

ТҮЙІНДЕМЕ

Бұл мақалада оқу материалдарының негізгі аспектілері қарастырылған, көптеген тіл зерттеушілерінің пікірінше, оқу процесінің жалпы тиімділігі, өйткені тілді оқушы ұсынылған материалдарды пайдаланады, бұл қызмет оның оқу қажеттіліктеріне сәйкес келеді. Түпнұсқа дереккөздерден алынған материалдар нақты әлем тілін көрсетеді. Оқушының практикалық іс-әрекетінде кездесетін материалдар тілдік нормаларды қолдануға негізделген. Осы талқылаудан кейін оқушылар сыныптағы сабақтарда түпнұсқалықты пайдалана алатын тіл үйренуді жақсартуға арналған тапсырмаларға негізделген материалдардан мысалдар келтірілген.

Тірек сөздер: түпнұсқа, дереккөз, тілдік нормалар, тиімді әдістер, түпнұсқа материалдары.

Түпнұсқалық материалдардың болуы

Түпнұсқа, яғни бірінші кезекте оқытылатын тілдің спикерлері пайдалану үшін дайындалған материалдар, олар әлемнің көптеген бұрыштарында қолжетімді. Кейбір кең таралған ақпарат көздеріне мыналар кіреді: кітаптар, журналдар, газеттер, теледидар, радио, интернет, видео, аудиокассеталар, оқу құралдары, ықшам дискілер, кітапханалар. Бұл дереккөздердің көпшілігі әлемнің шалғай немесе кедей аймақтарында да оңай қол жетімді. Жоғары дамыған аймақтарда олардың барлығы ағылшын тілін үйренуге арналған материалдардың әлеуетті көзі бола алады. Сыныпта түпнұсқа материалдарды сәтті пайдалану - бұл құралдарды тіл үйренушілердің қажеттіліктеріне сәйкес бейімдеу мәселесі.

Түпнұсқа материалдарды пайдалану керек пе?

Неліктен олар ағылшын тілін оқытуға арналған оқулықтарға көп арқа сүйейтінін сұрасаңыз, көптеген басқа себептердің бірі-қол жетімді түпнұсқа материалдардың жарамсыздығы. Бұл "жарамсыздықтың" негізгі себептері мыналарды қамтуы мүмкін:

- жарамсыз материал деңгейі тым қиын, тым ұзын немесе қысқа
- грамматиканы немесе тілді қолдану
- тақырыптардың орынсыздығы
- нақты пайдалану үшін бейімделмеген
- оқушылардың оқу стиліне бейімделмеген

Бұл факторлар, әрине, қарастырылады және есеп береді, бірақ олар ағылшын тілін үйрену сыныбында түпнұсқа материалдарды қолдануға тыйым салмауы керек. Түпнұсқа материалдарды оқу бағдарламасына немесе ағылшын тілін оқыту курсына қалай қосуға болатындығын қысқаша қарастырайық.

Түпнұсқалық материалдарды бейімдеу

Ағылшын тілін үйрену барысында түпнұсқа материалдардың үздіксіз сериясын сәтті пайдалану - бұл материалдарды сіздің тіл үйренушілердің қажеттіліктеріне сәйкес бейімдеу мәселесі. Түпнұсқа материалдарды сәтті бейімдеудің кейбір кілттері:

- оларды практикалық сабақтарға айналдыру
- материалдардың көлемін қажетті деңгейге бейімдеу
- негізгі тілдік элементтерді жеңілдету немесе түсіндіру
- түпнұсқа материалдардағы жаттығуларды түрлендіру

Оқушыларға "қалыпты" сөйлесу жылдамдығымен айтылатын материалдарды тыңдау пайдалы, ағылшын тілін үйренуші "жақсартылған түсінуді" қамтамасыз ету үшін "өзгертілген" немесе "баяулатылған" тыңдау материалдарын ұғынады. Мұның бәрі дамудың қалыпты процесі, бірақ егер студенттерге осы оқу және тыңдау тәжірибесін нақты өмірлік жағдайда қолдану қажет болған жағдайда, олар алған білімдерін тиімді жүзеге асыра отырып шыңдаулары керек. Түпнұсқа материалдарындағы тілдік бейнелер, компакт-дискілер, жаңалықтар мен радио бағдарламалары әлемнің басқа бөліктеріндегі тілдер оқытушылары мен студенттері үшін ағылшын тілді елдердің ағымдағы оқиғалары мен мәдени аспектілері туралы баға жетпес түсінік бере алады. Жазылған материалдың артықшылығы - оны есту арқылы түсіну деңгейін жоғарылату үшін оны бірнеше мәрте қайталау мүмкіндігі. Осы дереккөздерде көрсетілген мағлұматтардың әсері өте жоғары. Тілді үйренуші үшін түпнұсқа материалдан алынған әсердің деңгейі мүлдем бөлек. Сондықтан, егер сіз "үйреншікті оқулықты тастай алмасаңыз" да, ағылшын тілін үйрену сабағында қолдануға болатын шынайы материалдарды бейімдеу туралы ойланыңыз. Қорыта келгенде, сіз мұны істегеніңізге қуанышты боласыз.

Түпнұсқа материалдарын оқудың маңыздылығы

Ағылшын ғалымы Nunan (1999) түпнұсқалық материалдарды түпнұсқалық немесе жазбаша тілдік деректер ретінде анықтайды тілді оқыту мақсатында арнайы жазылмаған қарым-қатынас. Шын мәнінде, оқытуда ол студенттерді жігерлендіреді, үйрену тіліне деген қызығушылықтары мен ынталары артады. Оқытушы осы мақсатта әртүрлі әдістерді қолданғаны абзал: сыныпқа өзіндік түпнұсқа тілдік үлгілерді әкелу; оқу бағдарламасынан тыс "нақты" контексттерден алынған мәліметтерді пайдалану. Білім алушы түпнұсқа тілді тыңдауда және оқуда келесідей көптеген түрлі дереккөздерді қолданады, соның ішінде: таспаға жазылған теледидар мен радио бағдарламалары әңгімелер, кездесулер, әңгімелер және хабарландырулар, журналдардағы мақалалар, қонақ үй брошюралары, әуежай хабарландырулары, банктік нұсқаулар, жарнамалар және басқа да жазбаша хабарламалардың кең спектрлері.

Gebhard (1996) түпнұсқа материалдардың көптеген мысалдарын келтіреді оларды шет тілі оқытушылары қолданды. Оның кейбір мысалдары сабақты жоспарлаудың бастапқы материалы ретінде төменде келтірілген:

1. Түпнұсқа материалдарын тыңдау/көру материалдары-теледидар жарнамалары, викториналар, мультфильмдер, жаңалықтар роликтері, комедиялық шоулар, фильмдер, кәсіби түрде жазылған сабын опералары, қысқа әңгімелер мен романдар, радио жарнамалары, әндер, деректі фильмдер және жарнамалар.

2. Түпнұсқа көрнекі материалдар-слайдтар, фотосуреттер, суреттер, балалар суреттері, фигуралар түріндегі суреттер, сөзсіз көше белгілері, силуэттер, журналдардағы суреттер, сия дақтары, ашық хаттардағы суреттер, суреттері бар сөзсіз кітаптар, маркалар қолданылады.

Неліктен түпнұсқа материалдарды пайдалану керек?

Мұғалімдердің жоспарланған көрнекі мағлұматынан тыс сабақтарға қосымша түпнұсқа материалдар қажет. Шын мәнінде, түпнұсқа материалдарды пайдалану бірнеше артықшылықтарға ие. Осы орайда ағылшын тілін зерттеуші Brinton (1991), түпнұсқа материалдар мен бұқаралық ақпарат құралдары мыналарды күшейте алатындығын дәлелдеді:

- оқушылардың тілдік класс арасындағы тікелей байланысы
- сыртқы әлеммен тығыз байланысы

- өзге тілді оқу арқылы тілдік нормалардан тыс көптеген ауқымды білімге ие болуы (әдет-ғұрыптар, салт-дәстүр, мәдениет, қарым - қатынас. Gebhard (1996) түпнұсқа материалдарды келесідей ұғыммен байланыстырады. Контекстуализация әдісі - тіл үйрену. Сабақтар мәзірді немесе теледидардағы ауа-райын түсінуге бағытталған кезде, студенттер осы тақырыптар аумағында көп шоғырланып, тілге бейім бола бастайды. Бұл студенттерге тілдің құнды қайнар көзін береді және бұл тек тілмен байланысты емес, ұсынылған мәтінге және оқытушыға тікелей қатысты. Шет тілін оқушы белгілі бір ұстанымдарды сақтай отырып өз мақсатын көздейтін болса, бұл орайда түпнұсқаның берер пайдасы мол:

1. Тіл және оның дамуы – табиғи процесс. Тілді жеңілдету немесе өзгерту арқылы оқу мақсатында (құрылымдарды шектеу, сөздік қорды бақылау және т.б.) Біз тапсырманы қиындату қаупін тудырамыз. Біз түсіну кілттерін алып тастауымыз мүмкін, ал түпнұсқа материалдары мәліметті максималды түрде айқын әрі жетік меңгеруге жағдай туғызады.

2. Түпнұсқа тіл студенттерге кез-келген мәтінді түсінуге мүмкіндік береді материалдың көлемі аз болса да, ол сонымен бірге толық және мазмұнды хабарламаларды қамтиды.

3. Түпнұсқа баспа материалдары студенттерге тілдік емес кеңестерді (орналасу, суреттер, түстер, символдар, ол орналасқан физикалық орта) мағынасын оңай түсініп, меңгеруге көмектеседі.

4. Ересектер тілдік қарым-қатынастағы тікелей байланысты көре алуы тиіс, олар сабақ барысында не істеу керек, мақсаты қандай және жасалған жұмыстарды түпнұсқамен салыстыра отырып белгілі бір қорытынды шығарумен өңделуі керек.

Қорытынды

Үнемі шет тілі мұғалімдерінің алдында тұратын ең қиын міндеттердің бірі - бұл оқушылардың қиялын қалай қызықтыруға және баулуға болатындығы, сондықтан оларды оқуға көбірек ынталандыру өте маңызды іс. Осы мақсатта көбінесе қосымша ретінде пайдалануға болатын мазмұнды оқу материалдарын үнемі іздеу және дамыту оқулыққа қосымша курс болып табылады. Оқыту процесін жоспарлау маңызды қызмет екені айғақ және оны мұғалімдер орындаулары тиіс. Тілді қолдану да дамыту да адамзаттың әлемді дамытуымен тікелей байланысты. Әрбір лингвист өз төңірегінде немесе ауқымды көлемде зерттеу жүргізіп саралаудың нәтижесінде көптеген жаңалықтарға қол жеткізе алады. Өз ойымның тобықтай түйініне келетін болсам, шет тілді меңгеру процесі бірнеше кезең мен деңгейден тұрады және оны шыңдауда түпнұсқа материалдарын пайдалану мен ұсыну зор нәтиже береді. Ондағы өзге тілдің нормаларына сәйкес принциптер ізденушіге терең әрі кеңінен түсінуге үлкен мүмкіндік береді. «Әр елдің салты басқа, иттері қара қасқа» демекші, тіл, мәдениет, ұғым, салт-дәстүр терең оқу мен еңбекті талап етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Бородулина М.К. Шетел тілін үйрету. – М. Просвещение, 1975.
2. Кузьмичева Т.Н. Технические средства в обучений английскому языку. – М. Просвещение, 2001.
3. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологий // Иностраный язык в школе. 2004. №3.
4. Қасенова. Д. А. Шетел тілін оқыту әдістемесінде коммуникативтік біліктілікті қалыптастырудың артықшылықтары мен принциптері. Республикалық әдістемелік педагогикалық журнал «Мектептегі шет тілі»- №1/ 2010.
5. Brinton, D.M. (1991). The use of media in language teaching. In M. Celce-Murcia (ed.), Teaching English as a Second or Foreign Language, Boston: Heinle and Heinle Publishers.
6. Brosnan, D., Brown, K. and Hood, S. (1984). Reading in Context. Adelaide: National Curriculum Resource Center.
7. Brown, H.D. (1994). Teaching By Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. New Jersey: Prentice-Hall.

8. Gebhard, J.G. (1996). Teaching English as a Foreign Language: A Teacher Self-Development and Methodology Guide. Ann Arbor: The University of Michigan Press.

*Байсалбаева А.А.
(Ақтөбе, Қазақстан)*

Ғылыми жетекшіі: Филология ғылымдарының кандидаты Кузембаева Г.А

АҒЫЛШЫН САБАҒЫНДА АКТ ҚҰРАЛДАРЫН ПАЙДАЛАНУ КЕЗІНДЕГІ ҰСЫНЫСТАР

Аннотация: Тіл-адам өмірінің айнасы, адам өмірін сипаттайды. Тіл адамның жеке басы туралы айтады. Бұл жалпы ақпараттық қоғамның таралуына ұқсас ғарыштық орта. Ағылшын тілі мен АКТ күнделікті өмірдегі бірқатар деректер мен эмоциялар үшін маңызды құралға айналды. Ағылшын тілі әлемдегі басқа тілдерге қарағанда көптеген функцияларына байланысты жаһандық тілге айналды. Ағылшын тілі әлемге терезе болды. Ағылшын тілі тек Ұлыбританияда ғана емес, сонымен қатар Канада, АҚШ, Жаңа Зеландия және т.б. сияқты көптеген басқа елдерде де ана тілі болып табылады, ол Нигерия, Гана және т. б. сияқты көптеген елдерде екінші тіл ретінде қолданылады. Ағылшын тілі медицина, инженерия, білім беру, өнер және заң, музыка және т.б. сияқты барлық салаларда маңызды рөл атқарады. Бірақ жаһанданудың қазіргі қақтығысы, ағылшын тілінің таралуы және технологиялық дамуы ағылшын тілін үйрену мен оқытуды лингва-франка ретінде бұрын-соңды болмаған түрде өзгертті.

Кілтті сөздер: Шет тілін оқытудағы акт, оқытушының құзыреттілігі, қарқынды әдістеме, оқытудың дәстүрлі түрлеріндегі жаңа нысандар.

Ақпараттық компьютерлік технологияларды қолдану оқу процесінің тиімділігін арттыруға түбегейлі жаңа мүмкіндіктер береді. Бұл әдеттегі ауызша және басқа формалардағы ақпаратқа қол жетімділікті кеңейту, ақпаратты ұсынудың экспрессивті мүмкіндіктерін арттыру, оның ұтымды және эмоционалды аспектілерін біріктіру, ойын элементтерін қосу, модельдерді қолдану мүмкіндігі, оқу құралдарын таңдауда кең нұсқа, әдістемелік материалдарды көбейту және жетілдіру және оларды қашықтыққа беруді жеңілдету, ақпаратты шоғырландырудың жаңа мүмкіндіктері, білім беруді даралау процесс және оның өзгергіштігі, пәнаралық байланыстарды ұйымдастырудағы жаңа мүмкіндіктер, мұғалімді күнделікті жұмыстан босату және оның назарын шығармашылық сәттерге аудару, білім алуға деген қызығушылықты арттыру. Полат Е.С., Дмитриева е. и., Новиков С. В., Цветкова л. а. сияқты зерттеушілер оқу процесіне жаңа ақпараттық технологияларды әзірлеумен және енгізумен белсенді айналысады (Е.С.Полат, 2001: 25).

Ағылшын тілі сабақтарында АКТ қолданудың негізгі мақсаттары:

1. Тіл үйренуге деген ынтаны арттыру;
2. сөйлеу құзыреттілігін дамыту: шет тіліндегі түпнұсқалық мәтіндерді түсіне білу, сондай-ақ дәйекті дәлелді мәлімдемелерде ақпаратты бере білу;
3. лингвистикалық білім көлемінің ұлғаюы;
3. Оқытылатын тіл елінің әлеуметтік-мәдени ерекшелігі туралы білім көлемін кеңейту;
4. ағылшын тілін өз бетінше оқу қабілеті мен дайындығын дамыту. (Е.С.Полат, 2001: 25).

Ойлау дербестігін, Рефлексия (Рефлексия, өзін-өзі бақылау, өзін-өзі бағалау) қабілетін қалыптастыру үшін тек оқулық пен мұғалім жеткіліксіз. Бір мәселеге әртүрлі көзқарастарды көрсететін, оқушыларға ойлануға, сыни талдауға, жалпылауға, тәуелсіз тұжырымдар мен шешімдерді беретін ақпараттың кең көлемі қажет.

Оқу процесінде АКТ-ның айтарлықтай алға жылжуына қарамастан, компьютерлік процесті алға тарта отырып, дәстүрлі сабақ пен сабақты таңдау мәселесі өзекті болып қала береді, өйткені оқу процесінде компьютерлік технологияны қолданудың айқын артықшылықтары да, кемшіліктері де бар. (Д.Донцов, 2007: 64-66)

Компьютермен жұмыс істеудің кемшіліктерін жоюдың тиімді әдісі-мұғалім сабақта экранды-тақтаны, проекторды және тек бір компьютерді көрсету үшін қолданған кезде белгілі бір талаптарды ескере отырып дайындалған мультимедиялық презентацияларды қолдану. Бұл оқушылардың бүкіл тобының назарын аударуға, көрсетілген материалды қайталауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, (МБІӨ) Максималды ықтималдылық әдісіу қолдану Компьютердің балалар денсаулығына теріс әсерін болдырмайды.Әр түрлі жалпы білім беретін пәндерді оқыту процесінде компьютерлік технологияларды қолдану мәселелеріне арналған зерттеулерді талдау негізінде келесі анықтамасын әдістемелік әдіс (МБІӨ) ретінде ұсынуға болады. (М.Г.Евдокимова, 2007: 99-100)

Шет тіліндегі материалдың мультимедиялық жұмысы-белгілі бір лексикалық-грамматикалық, елтану тақырыбы бойынша слайдтардың логикалық толық жиынтығы түрінде оқушылардың белгілі бір жасына бейімделген шығармашылық өңделген мұғалімнің тілдік ақпаратын ұсыну тәсілі. Мультимедиялық презентация компьютерлік технологиялардың аудиовизуалды мүмкіндіктерін пайдалануға негізделген. Егер тиісті жабдық болса, мультимедиялық бағдарламалар шексіз графикалық және түс мүмкіндіктеріне ие, бұл кез-келген қызметті суреттер мен анимация түрінде ұсынуға мүмкіндік береді. Маңыздылығы:

а) Жаңа лексикамен танысу кезінде, монитордағы / экрандағы кескіндер шет тіліндегі фразаны тікелей тақырыппен немесе әрекетпен байланыстыруға мүмкіндік береді;

б) грамматикалық материалды зерделеу кезінде, 7-8 жастағы балалар абстрактілі ойлауды әлі дамытпаған кезде және экранда көрінетін түрлі-түсті суреттер, схемалар, анимациялық бейнелер жаңа материалды жақсы қабылдауға және игеруге ықпал етуі.

Компьютердің оқыту құралы ретіндегі ерекшелігі оның күрделілік, әмбебаптылық, интерактивтілік сияқты сипаттамаларымен байланысты. Компьютерді қолдана отырып, сабақта жеке, жұптық және топтық жұмыс түрлерін ұйымдастыруға болады. Алайда, компьютер сабақта мұғалімді алмастыра алмайтындығын есте ұстаған жөн. Компьютермен жұмыс уақытын мұқият жоспарлау керек және оны нақты қажеттілік болған кезде дәл пайдалану керек.(В.А.Ефременко, 2007: 18-21)

Акт ақпаратты беру, құру, тарату және басқару үшін қолданылатын технологиялық құралдар мен ресурстарға жатады. Сонымен қатар, АКТ - ны ақпаратты өңдеу құралы ретінде анықтауға болады-ақпаратты өндіру, сақтау, өңдеу, тарату және бөлісу үшін қолданылатын тауарлардың, қосымшалар мен қызметтердің әртүрлі жиынтығы. Оларға "ескі" акт кіреді: радио, теледидар және телефон, сонымен қатар "жаңа" АКТ компьютерлері, спутниктік және сымсыз технологиялар және интернет.

Белсенді вокабулярды жинақтау бойынша жұмыс бүкіл оқу процесімен қатар жүреді. Әрбір екінші сабақта жаңа сөздермен танысу және оларды игеру жұмыстары жүреді. Сөздерді ассимиляциялауға жұмсалған күш-жігер олардың нақты қасиеттерімен анықталады, атап айтқанда: мағыналардың ана тілімен сәйкестігі немесе сәйкес келмеуі; дерексіз немесе нақты тұжырымдамаға жату; маңызды немесе қызмет сөзіне жату, ең бастысы, оларды білдіру қажеттілігі.(О.В.Афанасьева, И.В.Михеева 2005: 44-45)

Сөзбен танысу оны ассимиляциялау бойынша жұмыста шешуші сәт болып табылады және ол көбінесе есте сақтау механизміне қызықтыру немесе қызықтырмау арқылы болады, өйткені тәжірибе жүзінде бұл жад тек есте сақтау түрі бойынша ғана емес, сонымен қатар "бір рет және біржола"түсіру механизмі бойынша жұмыс істейтіні дәлелденді. Танысу тақырыбы сөздің семантикасы оның дыбыстық және графикалық формаларымен бірлікте болуы керек.

Семантизация-сөздің мағынасын ашу процесі. Әрбір жеке жағдайда семантизация әдісін таңдау сөздің сипатымен, оқыту кезеңімен және оқыту деңгейімен анықталады. Әдістемеді семантизацияның құралдары мен әдістерінің белгілі бір арсеналы бар, оның көмегімен зерттелетін лексикалық құрылымдардың мағынасын ашу және оларды түсіну нақты және шартты жағдайларды қолдану арқылы қамтамасыз етілуі керек, бұл қабылданған нәрсені дұрыс түсінуді қамтамасыз етеді. (О.В.Афанасьева, И.В.Михеева 2005: 44-45)

Оқытудың кіші сатысында лексикалық құбылыстардың мультимедиялық жұмысы үшін келесі әдістерді қолдану ұсынылады:

1) компьютер мен проекторды қолдана отырып, экранда көрсетілген заттардың суретін көрсету арқылы зат есімдердің семантизациясы және оқшауланған, ситуациялық байланысқан сөйлемде сөзді бірнеше рет қайталау;

2) анимациялық және суреттермен иллюстрациялық қозғалыстар немесе әрекеттер негізінде мультимедиялық құралдарды қолдана отырып, етістіктің семантизациясы;

3) белгілі бір сапасы бар (түсі, өлшемі, пішіні, өрнегі, өрнегі) әртүрлі заттардың суреттерін көрсету арқылы сын есімдердің семантизациясы;

4) әр түрлі нысандар немесе заттардың өздері (сағат, күнтізбе, кесте, кесте және т. б.) бар мультимедиялық суреттерді қолдана отырып, сандарды семантизациялау;

5) әр түрлі мультимедиялық көрсеткіштердің есімдіктерінің семантизациясы (сағат-ерте / кеш; географиялық карта-алыс / жақын; сыныптағы виртуалды орын-оң / сол және т. б.) және суреттер, бейне үзінділер;

6) оқушылардың қатысуымен тиісті суреттерді қолдана отырып, есімдіктердің семантизациясы (жеке және г-көпше есімдіктер);

7) виртуалды сыныптағы заттардың арақатынасын, арнайы дыбыстық эффектілермен бірге арнайы суреттерді (статикалық және анимациялық) қолдана отырып, предлогтарды енгізу;

8) дыбыстық файлдардың көмегімен әртүрлі форматта және қолмен жазылған жағдайларды (комикстер) енгізу;

9) абстрактілі және жалпыланған тіршілік иелерін семантизациялау үшін қолдану қазақ немесе орыс тілді тұспал түрінде аудару жолымен (дыбыс, жазу);

10) қажетті мағынаны білдіретін контекстегі сөздер мен сөз тіркестерінің семантизациясы (жалпы мультимедиялық қолдаумен) (М.Г.Евдокимова, 2007: 101)

Қазіргі білім беру жүйесінде қалыптасқан оқыту әдістері мен формаларды түсінуді, түзетуді және жаңа педагогикалық шешімдерді қажет ететін жағдай қалыптасты. Бұл, ең алдымен, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды кеңінен енгізу мен кеңінен қолдануға байланысты.

Шет тілдерін оқыту саласында АКТ құралдарын пайдалану проблемасының жай-күйін зерттей отырып, АКТ қолданудың тиімділігі осы технологияларды қолдану әдістері мен формаларына, мұғалімнің олармен жұмыс істеу әдістемесін қаншалықты сауатты меңгергеніне, ол пайдаланатын электрондық ресурстарға байланысты деп қорытынды жасауға болады.

Қазіргі уақытта көптеген мұғалімдер АКТ құралдарын оқу процесіне қосқысы келеді. Компьютерлерде сабақтарды қайда және қай уақытта өткізу туралы тағы бір сұрақ туындайды. Бүгінгі таңда көптеген мектептерде компьютерлік сыныптар бар, бірақ оларға үлкен жүктеме түседі. Мектептерде әрбір мұғалім үшін жағдай жасау қажет. Ақпараттық-білім беру ортасын құру - бұл қазіргі шындықтың қажеттілігі.

Әр түрлі типтегі ағылшын тілі сабақтарында АКТ құралдарын қолдану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға және олардың сөйлеу-ойлау әрекеттерін жандандыруға, өз бетінше жұмыс істеу және ұжымда жұмыс істеу дағдыларын дамытуға, сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін тиімді қалыптастыруға ықпал ететіні анық. Компьютерлік тапсырмалармен жүйелі жұмыс студенттердің өзіндік жұмыс дағдыларын қалыптастырады, бұл стандартты тапсырмаларды орындау уақытын қысқартуға әкеледі және шығармашылық жұмыстарды орындау уақытын арттыруға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Донцов, Д. Английский на компьютере. Изучаем, переводим, говорим / Д. Донцов. – М., 2007. с.64-68

2. Евдокимова М.Г. Компьютерные технологии обучения иностранным языкам: методологические и педагогические аспекты // Телекоммуникация и информатизация образования. 2001, №4, с.99-102

3. Ефременко В.А. Применение информационных технологий на уроках иностранного языка// ИЯШ №8, 2007., с.18-21.

4. Полат Е.С. Интернет на уроках иностранного языка // ИЯШ 2001, №2,3, с. 25-28

5. Афанасьева О.В., Михеева И.В. Новый курс английского языка для российских школ. – М.:Дрофа,2005.Книга для учителя к учебнику Афанасьевой и др. – М.:Дрофа,2005.Применение метода проектов. Корнева Л.П.// с. 44-48

Baizylova L.T., Adilkhanova A.Zh

THE USE OF VIDEO FRAGMENTS IN ENGLISH LESSONS TO INCREASE THE MOTIVATION OF SENIOR STAGE LEARNERS

Аннотация: Основная цель обучения на уроках английского языка – развитие иноязычной коммуникативной компетенции. Школьники любого возраста должны уметь общаться на иностранном языке. Задача учителя – создать условия для гармоничного овладения английским языком, сделать так, чтобы ученики с желанием ходили на уроки, могли говорить на иностранном языке и не боялись допускать ошибки. Одним из способов поддержания мотивации при изучении английского языка и одним из приемов активизации речемыслительной деятельности является использование видео на уроках. Это позволяет сделать процесс обучения более эффективным и приятным, а погружение детей в иноязычную среду достигается за счет применения аутентичных фильмов.

Ключевые слова: видеоматериалы, английский язык, учителя, ученики, видеоурок, коммуникация.

Annotation: The main purpose of teaching in English lessons is the development of foreign language communicative competence. Schoolchildren of any age should be able to communicate in a foreign language. The task of the teacher is to create conditions for the harmonious mastery of the English language, to make students willing to go to lessons, to be able to speak a foreign language and not be afraid to make mistakes. One of the ways to maintain motivation when learning English and one of the methods of activating speech-thinking activity is the use of video in lessons. This makes the learning process more efficient and enjoyable, and the immersion of children in a foreign language environment is achieved through the use of authentic films.

Key words: Videos, English, teachers, students, video lesson, communication.

Аннотация: Ағылшын тілі сабақтарында оқытудың негізгі мақсаты – шет тілдік коммуникативтік құзыреттілікті дамыту. Кез-келген жастағы оқушылар шет тілінде сөйлесе алуы керек. Мұғалімнің міндеті-ағылшын тілін үйлесімді меңгеруге жағдай жасау, оқушылардың сабаққа барғысы келіп, шет тілінде сөйлей алуына және қателіктер жіберуден қорықпауына жағдай жасау. Тәсілдерінің бірі қолдау, ынталандыру кезінде ағылшын тілін бірі тәсілдерді речемыслительной қызметін пайдалану болып табылады видео сабақтарында. Бұл оқу процесін тиімді және жағымды етуге мүмкіндік береді, ал балаларды шетелдік ортаға батыру түпнұсқа фильмдерді қолдану арқылы жүзеге асырылады.

Кілт сөздер: бейнематериалдар, ағылшын тілі, мұғалімдер, оқушылар, бейнесабак, коммуникация.

For the formation of socio-cultural competence, the following video materials are used in the lesson: physical education minutes in English
songs in English for the introduction of the material

educational video

courses authentic video about the country of the language being studied

foreign language sites for learning English [1,2].

Physical education in English is not only a way to relax and switch attention, it is also an excellent technique for developing listening skills, lexical and grammatical skills. The use of video recordings contributes to the fact that due to the change of impressions and the emotional impact of physical education, the personal attitude of students to what they saw is formed. Children have a great pleasure to relax and at the same time memorize new words, sing and move with their favorite characters. The student remembers what he sees and hears five times better than what he hears [2].

I often use such physical exercises in elementary school as "Walking Walking", "Clap your hands", "If you are happy", with which children repeat movements and memorize the words "walk, hop, sleep, swim, run, clap, stamp". The songs "The Skeleton dance", "Wag your tail", "Head and shoulders, knees and toes" contain vocabulary for practicing vocabulary denoting parts of the body and face: "head, shoulders, toes, knees, eyes, nose, ears". In addition, the physical training session "Wag your tail" introduces the concepts of fast - slow [5, 7, 9, 12,14,15].

In order for students to correctly perceive the video in the lesson, it is necessary that it meets certain criteria:

High-quality sound and image

Compliance of the material with the interests and existing experience of students;

Linguistic relevance, or compliance with the level of students;

The duration of the viewed material. The material should be used within 15 minutes.

The autonomy of the passage, that is, it should be understandable without unnecessarily detailed explanations and explanations of the plot;

Compliance of the goals and objectives of the video lesson with calendar and thematic planning and the program [1,2].

When working with any text in the methodology of teaching foreign languages, it is customary to distinguish three main stages: the pre-text stage (pre-viewing), the text stage (while viewing), the post-text stage ((post) after-viewing).

Types of exercises of the pre-text stage:

brainstorming;

listening to a piece of music, conversations, discussions;

reading the text;

filling in the table;

description of pictures/ illustrations/ photos;

arrangement of illustrations in the correct order;

making assumptions about the content of the video excerpt;

question-and-answer form of interactive interaction;

associations;

working out and getting to know new vocabulary.

At the second stage, the following types of exercises are advisable:

filling in the table;

silent viewing;

paused view;

search view;

guided viewing;

free entries and notes;

notes and notes according to a given scheme;

arrangement of sentences/pictures/paragraphs in the correct order;

the arrangement of the episodes of the passage being viewed in the correct order;

classification of information;

character search;

comparison of words and phrases.

At the post-examination stage, students are ready to complete writing and speaking tasks:

discussion;

quiz;

rating viewed;

exchange of views;

creating a project/poster/poster;

writing an announcement/report;

role-playing game;

description;

creating a story ending;

solving the problem;

writing a review [2].

Each teacher has tasks involving watching videos and performing exercises. I also use various techniques to work with films. At the initial stage of training, the main type of work using video – physical training and the study of lexical and grammatical phenomena. At the lesson at the end of the school year in the 3rd grade, I suggest that students watch the cartoon “Cinderella”. At the preview stage, I ask if they are familiar with the fairy tale "Cinderella" and ask them to think about what Cinderella can do around the house. Thus, children remember vocabulary on the topic of "Responsibilities in the family", improving lexical and grammatical skills:

Cinderella can dust the furniture.

Cinderella can wash the dishes.

Cinderella can make the bed.

While watching the cartoon, students perform a test based on the plot (Appendix 1).

At the last stage, students together with the teacher discuss the test and restore the sequence of events.

Put the events in the following order:

Cinderella loses a glass slipper at the ball.

A fairy grandmother gives Cinderella a pumpkin, mice, a rat, lizards.

Cinderella has a father, a stepmother and two sisters.

Cinderella must come back home at 12 o'clock.

Cinderella meets the prince at a ball.

Cinderella becomes a princess.

The work on the cartoon lasts 25-30 minutes. Schoolchildren are happy to complete tasks for the video, since the cartoon is interesting to them, the vocabulary is familiar, it is not particularly difficult to complete test tasks and restore the sequence of events [4]

Most often I work with films and videos in middle and high school. For example, in the 7th grade, when working out the topic "School education", it is advisable to use the video "Schools in Britain", in which students get acquainted with schools in the UK. At the first stage, I propose to predict what the video will be about by pointing to the list of words:

Primary school, secondary school, uniform, A-level, subject.

At the next stage, students watch videos, working with questions, writing down individual words, facts.

Then the teacher asks the students to sit in groups and discuss the tasks for the video. At the last stage, students together with the teacher discuss the film. To complete homework, children receive cards with questions, on the basis of which they compose a text about schools in Russia [16].

The teacher can compose tasks for the video himself, which is available on many sites, including on you tube. In addition, there are useful sites with video tasks for them on busyteacher.org, britishcouncil.org, film-english.com, eslvideo.com. Here is an example of using the site filmenglish.com when studying the topic of "Profession" in the 11th grade. The video is very extraordinary, without sound, of a philosophical nature, allows not only to work out lexical and

grammatical skills and speaking skills on the topic, but also pushes students to reflect on the impact of the profession on a person and his environment.

At the preview stage, the teacher writes letters of the alphabet on the blackboard and asks groups to write the names of people's professions for each letter of the alphabet. After activating the lexical skills, the teacher asks questions:

What jobs would you like to do? Why?

What jobs would you hate to do? Why?

What are the most important aspects of a job for you? Why?

Students in pairs discuss questions, and then the teacher asks to answer.

At the viewing stage, students watch videos and record who people work with. People's "professions" are ambiguous. In fact, they perform the roles of things. Schoolchildren make sentences:

The man works as a lamp.

The woman works as a mirror.

The woman works as a table.

Children discuss the "professions" of the film's characters. The teacher asks you to answer the questions:

What is the message of the film?

What adjectives would you use to describe the film?

How does the film make you feel?

Students together with the teacher discuss the film. The teacher asks you to complete an interactive task based on the movie by following the link <https://en.islcollective.com/video-lessons/employment-short-film-brainstorming-professions>. Students complete the task at home, writing out the names of professions [6,13].

Thus, on the website film-english.com teachers get an excellent opportunity to find lesson plans with videos on certain topics for a certain level of foreign language proficiency. Such lessons save teachers' time and make lessons unusual, and most importantly contribute to the development of communicative competence. So, educational video courses and films reveal wide opportunities for activating the speech skills and abilities of students and make the learning process of mastering a foreign language attractive to schoolchildren at all stages of learning.

References

1. Using videos in English lessons.[Electronic resource] – Access mode// [http:// www.infourok.ru](http://www.infourok.ru)
2. Using videos in English lessons.[Electronic resource] – Access mode// <http://www.nsportal.ru>
3. Calendar song .[Электронный ресурс] – Режим доступа// <https://www.youtube.com>
4. Cinderella full story for kids in English.[Электронный ресурс] – Режим доступа// <https://www.youtube.com>
5. Clap your hands nursery rhyme .[Электронный ресурс] – Режим доступа// <https://www.youtube.com>
6. Employment-short-filmbrainstorming-professions. [Электронный ресурс] – Режим доступа <https://en.islcollective.com>
7. Head and shoulders knees and toes [Электронный ресурс] – Режим доступа// <https://www.youtube.com>
8. I can run. [Электронный ресурс] – Режим доступа// <https://www.youtube.com>
9. If you are happy super simple song songs .[Электронный ресурс] – Режим доступа// <https://www.youtube.com>
10. Island Fruits Groove .[Электронный ресурс] – Режим доступа// <https://www.youtube.com>
11. Learn English through videos. Tips and advice. [Электронный ресурс] – Режим доступа// <https://www.cambridgeenglish.org>

12. Skeleton dance youtube super simple songs [Электронный ресурс] –
Режим доступа// <https://www.youtube.com>
13. The employment. Film English.[Электронный ресурс] –
Режим доступа// <https://www.film - english.com>
14. Wag your tail animal action verb song super simple songs.[Электронный ресурс] –
Режим доступа// <https://www.youtube.com>
15. Walking walking super simple songs. [Электронный ресурс] –
Режим доступа// <https://www.youtube.com>

Боранбаева Раушан Сағынтайқызы
Данабаева Алмагүл Жарылқасынқызы
Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе мемлекеттік университеті

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫН ЖЕТІЛДІРУ БАРЫСЫНДА ЖОБАЛЫҚ ӘДІСТІҢ МАҢЫЗЫ

Білім беру барысы асқан тиянақтылық пен үлкен күш – жігерді талап етеді. Олардың бойына білімнің шамшырағын жаға отыра, жан – жақты дамыған тұлға қалыптастыру қоғамның алдында тұрған үлкен міндет. Бүгінгі таңда мектеп оқушыларының күзиреттілігін қалыптастыру, өзіндік жұмысты жетілдіру барысы барынша қолға алынған. Тек негізгі пәндерді игеріп қана қоймай, әр баланың бейімін одан әрі дамыту артық етпейді. Осы орайда, жобалық әдістің маңызы айтарлықтай зор.

Жобалық жұмысты жазу бүгінгі таңда оқушылар үшін еш қиындық туғызбайды. Себебі бұл машық қазіргі таңда бастауыш сынып кезеңінен бастау алып, жас ерекшелігіне сай күрделене береді. Жалпы, «жоба» дегеніміз белгілі бір тақырып аясында білім алушының жан – жақты зерттеу жүргізуі. Осы орайда ұстаз тек бағыт беруші, ал оқушы өздігінен ізденіп, қажетті ақпараттарды жинап, қорытынды шығарушы. Бұл әрине әр баланың өз – өзіне деген сенімділігін қалыптастырып, мұғалімге иек артпай, өз бетімен жұмыс жасауға машықтандырады. Жоба жетекшісі жұмыстың барысымен танысып, тек түзету және ескертпе жасауы қажет. Ал, қалған еңбектің бәрі шәкірттердің мойнына жүктелуі шарт.

Жобалық жұмысты жазуға кіріспес бұрын мұғалімдер оқушылардың қызығушылығы мен тақырып таңдау барысына мән берген дұрыс. Әр баланың танымдық деңгейі мен өмірлік ұстанымдары, қабілет - қ-рымы мен бейімі әр – түрлі. Сондықтан, олар жоба жазбас бұрын, өздерінің жан дүниелеріне жақын, алдағы уақытта қызығып зерттейтін бөлімді таңдаулары қажет. Көбіне, бұл тіпті болашақ мамандығын оы саламен байланыстыруға да септігін тигізіп жатады. Тақырып таңдалған соң, оның негізгі бағыттарын, зерттеу нысандарын ажыратып алу керек. Осы тұста ұстаздың жол көрсетуі, ақыл кеңес қосуы артық етпейді. Тиянақты құрылған жоспар сапалы жұмысқа негіз болып, оң нәтиже бермек.

Зерттеушіліктің сан қыры бар. Өзі таңдап алған тақырып аясында кез – келген оқушы қосымша мәліметтермен танысуға ынтық болады. Тіпті, бұл олардың қызығушылықтарын одан әрі арттырып, өмірге деген көзқарастарын қалыптастырып, білім көкжиегін кеңейте түспек. Өздерін жас ғалымдарша сезініп, болашаққа деген айқын мақсаттары қалыптаса бастайды.

Әрине, аталмыш саланың өзіндік қиындықтары да жоқ емес. Тек ғаламтордан немесе кітаптан көшірілген мәліметтер олар үшін аса қызық бола қоймасы анық. Сондықтан жобалық жұмыстың жзылу тәртібімен ұстаздар оқушыларды тиянақты таныстыру қажет. «Ұстазы жақсының – ұстамы жақсы» дегендей, педагогикалық тәжірибе оқушыларға тамаша үлгі болуға тиіс. Мұғалім ауызша мысалдар келтіріп, зерттеуге тұрарлық нысандарға сілтеме жасайды. Бұл бағыт бойынша әрекет етуге қажет факторларды айқындап, балаға айқындық әрекетін қалыптастырып, еш кедергісіз жұмысты жазуға түрткі болмақ.

Көбіне жоба тек теориядан құралмай қосымша түрлі тәжірибе, сауалнама, есептеу, кестелерден құралса тамаша болар еді. Нақты дәлелдер жұмыстың маңыздылығын айшықтап, оны барынша жүелі ете түспек. Оқуға ыңғайлы, бірден мәліметтердің айқындылығы аңғарылып, өзге де оқушылардың білімін арттыруға септігін тигізбек.

Жалпы, жоба тек бір оқушының мүддесіне арналмаған. Оны қорғау, зерттеу барысымен таныстыру барысында көпшіліктің де қызықты ақпараттармен қанық болуына орай өзінің көптеген артықшылықтарын байқатады. Осы орайда сөйлеу тілі дамып, оқушылардың сөз саптауы, көпшілік алдына қысылмай өз ойын еркін жеткізу барысы да қалыптаспақ. Кей бала бойында білімі бар бола тұра оны айтуға жасқанады, немесе байқатпауы мүмкін. Ал, жекелей жұмыс барысында бойындағы дарынын көрсетуге мүмкіндік ашылып, алдағы уақытта өзіне деген сенімсіздіктен арылуға септігін тигізеді. Топ алдына шығып өз жұмысын таныстыру бастапқыда қиын көрінгенімен, уақыт өте келе бұл дағдыға айналып, балалар еш қорықпастан өз еңбегін барынша көрсетуге тырысады. Бұл болашақ ел тұрғындарының еркін, кез – келген салада өзіндік ойы бар, көзқарасы қалыптасқан тұлғаға айналуына ықпал етпек.

Жоба әдістемесін құру жыл басында жүзеге асырылуы тиіс. Бұл алдағы уақытта сынып оқушыларына жүктелетін міндет пен уақыт өлшемін нақты белгілеуге мүмкіндік береді. Педагог әр іске мұқит қарап, жоспарға сай әрекет етуі қажет. Зерттеу барысы біршама уақыт алатынын ескере отыра, оның іске асатын мерзімін нақты айқындап алу аса маңызды. Бұл оқушылардың бойында жауапкершілік сезімін нығайтып, қолға алған істі дер кезінде атқаруға бейімдемек.

Жас ерекшелігіне сай тақырып көлемі мен зерттеу нысаны да күрделене түсетіні анық. Тиісінше тақырып ауқымы да кеңі түспек. Дегенмен, таңдау қайткен күнде де шәкірттердің өз құзіреттілігінде қалуы тиіс. Себебі, олардың қызығушылықтары өзгеруі мүмкін. Қатарластарына қарап бой түзеп, қоғамда ұнайтын тұстарына қарай жобаны жазу әдісі де өзгешеленуі ғажап емес.

Бүгінгі таңда кез – келген білім ордасына қарап жобалық әдістің жемісті жүргізіліп жатқанын анық байқауға болады. Бұл әрине көңіл қуантарлық жағдай. Ұстаздар да, оқушылар да зерттеушіліктің қыр – сырына қанық болып, бірлесіп әрекет ету барысында оң нәтижелер байқатып жүр. Тіпті әлемдік аренада бой көрсетіп, мемлекет мерейін үстем етіп жүрген дарынды жастарымыз да жоқ емес. Бұл болашақта көптеген өнертапқыш, кәсіптік саланың қыр – сырына қанық, өз ойларын жүзеге асыруға ниетті жаңа буын өкілдерін қалыптастырмақ. Ел әлеуетін арттыру барысында өздеріне сенімді, ең бастысы білімі мен біліктілігі бір бойына тоғысқан тұлғалар негіз болмақ. Олай болса, жобалық әдістің қаншалықты маңызды екенін саралай беріңіз.

Ұлт болашағы бүгінгі мектеп партасында отырған бүлдіршіндерге байланысты. Олардың бойына білім нәрін қаншалықты сіңіретін болсақ, ол алдағы уақытта өз жемісін көрсетіп, қоғамның ілгері дамуына ықпал етпек. Олай болса, жас ғалымдарды жан – жақты дамыту ешқашан кенже қалмауы керек.

Біздің ел Тәуелсіздік алған жылдардан бері қарай білімге жіті мән беріп, барынша ұтымды әдіс – тәсілдерді жүзеге асыруға тырысады. Жыл өткен сайын білім беру мекемелер саны артып, халық әлеуеті жақсаруда. Білімді ұрпақ – ұлт болашағы. Өздеріне сенімі мол, алға жүйелі жоспар құра білетін, мақсаты айқын, келешегі кемелдеңген ұландарды тәрбиелеу қоғамның басты алғышарты. Көзі ашық, көкірегі ояу шәкірттер қатары көп болсын!

Bulatbek A. M.
Academic Supervisor: Nurmanova Sh. K.
(Aktobe, Kazakhstan)

TEACHING READING IN THE LOWER GRADES

Abstract: *One of the problems in teaching reading in a foreign language is the content of texts at the initial stage. At the initial stage of teaching a foreign language, when it is important for the teacher to teach pupils to read texts and to extract information from them, it is necessary to organise the work with texts in a proper way in the classroom.*

Keywords: *Teaching Reading, Early Learning, Primary School children, Teaching Method and Qualification.*

Аннотация: *Одной из проблем в обучении чтению на иностранном языке является содержание текстов на начальном этапе. На начальном этапе обучения иностранному языку, когда учителю важно научить учащихся читать тексты и извлекать из них информацию, необходимо правильно организовать работу с текстами на уроке.*

Ключевые слова: *Обучение Чтению, Раннее Обучение, Дети младшего школьного возраста, Методика обучения и квалификация.*

Аннотация: *Шет тілінде оқуды үйренудегі басты мәселелердің бірі-бастапқы кезеңдегі мәтіндердің мазмұны. Шет тілін оқытудың бастапқы кезеңінде мұғалім оқушыларға мәтіндерді оқып, олардан ақпарат алуға үйрету маңызды болған кезде, сабақта мәтіндермен жұмысты дұрыс ұйымдастыру қажет.*

Кілтті сөздер: *Оқуға үйрету, ерте оқыту, бастауыш мектеп жасындағы балалар, оқыту әдістемесі және біліктілігі.*

Introduction

Reading is an independent speech activity that involves the perception and understanding of information encoded by graphic signs. The foundations for this important speech activity are laid in the early grades.

Teaching reading in a foreign language at an early stage contributes to the early exposure of younger pupils to the language world that is new to them, forms the readiness of children to communicate in a foreign language and a positive attitude towards learning it further. It introduces younger pupils to the world of their foreign peers, to foreign song, poetry and fairy tale folklore, and to accessible examples of children's fiction in the foreign language under study. The process of learning to read allows the formation of some universal linguistic concepts observed in the mother tongue and the foreign language, thus developing students' intellectual, speech and cognitive abilities. [1., 24].

Learning English at an early age today is one of the topical issues of the Republic of Kazakhstan with foreign countries due to the economic, social and cultural relations developing day by day. The schools of the XXI century require radical changes. The fact that it is impossible for a person who does not know English to live in a new way becomes a true fact. The aim of secondary education is to shape a personality capable of self-direction, self-actualization, development of abilities and independent decision-making in a fast-changing world, based on professional skills and profound knowledge. In other words, one of the priorities in the development concept of our nation's education system until 2015 is the teaching of foreign languages. With the aim of realization of these tasks in our school since 2013-2014 academic year in accordance with the decree of the Government of the Republic of Kazakhstan from April 3, 2013 № 115 “We learn English language from the 1st class”. Having mastered several languages, the young generation will be able to freely navigate in the educational space, penetrate into the mysteries of world science and amaze with their abilities. Therefore, the main objective of schools in trilingual education is multilingual education, all-round education, competitiveness, and formation of a capable, cultured personality. It is therefore necessary to adapt the child to the English language from an early age. [2., 47-48].

The teacher`s role in developing early grade readers.

Mastery of English is determined by four stages: listening, pronunciation, writing and, most importantly, reading. To reach a high level in the future, it is necessary to master all the skills of fluent speech, understand different local accents, express written and spoken thoughts in English and avoid grammatical errors. Among all the skills, reading plays an important role because when we read a

journalistic or scientific project, an article, a story or a book, we learn to understand the plot, to remember the meaning and spelling of new and difficult words and to develop our vocabulary. Young children crossing the school threshold will find it difficult to put two letters together in their native language. At the same time, we are beginning to realise that reading English is essential at an early age. [5., 52].

Teaching a foreign language is difficult and interesting work. The demands placed on teachers today are quality and in-depth teaching using new technological techniques, improving the thinking, memory and eyesight of the students. Teaching in schools using new technologies increases the quality and importance of learning a foreign language. In the process of teaching a foreign language it is very important to learn the language correctly, to speak orally, to write correctly and to read expressively. As our scientists have found out, a child at a young age is fluent in a language, without straining. The Ministry of Education and Science's attention to the teaching of English from primary school onwards is considered a valid requirement. In primary school, when teaching reading, it is very important to teach future polyglots to read correctly and reliably understand the information they read. This is why an interest in both the process of reading itself and reading in a foreign language should be fostered. This requires the use of interesting texts that are appropriate to the emotional and cognitive needs of the pupils, as well as to their developmental level. [6., 33-38].

It is important that the teacher clearly defines the purpose of each reading task and follows an appropriate strategy, because if children get used to one type of reading - exploratory reading - they cannot later switch to sight and search reading. This makes it difficult for students. Conversely, if different types of reading with a specific reading task are used on a regular basis, students will find it easier and more confident to complete the task over time and become accustomed to a variety of reading tasks.

Naturally, children have a lot of difficulties at the beginning of their studies. There are many reasons for this: The English alphabet is made up of letters, graphemes and phonemes. Above all, it is those letters which have the same phoneme that pose the greatest challenge. When perceiving the material younger pupils tend to pay attention to the bright presentation of the material, visualization, emotional coloring. Thus, colored pictures can be used to make learning the rules of reading not boring and tedious for elementary school students. [4., 29-30].

Teachers should be prepared to teach the reading program well.

When teaching reading at the elementary level, it is important to teach students to read correctly, that is, to teach them to sound out graphemes, to retrieve thoughts, that is, to understand, evaluate, and use the information in the text. These skills depend on the speed at which the child reads. By reading technique we mean not only the rapid and accurate matching of sound and letter, but also the matching of sound and letter connectivity to the meaning of what the child is reading. It is the high level of mastery of reading technique that achieves the result of the reading process itself - fast and high quality retrieval of information. However, this is not possible if the student does not have a sufficient command of the linguistic means, cannot or does not reproduce the sounds correctly.

Thus, the teaching of reading aloud technique is at the initial stage both a goal and a means of teaching reading, as it allows to manage through the external form the formation of reading mechanisms, gives an opportunity to strengthen the pronunciation base, which is the basis of all types of speech activity. [5., 65].

The attempt to address this problem in a more constructive way and the need to learn to read quickly and effectively in a foreign language at the primary stage led us to choose the research topic: "Learning to read in a foreign language at the primary stage".

In the foreign language learning programme, the teacher's task is to teach students to read texts, to understand and comprehend their content with different levels of penetration of the information they contain.

Mastering reading technique in English at the primary level is a challenge in its own right. That is why we pay special attention to the development of this skill in the process of reading instruction.

This study has once again highlighted the challenges that the primary school teacher may face in teaching them to read. We took the liberty of developing a set of recommendations on how to teach a young pupil to read in a foreign language.

- the reading technique should be taught on the basis of the vocabulary pupils have learnt;
- texts for younger pupils should be age-appropriate and emotionally appropriate;
- when working with foreign-language texts, students should be involved in active and creative activities, not necessarily in speech;
- when selecting texts for reading, their methodological and educational value, accessibility of content and form should be taken into account; [7., 65].

To use a variety of methods of working with foreign-language texts in the process of mastering reading, taking into account the individual and psychological characteristics of students.

It is known that the need to master the English language is becoming more and more urgent in the modern world, where every fourth inhabitant uses it to communicate at some level. There are many challenges to be overcome in the process of learning to read. In order to do this, the teacher should involve the students in active and creative activities, creating different situations of speech communication, where the students accumulate and expand their vocabulary as a base for successful reading acquisition.

One of the problems in teaching reading in a foreign language is the content of texts at the initial stage. At the initial stage of teaching a foreign language, when it is important for the teacher to teach pupils to read texts and to extract information from them, it is necessary to organise the work with texts in a proper way in the classroom.

Work to develop interest in reading in a foreign language should be purposeful and take place both in the classroom and outside of it. One of the forms of this work is extracurricular personal reading. [2.,74].

Conclusion

We conclude that the appropriately selected texts and tasks contribute to the development of students' interest in reading in a foreign language, which in turn is an important factor for the successful mastering of this type of speech activity. Our purposeful use of texts, selected in accordance with the cognitive interests of children, in English lessons and in extracurricular work on the subject allows to judge about the increased interest of students in the subject, about the improvement of reading technique and deeper comprehension. Work to develop interest in reading in a foreign language should be purposeful and take place both in and out of class. One form of this work is extracurricular personal reading.

We conclude that the appropriately selected texts and tasks contribute to the development of students' interest in reading in a foreign language, which in turn is an important factor for the successful mastering of this type of speech activity. Purposeful use of the texts selected in accordance with the cognitive interests of children in the English language class and extracurricular work on the subject shows the increased interest of students in the subject, the improvement of their reading technique and their deeper understanding of foreign texts.

When teaching reading at the elementary level, it is important to teach students how to read correctly, that is, how to sound out graphemes, how to extract thoughts, that is, how to understand, evaluate, and use information from a text.

There are many challenges to be overcome in the process of learning to read. To do this, students should be engaged in active and creative activities, creating different situations of speech communication, where students accumulate and expand their vocabulary as a base for successful reading acquisition. Ideally, reading in a foreign language should be independent, not forced, but accompanied by interest on the part of the children.

REFERENCES:

1. I.N. Gofonova "Drawing and Thinking, Playing and Learning" // S-Pb.: 1993
2. Azovkina A.N. "Development of interest to reading in a foreign language at the initial stage of learning" // IFLS 2003 № 2
3. <https://dictionary.cambridge.org/ru/>
4. Arbekova T.I. "I want and will know English" // M.: Inka-Teler, 1993.
5. Artemonov V.A. "Psychology of teaching foreign languages" // M.: Prosveshcheniye, 1999.
6. Blokhina S.A., Vaisburd M.I. "Teaching comprehension of foreign language text when reading as an activity" // IFLA 1997 №1, 2
7. Borzova E.V. "Texts for reading at the initial stage of learning" // IFLS 1999 №4

Bozdan D.G.
(Aktobe, Kazakhstan)

DOES THE CALLAN METHOD WORK IN LEARNING ENGLISH?

Abstract: The Robin Callan method was invented in the 60s in the UK and was first used at the Callan School of London today it is the largest English language school in Europe and is designed for 3,000 students. To date, the method is used in many countries of the world, but in the Russian Federation it has not yet found wide application, only a few private schools teach English, relying on this technology.

Key words: *callan methods, disadvantages learning English, advantages, technology, foreign language*

Introduction. The Callan Method is an intensive method of teaching and, accordingly, learning English. The peculiarity of this method is that the teacher conducts lessons in a question-and-answer form. This means that during the lesson the teacher continuously asks questions, so that the student learns to perceive and use English speech. He answers each question in detail, but uses all the same verbal constructions that he heard in the question [1].

At the same time, the teacher helps with the answer and simultaneously corrects grammatical errors and pronunciation errors of students. This is how students learn to build sentences correctly, increase their vocabulary and master grammar. The teacher and the students work out the material they have passed in the following lessons several times, until the knowledge reaches automatism and is fully assimilated.

According to the Callan Method Organization, based on a study by the University of Cambridge, learning English using the Callan method is four times faster than using any other known method of teaching foreign languages. This indicates the effectiveness of this method and a noticeable decrease in both financial and time costs of students, since the method assumes maximum workload in the classroom and practically eliminates independent and homework or minimizes it. The technology developed by Professor Robin Callan of the University of Cambridge, described in this article, is based on a direct method, the name of which is due to the fact that psychologists and linguists (Fr. Jespersen, P. Passi, G. Sweet, V. Fiesteri, etc.), who were engaged in its development, demanded to associate a word of a foreign language with a concept, bypassing translation into their native language [2].

Main part. Robin Callan, a former soldier, decided to develop his own method of teaching English when he left for Italy, and started working as a language teacher himself. He came to the conclusion that the methods used were ineffective. Initially, the technique he created was to be used in the army to quickly and effectively improve the skills of soldiers. It soon became clear that the method also proved successful in private language schools as a counterbalance to the grammatical and translation method that was used at that time.

What is the Callan Method?

Robin Callan is the founder of the method. He owns the largest school in London on Oxford Street, teaching English using the Callan method. It is his organization (Callan Method Organization Limited) that provides training materials around the world [3].

Robin Callan was born in 1932 in the United Kingdom, in the county of Cambridgeshire. At the age of 20, he moved to Salerno (Italy) to teach English there. Despite the fact that he liked being a teacher, Robin realized that the classical teaching methods were ineffective and insipid. He became interested in the mechanism of language acquisition. He was confident that he would be able to radically change the established system of teaching. And he did it!

The Callan Method is an intensive method of teaching and learning English. The key feature is the question–and-answer form of the lesson: the teacher continuously asks questions, so that the student learns to perceive English speech and use it in his speech. At the same time, the teacher helps with the answer and simultaneously corrects grammatical errors and pronunciation errors.

According to the method, the student gives detailed answers using the same vocabulary as in the question. Thanks to this, he automatically learns to build a sentence, expands his vocabulary, learns grammar and immediately uses it in his speech in practice. The Callan method used in school belongs to the group of direct methods. It is based on the assumption that learning English should follow the same pattern as in younger children who are learning their native language. The first skill is listening, the next is speaking, and finally writing.

Grammar is introduced inductively, which means that the student does not study any theoretical rules regarding the use of these structures. Instead, based on what he hears and repeats, he should intuitively understand how they are used [4].

Advantages of the Callan Method

The Callan method differs from all the methods known to a modern teacher. Firstly, the creator of the method, Robin Callan, has moved away from the usual division into levels and laid out the language on the shelves of stages – there are 12 of them in total. Level 1 is designed for those who are just starting to learn English (A1, Beginner), level 12 is designed for prepared students with a wide vocabulary and grammar (C1, Advanced). You can start with any level of knowledge and at any age. It is claimed that the method works for everyone.

Secondly, the use of the method provides for the complete absence of homework. All the material is systematically repeated in the lesson and all that remains for the student is to rejoice at the results, and for the teacher, instead of checking homework, to go drink coffee with friends.

Thirdly, the method involves rapid learning of English, compared with other traditional methods. For comparison, to conquer the B1 level, a student will need only 80 hours of training, instead of the standard 350 [5].

The emphasis in the method is on listening and speaking. Each lesson lasts 50 minutes and is conditionally divided into parts. The teacher always starts by repeating the material learned earlier, then gives a new portion of knowledge, fixes everything by reading and dictation.

So each lesson includes 35 minutes of speaking, 10 minutes of reading and 5 minutes of dictation.

What is the distinctive feature of this method?

1. The teacher speaks quickly and exclusively in English;
2. The teacher uses abbreviations (don't, haven't, you're, etc.);
3. The teacher repeats everything 2 times;
4. Begins to answer for the student, "pushing" to the answer;
5. Corrects all students' mistakes at once [6].

Disadvantages of the Callan method

At first glance, it seems that everything in this method is perfect. However, after watching about 20 videos of lessons on this method, I caught myself thinking that the effectiveness of this method is exaggerated. Yes, the teacher speaks English all the time, but he speaks to the student in unison. Here the question arises: will the student be able to speak English outside the classroom when the teacher is not around? After all, the student does not have time at all to "think" about the answer to the question. Everything is based on repeating what the teacher says and, in fact, the

student does not build a statement on his own. It is also not entirely clear how high-level students feel who already want to speak independently, but they still have to repeat after the teacher [7].

Conclusion. In this article, I am talking this is by far the biggest advantage of learning this method. The fast pace and ready-made reaction models make even the most shy person get used to English speech and "talkativeness". In the case of a language block, Callan is an excellent starting point for further study.

Literature

1. Гусевская Н.Ю. Эволюция методов обучения иностранному языку // Ученые записки ЗабГУ. 2013. №6 (53).
2. European Language Portfolio: Key Reference Documents. Language Policy Division. Strasbourg. 2006
3. Robin Callan, Duncan McLeay. Callan Teacher's Guide. — Orchard House, 45-47 Mill Way, Grantchester, Cambridge, CB3 9 ND, UK: Callan Method Organisation Limited, 2013
4. Robin Callan, Duncan McLeay. Teacher's Handbook. — Orchard House, 45-47 Mill Way, Grantchester, Cambridge, CB3 9 ND, UK: Callan Method Organisation Limited, 2010
5. Callan Method Brochure. — Orchard Publishing LTD, Orchard House, 45-47 Mill Way, Grantchester, Cambridge, CB3 9 ND, UK in association with Callan Method Organisation

Gabidenova A.G
Meirimhanova A.A
Zhaimak A.S
(*Aqtobe, Kazakhstan*)

TEACHING PRONUNCIATION IN SECONDARY SCHOOL IN THE LOWER GRADES

Abstract

Teachers of English in the primary grades need to think about learning activities so that children form the pronunciation skill. Consequently, at present the problem of forming pronunciation skill is relevant. The aim of this article is to study the process of pronunciation learning in junior high school. The object of the article is the process of developing pronunciation skill in junior high school students.

Key words: pronunciation, middle school, elementary grades, methods, teaching.

Аннотация

Учителям английского языка в начальных классах необходимо продумать учебную деятельность так, чтобы у учеников формировался произносительный навык. Следовательно, в настоящее время проблема формирования произносительного навыка является актуальной. Целью данной статьи является изучение процесса обучения произношению в младших классах. Объектом статьи является процесс формирования произносительного навыка у младших школьников.

Ключевые слова: произношение, средняя школа, начальные классы, методы, обучение.

Аңдатпа

Бастауыш сыныптардағы ағылшын тілі мұғалімдері оқушылардың сөйлеу дағдыларын қалыптастыру үшін оқу іс-әрекетін ойластыру керек. Демек, қазіргі уақытта сөйлеу дағдысын қалыптастыру мәселесі өзекті болып табылады. Яғни бұл мақаланың мақсаты - бастауыш сыныптарда айтылымды оқыту процесін зерттеу. Мақаланың нысаны - оқушыларда сөйлеу дағдысын қалыптастыру процесі.

Кілт сөздер: айтылу, орта мектеп, бастауыш сыныптар, әдістер, оқыту.

The main condition for effective and successful pronunciation training of junior high school students is to identify areas of positive transfer and interference, as well as identifying possible difficulties based on a comparative analysis of the studied and native languages in the field of aural and pronunciation skills, including rhythmic and intonational means of speech. By the time children enter school, in most cases they have a sufficiently trained articulation apparatus and speech hearing to distinguish by ear and reproduce in their own speech all the sense-differentiating properties of sound units. However, it is necessary to take into account deficiencies in the functioning of the speech base of younger pupils. The imprecise work of the articulatory apparatus is of mass character: first, as a result of sluggishness and lack of flexibility (mobility, «obedience») of parts of the speech apparatus, there is «lubricity» of speech, vagueness, indistinctness; second, as a result of excessive tension of the muscles of the speech apparatus there is excessive hurry, «fluidity» of utterance. Individual speech defects are not uncommon in younger students: mimicry, lisping, whispering. That is, we can come to the conclusion that in the presence of similarities with the phonemes of the native language the possibility of interlingual interference increases. In addition, when determining the difficulty of the sound, it is necessary to take into account the difficulties of perception and reproduction. Some sounds are easy to hear but difficult to pronounce. There are also sounds that are easy to hear in isolation, but become difficult to pronounce in other positions. Knowing the theory of phonetics and taking into account the peculiarities of the auditory-articulatory bases of contacting languages, the teacher can predict and eliminate errors in pronunciation in a timely manner already at the initial stage. The goal of middle school pronunciation instruction in the lower grades is to master the auditory-pronunciation side of speaking and reading:

- listening and listening skills, the development of phonemic hearing;
- pronunciation skills, i.e. brought to automatic mastery of the articulatory base of the foreign language, ways of intonation;
- the development of inner speech (internal pronunciation) as the psycho-physiological basis of external speech.

In our opinion, it is necessary to consider the world educational system's views on the teaching of pronunciation in the primary grades. In the teaching process these features are realized as follows:

- work in the form of «question-and-answer» is used, when the teacher asks questions and expects an approximate answer of the younger grader;
- recitation - the teacher chooses an appropriate text and reads it aloud, or asks students to read it aloud;
- self-correction - when a student makes a mistake, the teacher gives them a second chance by offering them a choice;
- conversational practice - students are given the opportunity to ask questions of other students or the teacher. This allows for interaction in teacher-student systems;
- conversational exercises - students are asked to write the content of the passage in their own words.

According to M. Celce-Murcia, this kind of direct method of teaching pronunciation is most often used in schools [1; 29]. It was developed as a reaction to the grammar translation method and is designed to immerse the younger student in the language environment in the most natural way possible. The focus is on getting the student to think in the foreign language in the same way as in the native language.

Experimental research by N. Sifakis, conducted on the English language, indicates that pronunciation and phonemic hearing are formed more successfully if two conditions are met:

- phoneme as a semantic discriminating unit of language can be perceived only in phrases, not in isolated oppositions or in words;
- the phoneme can be perceived aurally and learned only in contrapuntal utterances [2; 469].

To form the ability of foreign language learners to choose only sense-differentiating features, it is necessary to teach them semantic choice of features with the help of pairwise oppositions and

operations of differentiation, recognition and identification. That is, we need a special system of differentiation exercises. In establishing pronunciation, it is recommended to use the analytic-imitative way, which is a rational combination of different ways of creating new sound images: description of articulation (in terms accessible to students)

- imitation (imitation);
- managing the likening of foreign language sounds to native language sounds (when indicating a positional or combinatorial version of the native language phoneme that is as close as possible to the studied phoneme of the foreign language).

The use of one method or another is determined by the specific characteristics of the sound being studied, the linguistic background of students, and the stage of learning. The stereotype of a sound image, which can be provided by technical teaching aids, is important for creating pronunciation standards, phonemes and intonemes in the long-term memory of students. The success of teaching pronunciation depends largely on the teacher, his professional and linguistic training. In order to properly form the auditory-articulatory base and improve it at the advanced stages of learning, the teacher must:

- have correct authentic pronunciation;
- have theoretical knowledge of the phonetics of foreign and native languages, in particular know the differences in the articulation bases of the contacting languages in order to correctly explain this or that phonetic phenomenon;
- be able to listen and hear;
- have «negative phonetic material», i.e., understand the cause of the most common mistakes of students, predict them and eliminate them;
- be able to teach pronunciation techniques, i.e. be able to explain and reinforce sounds correctly; be able to master transcription;
- be able to use facial expressions and gestures;
- make a «phonetic passport» of words and a phonetic marker of the text;
- recite poetry correctly and read aloud expressively;
- analyze the exercises in the textbook and make supplementary exercises, taking into account the students' linguistic background and the nature of their pronunciation errors;
- to change the techniques of teaching pronunciation depending on the complexity of the phonetic material and the objectives of a particular lesson;
- be able to manage the learning activities of students in the early grades.

Exercises on active listening and recognition of sounds and intonemes, aimed at the development of phonetic hearing and the establishment of differential signs of pronunciation. Exercises can be performed on pronunciation and with the use of graphic support, with the teacher's voice or with a tape recorder, for example:

- listen to a series of sounds / words, raise your hand / signal card or clap your hands when you say a sound, raise your hand when you hear a questioning (narrative) sentence;
- listen to the sentence and note the stress words / number of syntagms.

Consequently, according to the research of B. Collins, in order to form the correct pronunciation of words by students and to teach them the phonetics of the language, the lesson should be integrated [3; 81]. The complexity of the lesson implies the interrelation of different types of speech activity in the process of mastering knowledge. F. Cheng notes that the complex nature of the lesson creates conditions for the reliance on individual mental features of students, contributes to the improvement of their perception and understanding in the processing of educational material [4; 46]. Pupils of primary school age have the ability to memorize a very significant amount of linguistic material. This creates a need to find effective ways of presenting information. With the help of preparatory exercises students learn the form and meaning of phonetic units, as well as actions with them as components of speech activity. All types of exercises should be applied in the lesson, taking into account the sequence of formation of skills and the nature of operations that underlie them.

Phonetic games and exercises are divided into subgroups:

- games and exercises for the development of phonemic hearing (necessary for correct perception of phonetics);
- games and exercises for the development of pronunciation skills (one of the most important and difficult parts of phonetics for students) - game techniques and exercises in teaching transcription;

R. Wahid emphasizes student autonomy. The teacher acts as a facilitator who tries to encourage students to learn more actively [5; 137]. The main way of teaching is that the teacher says very little, so the students can take control of their own learning. The emphasis is on pronunciation, with the bulk of the lesson focusing on it. This method of learning English follows the structure of the curriculum, focusing on grammar, vocabulary, and pronunciation, which are constantly studied and recycled for reinforcement. The teacher evaluates his students through careful observation based on a number of criteria. Engage students in reading aloud. Younger students benefit from oral reading practice due to the fact that not only one person but others participate in oral reading as well. When you read aloud with your students, do not use circular reading or reading in which reading responsibilities go up and down the lines of the classroom journal. According to current research, this method of reading has proven to be highly ineffective. Instead, randomly pass the reading order or choose students in an unpredictable order. Learning the art of rhyme through the study of poetry should not be neglected. By presenting compelling poems, the teacher can allow younger students to enjoy the lyrical nature of the language. The teacher should read aloud with his or her students and do demonstrations in class with poetry selections or conversations.

Thus, the system of pronunciation instruction in the junior high school must evolve and improve. The search for the methods and techniques of this system is an urgent problem of our time. When a child enters school, the main mechanism for mastering pronunciation norms continues to be imitation, imitation of the speech of others, with the teacher's speech becoming the most important factor. However, a new significant circumstance comes into play - the process of mastering orthoepic norms continues under the significant influence of writing, which is the source of the most typical, common to all younger students orthoepic errors.

References:

1. Celce-Murcia M., Brinton D.M., Goodwin J.M. Teaching Pronunciation. A Course Book and Reference Guide. - New York: Cambridge University Press, 2017. – 29.
2. Sifakis N., Sougari A. Pronunciation Issues and EIL Pedagogy in the Periphery: A Survey of Greek State School Teachers' Beliefs // TESOL Quarterly 39(3), 467-488.
3. Collins B. Pronunciation Model. – Singapore: National University of Singapore Press, 2017. – 81.
4. Cheng F. 1998. The teaching of pronunciation // Teaching Forum, 37(2), 40-49.
5. Wahid R., Sulong S. The gap between research and practice in the teaching of English pronunciation: insights from teachers' beliefs and practices // World Applied Sciences Journal 21, 133-142.

Gabitkyzy P
Jandauov K.D
Davletalinova D.R.
(Aqtobe, Kazakhstan)

TEACHING READING IN THE LOWER GRADES

АННОТАЦИЯ

Кіші мектеп оқушыларының ағылшын тілінде оқу ерекшеліктері анықталды. Бастауыш сыныптарда ағылшын тілінде оқуды үйретуге байланысты қиындықтар қарастырылады.

Бастауыш сыныпта ағылшын тілінде оқуға үйретудегі мұғалімнің тиімді әдіс-тәсілдері мен жұмыс әдістеріне талдау жасалған.

Кілт сөздер: оқу, сөйлеу, лингвистика, бастауыш сынып

АННОТАЦИЯ

Определены особенности чтения младших школьников на английском языке. Рассмотрены трудности, связанные с обучением чтению на английском языке в начальных классах. Дан анализ эффективных приемов и методов работы учителя по обучению чтению на английском языке в начальной школе.

Ключевые слова: начальная школа, анализ, учебные методы, коммуникативность

ANNOTATION

The features of reading of younger schoolchildren in English are determined. The difficulties associated with teaching reading in English in primary grades are considered. An analysis of effective techniques and methods of work of a teacher in teaching reading in English in primary school is given.

Key words: English language, primary school student, elementary school, learning to read in the language.

Mastering English in elementary school is challenging for younger students. In fact, students learn equally the grammar of two languages at once – native and foreign. For more successful progress in comprehension of the English language, it is necessary to use a variety of methods: listening to speech, dialogues, and reading.

Reading as an educational process allows the formation of universal linguistic concepts inherent in the native and foreign languages, develops cognitive and speech abilities, forms students' readiness to communicate in English and a positive attitude towards its further study. Thus, reading is one of the most important types of communicative-cognitive activity of younger schoolchildren, which is aimed at extracting information from a written fixed text.

The purpose of our research work is to identify the features of teaching reading to younger students in English lessons.

Tasks:

1. To give an analysis of the peculiarities of reading of younger students in English.
2. Highlight the difficulties associated with teaching reading in English in the primary grades.
3. To identify effective techniques and methods of work of a teacher in teaching reading in English in primary grades and to give practical recommendations.

Scientists-psychologists (Leontiev A.N., Elkonin D.B., Vygotsky, L.S., Mukhina T.K., etc.) note that at primary school age (6-10 years) there is a change in the leading type of activity: educational. [5; 2] At this age, the cognitive motives of learning are strengthened, i.e. a positive attitude towards learning is formed. Reading as a kind of speech activity is a complex perceptual-thinking process and correlates with certain skills and abilities:

- correlation of the visual image of a speech unit with its auditory-speech-motor image;
- correlation of auditory-speech-motor images of speech units with their meaning;
- correlation of sound images of words with their meaning;
- correlation of grammatical structures with their meaning.

At the initial stage of learning to read, it is important to properly teach a younger student not only to voice a foreign text, but also to understand and evaluate information from the text, i.e. correlate the sound-letter connection with the semantic

The meaning of what you read. This involves the development of the ability of primary school students to read texts with different levels of understanding of the information contained in them:

- with an understanding of the main content (introductory reading);
- with a full understanding of the content (learning reading);
- with the extraction of the necessary, significant information (search-browsing reading).

Thus, when teaching reading in English to younger students, the teacher should form the following groups of skills:

- identify and highlight the basic information of the text, establish a connection between events, draw a conclusion from what has been read;
- fully and accurately understand the facts, highlight information confirming something, compare information;
- determine in general terms the topic of the text, determine the genre of the text, determine the importance of information.

The English teacher faces a difficult task not only to teach students to read, but to a greater extent to understand and comprehend texts with different levels of penetration into the information they contain. It is assumed that reading in a foreign language should be independent, not be forced, but accompanied interest from students. However, in practice, the interest in reading among younger students is extremely low. [4;1] This is due to a lot of difficulties and, first of all, these are difficulties in mastering the system of graphic signs that are different from the native language, the formation of the skill of sound-letter and letter-sound correlations, syntagmatic reading. The speech memory of a junior schoolchild is completely free of auditory-speech-motor images of foreign language material.

Many authors of methods of teaching English at the initial stage (G.V. Rogova, I.N. Vereshchagina) believe that mastering reading in English presents great difficulties for students caused by graphic and spelling features of the language, since the spelling system uses 26 letters , 146 graphemes (letter combinations), which convey 46 phonemes. Of the 26 pairs of English letters (uppercase and lowercase), only four can be considered similar to the corresponding letters of the Russian alphabet in meaning and form. [4; 21] Researchers and practitioners also point out the great difficulty in reading vowels, vowel combinations and some consonants that are read differently depending on the position in words. Some words in English are not read according to the rules, and this directs students to memorize an excessively large number of reading rules and exceptions from them, as well as repeated repetition of educational material. In addition, the very perception and sounding of graphic signs is the result of choosing and comparing them with those standards that are already in the long-term memory of the student. [1; 63] The selection process, which involves remembering the right rule and sound-letter correspondence, requires a certain amount of time, which slows down the pace of reading and does not allow the student to quickly and accurately establish sound-letter correspondences.

Over the past ten years, enough experience has been accumulated in early English language teaching, where much attention is paid to the development of a whole system of teaching reading to younger students. There are two main, fundamentally opposite methods of teaching reading: the phonological method and the method of whole words.

The phonetic approach is based on the alphabetical principle. It is based on teaching the pronunciation of letters and sounds (phonetics), and when the student accumulates sufficient knowledge, he moves on to syllables, and then to whole words.

With the method of whole words, they are taught to recognize words as whole units, without breaking them into components. In this method, neither the names of letters nor sounds are taught. Show the student the word and pronounce it. After 50-100 words have been learned, the student is given a text in which these words are often found. This method is known as the Glen Doman method. [3; 30]

There is also the whole text method, which is very similar to the whole words method. The difference is that this method appeals more to the student's language experience. With this method, the student is given a text with a fascinating plot and, when meeting unfamiliar words, he needs to guess their meaning using context or illustrations.

An interesting method is N. Zaitsev, which consists in working with cubes with letters written on them. Warehouses are made up of cubes (a pair of consonants and vowels), i.e. combinations of syllables and then words.[2; 37] The technique refers to phonetic methods, because a warehouse is either a syllable or a phoneme. Thus, the child learns to read immediately by

phonemes, but at the same time unobtrusively receives the concept of letter-sound correspondences, since on the faces of the cubes he encounters not only warehouses, but letters “one by one”.

Thus, we can say that there cannot be one universal method of teaching reading in a foreign language. But the general approach may be: to start learning with an understanding of letters and sounds, with phonetics.

MACMILLAN’s textbooks offer the following two levels of reading instruction. The first level of learning to read is reading individual words and sentences. At this level, children need to be taught sound-letter correspondences; for this, pictures depicting the vocabulary being studied are used.

The second level of learning to read is reading a text. Working with a text consists of three stages:

Stage 1 – pre-text stage (divide students into pairs, distribute statements from the text, organize a discussion on these statements);

Stage 2 – reading the text (personal perception of the text);

Stage 3 – post-text stage (verification of statements and work on the text).

The purpose of this method of teaching reading is the formation of basic reading skills, decoding the written language, highlighting the general meaning of the text, finding the requested information, drawing conclusions about the hidden context of the text and understanding the author’s thought.

When analyzing the methods and techniques of teaching reading, we have identified the following recommendations for English teachers working with younger students:

-when selecting texts for reading, it is necessary to take into account their methodological and educational value, accessibility of content and form;

-texts for younger students should meet their age and emotional characteristics;

- teaching the technique of reading should take place on the lexical material well-learned by students;

-when working with foreign language texts, students should be involved in active creative activity;

- use a variety of methods of working with foreign texts in the process of mastering reading, taking into account the individual and psychological characteristics of students;

- to develop students’ cognitive interest in the subject, involving them in various game situations;

- contribute to the formation of a situation of communication in a foreign language in the classroom.

It is important to remember that for children of primary school age, the presentation of the material should be varied, bright and interesting. Texts in a foreign language should be selected in such a way that they help students overcome difficulties and the development of reading goes with benefit and joy.

REFERENCES

1. Azovkina A.N. “Development of interest in reading in a foreign language at the initial stage of education” IYaSh, 2003. No. 125-127

2. Miroljubov A.A. “Michael West and his methods of teaching reading” Institute of International Language Schools, 2003. No. 88-94

3. Psychological and linguistic characteristics of reading as a type of speech activity

<http://www.dioo.ru/rechevayadeyatelnost.html>

4. Starova IN. “Interest as a necessary component of teaching foreign languages” Primary school, 2000. No.

5. Chatuin B. “The magic scooter” М.: Airispress, 2004.

“PROJECT METHOD” AS THE IMPLEMENTATION OF THE STUDENTS’ INDIVIDUAL WORK

Education develops abilities, but does not create them.

A. Voltaire

In modern conditions, an educational project means a set of search, research, calculation, graphic and other types of work performed by students independently (in pairs, groups or individually) with the aim of practical or theoretical solution of a significant problem.

The basis of the project method is its pragmatic focus on the result that is obtained when solving one or another practically or theoretically significant problem. This result can be seen, comprehended, applied in real practice. To achieve such a result, it is necessary to teach how to solve problems, involving for this purpose knowledge from different areas, the ability to predict the results and possible consequences of different solutions, the ability to establish cause-and-effect relationships.

Requirements for the results of an individual project should reflect: the ability to plan and implement project and research activities; the ability to present the results achieved, including the ability to prioritize goals, taking into account values and life plans; independently implement, control and correct their activities based on preliminary planning; the ability to use available resources to achieve goals; to make a choice of constructive strategies in difficult situations the ability to create products of one’s activity that are in demand by society and have pronounced consumer properties the formation of skills to use all the necessary variety of information and the knowledge, skills and competencies obtained as a result of training for goal-setting, planning and implementation of an individual project

The method of projects is always focused on the independent activities of students, which they perform within a certain period of time. This method is organically combined with a group approach to learning. The project method always involves solving a problem. And the solution to the problem involves, on the one hand, the use of a combination of various methods and teaching aids, and on the other hand, the need to integrate knowledge and skills from various fields of science, engineering, technology, and creative fields. The results of completed projects should be “tangible”: if it is a theoretical problem, then its specific solution, if practical, a specific result ready for implementation.

The method of projects can be individual or group, but if it is a method, then it involves a certain set of educational and cognitive techniques that allow solving a particular problem as a result of independent actions of the student with the obligatory presentation of these results.

Most of the authors who define the project highlight a number of characteristic features of this teaching method. First of all, it is the presence of a problem to be solved in the course of work and which should have a personally significant character for the author of the project, motivate him to search for a solution.

The project must have a clear, realistically achievable goal. In the most general sense, the goal of the project is always to solve the original problem, but in each specific case this solution has its own, unique embodiment. This incarnation is a design product that is created by the author in the course of work and also becomes a means of solving the problem.

So, the clarification of the initial problem, the formulation of the goal and the creation of a speculative image of the project product are the first characteristic features of the project.

Another of its properties is the preliminary planning of work. The whole path from the initial problem to the implementation of the project goal must be divided into separate stages, each of which has intermediate tasks, determine ways to solve them, find resources for this, develop a detailed work schedule indicating the timing of each stage.

The implementation of the project work plan, as a rule, is associated with the study of literature and other sources, with the collection of information, possibly with conducting various

studies, analyzing and summarizing the data obtained, formulating conclusions and forming, on this basis, one's own point of view on the initial problem of the project and methods her decisions.

To implement the found solution method, a design product is created, which must have certain consumer properties, i.e. meet the needs of any person who is faced with the problem, the solution of which is devoted to this work.

The project must have a written part - a progress report. It describes all the stages of work, starting with the definition of the project problem, all the decisions made with their justification, all the problems that have arisen and ways to overcome them, analyzes the information collected, experiments and observations carried out, provides the results of surveys, etc., sums up, makes conclusions, work prospects are clarified.

An indispensable condition is the public defense of the project - a kind of presentation, during which the author not only talks about the progress of the work and shows its results, but also demonstrates his own knowledge and experience in solving the problem of the project, acquired competence. The element of self-presentation is the most important aspect of the work, since it involves a reflective assessment by the author of his work and the experience gained.

At its core, the project method of teaching is close to problem-based learning, which involves the consistent and purposeful presentation of cognitive problems to students, solving which, under the guidance of a teacher, they actively acquire new knowledge. Problem-based learning ensures the strength of knowledge and its creative application in practice

In addition, the project method is similar to developmental learning - an active-activity way of learning, in which the child consciously and purposefully sets goals and objectives for self-change and creatively solves them.

Project activity gives the student the opportunity to realize his cognitive motive, as it provides him with maximum freedom to choose not only the main topic of the project, but also ways to implement it. Working on a project, you can acquire new knowledge and experience in the area of interest and immediately apply them in practice. In this situation, learning turns into a process of conscious active search, appropriation and application of new knowledge. These are the increments of knowledge, skills and abilities for the sake of which project activities are organized and which in the future will be easily transferred by students to other types of educational and extracurricular activities.

Thus, the project method of teaching, combining a number of elements of various types of creative independent work, forms the student's skills for the conscious and active acquisition and application of knowledge, develops analytical abilities, critical thinking, stimulates creative activity, promotes successful social adaptation.

Гончаренко О.В.
(г. Актобе, Казахстан)

МОБИЛЬНЫЕ ПРИЛОЖЕНИЯ КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ РАЗВИТИЯ УСТНОЙ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЕМЫХ

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается мобильное обучение как способ преобразования системы образования. Автором анализируются эффективные мобильные приложения для развития навыков устной речевой деятельности. Смешанная форма обучения предлагается в

качестве успешной платформы для использования мобильных приложений в учебном процессе для развития навыков говорения.

Ключевые слова: мобильное обучение, геймификация образования, мобильные приложения, развитие устной речевой деятельности, языковая компетенция, смешанное обучение, перевернутый класс.

В стремительно развивающемся мире цифровых информационных технологий происходит преобразование системы образования. Ситуация с пандемией внесла свои коррективы в образовательный процесс, в систему и методику обучения. С началом пандемии и в условиях стремительно развивающихся компьютерных технологий и интернет возможностей, система образования столкнулась с нарастающей потребностью молодого поколения в преобразовании модели подачи и закрепления нового материала с внедрением современных инновационных технологий, которые повысят интерес к предмету и мотивируют обучаемых к самостоятельному освоению и закреплению информации. В этом контексте «мобильное образование» берет на себя роль «мостика» на пути перехода от традиционных форм обучения к современной и технологически подкованной методике обучения.

Мобильное обучение - это современная система или современное направление в образовании, которое направлено реализовать образовательные услуги с помощью мобильных приложений и различных сайтов. Мобильное обучение (m-learning) – «электронное обучение с помощью мобильных устройств, не ограниченное местоположением или изменением местоположения учащегося» [3]. M-learning принято считать более удобной и мобильной формой обучения, поскольку такое обучение не зависимо от времени и места, и может осуществляться с помощью компактных беспроводных устройств (таких, как смартфон, планшет и т.п.). Среди основных преимуществ мобильного обучения можно выделить портативность, доступность в любое время и в любом месте, гибкость и своевременный доступ, мгновенное общение, мотивация и вовлеченность обучающихся, активное обучение [7, р. 24]. В рамках мобильного обучения можно успешно реализовать преподавание иностранных языков. Ведь интернет ресурсы предоставляют широкий спектр сайтов, игр, приложений, направленных на развитие языковых компетенций. Имея базовые знания, обучаемый может самостоятельно или с преподавателем успешно варьировать в «интернет джунглях» предоставленных языковых возможностей. Одной из основных тенденций мобильного обучения на современном этапе развития является его интеграция в систему традиционного образования, оптимизация процессов традиционного обучения с сохранением его базовых методических принципов. Мобильные технологии обеспечивают возможности создания дополненной реальности в необорудованной аудитории, что позволяет использовать дополнительные материалы в различных формах. Мобильные технологии также обеспечивают вариативность заданий. Например, блоги и социальные сети, мобильные мультимедийные инструменты, мобильные онлайн упражнения могут использоваться для создания различных типов языковых и речевых заданий. Мобильное обучение позволяет модернизировать систему языкового образования, делает возможным реализацию принципа индивидуализации обучения в аудиторной работе [1, с. 40].

Основной целью обучающих мобильных приложений является облегчение учебного процесса, повышение его увлекательности и эффективности, зачастую с помощью введения игрового момента в обучение, так называемой геймификации образования [6, с. 8-9]. В игровой форме на начальном этапе можно изучать фонетические особенности иностранного языка, грамматические формулы, запоминать слова и выражения, составлять предложения и решать тестовые задания. Далее можно активно развивать навыки чтения, письма, аудирования и говорения. Самым сложным этапом является развитие устной речевой деятельности-говорения. Под языковой компетенцией здесь понимается владение системой сведений об изучаемом языке по всем его уровням: фонемном, морфемном, лексическом,

синтаксическом и умение пользоваться данными знаниями на практике [2, с. 362]. Исходя из этого определения можно резюмировать тот факт, что говорение-это сложный комплекс фонетики, грамматики, лексического компонента, навыков чтения, письма и аудирования. Сумма всех этих элементов делает возможным реализацию иноязычной речи. Это звенья одной цепи, направленные на успешную реализацию коммуникации. А успешная коммуникация возможна только при условии четко оттренированных вышеупомянутых навыков и, что очень важно, регулярной тренировки навыков устной речи, даже на самом начальном этапе. Как часто можно услышать, что обучаемые знают лексику, владеют прекрасным произношением, знают грамматические особенности языка, но БОЯТСЯ говорить. Это проблема традиционного обучения, которую успешно может решить мобильное образование, а в частности мобильные приложения.

Самая большая проблема для людей, изучающих язык в школе или самоучек, заключается в том, как практиковать его, особенно разговорную речь. Поиск собеседника — один из самых эффективных способов бесплатно практиковать язык, чтобы улучшить свои языковые навыки. Чем больше языковой практики, тем выше уровень владения иностранным языком. Лучшее решение – языковой онлайн обмен. Так существует ряд приложений, направленных на развитие *языковой компетенции*. На ее развитие могут быть направлены такие приложения и сервисы, как «Duolingo», «Quizlet», «Practice English Grammar», «Merriam Webster Dictionary», «LearnEnglish Kids: Phonics Stories», «Lingualeo» и др.

Почему же и как Вам помогут заговорить мобильные приложения или сайты?

- ☑ Возможность обучения в любое время и в любом месте
- ☑ Реальное взаимодействие в безопасной обстановке
- ☑ Обучение с носителем языка
- ☑ Получение реальных страноведческих знаний о культуре, традициях и быте изучаемого языка

Что же значит обучение с носителем? А это реальная языковая коммуникация, включающая речевые особенности, темп, ритм, артикуляцию носителей. Речевые обороты, живые фразеологизмы, метафоры, пословицы и неологизмы- являются звеном в общении с носителем, чего, к сожалению, не хватает в эмитированных учебных языковых коммуникациях.

В данной статье хотелось бы описать пять успешных, бесплатных и результативных мобильных приложения, которые могут использоваться самостоятельно, так и в учебном процессе для развития устной речевой деятельности.

Tandem, еще один термин для языкового обмена или разговорного партнерства, — это отличный веб-сайт и приложение, где вы можете найти бесплатные языковые обмены.

Лучший способ найти совпадения — ввести свой родной язык в поле «Найти участников или темы». В дополнение к предпочтениям людей в обучении — большому плюсу Tandem, описанному ниже — вы также можете увидеть, где они находятся, о чем им интересно говорить, кто был бы их идеальным языковым партнером, их языковая цель и любые фотографии, которые они добавили. к их профилю. Отправьте сообщение людям, которые кажутся вам совместимыми. У вас не будет возможности звонить или звонить кому-то по видеосвязи, если вы не обменивались сообщениями и/или не подписывались друг на друга — функция, которая помогает сократить нежелательное общение. После того, как вы пообщались несколько раз, вы даже можете оставить своим партнерам «ссылку» (короткое сообщение, которое появляется в их профиле о том, как вам понравилось с ними общаться) и попросить своих сделать то же самое. Это поможет вам выглядеть более заслуживающим доверия и получить больше совпадений!

Плюсы

- Конкретные настройки позволяют пользователям определять свои предпочтения в обучении, поэтому они обязательно получают наиболее оптимальные совпадения:

- как они предпочитают общаться (текстовые и аудиосообщения, видео- и аудиозвонки и/или личная встреча)

- сколько времени они могут посвятить занятиям в тандеме (в часах в неделю)

- предпочитают ли они использовать Tandem утром, днем или вечером

- и их предпочтения по исправлению («каждый раз, когда я совершаю ошибку»; «только когда я совершаю ошибку неоднократно»; «общая обратная связь время от времени — это нормально, но не исправлять каждую ошибку»)

- Есть тонны участников и много, много активных пользователей. После регистрации один из членов нашей команды только в первый день получил более 15 сообщений от потенциальных партнеров!

- У вас есть выбор между веб-интерфейсом и приложением, и вы можете переключаться между ними в зависимости от того, что вам удобнее.

- Вы можете приобрести языковые тесты примерно за 3 доллара США для официальной регистрации вашего языкового уровня (на основе шкалы European Framework).

Минусы

- Веб-интерфейс не оптимизирован на 100% для тех, кто хочет найти языкового партнера в Интернете, поскольку страница «Сообщество», где вы найдете пользователей, предлагает только варианты «Все участники» и «Рядом со мной». Итак, как только вы попадаете на эту страницу, вы просто получаете массу носителей разных языков, которые заинтересованы в изучении других языков (что делает ее немного склонной к сбору людей, которые просто хотят случайно пообщаться с кем-то — в основном в английский, а не разрабатывать долгосрочное соглашение).

- Иногда наличие большого количества людей, желающих пообщаться, может быть ошеломляющим. Не стесняйтесь вежливо отклонять запросы на чат, как только вы найдете несколько партнеров, с которыми вы хорошо ладите.

HelloTalk — это приложение, которое поможет вам найти языковых партнеров прямо на вашем смартфоне или планшете. Вы можете общаться с помощью текстовых сообщений или отправлять небольшие аудиосообщения (например, WhatsApp). Вы можете бесплатно отправить приглашение и начать говорить с носителями языка за считанные минуты. Как только вы достигнете соответствующего уровня, вы также сможете общаться в голосовом или видеочате. Это приложение для языкового обмена также имеет целый набор инструментов для помощи в общении (например, письменный и устный перевод). Более миллиона человек используют веб-сайт HelloTalk и приложение для языкового обмена HelloTalk, чтобы говорить на более чем 100 языках. Благодаря успеху приложения оно превратилось в живую социальную сеть с новостной лентой и множеством людей, которые публикуют фото и видео и комментируют на разных языках. Это отличное место, где можно отвлечься от социальных сетей и попрактиковаться в языковых навыках! **MosaTip**: Чтобы легче было найти хороших собеседников, настройте фильтр так, чтобы отображались только люди, которые потратили время на заполнение своего профиля (или которые находятся в сети), так как, к сожалению, много неактивных пользователей.

Плюсы

- Позволяет заниматься на смартфоне, что не занимает много времени

- Социальная сеть с чатом, аудиовызовами и встроенным видео

- Нам особенно нравится голосовое сообщение и система перевода/исправления.

- Хорошая обменная площадка

Минусы

- Не всегда легко найти людей, которые онлайн и активны, в зависимости от того, в какое время вы доступны и какой язык вы изучаете.

- Не очень подходит для iPad или планшетов, так как нужно немного времени, чтобы привыкнуть к интерфейсу и найти все опции.

Speaky- крутое и понятное приложение, потому что им можно очень быстро начать пользоваться. Регистрация занимает всего две минуты (вы можете использовать свою

учетную запись Facebook или Google). Кроме того, кнопка «прямой эфир» помогает вам очень легко найти собеседника: вы можете сразу увидеть людей, которые находятся в сети и доступны для чата. С меню «Найти друзей» у вас есть возможность изучить чей-то профиль задолго до того, как инициировать контакт. Вы можете увидеть языки, на которых они говорят и которые изучают, их национальность, пол, возраст и интересы. Более того, фильтр поисковой системы поможет вам определить тех, кто говорит на вашем целевом языке как на родном, или увидеть самых активных участников. Вероятно, это пустая трата времени связываться с кем-то, кто не входил в систему больше года! Сайт полностью бесплатный и недавно стал доступен на Android.

Плюсы

- Легко найти языкового партнера быстро
- Система чата с возможностью исправлять чужие ошибки (и быть исправленным)
- Система звонков (не нужно заходить через скайп) с предложениями тем и вопросов, таймером и возможностью делать заметки
- Значки и конкурсы мотивируют людей на поиск языкового тандема

Минусы

- Живая функция хороша, но трудно увидеть уровень вашего собеседника для целей сортировки.
- Было бы лучше добавить больше фильтров и опций для выбора подходящих языковых партнеров.
- Вы должны зарегистрироваться с помощью учетной записи Facebook или Gmail (хотя это упрощает регистрацию).

Italki раньше была хорошим местом для бесплатного поиска языковых партнеров, но недавно компания переключилась на платное обучение. Если вы хотите сосредоточить все свое время только на изучении изучаемого языка, italki предлагает возможность оплатить услуги репетитора. Есть много разных репетиторов по очень доступным ценам.

Плюсы

- Доступно много учителей (более 15 000!), так что вы можете легко найти одного для вашего целевого языка. Если вы хотите выучить язык, который не очень популярен, вам будет сложно найти репетитора или школу рядом с вами, поэтому italki — отличный вариант.
- Множество фильтров на выбор, которые помогут вам сузить область поиска. Например, вы можете найти носителя языка, который является профессиональным учителем, который также говорит по-английски и берет менее 20 долларов в час.
- Преподаватели могут добавлять вводные видеоролики, чтобы вы могли просматривать и знакомиться с ними, прежде чем приступить к уроку.
- Вы можете платить по ходу или приобрести пакет уроков.

Минусы

Конечно, основным недостатком платных уроков разговорной речи по сравнению с языковым обменом является то, что вам придется учитывать их в своем ежемесячном бюджете. Однако, если вы сравните репетиторские услуги italki с традиционной языковой школой, это отличная сделка! Кроме того, небольшое финансовое обязательство может повысить вероятность того, что вы будете придерживаться своих языковых целей.

MyLanguageExchange — один из самых известных сайтов языкового обмена, который имеет довольно хорошую репутацию в Интернете. Есть много людей, с которыми можно обменяться, и 2/3 пользователей активны и регулярно обмениваются. Это здорово, потому что независимо от того, какой сайт вы выберете, вы в конечном итоге найдете двух или трех хороших партнеров, с которыми можно поговорить в долгосрочной перспективе — это действительно все, что вам нужно для достижения прогресса. Сайт похож на другие в этом списке. Вы регистрируетесь, создаете бесплатный профиль и отправляетесь знакомиться с миллионами изучающих языки со всего мира. С MyLanguageExchange вы можете

фильтровать профили по стране, языку общения и возрасту, что поможет вам найти подходящего языкового партнера.

Плюсы

- Это хорошо известный сайт (около 3 миллионов участников в 133 странах), позволяющий легко находить языковых партнеров, особенно языковых партнеров того же уровня, что и вы.

- Вы можете общаться по электронной почте или в голосовом чате, а это значит, что, исходя из ваших целей и уровня, вы можете улучшить свою устную или письменную переписку.

- Бесплатно...

Минусы

- ... до определенного момента. Чтобы по-настоящему использовать сайт в качестве дискуссионной платформы, вам или вашему языковому партнеру потребуется подписка. Прискорбно для бесплатного сайта обмена языками, но в остальном вы можете легко обменяться в Skype, по электронной почте или по телефону.

- Пользовательский интерфейс и графика MyLanguageExchange, как вы наверняка заметили, довольно устарели. Но на самом деле, что важнее: приятный для глаз интерфейс или богатый и интересный языковой обмен?

Каким образом можно применить эти мобильные приложения в учебном процессе для развития навыков говорения? Ответ очень прост. В рамках смешанного обучения. Е. В. Костина приходит к выводу, что «смешанное обучение – это не только комбинация формальных и неформальных средств обучения, но и сочетание различных способов подачи учебного материала (очное face-to-face, электронное online learning и самостоятельное обучение self-study learning) с использованием методики управления знаниями» [4, с. 142]. Одной из наиболее простых, результативных и часто используемых форм смешанного обучения является перевернутый класс/Flipped Classroom. Простыми словами перевернутый класс – это метод обучения, при котором вся теоретическая или лекционная часть изучается и анализируется дома самостоятельно обучаемым, а в классе с преподавателем разбираются задания и упражнения по теме, то есть практикуется отработанный самостоятельно теоретический материал. Именно в «перевернутом классе» можно эффективно внедрить мобильные приложения для развития навыков говорения. Да, это трудно и требует качественного анализа, отбора более эффективных и результативных мобильных приложений. Не мало важен качественно продуманный план урока, который приведет к реализации поставленной цели. Пять важных задач, которые необходимо выполнить преподавателю для успешного применения мобильных приложений в учебном процессе:

- четкий план урока

- определение цели и соответствующих задач урока

- четкое распределение материала для урока в синхронной форме и для самостоятельной работы в асинхронной форме

- подбор информационных ресурсов-инструментариев

Инструментарии можно разделить на следующие виды:

- Компьютер-ноутбук

- Интернет/онлайн-режим

- Электронный учебник

- Специальные обучающие программы

- Образовательные платформы

- Информационные ресурсы

- Образовательные сервисы

- Мобильные приложения

- Каналы

- Сайты

- Блоги, вебинары

Очевидно, что сегодня необходимо пересмотреть методику развития устной речевой деятельности и преподавателям нужно быть активными и флексибельными в мире инновационных технологий. Неоспоримым фактом является огромный и разнообразный спектр мобильных приложений и веб сайтов, помогающих развивать речевую компетенцию как самостоятельно, так и на уроке. Перед преподавателем стоит тяжелая задача анализа, синтеза и апробации всех этих новейших методик и приложений в процессе преподавания иностранного языка. Только регулярность использования мобильных приложений самостоятельно и в учебном процессе приведет к высокому результату. Можно выбрать только одно мобильное приложение и настолько качественно его внедрить в процесс обучения говорению даже на раннем этапе, что эффект апробации незамедлительно принесет положительные плоды.

Список литературы:

1. Авраменко А.П., Шевченко В.Н. Мобильные приложения как инструмент геймификации языкового образования // Вестник МГОУ. Серия: Педагогика. 2017. № 4. С. 64-71.
2. Азимов Э. Г., Шукин Н. А. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). М.: Изд-во ИКАР, 2009. 448 с.
3. ГОСТ Р 52653-2006. Информационно-коммуникационные технологии в образовании. Термины и определения. Введ. 27.12.2006. М.: Стандартинформ, 2007. 17 с.
4. Костина Е. В. Модель смешанного обучения (Blended Learning) и ее использование в преподавании иностранных языков // Известия высших учебных заведений. Серия «Гуманитарные науки». 2010. Т. 1. № 2. С. 141-144.
5. Матвеев И. А., Надеина Л. В., Коротченко Т. В. Применение информационно-коммуникативных технологий в процессе обучения студентов (магистрантов) профессиональному английскому языку в Институте природных ресурсов // Филологические науки. Вопросы теории и практики. Тамбов: Грамота, 2011. № 4 (11). С. 115-118.
6. Титова С.В. Дидактические проблемы интеграции мобильных приложений в учебный процесс // Вестник Томского государственного университета. 2016. Т. 21. Вып. 7-8. С. 7-14.
7. Woodill G. The mobile learning edge: tools and technologies for developing your teams. NY: McGraw Hills. 2011. 269 p.

Danesheva Zh. R.
(Aktobe, Kazakhstan)

FEATURES OF TEACHING ENGLISH IN THE ERA OF DIGITALIZATION

Abstract

The article discusses the features of teaching a foreign language using information and communication and digital technologies. The given article is aimed also at considering the problem of using multimedia applications in foreign language teaching, featuring at their types and ways of integrating into the learning process.

Keywords: digitalization, Learning Apps, interactive exercises, online platform, blended learning, hybrid curriculum, student-centered learning.

1. Actual problems of foreign language education methodology.

Digital technologies have become an integral part of our lives, including such an area as learning foreign languages. Information technologies and digital tools in teaching foreign languages are becoming increasingly important and widely used in education all over the world, including Kazakhstan. At the same time, digitalization in itself is not a methodological approach,

but is only able to help in the implementation of existing methods and, if necessary, offer new types of activities within these methods. [2; 207]

Modern information and communication and digital technologies make it possible to digitally combine text, graphic and video images, speech and musical accompaniment. On the basis of digital technologies, powerful innovative means of accumulation, presentation and transfer of knowledge, as well as learning tools are being created. It is believed that digital technologies are the very tools that help students and teachers develop learning opportunities, reform the organization of classes, and provide support for any educational and methodological resources both in the classroom and outside it. [1;43] When preparing for classes and in the classes themselves, the teacher can widely use such a variety of Internet resources as: e-mail, online whiteboard, video conferences, interactive videos, Moodle assignments, webinars and much more.

An important role in the process of teaching a foreign language is played by online platforms that allow you to diversify lessons, make them more vivid, interesting, memorable, at the same time significantly facilitating the work of the teacher. For example, online platforms such as Quizziz, Kahoot!, Quizlet, Learnis and others. With the help of these services, you can create tests and quizzes on various topics of the program, organize intellectual games and express surveys of students in the classroom, offer tests as homework. You can track the work of each student and get a complete picture of the group's work, as well as export the data obtained to an Excel spreadsheet. If desired, teachers can use not only their own tests, but also use ready-made ones from the library.

Quizlet is considered to be the leading free application for learning foreign vocabulary of languages, and qualitatively formed lexical skills, which are an important component of the content of teaching a foreign language— are one of the conditions for successful communication in a foreign language. [2;209] These sites present a large volume of relevant educational materials, which are always at hand, both the teacher and the student, you only need to have access to the Internet. The most important assistants for students and teachers in learning foreign languages are presentations (MS Power Point, Prezi, Google Slides, Flowboard), which allow you to visually and easily compose and present material on a particular topic. [1; 41]

Today, foreign and Russian publishing companies are actively developing electronic textbooks, the advantages of which are their mobility, accessibility and speed of work in them in connection with the development of information and communication technologies around the world, as well as the opportunity to choose not only the appropriate language level, but also the level of knowledge of information on a certain scientific aspect of the student's interest. One of the advantages of introducing electronic textbooks is updating their content. Through electronic textbooks, it becomes possible to control knowledge in the form of computer testing. One of the important aspects of learning a foreign language is the ability to use online electronic dictionaries in their practice, which are also aimed at demonstrating and consolidating language skills in order to find the necessary information, as well as practicing the phonetic skill of the learner, since dictionaries have a soundtrack for practicing pronunciation.

It should also be noted that such a tool as Learning Apps is a completely free online service that allows you to create interactive exercises to test knowledge on grammatical and lexical topics of the program. To organize feedback, you can use the Mentimeter - a simple and easy-to-learn voting tool that provides instant feedback from the audience. It is convenient to use it to survey students in real time, since it is available on mobile devices. An online survey may include a series of questions with different types of answers: multiple choice (one or several of several); open answer; rating on a scale; ranking of answers within 100%; entering the answer as a point on a flat coordinate plane.

Whether you're using a blended or hybrid curriculum, student-centered learning can give your students flexibility while focusing on the concepts they need the most help with. [4;96] These five tips will help you create a student-centered approach:

- Transparent communication is essential for blended learning, especially for student-centered assignments.[2] Make a student's assignments clear and answer any questions students or families might have to avoid misunderstandings.

- Give students some control over pace and timing for their assignments.[8] For example, if a student would prefer to complete a student-directed assignment in the morning, consider adjusting their schedule accordingly.

- Instead of assigning students all the same homework, include a few project-based assignments where students have some choice over the subject and method.[12] For example, if you're learning about the letter B, you could assign this project-based assignment.

- Collaboration in blended learning environments leads to higher student satisfaction.[3] Even if they are not meeting in person, you can provide students opportunities, such as online discussions, to collaborate.

- Consider how the physical and online learning spaces can complement each other.[9] By using the strengths of both, you can create a learning environment with the best of both elements. [3;104]

Currently, there are a large number of different learning platforms for distance learning, for example, Moodle, which is focused on collaboration. The system provides a lot of tools for this: wiki, glossary, blogs, forums, workshops. In the forum, you can hold discussions in groups, evaluate messages, attach files of any format to them. In personal messages and comments — discuss a specific problem with the teacher personally. In the chat, the discussion takes place in real time. Moodle creates and stores each student's portfolio: all their submitted papers, teacher's grades and comments, forum posts. Allows you to control the "attendance" - the activity of students, the time of their academic work in the network. As a result, the teacher spends his time more efficiently.

Thus, the use of information and communication technologies in teaching a foreign language can significantly improve the results of the educational process, revealing the reserves of the educational process.

Sources:

1. Baronenko E. A., Skorobrenko I. A. The role of modern information and communication technologies in teaching foreign languages // Informatization of education and methods of e-learning: materials of the II International Scientific Conference. Krasnoyarsk, September 25-28, 2018: at 2 p.m. 2 / under the general editorship of M. V. Noskov. Krasnoyarsk: Sib. feder. un-t, 2018. pp. 41-45.

2. Pomerantseva N. G., Syrina T. A. Internet platforms as a way to intensify the teaching of foreign language monologue speech // Philological Sciences. Questions of theory and practice. 2016. - No. 12 (66). Part 3. - C. 207-209. Access mode: www.gramota.net/materials/2/2016/12-3/57.html .

3. Lynch, M. 5 *Major Benefits of Blended Learning*. Retrieved from edweek.org: https://blogs.edweek.org/edweek/education_futures/2018/05/5_major_benefits_of_blended_learning.html

4. Loveless, B. *Developing a Student-Centered Classroom*. Retrieved from educationcorner.com: <https://www.educationcorner.com/developing-a-student-centered-classroom.html>

© Danesheva Zh. R., 2022

Zhakanova Banu

(Aktobe, Kazakhstan)

Research Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Gulzhana Kuzembayeva, PhD

CONCEPTUAL ANALYSIS OF TEACHING ENGLISH TO MEDICAL STUDENTS

Abstract. The article presents review of conceptual notions of teaching English to medical students. The importance of interconnection between the course content and requirements and teaching English for specific purposes in the context of teaching English as a foreign language to medical students is stated in the paper.

Keywords: teaching English as a foreign language, medical students.

The high pace of globalization and the growing demands of the XXI century have affected various areas, including education. The main purpose of education is to improve the socio-economic prospects of the individual. In fact, the requirements of the millennium have created a great demand for drastic changes in the internal and external guidelines for teaching and learning. As a result, it has led to the rapid development of various innovative practices around the world.

One of the main problems of education in the XXI century is related to the teaching and learning of languages, especially English. In addition to political, economic, and cultural changes, as English became a global and dominant language, it was necessary to reconsider the process of teaching English, in particular the content and requirements of teaching. Education in English is gradually shifting from classic applications such as English as a Foreign Language (EFL) or English as a Second Language (ESL) to English for Science and Technology (EST), English for Business and Economics (EBE), English for Academic Purposes (EAP) [Ait Hattani, 2019].

As for the Kazakh education system, the state policy of trilingualism in the Republic of Kazakhstan offers the population to speak three languages: Kazakh as the state language, Russian as the language of international communication and English as the language of successful integration into the global economy.

As Kazakhstan is home to more than 130 nationalities, the majority of the population is bilingual (Kazakh and Russian). With the adoption of English as the international language of science, technology, business and communication, several new reforms have begun in terms of teaching English. These reforms focus on institutional, pedagogical and practical issues aimed at preparing students and future generations in accordance with current academic and professional requirements. People's learning of English is based on state development programs at all levels of education. The introduction of trilingual policy in universities will provide the opening of areas and programs of teaching in English, systematic work on the translation of university textbooks into English and the study of languages based on international standards – Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) [Kuzembaeva, 2018].

In the twentieth century, due to the adoption of English as an international language of science and medicine, a significant part of medical research and literature was published in English. This predominance of English in medical reports has led to the emergence of new sections for English for Special Purposes (ESP) and English for Medical Purposes (EMP). The basis of this process is the appropriate presentation of the design, content and materials of the course, responding to the agenda of the target language learners [Kayaoglu & Dag Akbas, 2015].

Students of higher education institutions of Kazakhstan, regardless of future specialties, areas of education and programs, teach the course “Foreign Language”, which includes general English, regulated by the State Compulsory Education Standard [Standard]. According to the educational standard, the course "Foreign language" is included in the list of compulsory subjects offered by universities, covering 300 hours or 10 credits.

The most important and thought-provoking question in ESP teaching and learning is the effectiveness or ineffectiveness of English language courses. English for Specific Purposes (ESP) is aimed at students in a specific field, so measuring its effectiveness is closely linked to measuring students' attitudes, needs, expectations, satisfaction with the content of the course and achievements [Ait Khattani, 2019].

The unanimous position of scholars is that the teaching of general English, regardless of the direction and program of study of students, ignores their characteristics, needs, desires, interests and goals [Kayaoglu & Dag Akbas, 2015]. Knowing such issues in language education, English for

Special Purposes (ESP) emerged as a key solution in the 1960s (Hutchinson and Waters, 1987). The main concept of this trend is to provide course design, content and materials that meet the individual needs of target language learners. Therefore, it is first necessary to determine exactly what is relevant, accessible and applicable to the target situation and the target language learners in terms of their needs. Over time, various factors, such as the demands of a rapidly changing world, have led to the emergence of different ESP branches.

Due to the adoption of English as an international language of science and medicine in the twentieth century, a significant part of medical research and literature was published in English. This predominance of English in medical reporting has led to the emergence of a new direction, the English for Medical Purposes (EMP). Most research on medical English focuses on the importance of professional communication, oral interaction at conferences or in the medical discourse community and written medical genres, including medical reports and letters. Similarly, doctor-patient communication skills are the foundation of this field [Basturkmen, 2010].

Compared to other specialties, the duration of medical education, special curricula, etc. Students who are faced with a large number of complex professional courses will not always be able to do everything perfectly. Under such great pressure, they are forced to focus their efforts on courses that are considered more important due to the need to fulfill their demands or realize their dreams. That's why the English course, which they are not so interested in, is the first choice. In the practice of teaching English, students always have a cool attitude to learning English, focusing their efforts on professional courses, so in such cases it is unlikely to guarantee the effectiveness of teaching English [Tang & Zeng, 2020].

In this regard, the needs in the field of medical English teaching (EMP) should suggest the content of the course accordingly. Students' needs have to be identified and grouped through questionnaires and interviews. Researchers suggest focusing on teaching medical terminology, reading and translation in English language courses for medical purposes.

References

Ait Hattani, 2019 - Ait Hattani, H. "ESP Needs Analysis at the Moroccan University: Renewable Energy Engineering Students at EST Fes as a Case Study." *Journal of English Language Teaching and Linguistics*, 4(1), 101-115. 2019.

Basturkmen, H. *Developing Course in English for Specific Purposes*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave MacMillan, 2010.

Hutchinson, T., Waters, A. *English for Specific Purposes*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

Kayaoğlu, Dag Akbaş, 2015 - Kayaoğlu, M.N., Dag Akbaş R. "An Investigation into Medical Students' English Language Needs." *Participatory Educational Research (PER)*, Special Issue 2016-I, 63-71. 2015.

Kuzembayeva et al., 2018 - Kuzembayeva, G., Karimsakova, A., Kупenova, A. „Trilingualism in Kazakhstan." *International Journal of Multilingual Education*, No. 11, 87-90. 2018.

Tang, Zheng, 2020 - Tang, Y., Zeng, X. "A Study on College English Teaching of Medical Students under the Guidance of CSE – Taking Chengdu Medical College as an Example." *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, Vol. 505, 228-232. 2020.

Zhamekova Amankul, Zhumash Arukhan, Kurmasheva Nurgul
Scientific supervisor: Akmaral Orazova

MOBILE VIDEO CASTS FOR THE DEVELOPMENT OF SPEAKING SKILLS

Аннотация. В связи с развитием современных информационно-технологических возможностей появляется все больше новых инструментов эффективного обучения иностранному языку. Аудио и видео подкасты занимают особое место в формировании навыков аудирования и речи. В статье раскрывается понятие подкастинга, анализируются возможности такой социальной деятельности с точки зрения развития двух видов устной речевой деятельности (аудирование и говорение) в английском языке. В статье показывались типы подкастов, преимущества видео-подкастов и условия их использования. Авторы дают рекомендации по выбору материала, определяют уровни работы с подкастами, задачи для их эффективного использования при обучении студентов иностранным языкам.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, подкаст, ресурс сети интернет, иностранный язык, развитие навыков говорения и аудирования

Аңдатпа. Заманауи ақпараттық-технологиялық мүмкіндіктердің дамуына байланысты шетел тілін тиімді оқытудың жаңа құралдары күн санап артуда. Тыңдау және сөйлеу дағдыларын қалыптастыруда аудио және видео подкасттардың алар орны ерекше. Мақалада подкастинг ұғымы ашылады, мұндай әлеуметтік қызметтің мүмкіндіктері ағылшын тілінде ауызша сөйлеу әрекетінің екі түрін (тыңдау және сөйлеу) дамыту тұрғысынан талданады. Мақалада подкасттардың түрлері, бейне подкасттардың артықшылықтары және оларды пайдалану шарттары көрсетілген. Авторлар материалды таңдау бойынша ұсыныстар береді, подкасттармен жұмыс деңгейлерін, студенттерді шет тілдерін оқытуда оларды тиімді пайдалану міндеттерін айқындайды.

Түйін сөздер: ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, подкаст, интернет желісінің ресурстары, шет тілі, сөйлеу және тыңдау дағдыларын дамыту

Annotation. Due to the development of modern information technology capabilities, more and more new tools for effective foreign language teaching are emerging. Audio and video podcasts occupy a special place in the formation of listening and speech skills. The article reveals the concept of podcasting, analyzes the possibilities of such social activity from the point of view of the development of two types of oral speech activity (listening and speaking) in English. The article shows the types of podcasts, the advantages of video podcasts and the conditions for their use. The authors give recommendations on the choice of material, determine the levels of work with podcasts, tasks for their effective use in teaching students foreign languages.

Keywords: information and communication technologies, podcast, Internet resources, foreign language, development of speaking and listening skills.

In the XXI century, the century of rapid informatization of education, it cannot be denied that the use of information and communication technologies is becoming a regular, necessary and convenient way to comprehend foreign languages. There are many useful resources on the Internet, studying which modern teachers can enrich their arsenal of tools that help students develop the necessary speech skills, abilities and socio-cultural knowledge. One of these tools that helps to facilitate and bring something new to the process of learning a foreign language is a podcast.

A podcast is an audio or video file, or a group of such files presented on Internet sites. Podcasts can be accessed online at any time with an Internet connection. In addition, these podcasts can be downloaded and played on portable devices (computer, laptop, mobile phone, player, etc.).

Nowadays, an important aspect in the process of learning a foreign language is the achievement of mutual understanding between the student and the teacher, as a result of which the child's desire to gain new experience in learning English and gain useful knowledge about the language as a means of communication increases. The predominant importance in language teaching is given to authentic communication, language in a cultural context and the creation of an interaction environment in the classroom. Innovations and creative technologies of education attract both teachers and students, especially in the process of studying. They are the main ways of

developing independent cognitive activity of students, associated primarily with the development of such mental operations of schoolchildren as analysis, synthesis and abstraction, generalization and comparison, semantics of prediction [1]. Thanks to the development of the Internet, such new technologies as podcasts have been provided to its active users, as well as new prospects for learning a foreign language have opened up.

Podcasting is not only one of the newest multimedia content, but also the process of creating and distributing audio or video files in the style of radio and TV shows on the Internet [2], which is an advanced technology in teaching. So, in educational activities, podcasting is used to listen to information and watch video recordings in order to develop listening skills and the ability to work with the information received [3,8]. The word "podcast" is a combination of two words "iPod" (the brand name of a portable media player) and "broadcast". A podcast is an audio or video recording made by anyone and available for listening or viewing on the World Wide Web. Unlike television or radio, a podcast allows you to listen to audio files and watch video broadcasts not only live, but also at any time convenient for the user. The interactive communication tools provided by the Internet are synchronous communication, i.e. real-time communication, for example video conferences, and asynchronous communication, i.e. communication with a time delay, including audio blogs and podcasts, voice email and voice forums, digital recording of broadcasts or similar programs that are available on the Internet for download to your personal account. Thanks to online distribution, the digital format opens up unlimited possibilities, for example, users can subscribe to podcasts and receive updates of certain resources [4,284]. The user also has the opportunity to view the selected podcast on the network or download it to his computer.

The Internet offers many podcasts on professional and general topics. Can meet both authentic podcasts created for native speakers (for example, BBC news) and educational (for educational purposes) [5,189]. Like regular radio and television stations, podcasts are offered by online newspapers, institutions, universities, and educational centers. Recently, since the cognitive model of learning, along with the development of language skills and communicative competence, occupies a central place in language teaching, the so-called "understanding of language", which describes the processes of learning focused on metacognitive reflection on language learning is at the center of our attention. The use of podcasts within the constructivist paradigm encourages the scientific construction of knowledge, since students are given the opportunity to be critical of the content of learning.

According to the definition of E. G. Asimov and A. N. Shchukin, language acquisition is the process of formation of foreign language skills and abilities that provide the opportunity to use the language in various communication situations [6,173]. Therefore, in order to make communication in English as natural and spontaneous as possible, the student must have formed thinking in the language being studied. Thus, considering the driving forces of a child's development, there are changes in such cognitive processes as memorization from involuntary to arbitrary, thinking from visual to abstract [6, 53]. Regular listening to a text adapted to the student's abilities in English has a systemic effect on all his other skills, including general literacy and their ability not only to understand, but also to speak the target language [7,182].

The relevance of using podcasts lies in their functionality. In this case, functionality means creating the illusion of familiarization with the natural environment, which is one of the most important factors for the successful mastery of a foreign language, oral speech in particular. Oral speech is a form of speech activity that includes two types of speech activity: a complex process of perception and understanding of sounding speech (listening) and the implementation of speech utterances in sound form (speaking).

However, speaking skills, like any other skills, do not form by themselves. For their formation, it is necessary to use special exercises and tasks, which means that there should be lessons aimed mainly at developing speaking skills [8,122].

The content of teaching foreign languages includes language material (phonetic, lexical, grammatical), rules of its design and skills of operating with them, as well as a set of knowledge and ideas about the national and cultural characteristics and realities of the country of the language

being studied. In the process of studying at school, students are faced with topics and situations that allow them to acquire and develop the above-mentioned skills and abilities, as well as to help form general learning skills and rational methods of intellectual work that ensure the formation of speech skills and self-improvement skills in a foreign language [9, 47].

In our opinion, in the context of the development of the information society, one of the effective means of optimizing the process of teaching foreign languages is video podcasts – a regularly updated series of videos published on the Internet.

As a rule, video podcasts have a certain theme and periodicity of publication, and is also a profitable alternative to television, since they are available at any time convenient for the user, absolutely free and easy to use.

There are various types of podcasts, which can be divided into the following groups:

- **Authentic podcasts.** Files with native speakers recording. Among them there are podcasts recorded not for linguistic purposes, but which can serve as a rich resource for listening, and podcasts created as educational materials specifically for foreign language learners.

- **Podcasts created by teachers for students.** Podcasts are recorded by teachers most often for their own classes and are made in order to provide students with access to material that is not available anywhere else.

- **Student podcasts.** Podcasts that students record themselves often with the help of a teacher. Students can listen to similar samples to get acquainted with a different culture and life of students in different countries.

Teachers can choose one or another plot on a specific topic and conduct a video lesson, which refers to "the most effective and promising forms of teaching foreign languages, due to the great informativeness of the visual-auditory series, as well as the dynamism of the image" [10].

It should be noted that the methodological expediency of using video podcasts is confirmed by the fact that they clearly demonstrate communication situations in the verbal and non-verbal planes of expression, are saturated with lively conversational speech, introduce students to the history, culture, modern life, traditions, customs and customs of the country of the language being studied.

When using video podcasts in the process of teaching foreign languages, a number of conditions should be observed:

- the video material used must correspond to the level of students' knowledge;
- visibility should be used in moderation and it should be shown gradually and only at the appropriate moment of the lesson;
- video viewing should be organized in such a way that all students can clearly see the demonstrated material;
- to think over in detail the explanations given during the demonstration of the video material;
- the demonstrated video material must be precisely coordinated with the studied educational material;
- correspondence to the topic under study [10, p. 152]

The technology of working with the video podcast in the classroom coincides with the technology of working on the video and consists of three stages:

I. Pre-demonstration stage. Objectives of this stage:

- to remove possible difficulties of the video perception;
- to activate the preliminary knowledge of students on this topic;
- motivate students, arouse interest, set them up to complete tasks.

Tasks used at the pre-demonstration stage:

1. Anticipating the content of the video podcast, based on the features of the titles of the telenovela series; plot pictures taken from the video; watching a video podcast without sound; keywords from the video podcast.

2. Introduction of new words and their explanations with the help of definitions, examples, illustrations.

3. Working with complex grammatical structures from a video podcast.

II. A demonstration stage that will be aimed at solving the following tasks:

- lead students to understand the content of the video;
- to ensure the development of language, speech and socio-cultural competence of students.

Tasks used at the demonstration stage:

1. Tasks for the development of receptive skills: determination of correct / incorrect statements; answers to questions about the video podcast; comparison of parts of sentences from a video podcast; arrangement of parts of the video text in a logical sequence.

2. Tasks to search for language information: filling in the gaps in the text with the right words; selection of equivalents to certain words and expressions; selection from the list of adjectives characterizing the hero of the video podcast.

3. Tasks for the development of speaking skills: stopping watching the video podcast, making suggestions about further developments; the absence of an image while preserving sound, a description of events, heroes, and the relationship between them.

4. Tasks for the development of socio-cultural skills: establishment of cross-cultural comparisons and discrepancies.

III. Post-demonstration stage. Its objectives are:

– to use the original video text as a support for the development of skills in oral or written speech.

Tasks used at the post-demonstration stage: compilation of a retelling of a video podcast; role-playing games based on the plot and situations of the video podcast; writing a letter or postcard on behalf of the hero; writing the continuation of the series; dramatization of the situation from the video podcast; identification of the main problem of the plot and its comparison with your own situation.

Video podcasts provide great opportunities for learning a foreign language, because "language as a means of transmitting information in this context is also an object of study" [11, p. 112] and in comparison with other types of technical means of teaching have a number of advantages:

- the proposed video material is relevant, modern and authentic;
- video podcasts create new real situations for the development of oral speech, affecting emotionally, stimulate spontaneous speech;
- students receive significantly more information per unit of time, since it comes simultaneously through two channels – visual and auditory;
- allow you to save the teacher's time when preparing for the lesson, some video podcasts have already been didactized: they are accompanied by assignments, glossary, parallel text versions, interactive exercises.

From all of the above, it can be concluded that video podcasts should be used in foreign language classes in order to optimize the process of teaching, improving listening and speaking skills, familiarizing students with the peculiarities of the culture and traditions of the country of the language being studied. We have compiled sets of exercises based on video clips, which contain a huge potential in achieving tangible qualitative results in mastering foreign language communication, in implementing the strategic goal of teaching a foreign language as the development of students' ability to intercultural communication and the ability to be adequate participants in it.

References:

1. Salmon G., Edirisingha P. Podcasting for Learning in Universities. Maidenhead, England: Open University Press, 2009. 248 p.
2. Podcasting [Electronic resource]. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Podcasting>
3. Sysoev P. V., Evstigneev M. N. Web 2.0 technologies: social podcast service in foreign language teaching // Foreign languages at school. 2009. No. 6. pp. 8-11.
4. Belaya A. L., Shulga O. N. On the role of interactive communication tools in teaching a foreign language // Woman. Society. Education: materials of the 13th International Scientific and

Practical Conference (Minsk, December 17, 2010). Mn.: Women's Institute of Envila, 2011. pp. 284-286.

5. Sysoev P. V. Podcasts in foreign language teaching // Language and culture. 2014. No. 2 (26). pp. 189-201.

6. Azimov E. G., Shchukin A. N. New dictionary of methodological terms and concepts (theory and practice of language teaching). Moscow: IKAR, 2009. 448 p.

7. Khaykin V. L. Activity (characteristics and development). M. – Voronezh: Moscow Psychological and Social Institute; Publishing house of NGO "MODEK", 2000. 448 p.

8. Bim I.L. Methods of teaching foreign languages as a science and problems of a school textbook. — M., Enlightenment, 1977, p. 278.

9. Bukhbinder V.A. Oral speech as a process and as a subject of study // Essays on methods of teaching oral speech in foreign languages / Edited by V. A. Bukhbinder. Kiev: KSU, 1980, p. 568.

10. Savitskaya N.S., Danilenko M.D. The use of authentic video materials in the formation of speaking skills in foreign language classes // Philological sciences. Questions of theory and practice, №2 (9) Tambov: Gramota, 2011, p. 152–153.

11. Stupina T.L. Fundamentals of using podcasting in the educational process: methodological guidance. Irkutsk: IGLU. 2006, 150 p.

Zhanabergenova Medina Kurmangazykyzy
Kosanova Asel Bekovna
Uais A.A.

TESTING IS A TYPE OF CONTROL IN THE FORMATION OF READING SKILLS IN ENGLISH AT THE JUNIOR STAGE

At the present stage, pedagogical control of students' learning is carried out mainly in the form of testing. Testing as a method of assessing knowledge in recent years is gaining more and more popularity.

"Test" in translation from English means trial, test. It is the tasks in the test form that are the most clear, correct, suitable qualitative and objective way of evaluating various types of speech activity in a foreign language. It is impossible to evaluate the actions of students without various forms of control, namely testing students.

In the language of science, testing is a research method, the creation and use of which is based on a certain set of rules. Test - tasks of a standard form, according to the results, the performance of which can be judged not only about the knowledge, skills, skills of the subject, but also about personal and psychophysiological characteristics. Undoubtedly, test control increases motivation, develops independence and personality as a whole.

The role of a foreign language in modern conditions is constantly growing. Knowing and learning any language requires a lot of effort and time. In order for this type of activity to give a good result, it must be highly motivated. And this is not always spent on a foreign language. Currently, there is a constant use of this type of verification of work, such as control. If we talk about the discipline "Foreign Language", then they will note that skills and results acquire a component character, and not knowledge. This can happen during testing. The specifics of a foreign language as an academic subject, of course, should reflect the control. There are different types of drug testing.

Individual control is more suitable for identifying the level of proficiency in monologue speech: the student gets acquainted with the text and performs test tasks during the observation period. The logic of the student's statement is checked, he correctly connects and selects the necessary words in the sentence, conveys most of the information that corresponds and requires with the text.

There are no significant differences between the reading of a Russian student in Russian and an English student in the language. It follows from this that the reading process is the same. This

happens depending on the characteristics of reading. The features of this include cases of the emergence of visual perception, neuropsychic perception of reading and perception of graphic signs.

It is very important to accept the fact that the student already knows his native language and is able to read quite well when teaching a foreign language to schoolchildren. Both positive and negative influence on the learning of a foreign language can have a native language. Reading involves intellectual and mental activity. Before the student reads the words or text, one should first work orally.

The teacher, when teaching reading, needs to know well the capabilities of each student and, when determining the amount of reading material, do this in a number of cases, taking into account the individual characteristics of some students. For example, for strong students, the volume of material can be increased, and for weak students, it can be reduced. Weak students will fall behind the program less. It is important to note the factors that complicate the development of reading [12, p.156]:

- 1) great complexity of phrases;
- 2) breadth of coverage of language material;
- 3) the absence of pauses and intonation, which makes it difficult to semantic articulation speech blocks;

Consider the types of reading. classification of types of reading. According to the form of reading, they distinguish: -reading aloud

Researchers offer a variety of

- reading to yourself

Reading aloud. This type of reading is of particular importance and place.

in teaching a foreign language and the process of reading itself. It is the sound system that this kind of reading allows us to master. It is reading aloud that contributes to the instant assimilation of sound signals not only at the level of letters, but also at the level of words, texts, sentences. Reading in school conditions, depending on the preliminary work and material, can be divided into reading with unresolved difficulties, with partially removed difficulties, prepared, unprepared, partially prepared, explained, partly explained, unexplained.

Test quality indicators are presented to the content of the test, which are also certain requirements.

Consistency, or backbone properties of the tasks presented in the test, is one of the important requirements for the content of the test. The system-forming features of the test are that the test tasks belong to one academic discipline. Subject purity of the test, content and structural integrity, i.e. the relationship of test items through a common content (for example, all test items check the level of formation of linguistic competence) and interpretation of the results. The general results of testing are summed up on the basis of an analysis of the performance of individual tasks.

Speaking about the objectivity of control, we understand the correspondence of the obtained learning outcomes to a certain standard contained in the list of requirements for the level of language proficiency for different stages and profiles of education. The teacher in grading observes objectivism.

The objectivity of control is ensured by:

a) performance results are expressed in quantitative terms. There is a record of the number of errors made in speech, an assessment of the rate of speech and a number of other performance indicators;

b) the results of the activity, namely their qualitative assessment (the completeness of the disclosure of the topic, the correspondence of the statement to the task, the ability to adequately express one's thoughts in a given speech situation, etc.).

The effectiveness of test control depends on how it meets the requirements of didactics and methods of teaching foreign languages. The main requirements for control are its objectivity, regularity, differentiated nature, as well as the clarity and clarity of the formulation of control tasks.

References:

1. Gardner, H. (1996, April). Multiple intelligences: Myths and messages. *International Schools Journal*, 15(2): 8–22.
2. Harada, V., & Hughes-Hassell, S. (2007). Facing the reform challenge: Teacher-librarians as change agents. *Teacher Librarian*, 35(2), 8–13.
3. Khurram, B. A. (2018). Metacognition and Reading in Children: A State of the Art Review. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 26 (1), 1-25.
4. Khurram, B. A. (2017). The reading strategies of skilled Pakistani university level students. *ELF Annual Research Journal*, 19, 79-95.
5. Krashen, S. (2003). *Explorations in language acquisition and use*. Portsmouth, NH: Heinemann.
6. Kropp, P. (1993). *The reading solution*. New York: Random House

Жанарыстан Ж.М.
«Шетел тілі: екі шетел тілі» 2 курс магистранты
Ғылыми жетекшісі PhD., доцент м.а. Мейірбеков А.Қ.
(Ақтөбе, Қазақстан)

6 СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА, САБАҚТЫ БАҚЫЛАУДЫҢ ТИІМДІ ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ БІРІ РЕТІНДЕ ӘРТҮРЛІ ТЕСТ ТҮРЛЕРІН ҚОЛДАНУ ТӘЖІРИБЕСІ МЕН ӘДІС ТӘСІЛДЕРІН ЖАСАУ

Түйіндеме

Қазіргі кезеңде оқушылардың оқуына педагогикалық бақылау негізінен тестілеу түрінде жүргізіледі. Ғылым тілінде тестілеу - бұл белгілі бір ережелер жиынтығын құруға және қолдануға негізделген зерттеу әдісі. Осылайша, осы мақаланың мақсаты сабақты бақылаудың тиімді құралдарының бірі ретінде 6-сынып оқушыларына ағылшын тілін оқытуда әртүрлі тест түрлерін қолдану әдістерін зерттеуде. Мақаланың нысаны - ағылшын тілін оқытудағы тестілеу процесі.

Түйінді сөздер: тестілеу, мектеп оқушылары, бақылау, сабақ, әдістер, процесс, жіктеу.

Қазіргі уақытта оқу процесін оңтайландыру туралы көп айтылады, бұл ағылшын тілін оқытудың тиімділігін арттыруға әкеледі. Мұнда оқытуды бақылау үлкен рөл атқарады. Осыған байланысты біз оқу процесінде оқушыларды тестілеудің маңыздылығы туралы айта аламыз. Орта мектепте ағылшын тілін оқытуды бақылау үшін тестті қолдану процесі маңызды екі тармаққа негізделген. Біріншіден, қазіргі уақытта қабылдау емтихандарында әртүрлі тест тапсырмаларын қолдану тәжірибесі артып келеді. Екіншіден, шартты түрде өткізілетін емтихандар мектептен тыс немесе мектептен кейінгі тестілеу деп атауға болады. Осыған сүйене отырып, тестілеу оқу процесінің ажырамас бөлігі болып табылады деп қорытынды жасауға болады, сондықтан біз оқушыларды тестілеуге дайындауға жеткілікті назар аударып, оларды тест тапсырмаларының барлық түрлерімен таныстыруымыз керек, сонымен қатар ағылшын тілін оқытудағы тест әдістемесін өзгерту кезінде дұрыс. Тест технологияларын қолданудың өзектілігі тест тапсырмаларын шешуде оқушылардың бақыланатын өзіндік жұмысының рөлі, субъектілердің дайындық деңгейін бағалаудың объективтілігі және өлшеу дәлдігі артады [1]. Оқытуды бақылау білім беру сапасын бағалаудың қазақстандық жүйесінің маңызды элементі ретінде қарастырылады. Бұл сонымен қатар оқу процесін ұйымдастырудың жағдайы мен сапасы туралы сенімді ақпарат алу құралы болып табылады. Қазіргі мектептің басты мәселелерінің бірі - жас оқушыларға ағылшын тілін үйрету. Тестілеу

әдісінің көптеген артықшылықтары бар. Сабақтың ажырамас бөлігі бола отырып, ол оқушыға білім дамуының бір деңгейінен екіншісіне біртіндеп ауыса отырып, қол жетімді қарқынмен жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Тест тапсырмалары материалдың қаншалықты жақсы игерілгені туралы ойлануға уақыт береді. Тілдік білімді бекіту үшін тестілеуді қолданған кезде грамматика да, лексика да жақсы меңгеріледі деген қорытынды жасалады, бұл өз кезегінде мұғалімге тест нәтижелеріне сәйкес одан әрі оқу процесін реттеуге, жоспарлауға және нашар меңгерілген материалға көбірек көңіл бөлуге мүмкіндік береді [2]. Уақытты қажет ететін жазбаша жұмыстарды тексерудің болмауы тестілерді жиі өткізуге мүмкіндік береді, оқушыларға білімді толық бақылау сезімін тудырады және оқушы мен мұғалімнің жеке қарым-қатынастарымен байланысты психологиялық мәселелерден арылуға мүмкіндік береді, олар әрдайым оң бола бермейді.

Әрине, тестілеуді әзірлеу мен қолдануда қиындықтар бар және оларды жеңе білу керек. Біріншіден, сөйлеу әрекетінің түрлерін және жауаптардың бірегейлігін ажырату қажеттілігі. Екіншіден, ұйымдастырушылық сипаттағы қиындық - қолайлы психологиялық жағдай жасау, өйткені көптеген оқушылар тестілеу кезінде белгілі бір шиеленісті сезінеді. Сондықтан мұғалімнің ізгі ниеті маңызды. Егер мұғалім үш негізгі ережені ұстанатын болса, қиындықтарды жеңе алады:

- тексеру керек дағдылардың нақты және анық емес теориялық анықтамаларын беру;
- тест жүргізу кезінде ұстанатын шарттарды дәл анықтау (оны орындауға берілген уақыт және оның орындалуын бақылау);
- нәтижелерді анықтау (ұпаймен) [3].

Тест нәтижелерін мұғалім талдайды және ол үшін, бір жағынан, оқушылардың білім деңгейінің көрсеткіші, екінші жағынан, мұғалімнің өзін-өзі бағалауы қызмет етеді, бұл оған оқу процесіне қажетті түзетулер енгізуге және сол арқылы оқушылардың қателіктерінің қайталануын болдырмауға мүмкіндік береді. Мұнда оқушылардың жұмысын үнемі бақылау мұғалімнің өзін ағылшын тілін оқытудың жаңа жолдары мен әдістерін іздеуге, оқытудың тиімді әдістерін таңдауға итермелейді, яғни мұғалімнің шығармашылық белсенділігін кеңейтуге ықпал етеді. Өз сипаты бойынша тест тапсырмалары проблемалық жағдайларға жатады. Тестіленушінің міндеті - проблемалық жағдайды бір уақытта тілдік және тілдік емес ақпаратты беру үшін шешу, ал тілдік нормалардың жеткіліктілігі кез-келген мағынаны берумен бірге жүруі керек. Сондықтан тест тапсырмалары проблемалық жағдайлардың барлық белгілерімен сипатталуы керек: шешімнің қиындығы, гипотеза мәселелерін тұжырымдау мүмкіндігі, кез-келген шешім түріндегі жауап. Тестті орындау кезінде оқушы тапсырманың компоненттері арасындағы белгілі бір қатынастардың міндетін белгілеу немесе оларды түрлендіру үшін бірқатар ақыл-ой операцияларын жүзеге асырады. Тест тапсырмаларының көптеген түрлері бар, бірақ олар тілдік материалға қатысты психикалық және ауызша операциялардың шектеулі шеңберіне негізделген.

Сонымен, тесттермен жұмыс жасай отырып, тестілеу нені анықтайтынын және нені жеңілдететінін, тест сапасы қандай болуы керек және қазіргі әдістемелерде тестілік бақылаудың қандай түрлері қолданылатынын нақты түсіну керек. А.Г. Шмелев келесі тест түрлерін жіктейді. Сөйлеу әрекетінің түрлері бойынша бірінші бөлім бізге дағдыларды тексеретін тесттердің төрт тобын береді:

- оқу;
- жазу;
- ауызша сөйлеу;
- тыңдау [4].

Бірінші топқа лексика-грамматикалық деп атайтын лексика мен грамматиканы білу дағдыларын тексеретін тесттерді бөлуге болады. Лексикалық тесттер емле, сөзжасамдық, мағынасы немесе емлесі жақын сөздерді, яғни синонимдер мен омонимдерді ажырата білу дағдыларын тексереді. Мұндай тесттердегі тапсырмалардың нұсқалары мыналар болуы мүмкін:

- дұрыс жауапты таңдау (бірнеше таңдау);

- ұсынылған сөздерді дұрыс қалыпқа келтіру;
- сөйлемдерді түрлендіру, құрастыру немесе аяқтау.

Жоғарыда аталған барлық тақырыптарды меңгеру дағдыларын тексеретін бірыңғай лексикалық-грамматикалық тестілер жиі құрастырылады. Мұндай тестілерді қабылдау емтихандарында, орталықтандырылған тестілеуде, олимпиадаларда, сондай-ақ ұзақ уақыт бойы зерттелген материалдың игерілуін тексеру кезінде табуға болады. Оқу процесінде зерттелетін тақырыптарға байланысты лексикалық және грамматикалық тесттер әдетте бөлек қолданылады. Екінші топқа жазбаша тілді тексеруге арналған тесттер кіреді. Хат идеялар мен ойларды ағылшын тілінде жеткізу дағдыларын, құжаттамамен жұмыс істеу қабілетін тексереді; кестелерден, графиктерден, аннотациялардан, афишалардан ақпарат алу және оны жазбаша түрде беру. Жазбаша тесттердің ішінде мыналарды бөлуге болады:

- бланкілерді толтыру жеке және іскерлік сипаттағы қажетті ақпаратты қысқаша баяндау қабілетін тексереді;
- кестелер мен графиктердің сипаттамасы алынған ақпаратты ізгілігі бойынша логикалық түрде алу, жүйелеу және қысқаша беру, сондай-ақ сөйлеу клишелерін пайдалану қабілетін тексереді;
- диктанттар ағылшын тілін түсінуді, лексиканы, емле мен грамматиканы білуді тексереді.

Үшінші топ - тыңдау тестілері. Тыңдау ауызша хабарламадан ақпаратты түсіну және алу деңгейін тексереді. Өзі тыңдау өте күрделі жұмыс түрі болып саналады, ол көп көңіл мен зейінді қажет етеді. Әдетте мәтін екі рет тыңдалды, содан кейін оқушылар тапсырмалардың үлгілерін алды. Оқушыларға бір уақытта тыңдау және тапсырмаларды орындау ұсынылады. Осылайша, оқытудың қазіргі кезеңінде тестілік бақылау жоғары сапалы деңгейге көтерілді:

- бұл сөйлеу әрекетінің барлық түрлеріне қатысты;
- ол өмірлік жағдайларға жақын;
- тесттер әртүрлі және қызықты болды;
- тесттер жүйелі және тұрақты дайындықты, тестілеу нәтижелерін бақылауды талап етеді.

Н.Ф. Ефремова атап өткендей, тесттер:

- оқушылардың аналитикалық қабілеттерін дамытуда;
- білімін жинақтауға және қорытынды жасауға көмектеседі;
- ойлауды тәртіпке келтіреді;
- логиканы дамытады, тілдік материалды меңгеру сапасын анықтайды және болашақ оқу нәтижелерін болжауға көмектеседі [5].

Мұның бәрі басқа оқу пәндерін игеруге көмектеседі, яғни пәнаралық байланыстарға да әсер етеді. Осылайша, тестілеу оқу материалын жоспарлауда және орта мектепте ағылшын тілін үйрену процесінде айтарлықтай назар аударуы керек. Тест оқушының мәтінді қаншалықты түсінетінін, сонымен қатар оның лексикалық сөз қорын қаншалықты байытқанын тексерудің нәтижелі әдісі болып табылады. Тест оқу үдерісін басқару жүйесінің тиімділігін негіздейді. Мұндай оқу процесі оқушының білімін тексерудің басқа әдістеріне қарағанда әлдеқайда тиімді, мысалы, оқытушымен сөйлесу, түсіндіру, ұсыну, әртүрлі тесттерді орындау, сонымен қатар оқулықпен жұмыс істеу, зертханалық жұмыстарды орындау және жазу.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қалдаров А.С. Тестілеу маңыздылығы // Ағылшын тілін оқыту теориясы. – 2(4). – 103-108.
2. Аванесов В. С. Композиция тестовых заданий. - М.: Центр тестирования, 2002. - 240 с
3. Алпысбаев Ә.Н. Ағылшын тілін оқытудағы тестілеу // Ғылым және білім. – 3(7). – 204-210.

4. Шмелев А.Г. Практическая тестология. Тестирование в образовании. - М.: Маска, 2013. - 688 с.
5. Ефремова Н.Ф. Тестирование. Теория, разработка и использование в практике учителя: метод. пособие. - М.: Национальное образование, 2012. - 224 с.

Жарылгасын Гүлдана Жанбулатқызы
(Қазақстан, Ақтөбе облысы, Ақтөбе қаласы)
Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе мемлекеттік
университеті,
7М01706-«Шетел тілі: екі шетел тілі» білім
бағдарламасы
бойынша 1-курс магистранты

DIFFERENCES BETWEEN TRADITIONAL ENGLISH LANGUAGE TEACHING AND INTERACTIVE LEARNING

Abstract: Since Kazakhstan gained independence, the system of teaching foreign languages has taken a different direction. The country's language policy has been revised, and attention has been paid to multilingual education, including foreign language education. The main idea of Foreign Language Education, which has changed, was first voiced by the head of State Nursultan Nazarbayev at the session of the assembly of people of Kazakhstan in 2006. The head of state noted that at that time the Republic of Kazakhstan should change the education system and become a country with higher education. In his 2007 address to the people of Kazakhstan "New Kazakhstan in a new world", the head of state proposed to gradually implement the cultural project "Trinity of languages policy". [1]

Keywords: foreign language, trinity of language, interactive, traditional English language.

Another step in promoting new forms of education and training of specialists who can implement the educational process in foreign languages is the creation of the Bolashak International Scholarship Program named after the president of the Republic of Kazakhstan. The program, created in 1993 by the decree of the head of state, is now a unique program that allows specialists to study at leading foreign universities. Since its creation, more than 10,800 specialists have been trained in the world's leading educational institutions in various fields of the country. [9]

In addition, schools and universities have shown international activity in the implementation of academic mobility of teachers and students, exchange programs, Work and Travel, CCUSA. International programs (Erasmus Mundus, TEMPUS, DAAD), as well as new joint projects with foreign organizations (British Council, US embassy, Soros Foundation) gave an additional impetus to the modernization of foreign language education in Kazakhstan.[3; 6;7]

Over the past 30 years, there have been fundamental changes in the technologies of teaching a foreign language, intersecting with the context of language analysis. With the development of modern technologies, such a new method as interactive learning has become parallel to the traditional method of teaching, which has not been used for many years. [P.4, 13-26] this changed the way of teaching, the concept and form of teaching materials, and changed the structure of classes, even ideology and theory. Undoubtedly, this change will lead to the transformation of the English language class, expand the horizons of students, create a variety of image teaching methods and increase efficiency, but we should not forget that it will disrupt the traditional learning process. To do this, let's analyze the advantages and disadvantages, differences that allow us to achieve high-quality effectiveness of interactive learning and traditional learning.

When referring to the differences between traditional and interactive approaches to teaching English, it is important to study them with a comparative description. A teacher can include any method in the learning process, depending on the level of knowledge of the class, age characteristics, and only if he knows the advantages and disadvantages of any method by five fingers.

Based on didactics, there are no universal methods and teaching aids that always lead to excellent results. And none of the teaching methods will come into play on their own and will not give the desired result. The use of any teaching methods should be carried out not by itself, but in the conditions of the educational system, taking into account its elements and features, admission to training, the goals of teaching and education, the content of training, etc. If it is not provided systematically, the possibilities of its preparation will not be realized.

Traditional training is the most direct and effective method. Teachers effectively manage and inspire students. If there is a problem or conflict between students, teachers can use a flexible teaching method in accordance with the topic, based on specific requirements for the general curriculum. This, in turn, will be a good habit for the formation of independent work of students. Teachers' behavior and speech ethics, attitude to right and wrong, value orientations and academic level are the main targets among students. Because the qualities that have been counted have a significant impact on students.

However, traditional English teaching constantly emphasizes the teacher, making the teacher the main object, prioritizing and constantly becoming the center. This inhibits the personality and creativity of the student, neglects their initiative and potential, so the students are in the next place. Many students lose the desire to learn English after the lack of initiative and interest in the classroom. [5, p. 31-32]

We are convinced that the traditional method of a foreign language, which has a deep historical origin, has been practiced, but has not passed the test of time and the requirements of the student, has some advantages. We concluded that one of them does not meet the requirements of the time, and the other does not interest the student. According to Longman's Dictionary of Modern English, curiosity is a feeling of curiosity or concern about something. If you ask any student to tell you about their interests, they usually associate them with what they like, and the interesting thing is not related to learning English. It turns out that most students use English only in the classroom, so instilling interest in the English language of participants is one of the greatest responsibilities of the teacher. Many foreign language learners are embarrassed by the ridicule of their contemporaries and are hesitant to speak English. We are well aware that language proficiency does not consist in passing the exam successfully. Future specialists like us should give foreign language learners the joy of knowing another language, understanding it and successfully using it. Because English is not just a text and a question. Therefore, the fact that the student passed the state exam with excellent grades does not mean that he has mastered the language very well. [8]

Innovative teaching methods tend to form students' value attitude to language, reveal it as a manifestation of socio-cultural reality as a phenomenon of national and universal culture.

The interactive method of interaction requires an active role of students in the educational process. Thanks to the use of interactive teaching methods, students are taught to think critically, discuss, analyze situations and solve problems that arise in life, evaluate opposing opinions, and make informed decisions. In addition, it develops communication skills, logical thinking, and various types of intellectual activities, such as analysis, synthesis, comparison, and generalization. [5, p. 31-32]

We need to encourage students to search for information and material outside of textbooks in order to increase, expand and consolidate the knowledge base using advanced technologies. Thus, we can get a new style of teaching, such as introducing innovations in ideas and teaching methods by combining the advantages of traditional methods and modern methods; combining advanced teaching methods with science. By combining the advantages of both methods, it is possible to achieve the best learning outcomes, such as improving students' English proficiency, improving the quality of learning. [2, p. 32] let's talk about two social platforms so that we can be motivated. One Of Them Is YouTube. www.hootsuite.com according to the website, Kazakhstan is in the top three in the world in terms of usage of the YouTube platform. 550 million views per month, of which 50 million are Kazakh content. 85% of users visit the Network 1 time a day and see it for at least 50 minutes.

YouTube videos can be used in the English language learning audience for various aspects of the language, in particular to improve vocabulary, accent, pronunciation, voice modulation, and more. Of course, learning and learning another language is a complex process, so in order to provide students with a way to simplify lessons and better understand them, it is necessary to offer another method that will replace the traditional regime and will not lose interest in language learners. Through the use of YouTube videos, students can gain many advantages and motivations that activate the learning process.

The second is Tik-Tok. One of the youngest social networks, which allows you to upload only 1 minute of video, is now very popular in our country. Especially teenagers and young people are very active in this network. Many young people who have become famous for their creative videos are under the age of twenty.

There are many young people who are looking for ways to learn English. For example, one of those who promotes a foreign language is a tik - Toker named @kurchanov, who has 5.4 million readers. The video has more than 147 million likes. However, teachers also do not stay away from students this time. Teachers of chemistry, physics, history, and English explain their subjects to students with Tik-Tok videos.

In short, as English has become a universal language, its presence and importance in the world has greatly expanded in recent decades. But if Language teachers teach in the same way as before, then in the current global scenario, the necessary goals for Learning English may not be achieved. Previously, no productive, creative and constructive actions were taken to develop students' four language skills. Interestingly, when the educational market is full of offers for various methods of learning English, the question arises: "what method do you use?" the question arises. This is not because of the lack of learning information, but because of the abundance of the will to choose again. One filled the linguistic bookshelf with fiction and media, while the other sorted out a long list of ads that promised different results. Of course, the main choice was between the price and the courses "learn English in two weeks", "communicative methods of teaching English", "effective and fast method", "English at the root level". Among the courses, the results of which are questionable, the language learner is not able to find the right and effective method for himself. However, it is always inappropriate to say that one method is fully effective and another gives excellent results. It is effective and useful to use both traditional and interactive teaching methods in modern education. Like many things, it all depends on the balance. We need to understand when the traditional method works best and when it is right to use innovative approaches. Depending on the age, level of knowledge, and pace of admission of students, the use of the dual method in foreign language lessons will bear fruit.

References:

1. Nazarbayev N. A. "New Kazakhstan in a new world", address of the president of the Republic of Kazakhstan to the people of Kazakhstan. February 28, 2007

2. Musaeva G. A. "Using Information Technology as a means of increasing students' interest in English". *Technology at school*, 2010 No. 5, 32-B
3. state program for the development and functioning of languages in the Republic of Kazakhstan for 2011-2020 <http://www.edu.gov.kz>
4. Carol A. Chapelle *English Language Learning and Technology*, 2003 p13
5. Chunyang Liu, Fei Long *The Discussion of Traditional Teaching and Multimedia Teaching Approach in College English Teaching*, International Conference on Management, Education and Social Science 2014 (ICMESS 2014) p 31-32
6. official website of the British consulate, <https://learnenglish.britishcouncil.org/>
7. official website of the US embassy and consulate in Kazakhstan <https://kz.usembassy.gov/kk/>
8. official website of the International Center for Bolashak programs <https://bolashak.gov.kz/>

Zholshorayeva Shynar, Abdin Anar (*Kazakhstan, Aktobe*)
Scientific advisor: zarina.sideshova@gmail.com

SOME WAYS OF IMPROVING LISTENING COMPREHENSION

Abstract

Nowadays, in the age of globalization and informatisation, the requirement to learn foreign languages is becoming vital in all spheres of our lives. At the given pace of development of international relations the problem of intercultural communication becomes especially relevant. Foreign languages, through which the dialogue of cultures takes place, play a special role in solving this problem. Communication is not only the ability to express one's thoughts coherently using the means of a foreign language, but also the ability to perceive foreign language speech. Therefore, in the modern concept of education the main goal of teaching the foreign language is to develop the personality of a school child who is able and willing to participate in intercultural communication in the target language and to independently improve the foreign language speaking activity he/she is mastering. The problem of teaching listening comprehension of authentic speech is one of the most important aspects of teaching foreign language communication, which is why the development and development of technologies for teaching listening comprehension that meet the needs of our time is extremely important.

Key words: listening, comprehension, podcasts, communication, improving, teaching

Listening is the basis of communication and the beginning of oral communication. Listening enables a person to understand and respond appropriately to what is being said, and helps him or her to give a correct answer to the opponent, which is the basis of dialogical speech. In genuine communication we ought to tune in a parcel, and how precisely and totally the data is seen decides the advance activities of the members of communication. Therefore, in the modern concept of education the main goal of teaching the foreign language is to develop the personality of a school child who is able and willing to participate in intercultural communication in the target language and to independently improve the foreign language speaking activity he/she is mastering. The problem of teaching listening comprehension of authentic speech is one of the most important aspects of teaching foreign language communication, which is why the development and development of technologies for teaching listening comprehension that meet the needs of our time is extremely important. Teaching understudies to get it tuned in discourse is one of the foremost important learning goals. It is for all intents and purposes incomprehensible to instruct as it were one discourse or dialect expertise within the lesson. At the same time as working with sound writings, lexical, syntactic, and phonetic abilities are practiced. Sound writings give information for discussion, which in turn encourages advancement of talking or composing abilities. In this case,

tuning in may be an implication of learning. So what is tuning in? The term alludes to the method of hearing and understanding discourse, another term utilized in English is tuning in comprehension. Listening comprehension is the primary step towards tuning in comprehension and may be a required portion of all present day dialect instructing strategies. Tuning in may sound troublesome to begin with, but it encourages the procurement of talking, perusing and composing.

Tuning in may be an effective means of learning English. This sort of discourse movement permits you to ace the sound side of the examined dialect, its phonemic component and sound. Through tuning in happens an dynamic securing of the lexical composition and its linguistic structure. As a result of steady preparation of this sort of discourse, action understudies create coherent thinking and the capacity to perform such complex thought operations as examination, blend, conclusion, acceptance, comparison, concretization, etc. It is no secret that tuning in is one of the foremost complex discourse exercises. Firstly, it is characterized by a one-time sign, so it is vital to memorize the content from the primary introduction, since in genuine circumstances of communication redundancy is prohibited. Besides, the speaker's discourse cannot alter, it cannot be adjusted to one's level of understanding. Each individual has his or her own fashion of communication, some of the time as well logical, some of the time as well enthusiastic, soaked with metaphorical expressions, not continuously understandable. Third, there are too objective challenges that anticipate understanding discourse the primary time. These are: - troubles caused by the conditions of tuning in (outside clamors, impedances, acoustics, unmistakable nearness or nonattendance of the questioner); - challenges caused by person characteristics of the speaker (age, instruction, discourse absconds of the questioner); - troubles caused by phonetic highlights of the seen fabric (the utilize of a huge number of new lexicon, figures of speech, talked equations, etc.). So how to create students' tuning in aptitudes, so essential for communication, and nowadays for the victory of the ultimate exam in English, in which tuning in is one of the foremost troublesome parts? How can understudies progress their tuning in abilities? Of course, this requires not as it were tuning in to the teacher's discourse in course, but moreover tuning in to sound recordings of local speakers amid lessons (seriously tuning in) and tuning in to bona fide writings (broad tuning in).

Broad tuning in is the kind of tuning in which understudies select what and when they tune in, which can happen at domestic, in their free time. They can tune in not as it were to music, but moreover to news, programs on the radio, etc. At the same time, it is vital to allow understudies an state of mind: they ought to not get disturbed in the event that they don't get it a part whereas tuning in to true materials on their own. When using authentic writings within the lessons, the instructor must keep in mind that they must be fitting to the age and the level of dialect capability of the students. Intensive tuning in is the utilize of ready-to-use sound fabric within the classroom to create and fortify students' tuning in aptitudes. Ready-made sound recordings permit understudies to listen local speakers, they give understudies with the opportunity to gotten to be recognizable with distinctive circumstances, listen passages from plays or discoursed. But there are moreover impediments to utilizing ready-made sound fabric: the speed of discourse generation, the "culminate" articulation of sounds and words, which is nearly inconceivable to listen in genuine life. In any case, it is exceptionally vital to utilize sound recordings within the lessons in arrange to create the discourse competence of understudies hearing the discourse of local speakers. It ought to moreover be specified that observing recordings or movies is additionally one of the alternatives for educating tuning in, which makes a difference understudies moreover learn the imitates and signals of local speakers. I would like to say something approximately the place of tuning in within the framework of lessons. This sort of movement is show to a more prominent or lesser degree in each lesson, since the instructor continuously tries to address understudies in English, understudies moreover, whereas doing indeed perusing assignments, inquire questions to each other and reply them orally.

Listening is the most content of the lesson or its important part within the frame of test work. There could be a framework of works out that points to create tuning in skills. 1. Redundancy after the speaker, which can be in a stop or synchronously. This work out is considered essential and is

widely used at the beginning organize of training. 2. Works out on the advancement of discourse hearing. Creating discourse hearing, you'll be able utilize tuning in with visual back, or coordinated tuning in - tuning in to the acknowledgment of particular words, structures, extraction of particular information. 3. Memory preparing exercises. Agree or oppose this idea with a statement. Answer questions. This kind of tuning in is called arranged listening; Find botches, disparities between the talked content and the printed text; Memorize dates, names, titles, etc., and after that duplicate within the same sequence; In expansion, there are three stages in working with sound writings: the pre-textual organize (some time recently tuning in), the organize of tuning in to the content (whereas tuning in), the post-textual organize (after listening). The pre-text arrange is pointed at fortifying the inspiration and defining the demeanor for the essential tuning in to the content. These can be such errands as: dialog of questions some time recently tuning in; speculating from the title, outlines, unused words almost the substance of the content; discussion around the issues of the content with understudies, etc. Moreover, it is at this arrange ought to evacuate conceivable troubles that understudies may have. Amid the primary hearing of the content, understudies attempt to get it the substance by doing the pre-textual errands. Be that as it may, there can be a few hearings and understudies can perform a assortment of assignments: embed lost words; find word combinations utilized within the content without changes; demonstrate what definitions for words happened within the content; wrap up sentences; discover counterparts to the tuned in texts. The post-textual arrange is assist work on the content, utilizing it to create verbal and composed skills. Actually, what we call tuning in is nothing more than learning how to see verbal discourse by ear from a few electronic medium. This could be an sound recording or a video clip, fittingly named. The educator can moreover examined out the writings himself. Usually students gotten to be acclimated to the articulation of their educator and see what is said much more effectively. It is known that the human ear does not choose up all the discourse that's talked, indeed in our local language. But we don't take note it, since our brain builds up the lost joins on the premise of our wide lexical information. Numerous of us have been in such a circumstance: our conversationalist said something, but we did not listen it, but after a brief time we caught on what was said, as in case he had repeated it for us. This is often accurately the handling of information by the brain, the reclamation of the parts missed by our ear. That's , understanding verbal discourse depends not so much on hearing as on our common lexical information of the dialect. It takes after that writings for tuning in ought to be chosen carefully. They must be suitable to the fabric being examined and be a step lighter than the writings advertised for visual perusing. In expansion, the choice of tuning in fabric is guided by the age of the understudies and their interface. On best of that I would like to say that not all instructive educate can give English instructors with legitimate classrooms. It is accepted that on the off chance that the gather is little, they can sit in a non-standard room. But tuning in comprehension assignments, such as embeddings lost words in a content and most others, include as it were one choice, which implies that understudies must sit one at each work area.

One way to develop listening is to listen to audio that has a text attached to it.

When reading the text, you should not understand 20-30% of the information or less (approximate figure). The implication is that by reading this or that material, you understand 80% of the text. Take something too difficult makes no sense, because it will only lead to fatigue without progress.

Also watching movies in English is useful to improve listening comprehension.

You need to choose films that are interesting and appropriate to the level. At Pre-Intermediate level it is good to watch cartoons and comedies, at Intermediate level you can try harder films and at Advanced level it is useful to watch news and programmes. With or without subtitles? Not with Russian subtitles. With English - it depends on the level and complexity of the film. Pre-Intermediate - yes, if the film/movie/series is not adapted to the level. Intermediate - if the film/programme does contain complex vocabulary. Actually subtitles prevent you from understanding speech by ear and relax you - it's easier to read than to listen.

Another way of improving listening skills is - study with audiobooks

Audiobooks are a great resource for developing listening skills. However, if you find it difficult to understand the speaker's speech, listening can be a real pain. In this case, the decision of the problem is - use a special technique of working with audiobooks. Find the text of the recording and read it to yourself in parallel with the speaker. In 10-20 minutes you will get used to the pace of speech and to the speaker's voice, and you will begin to recognize individual words. Afterwards try to close the text and listen only to the audio recording. You might not understand every word, but you will already be able to catch most of what the speaker says. And if you listen to the book every day, after a while you will be able to do without the text.

Additionally listening to English music is also great way to develop listening skills.

But don't just enjoy the melody, try to pay attention to the words and sing along. If you are not sure if you heard the word/phrase correctly, the lyrics can be found on the internet. And at the same time check the spelling. The main thing here is to choose something that will really interest you. Then both motivation and the desire to listen carefully and find time will appear immediately.

Last but not least way of improving listening comprehension is – listening to Podcasts.

Recently, the popularity of so-called Podcasts has increased among English language learners. The term podcasting comes from two words: iPod - Apple's media player and broadcasting - ubiquitous broadcasting. A podcast is a listening or viewing file that is freely available on the Internet for general use. Podcasts are a good way to improve your listening skills in English. As Podcasts are not only a tool for developing listening and speaking skills, their use helps to go beyond classroom work in English language teaching. The content of Podcasts related to learning English as a foreign language is varied. It seems necessary to distinguish the following categories of content-based podcasts: Podcasts aimed at developing listening skills. Such programs include traditional listening tasks. Podcasts serving as the basis for an English language class. This type of podcast is designed to be used for an entire class and is usually accompanied by a handout and a lesson plan. Vocabulary podcasts. Podcasts accompanied by secondary text. An outline of the audio file can be used as a support while listening. Joke podcasts. Such files can contain recordings of jokes, which are known not only to make learning English more interesting, but also to stimulate students to listen particularly carefully to the texts of jokes, based mainly on language play. Podcast songs. These files contain songs specially selected for learning English as a foreign language. Podcasts that develop phonetics. Programs of this type are aimed at practicing the pronunciation of English sounds, production of phrasal accents. Storytelling podcasts. These are recordings - stories read aloud, some of which are accompanied by tasks to check the understanding of what is being heard.

References

1. <https://infourok.ru/ispolzovanie-audiomaterialov-pesen-na-zanyatiyah-inostrannym-yazykom-anglijskim-4046335.html>
2. <http://kozlova.36spb.edusite.ru/p12aa1.html>
3. <https://englex.ru/10-useful-advice-on-how-to-develop-listening-skills/>
4. <https://zen.yandex.ru/media/id/5dcc388e4180cf0b42416d85/kak-uluchshit-audioirovanie-v-angliiskom--bolshaia-podborka-audio-resursov-5f9ec8e23910530e0d947d7a>
5. <https://infourok.ru/doklad-na-temu-razvitie-navikov-audioirovaniya-na-urokah-angliyskogo-yazika-889847.html>

**Зайтова Гаухар Нурлановна
Ғалымжан Мөлдір Бақытжанқызы
Қадырбаева Махаббат Рустемовна**

TEACHING PRONUNCIATION IN SECONDARY SCHOOL IN THE LOWER GRADES

Abstract

The main practical purpose of learning a language at school is to master the basics of reading and speaking skills. One of the problems of mastering these skills becomes insufficient work with the sound side, so there is a need to study methods of teaching pronunciation to junior high school students. The purpose of this article is to study the process of learning pronunciation in junior high school. The object of the article is the methods of formation of pronunciation.

Key words: pronunciation, methodology, lower grades, sounds, game exercises.

Pronunciation is a kind of business card of the speaker. It is from the pronunciation largely depends on understanding when communicating. Today, the problem of teaching pronunciation is particularly urgent. It is believed that teachers teach pronunciation, when we work out the sounds, intonation, etc. Teaching some kind of speech activity, in one way or another, they teach pronunciation aloud or to themselves, even if they do not think about pronunciation. Children entering the 1st grade were thought to have a sufficient level of pronunciation skills that would allow them to freely carry out speech activities. At the moment of generation of the statement simultaneously or simultaneously the difficult mechanism of interaction of voice formation, sound formation, segmentation of intonation and the rhythmic organization of speech, mechanisms of breathing is included. From the point of view of training, this moment is of strategic importance. The speaker must have a sense of the so-called phonation readiness of the pronunciation system, which (readiness) is perceived by the speaker as a trigger signal for the actualization of the speech act. Psychologically it means a feeling of confidence, absence of fear, a psychological barrier to communication. The absence of such readiness leads to the absence or reduction of the speech initiative, which has a direct connection with the motivational mechanism of speech of the speaker and the listener. However, a special study of the pronunciation qualities of the speech of younger schoolchildren shows that a large proportion of first-graders have various violations of pronunciation norms:

- the speech of many is characterized by slurredness;
- the speech apparatus works sluggishly;
- many have physiological disorders of diction [1].

Thus, pronunciation in a general education school is taught on the basis of specially selected material, based on two main principles:

- the first is the principle of correspondence to the need for communication, according to which the minimum includes sounds and intonemes that have a semantic-differentiating function;
- the application of the second «stylistic» principle is manifested in the fact that the object of training is the full style of exemplary literary (normative) pronunciation.

Thus, an important feature of younger school age is the transition from play activity to learning activity. Learning activity determines the most important changes occurring in the development of children's psyche at this age stage. Within the limits of learning activity psychological newformations characterizing the most significant achievements in the development of younger schoolchildren are formed and are the basis providing development at the next age stage. Gradually the motivation for learning activity, strong in the first grade, begins to decrease. The task of mastering foreign language pronunciation is to adapt the psychophysiological mechanisms of perception and speech according to the phonetic system of the language studied by correcting the existing or developing additional listening and pronunciation skills [2]. No less important is the child's potential ability to perceive speech by ear and the mobility of the organs of articulation. In the context of a school lesson, when the teacher gives the child an opportunity to answer questions or asks him to retell a text he has heard, he is required as a student to work on words, on word and sentence formation, as well as on coherent speech. When learning English, because of its special phonetics, it is important what voice the teacher uses to pronounce words and phrases and what his or her facial expression is. Certainly, the teacher's voice should be kind, disposing to communicate, and the facial expression should correspond to the tone, which should be intriguing, conspiratorial and trusting, or serious, businesslike, expressing the joy of the meeting, inspiring success. The main

thing is that the student, when communicating, should not be afraid of making a mistake and should try to realize his or her communicative intention by all the means at his or her disposal.

As A. Henderson notes, the product of speech activity as a result of communication becomes a logical-language statement, the mechanism of generation of which is built from the stages:

- orientation to the utterance;
- planning of statement;
- its realization [3].

So, at the initial stage of training it is necessary to lay the foundation for good pronunciation, which involves correct intonation, observance of pauses, knowledge of the features of the accent of words in a sentence, as well as correct articulation. Communicative exercises on the development of individual sounds involve not only the development of sounds in communication, but also the concentration of students' attention on the pronunciation of individual sounds. It is important to have personal meaning for the student in such exercises, which should be aimed at solving some conditionally communicative, or communicative problem (example on table 1).

Table 1. Basic cycle of exercises in teaching pronunciation to younger schoolchildren [4]

Teacher	Learner
Pronouns the model phrase clearly several times, relating it to a specific learning situation	Listen carefully and try to understand the content of the phrase
Invites each student to say the phrase several times, achieving its correct pronunciation in terms of sounds, rhythm, and intonation	Pronounce the phrase several times, achieving its correct pronunciation in terms of sounds, rhythm, and intonation
Pronouns the model phrase again	Chorus with the teacher repeats it several times
Saying the phrase again, first alone and then together with the other	Choral pronunciation of the same phrase, but after the teacher

One of the means of improving pronunciation skills is a phonetic exercise, the purpose of which is to anticipate and remove the appearance of possible phonetic difficulties (aural, pronunciation, rhythmic and intonation), to neutralize the influence of the sound environment in the native language, rebuild the articulation apparatus, creating and arranging word images, by which the students self-correct as benchmarks. Therefore, the formation of grammatical skills should be carried out in stages, taking into account the conditions for the functioning of grammatical structures in speech. There are three main stages in the formation of grammatical skill in productive speech:

- familiarization and initial fixation;
- training;

- application.

Thus, the methodology of forming pronunciation skills with a differentiated approach includes:

- abundant listening to speech. From the first lessons the teacher leads the lesson using simple words. As a rule, his pronunciation is conditioned by the learning situation;

- systematic phonetic exercises. During the first 40-50 lessons it is mandatory, then it is scheduled once a week. The time is 3-8 minutes, depending on the sound being worked on and the level of learning.

In order to practice and consolidate the lexical material at the initial stage of formation of pronunciation in younger students, it is recommended to have a system of preparatory exercises:

1. Guessing (words, toys, pictures, guessing riddles).
2. Coloring and naming what is depicted, what the children have glued or molded.
3. Physical activity (naming actions, performing certain actions and commands).
4. Comprehension game (the teacher calls a lexical unit and shows a toy or a picture).
5. Children repeat together only those words that are on the picture).
6. Choice of pictures (from a certain number) on the topic or on the situation.
7. Playing «bingo» with pictures.
8. Repetition of words according to the «snowball» principle and many others.

In the development of pronunciation, games contribute to the fulfillment of important methodological tasks, such as

- creating psychological readiness of children for speech communication;
- ensuring the natural need for them to repeatedly repeat the language material;
- training students in choosing the right speech variant, which is a preparation for situational spontaneity of speech in general.

It is assumed that after the demonstration of sound combinations in a playful context, they become a strong association [5]. Thus, the teacher asks to repeat the sound combinations and then gives tasks to distinguish pairs: guess by the sound, what is happening now, etc. It is believed that after that the younger students can pronounce the sound combinations themselves, depending on the situation.

Thus, at the initial stage of education of younger students it is necessary to lay the foundation for good pronunciation, which involves correct intonation, pausing, knowledge of the features of the accent of words in a sentence, as well as correct articulation.

References:

1. Baker A.A. (2011). ESL teachers and pronunciation pedagogy: Exploring the development of teachers' cognitions and classroom practices // Proceedings of the 2nd Pronunciation in Second Language Learning and Teaching Conference, 1(3), 82-94.
2. Sifakis N., Sougari A. (2005). Pronunciation Issues and EIL Pedagogy in the Periphery: A Survey of Greek State School Teachers' Beliefs // TESOL Quarterly, 39(3), 467-488.
3. Henderson A., Frost D., Tergujeff E. (2012). The English pronunciation teaching in Europe survey: selected results. Research in Language, 10(1), 5-27.
4. Pressley M. (2002). Reading instruction that works. - New York, London: The Guildford Press. – 85.
5. Cheng F. (1998). The teaching of pronunciation to Chinese students of English // English Teaching Forum, 37-39.

Yelessiz Elvira Kuanyshkalikyzy
(Aktobe, Kazakhstan)

DISCUSSION AS A METHOD OF FORMING COMMUNICATIVE SKILLS IN ENGLISH LESSONS IN HIGH SCHOOL

Abstract. This article defines the relevance of the study of discussion as a method of forming communicative skills in high school classes. The authors have considered the definitions of the main concepts given by different methodologists. The relevance of the formation of communicative skills exactly in high school is caused rather by the psychological side of the personality. In this regard, the authors considered the psychological characteristics of high school students. The reasons why students are afraid to speak a foreign language are revealed.

Key words: discussion, communicative skills, communicative competence, psychological peculiarities.

Today interlingual communication is becoming an integral part of modern man. Due to the development of technology, virtual space and intercultural tourism, knowing the language of international communication is becoming almost mandatory. In this regard, modern secondary schools are trying as much as possible to fully socialize people, setting one of the most difficult tasks - to teach people to communicate in English fluently and fluently, in accordance with grammatical norms and rules. The fulfillment of such a difficult task is directly connected with a competently chosen teaching methodology, teaching materials, the desire of the student to develop and learn and, of course, the professional competence of the teacher.

Thus, we come to the relevance of the topic under study. Russia, as a dynamically developing country, enters the world arena, and at the moment our state contributes a lot to the formation of strong and lasting international relations. Here arises the need to be able to communicate well with representatives of other states. In connection with the expansion of intercultural relations, there are more and more international companies and organizations in Russia, where one often has to use the discussion skills of English during presentations and communication with global colleagues, for example. In addition to the professional component, the sphere of tourism is developing quite actively these days; it is probably hard to find a person in our country who has never been abroad, and this trend will become more and more widespread. English, as a language of international communication, does a great job, allowing tourists from different countries to exchange experiences, knowledge and information.

Through discussion in a foreign language, uniting many countries, we can better understand each other, communication allows us to expand our horizons and learn many cultures in a direct observation of the way of life of peoples, so we can easily navigate in an unfamiliar country, and the fear of the unknown takes second place. It is important to note that under such communication, among other things, we mean also communication for the performance of ordinary, elementary and everyday things: to ask for directions while abroad, to find out the price of goods and much more. Without basic communication skills, it is quite difficult for a person to express what he wants from the people around him. Thus, high school aims to teach a child to express his thoughts and understand the interlocutor, to engage in an argument, in a discussion, to defend his own point of view. The relevance of the formation of these skills in high school is due to the psychological side of the personality. By the time of entering high school, students become more conscious, aware of the need to develop communicative skills. It is during this period of their life teenagers are the most "effective".

In general, it is important to say that there are 4 main reasons why students are afraid to speak:

1) First, teenagers are afraid to make mistakes; they have fear of the teacher, fear of criticism because of committing a speech error;

2) Second, students may not be very good at navigating the topics presented for discussion. When a person has nothing to say, there is a problem in communication;

3) Thirdly, the frequent switching to the native language during an English lesson can also affect the difficulty in reproducing their thoughts in English. In this regard, students have a rather small and scarce vocabulary;

4) And, finally, fourth, the level of students' preparation is very important. English groups usually include quite a large number of students; there are guys who are not afraid to talk and often

express their opinions, and there are also those who need more time to adapt to a conversational situation, so in most cases these students prefer to be silent.

Before we talk about discussion, it is important to define the term itself.

So, discussion is a discussion of an issue, a problem; a type of dispute aimed at achieving the truth and using only correct methods of argumentation. One of the goals of discussion is to achieve the truth, as well as a deeper understanding of the aspects of a particular issue. Through discussion, we can quite fully analyze information, express our opinion on this or that issue, hear, understand and analyze the arguments and opinions of our opponents. Thus, discussion - the process of determining a common opinion on the issue, the exchange of ideas, knowledge, experience, judgments and opinions for the purpose of self-expression, the search for truth.

The task of the comprehensive school is to prepare students for self-education, so that in the future students can think innovatively on their own and be able to integrate their skills into the foreign-language sphere. Here, according to the federal state educational standard, we are talking about forming communicative competence and communicative skills. Thus, we come to the definition of two more important and related concepts.

So, communicative competence is a person's ability to communicate in one or all types of speech activity, which is a special quality of a real person acquired in the process of natural communication or specially organized training.

Communicative skills - abilities, properties of a person, which ensure the effectiveness of its communicative activity, especially communication with other personalities, and psychological compatibility in the activity.

We have defined the concept of discussion and communicative competences, which affect the process of speech activity, but in addition to all of the above, it is important to define another concept - speech situation, as any discussion takes place in a certain context, and the formation of speech competences, in turn, influenced by many external factors.

So, speech situation is a set of circumstances in which communication is realized, the system of speech and non-speech conditions of communication, necessary and sufficient to perform a speech action. Speech situations are quite important in the learning process, as they play a very important role in oral communication, they determine the content of communication itself, its structures, the pace of speech of students and teacher, the definition of languages of means.

Domestic and foreign scientists look at the discussion from different angles. For example, domestic scientists M. Clarini, S. Melnikova define discussion as a form of organization of learning. From the point of view of the Polish scholar W. Okon, discussion is a way of acquiring new knowledge and developing special competencies, skills, and abilities. B. Badmaev thinks that discussion is an interactive method, akin to conversation, roundtable discussions, brainstorming sessions, and so on. This approach is explained by the fact that discussion is based on the psychology of human relations in their interaction. Famous scientist A. Savchenko believes that discussion is the coordination of communicative and verbal activity. Thus, according to the scientist, discussion refers to verbal methods of teaching.

Since our study concerns high school students, we need to study the peculiarities of this particular social group. High school students, as a rule, are more emotional, the end of school falls at a rather ambiguous and difficult psychological period in life. In connection with such specificity of high school seniors, the study of this group is of rather great interest to scientists. Many psychologists speak specifically about the unevenness of the processes that occur in the maturation and development of children. The manifestation of such unevenness may be various - these are differences in physical development, in mental development, and in social development. All of these differences are very important to consider when organizing the educational process. By the end of this period, the psychological state of the children becomes more or less stable, schoolchildren reach so-called physical maturity and enter a quiet phase after tumultuous psychological jumps. It is important to say, however, that there are differences in physical and psychological maturity: on the one hand, children feel that they are adults, but on the other hand,

their decisions and actions have not yet been sufficiently considered and weighed up. Infantilism, passivity toward learning, inappropriate attitudes toward adults and learning, toward school teachers stem from all this. This aspect is also important in shaping the curriculum of the educational process, the teacher should take into account this kind of features, differences in interests and motivation, it is important to take into account the emotional atmosphere of the class.

The problem in the study of the psychological characteristics of high school students has been studied by many scientists. For example, I. A. Zimnya notes: "This is the final stage of maturation and formation of the personality, when value-oriented activity of schoolchildren is most fully revealed. At this age on the basis of aspiration of the schoolboy to autonomy the full structure of self-consciousness is formed, personal reflection develops, life plans, prospects are realized, the level of pretensions is formed". Andreevskaya-Levenstern, in turn, notes the ability of schoolchildren to make themselves memorize huge amounts of information, highlighting at the same time a positive aspect in the development of high school students. A. A. Leontiev studied the emotional component of high school students and came to the conclusion that: "Excessive emotionality leads to weakened attention, to less control over errors, to deterioration of operative memory and to a decrease in overall performance." On the basis of all the above, we can conclude that high school age is indeed a difficult period for students, emotional outbursts and impulses have a strong impact on memory and concentration, but it is at this time children have the greatest potential for learning, communication, despite a number of difficulties caused by a specific stage of life.

Literature

1. Azimov E.G., Shchukin A. P. Novy dictionary of methodological terms and concepts (theory and practice of teaching languages). M. Moscow: EKAR Publishing House, 2009. C. 102.
2. Bocharnikova M. A. The concept of "communicative competence" and its formation in the scientific environment // Young scientist. 2009. № 8. C. 55.
3. Age peculiarities of high school students [Electronic resource]. Mode of access : <http://vitaars.narod.ru/starsheklassniki.html>
4. Simnaya I. Pedagogical psychology : textbook for universities. Second edition, revised and revised. M. Logos Publishing Corporation, 2000. C. 72.
5. Ivin A. A. Logic : textbook for humanitarian universities. M. Fair-Press, 1999. 319 c.
6. New dictionary of methodical terms and concepts (theory and practice of teaching languages) [Electronic resource]. Access mode: https://methodological_terms.academic.ru/

Yesbossyn Meiramgul Kazikyzy
Aktobe, Kazakhstan

THE NECESSITY FOR DAILY PLANNING AND THE APPROACH TO THE PROBLEM

ABSTRACT: In this article deals with the necessity for daily planning. The result of the educational process, the consistency and quality of the lesson, the progress of the program, the depth of knowledge depend on the proper planning of all educational work.

KEY WORDS: Planning lesson, daily plan, methodology, education, learning experience.

Planning lessons helps you to effectively deliver course objectives, meet the needs of your learners and make the best use of class time. Teacher effectiveness is directly related to proper lesson planning. This inventive process that allows teachers to synthesize the understanding of second language acquisition and language teaching pedagogy with the ability and the knowledge of learners, the curriculum, and the teaching context. It is a time when a teacher visualize the learning pupil wants to occur and analyze how all the pieces of the learning experience should connect together to make that vision a classroom reality.

The Russian educator K.D. Ushinsky said, "It is necessary that children, if possible, learn independently, and the teacher led this independent process and gave him the material." There are number of benefits to writing a lesson plan. First, lesson-planning produces more unified lessons. It gives teachers the choice to choose lesson objectives, the sequence of activities, the materials needed, how long each activity may take, and how students should be grouped. The lesson planning process allows teacher to evaluate their own knowledge with regards to the content to be taught. For example, teacher has to teach grammatical structure and is not sure of the rules, the teacher would become aware of this during lesson planning and can take steps to acquire the necessary information. Also, if the teacher is not sure about pronunciation a new vocabulary word, this can be remedied during the lesson planning.

Daily plan includes: 1) what should be achieved during this particular lesson
2) what material is used for achieving the objectives
3) how the should be achieved

Since almost every teacher has several classes of one level he usually makes preparations for each level although , ideally, a separate plan is needed for each class because classes proceed at different speed, thus he must make adaptations in his plans to compensate for varying speeds of process in the classes of the same level. [1, 105]

We may state that the effectiveness of student's desired learning is fully preparation for the lessons. If the teacher himself will talk, explain, and write all the necessary materials for 80% of the lesson, it is because the teacher is not prepared for this lesson. On the contrary, he should support the students' answers and let them work and communicate with each other. Hence we can conclude that the foreign language teacher should prepare carefully for the daily lessons and provide students with only effective materials.

To involve all pupils in the work done in the classroom the teacher should complete a kind scenario in which every pupil has his role, while the teacher only stimulates and directs his pupils' role – playing. In any case , a workable form for a daily plan should state the objectives , specify the activities, include evaluation techniques , indicate the assignment , and determine teaching aids and teaching materials. The plan itself should :

- 1) Be brief, but with sufficient detail to be precise;
- 2) Assign a definite number of minutes to each activity;
- 3) Indicate exactly what words, phrases facts, items are to be learnt and how
- 4) Make use of variety of classroom activity for every pupil. [2, 221]

However, you can make certain principles of teaching to avoid some problems, and incorporate these principles into daily plans:

1) Begin each lesson with a greeting and short conversations. Also, motivating short games can be made. This allows students to get into the foreign language lesson. Foreign language should be used for all general classroom activities. [3]

2) Each lesson should combine several types of activities, and do these activities as a group, individually and in pairs. These activities can be: speaking, reading, listening and writing. The success of all activities is measured by the attention, enthusiasm, and engagement of the students.

3) The lesson should have a certain sequence in the students' acquisition of language material so that the students can develop their skills and abilities.

4) Every lesson should have a condition for learning. A certain amount of time should be devoted to sitting, it gives students more focus on independent work.

5) The last points include time for each activity and reflection. Time in class plays an important role. It needs to be logically matched across all types of assignments. And also at the end of the lesson to listen to everyone's critical opinion.

In conclusion, As a teacher P.F. Kapterev once said: "A lesson can be considered modern when it is interesting, when it is thoroughly worked out and when it is a number of exercises not only for the mind, but also for the will." Since there are a lot of habits and skills to be formed and developed in pupils, a daily plan comprises a great number of "steps".

References:

1. Методика преподавание иностранных языков. Алматы: ССК, 2020. – 100 -106 .
2. Methods of teaching English. Ленинград: Просвещение , 1975. 211 – 223
3. Planning lessons and courses, Mary Gorman
4. <https://premiertefl.com/wp-content/uploads/2018/11/Lesson-Planning-Guide.pdf>

*Иргалиева А.Б.
(Актобе, Казахстан)*

PROBLEMS OF MASTERING THE TECHNIQUE OF READING IN ENGLISH

ANNOTATION

The process of forming reading skills needs to overcome some difficulties. It means to learn not only the ability to read quickly and correctly, but also the ability to extract information from the text. Teaching the technique of reading should be carried out on well-known lexical material already learned in oral speech and needs a special preparation.

Key words: Reading, technique, skills, mastering, language.

АННОТАЦИЯ

Процесс формирования навыков чтения требует преодоления некоторых трудностей. Это значит научиться не только умению быстро и правильно читать, но и умению извлекать информацию из текста. Обучение технике чтения должно проводиться на хорошо известном лексическом материале, уже усвоенном в устной речи и требующем специальной подготовки.

Ключевые слова: чтение, техника, навыки, овладение, язык.

АННОТАЦИЯ

Оқу дағдыларын қалыптастыру процесі кейбір қиындықтарды жеңуді талап етеді. Бұл тез және дұрыс оқу қабілетін ғана емес, сонымен қатар мәтіннен ақпарат алу қабілетін де білуді білдіреді. Оқу техникасын оқыту ауызша сөйлеу барысында бұрыннан қалыптасқан және арнайы дайындықты қажет ететін белгілі лексикалық материалда жүргізілуі керек.

Түйінді сөздер: оқу, техника, дағдылар, меңгеру, тіл.

Reading in a foreign language as a type of speech activity seems to be the most necessary for many people. Relatively few people can communicate with foreigners, and almost everyone can read foreign literature, newspapers and magazines. Therefore, E. P. Shubin rightly notes that a methodical teaching system that does not provide sufficient mastery of reading cannot be recognized as rational [1,122].

O. A. Rozov notes that reading is a very complex process characterized by a large amount of work of the subconscious brain. We can confidently add, and conscious work, because part of the learning activity takes place in a subconscious lesson like perception of language signs, and part – at the level of real awareness, processing of important information [2,48].

In the process of forming reading skills, it is necessary to overcome a lot of difficulties. First of all, these are the difficulties associated with mastering the reading technique, which involves the assimilation of a system of graphic signs other than the native language, the formation of the skill of sound-letter and letter-sound correlations, syntagmatic reading. The formation of a receptive skill is

more successful if it is supported by productive activities, therefore it is recommended to teach children two versions of the code: written and printed. It is necessary to work carefully on the technique of reading aloud, since educational actions are formed first in external speech, and then translated into an internal plan. It is important to bring the blocks of words to the stage of holistic perception sooner, otherwise word-by-word reading will slow down the understanding of the content.

This is facilitated by reading syntagmas, which expands the "field of reading", i.e. the unit of perception. Mastering the reading technique is accompanied by mental work on the semantic recognition of visual forms, which means it is necessary to teach reading techniques on familiar material with elements of novelty. By the beginning of the process of teaching a foreign language in primary or primary school, there are naturally no auditory-speech images of foreign language material in the speech memory of students [3,30].

If the teaching of reading technique begins from the very beginning of learning a foreign language, then students have to correlate not only sounds and letters, but also sound-letter bundles with the semantic meaning of what they read. And this causes them additional difficulties. That is why, in order to overcome them, an oral introductory course, oral advance is often conducted in order to accumulate the necessary and sufficient foreign-language speech material, form auditory-speech images of foreign-language oral speech and thereby remove some of the difficulties in the process of correlating letters and sounds of a foreign language.

It is noteworthy that when accumulating a variety of foreign language material as a base for teaching reading techniques, the word is the initial language unit.

Teaching the technique of reading in a foreign language should be carried out on well-known lexical material already learned in oral speech. And this is achieved as a result of an oral introductory course, oral advance. According to F. Smitt, the essence of oral advance comes down to the fact that students start reading when they have worked out the articulation of sounds, syllables, words and even small phrases [4]. Oral advance helps in terms of content, that is, students should understand what they are reading, but practically does not help in terms of process. A similar phenomenon is characteristic of mastering reading and in the native language; a child who is well versed in oral speech meets with great difficulties of the procedural plan (how to read). Thus, conducting an oral introductory course, oral advance does not guarantee successful mastery of the technique of reading in a foreign language.

Numerous facts of discrepancies between the grapheme-phonemic systems of the native and foreign languages, discrepancies in the pronunciation of the same letter in different letter combinations, as well as cases of different graphic representations of the same sound occur in German, French and especially English.

The authors of the methodology of teaching English at the initial stage in secondary school, as well as in grades 2-3 of schools with in-depth study of English, believe that mastering reading in English presents great difficulties for students caused by graphic and spelling features of the language, since the spelling system uses 26 letters, 146 graphemes (letter combinations) that convey 46 phonemes. Of the 26 pairs of English letters (uppercase and lowercase), only four can be considered similar to the corresponding letters of the Russian alphabet in meaning and form. These are K, k, M, T. The letters A, a, B, b, C, c, E, e, H, O, o, P, p, Y, y, X, x occur in both languages, but are read differently, therefore, are the most difficult. The other letters are brand new.

G.V. Rogova and I.N. Vereshchagina also point out the great difficulty of reading vowels, combinations of vowels and some consonants, which are read differently depending on the position in words[5,95]. For example, man-name, day-rain, this-think, pencil-cat, Geography-garden, window-down. When teaching reading, students should learn the basic rules of reading, which should include: reading vowels under stress in open and closed syllables and before "g"; reading combinations of vowels ee, ea, ay, ai, oy, oo, ou, ow; consonants c, s, k, g, ch, sh, th, ng, ck and combinations such as -tion, -sion, -ous, -igh.

Students should be taught to read words that are spelled differently, but read the same way: sun-son, two-too, write-right, sea-see, etc.

At the same time, many words in the English language are not read according to the rules, which generally condemns students to memorize an excessively large number of reading rules and exceptions to them, as well as to repeat the educational material many times. In addition, the very perception and voicing of graphic signs is the result of choosing and comparing them with those standards that are already available in the student's long-term memory. The very fact of the choice, which involves remembering the necessary rule and (or) letter-to-letter correspondence, requires a certain, sometimes considerable time, which ultimately slows down the pace of reading, or rather does not allow the student to quickly and accurately establish sound-letter correspondences and thereby master the technique of reading at a sufficiently high pace.

Making all kinds of changes in the process of early learning to read in English is carried out taking into account the experience gained over the past 10-15 years in the process of early learning of a foreign language in grades 1-3 of general education institutions, as well as in grades 2-3 of schools with in-depth study of English. So, G.V. Rogova and I.N. Vereshchagina offer a whole system of teaching reading in English (based on the principle of consciousness) by a keyword containing both a graphic image and a picture. In order to develop the speed of reading, the speed of reaction of students to the printed word, you should use cards with words written on them, hold competitions on the speed and correctness of reading words from the exercises presented in the textbook, use a split alphabet[5,89].

Learning to read words can be carried out:

- based on words with a similar sound, read according to the rules. Words that do not follow this rule, but with the same sound, are included in a number of these words, for example duck, run, jump, son, mother;

- using partial transcription with the allocation of the corresponding letters transmitting this sound, for example [u:]: too, school, fruit, ruler, blue, two, do;

- using full transcription, for example autumn ['o:tm], daughter ['dota];

- by analogy, for example, children can read the words right, night, they need to read the new word light. (There are few words for the rule, but you need to establish an association). Or brought-thought, ring-bring, drink-think. In this case, you can use a board and replace the letter that changes the meaning of the word: sing, the first letter changes to r – ring, the letter b – bring is attributed. In all cases, it is desirable that children read first, so that students read consciously; based on reading behind a teacher or a word speaker. In this case, the mastery of reading such words occurs on the basis of imitation.

Next, students begin to read phrases and sentences and, consequently, to formalize them correctly.

Teaching English in the 1st grade of general education institutions in the recent past, as a rule, was postponed to a later date (for the second half of the first grade and even for the second grade) due to the fact that in the first grade students are taught the native alphabet and reading in their native language, all work in a foreign language lesson is based on an oral basis with an emphasis on the game motivation of the trainees. And even in the integrative course "Early learning of English by means of art (music and theater)", designed for children of seven years old (first year of school), an introductory phonetic, unconscious-imitative course with elements of speech therapy correction and prevention is conducted in the first half of the year, and games in the "letter-word" mode they are introduced only from the second half of the year. In the book for the teacher to the textbook on English for the first grade of general education institutions, it is noted that in the first year of study, mastery of the articulation base and intonation of speech is provided. Working on the sound image of the word prepares children to read in English, starting from the second grade.

Since the 2009/2010 academic year, under the conditions of an experiment to update the structure and content of general education, a foreign language is introduced from the second grade, and the new basic curriculum of a four-year elementary school (as the first stage of a new 11-year school) provides for compulsory study of a foreign language from the 2nd to the 4th grade (two hours a week). It is noteworthy that in the UMK in English, which are offered for the organization of English language teaching, which are offered for the organization of English language teaching

in the second grade, the period of teaching reading technique begins at different times. So, in the UMK for students of the 2nd grade "Enjoy English - 1" (author M.Z. Biboletova, N.V. Dobrynina, E.A. Lenskaya), equal attention is paid to teaching oral and written speech from the very first lessons; in the educational program authors Z.N. Nikitenko, E.I. Negnevitskaya provides an oral introductory course designed to study during the first quarter. Learning the reading technique begins in the second quarter. Children master transcription as a visual support for mastering the alphabet and reading rules, which, according to the authors, greatly facilitates the mastery of the ability to read in English.

In this situation, specially created educational and methodological materials on the English language are of particular relevance, which provide teaching to those phenomena of a foreign language that usually cause primary school students the greatest difficulties, and on the other hand, they are addressed not only to students and teachers of a foreign language, but also to parents who wish to help their child master a foreign language. In addition, such teaching materials should be easily docked with the existing foreign language teaching materials for elementary school and be perceived by a foreign language teacher as additional and ready-to-use materials, and at the same time be self-sufficient for organizing qualified assistance to a junior student from parents, tutor and other interested persons.

Summarizing the advantages of early learning to read, it can be noted that reading in a foreign language, as a form of indirect communication, is useful for all children at primary school age, regardless of their starting abilities.

However, in the process of forming reading skills, it is necessary to overcome a lot of difficulties, the main of which is teaching reading techniques. By reading technique we mean not only the ability to read quickly and correctly, but also the ability to extract information from the text. Teaching the technique of reading in a foreign language should be carried out on well-known lexical material already learned in oral speech.

The introduction of all kinds of changes in the process of early learning to read in English is carried out taking into account the experience gained as a result of numerous studies in this direction.

Methodologists identify a number of difficulties that accompany learning to read, and appropriate approaches to solving them.

Learning to read at the initial stage should become the basis for further study of the subject and support in learning to read at subsequent stages.

Students learn to read and understand texts with different depth of penetration into their content (depending on the type of reading): with an understanding of the main content (introductory reading); with a full understanding of the content (learning reading); with a selective understanding of the necessary or interesting information (viewing / search reading). The content of the texts should correspond to the age characteristics and interests of students in grades V-VII, have educational and educational value. Regardless of the type of reading, it is possible to use a bilingual dictionary. Reading with an understanding of the main content allocated in grades V-VII, including facts reflecting the peculiarities of everyday life, life, culture of the countries of the studied language. The volume of texts for reading is 400 - 500 words. Reading skills to be formed: Determine the topic, the content of the text by the title;

- Highlight the main idea;
- Select the main facts from the text, omitting the secondary ones;
- Establish a logical sequence the logical sequence of the main text.

Reading with a full understanding of the text is carried out on simple authentic texts focused on the subject content in speech in grades V-VII. Skills are formed and practiced:

- Fully and accurately understand the content of the text on the basis of its information processing (language guesswork, word-formation analysis, the use of a bilingual dictionary);
- Express your opinion on what you read.

The volume of texts for reading is up to 250 words. Reading with a selective understanding of the need or information of interest involves the ability to view a text or several short texts and select information that is necessary or of interest to students.

The program of secondary (full) education in English (basic, profile level)

• Read authentic texts of various styles: journalistic, artistic, popular science, pragmatic, using the main types of reading (introductory, learning, search/ viewing), depending on the communicative tasks.

We see that over the past decades, in domestic programs, the development of students' ability to read texts with different levels of understanding of the information contained in them has been put forward as a learning goal:

- With an understanding of the main content;
- With full understanding of the content;
- With the extraction of the necessary (interesting) significant information.

Reading is not only a means of teaching a language, but also an independent type of speech activity. Therefore, it cannot be subordinated to oral speech, it is necessary to teach the understanding of the text separately, without turning reading into a banal translation. In order for the text to have a certain informative value for the student, the teacher should not forget about the methodology of working with texts.

References

1. Shubin E.P. Foreign languages for children. School textbooks, USE (for children). Year of release: 1975 Author: Shubin E.P., Sytel V.V. Genre: textbook p.320.
2. Rozov O.A. General methodology of teaching foreign languages in secondary school. M. 2002.
3. M.L. Weisburd. Requirements for texts for independent reading in English in the 7th grade. M. 2001.
4. Smith F. Communicative Language Teaching. Cambridge Language Teaching Library. – Cambridge University Press, 1999.
5. Rogova G.V. Conversations about a foreign language lesson. M., 1998.

Испандиярова Сандуғаш Нұрлыбекқызы
Жакыпжанова Айбану Ардакқызы
Ғылыми жетекшісі: Көптлеуова К.Б.

МОБИЛЬДІ ОҚЫТУ ОЙЫНДАРЫ ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕ СӨЗДІК ҚОРЫН ТОЛЫҚТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Аннотация – Бұл мақалада мобильді оқыту концепциясына анықтама беріледі, негізгі мақсат-міндеттері қарастырылып, талданады. Танымалдылыққа ие кейбір мобильді танымдық ойындардың жұмыс істеу принципі көрсетілген.

Кілт сөздер: Мобильді оқыту, смартфон, ақпараттық технологиялар, Free Polyglot App, Memrise, MyWordBook, Words.

Ключевые слова: Мобильное обучение, смартфон, информационные технологии, Free Polyglot App, Memrise, MyWordBook, Words.

Key words: Mobile learning, smartphone, information technology, Free Polyglot App, Memrise, MyWordBook, Words.

Жаңа тіл үйрену – қиын асулардың бірі. Көптеген елдерде оқушылар мектеп деңгейінде халықаралық тілді үйренуге ұмтылады. Атап айтқанда, ағылшын тілі ең көп қолданылатын халықаралық тіл болып табылады және көптеген елдерде мектеп деңгейінде

оқытылады. Смартфондардың барлық жерде болуы мен қолжетімділігі мобильді қосымшалар мен оқыту мен оқытудағы геймификациядағы соңғы жаңалықтармен үйлескенде ұялы телефондар арқылы тіл үйренуге тәжірибе жасауға жол ашты. Бұл мақалада мобильді тілді оқытуда жарияланған зерттеу жұмыстарының жүйелі әдебиет шолуы берілген. Егжей-тегжейлі талдау зерттеушілердің әртүрлі теорияларға, ғылыми шеңберлерге және жетілдірілген құралдарға негізделген тілдерді үйренуге арналған көптеген қарапайым және ойын түріндегі мобильді қосымшаларды жасағанын көрсетеді.

Мобильді оқыту (m-learning) – бұл орын мен уақытқа тәуелсіз білім алу мүмкіндігі, ол сымсыз және барлық жерде қолдау көрсететін мобильді ақпараттық жүйелер мен мобильді технологияларды пайдаланады.

Мобильді оқыту (m-learning) технологиясы студенттердің қолайлығына сәйкес кез-келген уақытта қашықтан білім алу мүмкіндігіне ие бола отырып, оқуды және академиялық өнімділікті жақсарту үшін мобильді құрылғыларды қажет етеді. M-learning-тың көптеген артықшылықтары бар, соның ішінде аз шығын, барлық жерде байланыс, зерттеу көмегі және жершілікті орынға негізделген қызметтерді атап өтуге болады. M-learning мақсаты – пайдаланушылардың ыңғайлылық пен қарапайымдылыққа деген сұранысын қанағаттандыру үшін білім беру секторы мен бірлестіктерді академиялық прогрестің орталығына шоғырландыру болып табылады. Мобильді құрылғылар негізінен дамыған елдерде тіл үйрену мақсатында кеңінен қолданылады. Атап айтқанда, Mobile-Assisted Language Learning (MALL) концепциясы тілдерді үйрену мен оқытуда ұялы телефон базасында ұсынады. Ұялы телефон оқушыларға тілді түсіну дағдыларын дамыту үшін тез үйренуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, смартфон қолданбалары мен ойындарын оқу бағдарламасына біріктіру арқылы педагогикалық әдістердің айтарлықтай жетілдірілуіне әкеледі, осылайша студенттерге уақыт, кеңістік және мотивация бойынша жеке негізде еркін білім алуға мүмкіндік берді. M-learning білім беру нәтижелерін жақсартуда тиімді екені анықталды, себебі ол білім алу мүмкіндігін жақсартады және жекелендірілген, бірлескен және барлық жерде және оқушы орталықта болатын оқуды алға жылжытады.

Ендігі кезекте танымал мобильді оқыту ойындарына тоқталып кетсек.

Free Polyglot App: Ағылшын сөздерінде негізгі сөздік, тұрақсыз етістіктер тізімі, сондай-ақ сөздіктің көптеген тақырыптық топтары бар. Қолданбада жұмыс істеудің екі режимі бар: транскрипциямен, дыбысталған және қолдану контекстерімен толықтырылған ағылшын-орысша сөздік, сонымен қатар сөйлемдегі бос орынды толтыру үшін ұсынылған сөз нұсқаларының бірін таңдаудан тұратын жаттығулар да бар. Барлық контекстік ақпарат дыбысталған және орыс тіліне аударылған. Бағдарламада жеке интерактивті және ойын құрамдас бөліктерінен тұрады, мысалы, қолданушының жетістігінің статистикасы сақталады, өтілген материалды қайталау үшін мерзімді түрде карталар ұсынылады, баллдық жүйе құрылады, жеке сөздер тізімдерін жасауға болады.

Memrise: Пайдаланушылар арасында өте танымал қолданба, әртүрлі ақпаратты сақтауға арналған тегін, көп функционалды болып келеді. Ресми веб-сайтта жүздеген курстар бар, олардың көпшілігі тегін. Мнемоникалық әдіс ретінде жаңа сөздерді есте сақтауды жеңілдетуге арналған карта мемдері ұсынылады. Бұл сөйлеммен жұмыстың негізгі түрі - көп таңдауға арналған қарапайым тапсырмалармен кезектесетін көптеген дауысты сөздік карталары арасында ауысу байқалады.

MyWordBook: British Council веб-сайтында қолжетімді MyWordBook қолданбасы ағылшын тілін үйренушілерге арналған интерактивті жазу кітапшасы ретінде жасалған. Қолданбадағы сөздік кездейсоқ ретпен де, үш қиындық деңгейіне бөлінген тақырыптық топтар түрінде де ұйымдастырылған интерактивті флэш-карталар жиынтығы түрінде ұсынылған. Әрбір флэш-карта Cambridge University Press сөздігінен анықтамамен және

пайдалану үлгісімен, аудармамен, жазба өрістерімен, аудио мысалмен, суретпен жабдықталған. «Тәжірибе» бөлімінде тапсырманың бес түрі бар, одан кейін пайдаланушы сөзді үйренген лексика тізіміне жылжыта алады. Қолданба Cambridge University Press ақпарат көздеріне негізделген Британ Кеңесінің оқу бағдарламаларының бөлігі ретінде әзірленді, бұл оны пайдалану бойынша сенімді ұсыныс болып табылады.

Words: Ағылшын тіліндегі қосымша ойын түрінде қызықты әрекеттердің көмегімен сөздік қорын кеңейту бойынша жұмыс істеуге арналған. « Words» жаңа сөздерді есте сақтауды белсендіруге, олардың емлесін және тыңдап түсінуді жаттықтыруға көмектеседі. Бұл қосымшаның ерекшелігі ұсынылған сегіз режимнің әрқайсысы лексикалық бірліктерді қолданудың нақты дағдыларын дамытуға бағытталған. Сабақ барысында студенттерге әртүрлі типтегі бірнеше жаттығуларды орындау ұсынылады, мысалы, жадты жаттықтыру үшін карталарды есте сақтау, дұрыс аудио аударманы таңдау, проблемалық шағын ойындарға қатысу.

Бір ойға тоқталсақ, мобильді оқыту жүйесінің артықшылықтары жетерлік және жоғарыдағы мобильді қосымшаларда бұл анық байқалады, бірақ та бұл қосымша тіл үйрету құралы екенін естен шығармаған абзал және ол өз тиімділігін негізгі оқу үрдісімен синхронды жұмыс істегенде ғана жүзеге аспақ.

Пайдаланылған әдебиет

1. Dumachev L.L., Smolina L.V. THE USE OF MOBILE APPLICATIONS FOR THE DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE LEXICAL SKILLS TRAINING IN A NON-LANGUAGE HIGHER EDUCATION INSTITUTION // International Student Scientific Herald. - 2017. - No. 1 .; URL: <http://www.eduherald.ru/ru/article/view?id\u003d16852> (accessed: 10.24.2019).

2. Elaish M. M. Shuib L. Ghani N. A. Yadegaridehkordi E. Alaa M. (2017). Mobile learning for English language acquisition: Taxonomy, challenges, and recommendations. IEEE Access: Practical Innovations, Open Solutions, 5, 19033–19047. 10.1109/ACCESS.2017.2749541

Kazbay R., Zhaiyzkhanova N., Kenes A.
(*Republic of Kazakhstan, Aktobe city*)

PEDAGOGICAL PRACTICE AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF A FOREIGN LANGUAGE TEACHER

The current state of the scientific community indicates that as a result of the search for new educational paradigms capable of forming a new worldview of the subjects of the educational process, a new pedagogical reality is emerging.

Proceeding from this, in the context of changing international, state and regional conditions, innovative trends in the education system, conditioned by the real needs of society and the individual, create not only prerequisites for updating the pedagogical education system, but also identify the source of school development. According to many scientists (L.E. Alekseeva, N.V. Bagramova, I.A. Winter), this source is the creativity of teachers, which is reflected in the development and introduction of new teaching content, new educational technologies, in the extrapolation of the world experience of teaching foreign languages to current practice.

There is no doubt that the appeal to the competence-based model of training makes it possible to eliminate the existing gap between academic knowledge and practical skills, as well as to create a learning environment for the inclusion of a person in independent (autonomous) activity. In this regard, within the framework of the training of a foreign language teacher, the issue of the validity of pedagogical practice is of particular importance, since knowledge itself outside of certain skills

and abilities of their use does not solve the problems of preparing a person for practical activity [1,45].

It is in pedagogical practice that a student acts for himself both as an object of management and as a subject of management, planning, organizing, implementing and controlling his actions. In a sense, he assumes the functions of a teacher. In other words, the value of the practice lies in the fact that it provides the creation of an educational context that is as close as possible to the future professional activity of students. Consequently, the work of students in the course of pedagogical practice is aimed at mastering the techniques of modeling the practical activity of a teacher, adequate to real pedagogical activity, in the process of dialogic subject-subject interaction between a teacher and a student in order to develop and implement a joint solution to a cognitive task.

Such an understanding and comprehension of pedagogical practice requires an appeal to a participatory approach that modifies the style of behavior of participants in the educational process based on the actualization of their potential in self-development for effective interaction in order to achieve the objectives of pedagogical practice.

In our opinion, when organizing and implementing pedagogical practice, we should proceed from the main provisions of the participatory approach, which are that:

- each student is a unique personality, therefore standard theoretical and methodological approaches to his training are not always applicable and should be formulated in relation to a specific person and situation;

- the complementarity of the individual characteristics of students in the study group and the commonality of the basic values ensure the full realization of the intellectual potential of students;

- it is necessary to have meaningful interpersonal communication between the teacher and the student on the basis of common goals formulated in such a way that their creative energy is constructively directed towards achieving these goals;

- students and teachers need to participate jointly in the analysis of the pedagogical situation and prospects for its development, in planning joint actions, in the evaluation (self-assessment) of the results obtained.

We believe that a participatory approach to the management of pedagogical practice of university students should ensure:

- organizational integration, in which the teacher and the student accept the strategy of professional and cognitive activity developed by them;

- identification of the basic value orientations of future teachers of a foreign language, as well as the steady implementation of the tasks of pedagogical practice facing them;

- the functional side, i.e. the variability of pedagogical tasks, which requires the use of flexible pedagogical technologies in the organization of pedagogical practice of future professionals;

- the structural side, i.e. the adaptation of students to various types of innovations that ensure the flexibility of their creative thinking, etc. [2,75].

Pedagogical practice is considered by us as an integral part of the unified educational process, which is responsible for the pragmatic component of the professional training of a foreign language teacher. Considering pedagogical practice as a system, we distinguish three of its components: substantive, technological and organizational.

The content part of the practice is information and didactic equipment, which includes training materials that provide support for the student's activities during his practice (observation diary, lesson analysis scheme, lesson plan, etc.).

The technological component is an algorithm of student and teacher activity aimed at including the student in authentic productive activities in a foreign language related to the development of a real socio-cultural space by students. This activity provides him with the realization of his personal cognitive and creative potential, gives him the opportunity to master the strategies of pedagogical activity, as well as to gain independent experience in his chosen profession.

It is known that the functional unit of a foreign language teacher's professional activity is a methodical action – the ability, the ability to apply the acquired knowledge and methods of action in

a specific situation, i.e. based on the formulation of the task by correlating the learning goal with specific conditions. It follows from the above definition that the ability to apply the acquired knowledge implies:

activity parameter: knowledge of strategies and techniques of professional and cognitive activity and management of educational activities and activities of the student from setting goals to evaluating the result; personal parameters: the ability to critical reflection, to make responsible decisions regarding all stages of professional and cognitive activity, to transfer experience to new educational situations, flexibility in various educational contexts, taking responsibility for the result of their activities, awareness and accumulation of individual experience, independence, independence, the position of "I am a teacher".

Thus, in the course of pedagogical practice, there is a process of formation, accumulation of individual experience based on self-awareness as a subject of activity [3,12].

The central link of the methodological skill is the process of developing, making and implementing a decision. This is a complex multidimensional process of solving various functional tasks, due to the level of formation of the cognitive base of activity and the development of the pedagogical orientation of the individual.

The organizational component of pedagogical practice provides a procedure for determining the degree of achievement of its goals, which is associated with self-awareness as a subject of learning process management, which involves:

comprehension of the main components of foreign language learning activities, including the mechanisms of mastering and teaching a foreign language;

- the ability to independently manage this activity, to critically reflect on individual experience, to initiate textual activity, to use communication situations, i.e., to speak a foreign language as a means of communication;

- the ability to self-development.

Students' control and self-control form reflection skills and perform motivational-stimulating, correctional and educational functions. Based on the fact that for a teacher, control is a mechanism for monitoring the quality of the formation of core competencies, its functions are diagnostic, correctional, evaluative, educational, organizational. The use of adequate forms of control contributes to the redistribution of the roles of the teacher and the student, strengthening the degree of autonomy of students, making them more independent and responsible for the results of educational work.

The considered approach to the nature of methodical skill allows not to reduce the tasks of pedagogical practice to the issues of training, "training" students in the techniques of professional pedagogical activity. The task is to consolidate, improve and develop students' ability to competently, constructively and independently carry out professional pedagogical activities on the basis of constant self-development and self-improvement during practice.

Being aware of this fact, we believe that pedagogical practice should be built as a process of mastering the experience of developing, making and implementing decisions, which is carried out at various levels: theoretical, design-methodological and practical. These levels form a certain hierarchy, are characterized by interconnectedness and interpenetration. Decisions made at the theoretical level influence decisions at the project and practical levels, and the study of the empirical experience of teaching a foreign language acts as a source for decision-making at the theoretical level. Taking into account the level nature of decision-making, it is possible to determine the functional roles of the teacher and the corresponding characteristics of activity and competence. The decisive and necessary condition for the organization of practical training is the versatile orientation of the future teacher to all spheres of pedagogical activity: educational, methodological and research and involves the development of a set of competencies [4,66].

Pedagogical practice is systematic and takes place in several stages, each of which has its own specific goals and is focused on a certain type of content, the assimilation of which is carried out with the help of means and methods adequate to the goals and content of the activity being formed[5,77].

Each stage of pedagogical practice is aimed at solving a specific methodological and functional task, characterized by a certain level of performance (reproductive, local modeling, system modeling). All these levels are interconnected and mutually conditioned, ensuring continuity and dynamic character of the formation of the professional and methodological activity of the future teacher.

Thus, pedagogical practice performs the following functions: formation of students' holistic view of professional activity in its dynamics; acquisition of experience in making individual decisions; development of professional theoretical and practical thinking; provision of conditions for the development of professional motivation.

Bibliography

1. Nikitina, Ye.Yu. The application of participative methods of developing business communication skills of elementary professional schools' students [Text] / Nikitina Ye.Yu., Kovalyova Yu.S. – Pedagogical Sciences. – 2006. – No 6. – P. 159 – 160.

2. Federal state standard of higher professional education: 050100 Pedagogical education [Electronic resource] / <http://fgos.ru/fgosvpo/7/6/1/5>

3. The formation of bilingual personality on the basis of competence approach [Text] / Ed. by G.A. Bayeva. – S.Petersburg: S.Petersburg Univ. Publ. House, 2012. – 270 p.

4. Yazykova, N.V. The formation of professional and methodological activity of prospective foreign language teachers: monograph [Text] / N.V. Yazykova. – Ulan-Ude, 1994. – 236 p.

5. Dubakov, A.V. Formation of methodological competitiveness of future foreign language teachers in the conditions of modernization of higher education [Text] / A.V. Dubakov, T.V. Khilchenko // Actual problems of humanities and natural sciences. – №10 (69). – 2014. – Pp.

Kaiyrzhan F.S., Mustafina A.S., Samratova G.S
(*Aqtobe, Kazakhstan*)

SPECIFICS OF TEACHING SPEAKING THE LOWER GRADES

Abstract

Teaching students a foreign language, it is necessary to teach them to communicate in this language. And it is possible to teach this only in a communication environment, that is, learning a foreign language should take place in the form of natural communication. The purpose of this article is to analyze the effectiveness of the formation of speaking skills in younger schoolchildren when using a communicative teaching method. The object of the article is the process of formation of English speaking skills in elementary grades.

Key words: speaking, schoolchildren, elementary grades, methods, teaching.

Аннотация

Обучая студентов иностранному языку, необходимо научить их общаться на этом языке. И научить этому можно только в коммуникативной среде, то есть изучение иностранного языка должно проходить в форме естественного общения. Целью данной статьи является анализ эффективности формирования речевых навыков у младших школьников при использовании коммуникативного метода обучения. Объектом статьи является процесс формирования навыков владения английским языком в начальных классах.

Ключевые слова: говорение, школьники, начальные классы, методы, обучение.

Андатпа

Студенттерді шет тіліне үйрете отырып, оларды осы тілде сөйлесуге үйрету керек. Мұны тек коммуникативті ортада үйретуге болады, яғни шет тілін үйрену табиғи қарым-

қатынас түрінде болуы керек. Бұл мақаланың мақсаты оқытудың коммуникативті әдісін қолдану кезінде жас оқушыларда сөйлеу дағдыларын қалыптастырудың тиімділігін талдау болып табылады. Мақаланың нысаны-бастауыш сыныптарда ағылшын тілін меңгеру дағдыларын қалыптастыру процесі.

Кілт сөздер: сөйлеу, оқушылар, бастауыш сыныптар, әдістер, оқыту..

Teaching speaking, as an effective and efficient process that requires children to build a saying within a specific communication situation, is a difficult methodological task, because mastering it causes some difficulties for students and requires a huge amount of time and effort on the part of both teachers and students.

At the initial stage of the study, the main purpose is the formation of a communicative core or the most important skill of foreign language communication, as well as the creation of positive motivation in children, which tends to incline schoolchildren to cognitive activity and to actively master the content of education.

Communication should always remain the content of the lesson. When teaching students a foreign language, it is necessary to teach them to communicate in this language. And it is possible to teach this only in a communication environment, that is, learning a foreign language should take place in the form of natural communication. Only in this case it will be possible to transfer the formed skills and abilities to real conditions, which in turn will lead to the formation of communicative competence, which is the main and leading goal of teaching a foreign language. Communicative competence consists in the willingness and ability to carry out both direct communication (listening, speaking) and indirect communication (for example, reading with understanding of foreign texts and writing). It is necessary to take into account the real needs and interests that appear in the communication and cognition of children of primary school age.

This goal has been embodied in the foreign language curriculum [1; 264], according to which students should be able to:

A) communicate at a basic level with their peers within the framework of those topics and communication situations that are stated in this program;

B) understand and respond both verbally and non-verbally to the partner's verbal statements in the case of direct communication. They should be able to use, if necessary, a transfer or a request to repeat. Since the ability to listen and understand spoken speech is one of the parts of direct communication, these skills are considered in the program inseparably from the skills of speaking;

C) be able to tell at an elementary level about yourself, about your family, friends, about school, about your hometown, and, importantly, be able to express at the same time (at an elementary level) the way you feel about the subject of the statement.

Speaking is an expressive type of speech activity, through which oral – speech communication is carried out together with listening [2; 197]. What is the purpose of teaching speaking? First of all, we need to develop oral speech communication among children, which they could use in various circumstances, based on their needs and interests. This means that the student in the learning process must have the following skills and abilities:

-react and understand the verbal statements of the interlocutor within the framework of the topics, areas and situations indicated by the program;

-be able to clearly express your opinion about what you have heard, read, seen, about yourself and the world around you; at the same time, it is important to be able to express your attitude to the topic under discussion or the subject of the statement.

The content of speaking in general is the transmission of information in the form of oral expression of thoughts. Speaking, as a type of speech activity, is characterized by the following norms:

-the subject is one's own thought or the thoughts of other people;

-mechanisms — for example, anticipation, comprehension and combination;

-means — speech material and language material;

-speech product — for example, types of monological expressions and dialogues;

- conditions are speech situations;
- purpose and functions — a way of self-expression, influence on the participant of communication;
- structure is operations, actions;
- presence or absence of supports;
- motive is the need or need to speak out.

Most teachers support students' dictionaries with three columns: foreign word, transcription and Russian translation. The middle one is usually empty. It is more competent to replace the transcription column with a column with synonyms, antonyms, phrases and sentences with the studied words, since: transcription needs to be able to read, and it is not necessary for students to write it; the use of words causes the greatest interest and complexity for students

The formation of speech grammatical skills should be carried out in stages, taking into account the conditions for the functioning of grammatical structures in speech. There are three main stages of the formation of grammatical skill in productive speech: familiarization and primary consolidation, training, application [3; 9].

The purpose of familiarization and primary consolidation of grammatical material is to create an indicative basis for grammatical action for subsequent skill formation in various communication situations. At this stage, it is necessary to reveal the meaning, formation and use of the grammatical structure, to ensure control of its understanding by students and primary consolidation.

Familiarization with new grammatical material for productive assimilation is carried out in educational and speech situations presented orally or in reading, under the guidance of a teacher.

The transition from skills to skills is provided by exercises in which the activated grammatical phenomenon must be used without a language prompt in accordance with the speech circumstances.

According to Zimnaya I.A., younger schoolchildren are particularly sensitive to linguistic phenomena. They show interest in understanding their speech experience, easily and firmly memorize small-volume material and reproduce it well [4; 58].

According to Rogova G.V., children of primary school age have a sufficiently developed imagination, which is of a creative nature.

The development of thinking goes from visually effective to visually imaginative, from solving problems through direct action to visual representations of them. Taking into account this age feature, when familiarizing children with the structures of foreign language speech samples, cubes can be used, and when organizing training and using mastered language tools, toys and pictures can be used. Toys can be gradually replaced by pictures, which will also ensure the transition from the game to the actual educational activity [5; 264].

The organization of training aimed at developing the ability of children to independently analyze linguistic phenomena, highlight the main thing, establish causal relationships, consciously apply knowledge and learned ways of activity in independent foreign language speech, is designed to improve visual and imaginative thinking and develop thinking in concepts.

I.A. Zimnaya believes that the initial stage in secondary school refers to the period of learning a foreign language, which allows laying the foundations of communicative competence necessary and sufficient for their further development and improvement in the course of studying this subject. The initial stage, as a rule, includes grades 1-4 of general education institutions. It takes quite a long time to lay the foundations of communicative competence, because students need to familiarize themselves with the language being studied as a means of communication from the first steps. This means that they must learn to understand foreign language speech by ear (listening), express their thoughts by means of the language being studied (speaking), read, understand a foreign language text read to themselves, and write, that is, learn to use graphics and spelling of a foreign language when performing written tasks aimed at mastering reading and oral speech, or be able to express their thoughts in writing. Indeed, in order to lay the foundations for each of these types of speech activity, it is necessary to accumulate language tools that ensure the functioning of each of them at an elementary communicative level, allowing them to move to a qualitatively new stage of their development in the future [6; 67].

The formation of speech grammatical skills should be carried out in stages, taking into account the conditions for the functioning of grammatical structures in speech. There are three main stages of the formation of grammatical skill in productive speech: familiarization and primary consolidation, training, application [7, 9].

The purpose of familiarization and primary consolidation of grammatical material is to create an indicative basis for grammatical action for subsequent skill formation in various communication situations. At this stage, it is necessary to reveal the meaning, formation and use of the grammatical structure, to ensure control of its understanding by students and primary consolidation.

Familiarization with new grammatical material for productive assimilation is carried out in educational and speech situations presented orally or in reading, under the guidance of a teacher.

The transition from skills to skills is provided by exercises in which the activated grammatical phenomenon must be used without a language prompt in accordance with the speech circumstances.

When teaching foreign languages, there is an active and passive minimum of material. Active material involves working out for use in productive types of speech activity, and passive material serves only for recognition when reading and listening. The selection of active grammatical material is based on the principle of the prevalence of its use in oral and written speech, as well as the principle of exemplary; many grammatical phenomena necessary for speech are assimilated as separate word forms [8, 57].

To know grammar means to know the form, meaning, usage, speech function of a grammatical phenomenon.

Thus, at the initial stage of teaching English to younger schoolchildren, it is necessary to lay the foundation for good pronunciation, assuming correct intonation, pausing, knowledge of the peculiarities of the stress of words in a sentence, as well as correct articulation.

References:

1. Kolker Ya.M., Ustinova E.S., Enashcheva T.M. Practical methods of teaching a foreign language. - M.: Academy, 2010. - 264 p
2. Vitlin J.L. Skills and abilities in psychology and methods of teaching foreign languages. //Foreign languages at school, 2005. No. 197 p.
3. Gabeeva K.A. Some questions of teaching monologue speech at the final stage of primary school (grades 8-9). – Foreign languages at school. – 2013. - No.7..
4. Baranovskaya T.A. Theoretical foundations of teaching foreign languages // Modern theories and methods of teaching foreign languages. Edited by JI.M. Fedorova, T.I. Ryazantseva. - M.: "Exam", 2004. - pp. 50-59.
5. Kolker Ya.M., Ustinova E.S., Enashcheva T.M. Practical methods of teaching a foreign language. - M.: Academy, 2010. - 264 p.
6. Baranovskaya T.A. Theoretical foundations of teaching foreign languages // Modern theories and methods of teaching foreign languages. Edited by JI.M. Fedorova, T.I. Ryazantseva. - M.: "Exam", 2004. - pp. 58-69
7. Gabeeva K.A. Some questions of teaching monologue speech at the final stage of primary school (grades 8-9). – Foreign languages at school. – 2013. - No.7.
8. Galskova, N. D. Modern methods of teaching foreign languages: a teacher's manual [text] / N. D. Galskova. - M.: ARKTI, 2003. – 57 p.

**Қабибулла Ажар Тарғынқызы
Метжанова Лаура Жоламанқызы
Ағылшын және неміс тілдері
кафедрасының аға оқытушысы: Мурсалиева А. К.**

FEATURES OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS' SPEECH DEVELOPMENT

The problem of speech development is the subject of study of all branches of humanitarian knowledge. The multidimensional nature of the problem of speech ontogenesis determines the presence of a large number of scientific trends and approaches in solving the question of the mechanisms and patterns of speech development. A deep understanding of the processes of a child's entry into the sphere of social interaction is carried out by means of language and broadcasting, which is impossible without the concept of the activity nature of speech communication.

The speech of primary school children is studied in various aspects: the regularities of the formation of the phonemic side of speech, mastering the grammatical structure of the language, the problems of assimilation and enrichment of the lexical composition of speech, the formation of speech coherence and the development of its expressiveness, the peculiarities of various forms of speech of primary school children [1,88].

The prerequisites of domestic research on the communicative and speech development of primary school children are the cultural and historical theory of L.S. Vygotsky and the idea that the child's speech is socialized from the very beginning and develops under the predominant influence of social factors; the assertion of the relationship between the assimilation of speech and the mastery of activity, and consequently, the main role of the child's activity in the process of mastering speech. The psychology of speech explores the patterns of assimilation and use of language by a person in the process of his communication with other people, the formation of speech in the process of ontogenetic development of people.

The study of the speech development of primary school children is based on the general position about the decisive influence on the speech development of the leading type of activity and the new conditions imposed on children in connection with the beginning of purposeful learning, giving rise to a new need to improve speech, education and upbringing and is the basis of this improvement. Profound shifts in the speech development of children are due to the beginning of literacy, reading and writing and their transition to theoretical language learning. The general characteristic that most fully reflects the changes in the speech development of primary school children is the normalization of speech and, as a result, conscious and arbitrary control of the process of generation and perception of utterances [2,41].

According to the researchers, a child's mastery of literacy not only improves and enriches his speech, but qualitatively rebuilds all speech structures. During the period of primary school age, the phonemic side of speech develops in the direction of clearer differentiation of sounds and improvement of articulation, the lexical side of speech changes in terms of the formation of concepts and the assimilation of the semantic meaning of the word, qualitative and quantitative changes in vocabulary.

The grammatical structure of speech is being rebuilt in terms of the child's awareness of the relationship between semantic and formal features. The speech of primary school children is also characterized by a complication of forms and functions. Consequently, the educational situation of speech normalization, its introduction in accordance with the rules creates both the need and the possibility of taking into account the social aspects of speech development of children of primary school age [3].

Modern linguodidactics consider speech development both as a process and as a result. The process of speech development is determined by a system of means aimed at:

- "identification and preservation" of psychophysiological inclinations of personality;
- mastering the language system, norms, etiquette;
- mastering the skills to process information to prepare your own statements;
- formation of a holistic optimistic picture of the world.

Speech development as a result is "a system of psychophysiological, speech, cognitive, creative, ideological, spiritual qualities of a person, providing a certain level of content, social significance and value, expressiveness, linguistic perfection, communicative expediency of utterance, in general, its effectiveness" [4, 4]. Therefore, speech socialization should also be considered both as a process and as a result.

In linguistics, D. Himes was the first to draw attention to the fact that knowledge of a language implies not only possession of grammar and vocabulary, but also a clear idea of what speech conditions certain words and grammatical constructions can or should be used.

According to D. Himes, three components are essential for the sociolinguistic description of language ability and its manifestation in speech activity: verbal repertoire (a person's lexical stock), linguistic customs or patterns (established language forms) and areas of speech behavior (areas in which a person communicates) [5].

The analyzed scientific developments allow us to assert that the speech development of children of primary school age must necessarily be aimed at social interaction in a broad sense. Thus, the analysis of scientific literature suggests that despite the indisputable axiom about the formation of a personality through the implementation of speech activity and the close attention of scientists to this issue, there is no unified theory that would consider the speech development of a child taking into account all the characteristics of speech and the peculiarities of its functioning in a socio-cultural environment.

Considering the features and characteristics of the speech development of children of primary school age, it is necessary to turn to the research of the speech socialization of younger schoolchildren. The term "speech socialization" of a child of primary school age reflects the peculiarities of speech development in the specified age period and allows the most complete consideration of social factors in the process of speech development – the social roles of children, their social position, status, level of identity [6,74]. When studying the level of speech development of children of primary school age, it is necessary, in addition to the linguistic and psychological aspects proper, to study the socio-psychological aspect of speech development.

By speech socialization, scientists understand the process of an individual acquiring knowledge, values, social skills and social sensuality, mediated by language signs and the process of speech development of an individual, and the result of speech socialization are the characteristics of a linguistic personality. Considering speech socialization as a process, we can generally denote the levels of speech socialization of primary school children:

- at the cognitive level – the level of development of cognitive processes that determine the mastery of speech. The psychology of speech considers the development of a child's speech as a phenomenon that is based on two fundamental processes: 1) formation of the skill of categorization and operations with concepts, 2) mastery of sign operations;

- at the linguistic level – the level of language and speech competence. Psycholinguistics considers competence as a set of linguistic and speech knowledge necessary for the creation and generation of utterances;

- at the activity level as the level of development of speech skills and abilities. The theory of speech activity considers automated actions for the formation and formulation of thoughts by means of language, and the characteristics of speech skills – as an indicator of mastering speech activity;

- encyclopedic level. Psychosemantics notes that not only the quantitative characteristics of the child's vocabulary, not only the knowledge of the word, but the whole "world of the word" – the real world that stands behind the word - are essential. The methods of psychosemantics allow us to identify the features of personal meanings, characteristics of semantic fields;

- personal level – reflection of the speaker's personal characteristics in speech. Psycholinguistics considers speech utterances and the peculiarities of their perceptions as a way of penetration into linguistic consciousness;

- the interpersonal level acts in communication with other people

- communication, interaction, social perception;

- social level – features of speech organization, due to the peculiarities of social relations, role, status. The concept of "linguistic variability" in sociolinguistics allows us to describe a person's ability to change their own speech activity under various social circumstances [7];

These aspects reflect the level of the child's mastery of speech in the system of its basic functions and characterize the level of use of speech for adequate and effective socialization of the child.

Features of the development of the vocabulary of children of primary school age The age norms of the vocabulary of children of the same age vary significantly depending on the socio-cultural level of the family, since the vocabulary is acquired by the child in the process of communication. The child builds his own language system based on speech samples that he receives from adults. S.N.Zeitlin adheres to this "constructivist" approach to the problem of language acquisition [8,75].

As A.V. Zakharova points out, the vocabulary of a junior schoolboy is considered as a rational language model, since by this age the child has time to learn all the basic models of the native language. Despite the quantitative replenishment of the dictionary, the basic "framework" does not change [9,21].

In addition to expanding the vocabulary of children, words are organized into semantic fields. Based on the analysis of the nature of verbal associations in younger schoolchildren H.B.Serebryakova identified three stages of the organization of semantic fields: the younger student relies on the sensory perception of the surrounding situation and the names of objects surrounding the child predominate as reaction words. Lexical consistency is poorly formed; the learned semantic connections of words that differ from each other in semantics have a situational, figurative connection.

This is manifested in the predominance of thematic associations that rely on certain images: the house is a roof, high is a tree. The semantic field is structurally poorly organized, not clearly designed; concepts and classification processes are formed.

Figurative connections are replaced by connections between words semantically close, differing only in one differential semantic feature, which is manifested in the predominance of paradigmatic associations (tree – birch). There is a differentiation of the structure of the semantic field, the most characteristic relations of which are groupings and oppositions.

According to N.V.Serebryakova, at the age of 7, children experience a qualitative leap in the formation of lexical consistency, in the organization of semantic fields. This is expressed in the fact that the ratio of paradigmatic and syntagmatic reactions in the associative field changes significantly. By the age of 7-8, paradigmatic reactions are much more common than syntagmatic ones. This indicates that the core of the semantic field is already beginning to form in children 7-8 years old.

The organization of lexical consistency and semantic fields is associated with the development of logical classification operations, which are intensively formed in 6-8 years [4,56]. As the child's speech develops, the vocabulary is not only enriched, but also systematized, ordered. Words are "grouped" into semantic fields. In this case, not only the words are combined into semantic fields, but also the distribution of vocabulary within the semantic field. The development of vocabulary in children and adults occurs in different ways. In children, the combination of words into groups occurs mainly on the basis of the thematic principle. For example: dog – kennel, tomato – garden. Adults are more likely to combine words related to the same concept (dog – cat, tomato – vegetable). By primary school age, a normally developing child has a vocabulary that practically meets the needs of communication, makes it possible to begin mastering literacy, to assimilate the basics of sciences [10].

The lexical stock of a child formed before school is the basis for its further quantitative enrichment and qualitative improvement (clarification of the dictionary, orientation in it, correct use of words in independent speech). At primary school age, the accumulation of a dictionary occurs both at the expense of commonly used words and a special dictionary for various academic disciplines. For example, in elementary grades, lexical work is carried out in the lessons of speech development, learning, literacy, reading lessons, familiarization with the outside world, but also in other classes, students get acquainted with new verbal designations.

By assimilating new vocabulary, younger schoolchildren are involved in various types of practical and intellectual activities. Mastering the dictionary, they learn about objects, phenomena; analyzing and comparing them, they learn to isolate their inherent signs and actions [10]. In the vocabulary work of younger schoolchildren, they have to deal with different vocabulary in terms of

functions, conceptual content and structure. By learning the meanings of words in various ways, clarifying and expanding them depending on the context, comparing changes in meanings with changes in grammatical forms, students develop the ability of a conscious, analytical and synthetic approach to the word, acquiring the ability to use the word correctly and forming spelling skills. Thus, dictionary work, pursuing the goal of creating a lexical basis of speech with subsequent expansion and improvement, performs a developing role both in terms of mastering speech skills and skills, and in terms of forming cognitive activity. Such vocabulary work prepares children for further independent assimilation of various vocabulary, since the enrichment of a person's vocabulary does not end in the school period, but continues throughout life.

References

1. Voloshina V. V. Psychological determinants of academic performance of younger schoolchildren: Dis. cand. psychological sciences: 19.00.07. - M.. – 1999. – 165 p.
2. Zimnaya I. A. Pedagogical psychology. - Ed. 2nd, add., ispr. and pererab. - M. : Logos. – 2000. – 384 p.
3. Likhograi E. S. The role of integrated lessons in teaching English [Electronic resource]. Access mode: <http://ext.spb.ru/faq/7523-2015-04-05-10-32-06.pdf>
4. Bezrukikh M. M., Sonkin V. D., Farber D. A. Age physiology (physiology of child development). M. : Academy. - 2013. – 550 p.
5. Eliseeva M. I. Essays on word formation and form formation in children's speech. M. – 2009. – 120 p
6. Kulagina I. Y. Age psychology (Child development from birth to 17 years). - Ed. 5-E. - M. : URAO. – 1999. – 176 p
7. Ponomarev A. Ya. Psychology of creativity and pedagogy. – M. : Pedagogy. – 1976. – 280 p.
8. Tseitlin S. Language and child: Linguistics of children's speech. M. – 2000. – pp. 54-55.
9. Zhestkova E. A., Malysheva O. K. Teaching vocabulary work to younger schoolchildren in Russian lessons // International Journal of Applied and Fundamental Research. – 2015.No. 5 – pp. 8-4.
10. Ivanova N. Y. Integrated lessons in primary school English + [Electronic resource]. Access mode: <http://tefl.svgu.ru/iii-/41-2013/132-2013-04-01-04-11-23>

Калбаева Гумисай Джамболатқызы
Кыдырбаева Ару Русланқызы
Ғылыми жетекшісі: Көптлеуова К.Б.

Мобильді оқыту ойындары шет тілін үйренуде сөздік қорын толықтыру құралы ретінде

Аннотация – бұл мақала мобильді ойындардың шет тілін үйренуде, соның ішінде, лексиканы кеңейтудегі рөлінің маңыздылығына тоқталады және ол SWOT әдісі арқылы егжей-тегжейлі талданады. Нақты мысалда көрсету үшін Duolingo қосымшасының жұмыс істеу принципі қарастырылды.

Кілт сөздер: Мобильді ойын, қосымша, шет тілі, ағылшын, лексика, сөздік қор, Duolingo

Ключевые слова: Мобильные игры, приложения, иностранный язык, английский, лексика, словарный запас, Duolingo

Key words: Mobile games, apps, English, lexicon, vocabulary, Duolingo

Әлем қарқынды дамуда және осы үдерісте ақпараттық технологиялардың алатын орны ерекше және қазіргі күнделікті өмірді оларсыз елестету мүмкін емес. Смартфондар ауқымды қолданысқа енген соң, уақыт қысқартуға таптырмас мобильді ойындарға деген ұмтылыс артты. Соның ішінде, жай атыс-шабыс, көңілді көтеру мен бос уақыт өткізуге бағытталған мобильді ойындарды танымдық пен білім беру мақсатын қамтитындар тез ығыстыруда. Ал ағылшын тілін үйренем деушілерге таптырмайтын құралға айналуға бар мүмкіншілігі бар.

Егер де детальды бір аспектіні қарастыратын болсақ, мобильді ойындар ағылшын тілінде сөздік қорды кеңейте алады. Себебі ұялы телефон замануи адамның қолынан түспейтін гаджет, тіпті, экспрессивті түрде айтатын болсақ, он үшінші мүшесіне айналды деуге әбден болады. Күнделікті почта тексеру, хабарламаға жауап беру, әлеуметтік желіде отыру мен жаңалық оқу секілді іс-әрекеттермен қатар уақытын осындай мобильді ойындарға бөлсе болады. Яғни, уақытты тиімді жұмсау бұл концепцияның басты негізі мен арқауы болмақ, Метрода отырып, жұмысқа бара жатқан немесе басқалай қысқа үзілісте мобильді ағылшын тілін оқыту ойындарын өту арқылы және күніне бірнеше қайта жасау арқылы жаңа сөздерге үйреніп, жадыда бекітуге ыңғайлы болатыны сөзсіз.

Бұндай оқыту ойындары ағылшын тілін қатты үйренгісі келетін бірақ қолы тимейтін адамдарға ең дұрыс бастама, ал күнделікті апта сайын курстар мен мектептердегі тіл үйренушілерге қосымша лексиканы жетілдіру құралы болып табылады. Мектеп оқушылары жастық категориясын жекелей қарастыратын болсақ, қазіргі таңда барлық мектеп жасындағы балалар, тіпті балабақша тәрбиеленушілернің өзі ұялы телефонды ересектерше қолдана алады. Сол уақытының көп бөлігін ойын ойнау мен видео қарауға жұмсайды. Мобильді қосымшаларға деген қызуғышылықты танымдырақ, пайдалырақ арнаға бұратын болсақ ата-ана үшін де, бала болашағы үшін де дұрысы осы.

Осы бір тұста мобильді ойындардың ағылшын тілінде лексиконды арттыру құралы ретіндегі маңыздылығына SWOT талдау жүргізіп көрейік.

S – strengths(күшті жақтары): Мобильді телефон мен ойындардың қолжетімділігі; ыңғайлы құрылым мен қолданушылық интерфейсі; әрқашан қолда болуы, еске салатын хабарламалар жіберу мүмкіндігі, барлық материалдың бір ғана ерде шоғырлануы, ай сайынғы не жыл сайынғы ұялы қосымшадағы жаңарулар, аудио дыбыстаудың болуы.

W – weaknesses(әлсіз тұстары): шынайы оқу құралы ретінде қабылданбауы, кері байланыс пен қадағалау аздығы, жаңа сөздердің қолданушының тіл деңгейіне сәйкес келмеуі, түсінбеушілік пен өателердің орын алуы, мазмұн expertтілігінің төмендігі мен материал шынайылығының аздығы.

O – opportunities(мүмкіндіктері): Лексиканы кеңейту, терең білімді қалыптастыру, синонимдік не біртүбірлік сөздерді игеру, білімін тестілеуден өткізу және соны ресми растай алу мүмкіндігі.

T – threats(қауіп-қатерлері): денсаулыққа зияны, көрудің төмендеуі, телефонға тәуелділік, негізгі оқуға деген концентрация мен ынтаның төмендеуі.

Тақырыпты тереңірек талдау үшін бір мобильді ойынды толығымен қарастырған жөн. Жақсы мысал ретінде Duolingo қосымшасына тоқталайық:

Duolingo - 300 миллионнан астам пайдаланушысы бар әлемдегі ең танымал тіл үйрену платформасы және ең көп жүктелген білім беру қолданбасы. Компанияның миссиясы – оқуды тегін, көңілді және барлығына қолжетімді ету. Duolingo қосымшасы ойын түрде жасалған және оның тиімділігі ғылыми дәлелденген. Өзінің негізгі платформасынан басқа, компания әлем бойынша 2000-нан астам университеттер қабылдайтын қолжетімді және пайдаланушыға ыңғайлы Duolingo English Test деген ағылшын тілін білу тестін әзірледі.

Бірақ Duolingo жай ойын емес. Қолданба пайдаланушыларды ұзақ уақыт бойы пайдалануға әдістемеге, сондай-ақ халықаралық стандарттарға сәйкес келетін оқу жоспарына

негізделген. Тілдің негізгі қызметі – қарым-қатынас. Duolingo пайдаланушылардың шет тілін үйренуі үшін түпкі мақсатқа назар аудара отырып, функционалдық тәсілді қолданады.

Сабақтар мейрамханаға тапсырыс беру сияқты шынайы өмірлік мақсаттарға бағытталған. Пайдаланушылар оқу, жазу, тыңдау және сөйлеу жаттығуларын орындау арқылы осы мақсатқа жету үшін қажетті лексика мен грамматиканы меңгереді.

Duolingo пайдаланушыларға ана тілімізді бала кезімізде үйренгендей, грамматикалық ережелерді үйренуге назар аудармай-ақ тіл үлгілерін дербес анықтауға мүмкіндік береді. Бұл әдіс жасырын оқыту деп аталады. Бұл тіл мен оның ережелері туралы берік базалық білімді қалыптастыру үшін өте қолайлы.

Бірақ кейбір жағдайларда егжей-тегжейлі түсініктемелер әлі де қажет. Сондықтан Duolingo екі нұсқаны да ұсынады! Сабақтардан басқа, пайдаланушылар грамматика, айтылу және пайдалы сөз тіркестерін түсіндіретін «Теория» бөліміне қол жеткізе алады.

500 миллион пайдаланушы үшін жеке оқыту жоспарларын жасау өте қиын сияқты. Машиналық оқыту алгоритмдері әр пайдаланушы үшін қажетті күрделілік деңгейіндегі материалдарды таңдай отырып, үнемі жұмыс істейді.

Тіл үйрену кезінде сөйлеудің әртүрлі түрлерін қабылдау маңызды. Сондықтан біз әртүрлі нұсқаларды ұсынамыз: кездесулер, интерактивті әңгімелер және подкасттар. Бұл қосымша форматтар пайдаланушыларға қарым-қатынас дағдыларын дамытуға, сондай-ақ тыңдау және шет тілін түсінуге көмектеседі. Мұның бәрі тілді шынайы өмірде қолданудың негізгі дағдылары болмақ.

Duolingo командасы сапаны үздіксіз жақсартуға ұмтылады. Курстар студенттердің үлгерімін бағалауға және Duolingo-да жақсартуға болатын аймақтарды анықтауға көмектесетін викториналарды қамтиды.

Қорытындылай келе, мобильді оқыту ойындары шет тіліндегі тілдік қолданыстарды арттыруда алатын орны зор және тиімді болады. Тек сапалы құрылым мен тиімді қолданылатын жағдайда ғана оң әсері болмақ, ал егер шектен тыс және қағалаусыз қолданысқа ұласса пайдадан бұрын зиян шектіруі мүмкін.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТ

1. Кавтарадзе Д. Н. Обучение и игра / Д. Н. Кавтарадзе // Введение в активные методы обучения. — М.: Изд-во «Флинта», 2001.—25 с.
2. Бортничук Е. Н. Словообразование в современном английском языке / Е. Н. Бортничук, И. В. Василенко, Л. П. Пастушенко. — Киев: Высшая школа, 2010. — 354 с.

Kaldibaeva Guldana Lyasovna
Karabayeva Aida Aibolatovna
Kenebaeva Aktoty Shayahmetkyzy
Scientific supervisor Shnar Nurmanova
(K.Zhubanov Aktobe Regional University,
Aktobe, Kazakhstan)

THE SPECIFICS OF TEACHING SPEAKING AT AN EARLY STAGE

Annotation. Speaking as a type of speech activity is one of the four skills in teaching a foreign language. Speaking provides communication and mutual understanding between the speaker and the listener, establishes a relationship. This article examines the importance of speech activity, its forms and components in the content of conversational speech training. The authors reveal the characteristic features of successful oral tasks at the initial stage of learning to speak, emphasize the importance of students' motivations and offer effective exercises that can be used in teaching speaking.

Keywords: linguistics, methodology, abilities, skills, speech activity, speaking.

Аңдатпа. Сөйлеу қарым-қатынас әрекетінің бір түрі ретінде шет тілін оқытудағы төрт дағдының бірі болып табылады. Сөйлеу спикер мен тыңдаушы арасындағы байланыс пен өзара түсіністікті қамтамасыз етеді, қарым-қатынасты орнатады. Бұл мақалада сөйлеу әрекетінің маңыздылығы, оның формалары мен компоненттері ауызекі сөйлеуді оқыту мазмұнында қарастырылады. Авторлар сөйлеуді үйренудің бастапқы кезеңінде тиімді ауызша тапсырмалардың сипаттамаларын ашады, оқушылардың қызығушылығының маңыздылығын атап көрсетеді және сөйлеуді оқытуда қолдануға болатын тиімді жаттығуларды ұсынады.

Түйін сөздер: лингвистика, әдістеме, іскерліктер, дағдылар, сөйлеу қызметі, сөйлеу.

Аннотация. Говорение как вид речевой деятельности является одним из четырех навыков в обучении иностранному языку. Говорение обеспечивает коммуникацию и взаимопонимание между говорящим и слушателем, устанавливает взаимосвязь. Данная статья рассматривает важность речевой деятельности, ее формы и компоненты в содержании обучения разговорной речи. Авторы раскрывают характерные особенности успешных устных заданий на начальном этапе обучения говорению, подчеркивают важность мотиваций обучающихся и предлагают эффективные упражнения, которые можно использовать при обучении говорению.

Ключевые слова: лингвистика, методика, умения, навыки, речевая деятельность, говорение.

Speaking is a form of oral communication, through which information is exchanged, carried out by means of language, contact and mutual understanding are established, the interlocutor is influenced in accordance with the communicative intention of the speaker.

The purpose of this article is to offer the most effective forms and methods of teaching students to speak English at the initial stage. In the course of this work, some basics of communicative communication will be considered, a brief description of dialogic and monological speech will be given. The components of teaching speaking are analyzed, the characteristics of an effective task are given and exercises that can be used in teaching speaking at the initial stage are proposed.

One of the main tasks of modern speaking education is the formation of a secondary linguistic personality capable of successfully carrying out social interaction with speakers of a different culture. Speaking, like listening, is characterized by the presence of complex mental activity based on speech hearing, memory, prediction and attention. It can have different complexity, ranging from the expression of an affective state with a simple exclamation, naming an object, answering a question, and ending with an independent detailed statement. This transition from a word and phrase to a whole utterance is associated with a different degree of participation of thinking and memory.

Speaking as a type of speech activity primarily relies on language as a means of communication. Language provides communication between people contacting, because it is understood both by the one who communicates information by encoding it in the meanings of words selected for this purpose, and by the one who accepts this information by decoding these meanings and changing his behavior based on this information [1].

Speaking is a productive type of speech activity, through which oral–speech communication is carried out together with listening. The purpose of teaching speaking is to develop students' ability to carry out oral speech communication in a variety of socially determined situations in accordance with their real needs and interests. This means that at the end of any type of school, the student should be able to:

- communicate in direct communication, understand and react (verbally and non-verbally) to the oral statements of the partner on communication within the spheres, topics and situations designated by the program for each type of educational institution;
- to speak coherently about himself and the world around him, about what he has read, seen, heard, while expressing his attitude to the perceived information or the subject of the statement [2].

The content of speaking is the expression of thoughts, the transmission of information orally. G.V.Rogova identifies the most important conditions for generating and stimulating speech:

- the presence of the motive of the statement,
- situativeness,
- personal orientation.

All this together gives speech a communicative character [3].

Speaking can take place in a dialogical or monologic form, or in a complex interweaving of dialogue and monologue. Each of these forms have psychological and linguistic features, the consideration of which is necessary when teaching speaking. This is due to the fact that the formation of the skills of monologue and dialogic speech involves a differentiated organization of the material and various methods of working with it.

Monologue speech is defined as the speech of one person addressed to another person or group of listeners (interlocutors) in order to convey information in a more or less detailed form, express their thoughts, intentions, evaluate events and phenomena, influence listeners by persuading or encouraging them to act [4].

The purpose of teaching monological speech is the formation of monological skills, i.e. the ability to communicate-motivated, logically consistent and coherent, sufficiently complete and linguistically correct to express their thoughts orally [5].

Dialogic speech is a process of direct verbal communication characterized by alternating replicas of two or more persons. The main purpose of this form of speaking is the verbal interaction of two or more speakers. The interlocutors act alternately as a speaker and a listener.

The main goal of communication participants is to maintain speech interaction, during which the interlocutors consistently generate speech acts that are diverse in their functional and communicative purpose. These speech acts are aimed at exchanging information and opinions, encouraging action, expressing emotional assessment, observing the norms of speech etiquette [4].

Three components can be distinguished in the content of teaching speaking: linguistic, psychological and methodological [6]

I. The linguistic component is language and speech material that provides students with the opportunity to communicate within the framework of the topics specified in the program, and educational situations that should be implemented in various components of educational and methodological complexes.

Topics and learning situations determine the selection of language units: words, combinations of words, grammatical material and a phonetic minimum that provides students with approximately correct pronunciation sufficient to understand the utterance when communicating.

The selected language material allows you to lay the foundations of speaking already at the initial stage. Students learn language material while working on such speech units as:

- speech samples: *Here is the pen*, or *There are lots of books on the desk*;
- colloquial cliché: *What's up? Happy birthday to you!*
- sample dialogue: *Can I have your pen, please?*

Here you are!

Thank you.

These speech units are designed to assist the student in constructing similar statements of his own, requiring him to transform, combine, replace in order to convey what he wants to say, to communicate.

Practice and observations show that some teachers do not get students to make their own statements with changes to the sample, but reduce all work to memorizing samples by heart and reproducing them in full or slightly abbreviated form, which cannot be considered as speaking.

Speaking about the linguistic component of the activity under consideration, it is necessary to say a few words about extralinguistic elements that play an important role in communication, namely gestures, facial expressions and other means that children also use when communicating in their native language. We pay attention to this because observations show that the foreign language speech of schoolchildren is monotonous, unemotional. The student only verbally tries to convey the idea without resorting to other means. It would be very good to introduce children to some features, for example, the gestures of native speakers. So, when counting, for example, one, two, three, etc., the Russians bend their fingers, and the British unbend them.

II. The second component of the content of teaching speaking is **the psychological component**, that is, mastering the skills and abilities of expressive speech. It is associated with the implementation of operations such as **reproduction**, involving imitation of what was heard from a teacher or in a sound recording. In psychology, it is known that the younger students are, the easier this operation is for them. Second graders easily reproduce not only individual words, phrases, but also whole "speech chains". This is given to fourth graders with great difficulty. Reproduction can be complete or partial. The example "*We can run, jump and play games*" is full reproduction; "*My name is...*" and the name is added, this is a partial reproduction, since the student must put his name. At the initial stage, reproduction plays a very important role, since it is through this operation that pronunciation skills are practiced. The teacher wants the student to imitate close to the sample. Through the same operation, students master the structures and their lexical content. But still the main thing in this operation is the formation of pronunciation skills.

Partial reproduction, in fact, is nothing more than an operation of **substitution** of an element that is necessary to convey what the child wants to say. For example, a speech sample: "*This is a blue pencil*". The students see a blue pencil and reproduce this sample. The teacher shows pencils of different colors one by one, and the students reproduce this speech unit by performing substitution. The teacher can show not only colored pencils, but also pencils of different lengths (long, short), of different quality (good, bad). He can take pens instead of pencils, and then the sample will look like "*This is a blue pen*".

The substitution operation is very important, because it allows you to master the structure of the sentence and show students how to change words to describe the subjects in accordance with reality.

Substitution can be carried out not only at the level of a word, but also phrases, for example:

The ball is on the box, under the box, in the box, next to the box, etc.

By changing the position of the subject, students produce a statement, performing substitution in accordance with the changing location of the subject, and thus assimilate such difficult sound combinations as *in the, on the, at the, next to the* and prepositions of place in English.

The next important operation for the formation of speaking is **transformation** associated with a change in the grammatical formality of the utterance. For example, *I live in Aktobe. Timur lives in Aktobe*. The student changes "I" to "Timur", which leads to the transformation of the verb: *live* into *lives*.

My mother works in this hospital. Tom's mother does not work in this hospital. In this case the statement is transformed into a denial.

Stella is listening to music. Stella listens a lot — Present Progressive transforms into Present Simple.

I am a student. Nick is a student. Suzy is a student. We are students — transformation of the verb to be and the article.

The transformation operation is crucial for mastering the correct grammatical design of utterances, but along the way, pronunciation and lexical skills are improved.

The ability to express thoughts is also related to the **expansion**. For example:

I have got a pencil.

I have got an orange pencil.

I have got a long orange pencil.

I have got a long orange pencil in my bag.

The expansion helps to ensure the completeness of the statement, its informativeness: "I am reporting not only that I have a pencil, but also that it is orange; not only that it is orange, but also long; and, besides, it is in my bag."

The most important operation of speaking is the combination of language and speech means for expressing thoughts. **Combining** is understood as the process of forming phrases and sentences, in which the student uses familiar components in new situations that have not been encountered in the past. For example, the structure *I am fond of...* was worked out in connection with the topic "Sport". The student used this speech unit when talking about his favorite activity or how he spent the evening before: *I am fond of movies. Yesterday I was at the cinema.* This operation goes beyond the skill level and is associated with speech ability.

III. We turn to the consideration of **the methodological component** of the content of teaching speaking, that is, the formation of teaching methods for students to master speaking in English.

Speaking is the most difficult type of speech activity, the mastery of which is fraught with great difficulties. These difficulties are due to the complexity of the process of generating a speech utterance, which is far from simple and takes place in the native language, because, as mentioned above, it is associated with the formulation of thought by means of language.

When learning to speak English, the ability of students to use supports of a different nature is of particular importance. These can be auditory and visual supports, verbal and nonverbal supports, as well as supports in content, i.e. what to talk about and in form, i.e. what language means to use for this. The task of the teacher is to teach the students to use these supports skillfully.

At the initial stage of learning English, mastering the techniques of performing tasks that require substitution, transformation, and combination plays an important role. This needs to be specially taught, since observations show that some students, and there are quite a lot of them, find it difficult to perform tasks that require the use of different operations. For speaking, i.e. the generation of a speech utterance in a foreign language, those operations that we considered in the mechanisms of speech and which are carried out in their native language without the speaker realizing them, should be realized by students when using a foreign language.

It should be noted that it is more difficult to compose effective speaking tasks and then complete them than it is to compose listening, reading or writing tasks. To begin with, it is necessary to determine what an "effective speaking task" means.

The characteristic features of successful speaking assignments are:

- **students speak a lot.** As much as possible of the time allotted for this task is occupied by the students' speaking;

- **equal participation.** Each student gets the opportunity to participate in the discussion. Everyone speaks to a relatively equal degree (not one or two students);

- **high motivation.** Students want to talk because they are interested in the topic of conversation and they have something to say;

- **the language of the available level.** The level of language training is available for conversation. Express thoughts in a clear language, at an accessible level [7].

Below is a list of some types of tasks that are close in content to real communicative actions and aimed at developing and improving oral speech skills and abilities at the initial stage. These tasks can be divided into preparatory and speech/communication exercises for teaching speaking.

The approximate organization of **preparatory exercises** at the initial stage can be represented as follows:

- imitation (without transformation, with a slight transformation of samples);
- modification of sentences (substitutions, expansion or reduction of sentences, replacement of replicas in the dialogue, etc.);
- synonymous and antonymic substitutions;
- combination and grouping (words, sentences, speech formulas);

- design and education by analogy;
- question-answering exercises, etc.

To illustrate the above, we will list some **types of preparatory exercises**:

- answer the question using samples (words, constructions, speech formulas);
- replace the highlighted words in the sentence with synonyms/antonyms;
- name a situation in which the listed speech/etiquette formulas can be used;
- select suggestions in chronological order on topics: "At the doctor", "Writing a letter to a friend", etc.;

Speech exercises contribute to the development of skills to form speech messages in conditions approaching natural communication. They teach:

- unambiguously formulate the main idea;
- synthesize content based on speech experience and all kinds of associations;
- consistently develop thought;
- express the same thought in different ways;
- build a statement taking into account its pragmatic value;
- correlate the statement with the communication situation;
- adapt to the individual characteristics of the communication partner;

Speech exercises **for teaching prepared dialogic speech**:

- answers to questions (short, full, detailed);
- setting nodal questions to the text;
- turning the listened or read monologue text into dialogical text;
- drawing up a dialogue on the topic under study and the given situation;
- dramatization of the monologue text;
- addition or modification of the dialogue; compilation of a directed (or independent) dialogue on the content of the story (film, filmstrip, etc.);
- combining dialogical units given in an arbitrary sequence into a dialogue;
- positive or negative answer to the question and explanation of it;
- completion of the dialogue with a hint orientation (who is talking to whom, where, when and about what), etc.

Speech exercises **for teaching prepared monologue speech**:

- reproduction of coherent utterances with some modification (changing the end or beginning);
- making up a situation or a story (by keywords, according to plan);
- description of a painting or series of paintings (cartoons, silent film);
- reproduction of situations in which the named phrases and speech formulas are used;
- explanation in a foreign language of the title (realities);
- definition and brief justification of the topic of the listened story;
- retelling (close to the text, retelling-abstract, retelling-summary);
- making a plan of the listened story;
- presentation of the dialogue in monologue form, etc.

Speech exercises **for teaching unprepared dialogic speech**:

- making reasoned answers to questions;
- conducting combined dialogues (with replicas and comments of other students);
- conducting role-playing games or quizzes;
- conducting a discussion or dispute;
- round table discussion, etc.

Speech exercises **for teaching untrained monologue speech**:

- inventing a title and its justification;
- description of a painting or caricatures unrelated to the topic studied;
- drawing up a situation based on life experience;
- substantiation of one's own judgment or attitude to the facts;
- definition and justification of the quintessence of the utterance;

- characteristics of the actors (places of action, epochs, etc.);
- evaluation of what has been listened to or read;
- compilation of short announcements and postcard texts.

Exercises of all the listed stages must meet, in addition, the following requirements: be feasible in volume, appeal to different types of memory, perception and thinking, be purposeful and motivated (which implies the presence of a formulation of the final or intermediate goal of performing exercises), activate the mental activity of students, contain life and typical examples and situations.

Thus, the success of speaking a foreign language will depend on several factors. Whether speaking tasks are correctly selected and organized, whether they create an internal need for communication; whether they provide useful practice for the development of oral speech skills; whether dialogic and monologue speech strategies are taught; how much each student gets an opportunity to practice speaking; how comfortable he is in the audience. As a result of the study, it can be concluded that the types of exercises considered are quite effective. They contribute to the formation and improvement of students' speaking and listening skills in English, as well as help them overcome the language barrier and increase motivation to learn the language at the initial stage.

References:

1. Richards, J.C. Teaching listening and speaking: From theory to practice. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
2. Сакаева Л.Р., Баранова А.Р. Методика обучения иностранным языкам (учебное пособие для студентов Института математики и механики им. Н.И. Лобачевского по направлению «педагогическое образование (с двумя профилями подготовки)»). – Казань, КФУ, 2016. – 189с.
3. Рогова Г.В., Верещагина И.Н. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в общеобразовательных учреждениях. М., 1998.
4. Колесникова И., Долгина О. «Англо-русский справочник по методике преподавания иностранных языков» - СПб., 2001. – С.52.
5. Шатилов С. Ф., Методика обучения немецкому языку в средней школе, Москва: Просвещение, 1986 – 223 с.
6. Бредихина, И. А. Методика преподавания иностранных языков : Обучение основным видам речевой деятельности : учеб. Пособие. М-во образования и науки Рос. Федерации, Урал. федер. ун-т. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2018.— 104 с.
7. Martin Parrot. Task for Language Teachers. A resource book for training and development. Cambridge University Press, 1993. 325 с.

Калымова Дана Ертилеуовна
Айтқұлова Асылжан Қонысбекқызы
Жаканова Айида Кайратовна

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА СЫНИ ОҚИҒАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БЕЛСЕНДІЛІГІН БАҒАЛАУ

Аннотация. Бұл мақалада балаларға шет тілін үйрету кезінде сыни оқиғаларды қолдану арқылы оқушылардың белсенділігін бағалау мәселелері қарастырылғын. Балаларға шет тілін үйрету бүгінде өте танымал екені атап өтіледі. Дегенмен, балаларды оқыту, ересектерге шет тілін оқытудан айтарлықтай ерекшеленеді, бұл бірқатар мәселелерді тудырады. Талдау нәтижесінде бұл мақалада балаларға шет тілін оқытудың тиімді жолдары табылды және олардың шешімі көрсетілген.

Кілт сөздер: балаларды оқыту, сыни оқиғаларды қолдану, оқу проблемалары, психологиялық сипаттамалар, балаларға ағылшын тілін үйрету.

Қазіргі таңда еліміздің болашақ ұрпақтарын тәрбиелеу бағытындағы білім беру мәселесі- мемлекетіміздің басты ұстанымдарының бірі. Осы ұстанымға жетудің бірден- бір жолы: әлемдік білім кеңістігінен орын алу, өркендетті, қуатты елдер қатарына қосылу болып табылады. Оқытудың инновациялық технологияларын пайдалана отырып білім сапасын арттыру, сондай- ақ рухани жан дүниесі бай, жан- жақты дамыған ұрпақ тәрбиелеу- осы ұстанымдардан туып тұрған өзекті мәселелердің бірі.

Бүгінгі таңда білім саласының алдында дайын білімді, дағдыларды меңгеретін, шығармашылық бағытта жұмыс істейтін, тың жаңалықтар ашатын, біртума ойлау қабілетімен ерекшеленетін жеке тұлға қалыптастыру міндеті тұр.

Қазақстан Республикасы” Білім туралы ” Заңында”Білім беру жүйесінің баты міндеті- жеке адамның шығармашылық, рухани және дене мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, жеке басының дамуы үшін жағдай жасау, интеллектін байыту”деп атап көрсетеді. Сондықтан жалпы білім беретін мектеп қабырғасындағы әрбір пән оқушыны дара тұлға ретінде жетілдіруге, оның шығармашылық қабілеттерін дамытуға алғы шарт жасауы керек деген қағида берік орнықты.

Мектепте ағылшын тілі сабағында, сыни жағдайларды шешу барысында оқушылардың белсенділігін бағалау туралы айтар босақ, қазіргі уақытта ағылшын тілін оқытудың тиімділігін арттыру мәселесі өзекті болуда. Қазақста Республикасының «Білім туралы» Федерациялық заңына сәйкес, бүгінгі таңда ағылшын тіліне сұраныс өте жоғары. Мұғалім сабақты жоспарлағанда әрбір оқушының жеке тұлғасын дамытуға барлық мүмкіндіктерді жасауға ұмтылуы керек. Сыни оқиғаларды пайдалану жақсы нәтиже береді, жоғары сынып оқушыларының қызығушылығын арттырады, жинақылыққа ықпал етеді. Сыни оқиғалар оқушының шығармашыл тұлға болып қалыптасуына, өзіне деген сенімділігін арттыруға үйретеді және көмектеседі.

Сыни оқиғалар оқушыны оқу процесіне тартуға көмектеседі. Сыни оқиғаларды оқытудың кез келген кезеңінде қолдануға болады. Ағылшын тілін оқытуда оқу процесін оқушының танымдық қызығушылығын ғана емес, оның шығармашылық белсенділігін дамытатындай етіп ұйымдастырудың маңызы өте зор. Сыни оқиғалар оқытылатын сабақтың тақырыбына студенттердің үлкен қызығушылығын тудырады. Қазіргі мектептердегі оқыту тәжірибесі оқушылардың сыни жағдайларда көрсеткен белсенділігінің танымдық күш жігерін тудыратынын және осылайша білім мен дағды деңгейін оң әсер ететінін дәлелдейді. Сонымен қатар, сыни оқиғаларды шешу барысында танымдық пен белсенділік оқушыны баурап алатыны сонша, оның өзі танымдық ірекетке айналады.

Мектеп оқушыларына шет тілін үйрету, мұғалімнен жоғары білімді ғана талап етпейді, сонымен қатар кәсіби шеберлікті, балаға деген жақсы қарым қатынасты және де ұсынылған мағлұматты игеріп қана қоймай пәнге деген қызығушылығын арттыру.

Бұндай нәтижеге еңбектену, іздену арқылы жетуге болады. Осыдан алынған жетістік толықтай оқытушының ынтасына, еңбек сүйгіштігіне және де бойындағы жағымды әрі тартымды қасиеттеріне толықтай байланысты. Мектеп пен жоғары немесе орта білім беретін оқу орындарының айырмашылығы ол, мектепте мұғалім баланың алғашқы ұстазы әрі ең беделді адамы болып табылады ал жоғарғы оқу орындарында ол жай ғана оқытушы.

Сол себепті әр баланың жасына және сабаққа деген ынтасы мен жігеріне аса мін берген жөн.

Мектеп мұғалімдері шет тілін оқытуда бірқатар қиындықтармен кездеседі, бірақ ондай мәселелер мұғалімнің кәсіби маман екендігіне күмән тудырмайды, керісінше баланы ынталандыруы керек. Мектепте шет тілін оқытуда белгілі бір проблемалар туындауы мүмкін, бірақ олар мұғалімнің кәсіби өсуіне кедергі емес, ынталандыру болуы керек. Олардың ішінде мыналарды бөліп көрсетуге болады:

1) Баланың жасына байланысты психологиялық ерекшеліктерін ескеретін ерте оқыту мәселесі.

2) Балалардың сабаққа деген қызығушылығын арттыру мақсатында тілді үйрету кезінде сабақты ойын ретінде немесе түрлі ойындарды қосу міндеті.

3) Бастауыш сынып оқушыларына жазбаша сөйлеуді үйретудің қиындығы;

4) Сабақта уақыттың жетіспегендіктен фонетикалық тапсырмаларды оқыту мәселесі.

Шет тілін психологиялық тұрғыдан зерттесек – бұл "мидағы қыртыстарда жаңадан сөйлеуді үйренудің күрделі процесі, ол бұрыннан біліп үйренген өз тілімізбен яғни ана тілімізбен қатар өмір сүре бастайды және үнемі өзара әрекеттеседі.

Зерттеушілер мен тәрбиешілер балалардың 3 жастан 10 жасқа дейінгі шет тілін үйренуге өте сезімтал екенін байқады, бұл мұғалімге бастауыш сынып оқушыларымен тиімді сабақ өткізуге мүмкіндік береді: "арнайы сабақтарды 3-10 жас аралығындағы балалармен бастауға болады, үшке дейін — тырысудың еш қажеттілігі жоқ себебі бала өз тілін еркін меңгеруі қажет, оннан кейін-тез оң нәтиже алуға үміттенеміз алмаймыз себебі орта деңгейден жоғары коммуникативті және лингвистикалық қабілеттері бар студенттердің аз ғана бөлігі үшін мүмкін болатын нәтиже".

Баланың психологиялық және жас ерекшеліктеріне әсер ететін ерте білім беру мәселесі әрдайым өзекті болып табылады, өйткені бастауыш сыныпта шет тілін үйрену балалардың дамуындағы ең қолайлы уақыты және осы жас аралықта бала білемді тез үйренеді және тез қабылдайды. Б. Беляев, Г.Рогова және басқа да зерттеушілердің айтуынша шет тілдерін оқыту мен психология тығыз байланысты.

Бастауыш сынып оқушылары өздерінің жас ерекшеліктеріне байланысты ұқыпсыз келеді, сол себепті бала сабақ барысында көп алаңдап, ұсынылған материалды дұрыс қабылдамауы мүмкін немесе мұғалімнің айтқан сөзін ескермей тыңдамауы мүмкін, бірақ ол үшін баланы жазалаудың еш қажеті жоқ.

Зерттеушілер тек үшінші сынып оқушыларының ғана назары бүкіл сабақ бойы үздіксіз сақталуы мүмкін екенін байқайды. Бастауыш мектепте оқу кезінде баланың қалыпты дамуымен, ауысудан басқа, зейіннің барлық қасиеттері ересек адаммен бірдей болады. Бастауыш сынып оқушыларының назарын аудару ересектерге қарағанда жақсы дамыған, бұл жүйке процестерінің қозғалғыштығымен түсіндіріледі.

Бастауыш сынып оқушыларымен жұмыс жасаудың ерекшелігі-оқушылардың өздеріне қызықты әрі пайдалы болатын оқыту жолдарын таңдау тиімділігі. Оқушылар көрнекі материалды жақсы есте сақтайтындығын ескеру қажет: оларды қабылдау жоғары эмоционалдылықпен және кескіндердің жарықтығымен сипатталады.

Балалардың білімге деген құштарлығын арттыру мақсатында ойындарды сабаққа тиімді әрі қызық етіп енгізу міндеттеледі. Бастауыш мектеп оқушылары схемалар мен символдарды қабылдауы қиынырақ, ал көрнекі материал қызығырақ әрі әдемі. Оқу процесінде балаларға жарқын бейнелер, оқиғалар мен іс-әрекеттердің жиі өзгеріп тұрғаны абзал, әйтпесе олар тез шаршайды. Шет тілін үйрену барысында көптеген дене мүшелері қызмет етеді: визуалды — көрнекі материалды қабылдау үшін, есту — ауызша сөйлеуді қабылдау үшін, кейбір жаттығулар жанасуды қажет етеді.

Бастауыш сынып оқушыларының жасында жазбаша сөйлеуді меңгерудің қиынға соғады. Жазбаша тілді оқыту қазіргі тілді оқыту әдістемесінің маңызды аспектілерінің бірі болып табылады. Жазуды игере отырып, "тілдің лексикалық қоры мен грамматикалық құрылымын игеруді, сондай-ақ оларды практикалық қолдануды, меңгерілген материалды қолдана білуді, атап айтқанда, оқылған мәтіннің мазмұнын немесе өздігінен құрастырылған мәтінді дәйекті, түсінікті түрде жеткізе білуді" қамтитын үйлесімді сөйлеу дамиды.

Яғни ана тілінде де, шет тілінде де жазбаша сөйлеуді меңгеру тұтас тілдік тұлғаның қалыптасуына тікелей әсер етеді, сондықтан бұл аспект мұғалімнің ерекше назарын талап етеді, өйткені балалық шақта қалыптасқан барлық нәрсе болашақта жеке дамудың негізін құрайды. Балаларға шет тілін үйретудің сан алуан жолдары бар, бірақ бұл жерде оның ең керегін дұрыс таңдау ғана емес, бастауыш мектепте мұғалімнің тұлғасы, оның оқушыларды қызықтыру, тақырыпты қызықты жеткізу, балаларды оқуға үйрету қабілеті ерекше маңызды болып табылады. Сол себепті бұндай мәселені шешу үшін, ең алдымен, бастауыш сынып

оқушыларын оқытуға мұғалімдердің сауаттылығына және тақырыпты ашық жеткізуіне мән берген жөн.

Ағылшын тілі пәнінде де шығармашылыққа, интеллектіні дамытуға берілетін тапсырмаларды қолданған жөн. Бұл сабақтар балалар үшін өте қызықты сабақтардың біріне айналады. Алғаш заттарды салыстыру, ұқсастығын, айырмашылығын анықтау сияқты қарапайым тапсырмалардан басталған жаттығулар бірте-бірте баланың тез ойлап, шұғыл шешім қабылдауын талап ететін, оны жан-жақты дамытуға әсер ететін тапсырмалар түріне ауыса бастады. Әсіресе дамытушылық мақсаты «жасырын» тұрған бір қарағанда қызықты көрінетін дидактикалық ойындар жоғары эмоциялық жағдайда өтеді.

Оқушыларға тілді оқытудың алуан түрлері ұсынылғын, бірақ ол балаларды шынымен қызықтыруға және баурауға болатын әдістер болуы тиіс. Сабақтар мұғалімнен көп уақытты қажет етпейді, ұсынылған ойлар дұрыс жүзеге асса нәтижелі болады. Мектептегі оқушыларға шет тілін үйрету мұғалімнен ерекше шеберлікті талап етеді, өйткені оған үлкен жауапкершілік жүктеледі. Шет тілін білу ғана емес, оны үйрете білу, өз ісін жақсы көру, әдепті, жауапкершілікті болу маңызды.

Әрине, осы мәселеден басқа, көптеген басқа мәселелер бар, бұл тек шет тілдерін оқыту жүйесі пассивті оқытудың ескі стереотиптерін бұзуға ықпал ететін күрделі жетілдіруді қажет ететіндігін растайды. Оқушыларды ойлауға, мұғаліммен бірге өмірдің қиын сұрақтарына жауапты бірге іздеуге итермелейтін амалдар қажет.

Бұндай жағдайда оқушылардың сабаққа деген ынтасын оятып, сонымен қатар берілген оқу материалдарының құндылығы мен тартымдылығы, мұғалімнің кәсіби және іскерлік ерекшелігі үлкен рөл атқарады. Бастқы кезде студенттердің сабаққа қатысу белсенділігі, қызығушылығы, жоғары болады, сондықтан мұғалім оны жаңа оқу құралдарын, интерактивті тақтаны тиімді пайдаланып, қызықты тапсырмалар мен қосымша материалдарды кең көлемде пайдаланып, сонымен қатар сабаққа білім алушылардың өзара қатысуын күшейтіп, жаңа заманның әдістерімен технологияларын пайдалану арқылы қолдауға міндетті.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Herfst, S. I., van Oudenhoven, J. P. and Timmerman, M. E. Intercultural effecti-veness training in three Western immigrant countries: A cross-cultural evaluation of critical incidents. *International Journal of International Relations*, 2018-32

2. Устинова Е. С. Колкер Я. М., Как достигается сотрудничество преподавателя и обучающегося // *Иностранные языки в школе*. – 2018. – № 11. – 65.

3. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучению иноязычному говорению. – *Высшая школа*, 2017. – С. 144–145.

**Қарағойшина Ә.Ж. I курс магистранты
Ғылыми жетекші: Мейірбеков А.Қ.
Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе
өңірлік университеті**

ВИДЕО ТЕХНОЛОГИЯЛАР НЕГІЗІНДЕ ОРТА МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЛИНГВОМӘДЕНИ ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Түйіндеме

Мақалада мектеп оқушыларына білім беруде видео технологиялар пайдалану және лингвомәдени құзіреттілігі қарастырылған.

Резюме

В статье рассматриваются использование видеотехнологий и лингвокультурной компетенций в обучении школьников.

Summary

The article considers the use of video technology and linguocultural competence in the education of schoolchildren.

Мектепте оқыту процесін ұйымдастырудағы басымдық жеке тұлғаның қалыптасуына, оның өзін-өзі танытуына мүмкіндік туғызуы қажет. Жалпы орта білім берудің жоғарғы соңғы сатысында оқушылардың қоғамдық және азаматтық өзін-өзі анықтауына қолдау көрсететін негізгі құзіреттіліктер түріндегі функционалдық сауаттылық пен әлеуметтік бейімделудің қалыптастырылуы қамтамасыз етілуі тиіс.

Оқушының қабілеттерін, мүмкіндіктері мен бейімділігін ескере отырып, оның тұлғасын оқу-тәрбие процесінің орталығына қоятын оқушыға бағдарланған әдіс шет тілінің коммуникативтік құзіреттілігінің әлеуметтік-мәдени құрамдас бөлігіне ерекше мән беруді білдіреді. Бұл білім берудің мәдени бағыттылығын, мектеп оқушыларын оқытылатын елдің/тілдің елдерінің мәдениетімен таныстыруды, өз елінің мәдениетін жақсырақ түсінуді, оны шет тілі арқылы көрсете білуді қамтамасыз етуі керек. Шет тілдеріндегі үлгілі бағдарламаларды оқытудың интеграциялық мақсаты ретінде шет тілінің коммуникативтік құзіреттілігін, яғни мектеп оқушыларының шет тілінде қарым-қатынас жасау қабілеті мен нақты дайындығын және шетелдің ана тілінде сөйлейтін адамдарымен өзара түсіністікке қол жеткізуін қалыптастыру қарастырылады, сондай-ақ мектептегі оқу пәні арқылы мектеп оқушыларын дамыту мен тәрбиелеу.

Лингвомәдениеттану құзіреттілігі - мәдениетаралық қатысым жағдайында лингвомәдениеттану дағдыларын орында пайдалана білумен ерекшеленетін көп сатылы, бірі екіншісіне тәуелді бірнеше кезеңдері бар, өз сөзін дұрыс ұйымдастыра білумен, ең соңында басқа мәдениет өкілімен еркін тілдесуге қол жеткізуімен айқындалатын құзіреттілік. Жалпы алғанда лингвомәдениеттану құзіреттілігіне анықтама берсек: «Лингвомәдени құзіреттілік дегеніміз - басқа лингвомәдени қоғам өкілімен тілдік қатынас кезінде тіл бірліктерінде көрінетін әлем туралы білім негіздерін меңгеруі арқылы мәдениеттер сұхбатына танымдық іргетас жасай тілдесе алуын қамтамасыз ететін өзара әрекеттестік пен өзара түсіністік жағдайында сөйлесуге дайындығы лингвомәдениеттану құзіреттілігі болып саналады». айтады.

Өздеріңіз білетіндей, білімнің өзі белгілі бір дағдылар мен оларды пайдалану дағдыларынан тыс, адамды тәрбиелеу және оны оқу орнының қабырғасынан тыс нақты әрекетке дайындау мәселесін шешпейді. Қазіргі уақытта мәселе кеңірек қойылуда: білім берудің мақсаты білім мен дағдыларды ғана емес, жеке тұлғаның белгілі бір қасиеттерін, жастарды қоғамдағы одан әрі өмір сүру үшін «қаруландыруға» тиіс негізгі құзіреттерді қалыптастыру (К.В. Фокина, Л.Н. Тернова), N. V. Костычев). Беріндегі симпозиумда бұл құзіреттер әзірленді.

Коммуникативтік құзіреттілік. Бұл құзіреттілік көп құрамды. Еуропа Кеңесі шет тілін білудің шекті деңгейін анықтады. Олай болса, шет тілін оқыту мақсатының барлық құрамдас бөліктері бір-бірімен байланысты және бір-бірін өзара шарттайды. Оқытудың мақсаты – мәдениетаралық қарым-қатынас қабілетін дамыту – өзінің мәні бойынша интегративті, деп есептейді Е.И.Пассов. Құрамдастардың бірін (прагматикалық немесе жалпы білім беру) жете бағаламау, сондай-ақ гипертрофия сөзсіз жағымсыз салдарға әкеледі, бұл студенттердің мәдениетаралық қарым-қатынас құралы ретінде оқытылатын шет тілін меңгеру сапасына теріс әсер етеді.

Смит Ф., оқу кезінде ақпараттың екі түрі қажет: көрнекі (басылған мәтіннен) және көрнекі емес (тілді түсіну, берілген пәнді, құбылысты білу, жалпы оқу қабілеті және әлем туралы білім). Оқырманда визуалды емес ақпарат неғұрлым көп болса, соғұрлым оған көрнекі ақпарат қажет емес және керісінше. Біз еркін оқи бастағанда, біз бұрыннан білетінімізге көбірек, ал терілген мәтінге азырақ сене бастаймыз. Осыған байланысты оқу белсенді конструктивті процесс болып табылады. Оқу процесінде біздің миымыз біз

қабылдайтын шындықтың механикалық көрінісін емес, мысалы, әріптердің белгілі бір тізбегін, бірақ біз құрастыратын семантикалық бірлікті қабылдайды және сақтайды. Мағынаны құру интерактивті әрекет ретінде жүреді, оның барысында екі ақпарат көзі өзара әрекеттеседі - дереккөзден алынған ақпарат және оқырманға қолжетімді білім. Оқудың әртүрлі түрлеріне әртүрлі тәсілдермен жақындауға болады. Миролубов А.А., Рахманов И.В. және Цетлин В.С. олардың сөздіксіз және толық тікелей түсініп оқуға қажетті дағдыларды немесе сөздікпен оқумен байланысты, дискурсивті түсіну элементтерімен байланысты дағдыларды өңдеуіне байланысты оқу оқуының екі түрінің ең маңызды қарсылығын қарастырыңыз. Бұл қондырғының ұзақ тарихы бар. Оқытуға назар аударған барлық әдістемелік жүйелерде біз мәтінді егжей-тегжейлі зерделеу, оны мұқият декодтау, осы жұмыс процесінде лингвистикалық материалды меңгерумен байланысты оқудың басқа түріне қарсы келетін әдістер туралы айтып отырмыз. - мәнерлеп оқу, оның мақсаты оқылғанның негізгі мағынасын түсіну. Тиісінше, біз Stiro O.-ны статикалық және курсорды оқу терминдерімен кездестіреміз. Одан кейін әдістемелік әдебиеттерде қарқынды және көлемді оқу сияқты терминдер ажыратылады. Соңғы терминдер аналитикалық (түсіндірмелі) және синтетикалық оқу. Соңғысы, көптеген әдіскерлердің пікірінше, ең табысты болып саналады, өйткені олар мәтіндер материалына деген екі көзқарас арасындағы ең түбегейлі айырмашылықтарды - түсіну негізі ретінде тілдік материалды бөлудің маңызды рөлін және синтетикалық тұтас қабылдауды атап өтеді. лингвистикалық формасы мен мазмұны. Оқудың осы түрлерінің әрқайсысының міндеттеріне заманауи көзқарас өзінің өзіндік ерекшелігімен ерекшеленеді, бірақ олардың түбегейлі қарсылығы күшінде қалады.

Сонымен, оқу – мақсатына қарай өзгеріп тұратын процедуралық жағы аналитикалық-синтетикалық сипатта болатын күрделі перцептивті-психикалық мнемоникалық әрекет (Қыс И.А.). Сөйлеу әрекетінің бұл түрін еркін жүзеге асыратын оқырман жетілген, ол әр уақытта тапсырмаға сәйкес келетін оқу түрін таңдай білуінің арқасында оны дұрыс ғана емес, сонымен қатар тез шешуге мүмкіндік береді. техникалық дағдыларды толық автоматтандыру. Оқудың сөйлеу әрекетінің басқа түрлерімен тығыз байланысты екенін атап өткен жөн. Ең алдымен, бұл жазумен байланысты болды, өйткені оқу да, жазу да тілдің бір графикалық жүйесін пайдаланады. Шетел тілін оқытуда сөйлеу әрекетінің осы түрлерін өзара байланыста ескеріп, дамыту қажет. Сонымен қатар, оқу тыңдаумен байланысты екенін айту керек, өйткені екеуі де қабылдаумен (қабылдаумен), талдаумен және синтезмен байланысты перцептивті - психикалық әрекетке негізделген. Тыңдаған кезде тыңдаушы дыбысты сөйлеуді, ал оқырман жазылғанды қабылдайды. Сонымен қатар оқу сөйлеумен де байланысты. Дауыстап оқу (немесе дауыстап оқу) «бақыланатын сөйлеу». Үнсіз оқу – бұл бір уақытта ішкі тыңдау және ішкі сөйлеу. Мақсатқа байланысты оқу, көру, кіріспе, оқу және ізденіс оқу болып бөлінеді. Жетілген оқу қабілеті оқудың барлық түрлерін меңгеруді де, берілген мәтіннен ақпарат алу мақсатының өзгеруіне байланысты оның бір түрінен екіншісіне өтудің жеңілдігін де білдіреді.

Ақпараттық технологиялар мен интернеттің қарқынды дамуы адамдар арасындағы коммуникациялық қарым-қатынасты арттыруда. Бұл өз кезегінде үлкен көлемдегі сандық ақпараттың жинақталуына алып келді.

Видео технологиялар оқу процесін байытады, қабылдау процесіне тарта отырып, оқытуды тиімді етеді білім беру ақпараты оқушының сенсорлық компоненттерінің көпшілігі.

Бүгінгі таңда видео технологиялар ақпараттандырудың перспективті бағыттарының бірі болып табылады. оқу процесі. Бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз етуді, материалдық-техникалық базаны жақсарту, сонымен қатар педагогикалық кадрлардың міндетті біліктілігін арттыру білім беруде заманауи ақпараттық технологияларды табысты қолданудың болашағын көреді. Мультимедиялық және гипермедиялық технологиялар қуатты бөлінген білім беру ресурстарын біріктіреді, олар қалыптасу және көрініс беру ортасын қамтамасыз ете алады. негізгі құзыреттер ең алдымен ақпарат пен коммуникацияны қамтиды. Мультимедиялық және телекоммуникациялық технологиялар жүйеде принципті жаңа әдістемелік тәсілдер ашады жалпы білім беру. Мультимедиа негізіндегі интерактивті

технологиялар ауыл мектебінің «провинциализм» мәселесін интернет-коммуникация негізінде де, интерактивті CD-курстар мен мектептерде спутниктік интернетті пайдалану арқылы да шешеді.

Мультимедиа – заманауи техникалық және бағдарламалық құралдарды пайдалана отырып, интерактивті бағдарламалық қамтамасыз етудің басқаруымен көрнекі және дыбыстық эффектілердің өзара әрекеттесуі, олар мәтінді, дыбысты, графиканы, фотосуреттерді, бейнелерді бір сандық бейнеде біріктіреді.

Гипермедиа – мультимедиялық объектілер арасында жылжу үшін гипермәтіндік сілтемелер арқылы байланысқан компьютерлік файлдар. Қолда бар бағдарламалық өнімдер, соның ішінде дайын электронды оқулықтар мен кітаптар, сонымен қатар өздерінің әзірлемелері мұғалімге оқытудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді. Интернет мұғалімнің ақпаратты табу мен алуда, әріптестермен қарым-қатынас құралы ретінде таптырмас көмекшісіне айналуға.

Мультимедиялық технологияларды қолдану

1. мультимедиялық презентацияларды қолданумен сабақтар мультимедиялық проекторларды, резиденттік анықтамалықтарды, автоматтандырылған оқыту жүйелерін, әртүрлі бағдарламалардың бейнежазбаларын және т.б. қолдану арқылы компьютерлік сыныптарда өткізіледі;

2. сабақтардың едәуір бөлігін іскерлік ойындар түрінде өткізген жөн; тапсырмалар ретінде нақты өмірде көп нұсқалы және қойылмаған тапсырмалар, әсіресе түлектер кәсіби қызметінде кездесетін тапсырмалар берілуі керек;

Видео технологиялардың артықшылықтары

Оқытуда видео технологияларды пайдалану дәстүрлі оқытумен салыстырғанда келесідей артықшылықтарға ие:

- түсті графиканы, анимацияны, дыбысты, гипермәтінді пайдалануға мүмкіндік береді;
- тұрақты жаңарту мүмкіндігін береді;
- басып шығаруға және көбейтуге төмен шығындарға ие;
- оған интерактивті веб-элементтерді, мысалы, тесттерді немесе жұмыс кітабын орналастыру мүмкіндігін береді;
- дәйексөзге арналған бөліктерді көшіру және тасымалдау мүмкіндігін береді;
- гиперсілтемелердің көптігіне байланысты материалды өтудің сызықты еместігіне мүмкіндік береді;
- қосымша әдебиеттерге гиперсілтемелер орнатады сандық кітапханалар немесе білім беру сайттары.

Ұсынылып отырған тәсілдің негізгі мақсаты – мазмұнды ұйымдастыру процесін зерттеуге және оны аудиторияға түсінуге ыңғайлы формада көрсетуге бағыттау.

Біздің ойымызша, видео технологиялар құралдардың ең прогрессивті мүмкіндіктері олардың білім берудің интерактивті көп арналы құралы ретінде оқу процесінде пайдалануында. Мектеп оқушыларын оқыту жүйесіндегі ғылыми-зерттеу, жобалық әдіс, өзіндік мультимедиялық/гипермедиялық жобаларды жасау, жалпы мәдени-пәндік оқыту пәндерінің барлық блоктарында мультимедияны білім беру мақсатында үнемі пайдалану дәстүрлі оқытуды түрлендіруге мүмкіндік береді. дамушы және жасампаз процеске айналады.

Ақпараттық технологиялар жаңа ұғымды меңгеруге, заңдылықты байқауға, өзіндік гипотезаны алға тартуға, мұғалімге қарамастан оқу процесінде сұрақтардың өз бетінше туындайтынын сезінуге бірегей мүмкіндік беруге мүмкіндік береді.

Бүгінгі таңда мультимедиялық технологиялар оқу үдерісін ақпараттандырудың перспективті бағыттарының бірі болып табылады. Бағдарламалық-әдістемелік қамтамасыз етуді, материалдық-техникалық базаны жақсарту, сонымен қатар педагогикалық кадрлардың міндетті біліктілігін арттыру білім беруде заманауи ақпараттық технологияларды табысты қолданудың болашағын көреді. Видео технологиялар білім беру ақпаратын қабылдау

процесіне оқушының сенсорлық компоненттерінің көпшілігін тарта отырып, оқу процесін байытады, оқуды тиімді етеді. Видео технологиялар арқасында ауызша сөйлеу статикалықтан динамикалыққа ауысты, яғни уақыт өте келе зерттелетін процестерді қадағалау мүмкін болды. Мұндай видео технологияларды білім беру жүйесінде қолдану қолданушы қабылдаған ақпаратты қабылдау және түсіну механизмін өзгертеді. Білім беруде «виртуалды шындық» жүйелерімен жұмыс істегенде ақпаратты қабылдаудың сапалық өзгерісі байқалады. Бұл жағдайда қабылдау тек көру және есту арқылы ғана емес, сонымен қатар жанасу және тіпті иіспен де жүзеге асырылады. Оқытудың көрнекілігінің дидактикалық принципін принципті жаңа деңгейде жүзеге асырудың алғы шарттары бар.

Сондықтан виртуалды шындық технологиясын қолдана отырып видеотехнологиялар құралдарын оқу процесінде оқу материалын жақсырақ түсінуді және меңгеруді қамтамасыз ете алады. Дегенмен, виртуалды шындық жүйелерінің деңгейі неғұрлым жоғары болса, соғұрлым оларды жасауға көп жұмыс жұмсалуды керек, мұғалімдер мен студенттерге қолжетімді ақпараттандырудың техникалық құралдары соғұрлым жетілдірілуі керек екенін түсіну маңызды.

Заман талабына сай технологияларды қолдану ауқымы, түрлері өзгеріп отырады. Бірақ, ең басты технологияларды тиімді, жүйелі қолдану керек.

Әдебиеттер тізімі:

1. Овсишер Г.М., Овсишер М.В. Интернет и образование: первые шаги. В сборнике: Стратегии обучения английскому языку: теория и практика. Самара, 1998. с. 88
2. Мультимедиялық технологияларды білім беруде қолдану. – М., 2006. – 51 б.
3. Рогова Г.В., Верещагина М. «Методика обучения английскому языку» М., «Просвещение» 2000
4. Колесникова И.Е. Игры на уроке английского языка. 1999 ж.
5. Мектептегі шет тілі, 2006 ж
6. Google ақпараттық порталы

Kanzharova Akbayan
(Kazakhstan, Aktobe)

THE ROLE OF TEACHING PRACTICE IN THE TRAINING OF FOREIGN LANGUAGES TEACHERS

В данной статье авторы с позиций партисипативного подхода рассматривают структуру, содержание и особенности организации педагогической практики будущих учителей иностранного языка как компонента их профессиональной подготовки.

The authors of this article consider the structure, contents and organizational peculiarities of the teaching practice of prospective foreign language teachers. This component of professional training is studied from the angle of participative approach.

Ключевые слова: педагогическая практика, компетенция, партисипативный подход.
Key words: teaching practice, competence, participative approach.

The current state of the scientific community indicates that as a result of the search for new educational paradigms capable of forming a new worldview of the subjects of the educational process, a new pedagogical reality is emerging. Proceeding from this, in the context of changing international, state and regional conditions, innovative trends in the education system, conditioned by the real needs of society and the individual, create not only prerequisites for updating the pedagogical education system, but also identify the source of school development. According to many scientists (L.E. Alekseeva, N.V. Bagramova, I.A. Zimnaya, etc.), this source is the creativity

of teachers, which is reflected in the development and introduction of new teaching content, new educational technologies, in the extrapolation of the world experience of teaching foreign languages to current practice.

There is no doubt that the appeal to the competence-based model of training makes it possible to eliminate the existing gap between academic knowledge and practical skills, as well as to create a learning environment for the inclusion of a person in an independent (autonomous) activity. In this regard, within the framework of the training of a foreign language teacher, the issue of the validity of pedagogical practice is of particular importance, since knowledge itself outside of certain skills and abilities of their use does not solve the problem of preparing a person for practical activity [3].

It is in pedagogical practice that a student acts for himself both as an object of management and as a subject of management, planning, organizing, implementing and controlling his actions. In a sense, he assumes the functions of a teacher. In other words, the value of the practice lies in the fact that it provides the creation of an educational context that is as close as possible to the future professional activity of students. Consequently, the work of students in the course of pedagogical practice is aimed at mastering the techniques of modeling the practical activity of a teacher, adequate real pedagogical activity, in the process of dialogical subject-subject interaction between a teacher and a student in order to develop and implement a joint solution of a cognitive task. Such understanding and comprehension of pedagogical practice requires turning to a participatory approach that modifies the style of behavior of participants in the educational process based on the actualization of their potential in self-development for effective interaction in order to achieve the objectives of pedagogical practice.

In our opinion, when organizing and implementing pedagogical practice, we should proceed from the main provisions of the participatory approach, which are that:

- each student is a unique personality, therefore standard theoretical and methodological approaches to his training are not always applicable and should be formulated in relation to a specific person and situation;
- the complementarity of the individual characteristics of students in the study group and the commonality of the basic values ensure the full realization of the intellectual potential of students;
- it is necessary to have meaningful interpersonal communication between the teacher and the student on the basis of common goals formulated in such a way that their creative energy is constructively directed towards achieving these goals;
- students and teachers need to participate jointly in the analysis of the pedagogical situation and prospects for its development, in planning joint actions, in the evaluation (self-assessment) of the results obtained.

We believe that a participatory approach to the management of pedagogical practice of university students should ensure:

- organizational integration, in which the teacher and student adopt the strategy of professional and cognitive activity developed by them;
- identification of the basic value orientations of future teachers of a foreign language, as well as the steady implementation of the tasks of pedagogical practice facing them;
- the functional side, i.e. the variability of pedagogical tasks, which requires the use of flexible pedagogical technologies in the organization of pedagogical practice of future professionals;
- the structural side, i.e. the adaptation of students to various types of innovations that ensure the flexibility of their creative thinking, etc. [1].

Pedagogical practice is considered by us as an integral part of the unified educational process, which is responsible for the pragmatic component of the professional training of a foreign language teacher. Considering pedagogical practice as a system, we distinguish its three components: substantive, technological and organizational.

The content part of the practice is information and didactic equipment, which includes training materials that provide support for the student's activities during his practice (observation diary, lesson analysis scheme, lesson plan, etc.).

The technological component is an algorithm of student and teacher activity aimed at including the student in authentic productive activities in a foreign language related to the development of a real socio-cultural space by students. This activity provides him with the realization of his personal cognitive and creative potential, gives him the opportunity to master the strategies of pedagogical activity, as well as to gain independent experience in his chosen profession. It is known that the functional unit of the professional activity of a foreign language teacher is a methodical action - the ability, the ability to apply the acquired knowledge and methods of action in a specific situation, i.e. based on the formulation of the task by correlating the purpose of education with specific conditions. It follows from the above definition that the ability to apply the acquired knowledge implies:

- activity parameter: knowledge of strategies and techniques of professional-cognitive activity and management of educational activities and the activities of the student from setting a goal to evaluating the result;

- personal parameters: the ability to critical reflection, to make responsible decisions regarding all stages of professional and cognitive activity, to transfer experience to new educational situations, flexibility in various educational contexts, taking responsibility for the result of their activities, awareness and accumulation of individual experience, independence, independence, the position of "I am a teacher". Thus, in the course of pedagogical practice, there is a process of formation, accumulation of individual experience based on self-awareness as a subject of activity [4].

The central link of the methodological skill is the process of developing, making and implementing a decision. This is a complex multidimensional process of solving various functional tasks, due to the level of formation of the cognitive base of activity and the development of the pedagogical orientation of the individual. The organizational component of pedagogical practice provides a procedure for determining the degree of achievement of its goals, which is associated with self-awareness as a subject of learning process management, which involves:

- comprehension of the main components of foreign language learning activities, including the mechanisms of mastering and teaching a foreign language;

- the ability to independently manage this activity, to critically reflect on individual experience, to initiate textual activity, to use communication situations, i.e., to speak a foreign language as a means of communication;

- the ability to self-development.

Students' control and self-control form reflection skills and perform motivational-stimulating, correctional and educational functions. Based on the fact that for a teacher, control is a mechanism for monitoring the quality of the formation of core competencies, its functions are diagnostic, correctional, evaluative, educational, organizational. The use of adequate forms of control contributes to the redistribution of the roles of the teacher and the student, strengthening the degree of autonomy of students, making them more independent and responsible for the results of educational work.

The considered approach to the nature of methodological skill allows not to reduce the tasks of pedagogical practice to the issues of training, "coaching" students in the techniques of professional pedagogical activity. The task is to consolidate, improve and develop students' ability to competently, constructively and independently carry out professional pedagogical activity on the basis of continuous self-development and self-improvement during practice.

Being aware of this fact, we believe that pedagogical practice should be built as a process of mastering the experience of developing, making and implementing decisions, which is carried out at various levels: theoretical, design-methodological and practical. These levels form a certain hierarchy, are characterized by interconnectedness and interpenetration. Decisions made at the theoretical level influence decisions at the project and practical levels, and the study of the empirical experience of teaching a foreign language acts as a source for decision-making at

the theoretical level.

Bibliography

1. Nikitina, Ye.Yu. The application of participative methods of developing business communication skills of elementary professional schools' students [Text] / Nikitina Ye.Yu., Kovalyova Yu.S. – Pedagogical Sciences. – 2006. – No 6. – P. 159 – 160.
2. The formation of bilingual personality on the basis of competence approach [Text] / Ed. by G.A. Bayeva. – S.Petersburg: S.Petersburg Univ. Publ. House, 2012. – 270 p.
3. Yazykova, N.V. The formation of professional and methodological activity of prospective foreign language teachers: monograph [Text]/ N.V. Yazykova. – Ulan-Ude, 1994. – 236 p.

*Kartbayeva L.A. Zholaushieva A.E.
K. Zhubanov Aktobe Regional University
Faculty of Philology
Department of English and German languages
Scientific supervisor Saule Ussenova
(2.Ақмобе, Қазақстан)*

THE USE OF MOBILE TECHNOLOGIES IN THE SYSTEM TEACHING ENGLISH

Currently, the task of forming and developing the innovative potential of an individual receives the status of a priority in connection with the orientation of the state to carry out experimental and innovative activities in the field of education and to improve the scientific and methodological support for the activities of educational institutions. An effective solution to this problem is possible in the context of the development of the potential of mobile learning at the level of each educational institution.

Increased interest of the younger generation in information and communication technologies and orientation to modern trends the use of mobile technologies in the educational environment led to the creation of this project. Mobile technologies are an effective way to significantly expand the opportunities for the implementation of the educational process in a variety of conditions, attract attention to the subject being studied, additional motivation in its development and increase the level of key competencies of students.

It is also important that mobile devices are dominant in the market of modern devices and allow implementing various mechanisms to support e-learning. The question of their inclusion in the educational process is still debatable. However, with the correct organization of the interaction of participants in the educational process, taking into account their technical and psychological readiness to use mobile technologies in training, portable devices are able to optimize work and expand the range of forms and methods of obtaining and assimilation of knowledge.

The implementation of the proposed project will expand access to educational content, optimize the allocation of time during to study the language material and create conditions for the organization of independent work of students and simplify the system of evaluating the results of educational activities within the subject, i.e. to personalize learning. Thus, the use of mobile technologies in the English language teaching system will ensure the dynamic development of the innovative personality of students.

At the moment, there are several definitions of mobile learning in the foreign pedagogical literature, based on the technological features of mobile devices and on the didactic opportunities provided by these technologies. According to the MoLeNet project, mobile learning is the use of convenient portable mobile devices and wireless, always available technologies to facilitate, support, optimize and expand the learning and learning processes.

Mobile learning is an activity carried out regularly through compact, portable mobile devices and technologies and allows students to become more productive by communicating, receiving or creating information.

In general, most researchers come to the conclusion that the uniqueness of mobile learning compared to traditional teaching methods and modern methods, such as e-learning and blended learning, lies in the fact that students are primarily not tied to a specific time and place, having access to educational material always, at any convenient time.

Mobile devices (phones, smartphones, tablet computers) are successfully used in the study of various academic disciplines, and a foreign language is no exception. Today, mobile applications for learning foreign languages are gaining wide popularity. They have great potential in increasing the efficiency of the process of learning foreign languages and are designed to significantly improve the process of foreign language training for a wide range of students, open up new sides of it and turn it from a serious labor-intensive process into an exciting activity. Practice shows that mobile applications have a considerable advantage over traditional teaching methods: intensification of independent activity, individualization of learning, increasing cognitive activity and motivation of learning.

In our opinion, training in the use of applications for mobile electronic devices is particularly relevant at the moment. Currently, students, with all their education in the field of digital technologies, it seems to us that they are not sufficiently oriented in the variety of software products offered. The task of the teacher is to help the student choose the necessary and suitable products that can maximize the learning of the language, and thereby individualize the learning process. It is necessary to streamline the use of these devices by students and teach them to use mobile devices for training proper, which will optimize this process

Currently, users of mobile devices have access to a huge number of applications for learning foreign languages, primarily English. Moreover, today there are mobile applications and programs focused on various aspects of teaching a foreign language.

For example, students, when translating a text on a certain topic, can turn to electronic dictionaries. Reference applications for mobile electronic devices have a number of advantages over their printed counterparts. Firstly, they provide quick access to information. Secondly, the dictionary base in mobile dictionaries, as a rule, is more relevant compared to the printed versions. Thirdly, the use of mobile devices in classroom classes and for independent work will help to increase the motivation of students to learn a foreign language.

It should be noted that in order to work correctly with an electronic dictionary, a teacher's instruction and the development of students' skills in working with information available on reference sites and in reference applications are required. Also of great importance is the teacher's recommendation in choosing a particular resource.

First of all, it is important to teach students to work with such monolingual explanatory dictionaries as “Merriam Webster Dictionary” and “Dictionary.com”, which, in addition to the actual description of the lexical meaning, contain examples of the use of lexical units and, thus, allow you to get information about words, phrases and idiomatic expressions within the context. In addition to transcription, these dictionaries also contain audio recordings of the pronunciation of words. In the category of monolingual dictionaries, the dictionary “The Free Dictionary by Farlex, Inc.” deserves attention, since this application allows you to simultaneously search in a number of dictionaries and encyclopedias, as well as specialized terminological dictionaries for various industries, for example, such explanatory dictionaries of legal terms as “Free Law Dictionary” and “Nolo's Plain English Law Dictionary”.

As for mobile translator applications, such as Language Translator and Google Translate, they allow you to translate words, phrases, sentences using the interactive Google translation service. It is important to explain to students that translation applications only allow you to get a translation of a word or expression, which is not always adequate.

Next, we would like to focus on the global format in the form of a social network, as well as applications that have many different channels for different types of activities like "telegram". The ability of this sociality of the network is that regardless of the format of study, you can always find useful information. Channels are constantly updated, information is constantly added to the archive and a person has round-the-clock access. Also, thanks to social access, in the form of messages and comments, you can be in touch with creators, teachers and linguists in general.

The Telegram application is designed not only to work on expanding the vocabulary with the help of exciting activities in a playful way, but also thanks to the flow of information it helps to activate the memorization of new words, train their spelling and perception by ear with the help of voice messages or sending video lessons. The peculiarity of this application is that it is not limited to only one format of activity. There are various learning structures. During the lesson, students are invited to perform several exercises of different types, for example, memorizing cards for memory training, choosing the right audio translation, participating in problematic mini-games.

Also, the channels provided by telegram can be based on an individualized approach to the user's needs, in particular, it allows you to personally select words for memorization, excluding the vocabulary already familiar to the user. With the help of the channels selected earlier, the information can offer daily cycles of exercises to repeat the material studied in previous classes. To evaluate their progress in learning a foreign language, the user can compare their results with the results of other subscribers using the rating calculated by the application.

Memrise application is very popular among users – a free multifunctional application for memorizing various information. There are hundreds of courses on the official website, most of which are free. As a mnemonic technique, meme cards are offered, which are designed to facilitate the memorization of new words. The main type of work with this sentence is switching between numerous voiced vocabulary cards, which alternates with simple tasks for multiple choice.

Sections for the development of lexical skills are also included in many other applications, for example Johnny Grammar's Word Challenge, Learning English for BBC, Puzzle English and many others), and are also a necessary element of the so-called universal mobile applications for language learning, which will be discussed below.

In our opinion, many applications for vocabulary replenishment can be used, first of all, for independent work of students, for activation and development of lexical skills within the studied topics, for self-examination. At the same time, it should be noted that not all applications have high-quality language content, various types of tasks and do not fully use the technical capabilities that modern mobile devices are endowed with.

During the research, we were also interested in professionally-oriented applications for learning English for special purposes, in particular legal English. Unfortunately, we have to admit that developers pay very little attention to the creation of such applications, and there are no free applications at all. Nevertheless, we have familiarized ourselves with the International Legal English application, a subscription to which is quite affordable. The application is intended for students who are preparing for the International Legal English exam ILEC (International Legal English Certificate Exam), during which the skills of using English by lawyers in the professional field are tested. The application includes about 400 of the most commonly used legal terms necessary both for exam preparation and for solving daily professional tasks. All vocabulary is

divided into groups by areas of law, for example, “Legal Terms”, “Contract”, “Company Law”, “Employment Law”, “Competition Law”, “Real Property”, “Environmental Law”, “Intellectual Property”. There are two modes of operation available in the application: “Search” is a monolingual dictionary in which terms are presented in the form of flashcards with a sound version, definition, context of use. “Learn” - terms are grouped by areas of law or presented in an arbitrary sequence, also accompanied by examples and definitions. The main method of working with vocabulary is memorization, training exercises; there are no tests. The application is valuable for its professional orientation and the indisputable reliability of the source – Cambridge University, therefore, of course, it can be used for independent work of students.

The conducted review allows us to conclude that today a significant number of mobile applications and programs for learning a foreign language have been developed, aimed at the formation and development of lexical skills of the English language. A fairly wide range and variety of existing mobile learning resources allow you to choose applications in accordance with individual needs, interests and the level of language training of the student. From our point of view, the practical application of mobile applications has a huge potential, since it increases the motivation and cognitive activity of students, interest in the subject, helps to individualize learning, eliminates the psychological barrier when using a foreign language as a means of communication. In addition, the use of interactive technologies contributes to the development of foreign language competencies and the intensification of independent work of students (mainly extracurricular).

References:

Igembekova, A.Zh., Akhmetzhanova, G.A., & Gorbachev, A.A. (2017). Effektivnost ispolzovaniia innovatsionnykh tekhnologii v obuchenii inostrannomu yazyku [Efficiency of using innovative technologies in foreign language education]. Vestnik Karahandinskoho universiteta. Seriya Pedagogika, No. 4(88), 24–27 [in Russian].

Titova, S.V. (2012). Usloviia uspeshnoi intehratsii mobilnykh ustroystv v uchebnyi protsess [Conditions for successful integration of mobile devices into the learning process]. Sovremennye informatsionnye tekhnologii i IT-obrazovanie, No. 8, 262–269 [in Russian].

Kapranchikova, K.V. (2014). Mobilnyye tekhnologii v obuchenii inostrannomu yazyku studentov nelinhvisticheskikh napravlenii podgotovki [Mobile Technologies in Foreign Language Education for Non-Linguistic Students]. Yazyk i kultura, No. 1 (25), 84–94 [in Russian].

Troshina, Yu.V., & Verbitskaya, N.O. (2015). Mobilnoe obuchenie inostrannomu yazyku: poniatie, funktsii, modeli [Mobile foreign language training: concept, functions, models]. Sovremennye problemy nauki i obrazovania, No. 3. Retrieved from <http://bit.ly/2KIXxdi> [in Russian].

Pyushkina, M.Yu., & Sheynkman, A.M. (2019). E-learning v prepodavanii anhliskoho yazyka: analiz kontenta mobilnykh prilozhenii [E-learning in teaching English: analyzing mobile app content]. Studia Humanitatis, No. 2. Retrieved from www.st-hum.ru [in Russian].

Қоныс Г.Қ., Таганов Д.
(Қазақстан, Ақтөбе қаласы)

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ МОБИЛЬДІ ҚОСЫМШАЛАР

АННОТАЦИЯ. Жалпы бұл мақала мобильді қосымшаларды пайдалану арқылы шет тілін үйренуге негізделген. Біз ақпараттық технология заманында өмір сүріп жатқандықтан,

ақпаратты оңай игеру үшін мобильді технологияларды пайдаланамыз. Ауызша шет тілінде сөйлеуді мобильді қосымшалар арқылы меңгеру өте тиімді. Сол себептен адам іс-әрекетінің барлық дерлік салаларында ақпараттық технологияларды қолданудың танымалдылығының артуына байланысты адам қызметін жеңілдету үшін сапалы және тиімді веб-сайттар мен мобильді қосымшаларды құру қажеттілігі артуда. Бұл процесс жалпы білім беруге, әсіресе шет тілін игеруге де оң әсерін тигізуде.

Тірек сөздер: мобильді қосымша, мобильді технология, ақпараттық технология, веб-сайттар, шет тілін игеру.

Мобильді қосымша дегеніміз, бұл - әртүрлі әрекеттерді орындауға мүмкіндік беретін белгілі бір функционалдығы бар белгілі бір платформада орнатылған бағдарлама. Мобильді қосымшалар адам қызметінің көптеген салаларында өз орнын иеленіп келеді, сонымен қатар бизнесті жүргізу және әртүрлі жарнамалық науқандарды жүргізу үшін де қолданылады. Заманауи технологиялар қолданбаларды әртүрлі мобильді құрылғыларға мүмкіндігінше бейімдеуге мүмкіндік береді және оларды адамның қабылдауы үшін қарапайым етеді.

Мобильді қосымшалардың атқаратын қызметіне қарай бірнеше түрі бар. Олардың маңыздылары:

Әлеуметтік желілер қазіргі күні өте танымал. Адамдар арасында таныстық орнатуда да септігін тигізіп келе жатыр. Әлемде әлеуметтік желіге тіркелмеген адам сирек кездеседі. Осы әлеуметтік желілер арқылы тауарларды немесе қызметтерді жарнамалау өте ыңғайлы. Көп жағдайда ірі компаниялар да өзінің тауарын жарнамалау үшін әлеуметтік желіге жүгінеді.

Интернет-дүкендер. Заман талабы өзгерген сайын адамдардың да талаптары артып келеді. Адамдар өздеріне қажетті бұйымдарға, киімдерге немесе басқа да тауарларға интернет-дүкендер арқылы оңай қол жеткізе алады. Уақытты тиімді пайдалану мақсатында интернет-дүкендерге сұраныс артып келеді. Олар өте танымал болды, өйткені олар қажетті нәрсені таңдау және сатып алу процесін айтарлықтай жеңілдетеді.

Мобильді ойындар. Қазіргі уақытта мобильді қосымшалар көбінесе ойын-сауық үшін арнайы жасалған. Ойындар әртүрлі платформаларда дайындалған.

Дүниеде оқтын-оқтын ақпараттық төңкерістер болып жатыр.

Олардың біріншісі жазудың пайда болуымен байланысты болды, бұл кезде қажетті ақпаратты материалдық ортада сақтау мүмкін болды.

Екінші ақпараттық төңкеріс - XVI ғасырдың ортасына қарай бұқаралық ақпараттық өнімді шығарудың бірегей мүмкіндігін тудырған баспа станогының өнертабысына байланысты болды.

XIX ғасырдың аяғында орын алған үшінші ақпараттық төңкеріс – электрлендіру және ол радио мен теледидарды пайдалануға мүмкіндік берді.

Төртінші ақпараттық революция микроэлектроникадағы революцияның салдары болды. Ол микрочиптердің, дербес компьютерлердің, интернеттің, мобильді бағдарламалық басқарылатын құрылғылардың және интернеттің пайда болуын қамтамасыз етті.

Төртінші ақпараттық революция қоғамның барлық салаларын қамтыды. XX ғасырдан бастап компьютерге жеке және жаппай тұтынушыға қол жетімді болуға мүмкіндік беретін микропроцессорлық технология пайда болды - бұл ақпарат түсінігін түбегейлі өзгертті: оның қолжетімділік дәрежесі, жылдамдығы, көлемі және аудиторияға беру масштабы, модельдер мен механизмдер. ақпараттық әсер ету және адамның ақпараттық ортамен әрекеттесуінің басқа да көптеген аспектілері.

Қазіргі уақытта білім беру жүйесінің дамуы жаңа технологиялардың пайда болуымен және оны ақпараттандырудың жоғары қарқынымен сипатталады. Жаңа қарқынмен дамып келе жатырған қоғам шет тілін білуді де талап етеді. Қазіргі заманда заман ағымына ілесу керек. Шет тілі де біздің өміріміздің ажырамас бөлігіне айналып келеді. Біздің қоғамда шет тілін жақсырақ білу керек. Осыған орай, тілдерді үйренуге арналған көптеген платформалар бар. Ал әр адам тілді үйрену үшін әртүрлі мобильді қосымшаларды пайдалана алады.

Мобильді қосымшалар оқушыларға мектепте жақсы оқып, ағылшын тілінен өте жақсы баға алып қана қоймай, сонымен қатар өзін-өзі жетілдіруге, ой-өрісін кеңейтуге көмектеседі. Кейбір қолданбаларда біз тіпті ана тілінде сөйлейтіндермен сөйлесе аламыз, бұл бізге ауызша ағылшын тілін жақсартуға және басқа елдердің мәдениеттері туралы білімімізді толықтыруға мүмкіндік береді. Мобильді қосымшалар арқылы сөйлеу тілін үйрену мәселесі өзекті болып саналады. Ол үшін қазіргі уақытта ағылшын сабақтары қызықты, прогрессивті, шығармашылық және танымдық болуы керек. Бұл шығармашылық көзқарасты, мобильді қосымшаларды пайдалана білуді және заманауи технологияларды білуді талап етеді. Мұғалімнің сабақта қолданатын технологиялары оқушылардың ынтасы мен қызығушылығына әсер етуі тиіс. Мұғалім ол үшін келесі әрекеттерді орындауы керек: қажетті тапсырмаларды дайындау, жалпы ұйымдастыруға жауап беру, бағдар беру, жоспардың орындалу реті мен уақытын бақылау, топта талқылау үшін сұрақтар құрастыру. Мұғалімнің міндеті – оқушыларды өз бетінше білімді меңгеруге, оны еркін меңгеруге, практикада қолдана білуге, өзіндік пікірін қалыптастыруға, бұрын алған білімдерін пайдалануға үйрету, сонымен қатар сабақта оқушының өзіндік жұмысын тиімді ұйымдастыру. Осылайша, мұғалім сабақты дайындауға белгілі бір уақыт пен күш жұмсауы керек. Ал мобильді қосымшаларды сабақта пайдалану оқушылардың ақыл-ой, есте сақтау қабілеттерін дамытуға мүмкіндік беретін бірден-бір тәсіл болып саналады. Мұғалім мобильді қосымшаны пайдаланып оқушымен қай жаста болса да жұмыс істей алады. Сонымен қатар, оқушы өзіне жаңа мүмкіндіктер ашады. Айтылым, тыңдалым, жазылым және оқылым дағдыларын қалыптастырады. Мәселен, оқушы мобильді қосымша арқылы грамматикалық тапсырманы орындайды. Нәтижесінде, оқушы өз еркімен жауапты жеткізеді, оның дұрыстығына көз жеткізіп, тексеріп, талдау жасайды.

Оқыту процесінде мобильді қосымшалар көмекші құрал ретінде, сондай-ақ оқытудың кез келген басқа техникалық құралдары ретінде пайдаланылды. Ағылшын тілін үйренуге арналған қосымшалардың барлық түрлері бірнеше санатқа бөлінеді:

Айтылымға жаттықтыру. Кейде бұл функция әмбебап опцияларға енгізілген, бірақ жоғары сапалы қойылым үшін бөлек бағдарламаны жүктеп алған дұрыс.

Ана тілінде сөйлейтіндермен сөйлесу. Мұндай қосымшалар грамматика мен лексикадан гөрі чаттарға көбірек бағытталған, сондықтан олар стандартты сабақтармен толықтырылады.

Әмбебап. Онда грамматиканы да, лексиканы да дамытуға, ережелерді түсінуге болады. Лексикалық қосымшалар көмегімен сөздер жаттауға болады.

Мобильді қосымшаларды пайдаланудың көптеген мүмкіндіктері бар:

- ақпарат алу;
- жаттығу параметрлерін тіркеу, диагностикалау және жүйелеу;
- оқыту көздерімен жұмыс;
- топтық жұмысты ұйымдастыру;
- қашықтықтан оқыту.

Мобильді қолданбаларды келесі жағдайларда пайдалануға болады:

- фонетиканы оқыту;
- шет тілдеріндегі сөйлеу тіліндегі айырмашылықтарды түсіну;
- дыбыстарды айту дағдыларын қалыптастыру.
- грамматика мен лексиканы оқыту:
- тест негізінде меңгерілген дағдылар деңгейін бақылау;
- оқушылардың сөздік қорын молайту;
- анықтамалық-ақпараттық қамтамасыз ету.
- оқуға және аудармаға үйрету:
- аударманың дұрыстығын бақылау;
- шет тілінде сөйлеу тілінің мағынасын түсіну;
- шет тіліндегі мәтіндердің мағынасын түсіну;
- тыңдау мен сөйлеуге үйрету;
- жазу мен жазуды үйрету:

- орфографиялық дағдыларды қалыптастыруды үйрету және бақылау;

Мобильді қосымшалар смартфондарда, планшеттерде және басқа мобильді құрылғыларда жұмыс істеуге арналған бағдарламалық құрал ретінде анықталды. Біз мобильді қосымшалардың жіктелуін қарастырсақ: ойын-сауық, саяхат, бизнес, әлеуметтік қосымшалар, білім беру, жаңалықтар және т.б.

Ақпараттық технологияның негізгі артықшылықтары:

- сөйлеу дағдылары мен кәсіби маңызды құзыреттіліктерді дамытуға ықпал ету;

- есте сақтау тиімділігін арттыруды ұсыну;

- оқушылардың әлеуметтік-психологиялық қасиеттерін дамыту;

- оқушылардың қызығушылығын арттырып, эмоционалды көзқарасын оятуға мүмкіндік беру;

- студенттерді синхронды және асинхронды оқытуға мүмкіндік береді.

Сондай-ақ кейбір кемшіліктері бар екені де анықталды:

- қарым-қатынастың бір жақты түрі деп санауға болады;

- оқушылардың енжарлығына жағдай жасалған;

- оқушының фонетикалық, грамматикалық, стильдік немесе семантикалық қатесін болжай алмау;

- оқушыға және оқу процесіне кері әсер ету мүмкіндігі;

- сыныптағы оқу ақпаратының көлемінің жол берілмейтін ұлғаюы;

- жергілікті және ғаламдық желілердің виртуалды кеңістігіндегі пайдаланушылар арасындағы тұлға аралық қатынастарды өзгерту.

Мобильді қосымшалар да үйреншікті техникалық құралдарды қолдану арқылы тыңдаушылардың ынтасын арттыруға көмектеседі.

Ақпараттық технологияларды қолданудың толық бейнесін құру үшін білім берудің осы әдісінің бар кемшіліктерін ескеру қажет.

Білім берудегі интернет-технологиялардың бір кемшілігі – оқушының қандай фонетикалық, грамматикалық, стильдік, семантикалық қате жіберетінін болжау мүмкін емес. Мұндай қателер мұғаліммен ауызша әңгімелесу кезінде немесе тестілеу кезінде ғана анықталады. Екі жағдайда да деректер қателерін түзету әлдеқайда қиын болады, өйткені материал бастапқы кезеңде, бірінші жіберілген қатеде емес, санада бекітілген.

Оқытушы студенттердің барлығы виртуалды экран әлемін адекватты түрде қабылдамайтынын, телекоммуникацияны пайдалана отырып әңгімелесушімен диалог жүргізе алмайтынын білуі керек. Осыған байланысты оқушының интернеттегі басқа пайдаланушылармен ақпараттық өзара әрекеттесуінің психологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету өте маңызды. Мұғалімдер мен ата-аналар оқушының шынайы әлемнен басқа әлемде болуы туралы үнемі хабардар болуын қамтамасыз етуі керек.

Оқушылардың интернеттегі жұмысының жағымсыз психологиялық және әлеуметтік салдарларының алдын алудың бірнеше жолдарын атап өтейік:

- мұғалімнің оқушылардың сабақтағы тәртібін бақылауы;

- арнайы ескерту нұсқаулығын құру және пайдалану;

- ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалана отырып, танымдық әрекетті басқару.

Қазіргі заманғы шындық бізді соңғы ақпараттық технологияларды пайдалана отырып оқытудың жаңа жолдарын іздеуге мәжбүр етеді.

Біз технологиялық дамудың бірегей уақытында өмір сүріп жатырмыз, ал әлем ашулар жолында өте жылдам қозғалуда. Ал біз бұл процеске тікелей қатыстымыз. Біз жаңа құрылғылар мен бағдарламаларды сынап жатырмыз, қазір жағымды және ыңғайлы байланыс үшін көптеген мессенджерлер бар және олардың әрқайсысының өзіндік сипаттамалары, артықшылықтары мен кемшіліктері бар.

Мобильді оқыту – икемді, қолжетімді, жеке оқытуды қолдайтын технологиялардың арқасында жасалған білім берудің жаңа бейнесінің бөлігі. Оқушылардың ұялы телефондар мен басқа да құрылғыларды күнделікті пайдалануы қазіргі уақытта бүкіл әлем бойынша

мобильді оқытуды жаппай таратудың негізгі ынталандыруы болып табылады. Мобильді технологиялар бүкіл әлем бойынша балалар, жастар және ересектердің дамуы үшін сапалы білім беруге көмектесетінін атап өткен жөн.

Оқу процесінде мобильді құрылғыларды пайдалану оқыту әдістемесін өзгертуді талап етеді. Мобильді оқыту арнайы компьютерлік сыныптарды құру қажеттілігін болдырмайды және мұғалімдерге студенттерге онлайн қосымшалармен қамтамасыз етуде толық еркіндік береді.

Жаңа ақпараттық педагогикалық технологиялар оқу үрдісінің бір бөлігіне айналуға. Ұялы телефондар мен басқа да цифрлық құрылғылар ХХІ ғасырда әрбір адамның өмірінің ажырамас бөлігіне айналды. Ақпараттық қоғамда туып-өскен студенттер үшін заманауи технологияларды пайдалану өмірдің табиғи бөлігі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Бакушин А.А. «Оқыту технологияларындағы инновациялық процестер», 2011.
2. Самохина Н.В. «Ағылшын тілін оқытуда мобильді технологияларды қолдану: дәстүрлерді дамыту және жаңа әдістемелік үлгілерді іздеу», 2014.
3. <https://scienceforum.ru/2019/article/2018010791>
4. <https://scienceforum.ru/2019/article/2018010791>
5. <https://www.educationalappstore.com/best-apps/5-best-apps-for-english-language-learners>

Kydyrkyzy Lyazzat
Uais A.A.

THE ROLE OF TEACHING PRACTICE IN THE TRAINING OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

Pedagogical practice is the most important component of the training system of the future teacher. It acts as a binder between the theoretical student's training and its future independent work at school. Pedagogical practice is a special form of the organization of university training of students, the sphere of real pedagogical activities, the place of "samples" itself in the profession, finding professional meanings. It makes it possible to test your professional competence, to identify the comma between the achieved and necessary professional level of development, identify our own professional needs, opportunities and further reference points of personality growth.

Like any other practice, the pedagogical practice of the 4th course of multi-valued functions, it wears:

- training,
- educating,
- developing,
- diagnostic,
- adaptive,
- integrative.

The main goal of pedagogical practice: the preparation of the student to the integer fulfillment of the functions of the teacher and the class teacher (it is one for bachelor and specialist). The problem of preparing the future teacher of a foreign language still remains a rather acute issue in the education system. Today, it is not enough for school to simply provide a graduate with knowledge, which leads to the need to completely revise the learning process. New education requirements are associated primarily with a change in the nature of the relationship between the subjects of the pedagogical process, which entails the introduction of a competence approach into the activities of the teacher. As part of the modernization of education, the professional competence of a foreign language teacher acquires the leading importance in the field of globalization of the educational process and in terms of the integration of the person in socio-cultural space. Professional competence of a foreign language teacher is a system of linguistic, sociolinguistic, cultural, strategic

and discursive knowledge, skills and skills that help effectively interact in all sorts of situations communicative common With the formation of professional competence, the development of the creative orientation of the personality and its ability is to be achieved and adapted in conditions of a changing pedagogical environment. The professional competence of a foreign language teacher assumes the presence of three main components, which in turn are considered competences: - Communicative component (language, sociocultural, linguistic, sociolinguistic, discursive competence -dactic (synthesis of knowledge, skills, creative pedagogical skills); - Wine component (personal achievement regulator, self-knowledge and professional growth). The subject side of the professional competence of the teacher is characterized by the state of professional knowledge and the level of formation of professional skills. They constitute the theoretical basis of professional competence. Under the professionally significant skills of the teacher of a foreign language, the abilities of pedagogically, psychologically and methodically correctly carry out their professional activities aimed at developing student in students of a secondary linguistic personality, predetermining the ability to participate in. However, only theoretical knowledge is not enough, a foreign language teacher should be able to apply them in practice. To do this, you should be able to use the language as a means of communication, while creating a speech communication situation during the pedagogical process, with the accounting of the age characteristics of students, to be able to adapt their speech for a certain level of spending the language of the students themselves. Great opportunities in the implementation of the learned theoretical knowledge of students, in improving the professional skills and skills of future foreign language teachers, provides pedagogical practice, which is carried out at the senior training courses in the higher educational institution. Pedagogical practice is a link between acquired knowledge, skills and their implementation in practice. She plays a primary role in the formation and improvement of the professional competence of the future teacher in a foreign language.

The main purpose of pedagogical practice is the adaptation of students to school conditions, the use of theoretical knowledge acquired when studying the course of training in foreign languages in practice, mastering the main pedagogical functions in working with students of different Along with this, pedagogical thinking of students is developing as an ability to apply theoretical information and already developed pedagogical skills and skills in solving new training and educational problems in different conditions: in classes with different preparations, on different stupas Pedagogical practice For 3-5 weeks, 1- 2nd year is considered an introductory, that is, this is the acquaintance of students directly with the profession of a teacher of a foreign language, with the organization of the pedagogical process and the course of its flow in the form of lessons and extracurriclass This is the first step in the professional adaptation and adaptation of students to work at school, because they first face real pedagogical problems and situations, get acquainted with the experience of school teachers for learning a foreign language. Students 3 and 4 courses become directly by the participants of the pedagogical process during the practice, which takes place in the 2 stages. During the first week there is a general acquaintance with the school (tasks, structure, history, charter, internal regulations, with a training base, plan, content and forms of educational work, etc.), class, The second stage of practice is active, that is, when students begin to conduct educational, educational work in the class.

A student-trainee exercises professional activities, engaged in self-analysis, conducts work with a teacher over errors, attend classes of other traitors. In preparing and conducting a lesson, students learn to identify and solve developing, training and educational tasks of the lesson, use a variety of training methods, select training material, use audiovisual learning tools and computer technologies, take into account age and individuals During the practice, students are formed by the skills of pedagogical activities of a foreign language teacher, and also begins to develop their own creative style of pedagogical activities. In the process of passage of pedagogical practice, applying theoretical knowledge and educational skills in the university and developing pedagogical skills in practice, students seize the communicative and organizational planning and raising function Students-trainees acquire the ability to observe and analyze teacher's teaching and methodological activities, to draw up various types of plans.

References:

1. Andrews, S. (2010) The Language Awareness of the L2 Teacher: Its Impact Upon Pedagogical Practice. *Language Awareness*, 10:2-3, 75-90
2. Andrews, S. and McNeil, A. (2005) Knowledge about language and the 'Good Language Teacher'. In: Bartels, N. (Ed.) *Applied Linguistics and Language Teacher Education*. New York: Springer.
3. Borg, S. (2003) Teacher cognition in language teaching: A review of research on what language teachers think, know. *Language teaching*, 36, 81-109.
4. Carter Review of Initial Teacher Training (2015).
5. Dobson, A. (2018) Towards 'MFL for all' in England: a historical perspective, *The Language Learning Journal*, 46:1, 71-85

Кадырова Г.К. (Ақтөбе, Қазақстан)

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЕТ ТІЛДІК КОММУНИКАТИВТІК БІЛІКТІЛІГІН ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІ АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Түйіндеме

Тақырыптың өзектілігі оқушылардың ағылшын тілін оқыту үрдісіндегі коммуникативті біліктілікті қалыптастыру қажеттілігімен айқындалады. Бұл мақала шет тілін оқытудағы мұғалім мен оқушы арасындағы диалог түріндегі өзара әрекеттестіктің интерактивті тұжырымдамасына негізделген оқытудың интерактивті әдістерін анықтауға арналған. Мақала ағылшын тілін шет тілі ретінде оқыту саласындағы зерттеушінің жеке тәжірибесіне және осы саладағы кейбір алдыңғы зерттеулерді оқуына негізделген кейбір әрекеттерді ұсынады

Тірек сөздер: Интерактивті әдістер, коммуникативті біліктілік, шет тілі, оқыту

Қазіргі уақытта ағылшын тілі өте маңызды. Көптеген адамдар университеттер мен колледждерге түсу үшін ағылшын тілін қажет етеді, өйткені қазір барлығында шетелде жоғары білім алуға мүмкіндік бар. Ғылым мен медицинадағы жаңа идеялардың тез болатыны сонша, барлығын әртүрлі тілдерге аудару мүмкін емес. Ғылыми, техникалық және мәдени ақпарат алмасу арқылы халықаралық байланыстар кеңейіп, нығаяды. Мұндай жағдайда шет тілін оқыту мемлекеттік маңызы бар мәселе болып табылады. Шетел тілі мұғалімдері оқушыларды тәрбиелеудің барлық аспектілеріне өз үлестерін қосуда. Шетел тілін оқытудың бірнеше пайдалы принциптері мен әдістері бар. Олардың өскелең ұрпақ тәрбиесіндегі рөлін бағаламауға болмайды. Шетел тілін оқытудың интерактивті әдістері жаңа немесе жұмбақ, жаңа әдіс-тәсілдер ғана емес, сонымен қатар оқыту үдерісіндегі жаңа формалар, жаңа принциптер, жаңа тәсілдер, жаңа әдістер. Интерактивті оқыту оқушыларды оқудың қолайлы жағдайын жасауға ынталандырады және береді, сонымен қатар оқушылар өздерінің жетістіктерін сезінеді, шығармашылық, интеллектуалды және коммуникативті қабілеттерін дамытады.

Интерактивті әдістер – өзара әрекеттесуге үйрету әдістері, ал интерактивті оқыту – барлық білім алушылардың бір-бірімен, мұғаліммен өзара әрекеттесу негізінде құрылған оқыту. Дегенмен, соңғы жағдайда өзара әрекеттесу сипаты өзгереді: мұғалімнің іс-әрекеті тыңдаушылар әрекетіне орын береді. Интерактивті оқыту – бұл білім беру үдерісіне барлық оқушылар қатысқан кездегі оқу процесі. Оның үстіне бұл ізгілікті ниет пен өзара қолдау атмосферада болады, бұл жағдайда білім алушы жаңа білім алып қана қоймай, сонымен бірге танымдық қызметі артып, өзара ынтымақтастық орын алады. Жалпы мәдени құзыреттілікті қалыптастыру құрылымы студент үш компонентті қамтиды: когнитивтік,

құндылық бағдарлау және коммуникативті -белсенділік. Бұл ұсынылған әрекеттер әдетте сыныптағы жағдайды интерактивті етуге көмектесетін және ағылшын тілін мүмкіндігінше көбірек білуге мүмкіндік беретін қарым-қатынасқа негізделген әрекеттер болып табылады.

Коммуникативтік құзіреттілік «қарым-қатынас жасау құзіретіне» ие болуды білдіреді. Бұл құзырет ауызша, жазбаша және тіпті ауызша емес болуы мүмкін. Бұл тілді білуге, сондай-ақ коммуникативті қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін тілді шынайы өмірлік жағдаяттарда қолдану дағдысына қатысты инклюзивті термин. Тіл, көптеген зерттеушілердің пікірінше, қарым-қатынас құралы болып табылады және ол төрт негізгі дағдыны қамтиды: көру, есту, сөйлеу, оқу және жазу. Бұл тілдік дағдыларды меңгеру үшін адам тек грамматикалық ережелерді үйреніп қана қоймай, олардың бәріне үйренгенше оларды жаттықтыру керек.

Егер білім алушы тілдік дағдыларды меңгеріп, оны өзі қатысатын контекстке сәйкес тиімді және орынды қолдана білсе, ол коммуникативтік құзыреттіліктің қажетті деңгейіне жетеді деп айта аламыз.

Заманагөй мұғалімдер епті, байқампаз және жауапты, әрқашан өз оқушыларын қалай қызықтыруға және оларды оқуға қызықтыруға болатыны туралы ашық ойды сақтайды, бұл сыныпта әртүрлі интерактивті оқыту стильдерін қолданып көруді білдіреді. Интерактивті оқыту стильдері қарапайым принцип бойынша құрастырылған: практика жүзінде қолданбай студенттер оқу материалының тереңдігін жиі түсіне алмайды. Интерактивті оқыту мұғалім ретінде сіз үшін де бірнеше жолмен пайдалы, соның ішінде:

- Оқушылардың өлшенетін жетістіктері: Интерактивті оқыту стильдерін қолданатын мұғалімдер оқушылардың берілген пән материалын қаншалықты меңгергенін бағалау үшін жақсырақ жабдықталған.

- Оқытудағы икемділік: Екі жақты байланысты қамтитын оқыту әдістерін қолдану процестер мен тәсілдерге жылдам түзетулер енгізуге мүмкіндік береді.

- Тәжірибе- білімнің негізі: Интерактивті оқыту оқу процесін жақсартады.

- Студенттердің мотивациясы: Екі жақты оқыту студенттің енжарлығын жояды және көбірек студенттер қатысқан кезде сіз де әлдеқайда қызықты боласыз.

Дәріс стиліндегі оқыту кезінде студенттердің қызығушылығы жиі жоғалса, интерактивті оқыту стильдері назар аудару және белсенді қатысу атмосферасын қалыптастырады.. Өздеріңіз білетіндей, айту - үйрету емес, тыңдау - үйрену емес. Интерактивті оқыту стильдерін білдіретін келесі нұсқаулар:

- Оқушылардың қатысуын ынталандыру.

- Оқушының жауабын талқылауды және практикалық тәжірибені ынталандыратын сұрақтарды пайдаланыңыз.

- Жауап алу үшін қажетті оқу құралдарын пайдаланыңыз және оқушының назарын аударыңыз.

- Жұмыс тобы ортасын орнатыңыз.

- Өзіңіз де студенттермен бірлесе жұмыс жасаңыз

Білім алушыларды қызықтырудың ең тиімді интерактивті әдістері.

1. Миға шабуыл

Интерактивті ми шабуылы әдетте топтық жұмыстарда орындалады. Бұл процесс шығармашылық ойлар мен идеяларды қалыптастыру үшін пайдалы. «Миға шабуыл» оқушыларды бірігіп үйренуге көмектеседі. Интерактивті ми шабуылының түрлеріне мыналар жатады:

- Құрылымдық және құрылымсыз
- Кері немесе теріс ойлау
- Номиналды топтық қатынастар
- Чат, форумдар және электрондық пошта сияқты онлайн өзара әрекеттесу
- Топтық идея
- Жеке миға шабуыл

2. Ойлан, жұптас, бөліс

Мәселені немесе сұрақты қойыңыз, содан кейін оқушыларды жұптаңыз. Әрбір жұпқа қорытынды жасау үшін жеткілікті уақыт беріңіз және әрбір қатысушыға қорытындыны жеке дауыспен анықтауға мүмкіндік беріңіз. Сондай-ақ, бір оқушыдан түсіндіруді сұрай аласыз, ал екінші оқушы үйреніп жатқан нәрсені бағалайды. Процестің әртүрлі нұсқаларын қолданыңыз - сіздің оқушыларыңыз бір-бірімен қарым-қатынас жасайды және сіздің көз алдыңызда көбірек ақпаратты сақтайды.

3. Buzz сеансы

Қатысушылар бір тақырыпқа бағытталған сеанс топтарында жиналады. Әр топ ішінде әр оқушы өз ойлары мен идеяларын ортаға салады. Әр топтағы оқушылар арасында пікірталас пен ынтымақтастықты ынталандыру, бір-бірінің пікірі мен тәжірибесінен не үйренуі керек екендігін есте сақтап қалады.

4. Ситуациялық жағдаят

Бұл оқыту стилі кейс-стади әдісін қамтиды, бірақ процесс толық кейс-стади оқыту сессиясы сияқты қатаң емес. Оқушылар нақты мәселелерді шешу жолын үйрену – оқушыларды сыныптан тыс өмірге дайындау. Оқушылардың шағын топтарына нақты оқиғалардың мәліметтерін беріңіз, содан кейін олардан тиімді шешім әзірлеуді сұраңыз.

5. Дискуссия.

Интерактивті әдістің бұл түрі талқылауды бастамас бұрын тақырып бойынша оқу материалын зерделеуді талап етеді. Тақырып бойынша лексика-грамматикалық материалды меңгергеннен кейін оқушылар талқылауға кіріседі. Бұл әдіс оқушыларға өз сөздерінің негізін ұсына отырып, өз ойларын жүйелі және логикалық түрде жеткізуге көмектеседі. Мұнда оқушылар шағын топтарда жұмыс істейді, бұл олардың белсенділігін арттырады, өйткені топтың әрбір мүшесі өз ойын айтып, талқылауға қатыса алады.

6. Кластер.

Келесі инновациялық әдіс – кластер. Бұл қазіргі уақытта шет тілін оқытуда кеңінен қолданылатын әдістердің бірі. Оны жас және ересек оқушыларға ағылшын тілін оқытудың барлық кезеңдерінде қолдануға болады. Жаңа сөздерді таныстыру кезінде мұғалім тақтаға жаңа сөз жазады. Содан кейін оқушылар берілген сөзбен бірге қолдануға болатын сөздерді айтады.

Шетел тілін оқытудың интерактивті әдістері мен принциптері оқытудың неғұрлым жетілдірілген түрі болып табылады. Сыныптағы оқыту процесі – ой, эмоция және ақпарат алмасудың әртүрлі тәсілдеріне қол жеткізу үшін диалог, пікірталас және т. ең жақсы оқу әсерлері.

*Кумаргали А. К., Есиркегенова В. Т.
(Ақтобе, Қазақстан)*

Научный руководитель к.ф.н., доцент Ержанова Г.А

TEACHING METHODOLOGY OF TERMS TRANSLATION IN THE FIELD OF TOURISM SERVICE

Түйіндеме

Бұл мақалада термин туралы жалпы түсінік берілген. Аталмыш мақалада туристік әдістемесі туралы айтылған. Терминология – белгілі бір білім немесе өндіріс қызмет көрсету саласындағы терминдердің түрлері, туристік қызмет көрсету саласындағы терминдерді қолдану әдістері және аталмыш терминдерді аударудың саласының терминдерінің жиынтығы, сонымен қатар терминдердің қалыптасуы, құрамы және қызметі туралы ілім. Терминдер ағынының көп болуына байланысты сарапшылар терминологияның барлық массивін ретке келтіруге мәжбүр. Ал бұл жағдайда норма сияқты маңызды аспект алға шығады.

Аннотация

В данной статье дается общее представление о термине. В данной статье описаны виды терминов в сфере туристических услуг, способы употребления терминов в сфере туристических услуг и методы перевода этих терминов. Терминология – это совокупность терминов определенной отрасли знания или производства, а также учение о формировании, составе и функционировании терминов.

Resume

This article gives a general idea of the term. The article describes the types of terms in the field of tourism services, the ways of using terms in the field of tourism services and methods for translating these terms. Terminology is a set of terms of a certain branch of knowledge or production, as well as the doctrine of the formation, composition and functioning of terms.

Кілт сөздер: термин, сәйкестік, халықаралық туризм, стандарттау, аббревиатура

Ключевые слова: термин, соответствие, международный туризм, стандартизация, аббревиатура

Keywords: term, correspondence, international tourism, standardization, abbreviation

Terminology is a set of terms of a certain branch of knowledge or production, as well as the doctrine of the formation, composition and functioning of terms.

The subject of the general theory of terminology is: the study of the formation and use of special words, with the help of which the knowledge accumulated by mankind is formed and transmitted; improvement of existing terminological systems; search for optimal ways to create new terms and their systems; the search for universal features inherent in the terminologies of different fields of knowledge.

Modern science strives for the semantic unification of terminological systems of the same science in different languages (an unambiguous correspondence between the terms of different languages) and for the use of internationalisms in terminology [1].

Internationalization is one of the main trends in the development of the current terminological system, since terms interact more actively with other languages than other layers of vocabulary. In the field of terminological vocabulary of the language, international exchange occurs most intensively, which is why it accounts for the largest percentage of foreign borrowings.

Due to the large flow of terms, experts are forced to streamline the entire array of terminology. And in this case, such an important aspect as normativity comes to the fore. Terminology, occupying a central place in special languages, has a certain independence of formation and development.

Linguistic normativity is the correctness of the formation and use of the term. The processes of term formation and term usage are not spontaneous, but conscious processes controlled by linguists and terminologists. The norm in terminology must correspond to the norms of the general literary language, at the same time, there are special requirements that apply to the term.

The international tourism industry is one of the most largest and fastest growing industries in the world. It inevitably affects all aspects of society, including language.

The development of international tourism has led to the growth of professional communication in this area. The participants in communication in the field of tourism are professionals in this field, tourists and representatives of the local population. Any form of their communication generates a text on tourism topics, aimed at the exchange of information. However, a text designed to convey information from one professional to another contains more terms and less general vocabulary than a text aimed at persuading or informing a tourist.

When creating a text on tourism topics, we somehow come across terms that can be divided into different areas:

1. Types of tours and tourism:

- agro tourism/ agro tour – агротуризм, incentive tour – поощрительный тур, rural tourism – сельский туризм, space tourism – космический туризм, extreme tours – экстремальные туры, sustainable tourism - экотуризм,

independent travel – независимый/«дикий» туризм, self-guided tour – самостоятельный туризм, package tour – поездка по путевке, culinary tourism – гастрономический туризм

2. Industry professionals:

Guide – гид,

Event organizer – организатор мероприятия, Travel agent – туристический агент,

Airport baggage handler – рабочий багажной службы аэропорта, Car valet - парковщик,

Tourist information center assistant – сотрудник туристического информационного центра,

Sports therapist – спортивный терапевт, Resort representative – представитель курорта,

Outdoor pursuits leader – руководитель занятий на свежем воздухе, air traffic controller – авиадиспетчер.

3. Hotel accommodation:

Standard room – стандартный номер,

daily average rate (DAR) – средняя цена за сутки, net rate – чистая тарифная ставка,

rack rate – стандартный тариф за номер (без учета возможных скидок), reservation – бронирование,

cancellation – аннулирование заказа,

to book – бронировать,

room facilities – удобства в номере,

limited-service hotel – гостиница с ограниченным набором услуг, mezzanine – мезонин,

occupancy – загрузка отеля, vacant – свободный/ незанятый

Such a distinction between tourism terms is relative, since they may be interchangeable between groups. For example, the terms full board or B&B can simultaneously belong to the groups "hotel accommodation" and "restaurant service", while the term reservation refers immediately to three groups: hotel accommodation, restaurant service and excursions [2]. Moreover, abbreviations are found in all groups of tourist terminology.

Additional problems arise due to cultural differences in concepts between tourism terms in different countries. The ideal case is when one term denotes one concept, but sometimes this not applicable to tourism terminology and may even lead to misunderstandings. For example, standard room requirements vary among hotels in different countries or even hotels in the same country. In some countries economy rooms offer shared facilities, while in other countries they are rooms with en-suite facilities but no balcony or smaller area. The facilities of superior rooms in one country may be the same as those of standard rooms in another country, etc. Also, if the abbreviation B&B (or ABF) appears on the hotel booking confirmation, this means that breakfast is included in the rate. However, some hotels may offer their guests a buffet breakfast with a wide selection of dishes, while other hotels will offer guests a set lunch. Such inconsistencies in general tourism concepts add even more difficulty to the issue of standardization of tourism terminology and, as a result, its translation

[3].

The global nature of tourism is reflected in the existence of a synonymy of tourism terms. For example, the terms American Plan (AP), full pension (FP) and full board (FB) mean that three meals a day are included in the room rate. Modified American Plan (MAP), half pension (HP) and half board (HB) mean that the room rate includes breakfast and lunch or dinner. The terms tour manager, tour conductor, tour escort, tour leader, tour director, tour courier refer to the person who accompanies the tour group throughout the trip. However, the term tour manager is translated into Russian as a tourism manager (a specialist in organizing tourist trips), while in other countries the term tour / travel agent is used to refer to it.

Cases of polysemy are most common among tourist abbreviations. So the term FIT is used to refer to free and independent traveler (one who travels independently) and foreign individual traveler (tourist traveling independently abroad).

The abbreviation AA can mean American Airlines (American Airlines), Aerolineas Argentinas (Argentine Airlines), Automobile Association (Automobile Association) and always afloat (always afloat). Therefore, the presence of context is very important for the correct translation of such abbreviations.

As a rule, when translating terms, not only the context can help, but also an assessment of the degree of specialization of the tourist text. Texts in this area are divided into three main types:

Descriptive (tourist texts that give a general description of the destination, attraction, type of travel, for example, a description of the country, region, beach holiday, excursion, etc.);

Informative (texts providing practical information about the accommodation facilities, the availability of household appliances, the services offered, namely the description of the hotel, cruise ship, excursion route, information about the necessary documents, etc.);

Professional communication texts (texts used in the exchange of information between tourism professionals, including price lists, registration forms, booking system, ticketing, etc.). Obviously, in professionally oriented texts, the number of terms increases with the degree of professionalization. In some texts of the third type, the level of saturation with terms can reach 96%. Accordingly, tourism texts designed to communicate information among industry professionals contain more terminology and less general vocabulary than texts aimed at persuading or informing tourists [4].

Reference:

1. Гринев-Гриневиц С.В. Терминоведение: метод. пособие / С.В. Гринев-Гриневиц – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 117 с.

2. Даниленко В.П. Русская терминология: Опыт лингвистического описания: метод. пособие / В.П. Даниленко – М.: Изд-во Наука, 1997. - 246 с.

3. Карбина О.П. Семантическая организация лингвистических и паралингвистических феноменов в текстах предметной области «туризм»: автореф. дис. ... канд. филол. наук / О.П. Карбина. – М., 2008 – 125 с.

4. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): уч еб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В.Н. Комиссаров – М.: Высш. шк., 1990. – 253 с.

Қамбарқызы Әлия, Қайдаш Жанар (*Ақтөбе облысы*)

TESTING AS ONE OF THE EFFECTIVE WAYS TO EVALUATE STUDENTS' KNOWLEDGE

Annotation. The transition to the standards of a new generation requires the formation of new criteria for monitoring and evaluating the educational activities of students, which is implemented in the classroom. They are always in the zone of the teacher's close attention, they testify to the results of training. One of the ways to improve the control of students' knowledge and skills is test technology.

Key words: Testing, control, evaluation, motivation, test technology, diagnostic and educational function.

Human life is a continuous process of learning, cognition of the surrounding world. Primary school is the most important stage in the development of a child, which instructs a young student on the path of knowledge, opens the doors to science for him.

One of the essential elements of the learning process is to test the knowledge, skills, and skills acquired by students. The development of an operational control system that allows an objective assessment of students' knowledge, identifying existing gaps and determining ways to eliminate them, is one of the conditions for improving the learning process.

As practice has shown, despite the large number of didactic materials and methodological recommendations on various academic subjects addressed to teachers, many of them have great difficulties in organizing the control of the assimilation of students' knowledge. There is a formal application of means and methods of verification, in some cases subjectivity in the assessment of students' knowledge, understatement of the educational role of verification. Students are not sufficiently involved in evaluation activities, as a result of which the formation of self-control skills is disrupted. "Limiting the use of various forms, methods and means of control reduces the possibility of identifying learning outcomes, implementing the main functions of verification" [1, p.46].

Currently, they are trying to give business content to verification and control: not only the teacher checks the progress of students, but also students check the level of their knowledge. In addition, the teacher checks himself, the level and correctness of teaching the material being studied. At the same time, various forms and methods of verification and evaluation are used.

To the question of what can be done to improve control, to reduce the negative aspects of this process, didactics has been looking for an answer for a long time, but the progress it has made is constantly incommensurable in comparison with the needs.

Checking of students' knowledge refers to the most difficult issues of the methodology of teaching history. The works of well-known methodologists and the experience of practical teachers have convincingly shown the variety of knowledge verification functions.

Neiman Yu.M., Khlebnikov V.A. in the work "Introduction to the theory of modeling and parametrization of pedagogical tests", the test of school achievements is considered as "a set of tasks adapted to a certain learning content in such a way that, based on the test results, it can be established to what extent this content is intended to be solved during one training session, learned by students" [2; 83]. It is known that the result of training directly depends on the activity of the teacher, on the methods of his work. In the process of learning, the teacher uses various methods and means of teaching in order to assimilate information. To find out how well the material is understood and mastered, whether it is possible to move on to the next topic, regular testing of students' knowledge is necessary.

The success of the learning process depends on the right way to control knowledge. Part of the pedagogical skill: to know, to feel, whether the trainees understand the material [3, p.25].

Studying this problem over the past years of work, we have determined that testing is a method that allows you to measure and interpret learning outcomes with a high degree of objectivity. The transition to the standards of a new generation requires the formation of new criteria for monitoring and evaluating the educational activities of students, which is implemented in the classroom. They are always in the zone of the teacher's close attention, they testify to the results of training. One of the ways to improve the control of students' knowledge and skills is test technology.

Test tasks can be of the following types:

Closed-type tasks with a choice of answer

In such tasks, the student is given the opportunity to choose the correct answers from the suggested options. The task should not contain unnecessary words and less than three or four possible answers. With a smaller number of options, the probability of random guessing is high, and

a larger number will take a lot of time and the task may be excessively difficult. The answers to the tasks should not be given obviously wrong. They are usually compiled taking into account the typical mistakes of students.

There are several types of tasks of this type:

1. Tasks of the interrogative form that require an affirmative answer to the question.

For example:

-The table of contents of the children's encyclopedia is in front of you. In which chapter will you look for information about who invented radio?

A) The Earth and the Universe, C) the history of discoveries, B) countries and peoples, D) wildlife.

2. Tasks of the affirmative form with a choice of answer

For example:

-the main feature by which you can recognize insects among other animals:

A) wings; B) scales; C) three pairs of legs; D) nose.

3. Tasks for the definition of the concept.

For example:

- A verb is a part of speech that denotes...

A) a sign; B) an action; C) an object; D) a natural phenomenon.

4. Tasks formed with negatives not, not, etc.

In this case, in order to draw attention to the negation in the question, it should be highlighted. These tasks are more difficult because they focus on a more complex level of mental activity.

For example:

-What information can you not find in the encyclopedia?

A) What plants are there in the desert?

B) Who is the author of the first Primer?

C) What events will happen in 2081?

5. Tasks to determine the main feature.

Among the tasks with the choice of an answer, the most difficult are those in which it is proposed to choose from a number of correct answers one that characterizes the main feature, the main cause of a particular phenomenon.

For example:

- mark the sign that is the main one for the fruit of the plant:

A) round; B) useful; C) has seeds; D) edible.

Tasks for establishing compliance

The essence of such tasks is to determine the correspondence of elements of one row to another. Moreover, the number of elements of one row does not necessarily have to correspond to the number of elements of another row. The correspondence is set by arrows.

For example:

-identify matches:

arctic fox forest

squirrel steppe

fox tundra

ground squirrel desert

lynx lemming

Tasks for establishing a logical sequence

For example:

* Add a power supply chain:

_____ water skimmer _____ heron.

Open-type tasks

These are tasks with an answer constructed by the student. As a rule, such tasks are compiled in the following sequence: the question is formulated, the full intended answer is recorded, the words that the student must enter are excluded from the answer.

For example:

* Remember which organs are formed on the stem. Write the missing words.

On the stem of the plant are formed ..., in their place are formed ..., and in them

* Complete the statements.

- sentences in which there is one grammatical basis...

- sentences in which there are two grammatical bases are called...

– to find out how much one number is greater or less than another, you need... more... less.

Free form tasks

This type of task may include drawing up diagrams, selecting "extra" words from the list, completing a phrase, etc.

For example:

* Find the superfluous:

Tiger, wolf, hare, fox, panther, polar bear.

Combined test tasks.

These tasks include elements of various types.

For example:

* how most often a person uses peat:

a) as a litter for animals; b) as fertilizer, c) as fuel.

* choose and emphasize the two most important signs that distinguish humans from animals:

A) furniture making; e) the use of speech in communication;

B) the manufacture of clothing; f) the invention of a computer;

C) making tools; g) living in houses;

D) the invention of transport.

Tests compiled in an unusual (possibly comic) form

Examples:

* An adjective is...

a) instructions for action; b) part of speech; c) spare part for the TV.

Test tasks - "Traps"

These are tests in which there is no correct answer, or all the answers are correct.

Application of testing in various lessons.

Test tasks lessons when studying grammar. Children are interested in performing all the presented types of tasks. I believe that in addition to the diagnostic function, the testing of grammatical material is also of a learning nature.

Test tasks refer to standardized methods of checking academic performance, which allow you to accurately and objectively obtain an overall picture of the development of the class with minimal time.

Evaluation of test tasks in a closed form is dichotomous, i.e. a successfully completed task is evaluated with 1 point, unsuccessful -0 points.

Evaluation of test tasks in an open form is polytomic. The task allows several categories of evaluation of the answer, for example, a completely correct answer -2 points, a partially correct answer -1 point, an incorrect answer -0 points.

For us, information from federal educational portals, sets of control and measuring materials, with recommendations for their use, is a great help for an objective assessment of the quality of students' universal learning activities.

For several years we have been seen the usage of test control along with traditional forms and we can say that it allows to activate the educational process. The absolute majority of children are interested in test tasks. The amount of work in the classroom is gradually increasing as a result of increased attention and good performance of children, the desire for creative activity is increasing. The general psychological climate in the classroom is also improving: students are not afraid of mistakes, analyze them and strive to correct them. And this significantly increases mental activity and activates cognitive interest, develops mindfulness, makes you systematically prepare for academic classes. As a result, the quality of students' universal learning activities improves. In

addition, schoolchildren are adapting to the procedure of the unified state exam in the 11th grade, the small Unified State Exam in the 9th grade and other exams in the test form.

Not only the teacher, but also the students themselves, the results obtained during the control process allow them to see and evaluate their growth in the learning process, the correctness and conscientiousness of their attitude to their academic duties. The importance of control especially increases if the teacher notes the progress of the student forward: better than before, the construction of an answer, progress in mastering developed speech, a more serious attitude to learning than before, etc.

Checking the educational results of learning a foreign language is no less important than checking knowledge and skills. The main thing is to identify how and to what extent knowledge turns into beliefs, educates students' feelings and contributes to the formation of their materialistic worldview.

Monitoring the results of English language teaching and learning activities of students is the key to evaluating and further improving the entire process of teaching the subject. Thus, the hypothesis is confirmed that with the methodically competent organization of the control of students' knowledge and skills, the maximum optimization of the educational process is achieved.

List of used literature

1. Shamova T.I., Sharai N.A. The system of intermediate attestation of schoolchildren. // Head teacher.- 1998. - No. 1. pp. 46-48
2. Neiman Yu.M. Khlebnikov V.A. Introduction to the theory of modeling and parametrization of pedagogical tests. - Moscow: Prometheus, 2000. 167 p.
3. Issues of control of students' learning a foreign language: Method. stipend / Edited by A.A. Mirolubov. - Obninsk: Titul, 2001. 289 p.
4. Mayorov A.N. Theory and practice of creating tests for the education system. (How to choose, create and use tests for educational purposes). - M., 2000— - 352s.

Күнеділ А., Жетесова Ж.А.
(Ақтөбе, Қазақстан)

ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУДА ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается информация о различных интересных и эффективных методах обучения английскому языку в общеобразовательных школах и возникшие вопросы по нему.

АҢДАТПА

Мақалада жалпы білім беретін мектептерде ағылшын тілін оқытудың әртүрлі қызықты және тиімді әдістері туралы ақпарат және ол бойынша туындаған сұрақтар қарастырылады.

ANNOTATION

The article discusses information about various interesting and effective methods of teaching English in secondary schools and the questions that have arisen about it.

Тірек сөздер: ағылшын тілі, әдіс-тәсілдер, мектеп, мұғалім, ақпарат, оқушы, білім беру.

Қазіргі таңда қоғамда болып жатқан өзгерістерге байланысты қоғам шығармашыл әрекет пен жан-жақты дамуды талап етеді. Осыған орай бүгінгі күні ұстаздар мен білім беру мекемелеріне үлкен талаптар қойылуда. Соның ішінде ағылшын тілін меңгерту саласына тоқталып өтсек.

Ағылшын тілін оқытудың негізгі мақсаты – шынайы өмірде оқушылардың ағылшын тілінде еркін қарым-қатынас құруы болып табылады. Ағылшын тілін оқытудың тарихы жүздеген жылдармен есептеледі. Сол уақыттардан бері көптеген өзгерістер енгізілген болатын. Ал ХХІ ғасырдың табалдырығын білім мен ғылымды инновациялық технология бағытымен дамыту мақсатымен атауымыздың өзі болашаққа деген үлкен үміттің нышаны.

Мектептерде ағылшын тілін оқыту әдістемесі әрқашан бірдей дерлік және Білім министрлігі бекіткен оқу бағдарламасына негізделген. Мұғалімдердің барлығы дерлік бастауыш сынып оқушыларын оқытуда коммуникативті тәсілді жиі қолданады. Бірақ сабақтарды тиімді ету үшін кейбіреулер сабақты әлдеқайда қызықты және қызықты ететін қосымша әдістер мен әдістерді пайдаланады. Ағылшын тілінің бастапқы курсы қалай тиімді және сонымен бірге студенттер үшін қызықты етуге болады? Сабақта қандай әдістерді қолдануға болады?

Классикалық әдіс

Ағылшын тілін орта мектепте оқытудың классикалық әдістері көп жылдар бойы тәжірибеден өтіп келеді. Олар грамматикалық-аудармалық тәсілге негізделген. Әрбір сабақтың кіші курстың негізі орыс тілінде түсіндірілетін ағылшын тілінің грамматикалық бөлімі болып табылады. Мұғалім оқушылармен белсенді жұмыс жасап, негізгі ойларды түсіндіреді. Өз кезегінде оқушылар ережені жаттап, мәтінмен жұмыс жасап, бекіту жаттығуларын орындайды. Бірақ көп теориямен студенттер жиі адасып, сөйлеу дағдыларын дамыта алмайды. Сондықтан бұл әдіс коммуникативті және басқа тәсілдермен үйлескенде ғана тиімді.

Коммуникативті әдіс

Коммуникативті әдіс бойынша ағылшын тілінің бастапқы курсы балалардың жазу, оқу, ағылшын тілін тыңдау және, әрине, ауызша сөйлеу сияқты дағдыларын дамытуды қамтиды. Сонымен қатар, сабақтардың, сондай-ақ тапсырмалардың шынайы тақырыбы бар: отбасы, ауа-райы, мектеп, хобби, жұмыс және т.б. тақырыптар бойынша диалогтар мен мәтіндер. Әдістеменің ерекшелігі, сонымен қатар студенттер көбінесе жұппен жұмыс істейді. Оқыту сөзбе-сөз студенттер арасындағы қарым-қатынас арқылы жүзеге асады. Бірақ грамматика мен күрделі тақырыптарды мұғалім жақсы түсіну үшін қазақ тілінде түсіндіреді. Бастауыш мектепте ағылшын тілін оқытудың коммуникативті әдісі де оқушыларды ағылшын тілінде сөйлейтін елдердің мәдениеті мен өмірімен таныстыруға арналған. Студенттер қарым-қатынас дағдыларын меңгеріп қана қоймай, ағылшын мәдениетінің ерекшеліктерін де меңгереді. Бұл ретте мұғалім оқушылардың оқуға деген ынтасын қолдауы керек.

Ақпаратты әдіс келешегі зор салалардың бірі болып табылады. 20-шы ғасырдың соңында танымал болды және әлі күнге дейін ережелерді әдеттегі жаттаудың ең тиімді баламасы болып табылады.

Негізгі идея – балаларды тілдік ортаға және елдің дәстүрлі өміріне баулу. Бастауыш мектепте бұл әдістеме мыналарды қамтиды: түпнұсқада балалар көркем әдебиетін оқу және онымен жұмыс істеу, екі тілді немесе көптілді кітаптарды оқу, мультфильмдерді түпнұсқада көру, жұптық және шағын топтардағы белсенді жұмыс, өмірлік жағдаяттарды шет тілінде зерттеу, көп сөйлеу жаттығулары.

Мұғалімдер сабақтарды ағылшын тілінде, әдетте, еркін түрде жүргізеді. Мысалы, сабақ толығымен АҚШ-та 25 қарашада тойланатын Алғыс айту күнінің дәстүрлері мен тарихына арналған. Сабақтардың тақырыптары басқа пәндермен қабаттасуы мүмкін - бұл жекеменшік мектептер үшін әдеттегі тәжірибе. Сонымен қатар, сабақта балалар бір-бірімен белсенді түрде сөйлеседі, сурет салады, шығармашылық тапсырмаларды орындайды және бір-бірімен және мұғаліммен қарым-қатынас жасауға үйренеді. Қарым-қатынас әдістемесі аясында табысты тәжірибе жасау үшін мұғалім келесі негізгі аспектілерге сүйену керек:

Қызықты мазмұн арқылы балалардың мотивациясымен жұмыс;

Ағымдағы тақырыптарды пайдалану немесе ағылшын тілі мен басқа пәндерді біріктіру, белсенді сөздік қорын қалыптастыру, өзара іс-қимыл мен қарым-қатынасқа қолайлы салауатты және достық атмосфераны сақтау.

Студенттерге сөйлеуді меңгеру деңгейіне жеке жауапкершілік беру, ағылшын тілінде еркін қарым-қатынасқа байланысты кедергілер мен қорқыныштарды жою. Сыныптағы уақытты дұрыс бөлу кезінде балалар грамматиканы жақсы меңгереді, еркін сөйлесуге үйренеді, белсенді әңгіме барысында барлық грамматикалық конструкцияларды қолдана және бекіте отырып, әлеуметтік және шығармашылық дағдыларын дамытады.

Глен Доман әдісі

Орта мектепте ағылшын тілін оқытудың өте танымал әдісі. Ол тіпті 6-7 жастағы балаларды оқыту үшін де қолданылады. Тәсіл сөздер немесе суреттер бейнеленген карталармен жұмыс істеуге негізделген. Мұғалім картаны көрсетіп, сөзді айтады. Одан кейін оқушы жаңа сөздерді қайталайды және үйренеді. Глен Доман әдісі бойынша оқуға үйрету, ол сөзді негізгі тіл бірлігі ретінде қабылдайды және оқуды үйрену әріптерден, буындардан емес, сөздерден басталады деп болжайды. Бұл әдіс бойынша балаға үлкен әріптермен жазылған сөздері бар карточкалар (ұзындығы 7 сантиметрден) немесе слайдтар көрсетіліп, бұл сөздерді айтады. Алдымен әрқайсысы бес сөзден тұратын үш топтама дайындалады. Бірінші сөздер балаға ең қарапайым және ең таныс сөздер болуы керек. Баланың оқудағы рөлі пассивті болғанымен, оның жаңа сөздік қорын меңгеріп, есте сақтауы өте оңай. Балалардың концентрациясы нашар. Сондықтан олар мәтінмен жұмыс істеуге немесе сөздерді есте сақтауға жарамайды. Глен Доман әдісі ең аз күш-жігерді қажет етеді, сондықтан әлемдегі көптеген педагогтар мен балалар бұл әдісті жақсы көреді.

Ойын әдісі

Бастауыш сыныпта ағылшын тілін ойын әдісі арқылы оқыту оқушылардың сабаққа зейінін, қызығушылығын сақтауды көздейді. Төменгі сыныптарда оқушылар өте мобильді, белсенді және эмоционалды. Сондықтан ойын түріндегі тапсырмалар оқушылардың энергиясын дұрыс бағытқа бағыттап, зейінін оқуға аударуға мүмкіндік береді. Ағылшын тілінде ойын ойнау қиын және үйрену үшін көп күш салуды талап ететіндей қабылданбайды. Сабақта оқушылар тапсырмаларды орындағанда қателесуден қорықпайды. Сонымен бірге сабаққа әндер, мультфильмдер, жарыс элементі бар ойындарды қосуға болады, бұл сабақты одан сайын қызықты етеді. Бастауыш сыныптарда ұзақ уақыт жұмыс істеп келе жатқан көптеген мұғалімдер балалардың психофизиологиялық ерекшеліктерімен жақсы таныс және тек ойын әдісін қолданады. Сабақты жоспарлауды қамтитын кез келген басқа тәсілге қарағанда ойын ешқашан қателеспейді. Мұғалім келесі схеманы ұстанған кезде оқушылар жаңа материалды жақсы қабылдайды: демонстрациялық және көрнекі қолдау, дыбыстау және қайталау әріптерді бекіту, жаңа ақпаратпен байланысты болатын практикалық әрекеттер. Әрбір заттың өзіндік ерекшеліктері бар. Сонымен, көрсету кезінде ереже қолданылады: кітаптағы иллюстрация жеткіліксіз, сондықтан қосымша суреттерді, бейнелерді, сызбаларды, плакаттарды, проекторды, компьютерді немесе тақырыптық заттарды пайдалануға болады.

Дыбыс 60 секундтан аспауы керек - бір минуттан кейін бала қазақ тілінен басқа тілдегі аудио немесе бейнені қабылдай бастайды. Сіз тек техниканы ғана емес, сонымен қатар тақпақтар, әзілдер, нобайлар айтуға немесе ән айтуға болады. Хат тақтаға немесе дәптерге немесе кәдімгі қағазға жазылады. Практикалық әрекеттерді дамыту үшін мұғалімдер көбінесе келесі нұсқаларға жүгінеді:

«Қарлы кесек» - бірінші оқушы жаңа үйренген сөзді айтады, екіншісі оны қайталап, өзінің сөзін қосады, 10 немесе одан да көп сөздер жинағы алынғанша жалғаса береді. Сөздердің орнына үйренген ережелерді немесе грамматикалық мысалдарды қолдануға болады - бәрі мұғалімнің қиялына байланысты. Балалар шеңберде отырады немесе тұрады - олардың партасында болу міндетті емес.

«Әңгімелейтін доп» - мұғалім допты лақтырып, сөзді айтады, ал оқушы аудармамен бірге допты өзіне қайта лақтыруы керек.

«Өзгертулер» - сіз допты пайдалана аласыз немесе сіз экспромттық сиқырлы таяқша немесе ойыншық жасай аласыз. Мұғалім балаға таяқшаны береді және сөзді шақырады, мысалы, нәресте, ал бала таяқшаны бұлғап, оны көпше түрге айналдыруы керек. Көптеген нұсқалар бар.

«Достар» - оқушылар шеңбер бойына ойыншықты беріп, өткен материал бойынша бір-біріне сұрақтар қояды.

«Ойлан тап» ойыны - барлығы кезекпен тақтада үйренген лексикадан заттың сызбасын сызып, болжам жасайды.

«Тосын сый» – жанды ойын, онда сіз көптеген түрлі интерпретациялар жасай аласыз. Сіз көзді байлап, оқушыға нысанға қолын тигізуге рұқсат ете аласыз, ол оны ағылшын

тілінде сипаттауы керек. Сонымен қатар, сіз нысанды қорапқа жасырып, оның атын атамай-ақ айта аласыз - сынып ішінде не бар екенін білуге мүмкіндік беріңіз.

«Бақытыңды тексер» - бұл ойын үлкен алфавитті немесе сөмкедегі әріптерді қиып алуды қажет етеді. Бұл идея баланың суретін салу және кездейсоқ әріпті сипау және оған мүмкіндігінше көп сөздерді атау. Немесе Өзіңіздің ойындарыңызды ойлап табуға болады- ең бастысы, оқушылармен резонанс тудыратын нәрсені таңдау. Егер сіз мұқият дайындалсаңыз, ренжімеңіз, бірақ қалаған нәтиже болмады - бұл жағдайда сіз олардың сүйікті мультфильм кейіпкерлері кім екенін біліп, келесі сабақты дайындау үшін осы ақпаратты пайдалануыңыз керек.

Ойын әдісін қолдану кезінде мұғалімдерге арналған кеңестер

Кішкентай сәбилер басқаларға қарағанда әлдеқайда тез шаршайды, бірақ олар да көбірек белсенділікті қажет етеді, сондықтан доппен, ойыншықтармен, секіру, еңкейу, қол соғу сияқты физикалық элементтермен ойындар ойнаудан қорықпаңыз. Балалар оны жақсы көретіні сөзсіз. Слайдтардағы анимация, жарықтық, таңбалар саны мен дыбыстармен оны асыра алмаңыз. Бұл шаршатады. Мәтіннің көп мөлшері де зейінді төмендететінін есте ұстаған жөн. Егер олар сізді тыңдамаса, үміт үзбеңіз, олардың нені білгісі келетіні және олардың сүйікті ойындары туралы сауалнама жүргізген дұрыс. Қиялдаудан қорықпаңыз. Кейбір шетелдік мектептерде мұғалімдер костюм кештерін ұйымдастырады. Өйткені, ең бастысы материалды меңгеру. Жігіттер тапсырманы қате орындаса немесе түсінбесе оларға ұрыспаңыз, олардың қателіктері мен қате есептеулерін бүкіл сыныптың алдында талқыламаңыз, тіпті артта қалған оқушыларды да қорламаңыз. Бастауыш сыныпта мұғалім пікірі өте беделді өте маңызды жақын адамға айналады.

Зайцев әдісі

Зайцев әдістемесі бойынша бастауыш мектепте ағылшын тілін оқытудың ерекшеліктері – оқушылардың буын және әріптері бар блоктарды қолдануы. Олардың көмегімен олар сөздерді құрайды, осылайша жаңа сөз тіркестерін есте сақтайды. Тәсілдің мақсаты – сөздер мен сөйлемдерді құру алгоритмін көрсету. Балаға жеңіл болу үшін текшелер әртүрлі түстерде болуы мүмкін. Уақыт өте оқушы диктант бойынша түстер мен әріптерді құрастыруға тырысады. Мұндай шағын диктанттар тиімді, балаларға қиындық тудырмайды және оны тіпті ата-аналар да жасай алады. Бастауыш мектепте ағылшын тілін оқытудың бұл әдістері өте танымал. Тақырыптарды зерттеп, мәтіндерді таңдап, жаңа сөз тіркестерін үйренгеннен кейін мұғалім оқушыларға тапсырма береді: көріністі қою, әңгіме жазу, диалог құрастыру және жүргізу және т.б.

Басқа әдістерден әртүрлі тәсілдер мен тапсырмаларды біріктіретін аралас әдіске ерекше назар аударылады. Бұл тәсіл әртүрлілік әкеледі, сонымен қатар оқу бағдарламасын студенттердің қызығушылықтарына бейімдейді. Біріктірілген әдіс қатаң талаптар қоймайды. Мұғалім әдетте өз оқыту ерекшеліктеріне және балалардың мүдделеріне сәйкес келетін әдістер мен әдістерді өз бетінше таңдайды.

Қорытынды ретінде ойымызды қорытындыласақ, бұл оқыту әдістемесі балаларға кіші мектеп керек сүйенетін принциптер:

Адамдармен қарым-қатынас және қарым-қатынас арқылы оқу.

Оқушыларға Материалды ұсыну тұрғысынан да, бағалауда да жеке көзқарас.

Сабақтың негізі ретінде қызықты, пайдалы және жаңа ақпарат.

Өз нәтижелері үшін сана мен жауапкершілікті тәрбиелеу.

Шетел тілін басқа пәндермен біріктіру.

Жоғарыда аталған ережелерді қолдана отырып, сіз мүмкіндігінше сәтті мұғалім бола аласыз.

*Kurak A.N
Zhumakhanova A.Zh.
(Aktobe, Kazakhstan)*

FEATURES OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE USING THE CALLAN METHOD

Annotation. This article describes how to master the English language using the Callan method. Callan's method involves carefully preparing teachers for the lesson. This is a new foreign format. Using the Callan method, students are taught to speak the language fluently.

Key words: method of learning a foreign language, Callan Method at QQEnglish, online lessons, offline lessons, direct method.

Learning English according to the Robert Callan method is a completely unique, effective and fast way that guarantees the acquisition of stable knowledge and the maximum development of vocabulary and grammar in practice. Appearing about 50 years in London, the Robert Callan method has gained immense popularity around the world. We are proud that QQEnglish is one of the first schools to be accredited by Callan's Leading Learning Centre. Classes are conducted only by the most experienced teachers who have passed multi-stage selection and a series of trainings.

Robin Callan is the founder of the method. He owns the largest school in London on Oxford Street, teaching English according to the Callan method. It is his organization (Callan Method Organization Limited) that provides training materials around the world.

Robin Callan was born in 1932 in the UK, in the county of Cambridgeshire. At the age of 20 he moved to Salerno (Italy) to teach English there. Despite the fact that he enjoyed being a teacher, Robin was aware that the classical teaching methods were ineffective and insipid. He became interested in the mechanism of language acquisition. He was sure that he would be able to radically change the established system of teaching. And he did it!

The Callan Method is an intensive method of teaching and learning English. The key feature is the question-answer form of the lesson: the teacher continuously asks questions, so that the student learns to perceive English speech and use it in his speech. At the same time, the teacher helps with the answer and at the same time corrects grammatical and pronunciation errors. According to the method, the student gives detailed answers using the same vocabulary as in the question. Thanks to this, he automatically learns to build a sentence, expands vocabulary, masters grammar and immediately uses it in his speech in practice.

Why is the Callan method effective?

The Callan method is different from the traditional method of learning English. The student is immediately "thrown" into the language environment. When answering a question, he does not spend time translating, but answers without thinking. The language barrier that any English learner faces is overcome by immersion in a natural language environment.

1. Emphasis on listening and speaking

The Callan Method aims to have the student continuously listen and speak English. Silence in the classroom is unacceptable.

2. Permanent fix

The teacher corrects the student's mistakes at the moment they are made. First, the teacher copies the mistake, and then pronounces the correct version ("not come - comes"). This allows the student to feel the difference between an error and a correct form.

3. Question-answer form of the lesson

When a student answers a question, he must give a complete answer using the same vocabulary and grammar as in the question. The question-answer form does not teach students how to answer questions, but allows them to practice their speaking and create complete sentences.

4. The teacher speaks quickly

In real life, we are used to speaking quickly. If we want to perceive English speech, we need to learn to perceive it at a natural fast pace, without translation into our native language. The purpose of the method is not to teach how to translate from English into your own language, but to teach how to think in English.

5. Systematic repetition

In your native language, it is enough to hear a new word once or twice in order to remember it. However, in order to memorize a word in a foreign language, it is necessary to hear, see and use this word many times before mastering it completely. That is why the Callan method contains a clear system of repetitions (Revision). At each lesson, you learn new material, while repeating what you have already mastered. The number of repetitions required is determined by the teacher depending on the progress of the student. However, repetition is an integral part of the Callan Method class.

6. The order of mastering skills

According to the Callan method, the four basic language skills should follow in this order: Listening > Speaking > Reading > Writing For example, first a student learns new vocabulary: he hears words (listening), repeats them, and then answers questions containing this vocabulary (speaking). After some time, the student reads this lesson (reading) and, finally, writes a dictation containing already mastered vocabulary (writing).

The Callan method is a method of learning a foreign language. It is based on the constant repetition of material., Interactive class. The method allows students to correctly perceive the pace of speech in a foreign language. As a result, students enter the language environment from the first lessons. In the classroom, teachers teach to speak at a fast pace. As a result, the translation does not take much time. Often this method does not give students homework. The material is not based on theory, but in practice. English lessons for beginners, the cost of which depends on the duration of training, include regular repetition of exercises. It allows you to learn new vocabulary, grammatical aspects. Students can choose a table that is convenient for reading the material.

Information about the Callan method

Need to learn ? Callan's method of learning foreign languages involves careful preparation of teachers for lessons. For this purpose, specialists must be trained in the profile. Students get acquainted with the new foreign vocabulary in the form of questions and answers. Special dictations can be used to check the development of foreign words. Regular repetition also allows students to improve their pronunciation. Listening is used in the study of the material.

Advantages of Callan method for language learning

Among the main advantages of Callan technique are a number of features:

First, students are taught to speak the language fluently, and then - think in a foreign language. You can learn foreign languages: from elementary to advanced. Reflexive reactions develop in the learning process. Students pay attention to each stage of learning. Regularly check the accuracy of sentence construction in the classroom. English language courses and other foreign languages that use the Callan method involve the application of knowledge in practice. Businessmen can communicate with business partners in a foreign language. When looking for a job, you can take advantage of other job seekers, with English speaking skills. Education is in demand, for example, when looking for a job in a large company or abroad among IT professionals. You can watch your favorite TV shows in a foreign language, read a book.

Callan Method at QQEnglish

There are more than a hundred language schools in Cebu, but it is in QQEnglish that the teaching of this technique has been worked out to the ideal. Callan School of London has granted QQEnglish official accreditation to teach English using this method. All our teachers have undergone the most difficult multi-stage training from colleagues from London. Every year, academic trainers from the UK visit QQEnglish to train Filipino English teachers and assess their level of proficiency in this technique. All QQEnglish teachers receive two weeks of intensive training with the best teachers in the school. After this training, our teachers first take an exam and conduct a demonstration lesson. At QQEnglish, all students learn exactly according to the original Callan method, which is 4 times more effective than conventional English learning methods.

Benefits of learning with the Callan Method at QQEnglish

You can learn to understand spoken English and answer questions accurately and fluently. You can think and speak directly in English without prior translation. Improve your English language skills by learning practical, useful words and grammar structures. Improve your

pronunciation, intonation and grammar quickly. You can practice speaking English at a normal pace. Read and write regularly so you can measure your progress. Get the most out of your speaking practice with private lessons. We guarantee the quality of education.

Online lessons on the Callan method

1. You can learn English with the Callan Method in just 25 minutes a day.
2. In QQEnglish, you can study using Skype or the school's own platform by downloading the application.
3. Classes are available around the clock 24/7.
4. All our lessons are individual, which guarantees you maximum language practice.

Offline lessons using the Callan method

1. 50-minute individual classes will allow you to learn English even faster and more efficiently.
2. You will find yourself with your teacher in a special room and nothing will distract you from the lesson.
3. You can study up to 3 hours a day on the Callan Method course with different teachers.
4. All the attention of the teacher will be directed only to you, because our classes according to the Callan method are individual.

CALLAN METHOD AND DIRECT METHOD

There are various ideas for learning foreign languages, called methods. Individual methods have their specific representatives, or so-called techniques. Therefore, more specifically, the Callan method is essentially the Callan technique within the broader direct method. One day, when the students were ordered to translate sentences and grammar rules, they learned (surprise!) by the grammar and translation method. The most popular today is the Communication Method - which we usually deal with in language schools: textbooks, readings, listening, some conversations and a test at the end. The direct method is the third (of course, of many possible) - here we focus on conversations, on quick exchange of opinions between student and teacher. The last one will be the Callan method or the Speaking English course.

Outdated material. Robin Callan, of his own free will, forbade changing the method, and the language develops - today wireless (literally, without cable) is wireless Internet, not radio, the biblical while instead of while (while) and so on. Some accuse the author of the textbook (chapters 6 and 7) not only of a pessimistic view of the world, but, above all, of racism and hatred of women (well, in England this is very popular today, the hairs on the head stand on end if you even listen to it, what they say about Shakespeare! Wikipedia shocked us with the fact that the Callan method limits creativity. However, it is worth remembering that grammatical constructions are very reproducible - they are mechanisms that work regardless of whether the sentence is interesting, innovative or not. The method is considered not very effective at the highest levels. It is difficult to listen to the natural rhythm of long sentences, the whole melody of the language, and so on.

Literature :

1. «Callan Method», Orchard Publishing LTD, 2012
<https://qqeng.ru/newsletter/callan-method-qq/>
2. www.callanonline.com — официальный сайт-создателя метода
3. [Cambridge News, 24. April 2014, Online \(nicht mehr abrufbar\) Internet Archive Version vom 20. Juni 2014](#)
4. <http://cyclowiki.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B0>
5. <https://bee.net.ua/kk/spetsyfyka-yzuchenyya-ynostrannogo-yazyka-po-metodyke-callan/>

Kizilbaeva J.K.
Academic supervisor : **A.Zh. Zhumakhanova**

MODERN METHODS OF INTENSIVE FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Abstract : The article deals with the problem of development of intensive methods which is the key for the performance of personal development within the educational model. Analyzing the sphere of intensive methods, a range of working definitions of this concept is being used in the article, it offers the classification of methods and determines the place of intensive methods in the structure of personal experience. The main advantage of the examined technology is the fact that it allows one to master a language in short-run and to develop communication skills in social, political and professional domains.

Key words: intensive foreign language teaching, method, suggestopedia, oral speech, the activation of the individual and team, language environment

Introduction. The changes taking place in our society: the creation of joint ventures, extensive foreign economic contacts - have created a need for rapid and effective mastery of foreign languages. A company representative who does not speak the language of his client often loses orders. Currently, knowledge of foreign languages is not only an attribute of a cultured person, but also a condition for his successful activity.

There has always been a question of how to increase the effectiveness of training, make it more productive with less time, and be more effective. There are various ways to increase the effectiveness of training: by organizing the educational process, changing the structure of classes, as well as by intensifying the educational process [1].

The search for new ways and techniques of learning a foreign language aimed at improving the efficiency of the educational process associated with the practical mastery of foreign speech has led to the emergence of a number of original methodological systems built on a variety of theoretical foundations. The structure of the work involves the consistent study of some methods of intensive teaching of foreign languages. The following areas were in the focus of attention: the method of activating the reserve capabilities of the student (G. A. Kitaygorodskaya), the emotional and semantic method (I. Yu. Schechter), immersion method (A. S. Plesnevich), suggestopedic method (Lozanov's method)[2].

The significance of this work lies in the fact that its results allow us to summarize information about intensive methods of teaching foreign languages, get an idea of their essence, basic techniques, learning goals, and their effectiveness.

Main part. The concept of "intensive teaching" is primarily associated with two names - the Bulgarian scientist, psychotherapist by specialty Georgy Lozanov and the Russian methodologist Professor Galina Aleksandrovna Kitaygorodskaya.

The suggestopedic method (Lozanov's method).

In 1966, the Scientific Research Institute of Suggestology was founded in Sofia, headed by G. Lozanov. The word "suggestion" comes from the Latin *suggestio* - suggestion (in a state of vivacity), but G. Lozanov in his works and lectures always emphasizes the connection of the concept of "suggestion" with the semantics of the English verb "to suggest". Thus, suggestion is a communicative factor, which is expressed in the "offer" of a person to make his choice from a wide range of opportunities, complex stimuli. Suggestology is the science of accelerating the harmonious development of a person and the disclosure of his versatile reserve capabilities - memory, intellectual activity, creative abilities, etc.

Suggestology was the basis of the suggestopedic direction in teaching, in particular the teaching of foreign languages. The main idea of suggestopedia is the disclosure and development of comprehensive reserve capabilities of the individual. Suggestopedia uses not only the capabilities of intelligence (for which the left hemisphere of the brain is "responsible"), but also the emotional sphere of personality (the functions of the right hemisphere).

Intensive teaching methods rely on the psychological reserves of the student's personality that are not used in normal training.

Intensive teaching methods differ from traditional teaching in the ways of organizing and conducting classes: increased attention is paid to various forms of pedagogical communication, the socio-psychological climate in the group, the creation of adequate educational motivation, the removal of psychological barriers in the assimilation of language material and speech communication.

The method of activating the reserve capabilities of the student by G.A. Kitaygorodskaya

G.A. Kitaygorodskaya, teacher of foreign languages, began to develop her method in the 70s; its origins are in the ideas of the Bulgarian psychologist G. Lozanov, whose method of "full immersion", or "suggestopedia", then gained popularity in many countries[3].

The main theoretical provisions of the activation method are related to the concepts of the psychological school and ideas about speech activity developed by domestic psycholinguistics, as well as using the reserves of the unconscious in teaching.

On this basis, two interrelated problems are solved:

- 1) creation of managed relationships in the "teacher - student team" system;
- 2) organization of controlled speech communication in the educational process.

The official name of the Kitaygorodskaya method is "the method of activating the reserve capabilities of the individual and the collective." They are engaged in it only in a group, and it is possible in a large one.

The specificity of the method under consideration is to use the opportunities that open up when considering a study group as a temporary collective of students engaged in joint activities[4].

The emotional-semantic method by I.Y Schechter

The emotional-semantic approach was created in Russia in the early 1970s as part of the search and research work of the Academy of Sciences. Its author is a Russian linguist and teacher Igor Yuryevich Schechter [5].

In those years, I.Y. Schechter worked at the Moscow State Institute of Foreign Languages. Maurice Thorez is the scientific director of the central cabinet of methods of teaching foreign languages. The Schechter method - an emotional and semantic approach to teaching foreign languages — is a scientific direction in linguistics that asserts that the development of a foreign language should go like the generation of speech in the native language. The Schechter method refers to direct interactive game methods of active learning.

The emotional-semantic approach is based on the fact that a person's speech is not a set of knowledge, but a natural skill peculiar to a person. In contrast to the traditional approach, in which language learning is reduced to memorizing words and rules, here instead the generation of speech, its development and correction is proposed.

To ensure speech generation, presentations are used, during which students are presented with speech samples in the form of meaningful phrases that are suggested to be repeated aloud. A meaningful phrase is when it is clear why someone said that and why they are saying it. The process of speech generation itself is on a subconscious level. Playing with cards in the pauses of presentation contributes to the development of reading skills.

The basis of speech development is "actualization", when students play role-playing games in the language being studied. When communicating with each other, they do not have a psychological barrier, as when answering a teacher in front of an audience.

Immersion method by A. S. Plesnevich

The method got its name due to the fact that students seem to be immersed in the language environment. They are isolated from the outside world for a certain period of time and have the opportunity to hear only English speech, English songs, and most importantly - they themselves are allowed to speak only English. Thus, a situation is created that resembles the one in which a person finds himself abroad, where a foreign language surrounds him from all sides. As you know, in such a situation, people quickly master language practice if they strive for it[6].

This method of teaching was developed by senior English teacher Albert Stanislavovich Plesnevich in the 70s of the last century at the Department of Foreign Languages of the Institute of Philology in Russia.

Conclusion. In this article, the methods of intensive teaching of foreign oral speech were considered. Each of them has its own characteristics. But all of them cannot be used as the main method of teaching, since they are one-sided, they switch the main attention to one aspect of learning, while losing sight of other equally important ones.

On the other hand, these methods approach the learning process from different points of view and offer unusual ways of learning (for example, learning in a dream) that work more effectively than traditional systems.

This work allows you to find out the essence of these methods, ways to intensify the educational process, the objectives of each method and its significance in teaching a foreign language. The methods presented in this article can be further used in the learning process, increasing its effectiveness and improving learning outcomes.

Literature

1. Денисова Л.Г., Мезенин С.М.. Лексика в курсе интенсивного обучения английскому языку в старших классах средней школы.- В жур.: ИЯ в школе.1/93
2. Китайгородская Г.А. Методика интенсивного обучения. - М., “Высшая школа”, 1986.
3. Денисова Л.Г. Место интенсивной методики в системе обучения иностранному языку в средней школе. - Иностранные языки в школе, 1995, № 4, С. 6 - 12.
4. Китайгородская Г.А. Введение нового материала как элемент суггестопедической структуры учебного процесса. - В сб.:” “Методы интенсивного обучения иностранным языкам”. Вып.1, М., 1973, С.94-101.
5. http://academic.ru/publ/filologija/ehmocionalno_smyslovoj_metod_i_ju_s_hekhtera_pri_izuchenii_inostrannogo_jazyka/5-1-0-80
6. Развитие основных навыков и умений говорения на иностранных языках. Ред. Петров А. С. Рига: Рижский университет, 1984. – 112с.

Махамбетова Айжан Мэлскызы
(Қазақстан, Ақтөбе)

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БЕЛСЕНДІ СӨЗДІК ҚОРЫН БАЙЫТУ

АННОТАЦИЯ

Данная статья показывает, что определение словарного запаса и активный словарный запас играют важную роль в определении уровня знаний учащихся. В то же время ясны рассуждения различных ученых об активной лексике. В данной статье представлена информация о комплексе приемов, используемых в целях повышения активной лексики на уроках английского языка. Тот факт, что общие интерактивные методы создают условия для одновременного овладения учащимися теорией и практикой, способствуют формированию у учащегося собственного отношения к решаемой проблеме, подчеркивается, что она позволяет реализовать свои индивидуальные возможности.

Ключевые слова: активная лексика, речь, интерактивное обучение, качество обучения, пассивный словарный запас.

ANNOTATION

This article shows that the definition of vocabulary and active vocabulary play an important role in determining the level of knowledge of students. At the same time, the arguments of various scientists about active vocabulary are shown in this article. This article provides information about a

set of techniques used to increase active vocabulary in English lessons. The fact that general interactive methods create conditions for students to simultaneously master theory and practice, contribute to the formation of a student's own attitude to the problem being solved, it is emphasized that it allows them to realize their individual capabilities.

Keywords: active vocabulary, speech, interactive learning, learning quality, passive vocabulary.

Оқушының сөздік қоры-оқушының белгілі бір оқу кезеңінде меңгерген сөздерінің көлемі. Сөздік қоры бірқатар себептерге байланысты: жас, білім, әлеуметтік орта және т.б., ол адамның жалпы даму деңгейімен байланысты. Балаларда бұл тілді білу деңгейінің көрсеткіші, ал ол арқылы объективті шындықты игеру дәрежесі болып табылады.

Белсенді (өмірдің барлық салаларында күнделікті қарым-қатынаста еркін қолданылатын сөздер) және пассивті лексика түрлері (сөздер түсінікті, бірақ күнделікті тірі қарым-қатынаста аз қолданылады) бар.

Белсенді сөздік-бұл спикер түсініп қана қоймай, күнделікті өмірде қолдануы керек. Белсенді сөздік негізінен сөйлеудің байлығы мен мәдениетін анықтайды.

Баланың белсенді сөздігіне жалпы лексика кіреді, бірақ кейбір жағдайларда күнделікті қолданылуында оның өмір сүру жағдайымен түсіндірілетін бірқатар нақты сөздер бар.

Мысалы, әскери қалашықта тұратын балалар әскери терминология сөздерін қолданады: полигон, плац, старшина, капитан, қарау және т. б. ағаш ағызу пунктінің балалары-су тасқыны, ағаш кесу, топляк және т. б. Сонымен, мектеп жасына дейінгі балалардың белсенді сөздігін дамыту бойынша жұмыстың мазмұнын анықтай отырып, мұғалім балалардың сөйлеу тәжірибесінің қажеттіліктерін, олардың сөйлеу жағдайларын ескеруі керек. Сондай-ақ ана тілін оқытудың бала үшін тілдік қарым-қатынас құралына айналдыру мақсатын үнемі есте сақтау керек.

Пассивті сөздік-бұл белгілі бір тілде сөйлейтін адам түсінетін, бірақ өзі қолданбайтын сөздер. Пассивті сөздік әлдеқайда белсенді, бұған адам мәтінде берілген сөздер кіреді, олар естілгенде ғана санада пайда болады.

Адамның сөздік қорын санауда көптеген проблемалар бар. Мұндай есептеулердің әртүрлі нәтижелерін түрлі авторлар үшін санау бірлігінің жеткіліксіздігімен түсіндіруге болады. Есептеу міндеттері де әртүрлі: шет тілдік ортада шектеулі қарым-қатынас жасау үшін қажетті ең аз сөздік қоры; ана тілін меңгерудің әртүрлі деңгейі бар тұлғалардың белсенді сөздік қоры; жеке тұлғаның белсенді және пассивті сөздік қорының арақатынасы; сөз шебері-жазушылардың сөздік қоры; жекелеген алғашқы тайпалар мен дамыған әдеби (ұлттық) тілдер тілінің сөздік құрамы; оқушының белгілі бір оқу кезеңіндегі сөздік қоры.

Сөйлеу-бұл адамның іс-әрекеті процесінде қалыптасатын процесс, бірақ сонымен бірге саналы адамның іс-әрекеті белгілі бір мәселелерді саналы түрде шешу болып табылады, сондықтан бастауыш сынып оқушыларының сөйлеуін оқыту әр қатысушының оқу процесіне белсенді қатысуы және тәуелсіз шешім қабылдау принциптеріне негізделуі керек [1;36].

Баланы оқыту сапасы, алынған білім, барлық пәндер бойынша қалыптасқан дағдылар баланың келісілген сөйлеуді қалай меңгергеніне байланысты.

М. С. Бессонова пікірі бойынша, балалардың сөйлеуі мен сөздігін дамыту, ана тілінің байлығын игеру жеке тұлғаны қалыптастырудың негізгі элементтерінің бірі, ұлттық мәдениеттің дамыған құндылықтарын игеру, ақыл-ой, адамгершілік, эстетикалық дамумен тығыз байланысты, кіші мектеп оқушыларын тілдік тәрбиелеу мен оқытуда басымдық болып табылады. Бүгін біз оқушылардың сөздік қорының нашарлауын байқаймыз, бұл өз кезегінде оқу проблемаларын тудырады. Сондықтан оқушылардың сөздік қорын толықтыру (белсенді де, пассивті де) бастауыш мектепте ағылышын тілін оқытудың негізгі мәселелерінің бірі болып табылады және оқушылардың кең тілдік дайындығының жалпы мәселесін шешуде маңызды рөл атқарады [2; 12].

Л. И. Мардахаев лексика ұғымына «Лексика - бұл адам түсінетін және түсіндіре алатын табиғи тілдегі сөздердің жиынтығы. Адамның сөздік қоры екі санатқа бөлінеді: белсенді және пассивті сөздік» деген анықтама береді: [3;89].

М. Р. Львов пікірі бойынша «оқушының белсенді сөздігі – бұл сөздіктің өз бетінше ауызша немесе жазбаша сөйлеуінде қолданылатын бөлігі: диалогтарда, әңгімелерде, оқылғанды қайталауда, шығармаларда және т.б., яғни мұғалімнің арнайы тапсырмасынсыз дәл осы сөздерді қолдану". Оқушының пассивті сөздігі-ол түсінетін, бірақ өзінің сөйлеу тәжірибесінде қолданылмайтын сөздер жиынтығы» болып табылады. [4; 85].

Қазіргі сабақ жағдайында оқушылардың белсенді сөздік қорын байыту мәселесін шешудің тиімді әдістері мұғалімнің оқушылармен және барлық оқушылардың бір-бірімен өзара әрекеттесуіне ықпал ететін интерактивті оқыту әдістері болып табылады.

Интерактивті оқыту процесінде оқушылардың білімімен, идеяларымен алмасу жүреді, бұл оқушылардың іс-әрекетін ынтымақтастықтың жоғары формаларына аударады.

Ағылышын тілі сабақтарында жұмыс жасау стратегиясын анықтау үшін мұғалім мен оқушылардың сөздік қорын жандандыруды, оқыту әдістері мен құралдарын таңдау бойынша белсенді лексиканың бастапқы құрамын зерттеп, оны үнемі байытудың тиімді технологиясын жасау қажет деп санаймыз. Мұғалім өз қызметінде балалардың сөйлеу дамуының ерекшеліктерін, коммуникативті және танымдық мәселелерді шешуге арналған белсенді сөздік қорының жеткіліктілігін, синонимдік, антонимдік және басқа комбинацияларды таңдаудағы оқушылардың қателіктерін және т. б. ескеруі өте маңызды.

Жүргізілетін технологияның мақсаты оқушыларының белсенді сөздік қорын байыту.

Аталмыш технологияның міндеттері:

1. Білімді бекіту әдісі немесе формасы ретінде сөз мағынасының семантикалық (лексикалық мағынасы) компоненті туралы идеяны қалыптастыру (объект немесе құбылыс туралы және т.б.).

2. Сөз идеясын оның тектік, синонимдік және антономиялық, байланысты сөздермен құрылымдық-семантикалық қатынастарында қалыптастыру.

3. Сөйлеуде қолданылатын сөздердің әдеби нормаға сәйкестігі туралы түсінік қалыптастыру.

Мазмұнды модуль үш блоктан тұрады:

1-ші блок «сөз құпиялары» (сөздің семантизациясы). Бұл блок балаларда жаңа сөздерді үйренуге деген ынтаны қалыптастыруды, бұрын үйренген сөздердің мазмұнымен толтыруды қамтиды. Бір немесе бірнеше амалдардың көмегімен сөзді түсіндіру: контекст; синонимді немесе антонимді таңдау; бұрыннан белгілі бір түбір сөзді қамтитын айналым; сипаттамалық айналым. Сөзді оқу және жазу (орфоэпиямен және орфографиямен жұмыс). Сөз этимологиясымен жұмыс.

2-ші блок «Біз дұрыс сөйлейміз және жазамыз» (сөзді жаңарту). Сөздерді қолдану үлгілері бойынша жұмыс (дайын фразалар мен сөйлемдер). Дайын фразалар мен сөйлемдермен, соның ішінде зерттелетін сөздерді қамтитын құрылымдарды пайдалану нормаларын игеру және оларды жасау. Сөздің синтаксистік байланыстары бойынша жұмыс, сөздердің парадигматикалық байланыстарын оқшаулау және ассимиляциялау.

3-ші блок «соқпақтар тілі» (пайдалану сөз сөйлеу). Сөздердің тура және ауыспалы мағынасы бойынша жұмыс, сөйлеу бұрылыстарын қолдану, жұмбақтармен, мақал-мәтелдермен жұмыс; лингвистикалық сөздіктерді пайдалану қабілетін дамыту.

Технология үш кезеңде жүзеге асырылады.

I кезең - оқушылардың білімді бекіту әдісі немесе формасы ретінде (объект немесе құбылыс туралы және т.б.) сөз мағынасының семантикалық (лексикалық мағынасы) компоненті туралы түсініктерін қалыптастыру бойынша жұмысты ұйымдастыру. Бұл кезеңде біз, мысалы, пікірталас әдісін қолданамыз, өйткені бұл әдіс студенттерді шындықты ұжымдық іздеуге белсенді қосу арқылы оқу процесінің қарқындылығы мен тиімділігін арттырады.

Мысалы, "ми шабуылы" пікірталас түрін қолдана отырып, оқушыларға топтарда тапсырма ұсынылуы мүмкін: тақырыптық белгілері бойынша этникалық – мәдени лексиканың сөздігін құру: тұрмыстық заттар – покер, ушат, диван; киім – пальто, душегрейк; ұлттық тағамдар-ши, желе, құймақ, құймақ және т. б. Оқушылар сөздіктерді, қосымша әдебиеттерді, әр сөзді түсіндіруді қолдана отырып, сөздердің шығу тегін тауып, сөздерді тақырыптық белгілері бойынша топтастыруы керек. Тапсырма бойынша жұмыс шағын топтарда жүреді, содан кейін балалар пікірталас ережелерін сақтай отырып, алынған сөздіктерді қорғайды [5;78].

«Карусель» әдісі бойынша оқушылар екі шеңбер құрайды: ішкі және сыртқы. Ішкі шеңбер-бұл тұрақты отыратын оқушылар, ал сыртқы оқушылар белгілі бір уақыт өткеннен кейін өзгереді. Мысалы, ішкі және сыртқы шеңберлердің балаларына түбір сөздерді анықтауға арналған бірнеше карталар ұсынылады. Ішкі шеңбердің оқушылары бірінші карточкадағы тапсырмаларды алады. Тапсырма түрлері төмендегідей болуы мүмкін, мысалы, :түбір сөздерді жазу және ауызша сөйлем құрау. Тапсырманы сыртқы шеңберде жұмыс істейтін сыныптастарына түсіндіре отырып, ішкі шеңбердің оқушысы тапсырма түрін алатын қарсыласының түсіндірмесін тыңдайды. Тапсырма құрмет, сенім, жауапкершілік сөздеріне бір түбір сөздерді таңдау деп берілуі мүмкін және түсіндірме сөздіктен осы сөздердің мағынасын табуы керек. Серіктес ауысқаннан кейін барлық оқушылар бірінші тапсырмаға ұқсас екінші картаны алады және бүкіл алгоритм қайтадан қайталанатын.

II кезең-оқушылардың сөз мағынасының прагматикалық және синтаксистік компоненттері туралы түсініктерін қалыптастыру бойынша жұмысты ұйымдастыру.

Сабақта оқу ойындарын қолдана отырып, мысалы, оқушыларға «сноуборд» ойынына ұқсас ойын қауымдастығы ұсынылады. Мұғалім тыңдаған кезде оқушылар "қардың қысылуын", "нөсер жаңбырды", "күн күркіреуін", "сарқыраманың шуын" және т. б. еститін жазбаны қамтиды, содан кейін оқушылар тыңдалған музыкамен байланысты сөздерді жазуға шақырылады, содан кейін осы тақырыптар бойынша екі –үш сөйлем жасалады, сурет салуға сөздер ұсынылып, ұсынылған сөздермен өмірден алынған оқиғаларды еске түсіріп, оларды бір-біріне айтады, сонымен қатар мазмұны, түсі, дыбысы және т. б. туралы мәліметтерге байланысты басқа сөздерді жазады.

Жұмыстың нәтижесі-сабақта жұмыс жасаған тұжырымдаманың ұжымдық анықтамасы және эссе жазу. Оқытудың бұл әдісі студенттерге сөздер арасында байланыс орнатуға, сөзге синонимдер, антонимдер, байланысты сөздерді таңдауға мүмкіндік береді.

III кезең- оқушылардың сөйлеу мәдениетінің тілдік дұрыстығына сәйкестігі, сөйлеуден әдеби емес сөздерді жою бойынша жұмысты ұйымдастыру. Жоба әдісі аясында студенттерге, мысалы, топтарда "әдеби оқудағы шығармалардағы вернакулярлық сөздер", "сыныптастарымның сөйлеуіндегі диалектілер мен жаргондар" және т.б. тақырыптарында шағын зерттеулер жүргізу ұсынылады. Бұл мәселені талқылау үшін "шешім ағашы", "ми шабуылы", "Аквариум" және т. б. әдістерді қолдануға болады. Жұмыстың нәтижесінде "сөйлеуде сөздерді қолдануға болады және қолдануға болмайды", "дұрыс сөйле және жаз" және т. б. тақырыптардағы плакаттар көрмесі қолданылады.

Интерактивті әдістер оқушылардың теория мен практиканы бір уақытта игеруіне жағдай жасауға, оқушының шешілетін мәселеге өз көзқарасын қалыптастыруға, оның жеке мүмкіндіктерін жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1.Рюб В.Ю. Теоретико – методические основания методики обучения учебно – научной речи младших школьников на уроках русского языка.. / Вестник Челябинского государственного педагогического университета, №6. Челябинск, 2011,117-125б.

2. Бессонова М.С. Обогащение словарного запаса на уроках русского языка в младших классах [Текст] / М.С. Бессонова// Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 3: Педагогика и психология. – Майкоп.2010. –№3. –90-94 б.

3 .Мардахаев Л.В. Словарь по социальной педагогике/Авт.-сост.. М., 2002.

4. Львов, М.Р. Словарь -справочник по методике русского языка / М.Р. Львов. – Изд. 2-е, испр. и доп. – М., 1997. – 256 б.

5. Хвостова Е.В. Развитие коммуникативных умений младших школьников во внеклассной деятельности (на примере занятий фольклорного ансамбля) [Текст] / Е.В. Хвостова. – Екатеринбург, 2005. – 160б.

**Меллятова Ұ.Б., Нуралиева Г.Р.
Мурсалиева А.К.
(Қазақстан, Ақтөбе)**

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БЕЛСЕНДІ СӨЗДІК ҚОРЫН БАЙЫТУ

Оқушының сөздік қоры-оқушының белгілі бір оқу кезеңінде меңгерген сөздерінің көлемі. Сөздік қоры бірқатар себептерге байланысты: жас, білім, әлеуметтік орта және т.б., ол адамның жалпы даму деңгейімен байланысты. Балаларда бұл тілді білу деңгейінің көрсеткіші, ал ол арқылы объективті шындықты игеру дәрежесі болып табылады.

Белсенді (өмірдің барлық салаларында күнделікті қарым-қатынаста еркін қолданылатын сөздер) және пассивті лексика түрлері (сөздер түсінікті, бірақ күнделікті тірі қарым-қатынаста аз қолданылады) бар.

Белсенді сөздік-бұл спикер түсініп қана қоймай, күнделікті өмірде қолдануы керек. Белсенді сөздік негізінен сөйлеудің байлығы мен мәдениетін анықтайды.

Баланың белсенді сөздігіне жалпы лексика кіреді, бірақ кейбір жағдайларда күнделікті қолданылуында оның өмір сүру жағдайымен түсіндірілетін бірқатар нақты сөздер бар.

Мысалы, әскери қалашықта тұратын балалар әскери терминология сөздерін қолданады: полигон, плац, старшина, капитан, қарау және т. б. ағаш ағызу пунктінің балалары-су тасқыны, ағаш кесу, топляк және т. б. Сонымен, мектеп жасына дейінгі балалардың белсенді сөздігін дамыту бойынша жұмыстың мазмұнын анықтай отырып, мұғалім балалардың сөйлеу тәжірибесінің қажеттіліктерін, олардың сөйлеу жағдайларын ескеруі керек. Сондай-ақ ана тілін оқытудың бала үшін тілдік қарым-қатынас құралына айналдыру мақсатын үнемі есте сақтау керек.

Пассивті сөздік-бұл белгілі бір тілде сөйлейтін адам түсінетін, бірақ өзі қолданбайтын сөздер. Пассивті сөздік әлдеқайда белсенді, бұған адам мәтінде берілген сөздер кіреді, олар естілгенде ғана санада пайда болады.

Адамның сөздік қорын санауда көптеген проблемалар бар. Мұндай есептеулердің әртүрлі нәтижелерін түрлі авторлар үшін санау бірлігінің жеткіліксіздігімен түсіндіруге болады. Есептеу міндеттері де әртүрлі: шет тілдік ортада шектеулі қарым-қатынас жасау үшін қажетті ең аз сөздік қоры; ана тілін меңгерудің әртүрлі деңгейі бар тұлғалардың белсенді сөздік қоры; жеке тұлғаның белсенді және пассивті сөздік қорының арақатынасы; сөз шебері-жазушылардың сөздік қоры; жекелеген алғашқы тайпалар мен дамыған әдеби (ұлттық) тілдер тілінің сөздік құрамы; оқушының белгілі бір оқу кезеңіндегі сөздік қоры.

Сөйлеу-бұл адамның іс-әрекеті процесінде қалыптасатын процесс, бірақ сонымен бірге саналы адамның іс-әрекеті белгілі бір мәселелерді саналы түрде шешу болып табылады, сондықтан бастауыш сынып оқушыларының сөйлеуін оқыту әр қатысушының оқу процесіне белсенді қатысуы және тәуелсіз шешім қабылдау принциптеріне негізделуі керек [1;36].

Баланы оқыту сапасы, алынған білім, барлық пәндер бойынша қалыптасқан дағдылар баланың келісілген сөйлеуді қалай меңгергеніне байланысты.

М. С. Бессонова пікірі бойынша, балалардың сөйлеуі мен сөздігін дамыту, ана тілінің байлығын игеру жеке тұлғаны қалыптастырудың негізгі элементтерінің бірі, ұлттық мәдениеттің дамыған құндылықтарын игеру, ақыл-ой, адамгершілік, эстетикалық дамумен тығыз байланысты, кіші мектеп оқушыларын тілдік тәрбиелеу мен оқытуда басымдық болып

табылады. Бүгін біз оқушылардың сөздік қорының нашарлауын байқаймыз, бұл өз кезегінде оқу проблемаларын тудырады. Сондықтан оқушылардың сөздік қорын толықтыру (белсенді де, пассивті де) бастауыш мектепте ағылышын тілін оқытудың негізгі мәселелерінің бірі болып табылады және оқушылардың кең тілдік дайындығының жалпы мәселесін шешуде маңызды рөл атқарады [2; 12].

Л. И. Мардахаев лексика ұғымына «Лексика - бұл адам түсінетін және түсіндіре алатын табиғи тілдегі сөздердің жиынтығы. Адамның сөздік қоры екі санатқа бөлінеді: белсенді және пассивті сөздік» деген анықтама береді: [3;89].

М. Р. Львов пікірі бойынша «оқушының белсенді сөздігі – бұл сөздіктің өз бетінше ауызша немесе жазбаша сөйлеуінде қолданылатын бөлігі: диалогтарда, әңгімелерде, оқылғанды қайталауда, шығармаларда және т.б., яғни мұғалімнің арнайы тапсырмасынсыз дәл осы сөздерді қолдану". Оқушының пассивті сөздігі-ол түсінетін, бірақ өзінің сөйлеу тәжірибесінде қолданылмайтын сөздер жиынтығы» болып табылады. [4; 85].

Қазіргі сабақ жағдайында оқушылардың белсенді сөздік қорын байыту мәселесін шешудің тиімді әдістері мұғалімнің оқушылармен және барлық оқушылардың бір-бірімен өзара әрекеттесуіне ықпал ететін интерактивті оқыту әдістері болып табылады.

Интерактивті оқыту процесінде оқушылардың білімімен, идеяларымен алмасу жүреді, бұл оқушылардың іс-әрекетін ынтымақтастықтың жоғары формаларына аударады.

Ағылышын тілі сабақтарында жұмыс жасау стратегиясын анықтау үшін мұғалім мен оқушылардың сөздік қорын жандандыруды, оқыту әдістері мен құралдарын таңдау бойынша белсенді лексиканың бастапқы құрамын зерттеп, оны үнемі байытудың тиімді технологиясын жасау қажет деп санаймыз. Мұғалім өз қызметінде балалардың сөйлеу дамуының ерекшеліктерін, коммуникативті және танымдық мәселелерді шешуге арналған белсенді сөздік қорының жеткіліктілігін, синонимдік, антонимдік және басқа комбинацияларды таңдаудағы оқушылардың қателіктерін және т. б. ескеруі өте маңызды.

Жүргізілетін технологияның мақсаты оқушыларының белсенді сөздік қорын байыту.

Аталмыш технологияның міндеттері:

1. Білімді бекіту әдісі немесе формасы ретінде сөз мағынасының семантикалық (лексикалық мағынасы) компоненті туралы идеяны қалыптастыру (объект немесе құбылыс туралы және т.б.).

2. Сөз идеясын оның тектік, синонимдік және антономиялық, байланысты сөздермен құрылымдық-семантикалық қатынастарында қалыптастыру.

3. Сөйлеуде қолданылатын сөздердің әдеби нормаға сәйкестігі туралы түсінік қалыптастыру.

Мазмұнды модуль үш блоктан тұрады:

1-ші блок «сөз құпиялары» (сөздің семантизациясы). Бұл блок балаларда жаңа сөздерді үйренуге деген ынтаны қалыптастыруды, бұрын үйренген сөздердің мазмұнымен толтыруды қамтиды. Бір немесе бірнеше амалдардың көмегімен сөзді түсіндіру: контекст; синонимді немесе антонимді таңдау; бұрыннан белгілі бір түбір сөзді қамтитын айналым; сипаттамалық айналым. Сөзді оқу және жазу (орфоэпиямен және орфографиямен жұмыс). Сөз этимологиясымен жұмыс.

2-ші блок «Біз дұрыс сөйлейміз және жазамыз» (сөзді жаңарту). Сөздерді қолдану үлгілері бойынша жұмыс (дайын фразалар мен сөйлемдер). Дайын фразалар мен сөйлемдермен, соның ішінде зерттелетін сөздерді қамтитын құрылымдарды пайдалану нормаларын игеру және оларды жасау. Сөздің синтаксистік байланыстары бойынша жұмыс, сөздердің парадигматикалық байланыстарын оқшаулау және ассимиляциялау.

3-ші блок «соқпақтар тілі» (пайдалану сөз сөйлеу). Сөздердің тура және ауыспалы мағынасы бойынша жұмыс, сөйлеу бұрылыстарын қолдану, жұмбақтармен, мақал-мәтелдермен жұмыс; лингвистикалық сөздіктерді пайдалану қабілетін дамыту.

Технология үш кезеңде жүзеге асырылады.

I кезең - оқушылардың білімді бекіту әдісі немесе формасы ретінде (объект немесе құбылыс туралы және т.б.) сөз мағынасының семантикалық (лексикалық мағынасы)

компоненті туралы түсініктерін қалыптастыру бойынша жұмысты ұйымдастыру. Бұл кезеңде біз, мысалы, пікірталас әдісін қолданамыз, өйткені бұл әдіс студенттерді шындықты ұжымдық іздеуге белсенді қосу арқылы оқу процесінің қарқындылығы мен тиімділігін арттырады.

Мысалы, "ми шабуылы" пікірталас түрін қолдана отырып, оқушыларға топтарда тапсырма ұсынылуы мүмкін: тақырыптық белгілері бойынша этникалық – мәдени лексиканың сөздігін құру: тұрмыстық заттар – покер, ушат, диван; киім – пальто, душегрейк; ұлттық тағамдар-ши, желе, құймақ, құймақ және т. б. Оқушылар сөздіктерді, қосымша әдебиеттерді, әр сөзді түсіндіруді қолдана отырып, сөздердің шығу тегін тауып, сөздерді тақырыптық белгілері бойынша топтастыруы керек. Тапсырма бойынша жұмыс шағын топтарда жүреді, содан кейін балалар пікірталас ережелерін сақтай отырып, алынған сөздіктерді қорғайды [5;78].

«Карусель» әдісі бойынша оқушылар екі шеңбер құрайды: ішкі және сыртқы. Ішкі шеңбер-бұл тұрақты отыратын оқушылар, ал сыртқы оқушылар белгілі бір уақыт өткеннен кейін өзгереді. Мысалы, ішкі және сыртқы шеңберлердің балаларына түбір сөздерді анықтауға арналған бірнеше карталар ұсынылады. Ішкі шеңбердің оқушылары бірінші карточкадағы тапсырмаларды алады. Тапсырма түрлері төмендегідей болуы мүмкін, мысалы, :түбір сөздерді жазу және ауызша сөйлем құрау. Тапсырманы сыртқы шеңберде жұмыс істейтін сыныптастарына түсіндіре отырып, ішкі шеңбердің оқушысы тапсырма түрін алатын қарсыласының түсіндірмесін тыңдайды. Тапсырма құрмет, сенім, жауапкершілік сөздеріне бір түбір сөздерді таңдау деп берілуі мүмкін және түсіндірме сөздіктен осы сөздердің мағынасын табуы керек. Серіктес ауысқаннан кейін барлық оқушылар бірінші тапсырмаға ұқсас екінші картаны алады және бүкіл алгоритм қайтадан қайталанатын.

II кезең-оқушылардың сөз мағынасының прагматикалық және синтаксистік компоненттері туралы түсініктерін қалыптастыру бойынша жұмысты ұйымдастыру.

Сабақта оқу ойындарын қолдана отырып, мысалы, оқушыларға «сноуборд» ойынына ұқсас ойын қауымдастығы ұсынылады. Мұғалім тыңдаған кезде оқушылар "қардың қысылуын", "нөсер жаңбырды", "күн күркіреуін", "сарқыраманың шуын" және т. б. еститін жазбаны қамтиды, содан кейін оқушылар тыңдалған музыкамен байланысты сөздерді жазуға шақырылады, содан кейін осы тақырыптар бойынша екі –үш сөйлем жасалады, сурет салуға сөздер ұсынылып, ұсынылған сөздермен өмірден алынған оқиғаларды еске түсіріп, оларды бір-біріне айтады, сонымен қатар мазмұны, түсі, дыбысы және т. б. туралы мәліметтерге байланысты басқа сөздерді жазады.

Жұмыстың нәтижесі-сабақта жұмыс жасаған тұжырымдаманың ұжымдық анықтамасы және эссе жазу. Оқытудың бұл әдісі студенттерге сөздер арасында байланыс орнатуға, сөзге синонимдер, антонимдер, байланысты сөздерді таңдауға мүмкіндік береді.

III кезең- оқушылардың сөйлеу мәдениетінің тілдік дұрыстығына сәйкестігі, сөйлеуден әдеби емес сөздерді жою бойынша жұмысты ұйымдастыру. Жоба әдісі аясында студенттерге, мысалы, топтарда "әдеби оқудағы шығармалардағы вернакулярлық сөздер", "сыныптастарымның сөйлеуіндегі диалектілер мен жаргондар" және т.б. тақырыптарында шағын зерттеулер жүргізу ұсынылады. Бұл мәселені талқылау үшін "шешім ағашы", "ми шабуылы", "Аквариум" және т. б. әдістерді қолдануға болады. Жұмыстың нәтижесінде "сөйлеуде сөздерді қолдануға болады және қолдануға болмайды", "дұрыс сөйле және жаз" және т. б. тақырыптардағы плакаттар көрмесі қолданылады.

Интерактивті әдістер оқушылардың теория мен практиканы бір уақытта игеруіне жағдай жасауға, оқушының шешілетін мәселеге өз көзқарасын қалыптастыруға, оның жеке мүмкіндіктерін жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1.Рюб В.Ю. Теоретико – методические основания методики обучения учебно – научной речи младших школьников на уроках русского языка.. / Вестник Челябинского государственного педагогического университета, №6. Челябинск, 2011,117-125б.

2. Бессонова М.С. Обогащение словарного запаса на уроках русского языка в младших классах [Текст] / М.С. Бессонова// Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 3: Педагогика и психология. – Майкоп.2010. –№3. –90-94 б.

3.Мардахаев Л.В. Словарь по социальной педагогике/Авт.-сост.. М., 2002.

4.Львов, М.Р. Словарь -справочник по методике русского языка / М.Р. Львов. – Изд. 2-е,испр. и доп. – М., 1997. – 256 б.

5.Хвостова Е.В. Развитие коммуникативных умений младших школьников во внеклассной деятельности (на примере занятий фольклорного ансамбля) [Текст] / Е.В. Хвостова. – Екатеринбург, 2005 . – 160б.

Meiramgali M.Zh., Nurlybaeva N.S., Alimova A.O.
(*Republic of Kazakhstan, Aktobe*)

ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аңдатпа

Жаңа әлеуметтік-экономикалық және саяси ахуал шетел тілдерін меңгеруге деген қоғамдық та, жеке де қажеттіліктерді қанағаттандыруға бағытталған, өзге тілді білім беру саласындағы тіл саясатын қоғамда іске асыруды талап етеді. Осыған байланысты шет тілдік білім беруді жаңғырту мәселесі өзекті бола түсуде. Мақаланың мақсаты - жоғары сынып оқушыларына шетел тілінде білім беру әдістемесінің өзекті мәселелерін зерттеу. Мақаланың нысаны шетел тілін оқыту әдістемесінің мәселелері болып табылады.

Түйінді сөздер: шетел тілі, білім, мәселелер, оқыту, жоғары сыныптар.

Аннотация

Новая социально-экономическая и политическая ситуация требует реализации в обществе языковой политики в области иноязычного образования, направленной на удовлетворение как общественных, так и частных потребностей в овладении иностранными языками. В этой связи проблема модернизации иноязычного образования становится все более актуальной. Цель статьи - изучение актуальных проблем методики обучения старшеклассников иностранному языку. Объектом статьи являются вопросы методики преподавания иностранного языка.

Ключевые слова: иностранный язык, образование, проблемы, обучение, старшие классы.

Abstract

The new socio-economic and political situation requires the implementation in society of a language policy in the field of foreign language education, aimed at meeting both public and private needs in mastering foreign languages. In this regard, the problem of modernization of foreign language education is becoming more and more relevant. The aim of the article is to study the current problems of the methodology of teaching foreign languages to high school students. The object of the article is the issues of foreign language teaching methodology.

Key words: foreign language, education, problems, learning, high school.

Коммуникативті оқытуға көшуге байланысты, шетел тіліндегі білім беру процесі арқасында оқушылардың тәрбиелік және жалпы даму әлеуетінің өсуі айқын. Сондықтан сабақтың құрылымына, оның логикасына, тапсырмалардың сипатына және оқытушы мен оқушының бүкіл жұмысын ұйымдастыруға көп көңіл бөлу керек, бұл шынайы қарым-қатынастың ерекшеліктерін көбірек алады. Демек, оқушылардың белсенділігі, сабақтағы позицияларының айқындығы, олардың оқу объектісі ретінде емес, оқу іс-әрекетінің субъектісі ретіндегі позициясы белсендіріледі. Педагогикалық әдебиеттерді талдау «шетел

тіліндегі білім беру» ұғымы оқытушылардың қауымдастығында кеңінен қабылданғанын және келесі аспектілерде қарастырылуы мүмкін екенін көрсетеді:

- тұтас педагогикалық үдеріс ретінде;
- құндылық ретінде;
- қызмет түрінде;
- нәтижесі ретінде [1].

Шетел тіліндегі білім беру туралы, тілді оқытудан айырмашылығы, білім алушының өзі игеретін қызметке, өзіне және айналасындағы әлемге қатынасы саласында білім, дағдылар мен қабілеттерге ие болу шеңберінен шығатын әлеуметтік-мәдени құбылыс ретінде айтуға болады. Осылайша, шетел тілдері саласындағы білім оқушылардың құндылық бағдарларын қалыптастыра отырып, олардың мотивтерін, жеке ұстанымдарын өзгерте отырып, аксиологиялық функцияны орындайды және осылайша қоғамның құндылық бағдарларына айтарлықтай әсер етеді. Оқушылардың бастапқы кезеңдегі қызығушылығы, әдетте, өте жоғары, сондықтан мұғалім оны жаңа оқу құралдары мен өзекті қосымша материалдарды кеңінен тарту, сонымен қатар оқу процесіне қатысушылардың өзара әрекеттесуін ынталандыратын заманауи әдістерді қолдану арқылы қолдау міндетіне ие.

Оқыту мақсаты ретінде оқушылардың тұлғасын дамыту құралы ретінде шетел тілі мәдениетін игеру ұсынылады. Сондықтан, шет тілі мәдениеті сияқты күрделі мақсатқа келгенде, оған қол жеткізу құралдарын жан-жақты және толық түсіну керек екендігі айқын болады. Шет тіліндегі білім беру процесіне тән тағы бір мәселе - болжамды оқу материалын игерудің жеткіліксіз деңгейі. Бұл мәселеде білім алушыларды ынталандырумен қатар, ұсынылатын оқу материалдарының өзектілігі мен тартымдылығы, сондай-ақ оқытушының кәсіби және іскерлік құзыреттілігі үлкен рөл атқарады. Осыған байланысты зерттеушілердің назары тілдік материалды саралауға, оқушылардың ықтималды болжау дағдыларын дамытуға және тағы да оқушылардың шет тілін үйренуге деген ынтасын арттыруға аударылды [2]. Шет тілін оқытуды жетілдіру оны келесі оңтайландыру негізінде көреді:

- құзыреттілік принципі;
- әрекеттік тәсіл;
- білім беру мен оқытудағы коммуникативтік тәсіл.

Тілдік білім берудің көп өлшемді және күрделі сипаты әдіскерлер мен мұғалімдерге көптеген қиындықтар туғызады. Кейбір, ең маңыздыларын атайық. Бірінші мәселе - шет тілдерін үйрену спектрінің тепе-теңдігін сақтау. Бұл басқа шет тілдеріндегі сағаттар санының едәуір төмендеуіне, ағылшын тіліндегі сағаттар санының күрт өсуіне әкеліп соғады және педагог кадрларды шұғыл қайта даярлау қажеттілігіне алып келеді. Мүмкін болатын жалғыз шешім - мектепте екінші шет тілдерін енгізу, бұл кадрлар мен сағаттардың сақталуына ықпал етеді.

Екінші мәселе - шет тілдерінде сағат сайын, әсіресе ағылшын тілінде болатын лингвистикалық өзгерістерді бақылау. Жыл сайын Еуропада осы жылы лексикаға енген жаңа сөздерді шығаратын сөздіктер шығарылады, сонымен қатар сөздіктерде айтылымның өзгеруі және көптеген сөздердің мағынасын кеңейту туралы белгілер бар. Шет тілдеріндегі оқулықтардың отандық авторлары бұл өзгерістерді бақылауға уақыттары жоқ, оқушылар көбінесе осы тілде ұзақ уақыт қолданылмаған лексика мен грамматикалық құбылыстарды үйретеді. Осыдан мәдениетаралық және тіларалық қарым-қатынаста сәтсіздік туындайды. Мұның барлығы дерлік шетелдік оқу әдістемелік кешенде бар, алайда соңғылары қарым-қатынас тақырыптарын таңдау бойынша қазақстандық стандарттарға әрдайым сәйкес келе бермейді. Көбінесе олар оқу жағдайларын, оқушылардың ана тілінің ерекшеліктерін ескермейді, мәтіндерде әрдайым әлеуметтік және тәрбиелік екпін дұрыс орналастырылмайды. Бұл мәселені шешу бүгінгі таңда отандық және шетелдік оқулықтарды қатар қолдануда жатыр, бұл оқушыларға заманауи тірі тілді аз күш жұмсау арқылы меңгеруге мүмкіндік береді.

Үшінші мәселе - көптілділік және шет тіліндегі білім берудің полимәдениеттілігі. Мұндай жағдайларда қазақ тілі шетел тілін оқыту кезінде тірек бола алмайды. Орта мектепте

оқытуды дараландыруға, негізгі және қосымша білім беру бағдарламаларын біріктіруге ерекше көңіл бөлінеді.

Төртінші мәселе - білім беру тілдік өрісінде сабақтастықты қалыптастыру. Сабақтастықты қалыптастыру отандық оқулықтардың тапшылығын да тежеп отыр.

Бесінші мәселе - жоғары сыныптар үшін интеграцияланған курстар құру.

Алтыншы мәселе - жоғары сыныптарда шет тілдерін оқыту сапасын арттыру. Бұл күрделі мәселе, өйткені оқушылардың осы контингентінің ерекшеліктерін ескеретін арнайы оқулықтардың болмауы, сағаттардың аз болуы, білікті кадрлардың болмауы жоғары сынып оқушыларының білім сапасын арттыруға кедергі келтіреді. Сондай-ақ жүйелі зерттеулерге негізделген оқытудың тиімді моделін әзірлеуде:

- құзыреттілік тәсіл терминдерінде оқытудың мақсаттары мен мазмұнын қалыптастыру;
- оқытудың тиімді әдістері мен нысандарын анықтау, нәтижелерді барабар бақылауды әзірлеу, оқыту құралдарын жобалау және құру.

Жетінші мәселе - педагог кадрлардың, әсіресе ағылшын тілі мұғалімдерінің жетіспеушілігі. Егер шығыс тілдерін оқыту кеңейетін болса, бұл мұғалімдер мен оқу құралдарының жетіспеушілігін тудыруы мүмкін. Барлық шет тілі мұғалімдерінің жоғары педагогикалық білімі жоқ. Ал бірқатар мектептер материалдық базаны жақсартуды қажет етеді, әсіресе ресурстық орталықтар құру мәселесі өткір тұр. Сонымен қатар, О.Н. Федорова шетелдік білім беруді енгізу екі маңызды мәселені анықтады:

- жоғары сынып оқушыларының психологиялық-педагогикалық даму ерекшеліктерін және шет тілдерін ерте оқыту технологияларын білмеу;
- педагог кадрлардың тапшылығы [3].

Тағы бірнеше мәселені атап өту қажет, атап айтқанда: белгілі бір қиындықтарға әкелетін оқушылар санының критерийлерін сақтамау. Жалпы білім беретін мектептерде жоғары сынып кіші топтарға бөлінбейтін немесе сынып біркелкі емес кіші топтарға бөлінетін жағдай байқалады. Шынында да, мектепте шет тілін үйренуге бөлінген сағаттардың шектеулі саны жағдайында әдіскерлер оқу процесін оңтайландыру, оқытудың тиімділігін арттыру жолдарын іздеуге мәжбүр болды. Бұл мәселелерді шешу бірнеше бағытта жүргізілді, оларды келесідей анықтауға болады:

- оқушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыру және оның аудиториямен байланысы;
- сөйлеу қызметінің барлық түрлерін қорытынды және аралық бақылаудың ерекшелігі;
- шет тілін оқыту бойынша оқулықтардың жаңа түрлерін әзірлеу.

Қазіргі уақытта кадрлардың біліктілігін арттыру және қайта даярлау қажеттілігінің жылдам өсуі байқалады. Соңғы жылдары білім алушылар контингенті айтарлықтай өсті, оларды даярлаудың атаулылығы күшейе түсті. Шет тілі мұғалімдері қосымша мамандандырулар ала бастады: ҰБТ сарапшылары мен емтихан өткізушілері, әдіскер мұғалімдер, мұғалімдер-мультипликаторлар, мұғалімдер-тьюторлар. Осылайша, шетел тілінде білім беруді дамытудың қазіргі кезеңінде басымдыққа ие болу керек:

- үздіксіз тілдік білім берудің заманауи жүйесін, оның сабақтастығын қалыптастыру;
- шет тілінде білім беру сапасын арттыру;
- екі шет тілін үйренуге қолжетімділікті қамтамасыз ету;
- тілдік білім берудегі инновациялық үдерістерді жандандыру;
- жалпы білім беру мекемелерінің материалдық-техникалық базасын нығайту;
- шет тілі саласындағы оқушылардың жеке білім беру сұраныстарын және еңбек нарығының сұраныстарын қанағаттандыру тәсілі ретінде жоғары сыныптарда бейіндік оқытуға көшу;
- жалпы білім беру мекемелерінде инновациялық қызметті жүзеге асыруға қабілетті және дайын білікті педагог кадрларды даярлау [4].

Осылайша жоғарыда аталған мәселелерді кешенді шешу тек шетел тілін оқытудың тиімді технологиясын жасауға, гуманизация тенденциялары мен оқушылардың дидактикалық жүйесін қалыптастырудың ғылыми негіздемесінің болмауы, мұғалімдердің

шет тіліндегі құзыреттілігіне қойылатын жоғары талаптар мен оның нақты деңгейінің төмендігі арасындағы қайшылықты шешуде оң нәтижеге қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Пассов Е.И. Коммуникативное иноязычное образование: готовимся к диалогу культур. - Минск: Лексис, 2016. - 184 с.
2. Гальскова Н.Д. Проблемы иноязычного образования на современном этапе и возможные пути их решения / Н. Д. Гальскова // Иностранные языки в школе. – 2012. – N 9. – С. 2-9.
3. Федорова О.Н. Компетентностно-деятельностный подход к иноязычному образованию // Языковое образование в вузе / Под ред. М.К. Колковой. - СПб.: КАРО, 2015. – 21-36.
4. Панчин А.С. Иноязычное образование. - М.: Просвещение, 2010. - 144 с.
5. Баржақсынов Б.А. Шетел тілін оқыту әдістемесі. - Алматы: Талап, 2018. – 26 б.

Менбаев Е.Н., Шакирова Н.Ж.

(Ақтобе, Қазақстан)

Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I.

TEACHING WRITING USING INTERNET TECHNOLOGIES

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена обучению письму как новой форме общения посредством современных технологий. Работа в зарубежных фирмах, требует от современного специалиста владения как устными, так и письменными формами современного иноязычного общения. В связи с этим высшая школа призвана обеспечить подготовку специалистов, сочетающих профессиональную и межкультурную коммуникативную компетентность.

Ключевые слова: письменная речь, иностранный язык, современные образовательные технологий, E-mail projects, WWW projects.

АННОТАЦИЯ

Мақала жазуды ауызша қарым-қатынасты заманауи технологиялар арқылы оқытудың жаңа түрі ретінде көрсетуге арналған. Шетелдік кәсіпорындардағы қызмет қазіргі заманғы маманнан шет тілдік қарым-қатынастың ауызша да, жазбаша да нысандарын меңгеруді талап етеді. Осыған байланысты жоғары мектеп кәсіби және мәдениетаралық коммуникативті құзыреттілікті біріктіретін мамандар даярлауды қамтамасыз етуге бағытталады.

Түйінді сөздер: жазбаша тіл, шет тілі, заманауи білім беру технологиялары, e-mail projects, WWW projects.

Currently, the international cooperation is constantly expanding, which in the field of education is manifested in the creation of joint educational institutions, in the development of joint courses, in participation in international education projects. Graduates of universities have great opportunities in terms of internships abroad, conducting research in their specialty with the involvement of foreign language materials, working in foreign firms, which requires a modern specialist to possess both oral and written forms of foreign language communication. In this regard, the higher school is designed to provide training for specialists combining professional and intercultural communicative competence.

Written speech is increasingly penetrating into interpersonal and professional intercultural communication, in the process of teaching foreign languages, which can also be explained by the increasing role of information and communication technologies in all spheres of human activity.

What is written speech and is it necessary, for example, to teach writing by hand? Now young people know to typewrite and easily use a computer keyboard, but there are quite a lot of cases when it is necessary to write by hand (exams, essays in class, notes at lectures, speeches, notes, postcards, etc.).

From the definitions of written speech given below, we can highlight the key points formulated by both English-speaking and Russian researchers who agree that written speech is, first of all, the expression of their thoughts in order to transmit information to other people in the form of a written message.

"Effective writing involves conveying a message in such a way as to affect the audience as the writer intends' [1,211]. "... any piece of writing is an attempt to communicate something: that the writer has a goal or purpose in mind; that he has to establish and maintain contact with his reader; that he has to organize his material and that he does this through the use of certain logical and grammatical devices." [2, 14]

"Written speech is a communicative ability to combine words in writing to express one's thoughts in accordance with the needs of communication" [3,142].

"Written speech is a type of speech activity that aims to transmit information in writing in accordance with the communication situation" [4, p.133]. There is no doubt that written speech is becoming increasingly important, so that the role of written communication in receiving and transmitting information is increasing, which manifests itself in mastering the skills to express one's thoughts in writing.

However, there is a contradiction between the requirements of the school and university programs, between modern requirements for the level of training of students and the actual results achieved in the formation of this communicative skill.

Therefore, an important methodological task is to clarify the content of programs and textbooks in the field of foreign language writing in order to comply with the didactic continuity of education between school and university, strengthen the communicative function of this type of activity, bring the goals of teaching foreign language writing into line with modern requirements of domestic programs and international requirements.

Teaching productive writing as a learning goal is present in programs for all types of educational institutions, at all stages of foreign language teaching. The tasks of teaching English in the field of writing in a non-linguistic university include the ability to write essays or reports on a well-known topic, arguing your point of view, conduct business correspondence in English

The use of information technologies combined with knowledge and skills in the field of foreign languages will allow students to get an idea of the realities of the current economic and social situation in the country and in the world, will contribute to successful social adaptation. The Internet offers unlimited resources that can be used in English classes, for independent research work of both students and teachers. From a didactic point of view, the advantages of the Internet over traditional learning tools are the availability and relevance of authentic materials, as well as ensuring intercultural communication. The use of Internet technologies in teaching a foreign language allows us to solve a number of specific practical tasks:

- to replenish the vocabulary with the vocabulary of a modern foreign language;
- to develop and improve the culture of written communication;
- to form the skills of searching and processing various information materials within the framework of working on a project; to improve speech skills and abilities;
- to form socio-cultural competence based on the dialogue of cultures;
- to increase motivation in learning a foreign language through live communication with native speakers [5, 75].

When teaching writing using the Internet, communication in virtual reality is carried out using e-mail, which can be used as follows to master intercultural competence

- establishing friendly correspondence;
- creation of joint educational projects.

In teaching writing with the help of Internet technologies, two types of projects can be used, the planning, implementation and results of which differ from each other:

- 1) E-mail projects,
- 2) WWW projects.

E-mail projects.

Written communication contributes to a more effective mastery of a foreign language, because thanks to it, students develop qualities that allow them to effectively interact with other communicants representing other cultures through Internet resources. There are two types of written communication on the Internet: synchronous (Chat) and asynchronous (E-mail). In synchronous communication, participants exchange written messages, but they do it in real time and use the language characteristic of oral communication.

Asynchronous written communication allows you to work on the text more carefully than with spontaneous communication. The ability to think through, correct, rewrite the text is especially important for beginners.

Communication by e-mail is best carried out in the form of E-mail projects. The success of the project depends on how well it is planned, how interesting its topic is and corresponds to the level of training of the participants.

When planning an E-mail project, you first need to find partners and discuss the topic with them. Then the time frame of the project is determined, namely, its duration, beginning and ending. You also need to agree on how often the exchange of letters will take place. And finally, decide which product is planned to be received at the end of the project.

A huge advantage of E-mail projects is that they allow you to organize foreign-language communication with real interlocutors, thanks to which cross-cultural communication of representatives of different linguistic and cultural communities is carried out. It is important for students that the texts are not compiled for the teacher in order to demonstrate their knowledge and get a mark, but for peer partners to convey interesting information to them or discuss topical issues. Consequently, the communicative competence of the trainees develops and the motivation for further language learning increases.

WWW projects.

Students receive a task for which they need to find information on the Internet and then submit the results of their search. The topic of the project should be interesting for the trainees and be included in the general context of language teaching. Since the Faculty of Marketing, Management and Entrepreneurship of the Belarusian National Technical University mainly trains specialists in economic specialties, the selection of WWW-project topics is carried out taking into account their future professional activities. The teacher should prepare the project: form groups, determine the time frame of the project, think about what materials, other than the Internet, students can use, find and give them the necessary addresses, choose the optimal form of presentation of the results. Unlike traditional work with pre-prepared materials, the project is based on a more open structural model. Undoubtedly, the work of a teacher becomes more complicated: even with very careful preparation of the project, the results of an Internet search are not always predictable. Therefore, the teacher should be ready to respond quickly to various questions from students, help them, guide their work. Hence, we can say that working with the Internet places higher demands on the professional training and personal qualities of a teacher.

WWW projects can be multi-stage, complex in terms of tasks and significant in terms of presentation of results. For example, a project may end up publishing the results on its own page on the Internet or even creating such a page [6, 102]. This type of projects allows students to apply their knowledge of a foreign language in practice, as well as deepen them through the use of authentic and in most cases relevant material of a country-specific nature, which contributes to the development of socio-cultural competence.

By the level of proficiency in foreign language written speech, L.G. Kuzmina understands its compliance not only with the normative language and speech parameters, but also with the ethical, communicative and socio-cultural requirements necessary and sufficient for implementation of

effective communication by letter [7, 57]. As the following parameters can be proposed for evaluating written messages:

1. Content (correspondence to a given topic, situation, degree of disclosure of the main idea, argumentation)
2. Text organization (consistency, consistency, structuring, composition)
3. Style and register (official/unofficial style, adequate register)
4. Language design (a variety of lexical-syntactic and grammatical constructions, spelling and grammar correctness)
5. Coherence (connection within and between sentences, proportionality of parts of the text)
6. Arrangement of text parts (margins, red line, volume)
7. General impression (the addressee's interest in the written text, positive effect).

Domestic and international experience in the development of modern forms of control of foreign language activity shows that it should have complex character and consist of communicative-oriented control tasks [5, 60].

Today, developed written speech in native and foreign languages is a necessary component of the functional literacy of a member of the information society, and the use of various educational Internet projects in the learning process makes it possible to move decisively in this direction.

The considered educational possibilities of the Internet indicate that this network, with its reasonable and purposeful use, can become another additional means of learning available through computer technology.

Literature

1. Parrott M. Tasks for Language Teachers. – CUP, 1993
2. Byrne D. Teaching Writing Skills. – Longman, 1988
3. Parrott M. Tasks for Language Teachers. – CUP, 1993
3. Shchukin, A.N. Modern intensive methods and technologies of teaching foreign languages: A textbook. 2nd ed. - Moscow, 2010– - 188 p.
4. Methods of teaching foreign languages. / edited by A.A. Leontiev. - M., 1988
5. Methodology of teaching Russian as a foreign language / edited by A.N. Shchukin - M., 1990
6. Lobanov, A.P. Controlled independent work of students in the context of innovative technologies / Lobanov A.P., Drozdova N.V. - Mn.: RIGA, 2005. - 132s.
7. Parrott M. Tasks for Language Teachers. – CUP, 1993
7. Kuzmina L.G. Criteria for assessing the level of formation of written foreign language skills//Experience of bilingual education by means of native and foreign languages in Russia. M, "Euroschool", Part 2, 1999 - pp.56-58

**Махсотова Гүльназ Махсотовна, Танжарбай Айбек
Қазақстан, Ақтобе**

МЕТОДЫ СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВОДИДАКТИКИ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ. СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ

Аннотация

Соңғы уақытта біздің қоғамда болып жатқан өзгерістерге байланысты және оның барлық салаларында қайта құру нәтижесінде шет тілдерін қолдану аясы едәуір кеңейді. Мақалада ағылшын тілін оқытудағы жаңа оқыту тенденциялары және оқыту әдістері туралы сөз етіледі. Қазақстанның әлемдік қоғамдастыққа кірігуі көптеген нәрселерге, атап айтқанда, шет тілін оқыту проблемасына жаңаша қарауға мәжбүр етті. Қазіргі уақытта шет тілін білетін мамандардың жетіспеушілігі байқалады. Шет тілін оқытудың заманауи әдістемесі жаңа мақсаттарды, міндеттерді, талаптарды, қағидаттарды, құралдарды қамтиды. Олар білім беру процесінде "туады".

В последнее время, в связи с изменениями, которые произошли в нашем обществе и вызвали реорганизацию во всех его сферах, сфера использования и использования иностранных языков значительно расширилась. В статье речь пойдет о новых разработках в обучении и методах преподавания английского языка. Интеграция Казахстана в мировое сообщество заставила по-новому взглянуть на многие вещи, в частности на проблему преподавания иностранного языка. В настоящее время наблюдается явная нехватка специалистов, владеющих иностранным языком. Современные методы обучения иностранному языку включают в себя новые цели, задачи, требования, принципы и методы. Они "рождаются" в процессе учебной деятельности.

Recently, due to the changes that have taken place in our society and caused reorganization in all its spheres, the scope of the use and use of foreign languages has significantly expanded. The article will focus on new developments in teaching and methods of teaching English. The integration of Kazakhstan into the world community has forced a new look at many things, in particular the problem of teaching a foreign language. Currently, there is a clear shortage of specialists who speak a foreign language. Modern methods of teaching a foreign language include new goals, objectives, requirements, principles and methods. They are "born" in the process of educational activity.

Кілт сөздер: оқыту, әдіснама, ағылшын тілі, тенденция, әлеуметтік факторлар, сөйлеу терапиясы, миға шабуыл.

Ключевые слова: обучение, методология, английский язык, тенденции, социальные факторы, логопедия, мозговой штурм

Keywords: teaching, methodology, English, trends, social factors, speech therapy, brainstorming.

XXI век-эпоха бурного развития образования и науки новыми инновационными технологиями. Поэтому будущее нашей страны напрямую зависит от того, чтобы молодое поколение было образованным, воспитанным. Чем глубже поколение овладеет знаниями и наукой, тем светлее будет будущее нашего народа. Английский язык является общим языком, используемым в международном сообщении, сегодня язык приобретает большое значение для выезжающих в ближнее и дальнее зарубежье, учащихся за рубежом, воспитателей, сотрудников. Углубленное и всестороннее изучение английского языка необходимо обществу, в свое время. Английский язык является важнейшим инструментом межличностных и межкультурных отношений, позволяющим развивать международные связи нашего государства. Качественные изменения международных связей государства обуславливают необходимость востребованности английского языка в практической и интеллектуальной деятельности человека.

Главный символ большой надежды-переступить порог XXI века с целью развития образования и науки в направлении инновационных технологий. Сегодня необходимо сознательное, содержательное, нравственное воспитание и образование подрастающего поколения. При изучении этого языка лучше всего начинать с детей с малых лет. Чем больше у детей, мотивированных на слух, развивается память, тем выше ее способность к запоминанию. А в раннем возрасте, не обращая внимания на ребенка, не оказывая ему помощи в его всестороннем развитии, его ум, восприятие, память развиваются медленно. В связи с тем, что развитие ребенка сформировалось с самого раннего возраста, важно начать изучение языка с раннего возраста.

Однако в процессе обучения детей английскому языку мы развиваем первые вербальные навыки, стимулируя их любопытство. На начальном этапе метода обучения используется вопросно-ответный метод, так как диалог не только обучает детей простой устной речи, но и учит слушать, понимать и выражать свои мысли. На начальном этапе обучения детей используются заучивание слова, объяснение понятия языкового образца, стихотворение и др. Цель этих упражнений позволяет детям в полной мере выразить свою мысль. Поэтому при вводе устных предложений необходимо проводить так, чтобы словосочетания не только усваивались детьми, но и быстро усваивались и правильно употреблялись понятия. Кроме того,

раннее обучение помогает устранить языковые недостатки и быстро освоить язык в будущем. Для того, чтобы ребенок быстрее запоминал игры, быстро заучиваемые слова, стихи, стихи. Ребенку будет интересно изучать язык во время игры. Овладение детьми языком в соответствии с их возрастными особенностями открывает путь к познанию культуры других народов.

На уроках английского языка большое значение имеет использование элементов игры в формировании образовательно –квалификационной, познавательной, коммуникативной компетенции учащихся.

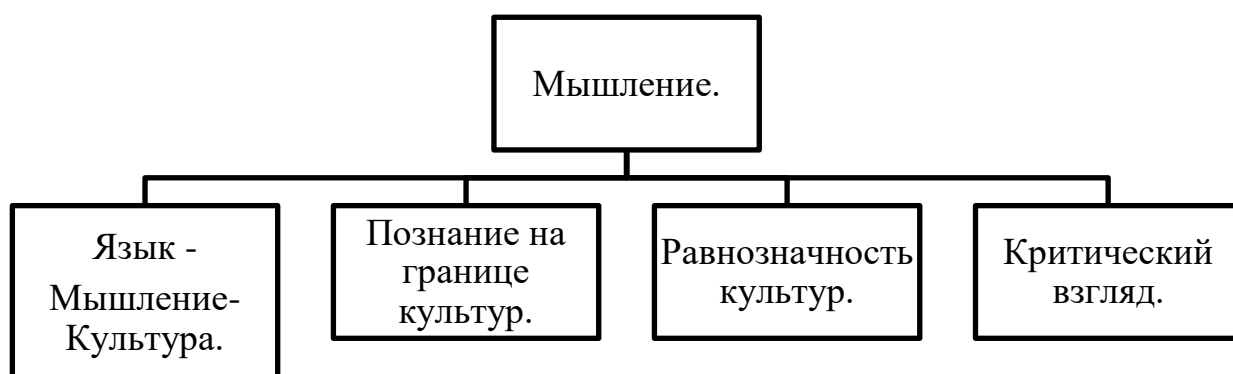
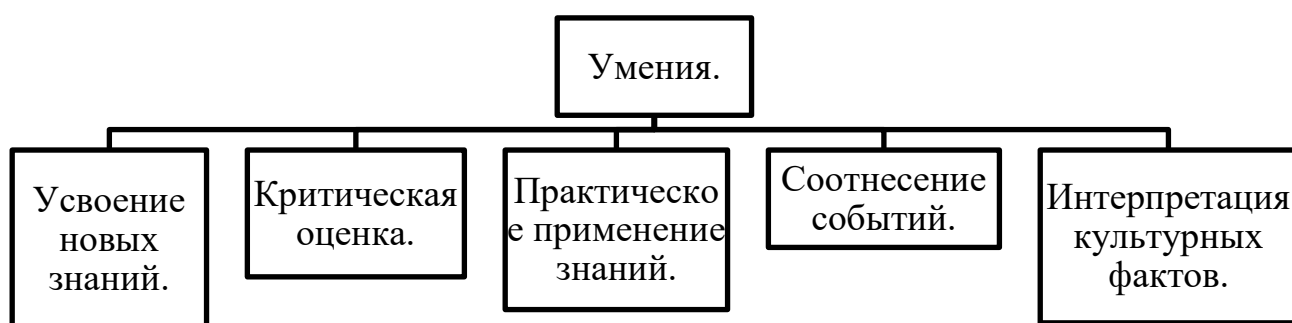
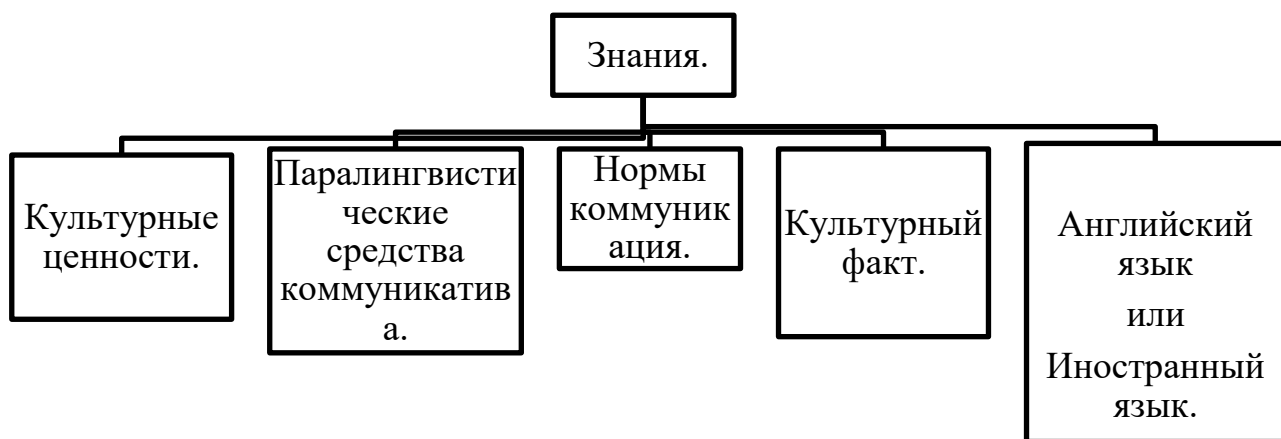
Наша задача сейчас - вывести из школы человека, свободно владеющего английским языком, который в будущем сможет использовать свои знания в условиях общения в различных сферах. Углубленное и всестороннее изучение английского языка требует общества, времени. Превращение Республики Казахстан в независимую страну, выход на путь развития мировой цивилизации требует овладения английским языком.

Современная система преподавания английского языка характеризуется тем, что, во-первых, практическое знание иностранных языков стало насущной потребностью для широких слоев общества, и, во-вторых, общий педагогический контекст создает благоприятные условия для дифференциации преподавания иностранного языка. Несмотря на появление большого количества курсов и факультетов иностранных языков, внедрение новых методов обучения, включение иностранного языка в учебную программу с первого класса некоторых средних школ, проблема знания иностранного языка и владения им остается нерешенной, поскольку современные технологии преподавания иностранных языков, к сожалению, не являются целевыми, то есть им не хватает именно этой дифференциации, которую Н.Д. Никандров указывает на необходимость, отмечая, что в сфере образования необходимо "реализовать принцип дифференциации, то есть образовательных различий в зависимости от способностей и интересов учащихся и их групп".Эту мысль продолжают слова Л. Якововица: "Ключ к решению этой проблемы (эффективности преподавания иностранного языка - Е.С.)...лежит в индивидуализированном преподавании языка - достаточно гибком, чтобы отвечать интересам отдельных учащихся и требованиям момента".[2,8]

Методы изучения иностранного языка:

- 1) Проектная методика.
- 2) Дискуссия.
- 3) Метод спектакль.
- 4) Мозговая атака.
- 5) Суггестопедия.
- 6) Научиться говорить.
- 7) Лингвистический счет.
- 8) Ассоциация. [3,31]

При развитии этих качеств у подростков также есть способ развития мышления, интереса к языку, активности, повышения мотивации, развития интеллекта и привычек, повышения компетентности, формирования отношения к языку, сектантству, любви к этой культуре. Таким образом, шека, которая сверху может расшифровать структуру лингвистической компетенции человека: то, что известно, это знания, умения, мышление и отношение.

[4,120]

Как все известно, все это понимается в психологии как сознательное лицо будущего решительного. Тот, кто обучен в наиболее важной социально-педагогической и методической категории. Поэтом, которая растет к ней, реализуя себя, изучая все новые тенденции, определяющие языки, сформированные в гендерном [1,15] методический компонент концепции "всего, что изучается за границей" флаг под еегованііі обращаясь к основному положению лингвистики и методологии обучаются иностранным языкам.

Если бы наши дети твердо ступили на языковую сторону, то в будущем у них была бы основа для того, чтобы сделать шаг в хорошую сторону. В связи с тем, что язык младших школьников не полностью развит, английский язык поначалу ощущался сложнее, но к концу постепенно сформировался, и мы можем говорить по-английски красиво и красиво. [5] Поскольку ученики начальных классов не могут нести тяжелый багаж уроков, мы часто должны обучать детей новым способам обучения, чтобы они не ленились по-английски. Будущее страны в руках будущих поколений, то есть они должны быть мудрыми, моральными, дисциплинированными и обладать сильными знаниями. И в какой бы уголке мира они ни находились, они не должны обладать способностью к самовосприятию? Как бы это ни относилось к английскому языку, который в современном мире стал общим языком всего мира

Список использованных источников

1. О.В. Цель обучения иностранным языкам как социально- педагогическая и методическая категория / О.В. Веремейчик // Вестник МГЛУ – 2009. – № 1.
2. Виноградова, И.А. Коммуникативная компетентность в социализации личности // И.А. Виноградова. – Н. Новгород: Нижегород. гос. ун–т. им. Н.И. Лобачевского, 2002.
3. Солова, Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: пособие для студ. пед. вузов и учителей / Е.Н. Солова. – М.: Астрель, 2008.
4. Тимашкова, Л.Н. Формирование коммуникативной компетентности студентов педвуза / Л.Н. Тимашкова. – Минск: МГЛУ, 2001.
5. Федынич, Е.В. Коммуникативная компетенция как основа обучения культуре иноязычного общения / Е.В. Федынич // Иностр. яз. в шк. – 2004. – № 5

Massalimova A.S. (Aktobe, Kazakhstan)

LEARNING ENVIRONMENT AS A CONDITION FOR THE FORMING OF COMMUNICATIVE COMPETENCE

Аннотация

Целью обучения иностранному языку является приобретение учащимися коммуникативной компетенции и возможности использовать изучаемый язык в профессиональной деятельности. В связи с этим очень важно формирование ключевых компетенций. В данной статье рассмотрены возможности образовательной среды в формировании основных компетенций, которыми должны овладеть обучающиеся в процессе изучения иностранного языка.

Определяющими представляются коммуникативные способности, умения решать профессиональные задачи и способность к осуществлению иноязычной межкультурной коммуникации, готовность к самообразованию будущих специалистов.

Ключевые слова: компетенции, способность, профессиональный, иностранный язык, навыки

The aim of learning a foreign language is to acquire students` communicative competence and the opportunity to use the language studied in professional activities and for further self-education. In this regard, it is very important to form key competencies. Currently, the competencies that a university graduate should master are indicated. Among them, the key competences are highlighted, which include communicative competence, common competence and subject competencies.

Competence (Competere (lat.) - to conform, to approach) is the ability to use knowledge, skills and effectively act on the basis of practical experience, skills and knowledge in solving professional problems. The term “competence” in the case of pedagogy and psychology was first used by the scientist Robert White [6]. Many scholars around the world have begun to explore professional and academic activities from a position of competence.

I.A. Zimnyaya, N.Chomsky, A.V. Khutorskoy, E.F. Zeer consider competence as a property of a personality, object of scientific analysis and pedagogical measurement, and a quality assigned by the person and its achievements [1]. Let us consider the competencies that students should master in the process of learning a foreign language.

A.N. Shchukin described competence as knowledge, skills, abilities, that make up the content component of education and identified 4 types:

- 1) communicative - the ability to communicate in real situations;
- 2) linguistic competence - knowledge of the lexical, grammatical structure of the language system;

3) speech skills and skills of constructing speech;

4) sociocultural - knowledge of national and cultural characteristics and speech behavior of native speakers [9].

However, this classification cannot be considered universal, as A.V. Khutorskoy, notes “it should be said that there is no single agreed definition and list of key competencies. Since competencies are, first of all, the obligation of the society to prepare its citizens, such a list is largely determined by the agreed position of a society in a particular country or region. It is not always possible to achieve such an agreement” [6].

Studies show that the classification of competencies proposed in 1996 by the Council of Europe has been adopted by the majority. There are two types of competencies related to sphere of a foreign language:

1. general competencies, which include:

- the ability to learn;

- declarative knowledge;

2. communicative language competence, including

- linguistic competence - lexical, phonological knowledge;

- sociolinguistic competence;

- pragmatic competence - skills and abilities of correlating the linguistic system with sociolinguistic variations.

The forming of professional communicative competence is of practical importance. A future specialist should effectively use language tools to work with professional information, have the ability to verbal and written communication in a foreign language.

Professional communicative competencies in a modern pedagogy are defined as a person's ability to apply skills and abilities to solve professional problems. Professional competence as a set of generalized ways of action, ensuring productive, effective performance of professional activities, determined by V.A. Khutorskoy [6].

According to L.S. Znikina, professional communicative competence is “a general ability based on knowledge, experience, values which are acquired in the process of learning and life, the possibility of establishing a connection between knowledge and a professional situation.

The most significant for us is the definition of competence as “the readiness and ability of a specialist who has not studied a foreign language at the language faculty to use foreign linguistic and cultural, scientific and subject knowledge to carry out a full-fledged foreign language in professional intercultural communication” [11].

These definitions indicate that in their research papers the authors highlight different signs of professional communicative competence. The decisive factors are communicative abilities, the ability to solve professional tasks and ability to carry out foreign language intercultural communication, readiness for self-education.

We consider it is important to highlight the linguodidactic direction and characteristics of a person who is ready and capable of applying the acquired skills and abilities obtained in practical activities and in solving professional tasks.

In the structure of professional competence, the forming of communicative competence is of great importance. The issues of communicative competence were dealt with A.A. Leont`ev, E.I. Passov, V.L. Skalkin, etc.

Communicative competence consists of the skills and abilities:

1) to predict social and psychological conditions and factors of communication ;

2) to program the socio-psychological aspects of the communicative process, taking into account the characteristics of the communicative situation;

3) to manage communication process in a communicative situation and influence its outcome [4].

D. Hymes introduced the concept of “communicative competence” in 1972 and proposed to include in its structure grammatical, sociolinguistic, strategic and discursive competences [4].

M.N. Vyatyutnev was the first scientist in Russian linguistics to introduce the concept of "communicative competence". He defined it as a complex of interconnected elements: linguistic, psychological and methodological.

According to I.A. Zimnaya, communicative competence is mastery of complex communication skills and abilities, the formation of adequate skills in new social structures, knowledge of cultural norms and limitations in communication, knowledge of customs, traditions, etiquette in the sphere of communication, observance for decency, good breeding .." Communicative competence, the author believes, is formed as a result of natural communication or specially simulated training [1].

We are close to the opinion of I.I. Khaleeva, who proposes to understand the communicative competence as the ability of a future specialist to act in the mode of a secondary linguistic personality in a variety of professional situations, readiness for intercultural interaction. Within this theory, communicative competence is considered as one of the main goals of the modern foreign language learning process [5].

The requirements for the communicative competence of specialists, as to the needs of the modern labor market, are contained in the educational standards around the world and the standards of English as a foreign language.

A modern specialist should be able to work with information sources, creatively process and use information in a foreign language, which makes the development of foreign language communicative competence relevant

The forming of foreign language communicative competence takes place in all kinds of speech activities in interaction.

Thus, having analyzed the competencies that a modern graduate of the university should master, we have identified relevant in our opinion, for the implementation of successful communication in a foreign language.

Mastering competencies means self-organization, the ability to reflect, readiness to make decisions. To achieve professional success, it is necessary to master a high level of professional communicative competence. This means the ability to effectively use language tools for the implementation of oral and written communication in a foreign language.

There is no single agreed definition and list of key competencies. However, most scholars have adopted the classification of competencies proposed in 1996 by the Council of Europe.

In the field of a foreign language, they have two types of competencies:

- **common competences**, which include: learning ability, declarative knowledge, skills and abilities;

- **communicative language competence**, which includes linguistic competence, sociolinguistic competence, - pragmatic competence, which assumes the student's skills and abilities to correlate the linguistic system with sociolinguistic variations.

It is important in the structure of professional competence to develop communicative competence, which consists of the skills and abilities to predict socio-psychological conditions and factors of the communicative situation in which we have to communicate, manage the process of communication in a communicative situation and influence its results.

As the analysis of scientific papers has shown, the future specialist must possess a high level of professional competence, which, under the influence of the modern educational environment, is enriched with new competencies. For example, the modern scientist V.I. Bidenko highlights new competencies as:

- 1) "Independent cognitive activity", which consists in the ability to recognize and eliminate gaps in knowledge,
- 2) also "competence of self-organization and self-governance", the essence of which is the ability to reflect, self-organization and time management and readiness to take responsibility [1].

A.A. Verbitsky's main competencies include systemic organization, inter-objectivity and over-objectivity, practice-oriented, situational, motivational validity in application [8].

The researcher`s paper examines various pedagogical approaches to improve the foreign language training of students, the main one of which is the formation of foreign language communicative competence.

A modern specialist should be able to work with information sources, independently solve problems in all kinds of activities on his own, creatively process and use information in a foreign language, which makes the development of foreign language communicative competence relevant.

In order to successfully communicate in English, the trainee must have all of the above competencies. The teacher needs, taking into account the peculiarities of the language and speech material, to build a comprehensive linguodidactic model of teaching foreign language.

REFERENCES

1. Bidenko. V.I. Identification of the competences of university graduates
As a necessary stage of the design of the next generation of GES of HPE; manual V.I. Bidenko. Moscow: Research Centre of Training. 2006.
2. Canale, M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing/ M. Canale, M. Swaine// Applied Linguistics.-1980.-№1.-P.47-54.
3. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, Assessment/ General and Professional Educational Journal- Common european framework of reference for languages as a basis for the linguistic and ... / General and Professional Education.- 1/2011/ pp. 57-61. Режим доступа: <http://genproedu.com/paper/2011-01/057-061.pdf>.
Дата обращения: 10.12.2021/
4. Hymes, Dell H. "On communicative competence". "Linguistic anthropology: A reader (2001):53-73.<https://doc/74833626/Dell-Hymes-on-Communicative-Competence-Pp/53-73>
5. Khaleeva, I.I. Secondary linguistic personality as a recipient of a foreign text / I.I. Khaleeva // Language is a system. Language - text. Language - ability
6. Khutorskoy, A.V. Key competencies. Construction technology // Public education. - 2003. - No. 5. - S. 55 - 61. - Moscow: RA IRYA, 1995. - S. 277 - 286
7. Shchukin, A.N. Modern intensive methods and technologies of teaching foreign languages: textbook / A.N. Shchukin. - 2nd ed. - Moscow: Filomatis, 2010. -- 186
8. Verbitsky, A. A. (2004). Competence-based approach and the theory of contextual learning: Proceedings of the fourth session of the methodological seminar Nov 16. 2004. Moscow: M: Research Center of the quality of training.
9. Vyatutnev, M.N. Theory of the Russian language textbook as a foreign language (methodical basics) / M.N. Vyatutnev. Moscow: Russian, 1984.144 p.
10. Zimnyaya, I.A. Key competences - a new paradigm of the result of education / I.A. Zimnyaya, // Experiment and innovation at school. - 2009. - No. 2. - S. 7 - 4.
11. Znikina, L.S. Professional and communicative competence as a factor in improving the quality of education of managers: dis. ... Dr. ped. sciences / L.S. Znikina. - Kemerovo, 2004. -- 406 p.

**Максимова Акмарал Максимова
Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе Өңірлік Университеті
Ғылыми зерттеу жетекшісі: Айдын Алдабердіқызы**

ШЕТ ТІЛДЕРІН ОҚИТУ ТЕОРИЯСЫНДАҒЫ СКАФФОЛДИНГ ҰҒЫМЫНЫҢ ТЕРМИНОЛОГИЯСЫ

Аннотация: «Ағылшын тілін оқытуда оқу дағдысын жақсартудағы скаффолдинг стратегиясы» атты теориялық мақала бірлесіп құру педагогикасының маңызды компоненттерінің бірі білім алушылардың уәжін арттырып, қажеттіліктерін орынды өтей алатын скаффолдинг стратегиясы жөнінде өрбиді. Оның ағылшын тілін оқытудағы маңызы мен білім сапасын, сонымен қатар оқудағы қиындықтарды жеңе білудегі атқарар қызметімен

таньсады. Аталмыш стратегияның жағымды тұстары мен білім алушы үшін тудыратын тиімді мүмкіндіктері жетерлік.

Теоретическая статья «Стратегия скаффолдинга в улучшении навыков чтения в обучении английскому языку» стратегии скаффолдинга, одной из важнейших составляющих педагогики совместного построения которой является повышение мотивации и адекватное удовлетворение потребностей обучающихся. Знакомится с его значением в преподавании английского языка и качеством знаний, а также с его деятельностью по преодолению трудностей в обучении. Данная стратегия имеет множество положительных моментов и эффективных возможностей для обучающегося.

The theoretical article «Scaffolding strategy enhancing reading skills in TEFL» is devoted to the strategy of scaffolding, one of the most important components of the pedagogy of joint construction of which is to increase motivation and adequately meet the needs of students. He gets acquainted with his importance in teaching English and the quality of knowledge, as well as with his activities to overcome learning difficulties. This strategy has many positive aspects and effective opportunities for the student.

Ключевые слова: Скаффолдинг ұғымы, стратегия, ағылшын тілі, білім беру, мәселені шешу, натурализациялау, педагогикалық әдістер, ассимиляция, өзара ынтымақтастық, іс-әрекетінің құрылымы, тиімді мүмкіндіктер, уәжін арттыру.

Понятие скаффолдинга, стратегия, английский язык, образование, решение проблемы, натурализация, педагогические методы, ассимиляция, взаимное сотрудничество, структура деятельности, эффективные возможности, повышение мотивации.

The concept of scaffolding, strategy, English, education, problem solving, naturalization, pedagogical methods, assimilation, mutual cooperation, activity structure, effective opportunities, increased motivation.

Бірлесіп құру педагогикасының маңызды компоненттерінің бірі тәуелсіздіктің дамуына ықпал ететін және студенттердің уәжін арттыратын жүйелер қатарында қалыптастырушы бағалаудан бөлек, скаффолдинг стратегиясы да бар. Шет тілін оқытудағы белгілі педагогикалық әдістердің ішінде білім беру сапасын жақсарту және студенттердің жағымды жеке қасиеттерін дамыту үшін скаффолдинг стратегиясын бөліп көрсетуімізге болады. Аталмыш терминді 1950 жылдардың соңында Джером Брунер қолданысқа енгізген болатын. Ол осы стратегияны «Екінші тілді оқытуда ең алдымен алғашқы жағдайдарда білім алушыға қиындық тудырмау үшін бастамасын тілге жеңіл, ойға қонымды етіп барынша жеңілдетілген түрде оқытса, одан әрі білім алушының тәжірибесі артып, оны басқаруға деген қабілеті айтарлықтай қажеттілігін өтей алар болса, сол кезде ғана басты рөлді білім алушыға беруге болады»- деп түсіндірген екен.

Скаффолдинг-бұл балаға немесе жаңадан бастаушыға мәселені шешуге, тапсырманы орындауға немесе жеке күш-жігері мен мүмкіндіктерінен тыс мақсаттарға жетуге мүмкіндік беретін процесс. Скаффолдингтің негізгі артықшылықтары-мотивация және тиімділік. Мұғалім үшін скаффолдингті іс жүзінде қолдана білу маңызды. Скаффолдингтің екі түрі бар: қатаң скаффолдинг (оқытуды сүйемелдеуді алдын ала анықтау) орташа/шартты скаффолдинг (білім алушылардың жеке қажеттіліктеріне қатысты қолдау). СКАФФОЛДИНГ - бұл уақытша қолдау екенін түсіну керек, ол оқушы өз бетінше оқып, тапсырмаларды орындай алғаннан кейін біртіндеп азаяды. [1,15-16 б]

Скаффолдинг стратегиясы бойынша әдістерді мұғалімдердің динамизмдік деңгейіне байланысты 2 түрлі санатқа бөліп қарастыруға болады. Сол үшін де алдын –ала дайындалған, бекітілген күрделірек тапсырмалар «оқу алдындағы жаттығулар), ал тапсырманы орындау кезінде пайда болған оқу құралы бейімделгіш немесе әлдеқайда жеңілдірек (мысалы, нұсқаулар мен ынталандыру). Бұл екеуі ағылшын тілін оқытуда бір-бірімен тікелей тығыз байланысты және екеуі де бір бағытта жүреді.

Ағылшын тілін оқытуда егер сынып оқушылары немесе жеке адам мәтінмен жұмыс жасар болса, мұғалім оқу тілін әлдеқайда жеңілдетіп, оқу алдында сөздік қорын енгізіп, өзге

де нұсқаулар жазып, сөйлеу қарқынын бәсеңдету, білім алушыларға тікелей түсіндірмелер бере алады. Оқушылар мұғалімнің көмегімен тиімді оқыту үшін өздерінің ойлау жүйесі арқылы әрі қарай алып кетеді.[2, 2]

Скаффолдинг стратегиясы сабақтың ажырамас бөлігіне айналды. Білім алушыларға көмек қолын созу арқылы олардың бастамасы, тәуелсіздігі мен еркіндігіне зиян тигізбейтін көмектесу қажет. Сол арқылы студенттер тапсырманы өз бетінше, қиындықтарға мойынұсынбастан орындай алып, басқарушылық рөлін өз мойнына алады.

Оқу ортасында мұғалімдер бір немесе бір топ студенттер үшін жаңа білім құруды қолдау үшін скаффолдингті қолданады. Скаффолдинг студенттерді белгілі бір тақырыпты зерттеуге қолдау көрсетеді, ал студент оқу процесіне тікелей қатысады. Скаффолдинг оқушылардың біртіндеп өсуіне және олардың бастапқы деңгейден жоғары деңгейге дейін дамуына ықпал етеді, әртүрлі тәсілдермен білім алады. Алдыңғы тәжірибе мен білімге негізделген жаңа материалды игере отырып, олар бір нәрсе сәтсіз болса, оқуда қолдау алуға үйренеді.[3, 5] Тиімді скаффолдинг-оқыту оқушылардың білім деңгейі мен қажеттіліктерін анықтаудан басталады, қазірдің өзінде бейімделген жүйемен қамтамасыз етіледі, оқушылардың материалды қалай түсінетінін, тапсырмаларды дұрыс орындағанын және оларды қалай жақсы орындай алатындығын талдайды.

Оқу қиындықтары бар студенттер үшін скаффолдингтің қарқындылығы өзгеруі мүмкін, бірақ ол қозғалмайды, сондықтан студенттер оқуға белсенді қатысып, алға жылжи алады.

Скаффолдингті оқытуды жоспарлаған кезде, өзіңізге сұрақ қойыңыз: оқушы немесе студенттер тобы нені дұрыс біледі және мен не істей аламын, оларға не беру керек және олар не істей алады, оқудағы үлкен олқылық па, қандай "тіреу" оларға осы олқылықты толтыруға көмектеседі және нені үйрену қиын. Скаффолдинг-оқыту бастапқы білімді құру қадамдарын, мұғалімнің немесе басқа студенттердің "мен орындаймын – сіз орындайсыз" практикасына арналған нұсқаулықтарды, Көрнекі құралдар немесе қадамдық нұсқаулар, стратегия нұсқаулары, графикалық ұйымдастырушыларды қолдану сияқты кеңестерді қамтиды.

"Scaffolding" технологиясы икемді, кедергісіз "құрылыс ормандарын" оқытуды қамтамасыз етеді, мысалы, оқу қиындықтары бар Студенттер үшін сөйлеуді дамытуға мәтін беріледі.[4,75-76]

Бұл технологияны кейбір студенттер бүкіл оқу барысында қолданады. Басқа студенттер үшін, мысалы, ағылшын тілін үйренушілер үшін скаффолдинг құрылымы Оқу мен тілдік дағдыларда үлкен Тәуелсіздіктің дамуына ықпал етеді. "Scaffolding" арқылы сабақта ана тілдері әр түрлі болатын студенттер тек тілдік тұрғыдан ғана емес, сонымен қатар пәндік тұрғыдан да жаңа мазмұнды, тұжырымдамалар мен ерекшеліктерді игеру кезінде сақталуы керек. Оқушылар қажетті тапсырмаларды өз бетінше шеше алатындығына дайын болуы керек. Көп жағдайда скаффолдинг технологиясын қолдану тиімді оқытумен біріктірілуі керек.

Скаффолдинг-оқыту-бұл әр оқушының жетістігін сақтау үшін оқу ортасын жобалаудың бір тәсілі. Соңғы уақытта мұғалімдер "үйренген дәрменсіздік" ұғымына көбірек тап болды. Уақытша қиындықтарға тап болған студенттер дәрменсіздік сезімін сезінеді және белсенділікті төмендетеді. Мұғалімнің міндеті-жоғары ішкі уәжді қалыптастыру. Скаффолдинг стратегиясы мұғалімге көмектеседі.

Скаффолдинг стратегиясының бес негізгі сипаттамасын бөліп қарастыруға болады:

-іс-әрекеттің ниеті

-іс-әрекеттің орындылығы

-іс-әрекеттің құрылымы

-тапсырмаларды орындау процесінде ынтымақтастық

-іс-әрекеттерді натурализациялау (ассимиляция). [6]

Скаффолдинг стратегиясы студенттердің өзіндік жұмысы барысында өзара әрекеттесудің тиімді стратегияларының бірі болып табылады.

Мұғалім үшін скаффолдингті іс жүзінде қолдана білу маңызды. Осы технологияны қолдану арқылы қолдануға болатын жұмыс мысалдары:

1. Мәтінді оқып, суреттерді мәтіннің мазмұнына сәйкес қажетті ретпен орналастырыңыз, тапсырманы орындағаннан кейін алгоритммен салыстыру жүреді (дайын сурет алдын-ала басып шығарылған).

2. Пазлда орналасқан сөздерді дауыстап, берілген тақырыпқа сәйкес жұмбақты жинау.

3. Жыл мезгіліне сәйкес келетін таңбалармен киімді бекітіңіз, таңдаған жыл мезгілінің таңбаларын атау. [7,145]

Мәтін бойынша суреттердің реттілігін анықтау сөйлеу материалын механикалық қайталаудан аулақ болуға көмектеседі. Тақырыптық жұмбақты құрастыру, сәйкестікті анықтауға арналған тапсырмалар грамматиканы қайталауға, сөздерді есте сақтауға, құлақ арқылы түсінуге бағытталған. Киімдермен жұмыс жасау кезінде қолдың ұсақ моторикасы қолданылады, бұл сөйлеудің дамуына да ықпал етеді. Ұсынылған әдістер балалармен өзара әрекеттесуді әртараптандыруға, түзету жұмыстарының тиімділігін арттыруға, жетістік пен тәуелсіздік сезімін дамытуға ықпал етеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ «ПЕДАГОГИКА СОТВОРЧЕСТВА: ОТ ТЕОРИИ К ПРАКТИКЕ»- Лазарева С.В, Томск, 2021, 54 стр

2. Стратегия скаффолдинга в обучении английскому языку. Статья Балякина О.И

3. Стратегия скаффолдинга, тренер Гульмира Енсегенова, Петропавл, https://prezi.com/0_hnygftykn/presentation/

4. Н.С.Сарсенова «Педагог кадрлардың біліктілігін арттыруда оқытудың жаңа технологиясын енгізудің тиімді жолдары» Алматы 2006 жыл

5. <https://skyteach.ru/2019/01/10/scaffolding-in-the-zpd/>

6. «Білім, ғылым және мәдениет салаларын дамыту мәселелері: теория және тәжірибе. Халықаралық Білім және Ғылым академиясы, 2019, 141 б

МӘЖИТОВА А.

ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ТҮРЛЕРІ: КЕЙС СТАДИ ТЕХНОЛОГИЯСЫ

*Актюбинский региональный государственный университет им.К.Жубанова,
г.Актөбе, Казахстан*

Түйіндеме

Білім беру үрдісінде жаңа ақпараттық технологияларды қолдану мәселесі өзекті мәселелердің қатарынан орын алуда. Шетел тілін оқытудың мақсаты субъектінің мәдениетаралық қарым-қатынас біліктілігін қалыптастыру болса, онда сол шетел тілін оқытуда жаңа ақпараттық технологияларды қолдану шетел тілін оқытудың мақсатынан туындап отырған қажеттілік болмақ.

Аннотация

В данной статье рассматриваются преимущества применения инновационно-информационных технологий, являющиеся основным фактором повышения качества образования и обучения иностранным языкам.

Abstract

This article deals with the advantages of usage innovative technologies which is the basic factor of increasing the quality of education and the teaching of foreign languages.

Кілт сөздер: Кейс стади, әдіс, технология, инновациялық технологиялар, Гарвард университеті, заманауи, дағдылар, білім беру.

Ключевые слова: Кейс стади, метод, технология, инновационные технологии, Гарвардский университет, современный, навыки, образование

Keywords: Case study, method, technology, innovative technologies, Harvard University, modern, skills, education

Білімді, білікті, парасатты, жан-жақты қоғам иесін тәрбиелеу мемлекеттің маңызды ісі. Қазіргі заманда білім беру әлеуметтік құрылымның маңызды элементіне айналды да дүниежүзінде білімнің әлеуметтік рөлі артты. Адамның болашағы оның қазіргі алған білімнің сапасына, көлеміне, ойлау деңгейіне байланысты екені айқын. Сондықтан еліміздегі білім беруді дамытудың қазіргі заманғы кезеңін оқытудың дәстүрлі түрінен инновациялық әдістерге ауыстырып жатырмыз. «Білім беру» мемлекеттік бағдарламасында білім беруді жетілдіру мен оқыту процесіне жаңа технологияларын енгізу мәселесі қарастырылған [1, 104б.].

XX ғасырда Ж.Аймауытов: «Сабақ беру – жәй ғана шеберлік емес, ол – жаңадан жаңаны табатын өнер» екенін айта кеткен болатын. Сол арқылы оқыту әдістерін жетілдіру арқылы білім алушылардың белсенділігін, тілге деген қызығушылығын, іскерлігін арттыратын жұмыстарды көптеп қарап, олармен жиі жұмыс жүргізу қажет.

Білім беру кеңістігіне ену мақсатында Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде қазіргі кезде көптеген реформалар жүзеге асуда және Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты Қазақстан халқына Жолдауында «Білім беру реформасы табысының басты өлшемі – тиісті білім мен білік алған еліміздің кез келген азаматы әлемнің кез келген елінде қажетке жарайтын маман болатындай деңгейге көтерілу болып табылады» деген [2]. Қазіргі заманауи өмірдің талабына, еліміздің әлеуметтік-саяси даму жағдайына сәйкес жеке тұлғаны бейімдеу мақсатында білім беру процесінде инновациялық технологиялар кеңінен пайдалану қажет. Осыған орай қоғамдағы ақпараттану, оқу процесіндегі техникалық құралдардың дамуы және жаңа білім беру жолдарын

пайдалану бүгінде өте қолайлы болып отыр. Осы инновациялық технологияларды білім беруде қолдану, Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алып, нарық саясатына жол ашылып, дүниежүзі мемлекеттерімен саяси, мәдени және экономика салаларында жан-жақты байланысқа түсуіне байланысты шетел тілінде қарым-қатынас жасау қазіргі заман талабының біріне айналып отыр. Сонымен бірге, студенттер шетел тілін жетік білетін, өзінің тіл біліктілігін жоғары деңгейде көрсете алатын, болатын қиындықтарды сыни тұрғыдан шеше алатын, коммуникативті қабілеті дамыған болу керек. Ал сол талаптарды жүзеге асыруға инновациялық технологияларды тіл үйретуде қолдану мүмкіндік береді [3, 45б].

Инновациялық технологиялар білім беру саласында алдыңғы орында тұрған міндеттерді сәтті орындаудың негізгі жолы. Шетел тілін үйретуде инновациялық технологияларды қолданатын болсақ студенттерді қазіргі заман талабына сай дайындауға болады. Қоғамда болып жатқан өзгерістер, ғылым мен техниканың өзара тығыз байланысты дамуының нәтижесінде жаһандану әр азаматтың осындай тың өзгерістерге дайын болуын және тез бейімделуін талап етеді. Қазіргі заман талабына сай студенттер жаңаша білім алуға құмар болуы керек. Ендеше, студенттерге инновациялық технологияларын қолдана отырып білім алуға бейімділігін көрсетеді. Қазіргі кездегі шет тілін үйрету мақсатына жаңа түсінікпен қарайтын болсақ, оны дамытудың басты бағдары – бәсекеге қабілетті, дүниетанымдық мәдениеті жетілген, шығармашылық ойлауға дағдыланған, іскерлік қабілеттілігі биік, гуманистік ойлауы басым, инновациялық білімімен қаруланған адамгершілік қасиеттері мол білікті мамандардың жаңа ұрпағын қалыптастыру болып табылады [4, 11 б].

Еліміздің білім беру мен ғылымдағы ең, алуан түрлі және болашағы зор қазіргі заманғы білім беру технологиялары енгізілуде. Шетел тілін оқыту әдістемесінде

қолданылатын инновациялық технологияның түрлерін анықтасақ шетел тілін оқыту әдістемесінің маманы А.Н. Щукиннің еңбегінен көрсек болады. А.Н. Щукиннің «Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам» атты еңбегінде шетел тілін үйретуде келесі инновациялық технология түрлерін атап өтеді: бірлестікте оқыту, жоба технологиясы, жеке тұлғаға бағытталған технология, қашықтан оқыту, тілдік портфолио, тандем әдісі, кейс стади технологиясы және компьютерлік технология [5, 130 б]. Кейс стади технологиясына және оның маңыздылығына келетін болсақ.

Кейс стади технологиясы – арнайы модельденген немесе нақты өндірістегі жағдайларды талдау мен мәселелерді анықтау үшін альтернативті шешімдер іздеу, мәселенің оптимальды шешімін қабылдау барысында қолдану негізіндегі технология. Кейс әдісі ең алғаш рет АҚШ-тың Гарвард университеті құқық мектебінің оқу барысында 1870 жылы қолданылған болатын, ал сол жердегі бизнес мектебінде 1920 жылдан бастап қолданыла бастады. Оқытудың нақты жағдаяттар жинағын шығарып, кейс стади амал тәсілін қолдану жолдарын көрсеткен ғалым Копленд ең алғашқылардың бірі болып өз еңбектерінде осы термин атауын пайдалана бастайды (1921 ж.). Кейс әдісінің, осы термин атауының алғаш рет талқылануы да Гарвард университетінің бизнес жайлы жасаған еңбектерінде көрініс тапқан (1925 ж.). Кейс стади әдісімен айналысатын Гарвард пен Манчестер деп аталатын екі классикалық мектеп кейс стади әдісін зерттеумен айналысуда. Бірінші мектептегі кейс әдісінің басты мақсаты ретінде әділ шешімді табуға баулу қарастырылса, екінші мектепте мәселелерді шешудің амал-жолдары қарастырылады. Америкалық кейстердің көлемдері үлкен, мәтіндері 20-25 беттен тұрады, оған қосымша иллюстрацияланған 8-10 бет беріледі. Еуропалық кейстердің көлемі оларға қарағанда 1,5-2 есе кішірек болып келеді [6].

Гарвард бизнес мектебі оқу үрдісін ұйымдастыру барысында кейс әдісінің басты мазмұнын сақтай отырып талдап-талқылаумен айналысады. Гарвард мектебінің ең басты талабы видеоматериалдарды, компьютерлік және бағдарламалық құрылғыларды пайдалана, оқушылардың қызығушылықтарын арттыру болып табылады. Статистикалық мәліметтерге сүйенсек Гарвард мектебінің немесе кез-келген бизнес мектебінің студенті білім алу барысында бірнеше кейстер жасап шығарады, сонда жыл сайын бұл мектепте кейс жинағына еніп отыратын жүздеген жаңа кейстер мен оларды толықтырып отыратын әдістемелік құралдардың шығып отыратынына көз жеткізсек болады.

Кейс – бірегей ақпараттық кешен ретінде, бұл әдіс үш бөліктен тұрады: ақпаратты талдауда қолдануға болатын қосымша ақпараттар көздері мен материалдар, нақты жағдайлар сипаттамасы және кейске арналған тапсырмалар.

Кейс әдісі – талдау әдіс тәсілдерін қамтитын жалпы білімнің технологиялық ұғымы. Кейс әдісі арқылы нақты жағдайлар тұрғысынан қарап академиялық теорияларды көрсетуге мүмкіндік аламыз. Бұл әдіс арқылы студенттердің пәнге деген қызығушылықтарын арттырып, оны терең меңгеруге, білім алу барысында алған ақпараттарын талдауға ынталандырады. Оларды құрудың негізгі сатылары төмендегідей:

- Білім жүйесінде кейстің алатын орнын, мақсатын анықтау;
- Тақырып моделін құру немесе таңдау;
- Әртүрлі жағдайларға критерийлерді тағайындау;
- Қажет ақпарат көздерін белгілеу;
- Қосымша ақпаратты жинау барысындағы орындалатын іс-әрекеттер жоспарын құру;
- Сараптама жасау, оны қолдану барысында әдістемелік материалдар дайындау

[7, 166].

Кейс әдісін қолданатын оқытушының іс-әрекеті екі кезеңнен тұрады. Бірінші кезеңге кейсті дұрыс таңдап алу мен сұрақтар құрауға арналған шығармашылық жұмыс кіреді, жағдайларды тақырыпқа сәйкес таңдап алу, сонымен қатар мақсат пен міндеттерді анықтау, жағдайды құрастыру және суреттеу жатады. Ал екінші кезеңде оқытушының аудиториядағы

іс-әрекетімен тығыз байланысты. Аудиториядағы кейс әдісін қолдану кезеңі төмендегідей кезеңдерді қарастырады:

- кейске кіріспе;
- жағдайдың талдануы;
- пікірталас;
- қорытынды шығару.

Кейс әдісі арқылы келесі дағдыларды дамытуға мүмкіндік алуға болады:

1. Аналитикалық дағдылар. Бұл дағдыларға деректерді мәліметтерден айыра білу шеберлігі, ақпараттардың маңызды және маңызды емес екенін, оларды дұрыс талдай білу, оларға қол жеткізу, жіберіп алған ақпараттарды тауып, оларды қалпына келтіру шеберлігі, нақты және логикалық ойлау қабілеті және т.б. жатады. Бұл дағдыларды меңгеру ақпарат сапасы төмен болған жағдайда өте маңызды.

2. Тәжірибелік дағдылар. Кейсте көрсетілген нақты жағдайлармен салыстырғанда мәселе күрделілігінің төмен деңгейі экономикалық теорияларда, онда қолданылатын әдістер мен принциптерде тәжірибе дағдыларын жүйелеуге мүмкіндік береді.

3. Шығармашылық дағдылар. Кейс әдісінің өзін ғана қолдану арқылы мәселені шешу мүмкін емес, сондықтан альтернативті шешу генерациясының шығармашылық дағдылары өте маңызды.

4. Коммуникативті дағдылар. Олардың ішінен атап өтетініміз: дискуссияны жүргізу шеберлігі, пікірталас кезінде өзінің айтқан ойына, пікіріне қоршаған адамдардың көзін жеткізу. Көрнекі материалдарды, құралдарды және басқа медиа заттарды қолдану, топтарға бірлесу, өз көзқарасын қорғау, оппоненттердің көзін жеткізу, қысқа да нұсқа есеп дайындау.

5. Әлеуметтік дағдылар. Нақты әлеуметтік дағдыларға адамдардың өзін-өзі бағалау тәртібі, тыңдай білу, дискуссияны қолдау немесе қарама-қарсы көзқарас білдіріп, оны дәлелдеу, өзінөзі ұстау және т.б. дағдылар жатады. Олар кейсте талқылау барысында қалыптасады.

6. Өзіндік саралау дағдысы. Пікірталас кезінде келіспеушілік басқалардың және өзінің пікірін жете түсінуге және талдауға септігін тигізеді, осылардың нәтижесінде өзіндік саралау дағдысы қалыптасады [8].

Қорытындылайтын болсақ, кейс әдісі студенттердің бойында жаңа қасиеттер мен іскерліктерді қалыптастыруды көздейді. Сондай-ақ тілді оқыту барысында студенттердің әртүрлі проблемаларды талдау мен талқылау және оларды шеше білу жолдарын табуға, ақпаратпен жұмыс жасауды үйретуге де үлкен мүмкіндік туғызады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан – 2030. – Алматы: Юрист, 2001. – 104 б.
2. Назарбаев Н.Ә. «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» 28.02.2007 ж.
3. Жолдасова Б.Б. «Инновациялық технологияларды білім беруде қолдану» // Білім, № 5, 2007. – 45 б.
4. Искакова П.К. «Жоғары оқу орындарындағы инновациялық білім беру үдерістерін басқаруды кәсіби қалыптастыру». Автореферат. – Түркістан, 2008. – 11 б.
5. Щукин А.Н. «Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам». – Москва: Филоматис. – 2010, 130 б.
6. gov.kz/loader/load/12761
7. Freeman S.Y., Freeman E.D. «ESL/EFL Teaching: Principles for Success». – Portsmouth, NH: Heinemann.1999, 166 б.
8. Смолянинова О.Г. Образовательный сайт по кейс-методу обучения и методика его использования в учебном процессе КГУ.

Mendigaliyeva Anargul Amirzhanovna
Bizhigit Nargiz Kalukyzy
Kenzhebayeva Ainur Polatkyzy
Scientific supervisor Akkenzhe Trusheva
(Kazakhstan, Aktobe)

PROBLEMS OF MASTERING THE TECHNIQUE OF READING IN ENGLISH

Annotation

The process of forming reading skills needs to overcome some difficulties. It means to learn not only the ability to read quickly and correctly, but also the ability to extract information from the text. Teaching the technique of reading should be carried out on well-known lexical material already learned in oral speech and needs a special preparation.

Key words: Reading, technique, skills, mastering, language.

Аннотация

Процесс формирования навыков чтения требует преодоления некоторых трудностей. Это значит научиться не только умению быстро и правильно читать, но и умению извлекать информацию из текста. Обучение технике чтения должно проводиться на хорошо известном лексическом материале, уже усвоенном в устной речи и требующем специальной подготовки.

Ключевые слова: чтение, техника, навыки, овладение, язык.

Аннотация

Оқу дағдыларын қалыптастыру процесі кейбір қиындықтарды жеңуді талап етеді. Бұл тез және дұрыс оқу қабілетін ғана емес, сонымен қатар мәтіннен ақпарат алу қабілетін де білуді білдіреді. Оқу техникасын оқыту ауызша сөйлеу барысында бұрыннан қалыптасқан және арнайы дайындықты қажет ететін белгілі лексикалық материалда жүргізілуі керек.

Түйінді сөздер: оқу, техника, дағдылар, меңгеру, тіл.

Reading in a foreign language as a type of speech activity seems to be the most necessary for many people. Relatively few people can communicate with foreigners, and almost everyone can read foreign literature, newspapers and magazines. Therefore, E. P. Shubin rightly notes that a methodical teaching system that does not provide sufficient mastery of reading cannot be recognized as rational [1,122].

O. A. Rozov notes that reading is a very complex process characterized by a large amount of work of the subconscious brain. We can confidently add, and conscious work, because part of the learning activity takes place in a subconscious lesson like perception of language signs, and part – at the level of real awareness, processing of important information [2,48].

In the process of forming reading skills, it is necessary to overcome a lot of difficulties. First of all, these are the difficulties associated with mastering the reading technique, which involves the assimilation of a system of graphic signs other than the native language, the formation of the skill of sound-letter and letter-sound correlations, syntagmatic reading. The formation of a receptive skill is more successful if it is supported by productive activities, therefore it is recommended to teach children two versions of the code: written and printed. It is necessary to work carefully on the technique of reading aloud, since educational actions are formed first in external speech, and then translated into an internal plan. It is important to bring the blocks of words to the stage of holistic

perception sooner, otherwise word-by-word reading will slow down the understanding of the content.

This is facilitated by reading syntagmas, which expands the "field of reading", i.e. the unit of perception. Mastering the reading technique is accompanied by mental work on the semantic recognition of visual forms, which means it is necessary to teach reading techniques on familiar material with elements of novelty. By the beginning of the process of teaching a foreign language in primary or primary school, there are naturally no auditory-speech images of foreign language material in the speech memory of students [3,30].

If the teaching of reading technique begins from the very beginning of learning a foreign language, then students have to correlate not only sounds and letters, but also sound-letter bundles with the semantic meaning of what they read. And this causes them additional difficulties. That is why, in order to overcome them, an oral introductory course, oral advance is often conducted in order to accumulate the necessary and sufficient foreign-language speech material, form auditory-speech images of foreign-language oral speech and thereby remove some of the difficulties in the process of correlating letters and sounds of a foreign language.

It is noteworthy that when accumulating a variety of foreign language material as a base for teaching reading techniques, the word is the initial language unit.

Teaching the technique of reading in a foreign language should be carried out on well-known lexical material already learned in oral speech. And this is achieved as a result of an oral introductory course, oral advance. According to F. Smitt, the essence of oral advance comes down to the fact that students start reading when they have worked out the articulation of sounds, syllables, words and even small phrases [4]. Oral advance helps in terms of content, that is, students should understand what they are reading, but practically does not help in terms of process. A similar phenomenon is characteristic of mastering reading and in the native language; a child who is well versed in oral speech meets with great difficulties of the procedural plan (how to read). Thus, conducting an oral introductory course, oral advance does not guarantee successful mastery of the technique of reading in a foreign language.

Numerous facts of discrepancies between the grapheme-phonemic systems of the native and foreign languages, discrepancies in the pronunciation of the same letter in different letter combinations, as well as cases of different graphic representations of the same sound occur in German, French and especially English.

The authors of the methodology of teaching English at the initial stage in secondary school, as well as in grades 2-3 of schools with in-depth study of English, believe that mastering reading in English presents great difficulties for students caused by graphic and spelling features of the language, since the spelling system uses 26 letters, 146 graphemes (letter combinations) that convey 46 phonemes. Of the 26 pairs of English letters (uppercase and lowercase), only four can be considered similar to the corresponding letters of the Russian alphabet in meaning and form. These are K, k, M, T. The letters A, a, B, b, C, c, E, e, H, O, o, P, p, Y, y, X, x occur in both languages, but are read differently, therefore, are the most difficult. The other letters are brand new.

G.V. Rogova and I.N. Vereshchagina also point out the great difficulty of reading vowels, combinations of vowels and some consonants, which are read differently depending on the position in words[5,95]. For example, man-name, day-rain, this-think, pencil-cat, Geography-garden, window-down. When teaching reading, students should learn the basic rules of reading, which should include: reading vowels under stress in open and closed syllables and before "g"; reading combinations of vowels ee, ea, ay, ai, oy, oo, ou, ow; consonants c, s, k, g, ch, sh, th, ng, ck and combinations such as -tion, -sion, -ous, -igh.

Students should be taught to read words that are spelled differently, but read the same way: sun-son, two-too, write-right, sea-see, etc.

At the same time, many words in the English language are not read according to the rules, which generally condemns students to memorize an excessively large number of reading rules and exceptions to them, as well as to repeat the educational material many times. In addition, the very perception and voicing of graphic signs is the result of choosing and comparing them with those

standards that are already available in the student's long-term memory. The very fact of the choice, which involves remembering the necessary rule and (or) letter-to-letter correspondence, requires a certain, sometimes considerable time, which ultimately slows down the pace of reading, or rather does not allow the student to quickly and accurately establish sound-letter correspondences and thereby master the technique of reading at a sufficiently high pace.

Making all kinds of changes in the process of early learning to read in English is carried out taking into account the experience gained over the past 10-15 years in the process of early learning of a foreign language in grades 1-3 of general education institutions, as well as in grades 2-3 of schools with in-depth study of English. So, G.V. Rogova and I.N. Vereshchagina offer a whole system of teaching reading in English (based on the principle of consciousness) by a keyword containing both a graphic image and a picture. In order to develop the speed of reading, the speed of reaction of students to the printed word, you should use cards with words written on them, hold competitions on the speed and correctness of reading words from the exercises presented in the textbook, use a split alphabet[5,89].

Learning to read words can be carried out:

- based on words with a similar sound, read according to the rules. Words that do not follow this rule, but with the same sound, are included in a number of these words, for example duck, run, jump, son, mother;

- using partial transcription with the allocation of the corresponding letters transmitting this sound, for example [u:]: too, school, fruit, ruler, blue, two, do;

- using full transcription, for example autumn ['o:tm], daughter ['dota];

- by analogy, for example, children can read the words right, night, they need to read the new word light. (There are few words for the rule, but you need to establish an association). Or brought-thought, ring-bring, drink-think. In this case, you can use a board and replace the letter that changes the meaning of the word: sing, the first letter changes to r – ring, the letter b – bring is attributed. In all cases, it is desirable that children read first, so that students read consciously; based on reading behind a teacher or a word speaker. In this case, the mastery of reading such words occurs on the basis of imitation.

Next, students begin to read phrases and sentences and, consequently, to formalize them correctly.

Teaching English in the 1st grade of general education institutions in the recent past, as a rule, was postponed to a later date (for the second half of the first grade and even for the second grade) due to the fact that in the first grade students are taught the native alphabet and reading in their native language, all work in a foreign language lesson is based on an oral basis with an emphasis on the game motivation of the trainees. And even in the integrative course "Early learning of English by means of art (music and theater)", designed for children of seven years old (first year of school), an introductory phonetic, unconscious-imitative course with elements of speech therapy correction and prevention is conducted in the first half of the year, and games in the "letter-word" mode they are introduced only from the second half of the year. In the book for the teacher to the textbook on English for the first grade of general education institutions, it is noted that in the first year of study, mastery of the articulation base and intonation of speech is provided. Working on the sound image of the word prepares children to read in English, starting from the second grade.

Since the 2009/2010 academic year, under the conditions of an experiment to update the structure and content of general education, a foreign language is introduced from the second grade, and the new basic curriculum of a four-year elementary school (as the first stage of a new 11-year school) provides for compulsory study of a foreign language from the 2nd to the 4th grade (two hours a week). It is noteworthy that in the UMK in English, which are offered for the organization of English language teaching, which are offered for the organization of English language teaching in the second grade, the period of teaching reading technique begins at different times. So, in the UMK for students of the 2nd grade "Enjoy English - 1" (author M.Z. Biboletova, N.V. Dobrynina, E.A. Lenskaya), equal attention is paid to teaching oral and written speech from the very first lessons; in the educational program authors Z.N. Nikitenko, E.I. Negnevitskaya provides an oral

introductory course designed to study during the first quarter. Learning the reading technique begins in the second quarter. Children master transcription as a visual support for mastering the alphabet and reading rules, which, according to the authors, greatly facilitates the mastery of the ability to read in English.

In this situation, specially created educational and methodological materials on the English language are of particular relevance, which provide teaching to those phenomena of a foreign language that usually cause primary school students the greatest difficulties, and on the other hand, they are addressed not only to students and teachers of a foreign language, but also to parents who wish to help their child master a foreign language. In addition, such teaching materials should be easily docked with the existing foreign language teaching materials for elementary school and be perceived by a foreign language teacher as additional and ready-to-use materials, and at the same time be self-sufficient for organizing qualified assistance to a junior student from parents, tutor and other interested persons.

Summarizing the advantages of early learning to read, it can be noted that reading in a foreign language, as a form of indirect communication, is useful for all children at primary school age, regardless of their starting abilities.

However, in the process of forming reading skills, it is necessary to overcome a lot of difficulties, the main of which is teaching reading techniques. By reading technique we mean not only the ability to read quickly and correctly, but also the ability to extract information from the text. Teaching the technique of reading in a foreign language should be carried out on well-known lexical material already learned in oral speech.

The introduction of all kinds of changes in the process of early learning to read in English is carried out taking into account the experience gained as a result of numerous studies in this direction.

Methodologists identify a number of difficulties that accompany learning to read, and appropriate approaches to solving them.

Learning to read at the initial stage should become the basis for further study of the subject and support in learning to read at subsequent stages.

Students learn to read and understand texts with different depth of penetration into their content (depending on the type of reading): with an understanding of the main content (introductory reading); with a full understanding of the content (learning reading); with a selective understanding of the necessary or interesting information (viewing / search reading). The content of the texts should correspond to the age characteristics and interests of students in grades V-VII, have educational and educational value. Regardless of the type of reading, it is possible to use a bilingual dictionary. Reading with an understanding of the main content allocated in grades V-VII, including facts reflecting the peculiarities of everyday life, life, culture of the countries of the studied language. The volume of texts for reading is 400 - 500 words. Reading skills to be formed:

- Determine the topic, the content of the text by the title;

- Highlight the main idea;
- Select the main facts from the text, omitting the secondary ones;
- Establish a logical sequence the logical sequence of the main text.

Reading with a full understanding of the text is carried out on simple authentic texts focused on the subject content in speech in grades V-VII. Skills are formed and practiced:

- Fully and accurately understand the content of the text on the basis of its information processing (language guesswork, word-formation analysis, the use of a bilingual dictionary);
- Express your opinion on what you read.

The volume of texts for reading is up to 250 words. Reading with a selective understanding of the need or information of interest involves the ability to view a text or several short texts and select information that is necessary or of interest to students.

The program of secondary (full) education in English (basic, profile level)

• Read authentic texts of various styles: journalistic, artistic, popular science, pragmatic, using the main types of reading (introductory, learning, search/ viewing), depending on the communicative tasks.

We see that over the past decades, in domestic programs, the development of students' ability to read texts with different levels of understanding of the information contained in them has been put forward as a learning goal:

- With an understanding of the main content;
- With full understanding of the content;
- With the extraction of the necessary (interesting) significant information.

Reading is not only a means of teaching a language, but also an independent type of speech activity. Therefore, it cannot be subordinated to oral speech, it is necessary to teach the understanding of the text separately, without turning reading into a banal translation. In order for the text to have a certain informative value for the student, the teacher should not forget about the methodology of working with texts.

References

1. Shubin E.P. Foreign languages for children. School textbooks, USE (for children). Year of release: 1975 Author: Shubin E.P., Sytel V.V. Genre: textbook p.320.
2. Rozov O.A. General methodology of teaching foreign languages in secondary school. M. 2002.
3. M.L. Weisburd. Requirements for texts for independent reading in English in the 7th grade. M. 2001.
4. Smith F. Communicative Language Teaching. Cambridge Language Teaching Library. – Cambridge University Press, 1999.
5. Rogova G.V. Conversations about a foreign language lesson. M., 1998.

Muratbay G.B, Omirbayeva Zh.O
Scientific supervisor Akkenzhe Trusheva
(Aktobe, Kazakhstan)

GENDER CHARACTERISTICS OF LINGUISTIC MEANS OF EXPRESSING EMOTIONS

Annotation: In the modern world, the problem of gender certainty appears everywhere. And in this article, the authors consider the problem through the prism of linguistics. The peculiarities of showing one's emotions are not only predetermined, and there are stereotypes among society. The article explores gender linguistics and the difference in communication between men and women.

Аннотация: В современном мире повсеместно возникает проблема гендерной определенности. И в данной статье авторы рассматривают проблему сквозь призму языкознания. Особенности проявления своих эмоций не только predetermined, но и существуют стереотипы в обществе. В статье исследуется гендерная лингвистика и разница в общении между мужчинами и женщинами.

Аннотация: Қазіргі әлемде барлық жерде гендерлік сенімділік мәселесі туындайды. Бұл мақалада авторлар мәселені тіл білімінің призмасы арқылы қарастырады. Олардың

эмоцияларының көріну ерекшеліктері алдын-ала анықталып қана қоймай, қоғамда стереотиптер бар. Мақалада гендерлік лингвистика және ерлер мен әйелдердің қарым-қатынасындағы айырмашылық қарастырылады.

Key – words: gender linguistic, expressing emotions, gender

Ключевые слова: гендерная лингвистическа, выражающий эмоции, гендер

Кілт сөздер:гендерлік лингвистика,эмоцияны білдіру,гендер

The topic studied in this paper is most relevant in our time, modern realities. Issues related to the peculiarities of human gender and its psychological differences have recently been actively discussed in society. Currently, in psychology and other related sciences, there is an intensification of attention to issues of gender psychology. Numerous research results of Western and Russian scientists in this field lead to the conclusion that the features of male and female gender-role identification are specifically reflected in the features of the emotional sphere, interpersonal communication.[1;17]

In the era of the struggle for gender equality, self-determination of gender identity, in general, changes in the understanding of many concepts related to gender and gender, it is more important than ever to study each other's emotions, psychological characteristics of representatives of different genders. We need research on the emotional sphere right now and because the level of stress and psychological tension is higher than ever in society, but a harmonious life in society is always necessary for the individual. It is important for people of the 21st century to understand each other: feelings, emotions, experiences, behavior. It can be especially difficult to do this for representatives of different sexes.

This article will consider the most significant gender aspects of emotions. Our attention will also be focused on the causes of emotional differences: psychophysiological and socio-psychological.

Females have a higher level of emotional understanding (comprehension). Women outperform males in reading shifting social information through facial expressions and other nonverbal cues. Perhaps this is related to the fact that women have a greater portion of the brain dedicated to processes connected with emotional information processing than males.

Gender disparities in the processing of emotional information are evident as early as puberty. So, in general, modern females manage and control their emotions better than boys, speak them better, have a larger vocabulary for describing emotional states, and have a more developed emotional channel of empathy.[2;35]

Gender linguistics is one of the most promising fields of current language study. In this part of linguistics, "gender" is defined as a combination of societal expectations and conventions, attitudes, and emotions that combine to generate individual personality traits. The specialization and application of a gender perspective in the realm of private scientific research has been a feature of the growth of gender studies in recent years. In linguistics, this dynamic is most visible in the increase in the number of dissertation papers considering gender problems.

Today, we may discuss the presence of true gender studies that investigate equal genders, or perhaps the practice of societal production of sex differences. Gender is regarded as an industrialized and ritualized socio-cultural construct - one of the dimensions of a person's social identity.

Differences are supported by public institutions (army, school, church, etc.), which elevate them to the level of standards and view them as naturally formed. Gender asymmetry is also created through social rituals in dress, everyday life, and symbols. Gender as a cultural product represents people's views about femininity and masculinity, which are documented in folklore, fairy tales, customs, and, of course, languages. Traditional gender roles exist in the collective unconscious as simplified and pointed notions about the attributes and qualities of people of one or both genders.

When examining speech and general communication behavior, the gender component is also taken into account. However, his role is no longer seen as radical as it once was. Gender is seen to

be one of the characteristics via which the speaker's social identity is created through communication. It usually interacts with other variables such as status, age, social group, and so on. There is currently no cohesive idea of gender research in communication in science. Deborah Tannen's work was one of the most well-known examples in this discipline "You just do not get what I am saying. Discussion between men and women ".[3;52]

The author examines and discusses communicative failures in the communication of men and women, as well as the particular of socialization in infancy and adolescence, when communication happens primarily in same-sex groups. Men and women have various motivations for conduct, as well as different communication styles and tactics, as a result of these characteristics. Men's speaking behavior is often oriented at acquiring and retaining independence and high status. Women are expected by society to be conflict-free, compliant, and emotional. According to D. Tannen's idea, these discrepancies result in disparities in communication aims and statement interpretation.

A distinctive element of female text production is the incorporation in the course of the discussion of themes formed by the circumstance of speaking, the actions that the speakers conduct, and so on. According to the writers, the switching of subjects is not tied to women's gender, but rather to their social, family, and other functions, such as the position of the hostess of the house.

Men switch harder, exhibiting some "psychological deafness" - they are so engrossed in the issue at hand that they do not reply to comments relating to it.

Women frequently draw to personal experience and provide particular instances from their local context.

Terminological character, the desire for accuracy in nominations, a stronger impact of the "profession" factor (it is suspected that men talk further about task), a greater propensity to use emotionally evocative, especially tonally reduced means, and intentional coarsening of speech are all observed in men's speech.

The authors ascribe hyperbolized expressiveness to feminine speech characteristics (terrible offensiveness; a massive troupe; a slew of aides) and more regular use of interjections such as oh!

Associative fields in male and female speech are correlated with different fragments of the world picture: sports, hunting, professional, military sphere (for men) and nature, animals, the surrounding everyday world (for women).

In women, there is a noticeable tendency to intensify, first of all, a positive assessment. Men use negative evaluation more strongly, include stylistically reduced, abusive language and invectives.

There has been a diversity of methodological methods to the study of gender in recent years, dating back to a varied conception of its core and discussions among advocates of bio- and sociodeterminism.

Initially, foreign scientists' views were systematized, the possibility of applying a variety of foreign methodologies and approaches to Kazakh language material were explored, and domestic research on gender issues was collected and analyzed.

A number of dissertation research have focused on the genus category's pragmatics and semantics. The gender category in Kazakh has also been subjected to psycholinguistic study. In other words, gender was understood not just as a physiological phenomenon, but also as a social construct. The peculiarity of the development of gender studies in recent years is the specialization and application of a gender approach in the field of private scientific research. In linguistics, this process manifests itself primarily in the growth of the number of PhD dissertations on gender issues. The first monographs devoted to the linguistic aspects of gender appeared in Russian linguistics.

References:

1. Andreeva I.N. Abilities of emotional intelligence: gender differences / I.N. Andreeva // Psychology and modern society: interaction as a way of mutual development:

materials of the second International Scientific and Practical conference, St. Petersburg, April 13-14, 2007 / SPbIUIP; editor V.N. Dezhkin [et al.] – .

2. Mayer, J.D. Models of economic national intelligence / J.D. Mayer, P. Salovey, D. Caruso. In the book by R.J. Sternberg (ed.) "Handbook of Intelligence". Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2000. pp. 396-420.

3. Sukhanova, K.N. Gender problems of emotions /

Мұхатова Н.З

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті

METHODS OF TEACHING DIALOGIC SPEECH BASED ON AN ACTIVITY-BASED APPROACH IN SECONDARY SCHOOL

Nowadays, the teacher is given the opportunity to independently choose a learning model and the most effective way to achieve the set results. One of the effective methods is a system-activity approach to learning. As the Chinese folk wisdom says, “I hear – I forget, I see – I remember, I do – I assimilate” and the meaning of this proverb reflects the essence of this approach.

An activity is a result-oriented system. The principle of the activity approach is that knowledge is not presented in a ready-made form, students themselves are looking for ways to complete the task. The task of the teacher is not to explain and tell everything in an accessible way, but to motivate students to work, to find solutions to problems and to work out grammatical and lexical structures in speech.

It's no secret that teaching dialogic speech is a difficult task. Dialogic speech is one of the main forms of speech communication. Its development in the studied foreign language is one of the most important problems of modern pedagogical science. The modern requirement for dialogic speech – to teach students to conduct a conversation in English – is not fully fulfilled. This requires a more rational method of teaching dialogic speech, so that practical results are achieved in the shortest way, with minimal time and effort, and the learning process itself would become feasible, interesting and exciting for students.

Dialogic speech is more difficult than monological speech in terms of the intensity of attention, the variety and quality of the speech samples used, and for a number of other reasons. However, through the dialogue, individual speech patterns, structures used in monologue speech are worked out and remembered.

The methodology of teaching dialogic speech was recently singled out as an independent aspect of learning. There are many more problems in this area: the ratio of dialogic and monologue speech for a course of study in high school; principles and techniques for creating a communicative environment in the classroom; features of speech perception in the dialogue process; selection of situations underlying dialogue learning at different stages of learning; ways to create a dialogic speech situation in the classroom; the possibility of using TSO for teaching dialogue; selection of material for teaching dialogue.

There are traditional methods of teaching dialogic speech: verbal, visual, practical and non-traditional methods of teaching: analysis method, role-playing, business game, discussion method and others. There are two known methods of teaching dialogic speech in teaching English – deductive and inductive.

When using the deductive method of teaching, a certain dialogue is taken as a structural-intonation sample, similar dialogues are built on its example. Initially, the sample dialog is listened

to in its entirety, then memorized, after which vocabulary changes are allowed. Elements of new dialogues are worked out and after that students can conduct a variable dialogue [1,75].

The basis for composing your own dialogues can be

1. texts of model dialogues;
2. the content of the teacher's speech installation on the compilation of modified dialogues;
3. Description of the roles received separately by each of the dialog participants;
4. Pictures or video played without sound.

The positive side of this method is that the development of dialogic speech occurs due to the isolation of elements from the whole, belonging to the whole facilitates recall.

The negative element of this approach of teaching (from the whole to the particular) is the difficulty of using the material in free speech, since attention is focused on its formal side. Students are not able to enter into a dialogue in an altered situation, their ability to conduct a free conversation in other conditions is limited.

An alternative method – inductive – involves the study of the elements of the dialogue and their application in the proposed situation. There is communication, interaction, and the use of speech skills by students in a specific situation. When the situation changes, the student adjusts to the new conditions, using the learned elements, and enters into a dialogue. Communication takes place, which is the purpose of learning.

In the formation of primary skills, the main role is played by the reference dialogue as a role model. But for older children, it is more productive to use the inductive method.

When using the inductive method in the preparation of dialogue, the mental mechanisms of dialogic speech are improved, the skills of using language material typical of dialogic speech are formed, the ability to interact with partners in the conditions of internal and external speech situations is mastered [2, 217].

Non-traditional methods of teaching include skits- role-playing games, staging performances.

Role-playing is a representation of a skit and it is a kind of educational technique in which the student must speak freely within the given circumstances, acting as one of the participants in foreign language communication [3].

Resolving a problematic situation improves the motivation of statements, makes them more reasoned and emotional, and ensures maximum activation of students' communicative activity. The process of solving the task makes communication natural, develops critical thinking in students. The search for the right solution leads to careful consideration of the situation, develops logical thinking, the ability to defend one's opinion.

Role - playing games, skits are held according to the following rules:

- 1) the situation should correspond to the real-life situation;
- 2) the role played by the student can be invented, or he can portray his own behavior in this situation;
- 3) the behavior of participants in role-playing games should be natural, but correspond to the given role;
- 4) the participants of the game should pay attention not to memorizing replicas, but to communication.

There are five categories of roles in such games:

- 1) congenital-determining the gender and age of the participant of the game
- 2) attributed - nationality or belonging to a particular social group
- 3) acquired - specifying the profession
- 4) effective - offering a range of actions in this situation (for example, a visit to the doctor)
- 5) functional - defining functions of communication (for example, offering help, expressing sympathy).

Effective and functional roles are the most important in teaching dialogic speech in a foreign language [4, 89]. The first ones help to choose the way to solve the task. The second are minimal communication blocks that can enter into many different situations. It is important to prepare

students for role-playing. You can psychologically positively change the situation by putting students in a semicircle, when everyone is in contact with both the teacher and classmates.

There are three stages in the role-playing game: preparatory, game and final. A more detailed plan also includes a home preparatory stage.

At the preparatory stage, the teacher explains to the students the idea and vocabulary of the role-playing game. At home, children can independently find additional information on the topic.

A lot has already been said about the role-playing game itself, but the final stage includes performing certain tasks for fixing (for example, writing a review on a topic, a letter to a friend, etc.).

Role-playing involves working in pairs, mini and macro groups. The form of work depends on the purpose of the lesson and the level of training of students. Role-playing in pairs is the simplest kind of role-playing games. Here you can use questionnaires that students must fill out by asking each other questions.

Role - playing games in subgroups have several options:

- 1) the subgroups speak in turn, then there is a discussion of the actions of each subgroup
- 2) the subgroups work simultaneously, and the teacher alternately observes the work of each
- 3) working in subgroups is a preparation for discussion of the topic among all participants of the dialogue.

It is interesting to work with cards when teaching dialogic speech. The "shirts" of the cards are the same, they indicate the situation, and the second side is individual for each group of students, it contains information about the role, about behavior.

So, the role-playing game is:

- 1) learning in action, improving the quality of learning;
- 2) a motivating factor, since it (the game) arouses the interest of students, especially in terms of the unpredictability of the outcome;
- 3) gives students support: suggests which speech models can express a particular thought in this particular situation;
- 4) is accompanied, as a rule, by an emotional uplift, which positively affects the quality of training, increases its effectiveness [5, 17].

The staging is based on the following principles:

- 1) no preparatory work is carried out in terms of writing a script, preparing costumes, scenery, memorizing roles;
- 2) the staging is carried out directly at the lesson, at its final stage (usually within 5-10 minutes);
- 3) the material for staging is only works known to all students (fairy tales, stories or fragments thereof);
- 4) students are given complete freedom to choose the language means to implement the chosen role, only the plot of the work is preserved;
- 5) when assigning roles, it is necessary to strive to ensure that each time a student gets a new role.

A teacher can also take part in such an action, for example, as a moderator, consultant and corrector of non-standard situations. The teacher also monitors the uniform formation of groups of relatively strong and weak students.

The statement is not an end in itself, but only an incentive to assimilate the program material. Students' desire to speak out outstrips their language capabilities. And the teacher is given a great opportunity to create a situation for the assimilation of new knowledge by students, the development of skills of using new speech units in their speech.

It is necessary to pay special attention to the problem statement. Assignments should reflect only the ultimate goal of communication, and students are free to choose language and speech means.

The use of theatrical performances in the classroom makes this technique effective in developing the skills and abilities of unprepared oral speech based on the motivation of speech actions. Most students like to act as actors.

They become active participants or witnesses of the use of a foreign language; first consciously, and then subconsciously, they "bind" various speech turns to certain communication situations; operate with them more confidently when performing communicative-directed exercises; master the new vocabulary determined by the plot faster; subsequently, it is easier to cope with program tasks such as: "Listen, read and act", "Dramatize the text" [6,58].

Thus, summing up, we can say that teaching dialogic speech based on an activity-based approach gives a strong motive for learning a language, helps to create a language environment close to natural. This is a good opportunity to activate almost all the program lexical and grammatical material. Students quickly master speech constructions and formulas (within certain situations), then automatically operate on them when performing other communicative tasks. Students perceive each other's speech by ear, get acquainted with the literature of the country of the language being studied.

References

1. Fischuk L. V. The technique of staging in English lessons // Foreign languages at school. 1990. No. 5. pp. 58-60.
2. Klimenko A.D. Theoretical foundations of the methodology of teaching foreign languages in secondary school. M., 1981. 413 p
3. Barinkov A.V. Role-playing as a means of developing dialogic speech in foreign language lessons // Materials of the VI International Student Electronic Scientific Conference "Student Scientific Forum" <http://www.scienceforum.ru>
4. Gez N. I. Development of communicative competence in situations of role-based learning. M., M.Torez Moscow State Pedagogical Institute, 2004, p. 124.
5. Kalimullina O. V. Role-playing games in teaching dialogic speech // Foreign languages at school. 2003. No. 3. p. 17
6. Weiser G. M. The development of oral speech in English. A.D., pp. 74-96, 115-135

**Мырзагалиева Сандигул Сандигалиевна
Қазақстан Республикасы, Ақтөбе қаласы**

МЕДИА РЕСУРСТАР АРҚЫЛЫ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ КОММУНИКАТИВТІ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Түйіндеме:

Бұл зерттеуде автор әлеуметтік құзіреттілікті дамыту мәселесін жеке тұлғаның негізгі құзіреті ретінде қарастырады. Мәдениетаралық байланыстардың рөлі артып келеді, сондықтан әлеуметтік-мәдени проблема өзекті бола түсуде. Атап айтқанда, мақалада әлеуметтік-мәдени білімнің қалыптасуы және оның мәдени, лингвистикалық-мәдени, әлеуметтік-психологиялық, әлеуметтік-лингвистикалық, лингвистикалық, ақпараттық және коммуникациялық аспектілері қарастырылады, өйткені әлеуметтік-мәдени білімнің жетілуі әлеуметтік құзіреттіліктің дамуын көрсетеді. Зерттеу барысында эксперимент жүргізілді. Әлеуметтік-мәдени білім әлеуметтік құзіреттілікті дамытуға мүмкіндік береді деген қорытынды жасалды.

Тірек сөздер: Әлеуметтік-мәдени білім, әлеуметтік-мәдени білім құзіреттілік, мәдениеттер диалогы, тілдік бірегейлік.

Соңғы жылдары мәдени компоненттердің оқу процесіне интеграциялануы және шет тілдері арқылы білім беру оқытушылардың назарын аударады. Өсіп келе жатқан халықтар

мен елдер арасындағы байланыстардың қарқындылығы әлеуметтік-мәдени қатынастардың өзгеруін анықтайтын тілдік білім берудің басым бағыттары. Міндет - шет тілін тек құрал ретінде үйрету ғана емес қарым-қатынас, сонымен қатар тілдік бірегейлікті қалыптастыру. Бұл факт жаңаның пайда болуына себеп болатын шет тілдерін оқыту саласындағы тұжырымдамалар. Бұл мәдениетаралық ұғымдар коммуникация және әлеуметтік-мәдени оқыту.

4) әртүрлі мәдениеттерді қарсы алу кезінде мәдени нанымдар мен нормалар арасындағы өзара іс-қимыл қағидаттарын білу; 5) басқа мәдениеттерді бақылай отырып, мәдени құндылықтарды бөліп алу және олармен тікелей сұрақтарға жүгінбей-ақ өзара іс-қимыл жасау қабілеті болып табылады. (Малецке, 2013).

Осылайша, әлеуметтік-мәдени құзіреттіліктің анықтамасы мынадай: оқытылатын тіл елдерінің ұлттық-мәдени ерекшеліктерін, ауызша және вербалды емес мінез-құлық нормаларын білу және нақты өмірлік қарым-қатынас жағдайларында осы білімге сәйкес мінез-құлқын реттеу мүмкіндігі.

Қазіргі уақытта әлеуметтік-мәдени құзіреттілікті қалыптастырудың келесі әдістері бар:

1) салыстырмалы әдіс талқылаудың әртүрлі түрлерін қамтиды. Сыныпта туған елінің мәдениетінен мүлдем өзгеше дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар талқыланады.

2) ауызша және ауызша емес қарым-қатынастағы айырмашылықтарды анықтауға бағытталған "сыни оқиғалар" әдісі. Осы әдіс аясында оқушыға мәдени айырмашылықтар мен серіктестердің бірінің жағдайды түсінбеуіне байланысты әртүрлі мәдениеттердің өзара әрекеттесуі қиын болатын қарым-қатынас оқиғасын сипаттау ұсынылады.

3) "мәдени капсулалар" әдісі. Бұл Германия мен Ресейдегі клиенттер арасындағы айырмашылық сияқты мәдени айырмашылықтардың бірін көрсетеді.

4) рөлдік ойын. Мұғалім топқа басқа мәдениеттің өкілдері қатысатын кеш өткізуді тапсырады. Студенттер қонақтарды этикетке сәйкес қарсы алуы керек. Олар әзіл-қалжыңдарды, әзілдерді қолдануды ұмытпауы керек, өйткені жиі сәтсіз қарым-қатынас әзіл-оспақты түсінбеуден туындайды. Халықтар мен елдер арасындағы байланыстардың қарқындылығының артуы тіл білімінің әлеуметтік-мәдени басымдықтарының өзгеруін анықтайды. Шет тілін үйренудің міндеті тек қарым-қатынас құралы ретінде ғана емес, сонымен қатар "мәдени және тілдік" қалыптастыру болып табылады. Шет тілдерін оқыту саласындағы жаңа тұжырымдамалардың, атап айтқанда, мәдениетаралық коммуникация мен мәдениетаралық оқыту тұжырымдамаларының пайда болуын анықтайтын "сәйкестік".

Қазіргі кезде мектеп бағдарламасының орта буын оқулықтар ағылшын тілін қарым-қатынас тілі ретінде ұстанады және бірқатар әлеуметтік-мәдени және мәдениаралық жаттығулар мен іс-шараларды қамтиды. Студенттер әртүрлі әлеуметтік жағдайларда тиісті тіркеуді қолдана отырып, дұрыс сөйлеуді үйренеді. Олар әртүрлі әдет-ғұрыптар мен қарым-қатынас ережелері туралы білім алады.

Тек бизнесте ғана емес, сонымен қатар басқа мәдениеттердің адамдарымен кез-келген қарым-қатынаста, егер құзыретті болмаса, кем дегенде мәдениетаралық қатынастар туралы хабардар болу керек. Егер біреу тек англо-саксондық әлеуметтік-мәдени контекстке назар аударатын оқулықтан үйренсе, онда ол осы контекстен тыс біреумен қарым-қатынаста сәтсіздікке ұшырауы мүмкін. Мәдениеттер арасындағы сәтті қарым-қатынасты сақтау үшін Сіз тек тілдік кодты ғана емес, сонымен қатар өз нормаларыңызды автоматты түрде ұстанудың орнына басқа мәдениеттің ережелерін қолдануға тырысуыңыз керек.

Әлеуметтік-мәдени құзіреттіліктің қалыптасуына сөйлемдер мен сөздер жүйесін құру ережелерін ғана емес, сонымен қатар нақты коммуникативті жағдайларда екіұштылық сөздер мен грамматикалық құрылымдардың жұмыс істеу принциптерін зерттеу арқылы қол жеткізуге болады. Бұл коммуниканттар қарым-қатынастың ауызша және вербалды емес түрлерін қолдана отырып, эмоционалды деңгейді бағалай отырып, өзара әрекеттесу стилін, қарым-қатынастың мақсаты мен жағдайларын бағалай отырып, ықтимал қиындықтарды жеңе білуі керек. Осылайша, тілді оқыту саласындағы оның прагматикалық аспектілерінде тілдің басым құрылымдық аспектілеріне көшуге белгілі бір үрдіс бар. Сіз тілге әлеуметтік қарым-

қатынас дағдыларын игеру құралы ретінде жаңа көзқарас аласыз. Басқаша айтқанда, шет тілін үйренудің екінші мақсаты пайда болады - оқытылатын тіл елінің мәдениетін зерттеу.

Алайда, біз шет тілдік қоғамдастықтар өкілдерімен тұлғааралық қатынастар мәдениетін ілгерілету жөніндегі қызметтің тағы бір маңызды аспектісін, атап айтқанда, зерттелетін қоғамды жаһандық мультимәдени жағдай тұрғысынан қарастыруды бөліп көрсетуге тиіспіз. Бұл нақты мәдениетаралық коммуникация тәжірибесі-бұл елдің тілдік және мәдени алуан түрлілігінің қатысушылары мен өкілдері арасындағы өзара іс-қимылдың күрделі процесі екенін білдіреді. Біздің ойымызша, бір ұлт шеңберіндегі мәдени әртүрлілікті зерттеу мәдениетаралық қарым-қатынасты оқыту бағдарламасының ажырамас бөлігі болуы керек. "Саяси дұрыстық", төзімділік идеясы студенттерге мини-қақтығыстардың алдын алу және сұхбаттасушылардың сезімдері мен қадір-қасиетіне нұқсан келтірместен коммуникативтік мақсаттарға сәтті қол жеткізуді қамтамасыз ету үшін үйреншікті болуы керек.(Хербранд, 2002)

Қорытындылай келе, мәдениет пен мәдениетаралық қарым-қатынас проблемалары білім беру процесінде жаһандық білім беру мақсаттары ретінде ұсынылуы керек деп айтуға болады. Алайда, әлеуметтік-мәдени білім берудің жаңа тұжырымдамасы байыпты дидактикалық ойлауды, шет тілін үйренуге деген көзқарасты таңдауды талап етеді, бұл шет тілін үйренуді әлеуметтендіруді және студенттердің коммуникативті белсенділігін ана тілінің әлеуметтік-мәдени портретін зерттеу үшін танымдық зерттеулермен байланыстыруды қамтамасыз етеді.

Әдебиеттер:

1. Bhatt, R.M. "World Englishes." Annual review of Anthropology 30 (2001): 527-550. Web. 24 April 2010.
2. Canale, M. "From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy." Language and Communication. Ed. Jack C. Richards & Richard W. Schmidt. London and New York: Longman, 1983. 2-27. Print.
3. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages. Cambridge: CUP, 2001. Web. 20 August 2010.
4. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge: CUP, 2004. Print.
5. Firth, J.R. "On Social Linguistics." Language in Culture and Society. A Reader in Linguistics and Anthropology. Ed. Dell Hymes. New York: Harper & Row Publishers, 1964. 66-70. Print.
6. Kramsch, C. Context and Culture in Language Teaching. Oxford: OUP, 1998. Print.
7. Kramsch, C. Language and Culture. Oxford: OUP, 2009. Print.
8. Herbrand, F. (2002). Fit for foreign cultures. Intercultural training for managers. Bern, Stuttgart, Wien
9. Thomas, A., Kinast, E., Schroll-Machl, S. (2003). Handbook Intercultural Communication and Cooperation. Part 1 and 2. Vandenhoeck & Ruprecht.
10. Vartanov, A. (2003). From teaching foreign languages to the teaching of foreign languages and cultures. Foreign languages at school, 2.

Muratova Akbota

THE USE OF WEB RESOURCES IN EDUCATION MOTIVATES TO LEARN

Modern technologies today are changing our ideas about familiar things. Many spheres of human activity are changing. Significant changes are taking place in modern media consumption, which is different from what it was before. The development of technology affects the very

organization of the educational process. With the development of communications, the way of information consumption, interaction with the teacher, and the educational process itself are changing. The educational paradigm is also changing, which rethinks the relationship between the teacher and the student, putting the second one at the center of the educational process. The development of educational resources on the Internet is becoming the reason for the emergence of new approaches to learning.

Due to the recent problem with the epidemiological situation in the world, there is an urgent need to study ways to use educational web resources in the learning process. Thus, the relevance of this work is due to the fact that at the moment the importance of using Internet resources in the work of a teacher is increasing, and theoretical and practical research is insufficient.

Throughout human history, educational systems have used technology to expand learning opportunities.

The emergence and development of printing allowed the publication of cheap textbooks. The widespread use of radio at the beginning of the twentieth century, and then television, led to the fact that education began to use them for its own purposes. This has significantly expanded the opportunities for distance education. The British Broadcasting Organization BBC launched the first educational programs in 1924. Educational radio courses were distributed in the United States. It was thanks to the development of technology that it became possible to create the world's first university of distance education in 1969. It became the British Open University. The widespread use of personal computers made it possible to talk about a deeper integration of the technological component and the educational process. An important role over time has been played by the availability of a computer as a technology for most people. It was at the moment of the appearance of software designed for education that we can talk about the emergence of the concept of e-learning (e-learning). The term was first used in Los Angeles at a CTB systems seminar. Training programs began to appear already in the forties of the twentieth century. The first e-learning system was the PLATO system (Programmed Logic for Automated Teaching Operations - A software algorithm for automated teaching operations). The system was developed at the University of Illinois and has existed for 40 years. In the 70-80 years, the widespread use of personal computers due to greater availability caused the emergence of a larger number of companies that engaged in educational software. Already in the 90s, advances in computer technology have made it possible to use multimedia to a greater extent in education. At this time, the Internet and the World Wide Web are widely distributed[1].

The ideas of the emergence of a global network that would contain all the information accumulated by a person were expressed many years before the implementation of the idea itself. But, the understanding of the global network that exists now is connected with the emergence of the World Wide Web. The computer and the World Wide Web are powerful tools in education: access to a huge amount of information, great student activity, the ability of students to communicate regardless of their place of residence. Taking into account the improvement of technology, increasing the speed of the Internet, education gets even more opportunities for student and teacher interaction. The Internet as we know it now is the result of the rapid growth of user resources, which some researchers combine under the general term "Web 2.0". These trends have an impact on educational resources, which today can be combined with the general term e-learning. Taking into account the development of mobile web technologies, the concept of mobile learning (M-learning) is distinguished.

E-learning - learning using information and electronic technologies. At the moment when computers began to be used in training, the concept of e-learning appeared. Accordingly, the very concept of such training does not imply the mandatory availability of the Internet, but as it developed, such a concept of training was increasingly associated with it. The concept of e-learning has evolved with the technological development of the Internet. Modern communication capabilities make it possible to access the Internet from almost anywhere, which affects the understanding of how the educational process works. The general features of e-learning include:

- Freedom of access;

- Reduction of training costs;
- Learning flexibility;
- The ability to quickly update training materials

Mobile learning is a natural continuation of the e-learning system, in which mobile devices are also used. For a long time, the Internet has been a service available only when using desktop computers or laptops. But with the development of technology that allows you to access the Internet via smartphones, the use of the Internet has changed. Given the possibility of constant access to a mobile device, mobile learning is characterized by accessibility at any place and time, although the features of using smartphones in training are similar to the use of "non-mobile" devices:

- The ability to create and play multimedia content;
- Continuous training assistance;
- The possibility of asynchronous learning;

The concept of e-learning is closely connected with the concept of LMS (Learning Management System), as well as with the widespread popularity of massive open online courses (MOOC - Massive open online courses) and the development of educational multimedia resources.

Educational web resources are resources created specifically for use in the learning process (educational and teaching materials) at a certain stage of education and for a certain subject area, as well as intended for information support of the education system, the activities of educational institutions or educational management bodies. Modern web resources create conditions for the use of text, graphic and multimedia information. Combining these formats makes it possible to develop educational media products that improve the quality of perception and assimilation of the material by students. At the same time, the maximum optimization of the educational process requires teachers to have knowledge and skills to cover a wide range of software products in their professional activities. In this regard, there is a need to classify web resources taking into account the specifics of their pedagogical potential.

As common features for describing web resources, it is customary to consider:

- Accessibility (open, closed, semi-open); Physical location (local, public); Purpose of creation; Functionality; Opportunities provided (content sites, communication sites, e-commerce and online services); The information provided (Internet portals, information sites, web services for earnings).

Considering the possibilities of this type of products in the interests of an educational organization, the authors attribute to their disadvantages the inability to track and control the learning process and the academic performance of a large number of students over time. At the same time, it is multimedia products developed on the basis of such programs that have great potential for saturating the educational process with emotionally significant information for students, allowing them to transform the scheduled and extracurricular work of students and teachers into creative interaction.

Learning management systems automate tasks such as providing educational content to the right people at the right time, monitoring the use of educational resources, administering individual students and groups, organizing interaction with the teacher, reporting. These are the services Moodle, Edmodo, WebTutor, Prometheus, used by educational institutions for the organization and control of the educational process. These web resources can be used both to provide online learning and to administer the traditional educational process.

Educational content management systems that allow managing the content of "learning objects" are aimed at developers of training programs and courses and can be used in a learning management system. They are intended for designers of distance courses designed at the level of an educational organization. The teacher's participation in such projects is limited to the functions of a consultant, a direct organizer of educational events, a creator of media products as educational objects.

Cloud services are considered as an alternative type of educational platforms, which are increasingly being used by both individual teachers and entire organizations. The term "cloud" is a metaphor based on the image of the Internet on a computer network diagram, or as an image of a

complex infrastructure that hides all the technical details. Cloud computing allows users to access their data without necessarily understanding where this data is stored and how storage is organized in terms of hardware and software. Examples of successful cloud architectures are BitTorrent, Skype, Google Apps.

In pedagogical research, cloud technologies are studied in the context of minimizing the limitations of using the learning management systems described above. Thus, M. V. Stupina considers the use of cloud services as "an actual technological aspect of building an information and educational environment." Using the example of the Google Apps cloud service, the author analyzes the possibilities of solving such basic limitations of the learning management system as[2]:

- The need to build a training course within the logic of the environment;
- Redundancy of tools;
- Inability to implement joint activities of trainees in the network;
- Lack of support for the Web 2.0 concept;
- Lack of integration with third-party Internet services;
- Difficulty in maintenance and technical support.

According to the author, the advantage of the information and educational environment built using cloud services is that it creates an opportunity to create, store and organize access to educational content presented in various forms in cloud storage, and also allows students and teachers to work together[2].

The use of cloud technologies in education is considered as a source of changes in educational technologies. A. Yu. Sirotkin notes the possibilities of optimizing the conditions of interaction between teachers and students using cloud technologies, which bring the information culture of the student and the teacher to "a qualitatively different level, allowing them to carry out educational, professionally oriented activities in conditions adequate to the development of modern technologies of the information society and its needs in the movement towards innovation" [3, 37]. This, he believes, contributes to the formation of a qualitatively different informational professionally oriented educational space, "which creates conditions conducive to a future specialist, while still in the walls of an educational institution, to form an individual style of professional activity, develop creative initiative, generate new knowledge, choose preferences and profile of future activities, find business partners in project activities" [3, 38].

Modern trends in the development of continuing education stimulate the interest of teachers in choosing the optimal educational web resource. Such a choice involves a systematic analysis of the risks of using resources, optimization of forms and methods of training. The issues of the security of the use of web resources in domestic education are of particular importance in the current geopolitical situation.

In the current situation, there is an obvious need to combine web resources to effectively achieve educational goals. At the same time, the criteria for choosing a web resource from the position of a teacher can be accessibility, security, reliability and functional compliance with learning objectives. Such a platform can be a learning management system such as Moodle or free cloud services that allow the teacher to regulate access to materials.

Automation of training control is related to the issues of choosing and purchasing a test platform. The use of such a product requires certain technical characteristics of the web resource on which control measures will be carried out. Optimal operation of the test platform can be ensured if an adequate learning management system is selected or an independent website is created. Improving the forms of organization of training is an area for the development of creative interaction between teachers and students. In this context, it is inevitable to turn to open cloud services.

Currently, in the field of teaching foreign languages, the question of using web resources in foreign language education is increasingly being raised. Modern teaching methods are associated with continuous technological progress and constant updating of the learning process. The relevance of using web resources in the learning process is due not only to the need to modernize the learning process, but also to the fact that on the basis of web technologies it becomes possible to

individualize the learning process and the most productive development of universal learning activities, which is the main direction of education.

The epidemiological situation in the country has certainly influenced the speed of development of online education. Despite the real demand for the use of web resources, there are still obvious problems with the development of modern technologies, sometimes schools, but more often teachers are not ready to work, using information technologies so natural for almost every student today.

Also, the use of web resources is caused by the following contradictions:

- Continuous growth of the volume of knowledge and the difficulty of mastering it in the deadlines of training;
- A drop in interest in a foreign language as a subject and an increase in interest in learning a foreign language against the background of computerization of education;
- Uniform program requirements for learning a foreign language and different levels of educational opportunities for schoolchildren;

A modern teacher should be able to create conditions for practical language acquisition for each student, choose such teaching methods that would allow each student to show their activity, as well as to activate the cognitive activity of the student in the process of learning foreign languages. Web resources for teachers containing ready-made developments are not only a source of all kinds of materials, but also allow you to reduce the preparation time for the lesson. It is necessary to note such a resource as iscollective.com. This resource contains a large number of worksheets on various topics.

As practice shows, having elementary computer literacy, the teacher himself is able to create original educational materials using the following software tools MS Powerpoint, Macromedia Flash, MS Moviemaker, Smart Notebook document writer, supplementing the content with audio application files, video fragments and animated pictures. There are a huge number of web resources that allow you to create high-quality materials for both an online lesson and an in-class lesson. Smart Notebook document writer is used for self-development of lessons for an interactive whiteboard, the program contains a large number of templates of educational games, various resources for turning a regular lesson into an interactive one. The use of an interactive whiteboard is not only a motivating factor, but also allows each student to directly participate in the educational process, performing interesting tasks at the blackboard, working out material in an unusual form, as well as showing creativity and developing thinking. So, for example, in the "Body Parts" lesson in the 2nd grade, students are happy to combine pictures and finish drawing the necessary lines on the screen and play educational games, practicing the vocabulary of the lesson.

There are a large number of websites containing ready-made templates for creating a lesson or a separate task. It is necessary to note such an Internet resource as glogster.com. This resource makes it possible to create multi-media web pages or a multimedia poster on which texts, photos, videos, sound files, graphics, links can be presented. Links to the interactive poster can be sent to students, which makes it possible to use the lesson material not only during its implementation, but also during homework. The resource allows you not only to create your own interactive posters, but also to use ready-made ones. This technology can also be used as a source of factual information, for the student's self-presentation, for the presentation of a creative project. For example, to conduct a quiz on the topic "Great Britain" in the 9th grade, I used a poster that contains not only texts and videos about the history and culture of Great Britain, but also an interactive test for knowledge of historical facts[4].

Educational platforms are indispensable web resources for distance learning. In our work, we used platforms such as [skysmart](http://skysmart.ru), resh.edu, interneturok.ru. These resources make it possible to conduct full-fledged lessons online, they contain video lessons, tasks for working out the material, as well as verification work. For example, on the [skysmart](http://skysmart.ru) platform, a teacher can create a task and send a link to the class chat, and a student can do it directly on the website at any convenient time. All tasks correspond to the program and are checked automatically, it is also possible to check and

disassemble errors. Working on this platform, you can assign tasks via the "Network City. Education".

Consider Internet resources for practical work. A popular online resource is the British Council resource. In my work we use two sections of this resource: Learn English Kids - <http://learnenglishkids.britishcouncil.org> and Learn English Teens - <http://learnenglishteens.britishcouncil.org> .

We also use a similar resource BBC Learning English. These are complex resources with which you can perform tasks aimed at developing various speech skills. In addition, there is a lot of diverse speech material that can be used as a speech warm-up, a physical education minute in the classroom, to consolidate new vocabulary and as an "advertising break" in the lesson. Resources offer opportunities for real communication, watching instructional videos, listening to audio files and completing tasks on them, and much more. Despite the lack of a Russian interface, these sites are very easy to use and are suitable even for elementary school.

Exercises from these sites can also be used as homework. Students are happy to work out the material online and show good results in the verification testing. For example, to work out the topic "Description of appearance" in the 6th grade, I suggest that students listen to the video and perform exercises from the site <http://learnenglishteens.britishcouncil.org> . For the next lesson, we conduct a small test and check how the students have learned the material[5].

Considering web resources for independent work, it is worth noting such a resource as Puzzle-english.com , offering a huge number of videos, broken down by topics and levels of language proficiency. The site makes it possible to watch a video clip, sort out the phrases used (phrases are accompanied by translation and voiced by native speakers), as well as collect a phrase by words, with the help of which students practice sentence-building skills, listening, replenishes vocabulary. Also on the site there are educational games and tests.

The global network offers the opportunity to test your knowledge or the material of the lesson with the help of online tests. This method of control causes certain emotions of students, being an unconventional type of knowledge control.

The most popular category of Internet resources among students are entertainment sites. Despite the entertaining nature, these resources are an excellent tool in the formation of a student's communication skills and can be used for self-study.

Such sites include ororo.tv . The resource contains TV series, movies and educational videos in English. The video is accompanied by subtitles with the possibility of instant translation, which facilitates the viewing process and contributes to vocabulary replenishment. It is necessary to note such a web resource as Quizlet. This resource makes it possible to learn lexical material in a playful way. On the website, you can find ready-made folders with words by topic or textbook sections, or create your own list of words, which is automatically converted into interactive exercises. Students can complete the task using the app on their phone. Having briefly considered the main types of Internet resources used online in English lessons, it can be concluded that their use is possible at all stages of the lesson.

It is necessary to note those web resources that make it possible to conduct a remote lesson in real time. In my work, we use the Zoom cloud platform. The platform makes it possible to hold video conferences, demonstrate the teacher's screen, divide the audience into working groups, transfer control to one or more students.

The role of the Internet in our lives is increasing every day, no sphere of human activity today can do without accessing web resources - including the field of education. With the changing nature of media consumption, there is a need for new educational practices, which leads to a change in the forms and essence of education. In this study, we have shown that the modern variety of educational resources covers a wide range of tasks related both to the management of the educational process and directly to the educational materials themselves.

Our hypothesis about the effectiveness of the use of web resources at different levels of the educational process was confirmed in the study.

The use of web resources in the classroom contributes to the formation of

The following meta-subject results:

-Development of the ability to plan your speech behavior;-Development of communicative competence, including the ability to interact with others, performing various social roles;

-Development of semantic reading, including the ability to determine the topic, predict the content of the text by keywords, highlight the main idea, the main facts, omitting the secondary ones, establish a logical sequence of the main facts;

-Implementation of regulatory actions of self-observation, self-control, self-assessment in the process of communicative activity in writing. In the process of research, students form personal results that contribute to tolerant educational cooperation, the ability to learn in communication, a conscious choice of a future profession, and solving real-life problems.

The given classification of web resources contains the most popular platforms, applications and services with a brief description, which allows you to quickly find the necessary resource, which determines the practical value of the work.

The use of web resources in distance and school classes and in self-preparation of students, taking into account the age, psychological, individual characteristics of students of any age, will make the educational process more interesting, vivid, informative, affect all types of memory and all ways of perception of language material, thereby facilitating the process of learning a foreign language for both teachers and for students. The use of Internet resources and multimedia tools gives teachers an excellent opportunity to improve learning management, increase the efficiency and objectivity of the educational process, save teacher time, increase students' motivation to acquire knowledge, interest them in learning foreign languages, instill a strong desire for self-control and self-improvement, which will have a positive impact on learning outcomes. Moreover, using web resources, teachers greatly simplify the process of communication of students both among themselves and with native speakers, as students get the opportunity to communicate both in writing and orally through video conferences or social networks, while not only on school topics, but discovering situations of daily communication, as much as possible close to communication in real conditions.

References

1. Avdeeva S.M. Electronic educational resources developed within the framework of federal programs and projects. [Kazan, 2011] – URL: http://эл-школа-тат.рф/pdf/Avdeeva_ru.pdf

2. Stupina M. V. Building an information and educational environment: a technological aspect / M.V. Stupino // Pedagogical education in Russia, 2016. – No. 2. pp. 71-77. / URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/postroenie-informatsionno-obrazovatelnoy-sredy-tehnologicheskogo-aspekt-na-primere-ispolzovaniya-oblachnyh-servisov>

3. Sirotkin A.Yu. Pedagogical potential of cloud technologies in higher education / A.Yu. Sirotkin// Psychological and pedagogical journal Gaudeamus, 2014. No. 2 (24). pp. 35-42. / URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskiy-potentsial-oblachnyh-tehnologiy-v-vysshem-obrazovanii>

4. URL: <https://edu.glogster.com/glog/british-history/36ohoggsftk?=favorites-glog-dsh.htm>

5. URL: <https://learnenglishteens.britishcouncil.org/skills/listening/beginner-a1-listening/describing-people.htm>

*Нұржанова Назгүл Адайбайқызы
Нағашыбай Айдана Махсұтқызы
(Қазақстан Республикасы, Ақтөбе қаласы)*

ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУДІҢ ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

ТҮЙІНДЕМЕ: Бұл мақалада шет тілінде білім берудің артықшылықтары туралы жазылған. Сонымен қатар ағылшын тілін оқыту барысында тиімді әдіс – тәсілдерге тоқталып, елімізде үш тілді меңгерудің тиімділігін баяндайтын боламын.

Тірек сөздер: шет тілі, білім, әдіс – тәсіл, педагогика, ұстаз.

Білім беру жүйесі үнемі жаңашылдықты, іскерлік пен дағдыларды қалыптастыруды қажет етеді. Өскелең ұрпақ бойына білім нәрін сіңіру барысында үнемі түрлі әдіс-тәсілдерді қолданудың маңызы зор. Себебі, болашақтың кілті, ел дамуы ұрпақ еншісінде. Салауатты ұрпақ, саналы азамат тәрбиелеп шығару үшін қоғам үнемі сапалы білімге мән беру қажет. Осы ретте ұстаздардың да біліктілігін арттыру да алғашқы орындардан көрініс табуы заңдылық.

Жалпы, бүгінде еліміз дамудың сатысына аяқ басып, кез-келген салада өз тәжірибесін шыңдап, озық елдермен иық тіресе, терезені теңестіріп келеді. Бұл әрине ең алдымен білім беру саласының бірізділігі, дұрыс арнаға бағытталуында болып отыр. Ұстаздар мен тәрбиеленушілердің біліктілігі қоғам тәртібінде алғашқы орындарға қойылып, жіті мән беріліп келеді. Себебі, қоғамды тәрбиелейтін ол - ұстаз. Кез-келген адам, мұғалімнің алдынан өткен. «Ұстазы жақсының ұстамы жақсы», дегендей, білім беріп қоймай, тәрбие мен тағылымға да баса назар салатын педагогтың жұмысы расымен жауапкершілікке толы.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында білім беру жүйесінің жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шыңдауға бағытталған рөлі атап көрсетілсе, осы Заңның 41-бабында: «Педагог қызметкерлер оқушылардың мемлекеттік білім беру стандартында көзделген деңгейден төмен емес білім, білік, дағды алуын қамтамасыз етуге, жеке шығармашылық қабілеттерінің дамуы үшін жағдай жасауға міндетті» делінген [1].

Қазіргі таңда мектептің барлық пән мұғалімдеріне талап күшеюде. Жаңа формация мұғалімдеріне төмендегідей талаптарды қойылып тұр: кәсіптік іс-әрекеттің жаңа әдіснамасын және технологиясын игеру; демократиялық идеяларды тасымалдаушы ретінде педагогтың жеке тұлғалық сапаларын қалыптастыру; жаңа талаптар жағдайында (оқытудың жаңа технологияларын меңгеру мен білімі) оқытуға және ұдайы өзіндік білім алумен шұғылдануға даярлығын қалыптастыру; өзіндік және жауапты шешімдерді қабылдауға қабілетті педагогтік жеке тұлғаны қалыптастыру — деп, атап көрсетеді [2].

Заманауи білім беру барысында шет тілін меңгерудің маңызы зор. Себебі, ағылшын тілі әлемдік аренада үлкен беделге ие. Дамудың даңғыл жолына түскен Тәуелсіз елдің ұландарын тәрбиелеу мақсатында көптілділік қашан да өзінің тиімділігін көрсететіні анық. Қазіргі нарықтық жағдайда, тың технологиялардың бәрі ағылшын тілінде тәржімаланып, ауызша сөйлеу дағдысы әркімнің бойынан табылуы тиіс қасиеттердің біріне айналуға. Сол себепті, мектеп қабырғасында негізгі білім беру барысы мұқит назарға алынған жөн. Алғашқы дағды қалай қалыптасса, өмірлік таным да солай жалғаспақ. Осыған орай, әр ұстаздың алдында тұрған басты талап, заманауи көзі ашық, көкірегі ояу, шет тілін еркін меңгерген тұлға тәрбиелеу.

Ағылшын тілі – әлемдегі тілдер арасындағы көркемдік айшықталған, өзіне тән ерекшелігімен басым түсетін, сөздік қоры мол, үйренуге жеңіл әрі таза тілдердің бірі екенін ескерсек, мектеп оқушыларының машығын арттыру барысында алға қойған мақсатқа толық жетуге мүмкіндік бар.

Шет тілінде білім беруді жетілдіру барысында ұтымды тәсілдерді басшылыққа алып, қолданысқа енгізу бүгінгі таңда білім беру саласы алдында тұрған маңызды мәселелердің бірі. Қазақстанда «Тіл туралы Заңның» қабылдануына және Тілдерді дамыту бағдарламасын жүзеге асыруға байланысты қоғамның барлық салаларында тілді дамытудың шарттары жасалды [3].

Оқу сапасын арттырып, оң нәтижеге қол жеткізгіміз келсе, ең алдымен педагогтың біліктілігі мен сабақты жүйелі жүргізуіне жіті мән беруіміз қажет. Түрлі ойын ұйымдастыру, сұрақ –жауап, суретке қарап мәтін құрау, таратпа қағаздары арқылы топқа бөліп, өз – ара

тілдік байланысты арттыру секілді тәсілдерді қолданып, пәнаралық байланысты негізге ала отыра, оқушылардың тілдік қорын молайтуға болады.

Жалпы, шет тілін меңгерту барысында ұстаз дауыс ырғағы, сөйлеу мәнері, тіл ерекшелігіне де баса назар аударған дұрыс. Себебі, оқушылар алғашқы естіген дыбысты есте сақтап, алдағы уақытта соны қайталайтын болады.

Заман дамыған сайын өзінің мол мүмкіндіктерін ұсынып, таным көкжиегін кеңейту барысында түрлі технологиялар терең қолданысқа енген. Сандық сауаттылықты сауат ашу барысында пайдаланып, шет тілін меңгертуді барынша жетілдіруге болады. Ғаламтордың ақпарат айдынында әр қоданушыға түрлі бағдарламалар құрастырылып, қызықты ойын, танымдық дүниелер де топтастырылған. Әр сынып арнайы мультимедиялық жабдықтармен қамтамасыз етілгенін ескерсек, бұл ағылшын тілін жіті меңгеру барысында да мол мүмкіндіктерге жол ашпақ. Мәселен, мәтіндік графикалық суреттер, түрлі бейнежазбалар, дыбыс, бейне, әуен мұның бәрі сөйлеу дағдыларын қалыптастырып, оған қосы шәкірттердің ынтасын одан әрі арттыра түседі. Ерекше сипаттағы әдіс-тәсілдер қашан да өзінің тиімділігін байқататыны анық. Олай болса, заманның озық технологияларын тиімді мақсатқа қолдану ұстаздар үшін үлкен көмекші болмақ.

Ағылшын тіліндегі дағдыларды қалыптастырып, оқушылардың бойында біліктілікті арттыру барысында бірқатар негізгі ережелерге мән бергеніміз абзал:

1. Ауызша әдіс – бұл көбіне жаңа сабақты пысықтауда, өткенді қайталап, енді ғана меңгерген сөздерді жаттау барысында көптеп пайдаланылады;
2. Көрнекі әдіс – ұстаздың шеберлігі мен ұтқырлығына байланысты оқу материалының мазмұнын түрлі көрнекіліктер арқылы дамыту барысын көздейді;
3. Практикалық әдіс – бұл игерген мәліметтерді пысықтау үшін, іскерлік пен дағдының бір мезгілде көрініс тауып, оқушылардың білім деңгейін саралау барысының айқын көрінісі;
4. Ойын әдісі – оқушылардың қызығушылығын барынша арттыруға негізделген, түрлі ойын түрлерін қамтып, сөйлеу дағдысын жетілдіру барысында жүйелі жүргізілуі қажет үрдіс.

Әрине, жоғарыда аталған әдістердің бәрі ең алдымен оқушылардың білімін шыңдап, ағылшын тілінде еркін сөйлеуіне бағытталған. Түрлі тапсырмалар негізінде танымдық шығармашылықты арттырып, ағылшын пәнін үздік үйретуге болады. Көбіне, біз мәтіндермен тығыз жұмыс жасайтын болғандықтан, оны оқудың да бірқатар талаптарын ескергеніміз жөн.

Ең алдымен мәтінді оқу барысында қателікке жол берілмеуін қатаң қадағалаған дұрыс. Себебі, сөйлеу барысында сөздердің дұрыс айтылуы ең басты алғышарттардың бірі. Ал, оны мәтін оқу барысында өзгеріске ұшыратып, білмей ережеге қайшы айтар болса, бірден ескерілу қажет. Бұл баланың алдағы уақытта сол сөздің дұрыс айтылуын есте сақтауына негіз болмақ. Сонымен қатар, мәтінді тұтастай оқып шығып, мағынасына мән бермеу де үлкен қателік. Оны оқып біткен соң ауызша талдау, пысықтау үлкен рөл атқарады. Оқушыларды бір сергітіп, сабақта ширатып алу үшін, мәтінмен байланыстырып түрлі ойын ұйымдастырып жіберуге де болады. Мәселен, сурет салу, сөз жасыру, топқа бөліп өз – ара талқылау, сөзжұмбақ шешіп немесе кез – келген тиімді тәсілді жүзеге асырған артық етпейді.

Тілді жаттықтырудың барысында ұстаз ең алдымен ептілікке мән берген дұрыс. Ол ең алдымен педагогтың дауыс ырғағы, оқушыларды сабаққа бейімдеу барысында жылы сөйлеуі, оларды қызықтыра алуы. Кез – келген оқушы белгілі бір пәнді ұстазы үшін қатты жақсы көруі мүмкін. Сол себепті шәкірт пен мұғалімнің арасындағы тығыз қарым – қатынас қашан да көрініс табуы қажет.

Сабаққа толық бет бұрып, оқушылардың назары шет тілін меңгеру барысына бейімделген соң, оқушылардың сөйлеу дағдысын жетілдіру барысы барынша жүргізіле бастайды. Ауызша сөйлеу – оқушылардың логикалық ойлауын дамытып, тілдік қорын байытып, өзіндік қорытынды жасауға, еркін тілдесуге жол ашпақ.

Шет тілінде еркін сөйлеудің, сөз саптаудың дұрыстығы мен сөйлемдердің байланысын арттыру мақсатында оқушылар үшін қызықты дебат ойынын ұйымдастырға, пікірталас алаңын құруға, белгілі бір шығармаларды талдау барысында түрлі көзқарастарға бөліп, әр адам өзіне бекітілген саланы қорғап шығуына тапсырма беруге болады. Жүйелі жүргізілетін аталмыш сипаттағы жұмыстар аз уақытта өзінің оң нәтижесін көрсетіп, оқушылардың сөйлеу тіліне көп көмегін тигізбек.

Осы жөнінде «Тілдік қарым-қатынас-мәдениет айнасы» тақырыбындағы мақаласында Ж.Күлекеев тілдерді оқытудағы кемшіліктерді айта келе, шет тілі туралы: «Қазақстандық жас ұрпақтың білуі міндетті, үшінші тіл — шетел тілі. Өкініштісі, біздің мектеп бітірушілер шетел тілінде еркін сөйлей алмайды», — деп шетел тілін игерудегі минимум деңгейдің тілдік қарым-қатынасқа сәйкес болуы туралы айтқанымен келісуге болады [4].

Шет тілінде білім берудің негізгі алғышарттарының бірі тың технологияларды терең қолдана отыра тәрбиеленушілердің біліктілігін арттыру болып табылады. Бүгінгі таңда заманауи құрылғылар білім беру саласының ажырамас бөлігіне айналып келеді. Әсіресе, соңғы бір жылда әлем бойынша орын алған індет салдары, оқыту барысында кез-келген жаңашылдыққа дайын болуға үйретті. Коронавирустық инфекцияға байланысты жарияланған пандемия кезінде білім беру форматы өзгеше сипатқа ие болып, технологияларды еркін меңгерудің тиімділігін тағы бір айқындай түскендей.

Заманауи білім беру барысында көптілді білу әрқашан артық етпейді. Оның ең негізгі тармақтарының бірі –ағылшын тілі екенін ескерсек, оқушыларға барынша жан – жақты білім беру біздің басты мақсатымыз. Бүгінгі мектеп партасында отырған бүлдіршіндер ертеңгі күні ел тізгінін ұстайтын білгір мамандарға айналатыны анық. Олай болса, білімнің нәрін сеуіп, оларға барынша жан – жақты тәрбие мен тағылымды сіңіру қоғамның алдында тұрған үлкен міндет.

Өз жұмыстарында Канал және Суэйн қарым-қатынас үшін қажетті дағдыларды біріктірді, онда базалық жүйе ретінде қатысымдық құзіреттілік анықталды және ол негізгі үш компонентке жіктелді:

1. Грамматикалық - лексикалық бірліктер мен ережелерді білу;
2. Социоллингвистикалық, одан бөлініп шыққан социо-мәдени, яғни тілдік емес мәнмәтінді білу және дискурстық-мәнділік пен ұйқас ережелерімен таныс болу;
3. Стратегиялық - тілдік және тілдік емес стратегиялар. [5]

«Тіл – достықтың алтын көпірі» дегендей, әлемнің кез-келген түкпірінде өз ойын еркін жеткізе алатын, еркін тілдесетін тұлғалар даярлау қоғамның басты мақсаты. Ал, оны өскелең ұрпақ бойына дарытатын ұстаздардың ұшқырлығы үнемі басты назарда болуы тиіс. Құзіреттілікті қалыптастыру, біліктілігін шыңдау барысында мүлт кетпеу қажет. Шет тілдерін еркін меңгерген, өз ісіне жауапты, сүйіспеншілікпен қарайтын болашақ ұстаздар қатары арта берсін! Өз ойын бүкпесіз жеткізіп, шет тілін еш қиындықсыз түсінетін, тұщымды жауап қайтара алып, өзінің білгірлігін байқататын саналы шәкірттеріміз көп болсын!

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың «Ұлт жоспары – 100 нақты қадам» мемлекеттік бағдарламасы (мамыр, 2015) -30
2. Ермахан Г. Нравственное воспитание школьников посредством казахской народной педагогики на уроке иностранного языка // Бастауыш мектеп. — 2004. — № 2. — 32–34-б.
3. Қазақстан Республикасында Тіл туралы. Қазақстан Республикасының Заңы (1997)
4. Күлекеев Ж. Тілдік қарым-қатынас мәдениет айнасы // Қазақстан мектебі. — 2004. — № 4. — 3–7-б.
5. Canale, M. (1983). From communicative competence to communicative language pedagogy. In J. C. Richards, & R. W. Schmidt (Eds.), *Language and communication* (2-27). London: Longman.

CONTENT AND OBJECTIVES OF TEACHING READING IN A FOREIGN LANGUAGE AT THE INITIAL STAGE

ТҮЙІНДЕМЕ

Сөйлеу әрекетінің бір түрі ретінде Оқу-бұл қабылдау мен ойлаудың күрделі процесі және белгілі бір дағдылар мен дағдылармен байланысты. бастауыш сынып оқушыларын ағылшын тілінде оқуды үйрену кезінде мұғалім келесі дағдылар тобын қалыптастыруы керек: мәтіннің негізгі ақпаратын анықтау және бөлу, оқиғалар арасында байланыс орнату, қорытынды жасау; фактіні толық және дәл түсіну.

АННОТАЦИЯ

Чтение как вид речевой деятельности представляет собой сложный процесс восприятия и мышления и коррелирует с определенными навыками и умениями. при обучении чтению на английском языке младших школьников учитель должен формировать следующие группы навыков: выявлять и выделять основную информацию текста, устанавливать связь между событиями, делать выводы; полностью и точно понимать факт.

ABSTRACT

Reading as a type of speech activity is a complex perceptual and mental process and correlates with certain skills and abilities. when teaching reading in English to younger schoolchildren, the teacher should form the following groups of skills: identify and highlight the main information of the text, establish a connection between events, draw conclusions; fully and accurately understand the fact.

Тірек сөздер: Оқу, корреляция, дауысты дыбыстар, дауыссыз дыбыстар, ақпарат, мәтін.

Ключевые слова: Чтение, корреляция, гласные, согласные, информация, текст.

Key words: Reading, correlation, vowels, consonants, information, text.

Reading occupies an important place in the life of a modern person. Reading enriches a person, allows him to learn more about the world. A person gets new knowledge from books. Books form a person's consciousness and influence his feelings. Thus, reading is one of the most important means of human communication and one of the most important means of human culture.

Reading as a type of speech activity is a complex process of perception and thinking associated with certain skills and abilities:

- the ratio of the visual image of the speech unity with its auditory-speech-motor image;
- compare auditory-speech-motor images of speech units with their meaning;
- the ratio of sound images of words with their meaning;
- the relationship of grammatical structures with their meaning. correlate the ratio of sound and letter with the semantic meaning of what you read.

This implies the development of the ability of younger schoolchildren to read texts with different levels of understanding of the information contained in them: - to understand the main content (introductory reading);

- with a full understanding of the content (instructional training);
- with the output of the necessary, meaningful information (search and viewing of the read).

So, when teaching younger schoolchildren to read in English, the teacher must form the following groups of skills: to identify and highlight the basic information of the text, establish links

between events, draw conclusions from what he has read; fully and accurately understand facts, highlight information confirming something, compare information; determine the topic of the text in general, determine the genre, determine the significance of information [1;23].

Many authors of the methodology of teaching English at the initial stage (G. V. Rogova, I. N. Vereshchagina) believe that because of the graphic and spelling features of the language, mastering English is very difficult for students, since 26 letters, 146 graphs (letter combinations) are used in the spelling system, giving 46 phonemes [2; 11]. Of the 26 pairs of English letters (large and small), only four can be considered similar in meaning and shape to the corresponding letters of the Russian alphabet. Researchers and practitioners also note great difficulties in reading vowels, vowels and some consonants, which are read differently depending on the position in words. Some words in the English language are not read according to the rules, and this encourages students to memorize an excessive number of rules and features of reading, as well as repeat the learning material many times. At the same time, the very perception and sound of graphic signs is the result of their selection and comparison with the standards already existing in the student's long-term memory.

The second level of learning to read is reading the text. Working with the text consists of three stages:

Stage 1-pre-text stage (divide students into pairs, distribute statements from the text, organize a discussion of these statements);

Stage 2-reading the text (individual perception of the text).

Stage 3-post-text stage (checking statements and working with text)[3;56].

The purpose of this method of teaching reading is to develop basic reading skills, decoding written speech, highlighting the general meaning of the text, searching for the requested information, concluding about the hidden context of the text and understanding the author's thoughts.

- When choosing texts to read, it is necessary to take into account their methodological and educational value, accessibility of content and form;
- texts for younger students should correspond to their age and emotional characteristics;
- teaching reading techniques should be based on well-understood lexical material;
- when working with texts in a foreign language, students should be involved in active creative activity;
- the use of various ways of working with foreign texts in the process of mastering reading, taking into account the individual psychological characteristics of students;
- instill students' cognitive interest in the subject in various game situations;
- to contribute to the formation of a situation of communication in a foreign language in the classroom [4].

It is important to remember that the presentation of material for primary school children should be diverse, bright and interesting. Texts in a foreign language should be selected in such a way as to help students overcome difficulties and develop reading with benefit and pleasure.

At the initial stage, when the foundation of reading is laid, it takes the form of reading aloud or reading aloud. But at the initial stage, there are two types of reading: aloud and for yourself. This connection between the two forms is clearly visible when reading phrases, sentences, and then the text. In the absence of a preview of the text (self-reading), its correct intonation is almost impossible, which in turn leads to the fact that the correct basis of reading technique is not laid, which negatively affects the formation of this important skill in the future. At the initial stage, the role of reading aloud is very important. This allows the student and the teacher to see and control the process of becoming a reader in the language being studied. When it comes to reading skills, they can be built on the basis of repeated meeting of students with the studied material, self-study.

The skills that form reading as an attempt to extract important and semantic information from the text include mastering the following skills: foresight of the content of the text, i.e. foresight; the ability to highlight the main thing when reading; the ability to shorten and compress

the text; interpretation of the text, i.e. understanding the subtext, semantic content of the read and your own opinion about the read formation [5;45].

At the initial stage, the foundations of these skills are laid. Eliminating the difficulties associated with the technical side of reading English text allows you to learn to read in your native language, getting important and meaningful information when reading in English.

The initial stage of learning to read is aimed at developing students' reading techniques in a foreign language, in particular, the following skills::

- quick identification of sound-letter correspondences;
- The correct sound of the graphic image of the word and its connection with the meaning, i.e. understanding / comprehension of the read;
- Syntagma reading, combining words into certain semantic groups.
- reading texts based on familiar language material at a natural pace.
- Expressive reading of texts aloud, with the right accent and intonation
- quick identification of sound-letter correspondences;
- The correct sound of the graphic image of the word and its connection with the meaning, i.e. understanding / comprehension of the read;
- Syntagma reading, combining words into certain semantic groups.
- reading texts based on familiar language material at a natural pace.
- Expressive reading of texts aloud, with the right accent and intonation.

The practical component, the purpose of teaching reading as a form of communication through a foreign language involves the development of younger students' skills in reading texts of various levels (in accordance with the content of information in them:

- with an understanding of the main content, the meaning of the text (introductory reading);
- with a full understanding of the content (instructional training);
- highlighting important information (search-view reading).

The requirements at school imply the development of communicative competence through understanding the basic level of this type of speech activity.

The content of teaching reading to younger schoolchildren consists of the following components that contribute to the mastery of reading::

- linguistic (linguistic and speech material: texts of different genres, words and phrases, a system of graphic designations).
- psychological (educational skills are formed aimed at mastering educational operations and actions);
- methodical (educational strategy).

The "basis" of mastering reading:

- the ability to predict the content of information by structure and meaning;
- be able to determine the essence of the text, its main idea;
- the ability to break the semantic parts of the text.
- the ability to distinguish basic information from the second.
- the ability to interpret (interpret) the text [6; 2].

According to N. D. Galskova: "the specification of these basic skills depends on the purpose of training and the following groups of skills are distinguished::

- 1) to understand the main content: to identify and highlight the basic information of the text, to establish links between events, to draw conclusions from what has been read;
- 2) getting complete information from the text: a complete and accurate understanding of the facts, highlighting information confirming something, comparing information;
- 3) understanding the necessary information: determine the topic of the text in general, determine the genre of the text, determine the significance of the information " [7; 34].

Teaching reading skills to younger schoolchildren is fraught with a number of difficulties: children who know the graphical representation of transcription signs and are able to pronounce them have difficulty pronouncing words. This problem is especially relevant for parents whose children are not well yet and read fluently in their native language. When teaching reading at the

initial stage, it is necessary to teach the student to read correctly, that is, to teach him the correct pronunciation. by the method of reading, we mean not only a fast and accurate correlation of sound and letter, but also the correlation of the sound-letter bundle with the semantic meaning of what the child is reading. This is a high level of mastery of the reading technique, which allows you to achieve the result of the educational process-fast and high-quality information.

To teach reading, it is necessary to understand the existing methods and what practical results they will lead to.

1. phonetic method. It is based on the alphabetic principle. Here, the training is based on the relationship of letters and groups of letters and their pronunciation. This method has two directions: the first is the method of systematic phonetics, in which phonetics is taught systematically from the very beginning, usually, but not always, until all the words are read. The approach is largely based on synthesis: it teaches children the sounds of letters and teaches them to combine these sounds. The second is a method of internal phonetics based on visual-semantic reading, in which phonetics is introduced later and in smaller quantities. Children studying this method learn the sounds of letters by analyzing familiar words [8].

2. linguistic method. This method involves reading based on frequently used words and reading when they are written. By reading the words that are read when writing, the child gradually learns to recognize the correspondence between letters and sounds.

3. The "whole words" method. This method is to teach children to recognize words as whole units without explaining the relationship of letters and sounds. Here the training is based on the principle of visual recognition of whole words without division into letters and syllables. This method does not teach either the names of letters or the ratio of letters and sounds.

4. This method is very similar to the whole word method. One of the features of this method is that students do not need to explain phonetic rules. The relationship of letters and sounds is clearly assimilated when reading. If a child misunderstands a word, they will not correct it. A philosophical approach to this method: learning to read, like learning to speak, is a natural process, and children can understand it themselves.

5. "Pitman's ABC". This method is based on the English alphabet of 44 letters. Each letter of this alphabet is pronounced only in one line, that is, all words are read as written. Capital letters in this extended alphabet are written as lowercase, only in large font. When a child learns to read, the letters are replaced in the usual way.

6. Moore's method. It all starts with teaching the child letters and sounds, while he uses a computer with special software that "pronounces" sounds or names of characters. After the child learns the names of letters and symbols (punctuation marks and numbers), certain letters will be shown to him on the screen, they will be typed on the keyboard, and the computer will first convert these letters into short simple words, and then make sentences out of them. This also includes speech, listening and dictation.

7. M. Montessori gave the children the letters of the alphabet and taught them to recognize, write and speak. Later, when children learned to combine sounds into words, he taught them to combine words into sentences [9;11p].

Thus, when teaching children to read at the early stages of language learning, one should not go to extremes - abuse visualization or use only educational words in accordance with the rules of reading. I want to suggest the following methods of teaching reading.

Lesson topic, various songs, poems and songs [10; 6]; junior schoolchildren:

1) the use of audio and video applications developed by the authors of educational materials or selected by the teacher

2) various exercises with the studied vocabulary that contribute to the development of reading skills of whole words, for example: variations of combination games: combining parts of familiar words (children choose the beginning and end of a word from two columns), matching: the word image, select the appropriate word. for example, from the suggested list of words; exercises with missing letters; memory development or the game "pair". Students play in groups or pairs. Use a set of pictures and cards with words on a specific topic. A set of pictures opens upside down. Task

"read the Word and find the picture". The one who gets the most pairs will be the winner. If children do not study well, first you need to perform an exercise on the blackboard "add a picture and a word".

As soon as the child learns the sound letters, you can start reading according to the phonemic principle. Mastering reading in English is very difficult for younger schoolchildren, which is largely due to the graphic and spelling features of the English language. Sounds, especially vowels, consonant sounds and combinations of sounds, voices, which in some positions are different educational readable. Some students do not remember the rules of reading letters and phrases well and incorrectly read words, replacing them with another reading rule. Often there are difficulties associated with the psychological characteristics of children of this age, insufficient development of memory, attention and thinking. In the process of learning to read, students jointly master all aspects of the language: pronunciation and intonation are used, vocabulary is expanded, grammatical structures are fixed, and reading also contributes to the development of all other types of speech activity (listening, pronunciation, writing) [11; 4].

At any level of development, learning has practical significance and the associated sense of success increases students' interest in a foreign language and is the main way to introduce them to the culture of the people whose language is being studied.

References used

1. Миролюбов А.А. «Майкл Уэст и его методика обучения чтению» // ИЯШ, 2003.
2. Психологические и лингвистические характеристики чтения как вида речевой деятельности // <http://www.dioo.ru/rechevaya-deyatelnost.html>
3. Асмолов А. Г. Системно-деятельностный подход к разработке стандартов нового поколения // Педагогика. 2009. № 4. С. 18 - 22.
4. Sergeeva B.V., Trofimtova O.S. Techniques of speech activity of younger school students // Modern European Researches. 2017. № 1. С. 135-143.
5. Asmolov A.G. System-activity approach to the development of new generation standards. Pedagogy. 2009. № 4. P. 18 - 22. (in Russian)
6. Скрипченко В.М. Системы и системность в обучении иностранным языкам // Иностранные языки в школе, 2002. С.80-83.
7. Vasilieva T.G. Typologization of methods of teaching reading technique in English of students of lower grades. Izvestia: Herzen University Journal of Humanities & Science. 2008. no. 76-2. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/tipologizatsiya-metodov-obucheniya-tehniketcheniya-na-angliyskom-yazyke-uchaschihsya-mladshih-klassov> (accessed 22 August 2018). (in Russian)
8. Gal'skova N.D. Modern methods of teaching foreign languages: Moscow: Glossa, Moscow, 2000. (in Russian)
9. Derkach A.A., Shcherbak S.F. Pedagogical Heuristics: The Art of Mastering a Foreign Language / A.A. Derkach, S.F. Shcherbak. Moscow: Pedagogy. 1991. (in Russian)
10. Winter I.A. Pedagogical psychology: Textbook. Rostov-on-Don, Phoenix Publ., 1997. (in Russian)
11. Winter I.A. Psychology of teaching foreign languages. Moscow, Education Publ., 1995. (in Russian)

Nurgul Nurekeshova, Akgulim Matai
Scientific supervisor: Akmaral Orazova

**THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IS THE LEADING
GOAL OF TRAINING**

Аннотация. В статье говорится, что обучение разговорной речи через мотивацию является ведущим методом достижения успеха в образовании. Формирование коммуникативной компетенции, способности и готовности осуществлять как прямое общение (говорение, понимание на слух), так и косвенное общение (чтение с пониманием иностранных текстов, письмо) является основной и ведущей целью обучения.

Ключевые слова: говорение, мотивация, учебный процесс, коммуникативная компетентность

Аңдатпа. Мақалада мотивация арқылы ауызекі сөйлеуді оқыту білім беруде жетістікке жетудің жетекші әдісі болып табылатындығы туралы айтылады. Коммуникативтік құзыреттілікті, тікелей қарым-қатынасты (сөйлеу, есту арқылы түсіну), сондай-ақ жанама қарым-қатынасты (шетелдік мәтіндерді түсінумен оқу, жазу) жүзеге асыру қабілеті мен дайындығын қалыптастыру оқытудың негізгі және жетекші мақсаты болып табылады.

Түйінді сөздер: сөйлеу, мотивация, оқу процесі, коммуникативтік құзыреттілік

Annotation. The article says that teaching speaking through the motivation is the leading method for getting a success in education. The formation of communicative competence, the ability and willingness to carry out both direct communication (speaking, listening comprehension) and indirect communication (reading with understanding of foreign texts, writing) is the main and leading goal of training.

Key words: speaking, motivation, teaching process, communicative competence

The conditions of foreign language communication in the modern world, when a foreign language is a means of communication, cognition, receipt and accumulation of information, have predetermined the need for proficiency in all types of speech activity: speaking and listening comprehension of speech in a foreign language, as well as reading and writing. Oral speech in general and speaking as an integral part of it come to the fore.

The main purpose of a foreign language as a subject area of school education is seen in mastering the ability of students to communicate in a foreign language. We are talking about the formation of communicative competence, that is, the ability and willingness to carry out both direct communication (speaking, listening comprehension) and indirect communication (reading with understanding of foreign texts, writing). The formation of communicative competence is the main and leading goal of training. Today it is especially popular.

Various Russian and foreign scientists, such as E.G. Asimov, I.A. Zimnaya, M.L. Weisburd, A.A. Leontiev, E.I. Passov, Harmel J., Thournburry S. and many others, have been engaged in teaching communication and speaking in a foreign language.

It is necessary to begin consideration of this issue with the definition of "What is speaking". Speaking is a productive type of speech activity, through which oral verbal communication is carried out together with listening. The content of speaking is the expression of thoughts orally. Speaking is based on pronunciation, lexical, grammatical skills [1, 49]. In most teaching methods, speaking is one of the most important areas of teaching. P.B. Gurvich believes that when teaching unprepared speech, it is necessary to solve three tasks [2,34]:

- teach combination-unprepared speech;
- teach speech unprepared in time (impromptu);
- to teach speech unprepared by external motivation (spontaneity).

Speaking is a multifaceted and complex phenomenon. Firstly, it performs a function as a way of communication. Secondly, speaking is one of the types of human activity. Thirdly, it is important to remember that as a result of the activity of speaking, its product arises – an utterance.

Learning to speak implies, as a rule, not only the development of lexical and grammatical units, but also those psychological processes that give birth to speech.

Accordingly, foreign language speaking is a way of forming and formulating thoughts in a foreign language in the process of an individual's speech activity [3, 55].

Scientists distinguish the following signs of speaking as a type of speech activity. Speaking, as a complex integrated skill, is characterized by motivation, activity and independence of the speaker, purposefulness, connection with the communicative function of thinking, connection with activity, connection with personal situational conditioning, pace, heuristics [1, 49].

Teaching oral speech is one of the most difficult tasks in the process of mastering a foreign language by schoolchildren. The main reason for the difficulties in teaching oral speech is that the language material that a person must master appears in a completely new aspect – they need to be actively mastered as a means of communication, and not just for recognition and recognition, which is a task for receptive perception of language.

In itself, the concept of "communication" is the process of establishing and developing contacts between people, including the exchange of information, the development of a unified strategy of interaction, being and understanding another person. The term "communication" in psychology is often used as a synonym for communication in the broad sense of this concept, however, in a narrower sense, the term "communication" is used to characterize only the exchange of information (i.e., only one of the aspects of communication) [4].

According to the dictionary of sociolinguistic terms, communication is the consumption of a language or one of the forms of its existence within a language collective: from a family to a group of states. [5,154]

Communication is the leading factor in teaching a foreign language, and in particular English, in the classroom in the formation of communication skills. The main task of it is to teach the student to speak, or rather to build sentences, ask questions and answer them, to understand the interlocutor's speech in order to respond later as a conversation support.

But, in our opinion, the main task of the student here is the independent construction of the sentence. In order for the student to understand what he wants to say or ask during the conversation, he himself learned to formulate a thought and convey it to the interlocutor, i.e. to meaningfully express what he would like to say, without relying on memorized clichés, phrases or sentences.

To date, there is still a significant predominance in the students' experience of reproducing ready-made units of different levels, the thematic organization of the material. This is one of the significant disadvantages of teaching oral speech.

But we should not forget that there may be obstacles in the process of forming communication skills: fear of making a mistake, shyness, excessive criticism, lack of ideas on the topic / problem under discussion, not enough language or speech means. And the task of the teacher here is precisely to help the student master and develop a communication skill, honing it in the classroom. In addition to the grammatical base, the student also needs to master mainly the lexical component, since it is precisely this that is the dominant point in the formation of communication skills.

After all, it is obvious that it is with the help of words, as a rule, that we express our thoughts. And not having a good vocabulary, difficulties may arise when communicating, as well as understanding the interlocutor's speech.

Another well-known teacher R.P. Milrud said that a student should "live through learning, which means that the teacher creates such a pedagogical situation in the classroom when learning becomes part of the student's personal life and acquires a deep practical meaning for him"[6,54]. The result of learning should be an intuitive command of language material, when the right word or the right form comes to mind themselves in connection with a certain thought, and in the process of listening or reading, the perception of speech by ear or visually is at the same time an act of comprehension of its content.

The skills of fluent speaking in a foreign language should be formed only under the conditions and under the influence of genuine speech activity. The main psychological condition for the formation of speaking skills is the presence of an auditory image or an understanding of what should be said.

It is often necessary to face the fact that they find it difficult to speak a foreign language because they do not know what and how to say it, since they do not understand well what they should get. So, first of all, it is necessary to ensure that the expression of thoughts in a foreign language is present in the minds of students in the form of certain auditory representations.

Since the latter can arise only as a result of auditory perception of foreign speech, before training students in speaking a foreign language, they must be well trained in listening to foreign speech, hence the need to create a natural speech situation.

It is possible that when creating a natural speech situation, it is necessary to create some real conditions that would help the student feel that he is not engaged in educational activities. A favorable condition for creating a natural speech situation is a situation when a teacher from the very first moment of his appearance in this audience will begin to use a foreign language as widely as possible as a valid means of communication with students.

The teacher also needs to avoid aspects of professional activity that specifically characterize the educational process. These aspects include error correction, grading, imperative intonation, etc.

The teacher should strive to ensure that at the time of creating a natural speech situation, nothing resembles an educational activity.

His pose should be somewhat relaxed, his voice should be intonationally shaded in such a way that the trainees have no doubt that at the moment he is distracted from the acts of learning, since he is extremely interested in what he is saying. In the behavior of the teacher, nothing should indicate that he is evaluating speech activity in any way at this moment.

The only acceptable professional act in this situation can be considered the teacher's submission, as if by chance, of words and forms, ignorance of which prevents the student from continuing speech activity in this setting. All clarifications and corrections are transferred to the time when the learning process will be switched to the sphere of the actual educational activity.

The conditions that contribute to the creation and preservation of natural speech situations should also include the preliminary preparation of speech activity. It is very important to free the student from the state of anxiety associated with the fear of making a mistake. The liberation of the student from unnecessary fears begins from the very beginning of the educational process. This can be achieved by a different approach to the fact of making an error, an approach based on the fact that error is a normal phenomenon of the learning process. But in order for the state of anxiety not to stand in the way of the development of speech activity in natural speech situations, a reasonable approach to mistakes should be brought up in students.

At the first and second stages, this is a constructive approach to the error, that is, finding the most effective measures to eliminate it with the help of a teacher. At the third stage, the reasonableness of the approach lies in the fact that the student must develop an easy attitude to mistakes that he can make when communicating in a foreign language. The student should understand that it is better to start talking with mistakes in order to correct them later than not to talk at all.

It is also necessary to teach the student the following: if a mistake is made in the process of speaking, the student can notice it on his own, and as a result, correct himself, if not, then he should not stop his speech. This can be justified by the fact that, on the one hand, the limit of understanding erroneous speech is very high – so it will be understood that way.

On the other hand, it is better to finish the thought, at least with a language error, than to be silent at all. However, the teacher needs to be careful that the ease of attitude to mistakes in a natural speech situation does not extend to an artificial one. This can be avoided if the teacher fixes the mistakes made by students in speech situations in order to correct them later in artificial situations.

There is no doubt that it is possible to educate the speech activity of students, stimulate and direct their cognitive interests. Communication is a chain of statements that condition each other. It is effective if the chain is not broken. That is why the task of developing the purposefulness of speech should be considered central. Its solution is important both in terms of development and training, and from an educational point of view. We want to see the student as a modern person,

who is not least respected for his efficiency, constructiveness. The efficiency of a person is also manifested in the purposefulness of his speech activity. The atmosphere of cooperation and interaction is the dream of every teacher.

It should be realized that this is a complex education, which depends on a number of factors related to the teacher's action: leadership style; individual style of activity; personal qualities; level of knowledge in the field of the subject taught; individual abilities; level of proficiency in professional skills; system of value orientations and attitudes. For educational purposes, natural situations of real life of students at home, at school, outside of school and life experiences and any real events corresponding to the topics being mastered can also be used. Situations when learning to speak play a dual role: they, firstly, reflect or suggest the general content of the interlocutor's statements, and secondly, determine the conditions in which communication takes place and its nature.

In functional and dynamic terms, oral speech is divided into listening and speaking processes. When listening, a person perceives those foreign-language means by which someone else's foreign-language speech is formed. When speaking, the reverse process occurs – from thoughts to words. First, a person has thoughts, and then he implements these thoughts into words.

The modern international situation, the information explosion, international economic and political integration cause the involvement of an increasing number of specialists in various fields of science and technology in the direct implementation of international scientific and technical relations, accompanied by a significant growth and expansion of cultural and business contacts - all this has presented its requirements to the nature of foreign language proficiency and thereby determined some principles and parameters of new teaching methods, in particular foreign languages.

The conditions of foreign language communication in the modern world, when a foreign language is a means of communication, cognition, receipt and accumulation of information, have predetermined the need for proficiency in all types of speech activity: speaking and listening comprehension of speech in a foreign language, as well as reading and writing. The level of adequacy of proficiency in a particular type of speech activity is checked directly in the practice of foreign language communication.

There are three communication functions: cognitive, emotional and educational. The development of communication skills lies through listening, speaking, reading, writing.

For the development of students' speech in the classroom and outside of it, teachers of a foreign language in secondary school use situational learning organization, which gives more opportunities for creating natural communication of students.

One of the ways to create such communication is the use of visual aids. In the methodological literature, visibility is considered as a support in the process of teaching a foreign language, thanks to which learning is based on specific subjects, phenomena, images that are perceived by students.

Currently, in the process of teaching a foreign language, communication plays a huge role and new UMCS are created on a communicative basis. The communicative learning method is a model of the communication process, the purpose of which is to encourage participants in communication in the process of information exchange to speak out.

Communicative motivation arises on the basis of the interaction of the subject with objective reality, which causes the need to express a thought, that is, communicative motivation depends on the content of students' mental activity. The more intense this content is, the more intense the need for its expression. The desire for communication often occupies a leading place among the motives of a person that encourage him to practice together.

Such means of teaching a foreign language as visual aids stimulate communication. Situational motivation brings up the need for communication in secondary school students in foreign language lessons and extracurricular work on the subject, creates motivational readiness, which is one of the most important factors for successful participation in foreign language communication.

The level of communicative motivation often does not depend on the organization of the educational process in a foreign language, but at the same time it is the background for situational motivation.

The level of which largely depends on how the teacher teaches the language, how he creates speech situations, what techniques he uses in lessons and extracurricular activities on the subject, what educational and additional material he uses on a particular topic.

Situational motivation brings up the need for communication in secondary school students, creates a constant motivational readiness, which is very important for successful participation in communication, for establishing a speech partnership.

In conclusion, I would like to note that the formation of real speech communication situations in English lessons: contributes to the formation of key competencies; helps the teacher to solve communicative tasks that relate to the target aspect of learning and are closely related to the content of learning; reduces student fatigue;

-improves the quality of learning; provides a developing, problematic nature of learning; stimulates the speech-thinking activity of schoolchildren, the development of their curiosity, determination, diligence;

-introduces to the cultural values of another people.

All of the above methods of modeling real speech situations of communication in foreign language lessons can be included in various stages of the lesson, depending on its type, complexity of the material, the readiness of the class and the creative approach of the teacher.

Also considering the question of teaching oral speech, it should be borne in mind that oral speech is a two-way process consisting of the ability to speak a foreign language (expressive side of speech) and the ability to understand the speech of other people (receptive oral speech).

Bibliography

1. Asimov, E. G. A new dictionary of methodological terms and concepts (theory and practice of language teaching) / E. G. Asimov, A.N. Shchukin – M.: Publishing House IKAR, 2009. – 448 p.

2. Gurvich, P.B. Fundamentals of teaching oral speech at language faculties Part1 / P.B. Gurvich. – Vladimir, 1972. – pp.34-42.

3. Zimnaya, I.A. Pedagogical psychology [Text] / I.A. Zimnaya. – M.: Logos, 2004. – 384 p.

4. The Great Russian Encyclopedia [Electronic resource]. – Access mode: <https://bigenc.ru/philosophy/text/2675369>.

5. Dictionary of sociolinguistic terms / V.A. Kozhemyakina [et al.]. – Moscow: Russian Academy of Linguistic Sciences, 2006. – 315 p.

6. Milrud, R.P. Speech situations as a teaching method // Foreign languages at school. - 1982.- No. 1. p.54.

Оразханова Нағима Қанатқызы

POPULAR ONLINE SERVICES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Recently, the issue of using information technology in school has become particularly relevant. Various topics related to the use of new technical means, new elements of forms and methods of teaching, a new approach to the learning process are discussed, in particular, to achieve the main goal of teaching foreign languages - the formation and development of the communicative culture of schoolchildren, teaching practical mastery of a foreign language.

The task of the teacher is to create conditions for practical language acquisition for each language learner and to choose such teaching methods that would allow everyone to show their own activity, their creativity, in order to activate their cognitive when studying a foreign language course.

Use of modern technologies (training in cooperation, project methodology, use of new information technologies, use of Internet resources) promotes the development of a personality-

oriented approach to learning, which contributes to the individualization and differentiation of learning depending on the abilities of children, methods of their level of learning, their inclinations.

The main component of the content of the subject "foreign language" is the methods of activity - teaching various types of speech activity: speaking, listening, reading, writing. Auditory motor skills are at the center of the formation of skills in any kind of speech activity, so the priority in teaching foreign languages belongs to oral exercises. Only live communication can teach the rules of speech activity, any computer program, no matter how interactive they are, can only provide a project with "quasi-communication"[1,45]. The predominant exception is automated online services, through which you can enter into a dialogue with a real partner - a native speaker.

The use of Internet opportunities and resources in teaching contributes to:

- a) integration of network materials into the training program;
- b) development of the possibilities of independent search for information within the scope of the project;
- c) The development of independent study, which covers gaps in knowledge;
- d) the development of independent preparation for the exam;
- e) the development of distance systematic study of the material through a discussion conducted by the teacher[2,63].

For the full use of the various Internet network, its operational capabilities and certain resources, it is necessary to take into account the technical equipment of the computer and the ability to access the Internet, which will allow you to actively work on the language.

The Internet offers a unique opportunity to adapt or use oral discussion, received emails from project partners, or to hold a discussion, discussion on this or that problematic information obtained from Internet resources, to conduct a linguistic analysis of certain messages, oral or written statements of native speakers that contain various phraseological units, realities, idioms, proverbs, sayings, neologisms reflecting the peculiarities of language in the culture of the people; to use the artistic works of authors from the country of the language being studied, obtained in virtual libraries; to use the material of electronic grammatical reference books, exercises offered in them, as well as to use lexical reference books, dictionaries, reference books of a country-specific nature. However, these examples do not exhaust the use of Internet resources. Thus, the information resources of the Internet used in the lessons help to effectively solve the following didactic tasks:

- a) formation of reading skills and abilities, applied network materials of varying degrees of complexity;
- b) improvement of listening skills based on authentic audio texts of the Internet;
- c) improving the ability of monological and dialogical utterance on the basis of problematic discussion of network materials;
- d) improving the ability of writing, individually or in writing to compose answers to partners, participating in the preparation of essays, essays;
- e) replenishment of one's vocabulary, both active and passive, with the vocabulary of a modern foreign language reflecting a certain stage in the development of culture, people, social and political structure of society;
- f) familiarity with cultural knowledge, including speech etiquette, peculiarities of speech behavior of various peoples in the conditions of communication, peculiarities of culture and traditions of the country of the studied language;
- g) formation of stable motivation of foreign language activity of students in the classroom on the basis of systematic use of "live" materials, discussion of not only questions to the texts of the textbook, but also "hot" problems of interest to students[3,113].

The importance of information on the Internet is that you can always use the latest information or select a certain digest on this issue.

There are a large number of websites that unite schools from different parts of the world in order to create Internet projects. You can take part in projects on the websites www.kidlink.org , www.epals.com . On the website www.kidlink.org the projects "Who Am I?", "Eco Life" are very interesting,

«E-Cards». Many students like the project "I describe me, You draw me", during which a student describes himself, his appearance, and a partner from another country draws him. The same website offers an annual project- game "Landmark Game". Teams from different countries guess a world landmark, and other teams guess based on hints sent to them by email. However, the most fascinating and interesting project is the project "Holidays and Festivals Around the World" on the website www.epals.com. The main objectives of this project are to study the traditions and customs of different countries of the world and exchange this information with their partners from other countries. Within the framework of the project, students exchange emails with stories about themselves, about their school life and stories about the traditions and customs of their country.

The participation of students in video conferences, online chats in which users from different countries of the world take part (usually such conversations are conducted in a foreign language) is an additional very interesting and useful opportunity for new contacts and real speech practice. During such discussions, there is not only an exchange of information, but also an acquaintance with elements of another culture.

Speaking about certain possibilities of the Internet in teaching a foreign language, we can single out those that are the most effective: Electronic correspondence (e-mail, social networks) with native-speaking peers helps to get acquainted with modern live speech, dialogues, relevant information that reflects the opportunity to learn, get acquainted with another culture, the priority is to get knowledge from the "first hands");

Participation in international telecommunication projects (improving the level of language skills, developing horizons, obtaining special knowledge that can be used to implement specific skills);

Participation in text and voice chats. Participation in telecommunication Olympiads, tests, competitions (objective assessment of knowledge, self-affirmation, preparation for exams, participation in various types of competitions and Olympiads). With this kind of work, there is a lack of a negative psychological moment in most students, a sense of fear that often occurs in real situations. The opportunity to publish the results of creative works for free, increased motivation, the possibility of self-affirmation.

Teachers are offered an abundance of language and country studies material, detailed descriptions of the latest teaching technologies, the opportunity to constantly improve their language skills, contact the authors of authentic educational complexes, exchange experience with foreign and Russian colleagues.

Using ICT and Internet resources in the lesson allows you to more fully implement a number of methodological, didactic, educational and psychological principles[4,32].

The use of computer educational programs in English lessons increases the effectiveness of communicative tasks, develops various types of language activity of students, forms a stable motivation for students to study in a foreign language in the classroom, provides stable positive results and makes it possible to teach in various classes: general education, lyceum, with in-depth study of English - and get a good result.

LinguaLeo website is a popular online system for learning a foreign language. The site's character is Leo the lion cub, who gives you tasks, and when you complete them, you earn meatballs for him. This site is not only for children, but also for adults.

The main idea of the site is to "walk" through the jungle and sign up for professional courses. The site helps with daily language training: it is useful, interesting and accessible (you can train words on your tablet on the way to work or for breakfast). Advantages of this site:

- convenient and easy registration on the site;
- simple and intuitive use;
- nice design;
- interesting tasks of different types;
- the opportunity to take training courses;
- user rating system;

The ability to study both on a computer and on mobile devices.

To work with this site, you need:

Registration in LinguaLeo.

We type the following search query in Yandex: "Lingua leo or (LinguaLeo)" and go to the site LinguaLeo.ru We register on the server by specifying our e-mail and password.

This site can be used in extracurricular work in English. Positive results, the quality of education increases, children have an interest in the subject and in its in-depth training.

Duolingo website is a free online platform for language learning and crowdsourcing translations.

The main idea of the site is the proposed lessons and dictation, but, unfortunately, less time is given to conversational skills. The site also has a game skills tree, with which users get promoted, and a dictionary section where you can practice words that you have already learned. Users can get "experience points" (coins or points) while learning a foreign language, for example, after completing a certain lesson. Skills are considered learned only when the user completes all related lessons. A user can earn up to 10 points in one lesson. In Duolingo there is a training session for a while. For each correct answer, an experience point and an additional 7 or 10 seconds are assigned (depending on the length of the question). During the course, the user can learn up to 2000 new words.

This online platform uses an educational approach based on the analysis of a large amount of statistical data. At each stage, the system remembers what problems caused user difficulties and what mistakes were made. Then it collects this data and uses it for machine learning. Individual classes are formed in this way.

Students are placed at a specific level in the program that corresponds to their initial knowledge of this language. The user's level is displayed as a number on a medallion that contains an image of the flag of the country corresponding to that language. The levels of all the languages studied are open and shown to other users next to their names. To advance to the next level, the user must earn enough points by progressing in Duolingo lessons or translating these documents. In the latter case, points are awarded based on the rate for each word, and the rate increases as the translator's level (level of translation) in that language increases. Lessons usually contain 14-20 questions or suggestions and last from 4 to 7 minutes. Each completed lesson gives 10 experience points. To advance to the next level, you need to earn a certain number of points, and the number of points on the level increases with each level. There are at least 25 levels for each language.

Since the purpose of Duolingo is to facilitate language learning, each topic (usually containing 1 to 10 nested lessons) has a "strength score" corresponding to the computer's assessment of how well certain words or constructions are still in user memory. After a while, the strength indicators disappear, which indicates the need to update, re-study this lesson or "consolidate weak skills". "Translating articles from the real world", however, also fixes words, since the program tracks all the words that the user encounters when using the "immersion" option when translating these documents from the Internet.

After completing the entire skill tree, the user can continue to consolidate skills, view word cards and practice the language using translations.

Duolingo simulates the structure of video games in several ways to attract users. There is a reward system in which users receive "bullion", in-game currency that can be spent on features such as character customization or bonus levels (both features are only available in the mobile app). There are public rankings where people can compete with their friends or see how they compare to the rest of the world. The level system that Duolingo uses is XP (Experience Points), a numerical system that represents the user's skill level. Duolingo badges represent achievements that can be achieved by completing specific tasks.

All language learning features in Duolingo are free, but it uses periodic advertising in its mobile apps and web browsers, which users can delete for a monthly fee.

The training does not stop and requires the teacher to know the latest technologies and their practical application. These are lessons that use technical tutorials, such as multimedia lessons, electronic games, interactive whiteboards, projectors and much more.

The motivation of students at all levels of education is directly related to the game. The game is the main occupation and knowledge of reality for the student. Of particular interest to students are new games, the so-called online flash games. The modern generation is closely connected with the latest Internet technologies, and therefore the teacher of the XXI century should fully master them.

To date, there are a large number of different games. Let's look at some of them:

Phonetic games.

Short vowels.

Students are asked to find "picture-word" pairs. Matched pairs are voiced, which allows you to develop listening skills, attention and reaction in the lesson. Promotes easy assimilation of the material through the use of all channels of obtaining knowledge: "I see, I hear, I try, I pronounce."

Name the picture: choose words with long vowels. Link: [http://www.sadlier - oxford.com/phonics/grade2_3/name_pict/name_pic2.htm](http://www.sadlier-oxford.com/phonics/grade2_3/name_pict/name_pic2.htm)

The player is asked to choose a word with a long vowel from three options. The convenience of this game lies in the fact that correct and incorrect answers are immediately fixed.

World West Phonics.

The game will provide a test of students' knowledge of reading some phrases. They are invited to finish the word. You can choose different levels: medium, difficult and high difficulty. If the ending is chosen incorrectly, then lightning strikes the heroine or it starts raining. In this case, the player is invited to correct his mistake. The game is voiced.

Spell-check.

Online flash spelling checker game. It is good to use this game during the working out of the studied material.

Grammar games.

-Can/can't.

For better performance, students should be put at computers. They are invited to look at the pictures and write one of the words CAN/CAN'T.

The convenience of this game lies in the fact that you can move to the next picture only after the correct introduction of the answer. If the answer is given incorrectly, then the possibility of correction is offered.

Lexical games.

Post letter.

This online flash game can be used to activate previously studied quantitative numerals. In order to repeat and prepare for the study of the next section. Students listen to an announcer who pronounces a numeral and throw a letter under the right door.

Good friend.

This game is a competition between teams. One of the participants is selected, who approaches the interactive whiteboard and selects the answer options. The one who does the work faster wins. One of the opposing team members leaves the audience, and the other responds. All other students must remain silent, otherwise the score will not be counted. Such a game can also be part of the competition. It is necessary to print out the award certificates with the names of all participants in advance. The winners receive an excellent grade, but all participants receive letters of thanks from Clifford for their efforts.

It is impossible to cover the entire spectrum of Internet gaming technologies in the classroom, it is possible to promote gaming technologies only on the advice / advertising of a teacher, introducing students to websites with useful Internet resources, which will improve their English skills not only in the classroom, but also at home.

The use of online services in the classroom and outside of school is an effective factor in the development of students' motivation. Students are given the opportunity to apply their knowledge and skills in new conditions. The Internet makes education and self-education fascinating and attractive for all participants of the educational process.

References

1. Подопригорова, Л.А. Использование интернета в обучении иностранному языку/ Л.А. Подопригорова// Иностранные языки в школе. [Текст]– 2003. - № 5. – с.23.
2. Полат, Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования/ Е.С. Полат. [Текст]– М. : Academia, 2005. – 270с.
3. Селевко, Г.К. Педагогические технологии на основе информационно-коммуникационных средств/ Г.К.Селевко.[Текст] - М.: НИИ школьных технологий. - 2005. С.112.
4. Сердюк Е.В. Использование Веб-квест технологии при обучении письменной речи на старшей ступени обучения в школах с углубленным изучением иностранного языка. [Текст] : сборник материалов 2й межрегиональной научно-практической конференции. - Сыктывкар, 2010. - С.40-42

Рахман С.Ә., Халикова С.И., Шерінова Н.А.
(Актобе, Казахстан)
Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I.

MODERN TYPES OF READING USED IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE LESSONS

АННОТАЦИЯ

В статье говорится об основных видах чтения которые используются в современной методике обучению английского языка. Сегодня в зависимости от целевой установки, различают просмотровое, ознакомительное, изучающее, поисковое чтение, данные виды чтения играют немаловажную роль в процессе изучения иностранного языка.

Ключевые слова: обучение, методы, виды чтения, иностранный язык, восприятие и понимание материала.

АННОТАЦИЯ

Мақалада ағылшын тілін оқытудың заманауи әдістемесінде қолданылатын оқудың негізгі түрлері туралы айтылады. Бүгінгі таңда оқу үрдісін оқытудың мақсатына байланысты көру, танысу, іздену деген оқудың түрлері айқындалған, оқудың бұл түрлері шет тілін үйрену процесінде маңызды рөл атқарады.

Түйінді сөздер: оқыту, оқу әдістері, түрлері, шет тілі, материалды қабылдау және түсіну.

ABSTRACT

The article talks about the main types of reading that are used in modern methods of teaching English. Today, depending on the target setting, there are viewing, introductory, studying, search reading, these types of reading play an important role in the process of learning a foreign language.

Keywords: teaching, methods, types of reading, foreign language, perception and understanding of the material.

Reading a text always involves understanding both verbal and nonverbal communication.

There are a number of general principles of learning to read, which have always been actual in the process of teaching English. Compliance with this principle is important for the correct orientation of students' motivation. Reading should also be the goal. This is achieved if the text is considered as a material for practical activity.

According to K.A. Fedin, "Reading is not only learning facts. To read means to develop a taste, comprehending the beautiful [1,13]. A. Ben believes that "In order to perceive everything that a work of genius can give, it is necessary to read slowly and stop for a long time before moving on to another work," [2,178]. According to I. Herder, "No reading requires such a strict norm as reading fragmentary, scattered thoughts" [3,149].

So, reading is a motivated, receptive, mediated type of speech activity occurring internally, aimed at extracting information from a written fixed text, proceeding on the basis of the processes of visual perception of arbitrary short-term memory and information recoding. We want to speak about some types of reading, which are used in the process of teaching English.

Depending on the target setting, depending on what task we want to solve, there are viewing, introductory, studying, search reading. Mature reading skills presuppose both mastery of all types of reading, and ease of transition from one type to another, depending on the change in the purpose of obtaining information from a given text.

Viewing reading involves getting a general idea of the material being read. When viewing reading, the reader collects information about the usefulness of the text, about whether he will need this information for future use, for example. To do this, it is enough to get acquainted with the structure of the text, read the headings and subheadings, individual paragraphs. Its purpose is to get the most general idea of the topic and the range of issues addressed in the text. This is a cursory, selective reading, reading the text in blocks for a more detailed acquaintance with its "focusing" details and parts. It usually takes place during the initial acquaintance with the content of a new publication in order to determine whether there is information of interest to the reader in it, and on this basis to make a decision whether to read it or not. It can also end with the presentation of the results of the reading in the form of a message or an abstract.

When viewing reading, sometimes it is enough to get acquainted with the content of the first paragraph and the key sentence and view the text. This type of reading involves searching for specific keywords and finding the part of the text that contains the necessary information. Reading the entire text is a waste of time. Therefore, when teaching this type of reading, it is also necessary to strictly limit the time to complete the task.

The completeness of understanding during the viewing reading is determined by the ability to answer the question of whether this text is of interest to the reader, which parts of the text may be the most informative in this regard and should later become the subject of processing and comprehension with the involvement of other types of reading [4, 74].

To teach viewing reading, it is necessary to select a number of thematically related text materials and create viewing situations. The speed of viewing reading should not be less than 500 words per minute, and training tasks should be aimed at developing skills and abilities to navigate the logical and semantic structure of the text, the ability to extract and use the material of the source text in accordance with a specific communicative task.

The second mode has a greater educational effect, as it promotes the development of the technique of reading to oneself with a collapsed inner speech, in which students cover with their eyes all large sections of the text. Reading with coverage of the general content is carried out without using a dictionary or a grammatical reference book; moreover, unfamiliar words from such texts are not included in the dictionary of the textbook at all and students read texts based on linguistic and semantic guesswork. Students guess the meaning of words by their form; such words include so-called international words, words formed from roots known to students with the help of familiar affixes, converted words, and such complex words formed from elements learned by students. In cases where the student cannot guess the meaning of words and grammatical phenomena in the text, he resorts to semantic guessing, relying on understandable fragments of the text. The development of linguistic and semantic guesswork in reading is a special and very important task when teaching reading at the final stage. For this purpose, special lexical exercises are also used to prepare such a guess.

Such reading acquires particular importance when working with a newspaper, where often the initial paragraphs of an article contain the main idea, which is detailed and developed in the rest of the article. Often these initial paragraphs are highlighted in a newspaper in a special font.

Viewing reading is practiced in textbooks on the headlines of newspaper articles from the "Morning Star", "Daily World", "Canadian Tribune". And also on the opening paragraphs of articles taken from the same newspapers. For this purpose, reviews of individual pages of the newspaper "Moscow news" are also used.

Such reading is carried out only in the classroom under the guidance and supervision of the teacher. When reading, students do not use a dictionary, they rely on their vocabulary, as well as a semantic guess. Introductory reading is a cognitive reading, in which the subject of the reader's attention becomes the entire speech work (book, article, story) without setting up to receive certain information. This is reading "for yourself", without prior special installation for subsequent use or reproduction of the information received.

In English it sounds like reading for gist, skim reading or skimming. During introductory reading, the main communicative task that the reader faces is to extract the basic information contained in it as a result of a quick reading of the entire text, that is, to find out what issues and how the text is solved, what exactly is said in it on these issues, etc. It requires the ability to distinguish between the main and secondary information. This is how we usually read works of fiction, newspaper articles, popular science literature when they do not represent the subject of special study. The processing of the information of the text is carried out consistently and involuntarily, its result is the construction of complex images of the read.

There are different ways to define the types of reading. A.A. Mirolubov, I.V. Rakhmanov and V.S. Tsetlin consider the most significant opposition of two types of educational reading, depending on whether they process the skills necessary for reading without a dictionary and with full direct understanding, or the skills associated with reading with a dictionary, accompanied by elements of discursive understanding [5, 96].

For this type of reading, an understanding of 70% of the text is enough; the main thing is the ability to highlight and understand keywords. When teaching this type of reading, it is necessary to learn how to bypass unfamiliar words and not interrupt reading if this occurs. You also need to learn to guess the meaning of keywords from the context. It should also be remembered that there is no need to focus on the grammatical structures of the text and analyze them. The main thing is to be able to summarize the content of the text, i.e. synthesize the main communicative task of the text - what information it gives and what thoughts are the most important.

The rate of introductory reading should not be lower for English - 160-180, for Russian — 110-120 words per minute [6]. As experience shows, many schoolchildren do not know this way of reading in a foreign language, because they immediately begin to try to translate the text and stop at the sight of the first unfamiliar word. These "bad" habits must be overcome. As a rule, any initial reading of an educational text in many modern textbooks is of an introductory nature, and the first task before reading is given to understand the general content of the text or its key points.

When performing this task, you do not need to resort to translation or climb into the dictionary for unfamiliar words. One way to deal with this is to set a strict time frame for reading the text, and the teacher is advised not to respond to students' requests to explain unfamiliar words at this stage of reading. For practice in this type of reading, relatively long texts are used, linguistically light, containing at least 25-30% of redundant, secondary information.

Learning reading provides for the fullest and most accurate understanding of all the information contained in the text and its critical comprehension. This is a thoughtful and unhurried reading, involving a purposeful analysis of the content of the text being read, based on the linguistic and logical connections of the text. Its task is also to form the learner's ability to independently overcome difficulties in understanding a foreign text. The object of "study" in this type of reading is the information contained in the text, but not the language material.

It is studying reading that teaches careful attitude to the text. Although the learning reading unfolds at a leisurely pace, it should be pointed out its approximate lower limit, which is 40-50 words per minute. For this type of reading, texts are selected that have cognitive value, informative significance and represent the greatest difficulty for this stage of learning, both in terms of content and language.

In English it sounds like reading for specific information or scanning. The domestic methodology also uses the terms search engine (when searching for specific information). Its purpose is to quickly find well-defined data (facts, characteristics, numerical indicators, indications)

in the text or in the array of texts. It is aimed at finding specific information in the text. The reader knows from other sources that such information is contained in this book, article.

In search reading, "... the extraction of semantic information does not require discursive processes, it occurs automatically" [7, 67]. In educational conditions, search reading acts more like an exercise, since the search for this or that information is usually carried out on the instructions of the teacher. Therefore, it is usually a concomitant component in the development of other types of reading. Mastering the technology of reading is carried out as a result of performing pre-text, text and post-text tasks.

Full reading comprehension. In English it sounds like reading for detailed comprehension or reading for detail. In the domestic methodology, the term learning reading is also used. This type of reading involves a complete and accurate understanding of all the main and secondary facts, their comprehension and memorization. The student should be able to evaluate, comment, explain the information, draw a conclusion from what he has read. It is assumed that in order to master this type of reading, the student must be able to guess the meaning of words from the context, understand the logical connections in a sentence and between parts of the text.

Synthetic and analytical types of reading. Synthetic reading is reading in which the reader's attention is completely or mainly focused on the content, and this content is perceived synthesized and quickly. Analytical reading is reading in which the reader's attention is partially turned off to the language design of the text, hence this reading proceeds much more slowly.

Synthetic reading teaches the understanding of simple texts, without the use of analysis and translation. Analytical reading serves as a means of understanding more complex texts, including individual difficulties that can only be overcome by reading and translating. Previously, it was believed that it was necessary to start learning with analytical reading, since it is the basis for synthetic reading. But this approach turned out to be ineffective, because in this case, students do not learn to read without a dictionary, do not trust their knowledge, translate the entire text in a row, even simple sentences, do not know how to use a language guess.

It turned out to be more effective to start teaching synthetic reading, because students master the ability to understand passages from the text without resorting to the help of a dictionary. Unfamiliar language material can also be encountered in the process of synthetic reading, which should not hinder understanding. The prerequisites for understanding in this case are provided by the following:

- Strong command of the language minimum, as a result of which a small number of unfamiliar words enter a familiar environment;
- The ability to identify unfamiliar words and understand them either on the basis of context or on the basis of word-formation analysis;
- The ability to omit unimportant points for understanding what is being read.

Texts for synthetic reading are based on vocabulary familiar to students, they include up to 5-7% of unfamiliar words that can be independently understood by students without reference to the dictionary - relying on the disclosure of meaning by word formation, the coincidence of semantic structures, logical context and language guess.

The volume of unfamiliar material for analytical reading should be 2% of the familiar. It is impossible to imagine that analysis appears only when unfamiliar words appear. It can also occur with an untranslated understanding of the text, for example, when setting to highlight any linguistic features of the text or content. Analytical perception may arise in connection with the preliminary work on the text. An essential feature of analytical reading is the presence of an analytical attitude in the process of reading itself, i.e., a detailed perception.

In the process of reading with elements of analysis, students learn to overcome language difficulties and, thus, comprehend the content of the text. The relationship between synthetic and analytical reading goes through all the stages of analytical reading. Analysis never exists separately from synthesis. In fact, we often encounter synthetic reading, because the reading process goes through 3 phases of perception: primary synthesis, analysis and secondary synthesis.

Students read a new text and, based on well-known language material, find out its general meaning. Then they analyze unknown language units, and then synthetic reading takes place again, because as a result of the analysis, the prerequisites for direct understanding of what is being read are created. Understanding at this stage is naturally deeper and more accurate, thanks to analysis.

Translated and untranslated types of reading. These types of reading are particularly closely related to the level of mastery of a foreign language by students. The concepts of "translated and untranslated reading" and "synthetic and analytical reading" are often confused, putting an equal sign between them. Meanwhile, psychologically, these are completely different phenomena.

The scope of the concept of "analytical reading" is wider than the scope of the concept of "translated reading". In the case of analytical reading, an essential feature is the detailed perception of the text. Translated reading takes place when a student is forced to translate the entire text to understand what is being read, and not individual difficult places for him. In this case, it is impossible to talk about reading in the proper sense of the word. Untranslated reading, or rather, understanding of what is being read, can take place at any stage of learning. To do this, the text must be accessible to students in content and form, i.e. the content of the text should correspond to the age, cultural and intellectual level of the student, and there should be nothing in the language form that would cause special difficulties and require translation. Therefore, one of the conditions for untranslated reading is preliminary work on language material.

Reading is one of the most important language skills that students must master in the process of learning a foreign language. Reading is not only the goal of learning as an independent type of speech activity, but also a means of forming skills. Reading the text, a person repeats the sounds, letters, words and grammar of a foreign language, remembers the spelling of words, the meaning of phrases, and thus improves his knowledge of the language being studied. Therefore, reading is both the ultimate goal and the means to achieve this goal.

Literature

1. Fedin K. A. On the basics of analytical reading. M.1997.p.280.
2. Ben A. Learning to read a foreign language. L. 2000.p.320.
3. Herder I. Foreign languages at school. Analysis of the process of understanding and translation of foreign texts by students M. 1998.p.220.
4. Maslyko E.A., Babinskaya P.B., Budko A.F., Petrova S.I., The handbook of a foreign language teacher (reference manual). Minsk, 2000.
5. Rakhmanova I.V., Mirolyubova A.A., Tsetlin V.S. General methods of teaching foreign languages in secondary school. Moscow, 1967
6. vasilijgopp.ucoz.ru>Methodik...vidy_chtenija-vidy 10.04.2015
7. Azovkina A.N. Development of interest in reading in a foreign language at the initial stage of training. IYASH 2003 No. 2.

*Романова Ж.О., Стиллина Е.В., Мунайтбасов Д.Е.
(Актобе, Казахстан)*

Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I.

EFFECTIVE METHODS OF TEACHING READING IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH

АННОТАЦИЯ

Чтение – один из главнейших языковых навыков, которые обучаемые должны освоить в процессе изучения иностранного языка. Чтение – не только цель обучения как самостоятельный вид речевой деятельности, но и средство формирования навыков. Статья посвящена изучению различных методов для обучения чтению на английском языке.

Ключевые слова: обучение чтению, метод, английский язык, языковые знаки, значение, информация.

АННОТАЦИЯ

Оқу үрдісі- шетел тілін үйрену процесінде меңгеруге тиісті ең басты тілдік дағдылардың бірі. Оқу-бұл сөйлеу әрекетінің тәуелсіз түрі ретінде оқытудың мақсаты ғана емес, сонымен қатар дағдыларды қалыптастыру құралы. Мақала ағылшын тілінде оқуды үйренудің әртүрлі әдістерін зерттеуге арналған.

Түйінді сөздер: оқуды үйрену, әдіс, ағылшын тілі, тілдік белгілер, мағынасы, ақпарат.

ANNOTATION

Reading is one of the most important language skills that students must master in the process of learning a foreign language. Reading is not only the goal of learning as an independent type of speech activity, but also a means of forming skills. The article is devoted to the study of various methods for teaching reading in English. Keywords: learning to read, method, English, language signs, meaning, information.

Reading is a complex of mental process, and the process of semantic perception of written speech, its understanding. The complexity of this process is caused, first of all, by its heterogeneity: on the one hand, reading is a process of direct sensory cognition, and on the other hand, it is an indirect reflection of reality. Reading cannot be regarded as a simple action; it is a complex activity involving such higher mental functions as semantic perception and attention, memory and thinking.

Reading in a foreign language as a type of speech activity is, apparently, the most necessary for most people. Relatively few people have the opportunity to communicate with foreigners, and almost everyone has the opportunity to read foreign literature, newspapers and magazines. Therefore, E.P. Shubin is right when he writes that a methodical teaching system that does not provide adequate proficiency in reading cannot be recognized as rational [1,145].

O.A. Rozov notes that reading is an extremely complex process characterized by a huge amount of subconscious brain work. We can safely add; and conscious work, since part of the reading activity takes place in the lesson of the subconscious (perception of language signs), and part – at the level of actual awareness (processing of meaningful information) [2,23].

K.D. Ushinsky offers the following point of view to reading: "Reading does not mean anything yet; what to read and how to understand what is being read is the main thing" [3,98].

N.A. Rubakin's opinion is defined as follows: "Reading is the creation of one's own thoughts with the help of other people's thoughts [4,56].

Reading is both the goal and the means of teaching a foreign language.

Learning to read is the teaching of speech activity, contributes to the faster formation of the necessary skills in a foreign language in the field of oral, written speech, listening.

The formation of students' receptive reading and listening skills is an integral part of the formation of foreign language communicative competence. The problem of modern schoolchildren is that today they have no desire to read even in their native language, not to mention a foreign one. How to encourage students to read in a foreign language? How to make them want to read both intensively and extensively? In our opinion, the most effective mechanism for the formation of students' desire to read in a foreign language is the use of interactive methods for reading various texts during English lessons. There are a number of suggestions for developing interactive exercises for teaching reading. However, in the studied methodological literature there is a lack of developed interactive exercises for the formation of receptive skills at the middle stage of training. In view of

this, in our work we will try to develop a set of exercises for teaching reading using interactive methods at the middle stage of training. As a basis, we will use a system of samples of interactive exercises for teaching reading, developed by J. Harmer [5,41].

The openwork file method. Students read a short text that raises a specific problem, and then in three groups they read three different texts, each of which describes the same thing (different aspects of behavior, such as anger, irritation, or different approaches to the problem, or different parts of a story or an unusual case). After reading their excerpts, they unite in groups, where each of the students read different texts, and try, by joining forces, to consider the problem completely, to describe the situation in detail. The openwork sawing method is a technique that provides a high level of motivation. It is this method that provides students with a desire to read due to the fact that after reading they will have to join forces, i.e. interactive interaction.

The puzzle method. Unlike the openwork file method, there are many different methods that arouse students' interest in reading. For example, we can give them texts, each paragraph of which is printed on a separate sheet of paper. In this case, students need to arrange these parts in the correct order to get a complete text.

The teacher can also offer students a series of emails with mixed dates. Another option may be a task in which parts of two stories are mixed up with each other. Here, the task of students becomes not only to arrange parts of the text so that a coherent story turns out, but also to determine their belonging to a particular story.

The use of newspapers. The types of exercises in which printed publications or their online versions can be used, perhaps, has no boundaries. The teacher can develop all kinds of correlation exercises, such as the correlation of articles and their titles, or the correlation of articles and their corresponding illustrations. At more advanced levels of language learning, a teacher can give students different articles about the same incident or problem, and then ask them to find the differences between them. Newspaper headlines can be used as an incentive to train productive skills (speaking or writing) [6,121]. For example, students can write an essay and express their opinion about a particular problem.

The teacher can also give students small announcements about vacations, people, or any things of their choice to read. Later, such texts can be used in role-playing games, where students can share their thoughts about why they made a particular choice.

In addition, you can invite students to read letters that people write to newspapers, and then ask them to imagine and describe what the authors look like, what kind of lifestyle they lead. Then you can offer to compose responses to letters.

The method of following instructions. Students can read instructions for simple operations (for example, using a telephone booth) and arrange parts of the instructions in the correct order. They can also work with instructions in printers or on how to install a new cartridge in them with small pictures that usually accompany their instruction manual [7, 21]. The teacher can also give students instructions on how to read such texts.

Recipes are a special kind of instruction genre that can be used to teach reading similar to the instructions described above. For example, students can read recipes and correlate them with their corresponding pictures. After that, you can offer students a role-playing game where they will cook an imaginary meal.

The method of using poetry. In groups, each of the students is offered a line from a poem. They are not allowed to show their string to other members of the group. They are only allowed to read their line out loud. The task of the students is to collect a poem by arranging the lines in the correct order. An example of a poem that can be used for this kind of task is "Fire and Ice" by Robert Frost:

Some say the world will end in fire,
Some say in ice.
From what I've tasted of desire
I hold with those who favour fire.
But if it had to perish twice

I think I know enough of hate
To know that for destruction ice
Is also great
And would suffice.

Of course, this poem is most appropriate to use for teaching students at least upper-intermediate level.

The teacher can also invite students to read different poems, and then, without showing their poem to anyone, they can walk around the classroom, finding similarities and differences between their own poem and the poem of other students.

Another way to use poetry is to show students a poem line by line (on a projector or computer screen). At the same time, some words in the lines may be closed. When students see lines with missing words, they try to predict which word may be in the place of the omission. The second time they see the first letter in the missing word. The second letter appears the third time, and so on. This method is a wonderful opportunity to motivate students to activate the contextual vocabulary they already have [8, 85].

The method of staging excerpts of the story. Students read an excerpt from a play or movie. After analyzing the language of the work, syntactic constructions, the teacher organizes a dramatization of a passage of the work. This also means paying close attention to how the lines are pronounced, to phrasal stress, intonation, speed of speech, etc.

For this kind of exercises, texts of various genres can be used because reading a text aloud - an oral speech skill - can be successful only when students have really studied the text, worked with the lexical meanings of words, and thought about how to present it most successfully in colloquial speech.

A method of forecasting based on words and pictures. Students are offered a set of words from the text. Working in groups, they predict which text they will read or what the text will be about. Then, they read the text and determine if their assumptions were correct. Of course, the teacher should not give students individual words. The teacher needs to offer students whole phrases and invite them to try to briefly outline the story they are going to read. For example, phrases such as "knock on the door" or "Go away!", "They find a man the next morning", "He is dead", "James is in the lighthouse" will help students predict (perhaps incorrectly, of course) that the story will focus on the owner of the lighthouse, any threat and a dead person.

In addition, students can be offered pictures from the text, accompanied by small excerpts from the text.

The method of various reviews. There are many things that students can do with the text to read, in addition to answering questions to test understanding, determine the correctness or incorrectness of sentences or finding individual words in the text. For example, when a text is full of a variety of facts or information about individuals, the teacher may suggest that students organize the information in graphs or diagrams. The teacher may also ask students to describe the people in question in the text (where there is no description of the person's appearance). This will encourage students to visualize what they are reading. In addition, students can be invited to read stories that do not have an ending. Thus, forecasting skills are developed. An alternative to this can be a step-by-step reading of the text with stops, during which the content of the next part of the text is predicted.

At more advanced levels of language learning, the teacher can motivate students to discuss the attitude of the author of the text to the problem. It is also possible to involve students in the analysis of the genre of the work, where they study the constructions of various examples or ads in the magazine in order to develop a typical text construction [5, 107].

So, there are many examples of interactive exercises for teaching reading in a foreign language. The main advantage of these exercises is their interactive nature, which allows you to involve all students in the reading process and motivate them to complete tasks. Being a receptive skill, reading allows students to work with information that will be useful for training productive

skills (speaking and writing). Thus, the most integral formation of foreign language communicative competence is achieved.

Literature

1. Shubin E.P. Foreign languages for children. School textbooks, USE (for children). Year of release: 1975 Author: Shubin E.P., Sytel V.V. Genre: textbook p.320.
2. Rozov O.A. General methodology of teaching foreign languages in secondary school. M. 2002.
3. Ushinsky K. D. Selected pedagogical essay. M:1995 p.280.
4. Rubakin N. A. Theoretical and methodological problems of bibliography. M:1998. p.320.
5. Harmer, J. How to Teach English. Pearson Education Limited. 2007. P. 300.
6. Tkachenko F.I. The need to learn foreign languages. Modern World 2004 No. 1.
7. Starova I.N. Interest as a necessary component of teaching foreign languages. Elementary school 2000 No.4.
8. Ten E.G. Control of understanding of a foreign language text. IYASH 1999 No. 45.

Сабыр Л.Ж.

(Ақтөбе, Қазақстан)

Ғылыми жетекші: Кузембаева Г.А.

THE CONCEPT OF ERROR IN TEACHING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Annotation. The article analyzes in detail the term “error” in science and separately in linguistics. The data of lexical, methodical, linguistic dictionaries are analyzed. A detailed classification of linguistic errors is given. And it considers the linguistic and psychological foundations of the concept of error, the causes of errors in the foreign language speech of students, the existing approaches to their classification and the possible influence of the features of the activation method on the nature of errors in the speech of students.

Key words: error, linguistic error, norm, classification of errors, language tools.

Introduction

The theory of linguistic error remains undeveloped in linguistics, the very concept of “linguistic error” does not find a description of the term in dictionaries and reference books. This term can be taken ambiguously: a lexical, phonetic, syntactic, etc. error, a native or foreigner’s error, a native or foreigner’s error, an error associated with linguodidactics or psycholinguistics, etc.

It has been proven that the appearance of errors, interferences in a non-native language is not accidental [1]. Perhaps, by examining the term “mistake” itself, we will be able to determine the typology of a linguistic error.

So, for example, in the “Explanatory Dictionary of the Russian Language” by S.I. Ozhegov, “mistake” is defined as: “incorrectness in actions, thoughts. “The dictionary of the modern Russian literary language interprets error as: 1. Incorrectness, error in actions, judgments, thoughts. 2. Incorrect spelling of the word [2].

Linguistic and psychological foundations of the concept of error.

The complexity of error analysis, both from a theoretical and practical point of view, is associated not only with the collection, calculation and processing of extensive material, the choice of criteria for classifying and interpreting errors, but also with such a problem as the definition of the very concept of error.

Being "natural companions of any learning process, including a foreign language", errors are "a natural link in speech activity in a foreign language" [3, 120 p]. Mistakes are "a reflection, an indicator of the difficulties that students have in learning a foreign language." Many researchers

consider errors to be valuable information that implements feedback in the learning process and is an indicator of the degree of language acquisition.

In linguistics, the most common is the understanding of an error as a violation of the norm, and, therefore, the correctness of speech is understood as its normativity: speech is considered correct if it corresponds to the norm [4].

The term "norm" is ambiguous. In modern linguistics, two main aspects of the concept of a norm are distinguished - an objective norm, a form of language means generally accepted in a given collective, and an evaluative, axiological norm that establishes the correctness or incorrectness of competing objective forms. The difference between the two norms - objective and axiological is essential for teaching. In the first case, the question is raised: is it possible to say so in accordance with the language system. In the second case: is it possible to say so in this case, in this situation? Is it possible to use a given grammatical form or lexical unit in a given environment, will it adequately express the thought, attitude, communicative intention of the speaker?

The concept of an objective norm is closely related to the concepts of system and structure of language. Norm researcher V.A. Itskovich writes: "A system of a language is a system of possibilities, a grid of filled and empty cells, a schema that encompasses the ideal forms of implementation of a particular language.

In this study, the main criterion for a language error in speech is "... deviation from the norm of the target language in the student's speech." However, the ambiguity of the concept of the norm requires clarification of which aspects of the norm are meant. Since language learners often build correct systemic formations, but contradicting the norms of using a foreign language, it is necessary to reflect both of these aspects in the concept of a norm - compliance with the language system and compliance with generally accepted usage, the standards of which can be gleaned from authoritative sources - dictionaries, textbooks, literary works, grammar guides, i.e., adequate implementation of the system norm. In fact, it is this dual understanding of the linguistic norm that is contained in the definition of O.S. Akhmanova: "... The norm is the accepted speech use of linguistic means ... in the speech of an individual" [5, 270 p.]

Of great interest is the model of generating a speech statement by I.A. Zimnyaya, as the most detailed and potentially open for methodological interpretation. I.A. Zimnyaya gives a description of the general functional psychological scheme of speech production, which includes three levels: 1) inciting; 2) formative; 3) realizing.

1. Inciting level (motive, communicative intention). The motive reveals the reason for this or that speech action, which is expressed mainly in intonation along with the lexical and grammatical means of the language). Due to the objective content of the motive, the speaker at this level probably only knows what to talk about (i.e., the subject). What to say is most likely realized in the process of speaking. The stimulating level thus forms the subject and purpose of the utterance.

2. Formative level - the level of speech formation, it consists of two interrelated objects: the meaning of education and the formulation of thought through language. Here the word selection mechanism, the time base mechanism and the articulation program are updated. The latter directly implements the idea in the process of forming and formulating thoughts through language.

3. The realizing level begins to be realized already in the articulatory program and materializes in articulatory movements and isomorphic acoustic characteristics of the speech signal.

I.A. Zimnyaya notes that the understanding of speech as a process of formation and formulation of thought contributes to a clear distinction between three moments of the statement: the thought itself (the subject of speaking), the means (language) and the method (speech) [6, 82 p].

Approaches to the classification of errors in teaching foreign languages.

The concept of "classification" has the most general and broad meaning among similar concepts and is defined in the dictionary by S.I. Ozhegov as "distribution into groups, categories, classes" [7, 277 p]. However, the purposes of specific classifications may be different, in accordance with this they are created for different reasons. The following goals and their corresponding criteria for classifying errors can be distinguished:

1) To identify the causes that generate the corresponding classes of errors: “weak skill”, “due to methodological blunders”, interference errors (interlingual, intralingual, mixed), errors due to unformed speech mechanisms, etc.

2) Determine which deviations from the norm violate communication, and which do not affect it: errors are communicatively significant and communicatively insignificant.

3) Identify the quantitative aspects of the errors that occur: frequent / single errors, typical / individual, regular / random.

4) Consider system-structural errors (violating the basic system-structural patterns of the language being studied) and usage errors: language and speech errors, coarse and non-coarse. Language errors, as a rule, are divided into levels or aspects: lexical (lexico-semantic), grammatical (morphological and syntactic), stylistic, phonetic and spelling.

5) Identify fixable and non-fixable bugs: persistent/nonsustainable bugs.

It should be noted that with all the variety of specific classifications of errors that exist in the methodology, their grounds can be attributed to two main general criteria - qualitative and quantitative. In the qualitative criterion, there are three parameters related to the nature of the error, the area of its distribution and the assessment of its significance for the communication process or a structurally-systemic formalized statement. What we called the “nature” of the error actually refers to the causes of its occurrence: these are different types of interference, “weak skill”, lack of knowledge, insufficient formation of speech mechanisms. The area of distribution describes the space for the manifestation of errors: a language system or speech, a certain aspect of the language (phonetics, vocabulary, grammar, stylistics), a certain stage in the formation and formulation of thoughts (intention, internal programming, external speech); oral or written texts; monologue or dialogue, etc. In our opinion, a more detailed localization of the error can be attributed to the same parameter: a) in the form; b) in meaning, c) in use; d) spelling.

The quantitative parameter of classifications is associated with such aspects of the manifestation of errors as frequency, typicality and stability. Frequency characterizes the number of errors of this type, typicality - the regularity of the occurrence of such errors in many students, and stability - the repetition of specific errors for a long time.

Let us consider the errors existing in the method of classification. Literature data indicate that most often classifications are built using several criteria at the same time, which reflects the complex nature of the very concept of "error".

The classification of errors is a necessary step in the process of studying them. The choice of classification criteria depends on the objectives of the study. In our case, the task is to consider the phenomenology of language errors in the unprepared speech of students at the initial stage of short-term language learning using the activation method and the changes that occur in this area during the entire period of study. In accordance with the purpose of the study, our classification is based on such qualitative criteria as the area of distribution, the cause of the error and the role of the error in disrupting communication, and such quantitative criteria as typicality, frequency and stability.

As one of the main reasons for classifying errors, many researchers mention different types of interference. So, R.N. Razumovskaya believes that the bulk of errors in the study of a foreign language falls into two categories: a) errors arising on the basis of analogy with the native language; b) errors arising on the basis of analogy with the already assimilated phenomena of a foreign language [8].

Conclusion

Summing up the consideration of the concept of "linguistic error", it is necessary to differentiate the linguistic and psychological understanding of the error. The first is manifested and fixed by the recipient as a deviation from the linguistic system-structural norm or the norm of the generally accepted use of these linguistic units in speech, which is perceived as a fact of incorrectness and is of a static nature. Such an approach to errors makes it quite easy to register them when observing the speech of foreign language learners. According to our ideas, the psycholinguistic causes of errors in the speech of students are among the most significant.

Literature:

1. Rogoznaya N. N. Linguistic atlas of violations in the Russian speech of foreigners. Irkutsk: Irkutsk Regional Printing House No. 1, 2001. 332 p.
2. Explanatory dictionary of the Russian language by S. I. Ozhegova [Electronic resource]. URL: <http://slovarozhegova.ru/word>. (date of access: 01/20/2017).
3. Kazaritskaya T.A. Sources of errors in the written speech of students of a language university and ways to prevent them. // Sat. scientific them. M. Torez. - 1979. Issue. 157. - p. 120-126.
4. Dachkova-Stoyanova L.P. Norm, correctness and error in language teaching. (Linguistic analysis on the material of English and Bulgarian languages), 1991.
5. Akhmanova O.S. Dictionary of linguistic terms. - M.: Soviet Encyclopedia. 1966. - 605s.
6. Zimnyaya I.A. Psychological aspects of teaching speaking in a foreign language. // Handbook for secondary school teachers. - M.: Enlightenment., 1978. - 159p.
7. Ozhegov S.I. Dictionary of the Russian language. - M.: Russian language. Edition 23. - p.917.
8. Rakhmanov I.V. Some issues of teaching oral speech in a language university. //IYAVSH., 1966. Issue Z. -p.3-13.

Сагидуллаева Кызжибек Жаксылыковна

POPULAR ONLINE SERVICES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Recently, the issue of using information technology in school has become particularly relevant. Various topics related to the use of new technical means, new elements of forms and methods of teaching, a new approach to the learning process are discussed, in particular, to achieve the main goal of teaching foreign languages - the formation and development of the communicative culture of schoolchildren, teaching practical mastery of a foreign language.

The task of the teacher is to create conditions for practical language acquisition for each language learner and to choose such teaching methods that would allow everyone to show their own activity, their creativity, in order to activate their cognitive when studying a foreign language course.

Use of modern technologies (training in cooperation, project methodology, use of new information technologies, use of Internet resources) promotes the development of a personality-oriented approach to learning, which contributes to the individualization and differentiation of learning depending on the abilities of children, methods of their level of learning, their inclinations.

The main component of the content of the subject "foreign language" is the methods of activity - teaching various types of speech activity: speaking, listening, reading, writing. Auditory motor skills are at the center of the formation of skills in any kind of speech activity, so the priority in teaching foreign languages belongs to oral exercises. Only live communication can teach the rules of speech activity, any computer program, no matter how interactive they are, can only provide a project with "quasi-communication"[1,45]. The predominant exception is automated online services, through which you can enter into a dialogue with a real partner - a native speaker.

The use of Internet opportunities and resources in teaching contributes to:

- a) integration of network materials into the training program;
- b) development of the possibilities of independent search for information within the scope of the project;
- c) The development of independent study, which covers gaps in knowledge;
- d) the development of independent preparation for the exam;
- e) the development of distance systematic study of the material through a discussion conducted by the teacher[2,63].

For the full use of the various Internet network, its operational capabilities and certain resources, it is necessary to take into account the technical equipment of the computer and the ability to access the Internet, which will allow you to actively work on the language.

The Internet offers a unique opportunity to adapt or use oral discussion, received emails from project partners, or to hold a discussion, discussion on this or that problematic information obtained from Internet resources, to conduct a linguistic analysis of certain messages, oral or written statements of native speakers that contain various phraseological units, realities, idioms, proverbs, sayings, neologisms reflecting the peculiarities of language in the culture of the people; to use the artistic works of authors from the country of the language being studied, obtained in virtual libraries; to use the material of electronic grammatical reference books, exercises offered in them, as well as to use lexical reference books, dictionaries, reference books of a country-specific nature. However, these examples do not exhaust the use of Internet resources. Thus, the information resources of the Internet used in the lessons help to effectively solve the following didactic tasks:

a) formation of reading skills and abilities, applied network materials of varying degrees of complexity;

b) improvement of listening skills based on authentic audio texts of the Internet;

c) improving the ability of monological and dialogical utterance on the basis of problematic discussion of network materials;

d) improving the ability of writing, individually or in writing to compose answers to partners, participating in the preparation of essays, essays;

e) replenishment of one's vocabulary, both active and passive, with the vocabulary of a modern foreign language reflecting a certain stage in the development of culture, people, social and political structure of society;

f) familiarity with cultural knowledge, including speech etiquette, peculiarities of speech behavior of various peoples in the conditions of communication, peculiarities of culture and traditions of the country of the studied language;

g) formation of stable motivation of foreign language activity of students in the classroom on the basis of systematic use of "live" materials, discussion of not only questions to the texts of the textbook, but also "hot" problems of interest to students[3,113].

The importance of information on the Internet is that you can always use the latest information or select a certain digest on this issue.

There are a large number of websites that unite schools from different parts of the world in order to create Internet projects. You can take part in projects on the websites www.kidlink.org , www.epals.com . On the website www.kidlink.org the projects "Who Am I?", "Eco Life" are very interesting,

«E-Cards». Many students like the project "I describe me, You draw me", during which a student describes himself, his appearance, and a partner from another country draws him. The same website offers an annual project- game "Landmark Game". Teams from different countries guess a world landmark, and other teams guess based on hints sent to them by email. However, the most fascinating and interesting project is the project "Holidays and Festivals Around the World" on the website www.epals.com . The main objectives of this project are to study the traditions and customs of different countries of the world and exchange this information with their partners from other countries. Within the framework of the project, students exchange emails with stories about themselves, about their school life and stories about the traditions and customs of their country.

The participation of students in video conferences, online chats in which users from different countries of the world take part (usually such conversations are conducted in a foreign language) is an additional very interesting and useful opportunity for new contacts and real speech practice. During such discussions, there is not only an exchange of information, but also an acquaintance with elements of another culture.

Speaking about certain possibilities of the Internet in teaching a foreign language, we can single out those that are the most effective: Electronic correspondence (e-mail, social networks) with native-speaking peers helps to get acquainted with modern live speech, dialogues, relevant

information that reflects the opportunity to learn, get acquainted with another culture, the priority is to get knowledge from the "first hands");

Participation in international telecommunication projects (improving the level of language skills, developing horizons, obtaining special knowledge that can be used to implement specific skills);

Participation in text and voice chats. Participation in telecommunication Olympiads, tests, competitions (objective assessment of knowledge, self-affirmation, preparation for exams, participation in various types of competitions and Olympiads). With this kind of work, there is a lack of a negative psychological moment in most students, a sense of fear that often occurs in real situations. The opportunity to publish the results of creative works for free, increased motivation, the possibility of self-affirmation.

Teachers are offered an abundance of language and country studies material, detailed descriptions of the latest teaching technologies, the opportunity to constantly improve their language skills, contact the authors of authentic educational complexes, exchange experience with foreign and Russian colleagues.

Using ICT and Internet resources in the lesson allows you to more fully implement a number of methodological, didactic, educational and psychological principles[4,32].

The use of computer educational programs in English lessons increases the effectiveness of communicative tasks, develops various types of language activity of students, forms a stable motivation for students to study in a foreign language in the classroom, provides stable positive results and makes it possible to teach in various classes: general education, lyceum, with in-depth study of English - and get a good result.

LinguaLeo website is a popular online system for learning a foreign language. The site's character is Leo the lion cub, who gives you tasks, and when you complete them, you earn meatballs for him. This site is not only for children, but also for adults.

The main idea of the site is to "walk" through the jungle and sign up for professional courses. The site helps with daily language training: it is useful, interesting and accessible (you can train words on your tablet on the way to work or for breakfast). Advantages of this site:

- convenient and easy registration on the site;
- simple and intuitive use;
- nice design;
- interesting tasks of different types;
- the opportunity to take training courses;
- user rating system;

The ability to study both on a computer and on mobile devices.

To work with this site, you need:

Registration in LinguaLeo.

We type the following search query in Yandex: "Lingua leo or (LinguaLeo)" and go to the site LinguaLeo.ru We register on the server by specifying our e-mail and password.

This site can be used in extracurricular work in English. Positive results, the quality of education increases, children have an interest in the subject and in its in-depth training.

Duolingo website is a free online platform for language learning and crowdsourcing translations.

The main idea of the site is the proposed lessons and dictation, but, unfortunately, less time is given to conversational skills. The site also has a game skills tree, with which users get promoted, and a dictionary section where you can practice words that you have already learned. Users can get "experience points" (coins or points) while learning a foreign language, for example, after completing a certain lesson. Skills are considered learned only when the user completes all related lessons. A user can earn up to 10 points in one lesson. In Duolingo there is a training session for a while. For each correct answer, an experience point and an additional 7 or 10 seconds are assigned (depending on the length of the question). During the course, the user can learn up to 2000 new words.

This online platform uses an educational approach based on the analysis of a large amount of statistical data. At each stage, the system remembers what problems caused user difficulties and what mistakes were made. Then it collects this data and uses it for machine learning. Individual classes are formed in this way.

Students are placed at a specific level in the program that corresponds to their initial knowledge of this language. The user's level is displayed as a number on a medallion that contains an image of the flag of the country corresponding to that language. The levels of all the languages studied are open and shown to other users next to their names. To advance to the next level, the user must earn enough points by progressing in Duolingo lessons or translating these documents. In the latter case, points are awarded based on the rate for each word, and the rate increases as the translator's level (level of translation) in that language increases. Lessons usually contain 14-20 questions or suggestions and last from 4 to 7 minutes. Each completed lesson gives 10 experience points. To advance to the next level, you need to earn a certain number of points, and the number of points on the level increases with each level. There are at least 25 levels for each language.

Since the purpose of Duolingo is to facilitate language learning, each topic (usually containing 1 to 10 nested lessons) has a "strength score" corresponding to the computer's assessment of how well certain words or constructions are still in user memory. After a while, the strength indicators disappear, which indicates the need to update, re-study this lesson or "consolidate weak skills". "Translating articles from the real world", however, also fixes words, since the program tracks all the words that the user encounters when using the "immersion" option when translating these documents from the Internet.

After completing the entire skill tree, the user can continue to consolidate skills, view word cards and practice the language using translations.

Duolingo simulates the structure of video games in several ways to attract users. There is a reward system in which users receive "bullion", in-game currency that can be spent on features such as character customization or bonus levels (both features are only available in the mobile app). There are public rankings where people can compete with their friends or see how they compare to the rest of the world. The level system that Duolingo uses is XP (Experience Points), a numerical system that represents the user's skill level. Duolingo badges represent achievements that can be achieved by completing specific tasks.

All language learning features in Duolingo are free, but it uses periodic advertising in its mobile apps and web browsers, which users can delete for a monthly fee.

The training does not stop and requires the teacher to know the latest technologies and their practical application. These are lessons that use technical tutorials, such as multimedia lessons, electronic games, interactive whiteboards, projectors and much more.

The motivation of students at all levels of education is directly related to the game. The game is the main occupation and knowledge of reality for the student. Of particular interest to students are new games, the so-called online flash games. The modern generation is closely connected with the latest Internet technologies, and therefore the teacher of the XXI century should fully master them.

To date, there are a large number of different games. Let's look at some of them:

Phonetic games.

Short vowels.

Students are asked to find "picture-word" pairs. Matched pairs are voiced, which allows you to develop listening skills, attention and reaction in the lesson. Promotes easy assimilation of the material through the use of all channels of obtaining knowledge: "I see, I hear, I try, I pronounce."

Name the picture: choose words with long vowels. Link: http://www.sadlier-oxford.com/phonics/grade2_3/name_pict/name_pic2.htm

The player is asked to choose a word with a long vowel from three options. The convenience of this game lies in the fact that correct and incorrect answers are immediately fixed.

World West Phonics.

The game will provide a test of students' knowledge of reading some phrases. They are invited to finish the word. You can choose different levels: medium, difficult and high difficulty. If

the ending is chosen incorrectly, then lightning strikes the heroine or it starts raining. In this case, the player is invited to correct his mistake. The game is voiced.

Spell-check.

Online flash spelling checker game. It is good to use this game during the working out of the studied material.

Grammar games.

-Can/can't.

For better performance, students should be put at computers. They are invited to look at the pictures and write one of the words CAN/CAN'T.

The convenience of this game lies in the fact that you can move to the next picture only after the correct introduction of the answer. If the answer is given incorrectly, then the possibility of correction is offered.

Lexical games.

Post letter.

This online flash game can be used to activate previously studied quantitative numerals. In order to repeat and prepare for the study of the next section. Students listen to an announcer who pronounces a numeral and throw a letter under the right door.

Good friend.

This game is a competition between teams. One of the participants is selected, who approaches the interactive whiteboard and selects the answer options. The one who does the work faster wins. One of the opposing team members leaves the audience, and the other responds. All other students must remain silent, otherwise the score will not be counted. Such a game can also be part of the competition. It is necessary to print out the award certificates with the names of all participants in advance. The winners receive an excellent grade, but all participants receive letters of thanks from Clifford for their efforts.

It is impossible to cover the entire spectrum of Internet gaming technologies in the classroom, it is possible to promote gaming technologies only on the advice / advertising of a teacher, introducing students to websites with useful Internet resources, which will improve their English skills not only in the classroom, but also at home.

The use of online services in the classroom and outside of school is an effective factor in the development of students' motivation. Students are given the opportunity to apply their knowledge and skills in new conditions. The Internet makes education and self-education fascinating and attractive for all participants of the educational process.

References

1. Подопригорова, Л.А. Использование интернета в обучении иностранному языку/ Л.А. Подопригорова// Иностранные языки в школе. [Текст]– 2003. - № 5. – с.23.
2. Полат, Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования/ Е.С. Полат. [Текст]– М. : Academia, 2005. – 270с.
3. Селевко, Г.К. Педагогические технологии на основе информационно-коммуникационных средств/ Г.К.Селевко. [Текст] - М.: НИИ школьных технологий. - 2005. С.112.
4. Сердюк Е.В. Использование Веб-квест технологии при обучении письменной речи на старшей ступени обучения в школах с углубленным изучением иностранного языка. [Текст] : сборник материалов 2й межрегиональной научно-практической конференции. - Сыктывкар, 2010. - С.40-42

Sagymbayeva Zhansaya, Syrlibayeva Gulsana
Scientific supervisor: Akmaral Orazova

METHODOLOGICAL FEATURES OF THE FORMATION OF SPEAKING SKILLS OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN IN FOREIGN LANGUAGE LESSONS, THROUGH THE COMMUNICATIVE METHOD OF TEACHING

Annotation

This article is devoted to the developing of the skills, which form the basics of teaching and learning a foreign language. If students will be able to use all four skills, they will help them to communicate in a foreign language freely. Such simple communication relieves psychological fear and tension, students gradually begin to express their thoughts competently and clearly by speaking.

Key words: Communicative method, skills, speech, vocabulary, training, habitual articulation.

Аннотация

Данная статья посвящена развитию навыков, которые формируют основы преподавания и изучения иностранного языка. Если учащиеся смогут использовать все четыре навыка, они помогут им свободно общаться на иностранном языке. Такое простое общение снимает психологический страх и напряжение, студенты постепенно начинают грамотно и четко выражать свои мысли в устной речи.

Ключевые слова: коммуникативный метод, навыки, речь, словарный запас, тренировка, привычная артикуляция.

Аннотация

Бұл мақала шет тілін оқыту мен оқытудың негізін құрайтын дағдыларды дамытуға арналған. Егер студенттер барлық төрт дағдыны қолдана алса, олар шет тілінде еркін сөйлесуге көмектеседі. Мұндай қарапайым қарым-қатынас психологиялық қорқыныш пен шиеленісті жеңілдетеді, студенттер біртіндеп ауызша сөйлеуде өз ойларын сауатты және нақты білдіре бастайды.

Түйінді сөздер: коммуникативтік әдіс, дағдылар, сөйлеу, сөздік қоры, жаттығу, үйреншікті артикуляция.

The formation of phonetic skill is the restructuring of habitual articulation based on the establishment of similarities and differences in the pronunciation of sounds in the native and foreign languages, the formation of phonemic hearing, mastering the technique of pronouncing foreign sounds in a word, phrase, sentence in the speech stream, in the process of speaking and reading.

Mastering foreign language intonation is the formation of auditory skills of perception of intonation pattern and its adequate reproduction in the process of speaking and reading [1, 7].

Teaching the pronunciation side of the speech of younger schoolchildren is mastering the basic articulation base and intonation design of speech: stress in a word and phrase, melody within the framework of the studied material. Schoolchildren are more receptive to learning a foreign language, their speech ability is still in the stage of intensive development, speech mechanisms are mobile, "easier" to adapt to a foreign language than at a later age. Despite this, there are difficulties in mastering foreign pronunciation under the influence of the native language, which determines the perception and reproduction of foreign words.

The main task at the middle stage of training is to set the correct pronunciation, special attention should be paid to phonetic charging.

At the middle stage, two types of exercises are usually used: exercises for active listening and recognition of sounds, longitude and brevity (after hearing the desired sound in a word, children clap their hands or raise their hand, and so on); exercises for reproduction (at the middle stage, students repeat words, phrases and speech structures behind the teacher or speaker; on the lesson can be choral pronunciation and individual) [2, 54].

From the first moments of learning, attention is paid to the correct pronunciation of sounds, stress, rhythm, pauses and intonation.

Speaking about the sequence of children's acquaintance with sounds, it should be noted that it is determined by speech needs, and sometimes the most difficult sounds and sound combinations have to be studied at the very first lessons. For example, in the third or fourth English lessons, children encounter a phrase such as "This is a ..." and its interrogative form "Is this a at the middle stage, sound-letter correspondences are also established.

If the training is on an oral basis, it does not interfere with learning the alphabet. The sequence of choosing letters for familiarization is important here. Taking into account that students do not read at the first lessons, the main thing for them is to learn to recognize consonants that make up an unchangeable "framework" of words. Since children know few words, it is absolutely justified to start learning the alphabet with letters that are more often found in the studied words.

There should be several accents in teaching English in secondary school, and one of them is vocabulary building.

Mastering a new vocabulary consists of the following stages: familiarization (introduction, explanation); primary fixation in use; inclusion of lexical units in speech activity. Taking into account the development of modern technologies, the greatest efficiency can be achieved in the case of using the computer's capabilities at all these stages of vocabulary training.

The selection of vocabulary depends on the level of proficiency in a foreign language, age characteristics, speech situations. It is necessary to make an amendment to the peculiarities of the intercultural plan. Trainees should receive the necessary information, and with it a stock of words reflecting the European experience of communication.

The methodology of vocabulary teaching includes the necessary explanations, memos and instructions on the use of printed dictionaries, the form of maintaining individual dictionaries and cards with new vocabulary, on ways to reorganize and systematize the studied vocabulary. This is knowledge and skills that allow a student to work on vocabulary independently and regardless of external conditions [3, 83].

Most teachers support students' dictionaries with three columns: foreign word, transcription and translation. The middle one is usually empty. It is more competent to replace the transcription column with a column with synonyms, antonyms, phrases and sentences with the studied words, since: transcription needs to be able to read, and it is not necessary for students to write it; the use of words causes the greatest interest and complexity for students.

When studying vocabulary in high school, you can come up with associative schemes on various topics or situations and select words for them, draw pictures (a room with furniture, a person in a specific situation) and sign with words all the details that can be highlighted, named, and so on.

It is better to increase the active vocabulary not by mechanically introducing new vocabulary, but by creatively applying what has already been studied in new contexts. The formation of an extensive and stable semantic field increases the imagery of speech and its motivation, in this case the student has something to say [4, 82].

When teaching vocabulary at the middle stage, it is necessary to include more different games. This allows you to introduce and practice new lexical units in an exciting way.

Much attention in teaching vocabulary should be paid to games with cards for oral recognition - listening and oral reproduction - speaking. It is important to provide children with a sufficient amount of listening practice before proceeding to the reproduction of the studied lexical units.

The formation of a lexical skill is the correlation of a specific lexical unit with other lexical units in a lexical group, mastering the skills of choosing and using vocabulary, semantic perception of a lexical unit in the text. At the middle stage of learning, children perceive, memorize and reproduce ready-made lexical constructions well, especially if they rhyme or are introduced to music, rhythm.

Another type of activity is visibility. It is effective in studying vocabulary related to verbs of movement, that is, children depict with gestures, facial expressions or actions what they are talking about. There is no doubt that with the help of motor exercises, you can work out any other lexical topic. Vocabulary is remembered best when the meanings of words are demonstrated visually, using pictures, drawings, toys, gestures, facial expressions or real objects. Visual aids serve to reveal the meaning of words, and to memorize them when used in appropriate contexts.

When teaching the vocabulary of the English language, when working out the words being studied, it is necessary to use drawing: tasks for coloring, circling by dots. Together with drawing, cutting and pasting are applicable.

To work out and consolidate lexical material at the middle stage of learning English, it is recommended to have a system of preparatory exercises: guessing (words, toys, pictures, guessing riddles); drawing, modeling, application, coloring and naming what is depicted, what children have drawn, painted, pasted or blinded; physical training (naming actions, performing certain tasks). actions and commands); a game for attention / understanding (the teacher calls a lexical unit and shows a toy or a picture; children repeat in chorus only those words that are in the picture); the choice of words / pictures (from a certain number) by topic or by situation; the game "lotto" with pictures / dominoes; repetition of words on the principle of "snowball" and many others.

The formation of speech grammatical skills should be carried out in stages, taking into account the conditions for the functioning of grammatical structures in speech. There are three main stages of the formation of grammatical skill in productive speech: familiarization and primary consolidation, training, application [1, 9].

The purpose of familiarization and primary consolidation of grammatical material is to create an indicative basis for grammatical action for subsequent skill formation in various communication situations. At this stage, it is necessary to reveal the meaning, formation and use of the grammatical structure, to ensure control of its understanding by students and primary consolidation.

Familiarization with new grammatical material for productive assimilation is carried out in educational and speech situations presented orally or in reading, under the guidance of a teacher.

The transition from skills to skills is provided by exercises in which the activated grammatical phenomenon must be used without a language prompt in accordance with the speech circumstances.

When teaching foreign languages, there is an active and passive minimum of material. Active material involves working out for use in productive types of speech activity, and passive material serves only for recognition when reading and listening. The selection of active grammatical material is based on the principle of the prevalence of its use in oral and written speech, as well as the principle of exemplary; many grammatical phenomena necessary for speech are assimilated as separate word forms [5, 16].

To know grammar means to know the form, meaning, usage, speech function of a grammatical phenomenon.

According to A. S. Larkina, the method of formation of grammatical speech skill presupposes the principle of two-prongedness, in which learning is organized in such a way that in the process of teaching grammar, not only direct goals realized by younger schoolchildren are set and solved, but also indirect, not realized goals related to the teacher's plan and determining the content, volume and different-level working out the grammatical structures of the studied language. Two-pronged learning expands the limits of intelligence and memory of younger schoolchildren and gives the teacher the opportunity to successfully manage their involuntary attention and memory. This allows students to assimilate large volumes of grammatical material. The sphere of the subconscious is activated through the use of a polysensory environment that creates a positive emotional atmosphere of learning. A two-pronged approach is carried out through the removal of

psychological barriers, which can be done in a role-playing game, in counting, riddles, which are a motivational stimulus for the needs of younger schoolchildren [6, 4].

One of the more important principles of grammar teaching is the alternation of synthesis and analysis when working with grammatical material. When teaching younger schoolchildren a foreign language, multiple step-by-step alternation of synthetic and analytical activities is carried out.

Thus, at the middle stage of teaching English to younger schoolchildren, it is necessary to lay the foundation for good pronunciation, assuming correct intonation, pausing, knowledge of the peculiarities of the stress of words in a sentence, as well as correct articulation.

Lexical skills are formed in compliance with the order and conditions of presentation of conceptual and training material, in accordance with the operational composition of the lexical skill, ensuring repeated repetition of lexical material by each student and increasing the volume of training, the use of different types of visibility, the implementation of subject actions with lexical units, modern control and correction when performing written lexical exercises. The formation of speech grammatical skill is the development of the skill of relatively accurate reproduction of the studied phenomenon in speech situations typical for its functioning and the development of flexibility due to varying communication conditions.

Intensive methodology is characterized by intense study of a foreign language. His main task is to teach easy and fast communication. First of all, you are taught to talk, and only then to write, this method teaches you to express your thoughts correctly so that the interlocutor can understand you. Emancipation is the main requirement of this method for students.

The traditional method is used in higher educational institutions and schools for the study of foreign languages. The study of grammatical rules, their application in sentences, various constructions, and then fixing: you have to do a lot of exercises on the same rule. The main place in the lexical translation method is occupied by translation from Russian into a foreign language. This leads to the fact that the student, speaking a foreign language, thinks in Russian, instinctively translating all the words in his mind. The traditional method allows you to learn grammar well, learn to read, write, and have a rich vocabulary.

How does the communicative one differ from these established methods? This is a synthesis of those two ways of learning. Despite this, the communicative method has its own innovations, its own features and advantages. This is the most popular method. According to his system, all foreign schools abroad are engaged. The main direction of this method is communication. Therefore, the presence of a representative of the language group, the language being studied, is mandatory at the lesson. In the classroom, students are allowed to apply their language skills in real life conditions. Thanks to such opportunities, students can freely express their thoughts in a foreign language using the appropriate grammatical rules.

The first step to mastering a language is memorizing words, expressions, and only then applying existing knowledge to their grammatical basis. In the process of learning, all language skills are developed. You will learn oral and written speech, you will be able to translate foreign texts by ear and read well. Students learn to speak easily and fluently, and most importantly without mistakes.

During classes, students, and especially teachers, do not speak their native language. All explanations occur with the help of familiar phrases and lexical constructions, facial expressions, gestures, audio recordings, any visual material – videos, pictures, photographs are used to explain. An important point is that during the learning process, students are immersed in the culture, geography, history of the country whose language they are studying. Reading the press of this country, watching its television, listening to its music, students are very interested in learning the language.

Another important point of the communicative method is the work of schoolchildren in pairs. The teacher creates all kinds of situations so that students can try themselves in real communication. This type of work allows students to independently correct each other, find mistakes in their speech and in the speech of their interlocutor. By discussing various topics and questions in groups,

students can help their colleagues to express their thoughts correctly, build a sentence so that it is most understandable.

Role-playing and dramatization are considered an integral part of learning. This is very effective, especially at the first stage of language learning. All sorts of interesting situations are played out between students, from which it is necessary to find a competent way out. Various performances, small performances, fairy tales are played out, everyday life situations are played out, the main task of these games is to develop a speaking speech. The plots can be the simplest – a trip to the store, a trip on an excursion, acquaintance. Participants must get out of any difficult situation using the vocabulary of a foreign language only. A problematic situation may be as follows: you are lost in an unfamiliar city and are trying to figure out how to get to a hotel whose address you have forgotten or lost.

At the second stage of learning a foreign language, dramatization is replaced by a more complicated kind of game, intelligence is already connected here. This is a team in the likeness of the well-known "Brain Ring". Such trainings allow students to improve their horizons regarding the country whose language is being studied, as well as to check the general level of knowledge, ingenuity, erudition, logic. The important point here is the competition itself, the desire to win. This makes the participants think faster, and in a foreign language.

The communicative technique also practices discussion games. The essence of these games is to discuss and analyze current topics of concern to students. Each student expresses his point of view on a particular issue. The teacher guides the students, develops the topic, asks leading questions, expresses his opinion. The topics of discussion are very diverse, favorite movies, music, environmental problems and unemployment, attitudes to marriage and divorce, etc. can be discussed.

These discussions require a relaxed atmosphere and help younger students to communicate in a foreign language without excitement. Such simple communication relieves psychological fear and tension, students gradually begin to express their thoughts competently and clearly.

These are the main features of the most popular communicative system of teaching foreign languages. This technique has become popular due to its effectiveness. You don't need to memorize the rules and language formulas, you just need to relax and learn to communicate in a foreign language. The communicative method creates all the conditions for this.

References

1. Gabeeva K.A. Some questions of teaching monologue speech at the final stage of primary school (grades 8-9). – Foreign languages at school. – 2013. - No.7.
2. Galskova, N. D. Modern methods of teaching foreign languages: a teacher's manual [text] / N. D. Galskova. - M.: ARKTI, 2003. - 192 p. - ISBN: 5-89415-290-9. - p. 141.
3. Vartanov A.B. From teaching foreign languages to teaching foreign languages and cultures. // Foreign languages at school. - 2003. - No. 2. - pp. 21-25
4. Geikhman L.K. Interactive approach to the formation of communicative competence // Teaching foreign languages as a means of intercultural communication and professional activity. Inter-university collection of scientific works. - Perm, 2003.- pp. 17-22
5. Vitlin J.L. Skills and abilities in psychology and methods of teaching foreign languages. // Foreign languages at school, 2005. No. 1 p. 16-18
6. Bim I.L., Biboletova M.Z., Shchepilova A.V., Kopylova V.V. Foreign language in the system of school philological education (concept). / Foreign Languages at School.-2009.-No.1.-p.4

Сайрекенова Н.Н.
(5B011900 «Шетел тілі: екі шетел тілі»
білім бағдарламасының 4 курс студенті,
Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті,
Ақтөбе, Қазақстан)

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ОҚЫТУ ПРИНЦІПТЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚОҒАМДАҒЫ АЛАР МАҢЫЗЫ

«Егер менен педагогикалық тәжірибеңізге бір сөзбен анықтама беріңізші деп сұраса,
былай дер едім: адамға мүмкіндігінше көбірек талап қойыңыз, адамды мүмкіндігінше
көбірек сыйлаңыз.»

- Антон Макаренко

Қазақстанның халықаралық білім кеңістігіне кезең-кезеңімен интеграциялануы жүзеге асырылуда, бұл өз кезегінде жоғары білім беру жүйесін реформалаудың негізгі бағыттарын нақтылауды талап етеді. Технологиялар тез өзгеріп жатқан заманда оның басты ұстанымы – «өмір бойы білім алу, сапалы кәсіби және ғылыми дайындық, өз бетінше ізденуге және өзін-өзі жетілдіруге қабілетті болу». Қазақстан Республикасындағы білім беру 2011-2020 жж

Білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламасының негізгі мақсаты – білім берудің, экономиканың бәсекеге қабілеттілігін арттыру тұрақты даму үшін сапалы білім береді

адами капиталды дамыту. Жоғары педагогикалық білім берудің қазіргі кезеңіндегі ең маңыздысы болып табылады. Мәселе оның бәсекеге қабілеттілігі мен еңбек нарығындағы пайдаланушылардың болуы маман болуға тәрбиелеу. Бұл жоғары білімәлемдік білім кеңістігінің оқу орындарында білім деңгейін көтеру, тәжірибе жинақтау арқылы ғана мүмкін болатыны белгілі. Бұл еліміздегі жоғары оқу орындарының бағдарламалары белгілі

халықаралық талаптарға сәйкес дәреже, жоғары білім мемлекеттік білім берудің кредиттік жүйесі әзірленуде. Қазіргі білім беру мақсаттарының негізгі таңдауы күзiреттiлiктерiн қалыптастыруға бағытталған. Осы негiзде жоғары университеттегi бiлiм берудегi болашақ мұғалiмдердiң кәсiби оқытушылары педагогикалық пәндердi оқытудағы құзыреттiлiктер

қалыптастыру – бүгiнгi күннiң басты талабы.

Қазiргi даму проблемаларының шиеленiсуi, адам тарих мәселесi қоғамдық шығармашылықтың пәнi ретiнде осы үдерiстегi бiлiм берудiң басымдылығы мен өлшемдiлiгi түсiну педагогиканы басым ғылымдардың бiрiне айналдырды отыр. Ғылыми-практикалық бiлiмнiң ақиқаты және қазiргi даму жағдайы педагогиканың нысаны мен пәнi де кеңейiп келедi.

Ғылым – күрделi динамикалық жүйе логикалық және когнитивтiк қасиеттер орын аладышығарылады. Ғылымсыз әлеуметтiк-экономикалық прогресс мүмкiн емес. Қазiргi Қазақстанның бiлiм беру және даму кезеңiнде ғылымның өзара берiк тәуелдiлiгi оның тиiмдiлiгi мен бәсекеге қабiлеттiлiгiнде әлеуетiн арттыру, экономикалық күштердiң қозғаушы күшi болып табылады.

Бiз ғылымның не екенiн анықтауымыз керек.Ғылым – табиғаттың, қоғамның иесi, ойлайтын жан адамның мәнi, тезисi, ерекшелiктерi мен дамуы процестер жұмысындағы бiлiм жүйесi болып табылады. Дәл солай ғылым объективтi процесс және осы процестердi бiлу, ойлауэр түрлi формада және әрекетке сәйкес қолдану туралы. Бұл ғылым түсiнiгi де объектiнiң қолданылуына негiзделген (табиғат, қоғам, адам) және оның тереңдiгi мен тәжiрибесiолдану жағынан да."Ғылым" ұғымы бiрнеше негiзгi мағынаға ие.

Ең алдымен-табиғат, қоғам және қоршаған орта туралы жаңа бiлiм жүйелеуге бағытталған адам қызметiнiң салаларында бiзге түсiнiктi бiлiм. Екiншi мағынада-ғылым, бұл әрекеттiң нәтижесi - алынған ғылыми бiлiм жүйесi ретiнде қарастырылады. Үшiншi-ғылым,

қоғамдық сананың бір түрі, әлеуметтік институт. Соңғы ғылыми ұйымдар және ғылыми қоғам мүшелері ғылыми ақпарат, сондай-ақ бір-бірімен байланыс алыңыз, ғылымның нормалары мен құндылықтары және т. б.

Ғылым тұжырымдамасы мен ғылыми зерттеу тұжырымдамасы арасындағы байланыс қандай? Жалпы, бұл білім мен таным арасындағы байланыс. Таным-бұл білімді құру процесі (білім құру, құру процесі). Бұл тұрғыда ғылым және ғылыми зерттеу оны құру процесі, және осы екі санатты дұрыс қарастыра білу керек. Мұнда біз екі бөлек аймақ туралы айтып отырмыз, олардың бірі қызмет көрсету сапасымен, ал екіншісі бұл жүйенің пайдалы нәтижесі болып табылады.

Бүгінгі таңда педагогика басқа ғылымдармен кең ауқымды жеке ғылым болып табылады. Өнімдегі өзара байланысты және бөлінген процестер: философия, психология, әлеуметтану, физиология, математика, саясаттану, экономика. Ол оқу-тәрбие саласындағы ғылыми қызметкер құбылыстарды, құбылыстар арасындағы байланысты көрсетеді

Екінші бағыттың элементтері педагогиканы қолданбалы ғылым деп атайды. Ғылымның басқа салаларынан жинақтаған білімін анықтау білім және тәрбие саласындағы халықаралық салалар шешімге бейімделудің жақсарғанын көрсетеді. Бұл педагогика педагогикалық тәжірибе тұрғысынан оны қолдау мен қайта қараудың бірыңғай іргелі негізі қамтамасыз ете алмайды.

Үшінші бағыт концепциясының таңдаулы ғалымы В.В.Краевскийдің пікірінше, педагогика жеке ғылым Саланың өзіндік зерттеу объектісі мен пәні бар деп қарастыру керек. Педагогиканың негізгі мәселесі – жеке тұлғадамыту, олардың арасындағы тұрақты байланыстарды зерттеу және соған негізделген оқу-тәрбие жұмыстары теориялық және әдістемелік мәселелерді шешу, яғни арнайы тәрбие теориясы және құрылған процестің сипаты әдістерін анықтайды.

Педагогиканы оқыту әдістемесі педагогиканың оқу пәні ретінде қалыптасуынан басталады. Педагогиканы оқытудың бастапқы кезеңінен-ақ тәжірибе жинақталады, ол қорытындыланады және жүйеленеді. Соның негізінде жеке ережелер мен принциптер, әдістемелік нұсқаулар жасалады. Сонымен бірге зерттеулер жүргізіліп, оның деңгейі мен сипаты, әдістемелік негіздемесі және құралдары педагогиканың даму деңгейімен анықталады. Педагогиканы оқыту әдістемесі – бұл теория және практика, педагогиканы оқыту, оқыту ретінде мұғалім мен оқушының мазмұны, формасы мен әрекет бірлігі ретінде беріледі. Педагогиканы оқыту оқыту әдістерінің заңдылықтары мен принциптері болашақ мұғалімдердің формалары мен әдістері қалыптастыру мақсатын анықтайды.

Білім беру жүйесінің қандай түрі болса да, олар белгілі әдістемесіне негізделген. Әдістеме жан-жақты және нақты болуы тиіс. Әр тақырыптың мазмұны да әр түрлі болу арқылы оқушылардың бәсекеге түсуі оңай болады. Білім беру саласы ғалымдардың алдында тұрған негізгі міндеттердің бірі – оқыту әдістерін үнемі жетілдіріп отыру. Жаңашыл мұғалімдер дәрістер, семинарлар, шеберлік сабақтары, конференциялар, іскерлік ойындар сияқты әдістерді дәстүрге енгізді.

«Педагогиканы оқыту әдістемесі» пәнін оқытудың мақсаты.

оқушылардың жалпы білім беру, интеллектуалдық дамуы, кәсіби дамуы болып табылады. Бұл пәннің әдістемесіндегі мақсаттарды жүзеге асыруға жаттықтыру қағидалардың әлеуетін пайдалану қажет. Бұл педагогикалық пән мазмұны, мұғалімнің іс-әрекеті – оқыту, оқушының белсенділігі – оқумен тығыз байланысты. Жақсы параллельді оқыту мұғалімнің ұстанымдары пәннің ерекшелігіне байланысты оқытудың формасын, әдістерін, тәсілдерін, құралдарын таңдау бағдарлайды. Бұл жағдайда оқытудың әрбір принципі

мұғалімнің әдістемелік ойлауына қатысты дидактикалық «Жолбасшыға» айналады.

Білім берудің ізгіліктік негізі, оның тұлғаға бағдарлық тұрғысы жоғары мектеп оқытушысының кәсіби-әдістемелік мәдениетінің рәлін өзектейді. Осымен байланысты тұлғаның әдістемелік мәдениеті жоғары білім беруді жетілдіруде, оны күннен күнге өсіп отырған қазіргі талаптарға сәйкестендіруде басты орын алуда. Студенттің әдістемелік

мәдениетін педагогикалық пәндерді оқыту барысында қалыптастыруға қол жеткізу қазіргі жағдайдағы мамандандыруға, маманның өзінiң бүкіл еңбек жолында кәсіби әрекетінің инновациялығын қамтамасыз ететін оның әлеуметтік қажетті сапаларының бүкіл кешенін қалыптастыруға оңтайлы база бола алады.

Студенттер педагогикалық процесте мұғаліммен саналы түрде әрекеттеседі тұлғаға, мақсатты әрекетке ұмтылады. Бұл оқушылардың сыни тұрғыдан талдау, ойлау қабілеттерін дамыту шынайы шығармашылық ынтымақтастықты қамтамасыз ету келуі керек. Мұғалімдер мен студенттер осындай іс-әрекеттер барысында оқушыларға бағытталған, қарым-қатынасқа қанағаттанған және хабарланған ақпарат мақсатына сай толық тиісінше белсенді субъектілер ретінде жұмыс істеуі тиіс.

Қоғамның сұранысының өзгеруіне сәйкес білім берудің мақсаты да өзгеріп отырады. Білім берудің қандай да бір тұжырымдамалары шеңберінде оқытудың әртүрлі стилі қолданылады. Педагогқа оқытудың қалыпты стилін өзгерту оңайға түспейді. Бұл әр уақытта студентпен қарым-қатынас тәсілдері туралы кәзқарасты өзгерту деген сөз.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. [Философия образования для XX века. – М., Фил 1992.]
2. [Введение в философию образования. Гусинский Э.Н., Турчанинова Ю.И. –М.: Логос, 2001. -224 с.]
3. [Мұханбетжанова Ә.М., Білімді интеграциялау негізінде оқушыларда дүниенің ғылыми бейнесін қалыптастыру. Монография. - Алматы, 2000. – 248б.]
4. [Шварцман К.А. Философия и воспитание. –М., 1989.]
5. [Ставская Н.Р. Философские вопросы современной науки. – М.: Высшая школа, 1974, - 92с.]
6. [Котова И. Б., Шиянов Е.Н. Философские основания современной педагогики. Ростов н/Д, 1994.]
7. [Кун Т. Структура научных революций. – М.: Прогресс, 1975, - 300с.]
8. [Вернадский В.И.Философские мысли натуралиста. – М.: 1988.]
9. [Философия и методология науки. Для аспирантов и магистрантов // Под ред. К.Х.Рахматуллина и др. – Алматы, Қазақ университеті, 1999, - 403с.]
10. [Гершунский Б.С. Философия образования (статус, проблемы, перспективы), М. 1992.]

Сайрекенова Н.Н., Қабибулла А.Т., Есбоссын М.Қ., Қалабаева Ә.Б

(5В011900 «Шетел тілі: екі шетел тілі»

білім бағдарламасының 4 курс студенттері,

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті,

Ақтөбе, Қазақстан)

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТӘРБИЕЛІЛІГІН АРТТЫРУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ТӘРБИЕ ӘДІСТЕРІ

«Тәрбие әдісі-бұл жеке адамға тікелей және жанама түрде ықпал жасау».

И. С.Марьенко.

Тәрбие процесі соның ішінде тәрбие әдістері жалпы адамзаттың тіршілік, қоғамдық ұстаным және қарым-қатынастан туылған тәрбие әрекеттестік тәсілдерінің жиынтығы болып саналады. Тәрбие әдістерінің көмегімен адам қоғамдық ортаға сай , этикалық және этетикалық жағынан кеңінен тәжірибе алады. Тәрбие әдістері- бұл тәрбие көздеген мақсатқа жетудің жолдары, тәсілдері. Мектеп мұғалімінің тәрбие жұмысы сапасының болуы тәрбие әдістерін, жұмысты ұйымдастыру формаларына таңдай білуіне тығыз байланысты.

Сондықтан тәрбие әдісі ұғымына жеке тоқталып, бүгінгі педагогика ғылымында «Тәрбие әдісі» ұғымына берілген анықтамалар көптеп саналады. [Ғалым Т.Е. Конникованың анықтамасы бойынша – бұл педагогикалық жұмыстың тәсілдері мен жолдары арқылы тәрбие мақсатына жету. Ғалымдардың берген анықтамасында тәрбиешінің тәрбиелеу құралы тұрғысынан берілген. В.А. Слостенин «Тәрбие әдісі тәрбиешілері мен тәрбиеленушілердің іс әрекетінің өзара байланыс тәсілдері» десе, В.С.Кукушкиннің анықтамасы бойынша «тәрбие әдісі – педагог пен оқушының өзара дамуына, педагогтың жеке тұлға ретінде жетілуіне және оқушының тұлғалық қалыптасуына бағытталған екеуінің бірлескен әрекетін ұйымдастыру жолдары».]

Бүгінгі таңда мектеп тәжірибесінде қолданылып жүрген тәрбие әдістерінің біріңғай жүйесі қалыптасқан. Әдістердің алуан түрлілігі, оларды тиімді пайдалану және тұлғаға жасалған ықпалдың нәтижелі болуын қамтамасыз ету мақсатын көздеп, оларды топтастырады. Әрбір әдістің өзіне тән белгілері, ерекшелігі, міндеті, бір-бірімен байланысы да топтастыруды, жіктеуді қажет етеді.

[Педагогика оқулықтары мен ғылыми зерттеу еңбектерінде тәрбие әдістерін жіктеуге байланысты ортақ пікір жоқ. Дегенмен де қалыптасқан тәжірибе бойынша әдістерді негізінен 3 топқа жіктейміз.]

Г.И.Шукинаның «Педагогика» оқулығында (-М., 1977) тәрбие әдістерін:

1. Жеке адамның санасын қалыптастыру; Тұлғаның сезім мүшелер арқылы оның ақыл-ойы санасына ықпал ете отыра, оның өмірлік ұстанымын, көзқарасын, сенімін қалыптастыру.] Ол үшін жасөспірімдерге жағымды мінез-құлық нормалары мен ережелерін түсіндіру, адам, қоғам өмірінен тәжірибе, үлгі келтіре отырып олардың жан-жақты әрекеттерін ұйымдастыру керек. Бұл тәрбие әдістеріне негізінен әңгіме, әңгімелесу, лекция, пікірталас жатады. Олар мазмұны жағынан танымдық, саяси, этикалық, эстетикалық тақырыптарды қамтиды. Солардың ішінде ең көп қолданылатыны – этикалық әңгімелер.

Әңгімеде тақырыптың мақсаты айқын белгіленуі, мазмұны нақты фактілермен дәлелденуі, оқушылардың жас ерекшелігін ескеріп, қарапайым тілмен нақтылы өмірге қатысты мәселелер қозғалуы қажет.

Әңгімелесу сынып ұжымының өмірі мен оқушыларының мүддесіне сай тақырыптарды талдау, оған олардың белсене араласуын, қойылған мәселеге сын көзбен қарап нақтылы қорытындылар жасау қажеттілігінен туындайды.

Іс-әрекет адамдардың өзін қоршаған ортаға белсене қатысуына негізгі формасы. Бұл топтағы әдістерге талап қою, жаттықтыру, тәрбиелік жағдай туғызу, тапсырма беруді жатқызуға болады. Ал қоғамдық пікір-ұжымды қалыптастыруды оның жоғарғы сатысына тән қасиет. Бұл әдістің маңызы өмірдегі болып жатқан оқиғаларға дұрыс көзқарасты қалыптастыру, балалардың іс-әрекетін бағалау, жаман қылықтардан сақтандыруды мақсат етеді. Бізге мәлім болғандай, тәрбие процесі баланы пайдалы іс – әрекетті орындауға үйретуден басталады. Үйрету-тапсырма беру, оны орындауға жаттықтырудың негізінде атқарылады. Бұл мақсатты процесс.

Жаттығу-үйретудің алдына қойған мақсатты жоспарлы түрде, әртүрлі әрекет барысында жүзеге асыру. Жаттығу барысында дағды қалыптасады.

Мінез-құлық пен іс-әрекетті ынталандыру немесе мадақтау және жазалу әдістерінің маңызы тәрбиелеу шараларының сапасы мен тиімділігін арттырады оларға баға беруде, бала мінезіндегі жақсы қылықты көтермелеп, теріс қылықтарын тежеуді көздейді. Мысалы: Мадақтау баланың мінез-құлқы мен іс-әрекетінің нәтижесін дұрыс бағалау және көтермелеуді, яғни ынталандыруды мақсат етсе, жазалау оған жағымсыз қылықтары мен іс-әрекетіндегі келеңсіз жағдайларын түсіндіру, айыбын ұғындыру, оны шынайы сезінуі және өзіне-өзі бақылау жасауына көмектесуді көздейді.

4. Мінез-құлық, іс-әрекетке бақылау жасау, өзін-өзі бақылауды ұйымдастыру және өзіне өзі баға беру әдістері деп те қарастырады.]

Жоғарыда келтірілген тәрбие әдістерін жіктеу түрлерінің қайсысы бірін алсақ та ,олар негізінен жеке тұлғаның қалыптасуындағы оның мәні мен іс-әрекетін ұйымдастырудың маңыздылығына байланысты дәлелдейді.Сол себептен тәрбие әдістерін топтастыру немесе жіктеу тәрбиенің мақсат пен міндеттері және мазмұнына байланысты анықталады.

Кез келген тәрбие әдістерін таңдау:

- 1.Нақтылы сынып жағдайына;
- 2.Баланың жас және дара ерекшелігіне;
- 3.Оқушылар ұжымының қалыптасу дәрежесіне;
- 4.Тәрбиешілердің педагогикалық әдеті мен балаларды қаншалықты жақсы білуі және білім дәрежесіне;
- 5.Тәрбиенің мақсаты,принциптері мен мазмұнына;
- 6.Бала әрекетінің сапасына байланысты болып келеді.

Сондықтанда тәрбиешілер тарапынан әдістерді таңдау және оларды қолдануда аса жауапкершілікті қажет етеді.]

Тәрбие әдісі – қойылған мақсатқа жетудегі оқушылар ұжымы мен тәрбиешілер іс-әрекетінің жиынтығы. Тәрбие әдісі көмегімен тәрбие процесінде оқушыны тұлға ретінде қалыптастыру мақсатты түрде іске асымрылады. Әрбір әдіс құрал болып табылады, оның көмегімен тәрбиеші оқушы санасына, сезіміне, тәртібіне әсер етіп, әртүрлі іс-әрекеттер ұйымдастырады. Олар түрлі тәсіл көмегімен жүзеге асырылады. Тәжірибелі ұстаздар көптеген жанамаәдістерді де қолданады. Олар тіркелей әсер етпейді, жолдастары, ұжым, қызықты іс-әрекет, көркем әдебиет,т.б арқылы әсер етеді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. [Әбенбаев С.Ш Тәрбие теориясы мен әдістемесі: Оқу құралы. – Алматы : Дарын,2004]
2. [Бабаев С.Б Жалпы педагогика: Оқулық- Алматы: ССК, 2018]
3. [Губашева С.Г., Отарбай А.Ж Тәрбие жұмысының әдістемесі: Оқу- әдістемелік құрал. –Астана: Фолиант, 2007.]

**Sapar Gulaiym Batyrzhankyzy
Sarsenbay Bifatima Sarsenbaykyzy
Zhanabayeva Gulmaral Kairbayevna
K.Zhubanov Aktobe regional university, Faculty of Phylology,
4th year students of the speciality “Foreign language: two foreign languages”
Research supervisor - Amirgaliyeva Zhadyra Nurlanovna**

APPLICATION OF MULTIMEDIA TOOLS IN ENGLISH LESSONS

Annotation: Modern society is called informational. The field of education is no exception: the combination of the use of multimedia technologies with proven pedagogical technologies helps to increase the motivation of students to study school subjects, which, in turn, contributes to improving the quality of education. Multimedia tools change the methodological and professional aspect of English lessons. We can change the technological aspects of the lesson to meet modern requirements. The article considers the level of influence of such multimedia tools on the quality of the lesson and the motivation of students.

Key – words: multimedia tools, English, modern approaches of teaching

The problem of quality education has always been relevant. Today, the labor market is in demand for intellectually developed, sociable, competitive specialists who can master the necessary knowledge. In this context, the responsibility assigned to educational institutions is very high.

The changes and new technology introduced in the current education system are to blame for the deterioration in the relevance of the methods and strategies utilized in English language classes. As previously, the technology and amount of video clips available are not limited. Depending on the subject, you may discover video clips and video and multimedia snippets of varying lengths. This circumstance necessitated the search for and utilization of current teaching technology in the educational process by instructors.

Technology used to enhance the language learning process. This enables teachers to do a variety of activities efficiently. The Internet is one of these active uses of technology. This is a valuable tool in our culture. People do a lot of work, such as business operations, job search, and education.

The use of didactic games in foreign language lessons is one of the most effective teaching methods, since their psychological and pedagogical basis is game activity, which makes a huge contribution to the mental development of the individual. The use of Game methods in foreign language lessons in high school contributes to the emergence of active cognitive interest of students.

Games may also be classified into two categories. The first section consists of grammatical, lexical, phonetic, and spelling activities that aid in the development of speaking abilities. As a result, it is known as "preparatory games." The part begins with grammar games, which take up a third of the text, so understanding grammatical content permits pupils to go to active speaking. Teaching pupils to employ grammatical structures, which need recurrent recitation several times, exhausts children and does not provide immediate gratification. Games may help you make mundane tasks more intriguing and entertaining. Morphological games are supplemented by lexical games, which continue to "construct" the foundation of speech.

The second section is titled "creative games." Their purpose is to encourage the advancement of speaking skills and abilities. The capacity to demonstrate independently in addressing speech difficulties – thinking problems, swift reaction in communication, maximal mobilization of speech abilities – can present themselves in auditing and linguistic games, as we do. The second section's activities teach pupils how to utilize their verbal talents creatively.

Consequently, the gaming is a teaching opportunity that stimulates students' brain activity, allowing us to make the active learning appealing and engaging, distracts and distracts you, and generates a strong motivation to perfect the language.

YouTube is one of the internet resources that may be used in certain lessons. YouTube is extremely popular and widely utilized, particularly among adults. A great deal of study has been conducted on the use of YouTube in education. However, the teacher's responsibility in monitoring access to social media sites remains critical. Furthermore, when famous videos are posted, the selection of instructive videos on video hosting is limited. Many experts have shown that showing pupil's realistic and realistic video might help them achieve great results. Using YouTube videos as supplemental material to teach English assists students to better understand and learn their courses. According to several academics, watching movies about nature and real life has a favorable effect on kids. Watching YouTube videos can help students easily remember events. Researchers in this current study cannot ignore the role of technology in English lessons. YouTube consider one of the most effective ways to achieve success in English lessons.

This research focuses on a novel technique of teaching English and the efficient use of YouTube videos as extra material in schools.

YouTube videos are a useful supplement to classroom instruction in English. The majority of pupils are familiar with YouTube. They are familiar with YouTube, indicating that incorporating the platform into the classroom curriculum will be simple. The student also thinks YouTube is a fantastic resource for learning English. A thorough examination of student interviews and feedback questionnaires provide below.

Because his teacher followed the usual teaching style, the kid gets bored in class. The majority of participants stated that instructors utilize technology to show visual material during lessons. This allows them to interact with their mentors.

Furthermore, the student emphasizes the need of employing fresh teaching approaches that make the course exciting and entertaining. They thought the regular curriculum was boring.

In reality, a large number of participants do their research using a variety of apps and tools, including Microsoft Word, Microsoft PowerPoint, Microsoft Excel, and even dictionaries. They also have a number of apps that allow you to read on your smartphone, tablet, or iPad. It is obvious that the student has no issues with technology because he or she is of the digital generation.

In such classes, various goals can be achieved, namely: monitoring students' knowledge, skills and abilities; providing a working atmosphere, a serious attitude of students to the lesson; all students feel comfortable, because during the game they constantly interact with each other; the popularity of the subject increases, and there are more and more people who want to learn a foreign language. The game develops the desire to learn a foreign language and improves the quality of knowledge.

The student feels that technology is an effective tool for classroom instruction. Using technology to learn a language would be both fun and beneficial. "Yes, this is exciting for pupils of this generation, and they will have a solid comprehension," one of the students stated. It also implies that student's desire for technology such as YouTube to be available in the classroom for convenience.

Most participants are aware with YouTube and know how to use it since they have an app for watching videos on their smartphones and laptops. Furthermore, many of them have their own profiles and are active users on the site.

Some students stated, "I watch a few videos on YouTube every day, such as movies, news, and classes," while another stated, "Of course, I am very excellent at YouTube, and I have a personal account."

Consequently, it is not difficult to utilize YouTube for educational purposes if teachers submit courses or urge their pupils to view videos. The student feels happy and enjoys using the YouTube site. They like YouTube because it has audio and visual effects.

Participants rated watching YouTube videos in class as a great step for a variety of reasons, such as gradually teaching you to learn or speak. Many components of the course may be understood by watching YouTube videos. This strategy appears to be beneficial to the pupil. As a result, it is apparent that YouTube provides students with a thorough knowledge of the lesson and a comprehensive understanding of the teachings.

The audiovisual effects used in YouTube videos assist students in comprehending the hidden meanings of several English-language allusions and idioms.

The necessity for broad use of technology means in foreign language education stems from the fact that their usage opens up enormous prospects for the execution of one of the most essential didactic principles — the principle of visibility. To summarize, using new technology in the classroom is an essential approach to create favorable conditions for its efficacy and outcomes.

References:

1. Lee V. R. teaching a foreign language through technology-Oxford: Oxford University Press, 1979
2. "Ustaz" magazine, 2011

*Сергазиева Г.А., Шумейко Г.
(Актобе, Казахстан)*

Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I.

MODERN APPROACHES TO TEACHING WRITING IN THE ENGLISH LANGUAGE

Аннотация

В статье анализируется специфика письма и представлены современные подходы к обучению письму на иностранном языке. Делается вывод о том, что современный этап образования требует сбалансированного сочетания всех рассмотренных подходов.

Ключевые слова: иностранный язык; письменность; система онлайн-обучения Moodle.

Аннотация

Мақалада жазудың ерекшелігі талданады және шет тілінде жазуды оқытудың заманауи тәсілдері ұсынылады. Қазіргі білім беру кезеңі қарастырылған барлық тәсілдердің теңгерімді үйлесімін қажеттілігі ескеріліп, тақырыптың өзектілігі аталынады.

Түйін сөздер: шетел тілі; жазу; Moodle онлайн оқыту жүйесі.

Today is the information age of growing mobility, global communication via the Internet increases the importance of written speech in human life. There is a distinction between writing and written speech. Writing refers to the possession of graphics and spelling, brought to the skill level; for writing, it is important to express thoughts using a certain graphic code, speech skill. Written speech is defined as a type of speech activity.

Written speech has features that distinguish it from other types of speech activity. These features have their own psychological and linguistic nature. Regarding these features, it should be noted that written speech is primarily monological, contextual speech. Being generated in conditions that do not depend on temporal factors, it is distinguished by a more logical harmony, thoughtfulness, both composition and choice of language means.

For the first time, written speech became the subject of special research in the works of L.S. Vygotsky. He showed that written speech from a psychological point of view differs significantly from oral and internal speech and represents a specific psychological education in relation to them.

"The use of written speech implies a fundamentally different attitude to the situation than in oral speech, requires a more independent, more arbitrary, more free attitude to it." For the development of written speech, it is necessary to form the ability to abstraction [1, 361]. The types of speech activity are interrelated: writing is closely related to speaking and reading. The possibilities of interrelated use of all types of speech activity intensify the educational process.

Written speech is defined as oral speech fixed in a special way, it is a productive type of speaking act. The connection between them is in the proximity of the generation model, as well as in the correlation of psychological mechanisms. The product of written and oral speech is a statement of certain content. When formulating an utterance, there is a need for the selection of linguistic means and the connection of words into sentences. Written speech is accompanied by oral speech delivered in internal speech. Unlike speaking, oral phrases are fixed on the letter in a more strict, grammatically and stylistically designed form.

Oral speech is accompanied by facial expressions and gestures, which also do not carry a semantic load. Oral speech is characterized by synchronicity (temporal and spatial unity) of the speaker and the listener. Written speech can currently be both synchronous (forums, chats) and asynchronous, the interlocutor is absent. The main characteristic of the written text is coherence, sufficient grammatical completeness so that the written message is understandable to the addressee. The possession of competencies in oral speech does not automatically mean the presence of these competencies in written speech. It is necessary to take a purposeful approach to teaching writing. Writing is also closely related to reading. With the help of written exercises, the consolidation of language material is carried out, at the same time, the performance of written exercises contributes to the improvement of reading techniques and the successful development of the ability to extract and memorize information.

Written speech is closely related to the development of thinking. Writing helps to structure and organize thoughts. Written speech has a teaching and educational function. Written speech leads to a longer and more intensive reflection on the content and design, promotes better understanding, assimilation and remembrance [2, 86]. Written speech as a means of communication

has its own psychological and linguistic features. During writing, several sensory organs (channels of perception) are involved. Visual channel: we see what we are writing.

Auditory canal: speech sounds are associated with certain letters, letter combinations. Speech motor channel: a person accompanies a letter with internal articulation. Motor channel: hand movements. Since various channels are involved in the writing process, most people learn the material better if they have the opportunity to record it in writing [2,75].

It is worth noting that currently the interaction of oral and written communication is recommended in the course of training sessions, which does not exclude oral advance at the stage of introducing the material and its primary consolidation and activation [3, 72]. Written speech in a foreign language at the initial stage of study has the following distinctive characteristics: difficulties in writing texts (planning, separation and content issues), characteristic of writing in the native language, are supplemented by difficulties caused by a foreign language (spelling, grammatical, lexical and textual-pragmatic: conversion, the structure of the letter) problems. These difficulties constantly complicate the planning process, and therefore the production of a written text in a foreign language is slower and requires more effort than in the native language.

Along with speaking, writing is a productive type of speech activity and is closely interrelated with the formation of speaking skills. There are 3 didactic approaches to teaching writing:

- formal language/direct;

- formal-structural/ text-centric;

- content-semantic/ procedural. These approaches characterize the development of views on the teaching of written speech.

The formal-language/direct approach was characterized by limited use of writing. Teaching writing was considered secondary. Written speech was considered as a means of teaching and improving grammatical, lexical, speech, language skills, speech monological and dialogical skills.

In this approach, writing is considered as a means of learning. The system of exercises for teaching written speech consists of preparatory language exercises (reproduction of a sample by analogy, substitution and transformation, question-and-answer exercises, dictation) and speech exercises (presentations, short essays on a given topic). The main criterion in evaluating written speech is its linguistic (grammatical, lexical) correctness, while the content of the text fades into the background. Mistakes were corrected mainly by the teacher.

The disadvantage of this approach is that most exercises are exercises for the transformation or addition of the studied structures. When teaching writing, consideration of such a feature of the text as integrity is overlooked. The formal-structural approach is well developed in the methodology of teaching foreign language writing. It is based on linguistics data on the features of communication in writing, expressed in the speech product - the text. The text is a sample subject to analysis and imitation.

Proponents of this approach closely associate the development of writing with reading. The first stage is reading and analyzing texts. The next stage of the work is text analysis. Then the construction of statements by analogy is carried out. The main types of tasks include imitation of samples, making sentences, small sections of text based on keywords. As a homework assignment, the main written task is set (for example, to write a personal or business letter, an essay).

The editing of written works is carried out mainly by the teacher, the main criterion is the grammatical and spelling correctness of the written, as well as the compliance of the written statement with the requirements of linguistic correctness and normativity, harmony of composition, stylistic consistency.

The formal-structural approach focused on the product-text is relevant in the context of higher education, since written messages, personal and official letters must be written in compliance with a certain form. This approach is also important when preparing for the written part of the certification exams (where it is required to write an official, personal letter, describe graphs, essays), since they evaluate the finished speech work created by the student for a certain time.

The content-semantic (procedural) approach is based on the study of the process of generating written statements. According to this model, writing is an activity aimed at solving a certain

communicative task. Writing is considered by researchers as a dynamic process during which the processes of planning, formulation and editing are carried out simultaneously. The teacher's intervention in the writing process is as limited as possible, his role is to help students develop the necessary strategies in the field of writing.

It is worth noting that the procedural approach was developed based on the model of generating a written statement of native speakers. Currently, this model is used taking into account the specifics of creating a written message in a foreign language. Writing is considered as a complex process; learning writing occurs through appropriate exercises that are aimed at training the planning, formulation and editing of the text.

In our opinion, the option of constructing educational activities for mastering written speech, based on the synthesis of two approaches, formal-structural and procedural approaches, makes it possible to use the advantages of each of the existing approaches

From the formal-structural approach, since it pays great attention to the observance of the structural features of the text, the adequate selection and structuring of lexical units, syntax and ensuring the coherence of the text, we use the stages of work when building a system of exercises:

- introduction;
- letter on supports and samples;
- a letter according to the given landmarks;
- independent writing.

In the procedural approach, we consider it important that the main task of training is to form and develop the learner's ability to plan, to implement his main idea in writing. As a result of the analysis of approaches to teaching writing, we consider it optimal to organize the execution of a written task in three stages, where the first stage prepares the written speech, and the last stage integrates the written product created by the student into subsequent educational activities in accordance with the content of the lesson.

An effective method for activating vocabulary at the preparatory stage is the technology of brainstorming, sketching thoughts, using mental maps. At the stage of working with the finished text, an exchange of works is used, followed by their discussion. In the learning process, attention is constantly paid to the ways and means of ensuring the coherence of texts, the use of language means, taking into account the purpose of communication.

With regard to foreign language classes at the university, we believe that the most optimal way to teach foreign language writing is to use mixed learning technology. Full-time traditional training with a focus on oral speech is combined with elements of synchronous and asynchronous e-learning, with a focus on written communication.

The Moodle online learning system can be used as a base for creating accompanying online resources. LMS Moodle is considered the most convenient for use in educational practices, as it has extensive capabilities for creating electronic learning materials and for organizing access to them

One of the basic principles of teaching foreign language communication is the principle of step-by-step formation of speech skills. When compiling the system of exercises, we relied on the classification of exercises proposed by A.N. Shchukin: preparatory (language), conditional speech, as well as on a set of exercises developed by M.A. Tatarinova for distance learning of foreign language written speech. The consistent formation of foreign language writing skills is presented in the system of explanations on the Moodle online platform. The accompanying online course contains preparatory (language), conditional speech, speech exercises[4, 251].

Preparatory exercises are aimed at removing difficulties of a socio-cultural and linguistic nature, activating the studied language material. Preparatory exercises for teaching foreign language writing at the initial stage are divided into:

- 1) exercises for the removal of linguistic difficulties in mastering foreign language writing;
- 2) exercises for the elimination of socio-linguistic and socio-cultural difficulties of writing;
- 3) exercises aimed at the formation of compositional skills and writing skills [3,164].

Preparatory exercises are focused on the form and structure of the text (personal letter, business letter, essay). When performing these exercises, the speech material used in the text is

analyzed in order for students to assimilate speech patterns and cliches necessary for solving a communicative task in a situation of generating their own texts. At this stage of the work, the use of the studied lexical and grammatical units is being trained. Exercises are used to consolidate lexical and grammatical material to fill in gaps, paraphrasing, transformation, finding correspondences of lexical units and their definitions, compiling a synonymic series.

To form compositional skills and writing skills, exercises are used to use various means of communication within a sentence and between sentences in a paragraph. Preparatory exercises are basically closed-type exercises. They assume the only correct answer and the way to complete the task. Conditional speech exercises simulate real communication in educational conditions. They are represented by the following types:

- writing a text by analogy;
- addition exercises, which represent a number of incomplete sentences and are accompanied by a task to finish them according to the meaning or using the information of the read text. As a result, students' attention is drawn to the connecting elements;
- writing a text using verbal or verbal-pictorial support.

Speech exercises are the performance of communicative tasks, they pay primary attention to the content, not to the linguistic form, take into account the conditions of real communication and to achieve a certain result of communication. The result is a product in the form of a written speech work (forum post, letter, essay).

The speech (communicative) exercises of the course are presented by open-type exercises that do not assume one single correct answer. Open-type exercises allow each student to show their individuality, express their opinion and thereby make a feasible contribution to speech communication. Speech exercises are represented by exercises in writing written communications using verbal or visual supports.

On the Moodle online platform, closed-type exercises were implemented through the use of the "Lecture" and "Test" elements, which allow both training and independent control. The main difference between the presentation of exercises in modules in "Lecture" and "Test" means that the "Test" module has a linear trajectory of performing exercises, while the "Lecture" module allows you to set a nonlinear trajectory. Depending on the correctness of the answer, students are offered tasks on the following topic or additional tasks. To implement open-type tasks, the tools "Wiki" and "Forum" were used. At the same time, when performing tasks using the Forum tool, students not only left their message, but they also needed to comment on the messages of their colleagues. Which reflected real communication in a virtual environment.

The presented system of exercises for teaching foreign language writing and its implementation using Moodle is a complex unity that is aimed at the formation of communicative competence in teaching writing. In the complex, there are preparatory, conditional speech and speech exercises in the relationship. This set of exercises creates motivation, contains incentives and supports, arouses interest in the content of the subject, contributes to improving the effectiveness of teaching foreign-language writing, provides feedback.

REFERENCES

1. Vygotsky, L.S. Thinking and speech. / L. S. Vygotsky. - M.: Keeper, 2008 - 668 p.
2. Getz, M.G. Teaching students of a language university of creative writing in the context of intercultural communication (English): dis. candidate of Pedagogical Sciences / M.G. Getz. - Minsk, 2003. - 184 p.
3. Tatarinova, M.A. Theoretical foundations of the creation and use of a distance learning course in foreign language writing for students of 2-3 courses of a linguistic university: on the material of the English language: dis. candidate of Pedagogical Sciences M.A. Tatarinova. - M., 2005 - 338 p.
4. Shchukin, A.N. Teaching foreign languages. Theory and practice: studies. handbook for teachers and students / A. N. Shchukin. - 3rd ed. - M.: Filomatis, 2007- 475 p.

*Серік А.О.
(Ақтөбе қаласы, Қазақстан)*

THE EFFECTIVENESS OF THE DEVELOPMENT OF LISTENING SKILLS IN 6TH GRADE PUPILS USING AUDIO LISTENING IN ENGLISH LESSONS

ABSTRACT

Listening is the ability to discern and understand what others say, and it is the design of foreign speech by ear during its transit in relation to educational activity in foreign language lessons. The development of hearing teaching technologies is critical since one of the most significant components of teaching a foreign language is teaching listening comprehension.

KEY-WORDS

Listening, listening abilities, listening skills, critical listening, difficulties in listening.

Listening training has progressed and improved, particularly in the media and educational resources that are employed. There are a variety of listening materials available in the classroom, including CDs, DVDs, and videos [1]. We can see the acceleration of listening skills due to the teachers' use of a variety of learning competencies in the classroom.

The appropriateness of developing "writing" and "listening" skills with teaching audio materials in the English class among 6th grade students is to prepare students to be focused, make better decisions in writing and learn throughout life. In the mean time, the use of audio listening materials can help students become independent learners who can develop reflective and logical thinking to solve some problems while listening.

Listening skill is a process of evolving language skills that demands practice using audio materials and technologies, learning the language as a tool for learning English. The use of audio-listening as the basis of language skills has become the basis of interactive multimedia developments to improve students' listening and writing skills. We can describe the process of listening as listening, understanding, evaluating and responding. According to this descriptions we can gave several steps to the listening process such as understanding, interpreting and evaluating.

In the process of teaching English, listening was the process of randomly accepting words or sentences, whereas listening was made with full consideration, understanding, estimation, interpretation in order to obtain information, receive a message and find out the communicative meaning that was expressed. According to the Richard & Rubin listening is not only comprehension of the speakers utterances, but also making out visual aspect in activities of listening conception. According to these explanations, listening is a process that includes the activity of listening to the sound of the language as well as the visual aspect, identifying, interpreting, evaluating, and

responding to the content of the meaning, and accurately applying these abilities to improve students' writing and listening skills.

Listening is also an effective way to teach a foreign language. It allows you to grasp the sound side of the language you're learning, including phonemic composition and intonation, as well as rhythm, accent, and melody. The assimilation of the language's lexical composition and grammatical structure occurs through listening. Simultaneously, listening enhances mastery of speaking, reading, and writing. It is easier for the student to understand the pictorial speech if he understands the sounding speech, i.e. changing what he sees to how it should sound.

Currently, a strategy has been developed for teaching one species through another, so each of them acts as a learning goal. The purpose of teaching listening comprehension: the formation of listening skills for various types of speech (monologic and dialogic). Listening as a learning tool is used:

- o as a way to introduce new language material;
- o means of memorizing linguistic material, in the process of creating sound auditory images of linguistic phenomena in unity with their meaning.

Listening is connected with the activity of memory. The very concept of memory can be divided into possible components:

- o raw - is a method of storing data for a short period of time;
- o operational - is a method of waiting for data to be stored for a specific, predetermined period;
- o long-term memory is a memory capable of storing data for an almost universal period.

Thinking and willpower are necessary while collecting it for observation, thus its functions are not limited. Visual memory is associated with retention and observable visual formation, but auditory memory is associated with good memorization and accurate replication of sounds, musical, and speech. It is defined by a student's ability to recall the meaning of the text he uses, among other things, which is critical in relation to tasks since youngsters must initially memorize sounds and words by ear; emotional memory is a memory of occurrence. According to a special acute suspicion for recalling the material: the fact that a person has emotional experiences is remembered without much difficulty and for a longer period.

These sorts of memory are crucial for learning to listen; without them, mastering the language in general, and especially speech, is difficult. It can be inferred that memory, imagination, perception, and thinking are the primary mental processes involved in listening. As a result, by engaging certain aspects of the student's psyche, we are simultaneously developing them, which is an important part in the individual's overall growth. As a result, listening can be seen as an essential component of developmental learning.

It is possible to achieve educational and developmental goals by mastering listening. It enables you to teach pupils to pay close attention to the sounding speech, to develop the ability to anticipate the semantic substance of a statement, and to foster a culture of listening not only in a foreign language but also in their own tongue. The educational importance of developing the ability to perceive speech by ear comes in the fact that it has a good effect on the development of the child's memory, and auditory memory is crucial not only for learning a foreign language but also for studying any other topic.

Language-related obstacles can be divided into three areas:

- o Phonetic. This means that there is no obvious distinction between sounds within a word and words within a stream of speech. Hearing is divided into two categories: phonemic (perception of individual language phenomena at the level of words and structures) and speech (cognition of the

entire in context). It should be mentioned that developing speech hearing is required while teaching attention on authentic sources. Individual talking styles can be significantly distinct, which can render it difficult to understand and comprehend. [2].

o Grammar. A multitude of grammatical errors can really be directly traced to the inclusion of grammatical structures that are not native to the Russian language. The student can break the phrase into highly abstract upon hearing it, which are relevant components of the sounding phrase that are physically presented by the respective speech qualities. Intonation, the existence of pauses, and logical strain are three physically visible speech aspects.

This means that the development of pupils' skills in acceptable perception of intonation, pauses, and reasonable stress should be emphasised for control the entire of a foreign language text.

o Lexical. The presence among several unfamiliar words is highlighted by students as the basis of text misperception. We agree so a more thorough examination of this issue is warranted.

The greatest difficulty in deciphering foreign language speech is that now the language form as long been an unreliable support for semantic forecasting because it is on it that the student's attention is focused, despite his inability to change it. As a result, it is vital to cultivate in him the ability to filter, choose, and approximate material even in the context of unfamiliar linguistic patterns.

Students must obtain specialized training in order to grasp speech with foreign vocabulary by ear. Due to the action of probabilistic projections (the ability to foretell the new relying on what is already known), students are able to restore unperceived or wrongfully perceived parts of a speech message (word, phrase, phrase). As an outcome, it is needed to accomplish prediction of the connotation of the statement when the form and content form a complete cohesion.

First and last, the materials supplied for use in listening courses should be real. Educational-authentic materials are items that have been carefully prepared to answer specific educational situations while taking into account all of the aspects of the authentic education system and authenticity requirements. The following procedures must also be achieved by listening training content:

Compliance with the age characteristics of students and their speech experience in their native and foreign languages.

- o The content of new and interesting information for students.
- o Presentation of different forms of speech.
- o The presence of redundant elements of information.
- o The naturalness of the situation, characters and circumstances presented in it.

Listening is the base of communication, as that is where mastering oral communication begins. The ability to listen allows a person to comprehend what is being said to him and sufficiently reply to it, as well as to probably have an idea his response to the competitor, which is the foundation of dialogic communication. Listening teaches the culture of speech in this case: pay special attention to the counterparty and always listening until about the end, which is vital not only when discussing in a foreign language but also while conversing in your native tongue.

References:

1. Anderson, P., Language Skill in Elementary Education (Electronic resource)
2. Konyshева A.V., English language. Modern teaching methods (Electronic resource)

MODERN CRITERIA FOR ASSESSING STUDENTS' PROJECT WORK

Аннотация:Мақаланы зерттеудің негізгі объектісі-сыныптағы балаларды бағалау.Бұл мақалада бағалаудың әртүрлі стратегияларын қолдану сипатталған.

Аннотация:Основным объектом исследования статьи является оценка детей на занятиях.В этой статье описывается использование множества различных стратегий оценки.

Abstract:The main object of the research of the article is the assessment of children in the classroom.This article describes the use of many different evaluation strategies.

Although assessments are often assumed with traditional tests, specially standardized tests are developed by testing and managed companies for large populations of educators using series of evaluation tools and methods to measure all children with knowledge of advanced students. Just as academic lessons have different functions, assessments are often designed to measure specific elements of learning, for example, how much knowledge students have of the concept or skills the teacher intends to teach or the ability to understand and analyze different types of knowledge texts and readings. The assessments are also used to determine the students weaknesses and personal forces so that educators can provide specialized school support, educational programming or social services. In addition, assessments are developed by a wide range of groups and individuals, including teachers, administration, universities, private companies includes a combination of these individuals. The evaluation is done to find out what children and teenagers know, understand and can do it.

Evaluation includes:

- Teachers support and evaluate children's learning and monitor progress and determine next steps in learning.

- Reports to parents/guardians, in writing and by discussion, to help them understand their child's progress and what they can do to support their child's learning.

- Formal recognition of a child or young adult's achievements through records and qualifications.

- Acknowledge our children's achievements through a series of new high school qualifications that build on all they have accomplished during their time in school. [6, p.50]

Assessment and instruction go hand in hand in a student-centered classroom. Teachers should use a variety of strategies to assess students' readiness for a particular lesson and plan instruction based on students' demonstrated needs. Continuous assessment of student learning is an important part of the planning process. Assessment is one way to support learning. It helps teachers, learners, parents and others understand the depth and breadth of the learning being done so progress and next steps can be discussed and planned. While standardized tests are necessary for benchmarking purposes, national exams leave little room for adaptation or creativity. However, the midterm or final assessment of a project can be a visual presentation, a lengthy test, or a personal test to spark creativity. [4, p.134]

Teachers evaluate students so that they can identify weak points, individually or in small groups or as a whole. The results of these assessments promote the development of a good teacher. Essentially, assessment has little to do with student performance or failure and everything to do with what teachers will do with the information they get from a given assessment. Assessment should be viewed as a pedagogical tool used to guide future teaching. Any review that doesn't provide this insight (weekly spelling test -the funniest spelling system and biggest waste of time in class and at home) and moreover, it's just used to accumulate points for students. [2, p.15]

The Appropriation of modern assessments provides to the students to learn more effectively. As we know we have got 5 types of assessment. Each of them will give guidance for coaches and students. We cannot use exclusively one assessment method, because we should wield altogether. These methods solve the issues of students, if they have complicated situations on a way to learning the materials. In order to verify their knowledge, likewise it will be a great tool for the teachers.

There are five methods of assessments:

- Diagnostic Assessment
- Formative Assessment
- Interim Assessment
- Benchmark Assessment
- Summative Assessment [1, p.335]

Diagnostic Assessments are used in the beginning, to estimate pre-knowledge. Because we need to gauge in which level they are. This assessment would contribute to have individual approach.

Components of a Diagnostic Assessment

- Happen at the beginning of a unit, lesson, quarter, or period of time.
- Goal of understanding student’s current position to inform effective instruction.
- Identify strengths and areas of improvement for the student.
- Low-stakes assessments (Usually do not count as a grade) [3, p.65]

Formative Assessment are given to acknowledge how they are cultivating themselves. It involves adjustments, if we have a necessity. Checking out their outcome, teachers are able to change the instructions. These assessments are similar, however the second one is significant as well.

Formative assessments consist:

- Goal of informing instruction
- Gain insight on learning status
- Helps identify knowledge retention and understanding
- Daily, weekly, or otherwise frequent checks
- Generally short and quick checks
- Tools to learn: quiz, exit ticket, artwork, Venn diagram, game, presentation, etc. [5, p.70]

Interim assessments are often given on a district or school wide level. This will assist through competing for the spot of their layer. It’s important to note that the terms “interim assessment” and “benchmark exam” are often used interchangeably. They are used to track student mastery and understand how to guide future instruction, so students can be fully prepared for summative exams or state testing.

The benchmark exam is given across many classes, an entire grade level, a whole school. The aim of a benchmark assessment is to grip if students have learned different standards and are ready to keep on. They are used to gauge academic progress of large group of students.

The last one is the most significant assessment.

Summative Assessments have higher stakes. This is about how much information learned student at the end of the year. However this is not about remembering, it is about fully using it practically.

At the end of a semester or a school year, summative tests are used to see how much the student eventually learned. Those assessments methods help to see the bright sides and blind sides of every student that we are able to adjust and give them what they strive. It won’t help, if we use only assessment to examine them. As we said earlier it should be altogether, then we see the outgrowth.

References:

1. Dochy, F., Segers, M. , Sluijsmans, D. (1999). The use of self-, peer and co-assessment in higher education: A review. *Studies in Higher Education*, 24(3), pp 331-350. https://blogs.deakin.edu.au/innovation-in-psychology/wp-content/uploads/sites/24/2014/03/Dochy_1999.pdf

2. Frey, B., Schmitt, V. and Allen, J. (2012). Defining authentic classroom assessment. *Practical Assessment Research & Evaluation* 17(2), pp 1-18.
<https://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1245&context=pars>
3. Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education*, 5(1), pp 7-74.
<https://www.gla.ac.uk/t4/learningandteaching/files/PGCTHE/BlackandWiliam1998.pdf>
4. Boud, D. & Brew, A. (1995). Developing a typology for learner self-assessment practices. *Research and Development in Higher Education*, 18, pp 130-135.
https://www.researchgate.net/publication/327350493_Developing_a_typology_for_learner_self-assessment_practices
5. Biggs, J. (1999). *Teaching for quality learning at university: What the student does*. Bristol, PA: Open University Press.
https://cetl.ppu.edu/sites/default/files/publications/-John_Biggs_and_Catherine_Tang-Teaching_for_Quali-BookFiorg-.pdf
6. McGarrell, H., & Verbeem, J. (2007). Motivating revisions of drafts through formative feedback. *ELT Journal*, 61(3), pp 228-236.
https://www.researchgate.net/publication/235348799_McGarrell_HM_J_Verbeem_2007_Motivating_draft_revision_through_formative_feedback_ELT_Journal_61_3_pp_228-236

Сисенбаева А.М, Елубаева Н.Е
Научный руководитель: Сидешова З.А.

TIKTOK AS ONE OF THE MOST REPRESENTATIVE SOCIAL NETWORKS IN LEARNING ENGLISH

Annotation

Social networks are gaining popularity as new users of different ages appear who decide to become part of the virtual world or use it for work. We are only interested in the educational environment and the use of the Internet in it. To do this, we will need the most representative social networks among schoolchildren. This means the possibility of obtaining exclusively educational content and the method of its submission.

Keywords: Video platform "TikTok", educational materials, social networks, English.

Аннотация

Социальные сети набирают популярность по мере того, как появляются новые пользователи разных возрастов, которые решают стать частью виртуального мира или использовать его для работы. Нас интересует только образовательная среда и использование в ней Интернета. Для этого нам понадобятся наиболее репрезентативные социальные сети среди школьников. Это означает возможность получения исключительно образовательного контента и способ его подачи.

Ключевые слова: Видеоплатформа "Тик Ток", учебные материалы, социальные сети, английский язык.

Аннотация

Виртуалды әлемнің бір бөлігі болуды немесе оны жұмыс істеу үшін пайдалануды шешетін әр түрлі жастағы жаңа пайдаланушылар пайда болған сайын әлеуметтік медиа танымал бола бастайды. Бізді тек білім беру ортасы және ондағы Интернетті пайдалану қызықтырады. Ол үшін бізге мектеп оқушылары арасында ең танымал әлеуметтік желілер қажет. Бұл тек білім беру мазмұнын алу мүмкіндігін және оны қалай беру керектігін білдіреді.

Түйінді сөздер: "Тик Ток" бейне платформасы, Оқу материалдары, әлеуметтік желілер, ағылшын тілі.

Learning tools play an important role in the educational process. The effectiveness and result of training largely depend on the level of organization of their application. In the modern educational system, there is a steady increase in the technical equipment of the educational process. The use of computers and telecommunications, the creation of electronic textbooks and multimedia significantly expand the possibilities of the educational environment. However, it should be noted that the technique itself is not a guarantee of success, it only enriches the existing teaching methodology and causes the introduction of intensive teaching methods into the educational process.

Instagram Facebook, Vkontakte, Odnoklassniki, YouTube, and TikTok were the most popular networks among schoolchildren in 2020, respectively. However, the first network is a combination of a messenger, forums, conversations and groups for communication and publication of information. The first aforementioned social network has a geographical focus on representatives of the countries. The same conclusion can be drawn about the Odnoklassniki network, which, in addition to a similar territorial focus, also implies communication between representatives of the middle and older generations. Facebook, like Vkontakte, is more focused on direct communication with people than on creating and storing cognitive content, and YouTube is not a network, since it is a video hosting service. Despite the fact that users of this service write and read comments under published videos, this platform more implies one-way communication in the form of video publishing, rather than the process of communicating with subscribers.

Therefore, we will rely on the remaining two social networks, in which cognitive content is extensively quoted. Instagram today is a popular social network where you can post your content using posts (photos and videos with descriptions) or stories (photos or videos that last 15 seconds in a daily feed).

There are many official pages with informative educational content in it. BBC Radio, known to many in the past: Learning English has also created a new channel on Instagram and is now based there or in its application. To popularize the English language, two or three posts are posted daily, various kinds of headings are conducted in the stories on this page. Among the subscribers you can find both elderly residents of third world countries and teenagers.

Anyway, Tik-Tok is an application that has become incredibly popular among teenagers. But few people know that tiktoks can really be useful in learning English.

Firstly, as in other social networks, a huge number of tiktok users are English-speaking people. Often, the replicas that they utter in their videos are duplicated by text, a kind of subtitles, which makes it easier to understand the speech of native speakers. Also in the comments you can communicate in English with other English-speaking people, which is not useless.

Secondly, tiktok covers a very large number of topics. Starting from funny videos resembling vines and ending with real educational content. Tiktok occupies a niche not only of entertainment, but also of infotainment (from info + entertainment). So, for example, there are historical tiktoks or the same tiktok Lingualeo, where we often translate sensational foreign videos!

It is possible to find authentic materials for the English language, since the use of this network is convenient for educational purposes. Live broadcasts, long videos saved in the profile (individual page), allow speakers to hold free conferences, webinars and meetings.

Considering the retrospective of the formation of the TikTok platform, it is important to note that it is the newest social network that was launched in the summer of 2018. Today, this video platform is one of the fastest growing and most downloaded applications and has more than 1 billion users from one and a half hundred countries. TikTok is initially an entertaining social network, which is gradually becoming an educational one. Personal educational and cognitive pages appear, the purpose of which is to gain popularity through the transfer of knowledge about something. Since this service is very popular among Russians, teachers are beginning to actively use the network to attract customers.

The above-mentioned social networks solve the problems of Russian education. First, let's look at the difficulties faced by participants in the educational process before proceeding to analyze the effectiveness of social networks.

Each country has both common problems of global education and its own specific difficulties. The general problems include a lack of practice-orientation. A lot of theoretical subjects are aimed rather at general secondary skills, such as memorizing information, reproducing it at the right moment.

Teachers are often overloaded with either classes, classroom work, individual students, or documentation: working with changing standards, educational programs. However, if a teacher cannot perform his functions at school, it means that he ceases to be "on a fundamental level". At the same time, attracting your audience to attend additional lectures, seminars or individual classes is not a solution to the problem at the official level.

At the same time, with the help of unofficial, but often more practice-oriented resources, social networks, teachers can close the gaps in Russian education.

TikTok is a social network in which videos and feedback in the form of comments are the main goal. Of course, the author emphasizes the difficulties with an intellectual property patent, but in modern realities, there is too much content and its uniqueness depends on the uniqueness of either the expert, or the platform, or the presentation of the material.

It would be interesting to note that as a practice or an additional task, students can be asked to keep a page in TikTok, participating in the educational process.

The practice of writing in posts, stories and interaction of a foreign language in social networks can be a good motivation for the autonomy of schoolchildren, as they can be inspired to create educational content and continue to develop independently.

In addition, information is remembered in the best way if it is explained to someone. Through the prism of explanation or presentation of the material, students process and memorize information in the best way. Thus, this example illustrates the functionality of social networks in an educational environment.

TikTok can contribute to the development of students' skills. If students work autonomously, creating their own educational content, their training videos, and tracking their progress in studies, this will increase their internal motivation in cognition. Thanks to authentic materials in the networks: the author's content of teachers, spoken language of native speakers in videos and posts, independent work, as well as the opportunity to practice reading, listening, speaking and writing in real time remotely, students progress in learning a foreign language.

TikTok video platform, educational videos, English, basic secondary school. The TikTok video platform is of particular interest in the field of teaching foreign (English) language. In this article, we will characterize this platform and justify the relevance of its use in the field of teaching English in a basic secondary school.

As O.A. Suleymanova points out, "The digital revolution is defining the world in all spheres of life" (the digital revolution defines the world in all spheres of life) [1]. In this regard, it is particularly relevant to consider the educational potential of the TikTok video platform in the aspect of teaching English. TikTok is a leading video platform for creating and viewing short videos, launched in 2018 on mobile devices. The international version is the leading video platform for short videos in China and is becoming increasingly popular in other countries, as evidenced by the number of downloads as an application: more than 1 billion users from 150 countries. Speaking of our realities, by the end of 2019, on average, every month our users viewed 16.25 billion and posted 20.83 million videos; 23 million shared and liked 1.62 billion videos. Within the framework of the article, the following data are the most interesting: teenagers are the most active audience of the video platform: 43% of the audience are users aged 13-17, which means that the creation of educational videos in TikTok is justified[2,66].

The TikTok video platform has a number of important functions for creating training videos:

Creating video material inside the application. TikTok is equipped with an intra-platform video editor, thanks to which Tiktok users can create short vertical videos of various directions. Videos overwhelmingly contain superimposed music, can be accelerated, slowed down or edited using a variety of filters. Therefore, when creating educational materials, teachers do not need third-party applications.

Limited time video clip in "TikTok". An important feature of video materials on this platform is the strictly regulated length of the video sequence – from 15 seconds to 5 minutes. It is difficult to reject the obvious: such a length of video is well suited for the preparation of additional materials for the UMK, both lexical and grammatical, which can be easily integrated into the course of the lesson.

Saving a video clip to the smartphone memory. Thanks to this function, the user of the video platform has the opportunity to freely save the video to the phone and get acquainted with the material later, as well as study it in the absence of an Internet connection. Consequently, secondary school students have the opportunity to return to training at any time, since an Internet connection is not required to view the video stored on the device.

The "Duet" function. This function implies the following: the user of the video platform can select the video clip that interests him and shoot his video response to the author of the video. The "Duet" function is used if the TikTok user intends to create a joint video with the author of the original video, in order to be noticed by the author. Speaking of education, this function is useful for students, because thanks to it, students can repeat the lexical material presented in the educational video series, and at the same time check the correctness of their pronunciation, interact remotely with the teacher.

The "Trends" section. Trends are videos that have become widespread, a fairly large number of views and reactions from other TikTok users. The stated section is an important feature of the video platform due to the fact that if an educational video gets into trends, it increases the likelihood that any student of a secondary school will get acquainted with the educational material and, quite likely, will learn new and important information for mastering English. Considering the section "Trends" from a different point of view, it can be assumed that the use of this feature of the application can serve as a tool to increase the motivation of students in relation to the educational process.

Due to the variety of possibilities for creating video materials described above, the TikTok mobile application has a high educational potential.

Speaking about the relevance of using the TikTok video platform to create educational materials for teaching English in a basic secondary school, it is worth remembering the key features of this age.

Middle school age (from 10 to 15 years) is a transitional stage from childhood to adolescence. It coincides with studying at the second stage in an educational institution (that is, from the fifth to the ninth year of study) and has such features as activation of vital activity and a deep restructuring of the entire child's body.

This period is difficult both for the teenager himself and for the people around him. In middle school age, rapid growth and development of the whole organism occurs. Significant changes include:

- increased body growth in length;
- sexual maturation of the body;
- continuation of the development of the nervous system;
- the perception of a teenager is more purposeful, planned and organized than the perception of a younger student [3].

The most important feature of secondary school age in relation to the analysis of the relevance of the TikTok video platform is selective attention: fascinating, vivid and memorable activities, as well as interesting cases attract the attention of teenagers, and they can maintain attention on one material or phenomenon for a long time. At the same time, mild excitability, together with an interest in the unusual, are often the "trigger" of involuntary attention switching. Given this feature of secondary school age, students need an organization of the educational process that can captivate teenagers so much that they have neither the desire, nor the time, nor the opportunity to be distracted by extraneous matters of various kinds.

The students indicated the qualitative characteristics of the video materials that contribute to attention retention. These include: ease of perception of the video, clarity, conciseness and memorability of the video material, as well as its humorous component.

The survey allowed us to make sure that students are interested in using the TikTok video platform in education. The survey reflects the interests of students of secondary school age, which helps teachers get closer to the interests of modern teenagers, create and / or use such video materials that can meet the needs of students.

Thus, we analyzed the phenomenon of social networks in education. Firstly, the analysis of new technologies that can be applied in the context of education was carried out. We have considered the main trends in the process of informatization and technologization.

Secondly, the analysis of social networks and their educational role in the modern realities of education was carried out. Of course, we relied on Russian education, but its progress was learned in comparison with foreign experience. Social networks contribute to the autonomy of the educational process of students, increasing their motivation to learn. At the same time, it is necessary to create a certain educational environment for their cognitive activity, in which the mandatory elements are: students, teachers, selected materials and the way they are submitted and processed, access to resources from students and tracking their progress.

The possibilities of TikTok social network is extensive: they can be used as an individual platform for providing educational services, or they can be adapted to the needs of students so that they become creators of educational content, thereby teaching themselves, working individually or in groups, communicating and practicing.

References

1. Filippova A.A. Razvitie kriticheskogo myshleniya v ramkah discipliny «Inostrannyj yazyk» [Elektronnyj resurs] // Evrazijskij gumanitarnyj zhurnal. 2017. № 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-kriticheskogo-myshleniya-v-ramkah-istsiplinyinostranny-yazyk>.
2. Chicherina N.V. Konceptsiya formirovaniya mediagramotnosti u studentov yazykovyh fakul'tetov na osnove inoyazychnyh mediatekstov: avtoref. dis.d-ra. ped. nauk. SPb., 2008.
3. Shakirova D.M. Tendencii v razvitii vysshego obrazovaniya v stranah Zapada: vozmozhnosti ih realizacii v Rossii. Kazan', 1999.

Сырлыбаева Қундыз Канаткалиевна
(Ақтөбе қаласы, Қазқстан Республикасы)

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕНУДІҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

ТҮЙІНДЕМЕ

Мақала ағылшын тілін үйренудің әртүрлі тиімді жолдарын қарастыруға арналған. Басылымда шет тілдерін, атап айтқанда, ағылшын тілін жылдам меңгеруге ықпал ететін авторлық әдістерді қолдану мүмкіндіктері талқыланады. Сонымен қатар, төмендегі мақалада шет тілдерін үйренудегі өзге де әдістердің эффективтілігіне қарсы оппоненттік ойлар көрсетілмеген. Ұсынылған бұл әдістердің психодогиялық тұрғыдан эффективтілігі дәлелденіп, ешбір жас шектеулеріне қарамастан қолдануға болатындығы айтылған.

Тірек сөздер:

Ағылшын тілі, ағылшын тілін үйрену, ағылшын тілін үйрену жолдары, ағылшын тілін үйренудің авторлық әдістері.

Өмірдің қазіргі қарқыны, қаласақ та, қаламасақ та, өз уақыт шеңберін белгілейді, бізді мәңгілік «би ырғағында» ұстайды, оның бұзылуы бізді алаңдатады. Бүгінгі таңда адамдардың басым көпшілігі шет тілін үйренуге тырысады. Олардың әрқайсысының оқу мақсаты бар, біреу үшін бұл мәңгілік іс- сапар, енді біреу үшін бұл саяхат.

Күн сайын адамдардың қысқа мерзімде шет тілін үйренуге деген құлшынысы артып келеді және ең алдымен олар әртүрлі тіл үйрену ұйымдарына көмек сұрайды. Бірақ біз тапсырманы жеңілдетіп, шет тілін үйренудің тиімді жолдарымен танысуды жөн көрдік.[3]

Шетел тілін үйрену (әсіресе жаңа сөздер мен сөз тіркестері) – үздіксіз жаттау, қайталау сынды практикалық еңбекті қажет ететін жұмыс. Солай ма? Дегенмен тіл үйренудің басқа да жолдары бар ма? [1]

Осындай маңызды сұрақтарға жауап беру үшін біз сіздің назарыңызды дүние жүзіндегі барша тіл үйренемін деуші жандарға көмек болатын заманауи әдістердің бай тізіміне аударғымыз келеді.

Мен енгізгім келетін бірінші әдіс – авторлық ағылшын тілі курстарының негізін қалаушы Инна Максименконың әдістемесі. Ол өзінің әдістемесін стратегия деп атайды. Ендеше оның стратегияларын қарастырайық.

1-стратегия. «Эмоциялар күшін қолдану». Автор ағылшын сөздерін маңызды, сіз үшін жағымды нәрсемен, сізді толғандыратын нәрсемен байланыстыруға кеңес береді. Яғни, жаңа нәрсені жаттауда ең алдымен жаңа сөздерді қалай қабылдайтындығымыз маңызды. Атап айтқанда, бұл бізге сол немесе басқа тілдік жағдайдан аман қалуға көмектеседі (мысалы, біз қандай да бір тақырыпты, мысалы, «Саяхат» тақырыбын меңгерген сәтімізді алайық), егер сіз мақсатсыз жаттасаңыз, өйткені «міндетті» деген сөз бар. , онда мұны істеу оңай емес, ал егер біз бұл БІЗДІҢ саяхатымыз деп елестетсек, онда БІЗ тапсырмамызды әлдеқайда жеңілдетеміз.

Осылайша, Инна Максименко: «Бір сөзді еске түсірмес бұрын, оның сіз үшін қаншалықты маңызды және қажет екендігі туралы ойланыңыз. Сіз оны сөздік қорыңызда одан әрі қолданғыңыз келе ме?» деген сынды сұрақтарға жауап беруге кеңес береді. Яки, бұл болашақта қажет емес ақпаратты сүзгіден өткізуге мүмкіндік бола алады.

2-стратегия. «Өз қабілетіне сенім арту». Сіздің есте сақтау қабілетіңіз жақсы ма? Сізге ағылшынша сөздерді жаттау оңай ма? Баршамызға ойлардың материалды екені белгілі. Сондықтан, тілдер сіз үшін қиын екеніне немесе бұл «сенің ісің» емес екені туралы ойлауды доғару қажет. Біз мұны байқамаймыз, бірақ біздің миымыз жағымды (бұл туралы бұрын айтылған) және теріс ақпаратты губка сияқты сіңіреді. Яғни, өзіңіз жасай алмайтыныңызды айта отырып, сіз миыңызды оқуға қарсы тұруға бағдарламалайсыз (айтпақшы, бұл тек шет тілдерін үйренуге ғана емес, сонымен қатар кез келген басқа әрекетке де қатысты). Бұл стратегияда ең бастысы - өзіңізге сену.

3-стратегия. «Мәңгіге жадыда сақтау». Бүгінгі күні көпшілікті «Білімді бекітуге мүмкіндігім болмаса, үйренгенімді ұмытып қаламын ба? Өзіндік оқуды кейінге қалдырып, тәжірибеде тіл маған пайдалы болғанша күте аламын ба? Бұл сұрақтың жауабы көбінесе адамның сенімі мен мотивациясына байланысты. Табысты тіл үйренушілер әдетте білімді тез қалпына келтіру қабілетіне сенеді. «Осындай мұқтаждық туындағанда, мен қажет нәрсенің бәрін тез есіме түсіремін», - дейді олар. Біздің нанымдарымыз мидың ақпаратты сақтау қабілетіне әсер етеді. Білімді қалпына келтіруге болатын уақыт кезеңіне уақыт жолағын орнату ұсынылады.

4-стратегия. «Мақсатты есте сақтау». Тілді үйренуге негізді адамдар басқаларға қарағанда оны тезірек меңгере алатынын ғалымдар бірнеше рет дәлелдеген. Сондықтан мектепте оқып жүргенде үй тапсырмасын қою әдетке айналған - үйренген жаңа сөздер келесі сабақта пайдалы болатынын біле отырып, статистика бойынша оқушылар үйге тапсырма берілмеген сөздерге қарағанда сөздерді жақсы есте сақтайды. Осылайша, мотивация мен мақсат шет тілін тиімді оқудың негізі болып табылады.

5-стратегия. «Бейсаналы түрде үйрену». Жасыратыны жоқ, біздің бейсаналық жаңа материалды санаға қарағанда әлдеқайда жақсы және жылдамырақ меңгереді. Мысалы, сіз

көлікті басқарған кезде сіздің назарыңыз толығымен жолға аударылады, ал бейсаналық радиода ойналатын әннің мәтінінен жаңа сөздерді үйренеді.

Қызықты кітаптарды, әңгімелерді жиі оқып, аудиоматериалдарды, бейнематериалдарды тыңдап, адамдармен ағылшын тілінде сөйлесуге тырысыңыз. Сонда сіздің санаңыздағы ақпараттар сюжеттермен байланысатын болады. Солайша, ми бейсаналық тұрғыда жаңа сөздер мен сөз тіркестерін оңай меңгере алады.

Сонымен қатар, менің ойымша, Максименконың стратегиясы оқушылардың жаңа сөздер арқылы сөйлемдерді құрастыру тәжірибесіне бағытталған. Мысалы, кішкентай балаға назар аударсақ, ол үшін бәрі жаңалық, бала жаңа сөзді кездестіргенде, ол оны әртүрлі жағдайларда, ортада, контексттен байқай бастайтынын байқаймыз. Мысалы, бала «ақ» сөзін алғаш естігенде, ақ қарды, ақ қағазды, ақ қантты көргенде қайталай бастайды.

Ал бұл жаңа сөзді дұрыс, оңай және тез есте сақтаудың кілті. Бұл стратегияда бұрынғы тәжірибенің әртүрлі бөліктерімен қоса баланың жақсы білетін нәрселерімен байланыстарын құрайтын мидың функцияларына тағы да назар аударуға тура келеді.. Яки, есте сақтау немесе жаттауға бағытталған мәтін контексттерінде жаңа сөзді барынша жиі қайталанып қолдауға тырысады.[4] Осылайша, жаңа сөзді тезірек есте сақтауға мүмкіндік туады.

Инна Максименко жаңа сөздерді әртүрлі жағдайларда қолдануға кеңес береді - оны қайталап айтуда, ағылшын тілін курстастармен, ана тілінде сөйлейтіндермен жаттығуда қолдану. Өзіңізді жоғарыда мысалға алған бала ретінде елестетіңіз.[5]

Сондай-ақ, мен сіздерді Сергей Григорьевич Халиповтың сөздер мен сөз тіркестерін кезең-кезеңімен тиімді жаттаумен таныстырғым келеді. Өз кезегінде, бұл кісі 40-қа жуық тілді білетін полиглот және өзінің әдістемесін қолдана отырып, жаңа тілдерді оңай жаттайтын өзіндік тәжірибелерден өткен әдістемелер авторы.

Бірінші кезең. Әрқашан транскрипция арқылы естіген жаңа сөзді жазуға тырысыңыз (осылайша сіз артикуляция дәлдігімен жұмсалған күш-жігерді өтейсіз). Бұл әдіске сенімді болу үшін шетелдік сөздердің дыбысы орыс әріптерімен жазылатын кез келген ағылшын тіліндегі сөз тіркесін қарау жеткілікті. Сіз бірден шетелдік сөздің шынайы дыбысының қорқынышты бұрмалануына көз жеткізесіз, мысалы, girl таныс сөзі «герл» және birth «без» немесе «безф» деп жазылады. Мұндай айтылу опцияларын пайдаланған кезде сіз ағылшын тілінің айтылуына алыстап қана қоймайсыз, сонымен қатар ана тілінде сөйлейтіндер сізді мүлде түсінбейтін болады.

Олай болса, транскрипция оқытылатын тілдің дыбыстық жүйесі мен ана тілінің, біздің жағдайда орыс тілінің жүйесіндегі айырмашылықтарды меңгерудегі көмекшіміз болып табылмақ. Естілген сөздің транскрипциясын жазу кезінде оны бір уақытта дауыстап қайталау маңызды.

Ендеше, жаңа сөзді транскрипция түрінде жаздық деп елестете отырып екінші кезеңге өтейік.

Екінші кезең. Бұл кезең сөздің дыбысталуына байланысты ассоциациялары мен визуалды бейнелердің құрылысын білдіреді. Мысалы, жоғарыда айтылған, girl сөзін жәй ғана аударып қоймай, бір қыздың бейнесін көрсетеміз (осылайша біз естіген сөзді тағы бір рет бекітеміз).

Келесі үшінші кезеңде айтылуымызды «жайлылық» (филологтар «артикуляциялық жайлылық немесе комфорт» деп атайды) күйіне келтіреміз. Бұл жаңа сөз тіркесін жаттау кезінде біз айтылуда ыңғайсыздықты сезінбеуіміз керек дегенді білдіреді. Бұл кезеңде, ең дұрысы, түпнұсқа сөйлеуді, яғни ана тілінде сөйлеушінің сөзін пайдалану керек (өз кезегінде бұл аудио, бейне жазбалар немесе тікелей ана тілінде сөйлеушінің өзі).

Төртінші кезеңде сөз тіркесін тілдің бұралған күйіне келтіре отырып, жеделдету арқылы айту ұсынылады. Қимылдар арқылы өзіңізге көмектесуіңізге болады.

Соңғы бесінші кезең - айтылымның әдеттегі қарқынына оралу. Әдетте, жаңылтпаштардан кейін сөздің бастапқы дыбысталуы мен жаңылтпаштардан айтқандағы дыбысталу барысындағы айырмашылықтарды бірден байқаймыз. Демек,

Халипов әдісі бойынша бұл қиын емес қадамдарды қолдану арқылы біз жаңа сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді, мәтіндерді, кейінірек жаңа шет тілдерін оңай меңгере аламыз.[6]

Жалпы айтқанда ағылшын тілін үйренуге арналған кеңестердің шексіз екенін ескеріп қарастырсақ, біз үшін жаңа сөздерді тиімді үйренуге арналған шығармашылық жаттығулардың тіл үйренуде елеулі орын алатындығын байқай аламыз.

а) Үйренген сөздермен/идиомалармен/сөз тіркестерімен әңгіме құрастырып көр. Мысалы, бүгін сіз «Саяхат» тақырыбы бойынша boarding - отырғызу, boarding card - отырғызу талоны, passport control - паспорттық бақылау, to check in - тіркеу, hand luggage - қол жүгі және осыған ұқсас сөздер сияқты жаңа сөздерді білдіңіз. Тақырып. Осы сынды бір тематика байланысты жаңа сөздер аудармасын білгеннен соң, есте сақтауға арналған «жаңа сөздерді байланыстырып мәтін құраңыз» сынды тапсырмалар болады.

б) Есте сақтауға қиын сөздерді карточкалар жасау арқылы есте жақсы сақтауға болады. Ол үшін: екі сары шаршы жапсырманы аламыз, біз оларды бір-біріне жабыстырамыз, нәтижесінде тығыз шаршы парақ пайда болады. Бір жағына сөзді жазып аламыз да, осы сөзбен сызбалық ассоциация сызамыз. Екінші жағынан біз аударманы жазамыз. Неліктен сары түс ұсынылады? Өйткені біздің миымыз сары түсте жақсы есте сақтайды.

в) Семантикалық немесе интонациялық екпін жасаңыз. Бұл жағдайда семантикалық сөзге татар тіліндегі «дивана» сөзі кіреді, ол «ақымақ» деп аударылады, сондықтан біз «ақымақ диваннан құлап кетті» деген тіркесті құрау арқылы семантикалық екпінді пайдалана аламыз. Яки, аудармаларды белгілі бір дүниелермен байланыстыру ми қыртысында жаңа сөзді қоюға көмектеседі.

Интонациялық екпінмен бәрі әлдеқайда қарапайым: жаңасын жаттау кезінде біз сөзге бұрыннан белгілі, қолайлы сөздерді таңдаймыз және зерттелетін сөзге назар аударатын отырып, нәтижелі сөйлемдерді дауыстап айтамыз.[2]

г) Иллюстрациямен жеке әңгіме. Біз екі дауыссыз сөзді таңдап, оларды қандай да бір «біздің» әңгімемізге саламыз, біз оны жазбаша түрде жасаймыз (бір уақытта біз жаңа сөздерді курсивпен немесе әр түрлі ерекшеліктермен бөлеміз), ал жоғары тиімділік үшін визуалды түрде бейнелеу ұсынылады. оқиға дәл осылай немесе ең болмағанда схемалық түрде, белгілі бір суретпен, жаңа сөзбен байланысты).

НЕГЕ БҰЛЫ ХАТ БОЙЫНША ЖАСАУ КЕРЕК? Өйткені ғалымдардың көптеген зерттеулері бойынша адамдардың көпшілігі көрнекі екені анықталды.

Барлық адамдар сияқты жеке болып табылатын көптеген әдістер, әдістер мен стратегиялар бар. Бүгінгі таңда ең бастысы - тілек, ең бастысы - қалау!

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Баранова А.Р., Learning English with the help of online video lessons/ А.Р. Баранова// Инновационное развитие современной науки: сборник статей Международной научно-практической конференции (г. Уфа, 31 января 2014г.) – Уфа: РИЦ БашГУ, 2014. – Ч.9. – С.31-33.

2. Баранова А.А., Катюшина А.А. INTEGRATION OF ENGLISH AND GEOGRAPHY BY MEANS OF SONGS AT SCHOOL // Фундаментальные проблемы науки: сборник статей Международной научно-практической конференции (20апреля 2015г., г.Уфа). - Уфа: Аэтерна, 2015. – С. 119-122.

3. Баранова А.А., Макашина А.А. ИЗУЧЕНИЕ ЯЗЫКА В ЯЗЫКОВОЙ СРЕДЕ// Психология и педагогика: прошлое, настоящее и будущее: сборник статей Международной научно-практической конференции (19 мая 2014г.,г. Уфа). – Уфа: Аэтерна, 2014. – С. 20-23.

4. Валеев А.А., Баранова А.Р. К ВОПРОСУ ОБ ОБУЧЕНИИ В ВУЗЕ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 6; URL: <http://www.science-education.ru/120-16316>

5. Шесть стратегий эффективного обучения от Инны Максименко – Режим доступа: <http://enative.narod.ru/theory/methods/simple.htm>

6. Семинар полиглота Сергея Халипова – Режим доступа: <http://poliglots.ru/strategy/modelirovanie-strategiy-sergeya-halipova.htm>

Таскара Назерке
2 курс студенті

ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Жалпы шет тілдер оқытудың дамуына КСРО министрлер кеңесінің 1961жылы қабылданған «шет тілдерін оқытуды жоспарлау туралы» қаулысы ықпал етті. Бұл дегеніміз не? Яғни бұл көптеген мәселелерді басты назарға ала отырып, кең ауқымды зерттеу жұмыстарына әкелді. Нәтижесінде жаңа оқулықтар мен бірқатар қосымша оқу материалдары пайда болып, қазіргі таңда дамып, мектептерде немесе белгілі бір мекемелерде шет тілін оқу және білу міндеттелінді. Шет тілі әлемдік тіл. Біз заман ағымынан қалмай әрдайым дамып, тіл үйренуіміз қажет. Мектептерде шет тілдерін оқыту үшін ұсынылатын әдістің негізгі ерекшеліктеріне тоқталып өтетін болсам:

1. Біздің негізгі шет тілін үйренудегі мақсатымыз практикалық, білім беру және мәдени тұрғыдан білімді сіңіру болып табылады. Шет тілін оқыту ең алдымен студенттерді практикалық тұрғыдан игеруге әкелуі керек, әсіресе бұл шет тілін мамандық ретінде таңдаған студенттерге аса қатысты. Ал бұл жерде оқытушының орны аса зор, себебі бұл өзіміздің туған тіліміз болмағандықтан, әрине, студенттерге үйренуге қиын соғады. Оқытушы алдымен өзінің мамандығын сүйюі қажет, солай ғана өзіне студенттерді, оқушыларды қызықтыра алады. Және оқытушы өзінің шетел тілін таңдаудағы жүріп өткен жолдарын айтуы қажет деп те ойлаймын, себебі бұл үйренушіге қызықты әрі ынталандыру мақсатында көмек беретініңіз сөзсіз! Себебі студент мамандығын дұрыс таңдағанына өкінбейтінін сезінуі қажет. Яғни менің айтқым келгені оқытушы студенттің тілдік қабілетін тартып, шет тіліне деген құштарлығын одан әрі дамытып, аша білуі тиісті. Оқытушы солай үйренушінің тапқырлығын арттырады және ақыл-ойын дамытады, тіпті ол аз десеңіз студенттің арман мақсатын орындауына себепші жан болуыңызда ғажап емес!

2. Бұл әдіс оқыту мазмұнын анықтауға ғылыми тәсілге негізделген. Бұл шет тілін оқытуда лингвистикалық материалды мұқият таңдауды, студенттер үйренуі керек әдеттер мен дағдыларды үйренуі, басқаша айтқанда оқытудың әр кезеңінде не күтілетін нақты білу.

3. Әдіс мынандай қағидағарға негізделеді:

1) ауызша оқу. Мұғалім қойған кез келген мақсатқа жету үшін шет тілін оқытудың негізгі құралы әрине ол ауызша оқыту және практика болып табылады. Әдіс тілдік әрекеттердің келесі тізбегіне негізделген, оқу және жазу алдында материалды ауызша меңгеру

2) Белсенді оқытуда оқушылардың сөйлеу әрекетін ынталандыру үшін көрнекі, аудио және аудио көрнекі құралдар, оқу материалдары кеңінен қолданылады.

3) Бұл әдіс әр оқушының есту, сөйлеу, оқу, жазуға жаттығатын белсенді уақытын ұдайы арттыруға ұмтылады.

Сонымен қоса менің ойымша шет тілін меңгеру үшін грамматиканың маңызы зор деп білемін. Тілді түсіну үшін және ойын дұрыс жеткізу үшін оқытылатын тілдің грамматикалық механизмін білу керек. Шынында да сіз сөйлемдегі барлық сөздерді біліп, бірақ оны түсінбеуіңіз мүмкін яғни сөйлемдегі сөздер байланысы аңғармауыңыз мүмкін. Керісінше, сөйлемде бір, екі немесе көп белгісіз сөздер болуы мүмкін, бірақ егер сіз тілдің құрылымын жақсы білсеңіз онда сөздердің мағынасын оңай болжай аласыз немесе кем дегенде сөздіктен мағынасын оңай тез таба аласыз. Бірақ айта кететін жәйт, грамматиканы біліей грамматикалық механизм қалыптастырмай сөйлеу мүмкін емес. Егер үйренуші мұндай механизмді меңгерсе, ол шет тілінде дұрыс сөйлемдер құрай алады. Пол Робертс былай деп

жазады: «Грамматика-тілдің сөйлемдерін жасайтын құралы» Мектеп бағдарламасында қарастырылған ағылшын тілін меңгеру грамматиканы оқымай қамтамасыз етілуі мүмкін емес, грамматика шет тілін меңгерушілер үшін тыңдау, жазу, оқу, сөйлеу үшін қажет. Шет тілін үйрену кезінде студенттері қателік жіберетіні табиғи нәрсе. Көбінесе олар мәтіндегі бір нәрсені дұрыс түсінбеген кезде немесе тыңдауда қателік жібереді. Әсіресе оқушылар немесе студенттер сөзді дұрыс айтпағанда, сөйлемдегі сөз тәртібін бұзғанда, дұрыс емес интонацияны қолданғанда және тағы да басқа жәйттарда оқытушының басты мақсаты - оқушының тағы қателесуіне жол бермеу, яғни әрдайым шын жүректен көмекке дайын болуы. Егер студент тыңдау кезінде бір нәрсені дұрыс түсінбесе, оқытушы түсінуді қамтамасыз ету үшін қолдан келгеннің бәрін жасауы керек. Оқытушы оқушыға немесе студентке тағы бір рет тыңдауды ұсынады, егер ол оны дұрыс түсінбесе, оқытушы оған сөйлемді қайта жазуға, аударуға немесе оның қалай жазылғанын көруге көмектеседі.

Біріншіден оқушы немесе студенттердің назары оларға емес, олардың қалай сөйлейтіне, яғни мазмұнына емес, формасына аударылады деп ойлаймын. Егер әрдайым форма дұрыс бола бермейді деп мойындайтын болсақ, онда неге оқушылар мен студенттердің назарын формаға аудару керек? Сонымен қатар студент пен оқушылардың назарын қателіктеріне аударған кезде, олар көбінесе ортасындағы адамдардың не айтқанын түсінбейді, сондықтан олар сұрақ қоя алмайды немесе айтқан әңгімесін жалғастыра алмайды.

Екіншіден сөйлейтін оқушы немесе студент не айту керектігі туралы емес, қалай айту керектігі туралы көп ойлайды. Бұл жағдайда ол көп қателіктер жібереді. Оның үстіне ол өзінің алғашқы сөйлемін айтқаннан кейін сыныптастағыларының тапсырма айтуға қолдарын көтеріп жатқанын көргенде жиі сөйлесуден бас тартады. Яғни бұл сөйлесуді ынталандырмайды.

Үшіншіден менің ойымша теория-тілді меңгеруді қамтамасыз ете алмайды. Тек теориямен бекітілген тілдік тәжірибе тілдік құрылымын дамыта алады және қажетті бағыттағы дағдылары үйретуге әкеледі. Жаңа тілді үйрену студенттерге жаңа ұғымдарды алуға байланысты болғандықтан, теория осы жаңа ұғымдарды қалыптастыруға көмектеседі. Мұның бір тәсілі жазбаша және ауызша аударманы кеңінен қолдану болып табылады. Алайда, бұл оқыту әдісін көптеген әдіскерлер мен мұғалімдер мақұлдамайды. Шет тілін оқытуға саналы көзқарас оқушының ана тілін қолдануды білдіреді. Жалпы әдістемеді шет тілін үйрену мен оқытуда ана тілін қолдануды білдіреді. Жалпы әдістемеді шет тілін үйрену мен оқытуда ана тілін қолдануды білдіреді. Шынында қашан студент немесе үйренуші шет тілін үйренуді бастайды, бұл тілдің сөздері көбінесе алдымен ана тілінің сөздерімен байланысты. Алайда, тұрақты тәжірибенің арқасында шет тіліндегі сөздер оқушы немесе студенттің санасына олар білдіретін ұғымдарға байланысты енеді. Тілді меңгеру дегеніміз-өз ойларыңызды шет тілінде қалыптастыру. Шет тілін меңгерудің психологиялық ерекшеліктеріне сүйене отырып және ойлаудың негізгі процестерін ескере отырып, біз шет тілін меңгеру үшін студенттер оқытылатын тілде оқытылатын тілде оқуда, тыңдауда, сөйлеуде көп тәжірибеге ие болу керек деген қорытындыға келеміз. Мысалы, ана тілінде сөйлеу дағдылары шет тілінде сөйлеу дағдыларын дамытуға кедергі келтіреді. Яғни шет тілін күнделікті практика ретінде қолданып отыруы қажет. Грамматика тұрғысынан да дұрыс сөйлеу дағдылары шет тіліндегі тұрақты қателіктерге әкеледі, себебі оқушы немесе студент бір тілдің құрылымын екінші тілдің құрылымына ауыстыруға тырысады. Сол сияқты ағылшын, француз тілін үйрену кезінде қазақ тілді студенттер көбінесе сөз реті бойынша қателіктер жібереді. Менің ойымша кедергілерді жеңудің ең жақсы тәсілі-екі тілдің ерекшеліктерін салыстырып, шет тілінің ерекшеліктерін айқын көрсететін, оның айрықша белгілерін үйрену, ал екінші жағынан, шет тілінде үнемі жаттығып отыру деп санаймын. Бұл шетелдік тілдерде оқушылардың дағдылары мен ойлау қабілеттерін дамытуға септігін тигізеді. Мысалы ағылшын тілін, немес кез келген басқа тілді үйретуге де ең нәтижелі және жиі қолданылатын әдіс-көрнекілік әдіс. Әсіресе, бастауыш және орта буын оқушыларына түрлі суреттер мен заттарды, ойыншықта мен макеттерді көрсету арқылы сөздерді, сөз тіркестерін үйретіп, сөйлеуге баулуға болады. Көрнекілік өтіп жатқан тақырыпқа сай, көзге

тартымды, эстетикалық жағынан талапқа сай көлемі ірі, екі немесе үш түстен болуы қажет деп есептеймін. Яғни әр түрлі кестелер, тірек сөздер, сөзбалар арқылы да сөздерді де сөз тіркестерін көрсету арқылы жүзеге асыруға яғни сол арқылы үйретуге болады. Ы. Алтынсарин: «Балаға айтып түсіндіргеннен гөрі, қолымен ұстап, көзімен көріп, мұрнымен иіскеп түсіндірген сабақ ұғымды» деген. Сондықтан оқушыларға білімді сапалы меңгертуде көрнекілік әдісін пайдаланудың маңызы зор. Ағылшын тілін үйретуде көптеген әдіс бар, бастысы оқушыға және сізге ыңғайлысын таңдау. Бәрі көрінгеннен әлдеқайда қарапайым. Ең бастысы дұрыс әдісті қолдану.

Әр адамның әр түрлі өнері, өз жолы, қабілеті бар. Сондықтан таланттарды толық ашуға және қысқа мерзімде ағылшын тілін меңгеруге көмектесетін тиісті стратегияны таңдау маңызды. Тиімді пайдалану үшін Сіз мәтінді және сөйлеуді құлақпен түсініп қана қоймай, сонымен қатар сөйлеу дағдыларын игеруіңіз керек екенін ұмытпаңыз. Белгілі бір сөздердің қаншалықты дұрыс айтылғанын өз бетінше анықтау мүмкін емес. Бұдан шығатыны, ағылшын тілін тиімді үйрену кем дегенде сұхбаттасушыны қажет етеді. Бірақ бұл сұхбаттасушы сөйлесіп қана қоймай, сөйлеудің түсініксіз тұстарын сауатты түсіндіріп, тәлімгер ретінде әрекет ете алатын болса жақсы. Тек шет тілін не мақсатта, не үшін таңдағыныңды ұмытпай, түрлі кедергілерге қарамастан алға қойған мақсатыңа қарай талпына білуің тиіс. Сонда ғана өзің қалағандай жақсы маман, басқаларға үлгі болатындай білімді, көзі ашық, көкірегі ояу жан бола аласың!

Temirbayeva M.K.

Academic Supervisor: Meirbekov A.K.

(Aktobe, Kazakhstan)

EFFICIENCY OF USING LITERARY TEXTS TO TEACH READING IN ENGLISH

Abstract: The article considers using literary texts to teach reading in a foreign language, from the point of view of foreign methodologists. Also, the main benefits of using literary texts are analyzed, and different approaches to organize this process are described. The article examines the principles of the selection of literary texts, and reveals the meaning of pre-reading, while-reading and post-reading work.

Keywords: literary text, teaching, reading, speech activity, language approach.

Everyone who studies a foreign language should first of all master the vocabulary of this language, i.e. the vocabulary necessary for communication in a foreign language. The main attention should be paid to enriching their speech with new words and expressions, preparing them for communication activities, teaching them speech skills, and achieving correctness, clarity, and consistency in speech [1]. This is facilitated by reading literary texts.

The main purpose of teaching reading in foreign language classes at school is to develop students' reading skills-aloud and to themselves, as well as retelling, analyzing various texts, excerpts from works, memorizing poetic works, etc. [2, p. 18].

The ability to read foreign language literature is one of the key skills acquired in the process of learning a foreign language. To date, the choice of educational materials for a foreign language teacher is quite large - from ready-made methodological developments and textbooks to accessible authentic journalistic materials and literary text. However, when choosing a strategy for teaching specific students, the question arises about the feasibility of using literary texts in the curriculum.

Methodologists see the following advantages in it:

1. Reading literary text allows you to move away from standardized educational texts and introduce students to a modern "living" language.

2. Working on a literary text allows you to develop language skills - lexical and grammatical. It allows you to overcome the language barrier, giving the student the opportunity to express their opinion about what they read, evaluating situations, characters, events. Thus, reading a literary text stimulates speech activity.

3. Reading a work of literary text covers the linguistic and cultural aspect-it gives information about the social, cultural, and structure of a foreign-language society, allows you to expand the general outlook of students and instill aesthetic taste.

4. Reading a literary text forms the skills of independent work - to process semantic information, to systematize and analyze what you read, to work with a dictionary.

5. Literary text is a means of forming a secondary linguistic personality, which "implies the ability of a person to communicate in a foreign language, to actively interact with representatives of other cultures, to represent their culture at the international level". [4]

E. I. Tsvirko highlights the following advantages of a work of literary text over popular science and educational texts when teaching analytical reading:

- A literary text is aimed at the general knowledge of a person, therefore, it corresponds to the aspirations and needs of young people.

- The literary text has a broad theme and does not require specialized background knowledge, unlike popular science and other non-literary text literature.

- The compositional structure of the literary text-the absence of fragmentary, plot-allows you to direct all the elements of the plot to resolve the conflict, which allows you to maintain interest throughout the reading process. [5, pp. 224-225]

Proponents of literature in the practice of teaching explain the use of literary text for the following reasons:

1. Linguistic: literature is authentic material that is a source of "unmodified" language, syntactic, lexical and grammatical patterns that can be used for educational purposes. [6,7]

2. Cognitive: literature helps to develop critical thinking skills, encouraging students to express their opinions and thoughts, to defend their point of view. The literature also helps to establish interaction between students, when the material read is used for further discussions and discussions.

3. Aesthetic: reading a literary text helps to see the beauty of the language being studied at its best. The literature gives examples of descriptions of events, places, characters, relationships, written by the best authors.

4. General education: reading increases your horizons and establishes relationships with the world around you. [8]

5. Motivating: A literary text is not only a set of grammatical rules and cultural facts, reading arouses interest in the further study of socio-cultural factors beyond the framework of the educational process.

6. Psychological: the literary text meets the needs of students, makes the learning process more creative and attractive, and increases students' self-esteem. [9]

Lindsay Glenfield identifies three main approaches to the study of literary text, combining them into three models:

1. Cultural model, when a literary text is considered as a product, a source of information about the studied culture. The main focus is on the social, political, and historical context, as well as the text's belonging to literary trends and genres. This model is more focused on the teacher and is widely used in university teaching practice.

2. The language model, when the study of the text pays great attention to lexical and grammatical structures or stylistic analysis that allows you to consciously interpret the text. This model is more focused on students, to enhance the General knowledge of a foreign language and making the approach to the literature, more competent.

3. The personal growth model is focused on students and the process of studying the text itself. With this approach, students are encouraged to express their opinions, describe their own experiences, and express their attitude to what they read. This model promotes interaction between the reader and the text, making language learning more memorable and personalized. [8]

Regardless of the chosen model and type of reading, foreign practicing teachers observe a positive attitude of students to reading literary text in English lessons as a foreign language. Teachers note increased motivation, improved reading skills, and increased general interest in this type of activity.

Working with literary text can be divided into pre-reading, while-reading and post-reading. The main purpose of the pre-reading work is to make the reader want to read the proposed text. To do this, you need to interest the potential reader in the author's personality. It is not necessary to offer students to complete language tasks, since almost all lexical difficulties can be overcome in the process of reading (i.e. at the pre-reading stage).

The purpose of the while-reading work is an independent semantic perception of a literary text by the reader. If a student encounters any difficulty (linguistic, semantic, or figurative) while reading, he tries to overcome it with the help of language guesswork. A small text (for example, a short poem) can be presented to the learner directly in the classroom. It is advisable to invite students to read the story at home, either without a dictionary, or, on the contrary, try to cope with difficulties in the traditional way (check the dictionary). It is not necessary to read the entire text at once, you can present the text to students in fragments. In this case, after reading the fragment, it is discussed.

Post-reading work can be done either in the classroom or at home. At this stage, students are offered tasks of a generalizing nature, so that they can express their understanding of what they read, their own opinion about the text, etc. At this stage, it is possible to use educational and professional translation, any forms of visualization and other techniques and tools.

In conclusion, we would like to emphasize that currently teaching English is an important part of the curriculum not only in schools, but also in colleges and universities. In order for students to acquire competencies sufficient for free communication in a foreign language in broader contexts when studying English, it is necessary to enrich the curriculum with the study of literary texts. At the same time, special attention should be paid to the selection of these texts and excerpts of literary works, various methods and means of working with them.

REFERENCES:

1. Алиева А.Э. Развитие языковой компетенции в процессе обучения чтению. Наука, образование и культура. Май, 2017
2. Алиева А.Э. Коммуникативный подход в обучении чтению. Проблемы педагогики, 2016. № 6 (17). С.18-19.
3. Пирогова О. Е. Чтение художественной литературы как средство формирования языковой личности. // Вестник ТвГУ. Серия «Филология». 2014. №1. С. 231-235.
4. <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-hudozhestvennyh-tekstov-dlya-obucheniya-chteniyu-na-inostrannom-yazyke>
5. Цвирко Е. И. Художественный текст как предмет аналитического чтения. // Материалы I Международной Интернет - конференции «Актуальные проблемы гуманитарного образования». С. 223-225.
6. Meloni, C. F. Reading for pleasure: Short Novels in Academic University ESL programs. // The Journal of Imagination in Language Learning and Teaching. Vol. II, 1994. [Электронный ресурс]. <http://www.njcu.edu/CILL/vol2/meloni.html>.
7. Tatsuki, D. H. Repositioning Literary Texts in Language Teaching: The State of the Art. //Kobe City University of Foreign Studies Vol. 90 (2015). [Электронный ресурс] https://www.academia.edu/20078842/Repositioning_Literary_Texts_in_Language_Teaching_The_State_of_the_Art (дата обращения: 28.03.2016).

8. Clanfield, L. Teaching materials: using literature in the EFL/ESL classroom. [Электронный ресурс]. <http://www.onestopenglish.com/methodology/methodology/teaching-materials/teaching-materials-using-literature-in-the-efl/-esl-classroom/146508>.

9. Berardo, S. A. The Use of Authentic Materials in the Teaching of Reading. // The Reading Matrix Vol. 6, №2, September, 2006. pp. 60-67.

*Tolybaeva A.B.
Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I.
(Aktobe, Kazakhstan).*

USING THE STRATEGY OF MEANINGFUL READING IN FOREIGN LANGUAGE LESSONS

ANNOTATION

The article deals with semantic reading strategies as various combinations of techniques that are used for the perception of textual information and its processing in accordance with the communicative-cognitive task. It displays several theoretical aspects of using semantic reading strategies when working with textual information in English lessons. It also confirmed the hypothesis about the use of a semantic reading strategy when working with textual information, which will improve the understanding of the text, increase the amount of understanding of information, accuracy and depth, enrichment with lexical units and increase motivation for reading.

Keywords: strategy, information, methods, techniques, reader, semantic reading

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются стратегии смыслового чтения как различные комбинации приемов, которые используются для восприятия текстовой информации и ее переработки в соответствии с коммуникативно-познавательной задачей. Здесь отображены несколько теоретических аспектов использования стратегий смыслового чтения при работе с текстовой информацией на уроках английского языка. А также подтверждена гипотеза о использовании стратегии смыслового чтения при работе с текстовой информацией, которая будет способствовать улучшению понимания текста, увеличению объема понимания информации, точности и глубины, обогащению лексическими единицами и повышению мотивации к чтению.

Ключевые слова: стратегия, информация, методы, приёмы, читатель, смысловое чтение

АННОТАЦИЯ

Мақалада семантикалық оқу стратегиялары мәтіндік ақпаратты қабылдау және коммуникативті-танымдық тапсырмаға сәйкес оны өңдеу үшін қолданылатын әдістердің әртүрлі комбинациясы ретінде қарастырылады. Ол ағылшын тілі сабақтарында мәтіндік ақпаратпен жұмыс істеу кезінде семантикалық оқу стратегияларын қолданудың бірнеше теориялық аспектілерін көрсетеді. Сондай-ақ мәтінді түсінуді жақсартатын, ақпаратты түсіну көлемін, дәлдігі мен тереңдігін, лексикалық бірліктермен байытып, оқуға деген ынтасын арттыратын мәтіндік ақпаратпен жұмыс істеу кезінде семантикалық оқу стратегиясын қолдану туралы гипотезаны растады.

Түйін сөздер: стратегия, ақпарат, әдістер, әдістемелер, оқырман, семантикалық оқу.

Foreign language is firmly entrenched in the lives of modern people. A good, solid knowledge of a foreign language is one of the components of a person's readiness for international communication. The purpose of modern foreign language teaching is to form a secondary linguistic personality, i.e. a personality expressing a set of social, physical, psychological, emotional,

pragmatic, etc. characteristics in the language, as well as a personality "reconstructed in its main features on the basis of language means".

Within the framework of linguodidactics and foreign language teaching methodology the problems of personality formation are being developed. The objective need of modern society is to find the best ways of organizing the educational process, rational options for the content of training and its structure. The more alternative methodological solutions, the more fruitful will be the search for new ways of teaching the subject as a whole.

The strength of the communicative side of this orientation is reflected in the transformation of foreign language learning goals and learning content. It is not just about knowing the language, but about the ability to use it in real communication, i.e. the practical knowledge of the language and, therefore, the development of "communicative competence".

The most important component of communicative competence is linguistic competence, which provides, on the basis of a decent amount of knowledge, both construction of grammatically correct forms and syntactic constructions, and understanding of semantic segments of speech organized in accordance with the norms of a foreign language. Linguistic competence represents readiness to use a foreign language as a tool of speech and thinking activity.

The high level of linguistic development becomes in the modern world more and more necessary for success in life. It implies the formation of experience of schoolchildren's activity called linguistic activity. This concept refers to the activity associated with the perception, analysis, comparison of linguistic content, and in some cases - the creation of the corresponding linguistic product. The effectiveness of this activity depends largely on the interest of children.

One of the sources of maintaining interest in language learning is the process of reading. Proper organization of reading in a foreign language is the key to the success of the learning process. The development of this issue is engaged in Drozdova O. E. Learning to read in a foreign language is devoted to a lot of scientific literature. This issue was addressed by such methodologists as Rogova G.V., Vereshchagina I.N., Egorov T.G., Filatova V.M., Folomkina S.K., Leontiev A.A., Weisburg M.L. Learning to read should be a teaching of speech activity. Observance of this provision is very important, as it not only creates a correct orientation for students, but also contributes to a faster formation of necessary skills in a foreign language.

It is well known that reading is one of the most important means of acquiring information. Especially its role is increasing in our days, as it is through it a person is able to meet his personal cognitive needs. Reading as a process of perception and active processing of information is a complex analytic-synthetic activity, consisting of perception and understanding of the text.

The process of reading consists of three phases:

The first is the perception of the text, the disclosure of its content and meaning, a kind of deciphering, when individual words, phrases, sentences form the overall content. In this case, reading includes: viewing, establishing the meaning of words, finding correspondences, recognizing facts, analyzing the plot and plot, reproducing and retelling.

The second is the extraction of meaning, the explanation of the facts found through the use of existing knowledge, the interpretation of the text. It is ordering and classifying, explaining and summarizing, distinguishing, comparing and contrasting, grouping, analyzing and summarizing, relating to one's own experience, reflecting on context and conclusions.

The third is the creation of one's own new meaning, that is, the appropriation of newly acquired knowledge as one's own as a result of reflection.

Reflecting the social order of our society, the Standard emphasizes the importance of teaching meaningful reading, noting that reading in today's information society is "meta-disciplinary" or "supra-disciplinary" in nature and that reading is one of the universal learning activities. This means that every subject should work on the formation and development of meaningful reading skills.

To meet the requirements of the Standards for Meaningful Reading, teachers must create a supportive environment for students to develop their reading comprehension skills, improve their reading technique, and use different types and kinds of reading in the classroom. Having done this research work, the following conclusions can be made:

1. Reading strategies are combinations of methods and techniques associated with comprehension of the purpose and choice of reading depending on the communicative task and the definition of primary and secondary information, with the formulation of the problem and the main idea of the text.

2. There are different classifications of types of work with textual information: analytical and synthetic, translated and non-translated reading, etc. All of them are very important at different stages of learning.

3. After analyzing school experiences with meaningful reading strategies, we have concluded that there are different perspectives on what the stages of text work should be. Some teachers are against the use of pre-textual activities while others believe they are absolutely necessary because they help to reduce language difficulties and encourage reproductive skills. But from either point of view, we must first work on unfamiliar words used in the text, then the actual reading, content comprehension control, and then we can move on to meaning comprehension control. Usually the above types of work are done in class in the form of a discussion-discussion, and later students can be offered some kind of written assignment on the problems of the text, perhaps a creative one.

4. I developed meaningful reading lessons for the 8th grade in high school based on the story "A good lesson" and created exercises for students to work on this story.

5. A survey of teachers and students as well as experiential learning were conducted in the 8th grade of a secondary school and showed an increase in reading comprehension as well as a strengthening of students' cognitive interest and learning motivation.

In this article I have tried to depict the following theoretical aspects of using meaningful reading strategies in English classrooms:

- *systemic aspects of using meaningful reading strategies in teaching a foreign language;

- *specifics of learning to work with textual information in English and its methodological characteristics;

- *the model of developing strategies of meaningful reading at foreign language lessons in the context of critical thinking development.

Reading comprehension involves decoding the visual image of a word in the cerebral cortex using visual and perceptual processes, transforming a set of written symbols into a semantic perception of language, and creating a connection with the reader's prior knowledge through cognitive processes of understanding and comprehension. This means that the end result of any act of textual information perception must be the comprehension of what is read.

Accordingly, four principles of successful meaningful reading in students can be identified. The first is that the student uses guesswork and prediction in the reading process. The second principle is the use of certain coping strategies that arise during reading, such as dividing words into semantic bases. Third, students draw on their background knowledge. These include previous experience with textual information, knowledge of the language system, and an understanding of the topic and content of the text. Finally, students who excel at meaningful reading are usually quite confident in handling more challenging textual content.

Analysis of diagnostics for meaningful reading skills in 8th graders revealed insufficient reading competence in students. Students were supposed to be able to analyze textual content, evaluate its meaning and significance, express their thoughts about what they had read, and use it in their real-life situations, all within their age and psychophysiological constraints. Such skills of working with the text as:

- *Making a simple plan for a text.

- *Finding information and facts explicitly stated in the text (answering direct questions about the text).

- *Comparing messages in different parts of the text; making connections that are not explicitly stated in the text; relating them to the overall message of the text.

After the meaningful reading strategy-based lessons, a midterm assessment of the students' proficiency in meaningful reading strategies showed an increase in their cognitive engagement, which helped to create a positive motivation for the lesson.

The following tasks were accomplished:

*the systemic aspects of the use of meaningful reading strategies at foreign language lessons were revealed;

*the specifics of learning to work with textual information in English and its methodological characteristics were considered;

*determined the model of the development of strategies of meaningful reading at foreign language lessons;

*diagnostics of work with text on the basis of meaningful reading strategies in teaching English was carried out;

*developed a system of methodological work on the use of meaningful reading strategies when working with textual information;

8the system of methodological work on the use of meaningful reading strategies when working with textual information was developed;

*the results of experimental and practical work on the use of meaningful reading strategies in foreign language classes were interpreted.

Thus, the hypothesis was confirmed: if to use strategies of meaningful reading while working with text information, it will help to improve understanding of the text, increase the volume of information, accuracy and depth, to enrich with lexical units and increase motivation to reading.

Literature

1. Krohaleva M. A. Formation of meaningful reading skills at the lessons of the German language [Text] / M. A. Krohaleva // Perm pedagogical journal. - 2014. - № 5. - с. 49-53.

2. Askarova V. Y. Stimuli reading in the system of socio-cultural regulation of reading activity / В. Я. Askarova, S. B. Sinetsky, V. S. Tsukerman // Observatory of culture. 2018. Т. 15. № 5. С. 542-555.

3. Berdigalieva Roza. Reading in Kazakhstan / R. Berdigalieva // Reading from the sheet, from the screen and "by ear" : the experience of Russia and other countries : collection of materials for managers of programs to promote reading. М. (IN RUSSIAN) : RSBA, 2009. С. 198-217.

4. Strategy of meaningful reading and working with the text at foreign language lessons [Electronic resource]. - Access mode: <https://infourok.ru/smislovoe-chtenie-i-rabota-stekstom-na-urokah-inostrannogo-yazika-1605580.html>. - 16.08.17. 7. Strategies of meaningful reading at foreign language lessons [Electronic resource] / S.A. Bargova.- Mode of access: https://xn--j1ahfl.xn-p1ai/library/strategii_smislovogo_chteniya_na_urokah_inostrannog__142159.html. - 17.08.17.

Туллубаева Нургуль Каматовна

Актюбинский региональный университет имени

К. Жубанова, Актюбе, Казахстан

Научный руководитель: доктор РНД,

ЕНУ им.Л. Н. Гумилева и. о. доцент

Алдабердықызы Айдын

7M01706-«Шетел тілі: екі шетел тілі»

1-курс магистрант

ИНДУКТИВНЫЕ СПОСОБЫ ОБУЧЕНИЯ ГРАММАТИКЕ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ: ПРЕИМУЩЕСТВА И ОГРАНИЧЕНИЯ

Абстракт: В статье описывается индуктивный метод изучения грамматического материала на уроках английского языка. Приведены преимущества и недостатки индуктивного метода представления нового грамматического материала, рассмотрены варианты его использования в рамках коммуникативного подхода (метода). Целью данной статьи является изучение индуктивного способа преподавания грамматики в преподавании английского языка (преимущества и недостатки). Одним из основных процессов в изучении английского языка является грамматика. Методические подходы к преподаванию грамматики на уроках английского языка - как одного из важнейших средств обеспечения акта общения с материалами урока.

Ключевые слова: индуктивный метод, грамматика, преимущества и недостатки, нового грамматического материала.

В рамках эксплицитного подхода к формированию грамматических навыков и умений существует два основных метода - дедуктивный и индуктивный методы. Название дедуктивный метод происходит от слова "дедукция", что означает вывод от общего к частному. При дедуктивном методе первый этап формирования навыков и умений - ознакомление - реализуется в процессе ознакомления с правилом и примерами, второй этап - обучение - включает освоение изолированных формальных операций, третий этап - речевая практика - организуется на основе упражнений по переводу. Другим методом явного подхода является индуктивный метод (индуктивный, или подход с обнаружением правил). [1]

Индуктивный метод исходит из такой формы вывода, как индукция, которая предусматривает переход от отдельных фактов к общим положениям. Индуктивный метод дает возможность учащимся самим сформулировать правило, основанное на явлениях, с которыми они сталкиваются при изучении иностранного языка. С помощью индуктивного метода учащиеся находят незнакомые грамматические формы в тексте и пытаются понять их значение через контекст. Дальнейший анализ нового явления происходит путем сравнения иностранного текста с его переводом на родной язык, после чего формулируется правило. При этом, при необходимости, используются подсказки учителя или учебника. Затем следует серия упражнений по выявлению и объяснению нового грамматического явления для актуализации его форм. [2]

При использовании индуктивного метода в обучении учащиеся сами формулируют правило, изучают грамматические явления от единственного числа к общему. Обучение можно разделить на несколько этапов: Учащимся дается текст, в котором часто используется новое грамматическое правило. Учитель просит определить и сформулировать правило, определить его форму и выяснить закономерности его использования.

При индуктивном обучении, напротив, грамматические правила не изучаются непосредственно, а "обнаруживаются" или индуцируются учащимися самостоятельно, на основе языкового опыта. Мы говорим о приоритете использования языка, а не представления информации о нем, что характерно для прямого метода, коммуникативного подхода, консультативного обучения индуктивному методу, гипотетически более свободному и естественному способу по сравнению с дедуктивным. При использовании индуктивного метода в обучении учащиеся сами формулируют правило, изучают грамматические явления от единственного числа к общему. Этот метод способствует языковой догадке учащихся, грамматическое правило выводится учащимися самостоятельно, что облегчает запоминание и усвоение, объясняя и исправляя правило, учитель избегает сложных грамматических терминов. [3]

1) Дается текст или набор предложений, где часто встречается новое грамматическое явление, в том числе в отличие от уже известных грамматических явлений/форм/структур. Учитель формулирует речевое задание. Уместно использовать различные подсказки в тексте, например, подчеркивая или выделяя разными цветами особенности формы этой грамматической структуры, выбирая такие предложения, где контекст использования этой структуры настолько однозначен, ясен и прозрачен, что учащиеся могут легко вывести

правило. Задание должно быть посильным для учащихся, иначе оно займет неоправданно много времени, а неверные выводы, сделанные самостоятельно, могут закрепиться в сознании и привести к стойким ошибкам в будущем.

2) Формулирование учащимися правил обучения/использования грамматической структуры, исправленных преподавателем.

3) Выполнение упражнений по замене.

4) Выполнение трансформационных упражнений.

5) Упражнения по переводу.

Индуктивный подход - это метод перехода от частного к общему. В обучении грамматике это называется обучением, ведущим к открытию правил. Этот метод предполагает, что учитель преподает грамматику, начиная с представления примеров предложений, а учащиеся понимают правило на основе этих примеров. Изложение грамматических правил может быть как устным, так и письменным. Такой подход побуждает студентов к активному участию в процессе и разрабатывают собственные стратегии решения поставленных задач. В рамках коммуникативного обучения индуктивное изложение материала предполагает не "угадывание" правила, а полноценную речевую практику и реализуется в несколько этапов. На первом этапе учащимся предоставляется аутентичный языковой материал, содержащий необходимую грамматическую структуру, и предлагается сначала обсудить проблемы или ситуации, выраженные в этих примерах. [4]

Индуктивный подход, как и дедуктивный, имеет сильные и слабые стороны: учащиеся должны самостоятельно объяснить правило, описывающее грамматическое явление.

Преимущества:

Студенты учатся понимать правило самостоятельно, а это значит, что они учатся работать самостоятельно. Обеспечивает внедрение проблемно-ориентированного обучения.

Стимулирует независимое языковое наблюдение. Способствует лучшему запоминанию изученного материала. Студенты становятся активными участниками процесса обучения. В этой деятельности они очень мотивированы. Развивает способности учащихся распознавать закономерности и решать проблемы. Если решение предложенной задачи происходит коллективно, студенты получают возможность дополнительной языковой практики.

Недостатки: Это отнимает много сил и времени. Может привести к неправильному или неполному пониманию правила. Создает дополнительную нагрузку на учителя при подготовке и планировании занятий. Это может напугать студентов, которые привыкли к другому методу *teaching*. it может занять много времени; не все лингвистические явления могут быть объяснены индуктивно; неправильно выведенное правило может привести к постоянным ошибкам.

Подводя итог, можно отметить преимущества и недостатки такого способа подачи материала. Среди первых - большие временные затраты со стороны преподавателя, поскольку урок такого формата должен быть тщательно спланирован заранее. Однако в примере С. Торнбери, когда в качестве оригинального материала предлагается собственная речь учителя, на подготовительную работу требуется минимальное количество времени. Кроме того, как правило, работа в таком формате занимает больше времени на занятиях, чем традиционное изложение феномена учителем. Студентам нужно время, чтобы оценить примеры, сделать выводы и обсудить гипотезы. Также можно отметить неуниверсальность: многие объективно сложные грамматические явления трудно представить индуктивно (или это потребует значительной творческой работы со стороны учителя). Наконец, индуктивное питание требует определенного уровня знаний и зрелости учащихся, поэтому оно больше подходит для обучения старшеклассников, студентов колледжей и университетов, а также взрослых. Однако, несмотря на столь внушительный список недостатков, мы считаем индуктивный метод представления нового грамматического материала достойным внимания учителя, использующего коммуникативную технику или ее отдельные элементы на уроке. Этот метод позволяет повысить мотивацию учащихся, их речемыслительную активность, а

также способствует развитию самостоятельности учащихся, что в конечном итоге приводит к лучшему запоминанию правила.

Список литературы

1. Назарова, В. С. Индуктивный метод предъявления нового грамматического материала в рамках коммуникативной методики — 2019. — № 47 (285). — С. 39-41.
2. Филипович Ирина Иосифовна, доцент кафедры лингвистики и перевода Южного института менеджмента, г. Краснодар. УДК 811 ББК 81.2-2 Ф 53 Трибуна педагога Научный вестник ЮИМ №4' 2014 подходы к обучению грамматике иностранного языка (Рецензирована) – 2014 — С. 111-123.
3. Шукин А.Н.. Лингводидактический энциклопедический словарь. - Астрель. АСТ. ИЗДАТЕЛЬСТВО. Хранитель, 2007 г. – 752с.
4. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: базовый курс лекций: пособие для студентов пед. вузов и учителей / Е.Н. Соловова. – 3-е изд. – М.: Просвещение, 2005. – 239с.

Туракбаева Н.Р., Нараханова А.
(Актобе, Казахстан)

Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I.

WRITTEN SPEECH IS A PRODUCTIVE TYPE OF SPEECH ACTIVITY IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE

АННОТАЦИЯ

Письменная речь рассматривается в качестве творческого коммуникативного умения, понимаемого как способность изложить в письменной форме свои мысли. Для этого надо владеть орфографическими и каллиграфическими навыками, умением композиционно построить и оформить в письменном виде речевое произведение, составленное во внутренней речи, а также умением выбрать адекватные лексические и грамматические единицы.

Ключевые слова: Письменная речь, английский язык, речевая деятельность, обучение письму.

АННОТАЦИЯ

Жазбаша сөйлеу шығармашылық қарым-қатынас қабілеті ретінде қарастырылады, ол ойды жазбаша түрде жеткізе білу қабілеті ретінде түсініледі. Мақалада сол мақсатқа жету үшін орфографиялық және каллиграфиялық дағдыларға ие болу керек, ішкі сөйлеуде құрастырылған сөйлеу туындысын жазбаша түрде құрастырып, құрастыра білу, сонымен қатар тиісті лексикалық және грамматикалық бірліктерді таңдау мүмкіндігінің қажеттілігі туралы айтылады.

Түйінді сөздер: жазбаша тіл, Ағылшын тілі, сөйлеу қызметі, жазуды үйрету.

Written speech in the methodology of teaching a foreign language act not only as a means of teaching, but increasingly as a goal of teaching a foreign language. Writing is a technical component of writing. Written speech, along with speaking, is a so-called productive (expressive) type of speech activity and is expressed in the fixation of certain content with graphic signs. The psychophysical basis of written speech is the interaction of motor, visual and auditory-speech analyzers. Relying on all analyzers in training gives a much greater effect. According to psychologists, the material heard is assimilated by 10%, seen by 20%, heard and seen by 30%, recorded by 50%, when speaking by 70%, when teaching another by 90% [1,56].

Psychologists believe that the basis of written speech is oral speech. Both speaking and writing can be traced from the idea (what to say) to the selection of the necessary means (what

words are needed, how to combine them in an utterance) and to the realization of the idea by means of language orally or in writing.

If you correctly define the goals of teaching writing and writing, take into account the role of writing in the development of other skills, use exercises that fully correspond to the goals, perform these exercises at a suitable stage of training, then oral speech gradually becomes richer and more logical.

Writing plays an auxiliary role in the development of grammatical skills, when performing written tasks from simple copying to tasks that require a creative approach, which creates the necessary conditions for memorization. Without relying on writing, it is difficult for students to retain lexical and grammatical material in their memory.

The whole system of language and conditional speech exercises performed in writing refers to educational writing. Written statements, essays, creative dictation, drawing up plans and theses for a message on a given topic, writing a personal or business letter, that is, written stories on given situations, belong to communicative writing. In other words, it is a written speech exercise on a studied or related topic of conversational practice.

Written speech is considered as a creative communicative skill, understood as the ability to express one's thoughts in writing. To do this, it is necessary to possess spelling and calligraphic skills, the ability to compositionally construct and arrange in writing a speech work composed in internal speech, as well as the ability to choose adequate lexical and grammatical units.

Writing training includes various kinds of speech exercises: speech exercises for learning how to compose a written message; written-speech exercises for working with printed text; written-speech exercises due to the process of reading, listening and oral communication.

When perceiving foreign speech by ear (listening), students can make notes:

- 1) make a summary of the audio text according to a pre-proposed plan (by keywords);
- 2) make recordings to the printed reference signals while listening to the audio text;
- 3) in accordance with a given communicative situation (task), select information from the audio text and record it.

You can use free dictation. In this case, the teacher reads the audio text by paragraphs, the students write down what they have memorized; to facilitate the task, a plan or keywords are given in advance.

When perceiving written speech, students make a list of questions for discussion with a real or imaginary interlocutor, abstracts, select a written lecture on cards, make up codograms, tables for oral communication on a specific topic (problem) or situation.

The practice of writing allows you to make an arrangement of a printed text or audio text from memory, according to a plan, or make written proposals to solve a certain issue or a certain problem. The cycle of lessons on the topic ends with a home essay (self-dictation - a written retelling of part of the text or the whole text).

The ability to express your thoughts in writing in a foreign language should be developed consistently and constantly. To solve this problem, there are a number of reproductive and productive exercises. All exercises are performed in writing. Of interest are, for example, such tasks:

- restore the beginning and end of the story;
- restore the dialog for individual "guiding" replicas;
- change the type of text (message to conversation, dialog to description);
- describe the ambiguous situation in various texts and dialogues;
- explain the contradiction between textual and illustrative information;
- reply to the letter by letter, telephone conversation, conversation, etc.;
- select keywords that lead to a certain pre-known result, etc.

The distinctive features of these exercises are that they are necessarily performed in writing, the content is of a speech creative or semi-creative nature, interesting and fascinating for both students and teachers [2,114]. Poems of famous poets are played, monograms are used, funny stories are written collectively, letters are written to fictional characters.

We should not forget the three most important conditions when introducing creative writing in the classroom: learning objectives, principles, methods and techniques of teaching, as well as educational control. The requirements for practical knowledge of a foreign language at the initial stage of training state the following: students must acquire the skills of calligraphic writing of letters, words, phrases and master the spelling of words learned in oral speech and used in written exercises. Teaching English calligraphy is of great importance for the correct formulation of English language teaching, especially at the initial stage of education. While studying English calligraphy, the student pays attention to the spelling features of English writing, which is very valuable.

At the first stage of mastering calligraphy, it is a skill that is formed by consistent work on mastering and fixing one or another form of letters on the letter. The necessary moments in the formation of calligraphy are skill - awareness and interest.

At the next stage, calligraphy becomes a skill that is constantly reinforced by the practice of writing. The teacher's task is to preserve the path from calligraphy skill to calligraphy skill and make this skill sustainable. Writing can become an effective means of learning only if students reach a certain level of spelling skills [3, 54].

When teaching spelling, it is necessary to take into account the rules of reading and spelling. They are really useful when writing words whose spelling is based on the phonetic principle, i.e. such as pen, desk, bag, pig, but also the word plate the student can write the word so plait by analogy with rain, grain. The word beautiful is butiful, beautifool, butifool. Neither copying, nor dictation, nor the spelling of the name, nor taking into account the rules of reading can ensure a sufficiently effective assimilation of the spelling of difficult words by students. Special difficulties in learning to write words are caused by words whose spelling is based on historical principles. Many teachers use spelling pronunciation, which is recommended when teaching Russian spelling. Spelling pronunciation is carried out in Russian quite simply. As for English, it is much more difficult here. Each letter has its own sound, the consonants have their usual reading f [f], h [h], s [s], etc [4,121].

Students should remember that each letter is pronounced when spelling, for example, teacher, Wednesday. This work should be carried out at the initial stage of training. Having mastered spelling reading, students master writing and reading skills well, which cannot but lead to an improvement in oral speech skills. Also, when teaching writing skills of individual words and expressions, as well as sentences, visual dictation helps me a lot. They contribute to the development of visual memory in students. First, students see what is written on the blackboard. Then what was written is erased and the guys write from memory. To check the correctness of the spelling, the written text appears again and the students check the text themselves. Thus, they develop the ability to self-control. All this work is carried out gradually. When teaching a foreign language, students should master writing to the extent necessary to help them master its lexical and grammatical material necessary for the development and improvement of oral speech and reading. Writing also forms the following skills in students:

1. writing the letters of the alphabet;
2. translation of speech sounds into spelling symbols: letters and letter combinations;
3. spelling correct spelling of words, combinations of words and sentences;
4. written performance of various exercises that contribute to the better assimilation of educational material necessary for the development and improvement of oral speech and reading[5,36].

Having formed all these skills in students, it becomes easier for them to use writing as a means of learning a language, an assistant in mastering oral speech and reading. From simple copying tasks, students move on to tasks of varying degrees of complexity that require a creative transition to solving the tasks set in them, such as: title semantic sections of the text, write questions to the text, answer questions in writing, make a message plan. An important educational function is performed by written works related to the read text. The use of writing greatly helps to better

understand the text and formulate thoughts in connection with what you read. You can use such written assignments:

- Write out sentences that express the main thoughts of the author and then cross out those words that only explain them. Write the resulting sentence abbreviations.
- Shorten the text by writing out only those sentences from it that convey its main content.
- State the text, the content in three to five sentences.
- Write down the sentences that you liked the most (artistic text).
- Write down those sentences from which you have learned something new for yourself (popular science).

At the initial stage, the above exercises are used, since description is the simplest form of speech communication. At the middle stage of training, such a type of work as reasoning is used, the most complex type of speech communication, which requires students to have knowledge, vocabulary and expressions of oral statements that would help express their thoughts in writing.

Writing in teaching a foreign language is a means of teaching a foreign language (graphics, spelling, writing exercises that help to better assimilate language material and master oral speech and reading.)

Thus, successful writing training at the initial stage contributes to the improvement of writing skills, the end result of which is the completion of the written part of the Unified State Exam in English, consisting of writing an essay and a personal letter.

In the classroom, you can use frontal and individual surveys. Homework is mandatory for everyone. The task is checked by questioning words, phrases, and theoretical material

The peculiarities of the socio-cultural component of written communication include: rules for writing dates, addresses, conclusions, summaries, business letters, reports, etc. In some cases, the lack of knowledge of the means of social communication can lead to misunderstanding or cultural conflict.

Writing and written speech in the methodology of teaching a foreign language act not only as a means of teaching, but increasingly as a goal of teaching a foreign language. Writing is a technical component of writing. Written speech, along with speaking, is a so-called productive (expressive) type of speech activity and is expressed in the fixation of certain content with graphic signs.

The whole system of language and conditional speech exercises performed in writing refers to educational writing. Written statements, essays, creative dictation, drawing up plans and theses for a message on a given topic, writing a personal or business letter, that is, written stories on given situations, belong to communicative writing. In other words, it is a written speech exercise on a studied or related topic of conversational practice.

Writing a letter is a very successful form of exercises that are multifunctional in nature. Thus, successful writing training at the initial stage contributes to the improvement of writing skills, the end result of which is the completion of the written part of the Unified State Exam in English, consisting of writing an essay and a personal letter.

Therefore, to teach how to record oral speech, including how to write personal and business letters, fill out questionnaires, write a short and detailed autobiography, an application for employment or study, etc – all these are the main goals of teaching writing, which also performs an auxiliary role in teaching reading, oral speech, grammar, vocabulary.

List of literature

1. A.A.Leontiev "Language and speech activity in general and pedagogical psychology" Moscow - Voronezh, 2004, p.309.
2. Arkhangelsk A. S. Training - the main variable scale of marks, gradation of the contingent and the evaluation function of the teacher - M.: Knowledge, 1985. - 102 p.
3. Galskova N.D., Gez N.I. Theory of teaching foreign languages: Linguodidactics and methodology: Textbook for students. lingv. un-tov and fac. in. yaz. higher. ped. studies. institutions. - M.: Publishing center "Academy", 2004.
4. Zimnaya I. A. Pedagogical psychology - M.: Logos, 2000. - 384 p.

**Umbetova Gulzhaina Adilbekovna
Tleubaeva Amangul Zhaksylykovna
Sanibayeva Ainur Kalybekovna**

K.Zhubanov Aktobe regional university, Faculty of Phylology,
4th year students of the speciality “Foreign language: two foreign languages”
Research supervisor - Amirgaliyeva Zhadyra Nurlanovna

THE IMPORTANCE OF MULTIMEDIA TOOLS IN LANGUAGE LEARNING

Annotation: The main problem of learning a foreign language in educational institutions of Kazakhstan is the lack of language experience for schoolchildren. Students of general education institutions teach a foreign language, but language competence does not develop as quickly as modern realities require. Students are not eager to learn a foreign language. This is certainly difficult for them. Due to the need to learn a foreign language and its further implementation, educational games are often used in foreign language lessons in general education institutions, in particular, didactic games are used to make the process of learning a foreign language interesting and informative for schoolchildren

Key – words: teaching, games, multimedia tools

Due to the increasing importance of the role of interethnic communication, the need to learn foreign languages for communication between different cultures, countries and peoples is significantly increasing in the modern world. A foreign language in our country is taught not only in general education schools, but also in higher educational institutions, in addition, a foreign language is a subject area, the study of which fully meets the requirements of the state educational standard.

The state educational standard includes the following competencies that students must master in the process of learning a foreign language: students must be able to participate in a conversation/discussion on a specific topic, request information, make comments, express their point of view on the conversation of a partner, express their opinion on the topic under discussion (dialogic speech); make messages containing the most important information on the topic/problem, briefly convey the content of the information received;; tell about facts/events by giving examples, arguments, drawing conclusions; describe the peculiarities of the life and culture of your country and the country/country of the language being studied (monologue speech) .

All of the above skills can be taught to students in the learning process, however, practice shows that with the help of traditional teaching methods, these skills are absorbed by students for a long time, so modern teaching methods are needed to teach modern schoolchildren.

When using game forms in the classroom, including didactic games, there is an effective development of various skills of students: the ability to analyze, compare, generalize the phenomena studied by them, as well as work with linguistic reference literature, etc.

One of the most important goals of teaching a foreign language is to continue the formation of communicative competence. The main assistant in teaching a foreign language can be not only a game, but also a didactic game.

Before using this type of work in the educational process, it is necessary to carry out preparatory work. It is important to remember that students have a simple level of language proficiency. They do not have clearly formed communication skills, but they can work in a playful way. Perhaps in primary school, games are not divided into business, didactic, etc., so it is necessary to remind students how to properly work in the form of a didactic game.

To do this, you can use the following exercises to help students remember how to communicate with each other:

1.Exercises to train students in the ability to respond to the proposed statements. Such exercises in Kazakh " Yes", " No", " Right?", "How interesting! for the development of the ability to use cliches equivalent to the words";

2.The essence of traditional dialogue should not be overestimated. A properly constructed dialogue, taking into account all its features, as well as a well-thought-out initiative, which moves from one remark to another, increases the confidence of the interlocutors in their abilities and from the very beginning adapts them to emotionally determined, "flexible", free speech. A properly constructed dialogue contributes to the effective "inclusion" of the following topic in the rules that students have mastered;

3.The teacher should use exercises in the form of a game-like work, with which students can train in pairs to compose micro-dialogues within the framework of the situation or topic proposed by them.

According to this classification, there are 2 groups of games.

The first group includes games related to aspects of learning a foreign language (grammatical, lexical, phonetic, spelling).

Another group of games includes "creative" games aimed at developing students ' creative thinking (puzzle games, travel games, etc.).

The analysis of psychological, pedagogical and scientific-methodological literature shows that at the initial stage of language learning, the process of teaching foreign communication is one of the main processes of teaching a foreign language, and the main focus is on language as a means of communication.

Considering the circumstances of the influence of games on the formation of speech communication skills of students in foreign language lessons, the following conclusion was drawn: at the stage of deepening knowledge and teaching a foreign language, the main attention is paid to the development of students ' understanding of the English language, and the foundations of correct pronunciation are laid: recognition and use of complex words and the creation of complex structures. Using the didactic game, the task of the teacher is to create a communication situation for students, the structure of which will be similar to the situation in real life. It not only teaches students to learn a foreign language, but also teaches them to correctly build and use dialogues, monologue speech. Creating a comfortable atmosphere for working in the classroom will help the teacher attract each student to learn a foreign language and communicate with them.

The specifics of game technology are largely determined by the game environment: there are games with and without objects, a table, a room, a street, a land plot, a computer and a TSO, as well as various vehicles.

Thus, according to the form (form is a way of expressing and expressing content), the following types of games can be divided into independent typical groups: Festival games, game holidays; game folklore; theater game actions; game trainings and exercises; game questionnaires, questionnaires, tests; variety game improvisations; competitions, competitions, rivals, competition; competitions, relay races, competitions; wedding ceremonies, game customs; fakes, jokes, surprises; carnivals, masquerades; game auctions, etc.

There are many training programs that help Foreign Language teachers in their classrooms. Adaptive learning software helps teachers use some of the game elements to structure their motivation, feedback, and participation courses. Various studies on educational settings have shown that the introduction of "gamification" in the learning and learning process can affect subjective experience, as well as behavior and learning outcomes. Features of gamification-based software, such as interactivity and responsiveness, make this type of responsive software suitable for learning in English. Research should explore how students ' experience in such activities based on gamification can lead to greater participation in the language learning process. The rapid evolution of the information age has given mutual power to technologies that are spreading to the world at the fastest pace ever imagined. The requirement to invent high-quality human capital is very important for the formation of high quality and quality of skills, knowledge, potential and labor.

When students use this code, they sync with the test created by the teacher for themselves. Students then look at the playing field, where questions and answers are projected. On their devices, students see a grid in two with different colors and related shapes. The answer depends on the choice and speed, Plickers gives students an assessment. After each question, students will be shown a leaderboard, as well as the overall leaderboard after this round. Students do it all Plickers continue with a quiz to find the overall winner of the game. Students can see their results and how they react to their peers in real time.

Umirzakov Amanzhol, Mirzaeva Mavluda, Koshan Nurilla
(Republik of Kazakhstan, Aktobe)

EFFICIENCY OF USING INTERNET RESOURCES IN ENHANCING ENGLISH VOCABULARY OF THE MIDDLE-LEVEL LEARNERS

Annotation: The role of foreign languages is very important today. Knowledge of a foreign language allows you to join the world culture and make full use of Internet resources. Today, new information technologies are being actively introduced in almost all areas, including education. In this regard, the use of computer technology in teaching a foreign language is important.

The use of Internet resources in foreign language lessons is associated with the relevance of territorial methods of language publication, these processes require the use of new competitions. The problem of the correct integration of the World Wide Web, which specializes in the formation of its field of education. It extends the techniques of foreign language styles to our time, the relevance of that period. Because the Internet is very timely and dynamic, the speed of using the Internet for the Olympiad is very high, because it requires all the resources. A component style is needed, as well as intensive training - many developmental missions, as well as educational and methodological issues, in order to raise the impossible to the right level. [1, 32].

The possibilities of using the network of Internet resources are very wide. The World Wide Web provides students and teachers with the information they need: history, regional studies, religion, publications and magazines, as well as all the necessary literature. Students have the full opportunity to conduct research, quizzes, competitions, olympiads via the Internet

We use Internet workflows in the following ways:

1. Accumulation of didactic material, topic
Creating a database on
2. Introduction lessons.
3. Electronic additional educational programs,
mastering the basics of holding competitions, quizzes.
4. For students of all international Olympiads
help, testing.

The forms of work with computer programs for teaching foreign languages include:

- vocabulary research;
- pronunciation training;
- teaching dialogue and monologue;
- learn to write a letter;
- study the phenomenon of grammar.

The latest technological processes provide a great result of teaching foreign style. Someone also wrote that multimedia forms of entertainment contribute to the expansion of the lexicographic reserve, can help to learn to imply a conversation in the news.

It can be concluded that the task of teaching vocabulary, the development of lexical skills, implies the formation of students' receptive as well as productive abilities. It is also necessary to keep in mind that the phrases are present in the word in the lexical and semantic concept. Any

lexical part is capable of demonstrating significant or least complexity for the purpose of students, in connection with its data. However, the importance of the teacher lies in this, in order to motivate students to regularly increase their own lexical reserve. It is also necessary to highlight the fact that the use of Internet resources in British-style tasks can help to individualize training, polyadelfit.letter. to take into account the mental, age-related characteristics of students, but in addition, the presence of knowledge can help improve the property of mastering the material used will also be an auxiliary basis for motivation. [2, p. 43].

At the present stage, the goal of any teacher is to provide students with a quality education, as well as to improve the learning process, achieve high results, and work effectively. In our opinion, it is best to integrate the Internet into the general educational procedure. It should also be noted that using the Internet in the classroom is not necessarily an end in itself. To this end, in order to correctly determine the value of the Internet in the genre of education, each teacher must clearly indicate why and to what extent to use the Internet, and only then the importance and benefits of using Internet resources are determined.

In today's stage, any teacher meets with a problem about this, as well as how to improve the teaching procedure, achieve the properties and also develop about the students a stable reason for the study of the object. In my opinion, the integration of the Internet into a general education procedure with the preservation of classical teaching money is the best kind. However, it is also necessary to highlight that the use of the Internet in the classroom does not have to be an end in itself. In order to correctly establish the role of the Internet resources network in teaching style, any teacher must clearly understand why he needs to use Online, if directly also in what size. Only at that time it will be possible to say about the relevance and productivity of the use of Internet resources. [3, p. 43].

List of sources used

1. A.A Some of the main problems of creating a common language of communication in the Internet system <http://linguact .hyperlink.ru>
2. Zimnaya I.A -Psychological aspects of teaching speaking in a foreign language. – M.Enlightenment , 1978
3. Kschslovs K.N. “Practical grammar of the English language”

**Файзуллина Альбина Ильдаровна
Байгутдиева Назерке Қосымқызы**

Шет тілдерін оқытудың инновациялық модельдерін қолдану арқылы шет тілін үйренуге деген ынтаны арттырудың тиімді тәсілдері

Мектепте шет тілдерін оқытудың негізгі мақсаты-қарым-қатынас дағдыларын дамыту, шет тіліндегі мәдениаралық қарым-қатынасқа қатысуға дайын және қабілетті, сонымен қатар өзін-өзі жетілдіруге қабілетті баланың жеке басын дамыту.

Бірақ мақсатқа жету сапасы, ең алдымен, адамның қажеттіліктеріне, оның мотивациясына байланысты. Бұл мақсатты белсенділікті тудыратын мотивация, құралдар

мен әдістерді таңдауды, олардың белгілі бір мақсатқа жету тәртібін анықтайды. Тәжірибе көрсеткендей, шет тілін үйренуге деген ынтаның төмендеуі бір сыныптан екінші сыныпқа ауысады.

Шет тілінде сабақ бастағанда студенттер пәнге деген ынтаны дамытады, бірақ бірінші сыныпта қызығушылық айтарлықтай әлсірейді, ал екінші сыныпта ол оқушылардың 80% - ында жоғалады. Мұның себебі келесідей. Оқыту-бұл білім. Сіз адамды бір нәрсе білуге мәжбүрлей алмайсыз, оны қызықтыра аласыз. Сондықтан оқуға деген ынталандыру мәселесі шет тілдерін оқытудың барлық кезеңдерінде негізгі мәселе болып табылады.

Студенттерді шет тілін үйренуге ынталандырудың көптеген жолдары бар. Мұғалім шет тілін оқытудың негізгі мақсатына жету үшін мотивациялық құралдар мен әдістердің барлық түрлерін ұсынуы керек.

Ильин Е. П. мотивтің бірнеше анықтамаларын береді: "а) қажеттіліктерге негізделген мотивтер, субъектінің қызметіне әсер ететін сыртқы немесе ішкі жағдайлардың жиынтығы; б) тақырып (идеалды немесе материалдық); в) адамның іс-әрекетін таңдауға негізделген саналы себеп.»[1, 54].

Дж. Аткинсон сонымен қатар мотивтің анықтамасын ұсынады: "мотив затқа, материалға немесе идеалға байланысты және мотивтің қозғаушы күшінің қайнар көзі – қажеттілік" [2,55].

Сабақта қолайлы атмосфера құру. Шет тілін үйренуге және қарым-қатынас жасауға ынталандыру сыныпта достық атмосфера, сәттілік жағдайлары және балаларда оптимизм мен өз күштеріне деген сенім сезімін тудырмай мүмкін емес.

Желілік байланыс. Шет тілі мұғалімдеріне арналған сайттарда шетелдік құрдастарымен хат алмасу сайттары бар, онда қызығушылық танытқан студенттер хат алмасу арқылы достар таба алады, бұл Сізге шет тілінде тәжірибе алуға, тілдік дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік береді.

Оқушыларды оқу блогтарында, желілік конкурстарда, қашықтықтан олимпиадаларда және жобаларда жұмыс істеуге белсендендіру танымдық қызығушылыққа, шығармашылық қабілеттерін дамытуға, үлкен ақпараттық кеңістікте бағдарлануға ықпал етеді.

Шетелдіктермен кездесулер мен пікірталастар.

Шетел тілін ана тілі ретінде қолданатын тұлғалармен кездесулер мен пікірталастар студенттердің шет тілін үйренуге деген қызығушылығын арттыратын ынталандыру болып табылады, өйткені пікірталастарда оқушылар ана тілдерімен ауызекі тіл үйреніп, тыңдау дағдыларын дамытып, өздерінің тілдік деңгейлерін нақты бағалай алады. Ауызша сөйлеуді меңгерген студенттер үшін өз ойларын нақты және нақты білдіру қабілетін дамытуға және пікірталаста өз көзқарастарын дәлелді қорғауға мүмкіндік бар. Пікірталас барысында оқушылар ана тілдерімен қарым-қатынас жасау тәжірибесіне ие болып қана қоймай, шетелдіктермен алғашқы қарым-қатынас кезінде туындайтын психологиялық кедергіні еңсереді.

"Ойлаудың алты шляпасы" шығармашылық әдісін қолдану. "Ойлаудың алты шляпасы" Эвард де Бононың әдістемесі Шет тілі сабақтарында оқу процесін тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Бұл әдістің мәні-барлық қатысушылар тапсырманы шляпаның түсімен берілген бір кілтте жұмыс істейді. Ойлаудың алты шляпасы-студенттерге әртүрлі көзқарастарды білдіру арқылы мәселелерді талқылауға мүмкіндік беретін әдіс. Шляпалардың әр түсі-бұл тілдік қарым-қатынастың белгілі бір алгоритмі. Бұл технология мәселені шешуге көптеген маңызды перспективалар тұрғысынан қарауға мүмкіндік береді, қарым-қатынас пен топ ішінде шешім қабылдау қабілетін жақсартады, ойлауды құрылымдауға көмектеседі және оны тиімдірек етеді. Ұсыныстар, пікірлер, сын, Ақпарат және эмоциялар бір-бірімен араласады. Әрбір "ойлау шляпасы" басқалардан өзгеше ойлау стиліне ие.

Түпнұсқа материалдармен жұмыс. Шет тілін оқытудың маңызды білім беру мақсаты бар: оқушыларды Оқытылатын тіл елінің мәдениет әлемімен таныстыру, оларды мәдениетаралық деңгейде қарым-қатынасқа дайындау[3].

Тиісті қарым-қатынас дағдыларын дамыту және ана тілдерімен өзара түсіністік әлеуметтік-мәдени дағдыларды қалыптастыруды білдіреді, сондықтан қазіргі заманғы шет тілдеріндегі оқу материалдары студенттер күнделікті өмірде болуы мүмкін нақты жағдайларда оқу материалдарының мазмұнын жүзеге асыруға мүмкіндік беретін түпнұсқа материалдарды қамтиды. Қарым-қатынас дағдыларын дамытуға арналған түпнұсқа материал ретінде хат, ашық хат, жарнама, күнделік парағы, теледидар бағдарламасы, рецепт, жарнамалық мәтін, анкета, сұхбат, танымал ғылыми және аймақтық мәтіндер қолданылады.

Түпнұсқа материалдарды пайдалану шет тілін үйренуге деген қызығушылықты арттырады, тілдік қызметтің барлық түрлерін белсендіруге көмектеседі, ел мәдениетінде оқытылатын тілмен таныстырады.

Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану. Қазіргі мұғалімнің негізгі құзыреттіліктерінің бірі-сабақта ақпараттық және коммуникациялық технологияларды қолдану мүмкіндігі, бұл студенттерге уақытты сақтауға мүмкіндік беріп қана қоймай, сонымен қатар оқу процесін қызықты етеді. Бұл технология оқытуды проблемалық, шығармашылық, зерттеуге бағытталған етеді.

Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану: оқытудың оң мотивациясын қамтамасыз етуге; музыканы, анимацияны қолдана отырып, түрлі сабақтар өткізуге; оқытудың жоғары саралануын қамтамасыз етуге; білімді бақылауды жетілдіруге; оқу процесін ұтымды ұйымдастыруға, сабақта оқушылардың іс-әрекетінің тиімділігін арттыруға; оқушылардың зерттеу іс-әрекетінің дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Әр мұғалім өз сабақтарында сұрақтар, ойындар, кроссвордтар түрінде тапсырмаларды қамтитын интерактивті презентациялар мен бейнесюжеттерді пайдаланады, сонымен қатар көрнекілік құралы және Жобалық іс-әрекеттің нәтижесі ретінде қолданылады. Презентацияның басты артықшылығы-бұл көптеген кестелер мен схемалармен жұмыс істеуге мүмкіндік береді, барлық қатысушыларға сөйлеу тіректерімен пікірталастарға қатысуға мүмкіндік береді.

Интернет сабақтың нақты оқу міндеттеріне бейімделетін түпнұсқа материалмен жұмыс істеу үшін көптеген пайдалы ресурстарды (тесттер, онлайн тапсырмалар) ұсынады.

Сабақтан тыс іс-шаралар. Шет тілінде сыныптан тыс сабақтарды ұйымдастырудағы мұғалімнің негізгі міндеті-оқушылардың шет тілін сыныптан тыс қарым-Қатынас, Таным және әлеуметтік бейімделу құралы ретінде пайдалану қажеттілігін қалыптастыру. Іс-әрекеттің бұл түрі оқу мен өзін-өзі растаудағы қиындықтарды жеңуге көмектеседі, өйткені бұл олардың дағдылары мен қабілеттерін ашуға мүмкіндік береді. Сыныптан тыс жұмыстар студенттердің шығармашылық және танымдық іс-әрекеттерін дамыта алатын, ең жақсы жеке қасиеттеріне қол жеткізе алатын, яғни сабақтарда жиі талап етілмейтін дағдыларды көрсете алатын кеңістікті арттырады. Мұның бәрі сәттілік үшін қолайлы жағдай жасайды, бұл өз кезегінде оқу қызметіне оң әсер етеді.

Онлайн-жарыстарға және олимпиадаларға қатысу. Қашықтықтан олимпиадаға қатысу оқушылардың білім деңгейін арттыру, өзін-өзі жүзеге асыру және оқытудың тиімді тәсілі болып табылады. Қашықтық олимпиада өз білімін тексеруге, өзін танытуға, емтиханға дайындалуға және өзінің шығармашылық әлеуетін ашуға ынталандырады. Қашықтықтан олимпиадаға қатысу мектеп пәндерін мұқият оқуға әкеледі, олардың шығармашылық қабілеттерін дамытады және шет тіліне қызығушылық танытатын және жоғары деңгейде шет тілін қарқынды оқуды жалғастырғысы келетін студенттерді анықтайды.

Өлеңдердің көркем аудармасы. Өлеңдердің көркем аудармасы әр түрлі деңгейдегі оқушылардың мотивациялық қажеттіліктерін қалыптастырады. Мұндай жұмыс танымдық белсенділікті арттырады, өзін-өзі тануға ықпал етеді, оқушылардың филологиялық көкжиегін және сәйкесінше лексикалық бірліктердің қорын кеңейтеді.

Жобалау әдістемесі. Оқытудың негізгі мақсаттары-шығармашылық және сыни ойлауды қалыптастыру, алынған ақпаратпен жұмыс істей білу және білімді әртүрлі жағдайларда практикада қолдану. Жобалармен жұмыс студенттерге қажетті ақпаратты ойлауға, өз бетінше іздеуге, талдауға, қорытындылауға, өңдеуге мүмкіндік береді. Жобалық іс-әрекет

кезінде оқушылар өздерінің шығармашылық қабілеттерін жүзеге асырады. Студенттер бұрын алған білімдерін, дағдыларын және дағдыларын жаңа жағдайға өз бетінше ауыстырады, оларда жаңа идеялар пайда болады. Жобамен жұмыс барысында оқушылар әртүрлі көзқарастарды салыстырады, ғылыми, дәлелденген фактілерге, өздерінің және басқалардың тәжірибесіне сүйене отырып, өз пікірлерін түсіндіреді және қорғайды. Жобалық іс-әрекет студенттерге әңгімелесушілерге толерантты көзқарасты қалыптастыруға, сондай-ақ бір-бірімен өзара әрекеттесуге көмектеседі.

Ойын. Коммуникативті-белсенділік әдістемесі Шет тілі сабақтарында нақты қарым-қатынасқа мүмкіндігінше жақын жағдай жасауды қарастырады. Бұл жағдайлар оқу-тілдік жағдайлардың көмегімен жасалады: олар қарым-қатынасты ынталандырады, оқушылардың пікірлерін ынталандырады және зерттелетін лингвистикалық материалды белсендіруге мүмкіндік береді. Оқу кезеңінде ойын жағдайларын құрудың ең жақсы тәсілдерінің бірі - тілдік ойындар. Ойын проблемалары шешілген кезде сөйлеу әрекеті ақыл-ой және эмоционалды белсенділікпен өзара әрекеттеседі: ойында тез шешім қабылдау керек, тапқырлық пен тапқырлық, қиял көрсету керек, рөл ойнау керек. Ойын барысында оқушылар үнемі сөйлеуге дайын, мұғалімдерді және басқаларды мұқият тыңдайды; сөйлеу үлгілері мен үйренген сөздерді бірнеше рет қайталауға қабілетті. Мұндай жағдайларда еріксіз назар аудару және есте сақтау лексикалық және грамматикалық материалдардың жақсы игерілуін қамтамасыз етеді.

Ойын жағдайлары маңызды, өйткені олар әр сабақта белгілі бір лингвистикалық материалды қолдануға түрткі болғандықтан ғана емес, сонымен қатар командада жағымды психологиялық ахуал тудыратындықтан. Ойын ұялшақ және сенімсіз студенттерге сөйлеуге және осылайша белгісіздік кедергісін жеңуге мүмкіндік береді. Ойында әркім рөл алады және ауызша қарым-қатынаста белсенді серіктес болуы керек. Ойындарда студенттер әңгіме бастау, оны қолдау, сұхбаттасушыны үзу, өз пікірімен уақтылы келісу немесе оны қабылдамау, нақтылайтын сұрақтар қою сияқты қарым-қатынас элементтерін игереді. Ойын тек бастапқы және орта кезеңдерде ғана емес, сонымен қатар оқытудың дамыған кезеңінде де тиімді.

Интерклуб.

Жаңа білім беру стандарттарын енгізу аясында сабақ пен сыныптан тыс жұмыстардың бірлігі ерекше мәнге ие болады. Интерклуб жұмысының негізгі мақсаты азаматтық белсенділікті қалыптастыру, патриотизмге тәрбиелеу, шет елдердің мәдениетіне толерантты көзқарасты қалыптастыру болып табылады. Сыныптан тыс іс-шаралар оқушыларға ұлттық зерттеулер бойынша конкурстар мен викториналарға қатысуға, ұлттық зерттеулер бойынша жобалар мен тұсаукесерлер әзірлеуге, халықаралық жобаларға қатысуға, электрондық хат алмасу арқылы басқа елдерден келген әріптестерімен достық қарым-қатынас орнатуға, мәдениетаралық онлайн-коммуникацияларға қатысуға, елтану бойынша түрлі үйірмелер мен секциялар ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Клуб басшысының жұмысы бұл клубтың жұмысын әр оқушыны қызықтыратын және қызықтыратын етіп ұйымдастыру[4,89].

Шет тілін оқытуда онлайн-платформаларды пайдалану материалды нақты көрсетуге және шет тілін үйренуге деген ынтаны арттыруға мүмкіндік береді.

Онлайн-сервистермен жұмыс істеу оқушылардың назарын арттырып қана қоймай, сонымен қатар барлық дағдыларды жақсартуға көмектесетін оқу іс-әрекетінің тиімді түрі болып табылады, өйткені онлайн-н қолдана отырып оқыту кезінде материалдар өте алуан түрлі.

Бейне, аудио және мәтіндік тапсырмалар ағылшын тілін оқытудың ең тартымды тәсілдерінің бірі болып табылады.

Қазіргі заманғы оқу материалдарын пайдалану шет тілдерін оқыту сапасын арттыруға көмектеседі және білім алушыларға ағылшын тілді елдердің өмірін, мәдениеті мен дәстүрлерін визуализациялауға мүмкіндік береді.

1. Ильин, Е.П. Мотивация и мотивы [Текст]: учебное пособие / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2006. – 512 с.
2. Аткинсон, Дж. Теория о развитии мотивации. [Текст]– М.: Просвещение, 1996. – 196 с.
3. Лузина Н.А. <https://docplayer.ru/42537504-Motivaciya-izucheniya-inostrannogo-yazyka.html>
4. Сиговцев, Г.С. Интернет для образования - возможность и необходимость / Г.С. Сиговцев. [Текст] - Петрозаводск: ПГУ , 2003. – 207с.

Khamzaeva A.R.

Academic supervisor: Amirgaliyeva Zhadyra Nurlanovna
(Aktobe, Kazakhstan)

EFFECTIVENESS OF MOBILE APPLICATIONS IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

We live in the Twenty-First Century, when science and technology are rapidly developing. The development of modern technologies is also improving the quality of teaching technologies. To date, interactive whiteboards, computer programs for teaching languages, electronic dictionaries, visual presentations, multimedia, audio, video learning tools, and web programs have been considered within the framework of learning technologies. It was called e-learning in scientific terms. In addition, it is important to note that in the modern world, the term m-learning has also been associated with this concept.

At the beginning of the XX century, that is, in 2000-2001, for the first time in the English-language scientific and pedagogical literature, "mobile learning" began to be mentioned. The term M-learning was first introduced by foreign methodologists who studied new learning technologies implemented using electronic devices. Over time, at the stage of implementation of programs for informatization, creation and implementation of new information and communication technologies and e-learning systems in the education system of our country, the issue of "mobile learning" was discussed and even put into practice by individual teachers. Mobile devices have become an additional source of knowledge, as well as various educational programs and applications that are interesting for students, as well as devices equipped with a touch interface. The transformation of these devices into educational technologies, which contribute to improving the quality of students' knowledge and expanding educational opportunities, has become a problem in the global field of pedagogy.

Mobile learning tools include any portable information. If one of the portable devices can be connected to the internet, it is possible to answer questions, be active in discussions, and leave comments. This is where the goal of m-learning is defined: to make the learning process as convenient, accessible and personalized as possible.

English is the language of great literature. In the field of Education, various technologies are being introduced, but the main requirement is to choose the right ones and use them effectively at all times of the lesson. The problem is not the widespread use of technology, the problem is the education of the individual in the direction of results. At the moment, the visual method and the method of using technical means can be used by information and communication technologies. The use of a computer in English lessons opens the way to learning texts and information. Even students who study poorly are interested in working with a computer, because in some cases the computer comes to the rescue, pointing to a place they did not know.

Information Technology – a set of methods and production and software-technological tools combined in one technological chain for collecting, storing and processing information. Currently, information technologies are widely used in the classroom. The comprehensive use of new technologies and technical means in teaching English in the classroom facilitates many difficult

functions of the teacher and allows us to develop new approaches to this skill. One of these new ways is to teach the language through computer programs in the information learning system.

Currently, the ongoing process of globalization is increasing the global competitiveness. Even in a number of developed countries, this idea has become a national principle. "In his address""strategy for Kazakhstan's entry into the top 30 most competitive countries in the world"", the head of state noted that ""education reform is one of the most important tools that will ensure the real competitiveness of Kazakhstan"".

The use of new information technologies in any lesson not only arouses the student's interest, but also contributes to improving the quality of basic knowledge. Learning to conduct all classes with the power of computers is one of the most pressing problems of our time. Therefore, a very big task was set for the teacher – teacher community. Today, one of the most effective methods of teaching the subject to the younger generation is the basics of new technologies.

The goal of modern education is not only to acquire knowledge, acquire skills and abilities, but also to form on their basis a person who can live and work with dignity in a rapidly changing modern world, find and use social and professional qualifications, that is, information for himself, fully developed knowledge, evaluate his work and other people's work, make a significant socio – economic contribution to the development of the motherland. At the same time, high-quality implementation of state educational standards, improvement of the education system, and the introduction of new amobile technologies in the educational process have a positive impact on the development of the individual:

- This ensures the freedom of participants in the educational process;
- Provides an opportunity to participate in the educational process outside of educational organizations, independently improve knowledge;
- People with disabilities have the opportunity to receive additional education;
- Use of mobile tools, quick access to educational materials, cost-effective;
- Communication between students via wireless technologies (WAP, GPRS, EDGE, Bluetooth, Wi-Fi) is an environment that meets the educational needs;
- Multimedia information is quickly stored in the memory of students and increases their interest in the educational process.

With the optimal use of mobile learning in teaching a foreign language, it is possible to achieve the following clear concepts::

- Accelerates the learning process;
- Increases students interest in the subject;
- Improves the quality of information perception;
- Forms Information Literacy;
- Develops students learning style and thinking system;
- Teaches you to analyze, compare decrees;
- Teaches self-education;
- Apply the acquired knowledge in everyday life;
- Forms reading and speech skills through a voice recorder;
- Develop listening and hearing skills;
- Eliminates Inter-language barriers;
- Forms communicative skills.

In total, 160 mobile applications are used for teaching languages, including 52 for the development of new words, 43 for the development of grammar, 35 for the development of listening, and 30 for the development of vocabulary. In the course of surveys and research, we identified the top 10 mobile apps that users actively use for language acquisition purposes. They:

1. Simpler
2. Lingo Deer
3. Mondly
4. Puzzle English
5. Polyglot

6. Easy Ten
7. Hi Native
8. Semhper
9. Grammar APP
10. Language drops

Simpler. In this application, baldness begins to train, learning easy forms of sentence formation and memorizing new words. In addition to modern teaching technologies, the mobile app has traditional technologies that include theory and practice. Despite this, in this application, for example, the simple grammatical form Present Simple is taught not in the traditional form, as in schools and universities, but in an interesting form that does not tire the student. The repetition of past things is based on Ebbinghaus's theory. Tasks consist of 3 blocks: the initial block begins with a grammar coloring. Block 2 with the introduction of new words and Block 3 with practice, that is, this block provides various exercises: audio, dialogue, error detection, translation, etc. all tasks are free, only applications require a monthly paid subscription.

LingoDeer. LingoDeer is an app that gives you a great opportunity to improve your vocabulary by spending just 10 minutes a day. The main feature is learning new words and grammatical forms through continuous repetition.

Mondly. In this application, the learner learns the language through diaogs. Dialogues form the most necessary situations in life. After a 45-minute module, the learner will be able to voice the dialogues. The special feature of this app is that the dress of your mobile phone offers a 3D model of people with additional items.

Puzzle English. Initially, you will be asked for a learning goal: work, study, travel, and the goal of self-development. Tasks are assigned depending on the level of your choice at the time of registration. The advantage of the service is that it will always give you a new meaning, even if your language level is high. For training with past materials, there are various audio and video puzzles, exercises for vocabulary and grammar. There is an opportunity to listen to songs and translate them.

Polyglot. The app is designed for people who do not speak English at all. It is based on the program "learn the language in 16 hours" by Russian linguist Dmitry Petrov. Of course, it is difficult to say that you will speak English well after 16 hours, but daily classes will quickly lead you to your goal.

Easy Ten. Easy Ten is not a comprehensive system for learning a new language, but only one of the methods of memorizing words. Flash cards are a popular way to keep a new vocabulary in your memory. Every day, the program offers users to learn 10 new foreign words through a simple set of exercises. There are 4 types of tests for each word that implement different ways of perceiving information. A new day is a new test. Progress is saved in the user's calendar, encouraging additional students with rewards and ratings.

The disadvantage is that this application is not aimed at learning grammar and communicating with carriers. It is suitable for those who have a base and want to fill their vocabulary. I read only 10 words a day, but soon found that all the words were firmly embedded in the pad.

The training program is divided into classes on individual topics in order of complexity and after the initial level. Each lesson consists of various types of exercises in translation, reading, writing, and listening. At any stage, there are exercises to consolidate the acquired knowledge. The game format is represented by elements such as experience points, levels, rewards, and game currency to purchase additional features and bonuses in the store. You can set a daily target to track the frequency of classes and set reminders to email. For further development of skills, The Stories project opens, in which it is necessary to perform interactive tasks within the framework of the situational dialogue mentioned.

Hi Native. An additional service that allows you to learn new words and expressions through communication with language carriers. The question and Answer Service has convenient questionnaires designed to be filled out and divided according to the level of language proficiency. In fact, the building defines the essence of the transition processes that make users die from each

other, and is very light. You will receive points for useful answers and comments. This mobile app aims to improve spoken language. In the chat, I was able to communicate with language carriers, while correcting additional errors and helping in a playful way in case of forgetting the structure of a sentence or some words.

Sempher-classes are grouped by topic and by different authors. For the same reason, there are various disadvantages: the difference in the quality of lessons is large, it is difficult to choose the best. The content types are small, so the lessons are monotonous. A special feature of this application is that an effective way to quickly rust words has been invented. When your mobile phone is locked, a new word appears on the screen to remember. That is, you remember one word every time you unlock your phone.

Grammar APP. This app will be useful for users who speak and understand English well, but have a weak grammar. It is possible to remember the rules of grammar that you are striving for and remember them by practicing them.

Language drops. From the moment you swallow this app, it will immediately attract your attention, distinguishing it from other apps. After all, the design is very important. This application is intended only for vocabulary. However, the advantage of this application is that it offers 28 languages.

The introduction and use of mobile teaching technologies in the educational process will expand the quality of Education, enrich the content, increase students interest in the language, and strengthen the relationship between teachers and students. It is possible to train specialists in accordance with the requirements of the modern world only by skillful mastery of information technologies in the process of teaching foreign languages and their conscious effective use in the educational process. Of course, it should be remembered that no new information communication technology can replace a teacher. After all, only the teacher organizes the educational process and directs students to work in different modes. A computer and various mobile devices are an additional opportunity for the teacher to conduct the educational process in an interesting and effective way.

In general, the use of new information tools in English lessons is a requirement of the time. The introduction of new information technologies and interactive methods into the educational process in a new era - the development of a new Kazakhstan-makes sure that in the future there will be a computer age. With the help of new technologies, you can master the language, as well as improve your knowledge and improve the quality of training.

References:

1. Г.Байтилеуова, «Ақпараттық технологиялардың тиімділігі». Қазақстан мектебі.2008 ж.
2. Е.В.Ливская. Мультимедиа в образовании: Современные педагогические и информационные технологии в преподавании иностранных языков.Обучение навыкам работы с интерактивными ресурсами. Учебно-методическое пособие. Часть II. Каллуга: ИД «Эйдос», 2012. - 121 с.
3. Рынок мобильных приложений 2013: 10 тенденций <http://apps4all.ru> 02.01.2013
- 4.https://www.researchgate.net/publication/351744323_the_technology_of_the_development_of_dialogical_speech_skills_of_the_students_based_on_foreign_language_communicative_online_training
5. http://forbes.kz/leader/top-30_mobilnyih_prilojeniy

Хуснутдинова Алтынгул, Елемесова Назгул
Ғылыми жетекші: Уайс А.А.

**ШЕТЕЛ ТІЛІ САБАҒЫНДА ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ДАҒДЫЛАРЫН ТЕСТІЛЕУ
ҮРДІСІНІҢ МӘНІ**

Аннотация

Шетел тілінде сөйлеу мен тыңдауды бақылау кезінде толық, терең және дәл түсіну дағдыларының қалыптасуы, сондай-ақ есту арнасы арқылы келетін ақпаратты саралау, бағалау, өңдеу тексеріледі.

Рецептивті оқу дағдыларын басқару объектілері күрделі және көп компонентті. Бұл дағдыларды тексеру үшін оқушылардың дайындық деңгейінің талаптарына және олардың алдына қойылған міндеттерге сәйкес келетін күрделі мәтіндерді таңдап, қол жеткізілген тыңдау және оқу дағдыларының сипаттамаларының толықтығы мен әмбебаптығын қамтамасыз ету қажет.

Кілт сөздер: бақылау объектілері, сөйлеу мен тыңдау дағдысы, шетел тілі, қызмет, бағалау.

Annotation

When monitoring speech and listening in a foreign language, the formation of full, deep and accurate comprehension skills is checked, as well as the differentiation, evaluation, and processing of information coming through the auditory canal.

The objects of management of receptive reading skills are complex and multicomponent. To test these skills, it is necessary to select complex texts that meet the requirements of the level of training of students and the tasks set for them, and ensure the completeness and universality of the characteristics of the achieved listening and reading skills.

Keywords: objects of control, speaking and listening skills, foreign language, Activity, Assessment.

Аннотация

При контроле за речью и аудированием на иностранном языке проверяется формирование навыков полного, глубокого и точного понимания, а также дифференциации, оценки, обработки информации, поступающей по слуховому каналу.

Объекты управления навыками рецептивного чтения сложны и многокомпонентны. Для проверки этих навыков необходимо выбрать сложные тексты, соответствующие требованиям уровня подготовки учащихся и поставленным перед ними задачам, и обеспечить полноту и универсальность характеристик достигнутых навыков аудирования и чтения.

Ключевые слова: объекты контроля, навыки говорения и аудирования, иностранный язык, деятельность, оценка.

Шет тілін бағалау кезіндегі негізгі міндеттердің бірі коммуникативтік құзыреттілікті құрайтын коммуникативтік және сөйлеу дағдыларының қалыптасу дәрежесін анықтау болып табылады. Оларға шет тіліндегі сөйлеуді есту қабілеті және оқу кезінде байланысты мәтіндерді түсіну қабілеті - тыңдау және оқу дағдылары, шет тілінде ауызша және жазбаша мәлімдемелер жасау қабілеті - сөйлеу және жазу дағдылары жатады [1,25].

Тыңдау және оқу дағдылары сезімтал деп аталады. Сөйлеу әрекетінің осы түрлеріндегі түсіну процесі мен нәтижесі көп ортақ, бірақ сонымен бірге белгілі бір ерекшеліктерге ие. Мыналар жалпы:

а) хабарламада қамтылған ақпаратты алуға бағытталу;

б) мәтіннің мазмұны мен тілдік материалын түсінумен байланысты мүмкін болатын қиындықтар;

в) олардың негізінде сөйлеу қызметінің осы түрлері жүзеге асырылатын кейбір жалпы психологиялық тетіктердің болуы (назар, ықтималды болжау, ішкі айтылу, есте сақтау, түсіну);

г) бақылау объектісі ретінде әрекет ете алатын дағдылар жиынтығы болып табылады. Ерекше сөйлеуді есту арқылы қабылдау жағдайларының маңызды рөлі (сөйлеу қарқыны мен тембрі, сөйлеу уақыты, визуалды қолдаудың болмауы) және сөйлеуді есту сияқты нақты

тыңдау механизмін дамыту қажеттілігі жатады[2,78]. Есте сақтау механизмі, әсіресе жедел жад, қабылданған материалды бір көрініс жағдайында сақтау керек, сонымен қатар оқуға қарағанда тыңдау кезінде маңызды рөл атқарады. Оқу кезінде жад жүктемесі азаяды, өйткені оқырман әрқашан мәтіннің басына оралуы мүмкін.

Сөйлеу әрекетінің осы түрлерінің жалпы және нақты ерекшеліктерін ескере отырып, тыңдау мен оқуды бақылаудың ерекшеліктерін қарастырайық.

Шет тіліндегі сөйлеуді есту (тыңдау) арқылы түсінуді бақылау әр түрлі мақсаттарға жетуі мүмкін: тыңдалған мәтін туралы жалпы түсініктерді тексеру, мәтіннің жалпы түсінігін ғана емес, сонымен қатар оның егжей - тегжейін түсіну, тыңдалған мәтіннен қажетті (қажетті) ақпаратты алу қабілетін тексеру-мәтінді іріктеп түсіну. Мұның бәрі тыңдау кезінде семантикалық ақпаратты (түсіну) алудың әртүрлі деңгейлері болады.

Өздеріңіз білетіндей, мәтінде әр түрлі ақпарат бар: негізгі тақырып пен субтема, анық немесе анық айтылған негізгі идея, негізгі фактілер мен бөлшектер, түсіндірмелер, түсіндірмелер. И.Р. Гальперин [3, 120] семантикалық ақпараттың барлық түрлерін үш топқа бөледі:

- мазмұнды-нақты, ол сұрақтарға жауап береді: "бұл мәтін не туралы немесе кім туралы? Не болып жатыр? Қайда? Қашан?"(фактілер, оқиғалар, процестер, құбылыстар және т. б.)

- мазмұндық-тұжырымдамалық-себеп-салдарлық байланыстар мен құбылыстар арасындағы өзара байланыстарды авторлық түсіну;

- мазмұны-мәтіннің әртүрлі құрылымдық және лингвистикалық ерекшеліктерінен алынған ішкі мәтін.

Ақпараттың осы түрлерін қабылдау мен түсінуді түсінудің әртүрлі деңгейлеріндегі әр түрлі тыңдау дағдылары және сонымен бірге шет тілінде тыңдауды үйрену кезінде бақылау объектілері ретінде қарастыруға болады. Сонымен, түсіну деңгейіне қарай жіктелген дағдылар тыңдау кезінде бақылау объектілері болып табылады.

Берілген мағлұматты түсіну, әр деңгейіне сәйкес келетін дағдыларды бөліп көрсете отырып, неғұрлым күрделі дағдылар аз күрделі дағдыларға негізделгенін есте ұстаған жөн. Әрбір келесі деңгейде түсіну барлық алдыңғы дағдыларды қамтиды.

Сонымен, тыңдалған мәтінді жалпы түсіну деңгейінде негізгі бақылау объектілері келесі дағдылар болып табылады:

- дыбысталатын мәтіннің тақырыбын/тақырыбын түсіну;

- сұрақтарға жауап беретін негізгі фактілерді түсіну: "не? Кім! Қайда? Қашан? Қалай?";

- кілт сөздерді бөлектеңіз және кілт сөздер немесе атаулар негізінде негізгі мазмұнды түсініңіз;

- негізгі мәселені /ойды /идеяны түсіну (бұл жағдайда негізгі мәселені/идеяны мәтіннің өзінде тұжырымдауға немесе оның мазмұнынан алуға болады);

- хабарламаның логикалық реттілігін түсіну, фактілер арасында логикалық және семантикалық байланыстар орнату.

Егжей-тегжейлі түсіну деңгейіндегі бақылау объектілері ретінде, жоғарыда аталған дағдылардан басқа, келесі дыбыстық дағдыларды ажыратуға болады:

- ақпаратты саралау, негізгі фактілерді екінші деңгейден бөлу;

- маңызды мәліметтерді және қайталама ақпаратты, түсіндірулерді, нақтылауларды, толықтыруларды түсіну;

- мәтіндегі фактілерді қорытындылаңыз;

- дәлелді ақпаратты бөлектеңіз;

- ақпараттың эмоционалды және бағалау компоненттерін түсіну;

- мәтінде тікелей жазылмаған, бірақ одан туындайтын субтексті, мазмұнды түсіну және оны мәтін ақпаратымен байланыстыру;

- қабылданатын ақпаратқа өз көзқарасыңызды анықтаңыз, оның негізінде қорытынды жасаңыз, оның жаңалығын, проблемалық сипатын бағалаңыз, яғни ақпаратты түсіндіріңіз[3,89].

Басқару объектісі мәтіннен қажетті (қызықты) ақпаратты алу мүмкіндігі болуы мүмкін - мәтіннен ақпаратты іріктеп алу. Мәтіндегі қажетті ақпаратты түсіну тыңдалатын мәтіннің жалпы мазмұнын түсіну және қазіргі уақытта тыңдаушыға қажет ақпаратты бөлектеу қабілетіне негізделген: мысалы, пойыздың қашан келетінін білу.

Осылайша, тыңдауды бақылау кезінде толық, терең және дәл түсіну дағдыларының қалыптасуы, сондай-ақ есту арнасы арқылы келетін ақпаратты саралау, бағалау, өңдеу белгілі бір дәрежеде тексеріледі.

Аудиоматериалдар күрделілік дәрежесі бойынша сараланады және тыңдалым дағдыларының қалыптасуының көрсеткіші болып табылады. Аудио мәтіннің лингвистикалық, мазмұнды, есту қиындықтары бар. Бақылау объектілерін нақтылау үшін, ең алдымен, лингвистикалық қиындықты, ең алдымен оның лексикалық қиындық сияқты компонентін қарастыру қажет. Мәтіннің лексикалық күрделілігі бейтаныс лексиканың санына байланысты. Мәтінде негізгі ақпаратты қамтитын бейтаныс лексика болмауы маңызды. Сонымен қатар, оқушылар тілдік болжау қабілетін (сөздің мағынасын контекст бойынша, сөзжасамдық элементтер бойынша, ана тіліне ұқсастық бойынша болжау қабілеті), сондай-ақ мәтіннің мазмұнын түсінуге әсер етпейтін бейтаныс сөздерді, яғни мәтінді тыңдау кезінде негізгі емес ақпаратты қамтитын сөздерді- елемей қабілетін, дамыту қажет.

Аудио мәтін мазмұнының күрделілігі мәтіннің сипаты (сипаттамалық, баяндау, диалогтық және т.б.); негізгі идеяны білдіру сипаты (анық немесе анық емес); хабарлама тақырыбы сияқты компоненттерден тұрады[4,55].

Күрделі аудио мәтіндерге кітаптың, ресми сөйлеудің түпнұсқа мәтіндері кіреді; негізгі идеясы анық айтылмаған әңгімелер мен ақпараттық сипаттағы сипаттамалар.

Орташа күрделіліктегі мәтіндерге шартты түрде түпнұсқалық (әдістемелік бейімделген) ауызша-ауызша және бейресми сипаттағы әдеби материалдар, сюжеттік Диалогтар және негізгі идеясы айқын баяндалатын баяндау-сипаттау монологтары кіреді.

Ауызша сөйлеу және әдеби сөйлеу, бейресми стильдегі мәтіндік материалдар жеңіл болып саналады. Монологиялық мәтіндер диалогтық мәтіндерге қарағанда оңай естілетіні белгілі. Мұның бәрін тыңдау үшін мәтіндерді таңдау кезінде ескеру қажет.

Сонымен қатар, мәтінді есту арқылы қабылдауға қиындық тудыратын бірқатар экстралингвистикалық факторлар бар. Бұл есту арқылы қабылданатын хабардың көлемі және сөйлеу қарқыны.

Мәтіннің көлемі немесе оның дыбысталу уақыты оқу кезеңін ескере отырып, орта мектептер үшін ағылшын тілінің үлгі бағдарламасымен анықталады. Мысалы, 9-сынып оқушылары үшін мәтіннің дыбысталу уақыты 1,5-2 минуттан аспауы тиіс.

Сөйлеу қарқынына келетін болсақ, оның күшті баяулауы сөйлеуді есту арқылы қабылдауды қиындатуы мүмкін екендігі белгілі. Алайда, оқытудың бастапқы кезеңінде сөйлеудің біршама баяу қарқыны байқалуы мүмкін, оны біртіндеп қалыпқа келтіреді. Сонымен қатар, қарқынның баяулауына семантикалық блоктар арасындағы үзілістерді арттыру арқылы қол жеткізіледі.

Коммуникативті оқу дағдыларын тестілеу кезінде бақылау объектілері түсіну деңгейіне қарай жіктелген дағдылар болып табылады, олар тыңдау дағдыларын тестілеу кезінде де қолданылады. Мәтіннің сипатына және оқырман алдында тұрған міндеттерге байланысты бұл мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну арқылы оқу дағдылары (оқудың бұл түрі кіріспе деп аталады), қажетті ақпаратты іріктеп түсіну арқылы оқу дағдылары (оқуды іздеу немесе қарау) және мәтіндегі ақпаратты толық түсіну арқылы оқу дағдылары болуы мүмкін (оқуды үйрену). Бұл дағдылардың кешені бөлімнің басында егжей-тегжейлі ұсынылған, онда біз тыңдау дағдылары туралы сөйлесеміз.

Айта кету керек, оқудың барлық деңгейлеріндегі оқу дағдыларын қорытынды бақылау кезінде оқушылар мәтіндерді сөздіксіз оқиды. Бұл жағдайда оларға түсіну үшін мүмкін тіректер көмектесе алады — мазмұнды жоспарды қолдау (фактологиялық, өлкетану), логикалық (логикалық байланыстар), лексикалық бірліктің мағынасын контекст бойынша, сөзжасамдық элементтер бойынша, ана тіліне ұқсас болжай білу[5,12].

Оқу дағдыларын бақылауға арналған тест тапсырмаларының мысалдары. Оқылған мәтіннің жалпы мазмұнын түсінуді тексеру үшін (кіріспе оқу), мысалы, бірнеше таңдау тапсырмаларын ұсынуға болады.

- Келесі мәтінді оқып, ұсынылған жауаптардың бірін таңдап, тапсырмаларды орындаңыз.

Бұл тапсырмалардың мақсаты-танымал ғылыми мәтіндегі негізгі ұғымдарды түсінуді тексеру. Сонымен қатар, белгілі бір елге қатысты білім түсіну үшін маңызды қолдау бола алады.

Мәтіннен қажетті ақпаратты іріктеп алу мүмкіндігін тексеру үшін Сіз тиісті тапсырмаларды ұсына аласыз. Мұндай тапсырмалардың мақсаты мәтіннің негізгі тақырыбын түсінуді тексеру болуы мүмкін. Мысалы: Тапсырма I.-міне, алты кітапқа шолу. 1-5 кітап атаулары мен а-F шолуларының арасындағы сәйкестікті орнатыңыз.кітаптың әр атауына тек бір шолу сәйкес келеді, ал бір шолу артық. Жауаптарыңызды кестеге енгізіңіз.

Мұндай тапсырмаларда әдетте қажетті кітапты таңдау үшін мәтіндерді жылдам қарау жеткілікті. Мәтіннің негізгі тақырыбы (бұл мәтін не туралы) кітаптың атауында көрсетілген. Түсіну үшін тірек мәтіндердегі кілт сөздер болуы мүмкін.

Мәтіннен қажетті ақпаратты таңдау қабілетін студенттерге прагматикалық мәтіндерді: плакаттарды, бағдарламалық жасақтаманы, көлік кестелерін және т.б. оқуды ұсыну арқылы тексеруге болады. Ұсынылған жауаптардың бірін таңдау арқылы тапсырманы аяқтаңыз.

Мәтіндегі ақпараттың толық және нақты түсінілуін тексеру үшін (оқуды үйрену) бірнеше таңдау тапсырмалары ұсынылуы мүмкін. Тексеруді көркем мәтінді оқу негізінде жүргізуге болады, онда фактілерді, оқиғаларды ғана емес, сонымен қатар бейнелерді, қатынастарды да түсіну маңызды.

Бақылау объектісі-мәтіндегі негізгі фактілерді түсіну қабілеті, мәтіндегі себеп-салдарлық байланыстарды анықтау мүмкіндігі тексеріледі, мәтіннің егжей-тегжейін нақты түсіну тексеріледі және студенттерден тілдік материалды талдау қажет[6,77]. Ол үшін аударма міндеті қолданылады. Сондай-ақ, бақылау объектісі оқылғаннан қорытынды жасау, анық емес ақпаратты түсіндіру, яғни алынған ақпаратты түсіну негізінде мәтіннің сипатын сипаттау мүмкіндігі болуы мүмкін.

Сонымен, рецептивті оқу дағдыларын басқару объектілері күрделі, яғни көптеген компоненттерге ие. Бұл дағдыларды тексеру үшін оқушылардың дайындық деңгейінің талаптарына сәйкес келетін күрделі мәтіндерді және оларға қойылған тапсырмаларды таңдап, қол жеткізілген тыңдау және оқу дағдыларының сипаттамаларының толықтығы мен әмбебаптығын қамтамасыз ету қажет.

Оқу сынақтарындағы бақылау объектілерінің жоғарыда сипатталған номенклатурасымен танысу кейбір қорытынды жасауға мүмкіндік береді:

1. Тесттер-бұл белгілі бір сөйлеу шеберлігін шет тілінде тексеруге мүмкіндік беретін оқуды басқарудың жеткілікті формасы, бірақ оқуды басқаруға арналған тесттердің көлемі объективті түрде шектеулі, өйткені оқуға тән барлық дағдылар мен қабілеттерді тестілеу арқылы тексеруге болмайды.

2. Практикалық мақсаттар үшін кез-келген түрдегі оқу орындарында шет тілінде оқу тесттерін қолдану жоғарыда оқуда сипатталған бақылау объектілерінің барлық жиынтығына назар аудару артық. Тесттерді оқуды бақылау нысаны ретінде пайдалану мәселесін шешудің нақты тәсілі осы түгендеу тізімінен шет тілін оқытуда практикалық мақсаттарды құрайтын оқу түрлерінің дағдылары мен дағдыларын бөлуді талап етеді.

3. Оқудың барлық түрлері бірдей тексерілмейді. Оқуды басқарудың осы түрінің жарамдылығын анықтау үшін оқу нысаны болып табылатын оқу түрлерін алдын-ала талдау қажет. Тек оқудың белгілі бір түріне назар аудара отырып, сіз:

1) оқу тесттеріндегі бақылау объектілерін нақты анықтау: түсінудің қажетті "нәтижесі", тілдік бірліктердің жеткілікті жиынтығы, Оқу техникасы дағдыларының тізімі;

2) тесттер оқудың осы түрін толық тексеруге мүмкіндік беретінін немесе жеке оқу дағдылары мен қабілеттерін бақылау үшін тесттерді қолдануға болатындығын шешу қажет.

Бақылау объектісі-мәтіндегі негізгі фактілерді түсіну қабілеті, мәтіндегі себеп-салдарлық байланыстарды анықтау қабілеті тексеріледі, мәтіннің егжей-тегжейін нақты түсіну тексеріледі және студенттерден тілдік материалды талдау қажет. Сондай-ақ, бақылау объектісі оқылғаннан қорытынды жасау, анық емес ақпаратты түсіндіру, яғни алынған ақпаратты түсіну негізінде мәтіннің сипатын баяндау мүмкіндігі болуы мүмкін.

Сонымен, рецептивті оқу дағдыларын басқару объектілері күрделі, яғни олардың көптеген компоненттері бар. Бұл дағдыларды тексеру үшін оқушылардың дайындық деңгейінің талаптарына және олардың алдына қойылған міндеттерге сәйкес келетін күрделі мәтіндерді таңдап, қол жеткізілген тыңдау және оқу дағдыларының сипаттамаларының толықтығы мен әмбебаптығын қамтамасыз ету қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Гальперин и. Р. Мәтін лингвистикалық зерттеу объектісі ретінде. - М., 1981. 287 б.
2. Бунеев, Р.Н. Программа «Чтение и начальное литературное образование» (новый стандарт). Таблица требований к умениям учащихся по литературному чтению / Р.Н. Бунеев, Е.В. Бунеева // Образовательная система «Школа 2100». Дошкольное образование. Начальная школа : сборник программ. – М. : Баласс, 2008. – С. 98-112
3. Ефросинина, Л.А., Оморокова, М.И. Литературное чтение: 1–4: Программа // Начальная школа XXI века: Программы / Руковод. проекта – чл.-корр. РАО проф. Н.Ф. Виноградова. – М.: Вентана-Граф, 2005.
4. Кузнецова, Т. Я. Чтение – инструмент формирования культурной компетентности // Остановиться. Оглянуться... Сборник информационно-аналитических материалов по проблемам чтения / Сост. Е. И. Кузьмин, А. В. Паршакова. – М.: Межрегиональный центр библиотечного сотрудничества, 2009.
5. Маранцман, В.Г. Возрастные и индивидуально-типологические различия восприятия школьниками художественных текстов // Вопросы психологии. – 1985. – № 5.
6. Программно-методические материалы: Русский язык. 5-9 классы/Сост. Л.М. Рыбченкова. – М.: Дрофа, 2002..

Isbaskhan E.

Toleugaliyeva Sh.

(Republic of Kazakhstan, Aktobe city)

THE PERSONALITY OF A FOREIGN LANGUAGE TEACHER

Just as it is impossible to overestimate the role of personality in history, so it is impossible to underestimate the role of a teacher in teaching a foreign language. The learning process is a two-way process. Both participants in the process: both the teacher and the student are equally responsible for the result. Although Michael West argued that "a foreign language cannot be taught, it can only be learned," the role of the teacher in organizing the learning process itself is great. Modern requirements for teaching a foreign language put the interests and needs of the student at the forefront, making the learning process more and more "student-centered", and this is correct. In each case, we must take into account the needs of the target audience, but one of the needs of students is the desire to have a mentor of such a teacher who could make the learning process accessible, entertaining, effective, motivated, and ultimately ensure success in mastering a foreign language.

The question of how to make learning a foreign language more effective finds different answers, depending on who answers it. It is possible to change the approach to learning itself, for example, to apply the competence-activity approach that dominates education now. You can also change the content of the training itself, giving it a modern applied or communicative character. But no matter what is invented in an attempt to improve the process of learning foreign languages, it is up to those who are one of the two central figures of the learning process – a teacher, a teacher who

knows the technological side of learning, the art of teaching a foreign language, to implement these approaches and techniques.

The present period can be called transitional in education as a whole, since significant changes are taking place at all levels, starting with preschool education, which according to the law of our republic has now become one of the levels of general education, and ending with higher education: the introduction of the Unified State Exam, the approval of the State Educational Standard of primary, basic and secondary (full) general education, state's entry into the European educational space within the framework of the Bologna Agreement, the introduction of the standards of higher education, the introduction of a quality management system of the educational process and pedagogical activity based on a competence-based approach. All these new documents and approaches require not only discussion, but also careful study and testing for the implementation of continuity in the educational process. As a matter of fact, they are aimed at this.

In this regard, the training of a future teacher, in particular a teacher of a foreign language, in the organization of vocational training is based on the use of modern knowledge, techniques and innovative technologies. A foreign language teacher, in addition to having foreign language communicative competence, must have professional and general cultural competence. Knowledge of a foreign language is in demand in the labor market, therefore, the training of specialists in the field of pedagogical education, namely in the field of teaching foreign languages, is of particular importance.

The teaching profession is unique in the sense that, while carrying out his professional activity, a teacher cannot but manifest himself as a person. What distinguishes a foreign language teacher from teachers of other academic subjects? The answer to this question lies in the very specifics of a foreign language as a subject. Unlike other academic subjects, it is both a goal and a means of learning, which in modern terminology has been called "polyfunctionality".

As I.A. Zimnaya notes, this feature manifests itself in its "pointlessness", "boundlessness" and "heterogeneity" [1,52].

"Non-objective" (or intersubject) of a foreign language means that the content of speech in a foreign language can be information from different fields of knowledge, such as literature, art, history, geography, mathematics, etc. "Boundlessness" and "heterogeneity" of a foreign language are interpreted as multilevel, i.e. the need to master, on the one hand, various linguistic means related to aspects of the language: lexical, grammatical, phonetic, and on the other – skills in four types of speech activity[2,77].

This is especially relevant in teaching a foreign language, since the specificity of the subject is that communication, communication is not a means, but a goal of learning. The main activity for a teacher is pedagogical communication. And in order to organize communication, in order to encourage the student to share personal information with you, his own opinion, point of view, it is necessary to create a favorable atmosphere in the lesson. Pedagogical communication is usually understood as professional communication between a teacher and students in the process of teaching and upbringing, aimed at creating a favorable psychological climate and, in general, at psychological optimization of educational activities and relationships between a teacher and students.

It is in the course of pedagogical communication that all professional functions are realized, the main of which are training and upbringing. Pedagogical communication includes techniques and skills of interaction between a teacher and a student team, the content of which is the exchange of information, the provision of educational impact and the organization of mutual understanding. The teacher acts as the initiator of this process, organizes it, manages it.

These features impose a certain responsibility on the teacher of a foreign language, who must not only have perfect linguistic knowledge and have good methodological training, but also be an excellent speech partner, able to convey his love for the language he teaches, the culture that this language represents. The teacher should be able to create motivation for learning, an atmosphere of trust and comfort that would contribute to the emancipation of students, overcoming the language barrier, feelings of insecurity, the desire to communicate, to share their thoughts.

The role of the teacher is that by organizing the process of learning a foreign language, talking on various topics, stimulating communication of students, he tries to instill in them those moral qualities that are in one way or another related to the content of the material read and discussed in the lesson. The teacher strives to develop in students a sense of responsibility, respect for people around them, a conscientious attitude to work, to foster a sense of pride in their country, people, their culture and language, and at the same time — a positive attitude to foreign culture.

The educational possibilities of the subject, in addition to the content side, are contained in the methodological system of teaching and in the personality of the teacher and his behavior. It is quite clear that the mere inclusion of a text with educational capabilities in a textbook does not yet have the desired effect. We need both an appropriate interpretation of it, and an appropriate attitude of the teacher to it. It is the teacher and his professional qualities (the ability to plan a lesson, creatively approach the organization of communication, the ability to objectively evaluate and comment on the evaluation of the student's response, select interesting material and tasks) that allow you to direct the educational process in the right direction.

The subject "foreign language" presents truly limitless possibilities for this. In a foreign language lesson, we can talk about the history of our country, fostering a sense of patriotism, and about painting, developing a sense of beauty, discussing the heroes of classical works, choosing an example to follow. It is the content side of learning that is primarily meant when we talk about the educational function of the teacher.

Therefore, of particular importance is the training of teaching staff for intercultural professional cooperation, the training of a new generation of foreign language teacher, the so-called cultural repeater. Modern requirements for teaching a foreign language are such that a teacher should be able to "fully reveal a cultural phenomenon associated with a certain lexical or grammatical sign, correlate it with an adequate phenomenon of native culture and, thus, create a crossroads of cultures, while becoming its connecting link" [2,25]. Therefore, a foreign language teacher should be a bicultural person, i.e. not only know their culture and the culture of the country of the taught language well, but also exist simultaneously in two cultural spaces, "to be (feel) oneself in the dimensions of two different socio-cultural communities, reflecting on the specifics of two different linguistic communities" [3]. This ability is manifested not only when working with linguistic and cultural material, but also when familiarizing with the grammar system and lexical difficulties, which in each case require certain comments and explanations, especially if the native and foreign languages in this case differ significantly. These qualities are directly they are connected with the methodical training of the teacher and his penetration into foreign language culture. A foreign language teacher is distinguished by a special view of the world, an understanding of reality, erudition, high culture, the ability to empathy, reflection, tolerance.

The combination of educational, scientific and educational work, knowledge of modern trends in the development of education, continuity in teaching foreign languages at school and university ensure the entry of a future specialist in the field of teaching foreign languages into the new educational space of the third millennium, when learning outcomes become a priority.

As for the content of foreign language teaching, it has also undergone changes recently. For example, the national-cultural component as part of the content of education appeared relatively recently. Sociocultural competence has become an integral part of communicative competence. Currently, it is customary to speak of foreign language education as teaching intercultural communication, dialogue of cultures, which is considered as a way for a person to comprehend images of another culture and is understood as "communication of images of different cultures within the same consciousness" [4, 7]. Learning a foreign language is an introduction to a foreign language culture, as a result — a deeper knowledge of your culture, and ultimately — the education of a cultured person. Knowledge of a foreign language has always been considered a sign of scholarship, education, culture. We are talking about constant self-improvement, self-education, cultural development, the desire to keep up with the times. This function of the teacher is not only teaching, but also educating, since it motivates students to autonomy, instills professionalism and is an incentive to imitation.

The formation of linguistic and socio-cultural competence of students, which implies "understanding of the defining characteristics of the cultures of the world, insight into the essence of their similarities and differences, knowledge and empathic perception by students of various pictures of the world, awareness of the value and uniqueness of each culture" [5, 157] is associated with the ability of the teacher to include the student in the socio-cultural space of the region, where he could manifest themselves based on the capabilities of the region and the creative abilities of both the teacher and the students. In this regard, any visit to a museum, exhibition, theater, a significant event in the region, city can be reflected in the lesson. You can discuss the viewed performance, tell about the new exhibition, ask students about participation in the festival, holiday, volunteer movement at a foreign language lesson.

One of the signs of modern times is the information space, which is intertwined with the educational space. A modern teacher cannot imagine the learning process without the use of audiovisual and information technologies, without audio and video materials borrowed from the Internet, without presentations and illustrations projected on the screen, or an interactive whiteboard with all the attached programs for use in each lesson, without language labs, Moodle distance learning system and Wi-Fi zones.

A modern university teacher is an advanced user of information and multimedia technologies, who not only applies them himself in practical and lecture classes, but also motivates students to work on the world Wide web, create presentations and programs on the topic of the lesson, use technical means during pedagogical practice. Students develop electronic summaries of English lessons in the form of multimedia presentations on various topics of the school curriculum.

For the implementation of this kind of teaching activity and the organization of pedagogical communication, the personal characteristics of a foreign language teacher are of great importance. We believe that in the modern world of a high-speed flow of information and rapid development in all spheres of life, a teacher should have a quick reaction to what is happening, master the dynamics of the lesson, achieve a fluent pace of speech, develop in himself and students a sense of the rhythm of life, the ability to improvise, be able to use information about the latest achievements in the classroom not only in the field of linguodidactics but in the field of art, cinematography, politics – everything that can make up the content of communication in a specific audience.

The best prerequisites for foreign language education are created if the teacher himself has experience in intercultural communication. The participation of a teacher in international conferences, competitions and projects, publications in foreign journals, active citizenship, professional development in seminars and courses, meetings of foreign delegations and the experience of an interpreter provide not only linguistic, but also invaluable cultural experience that can be used as illustrations for one or another aspect of the organization of intercultural communication on classes.

Thus, modern teaching of foreign languages requires significant changes in the requirements for both professional competencies and personal characteristics of a foreign language teacher, related both to reforms in the field of education in general and to a change in the paradigm of foreign language education.

References

1. Vartanov A.V. From trainings inostran wawrabh yazabkov and Kultur // inostrad. girls at school. — 2003. № 2.
2. Winter And.A. Psychology trainings andostran. - M. Education, 1991.
3. Tarasov.F. Intercultural communication - New ontology analysis of the yazahumptuary cognition // Urgentnocultural specificity yazahumptuary cognition. - M. Institute of Linguistics of the Russian Academy of Sciences, 1996. - S. 7– 22.
4. Haleeva I.And. Founding theories trainings inimanyu inoyazhachny speeches(preparation of prevodchikov): Monogr. - M.: In. school,
5. Chernov L.And. Formation of integrative linguosociocultural competences of the learner with help to visualize the educational material of the English language classes

// Yazz aposematic and communication in context Kultur aposematic: sat. learned. article on itogam material 9th Interunar. learned.- practical. conf. May 21-22, 2015. - Ryazan: LLC "RIPD

**ДӘСТҮРЛІ ТІЛ БІЛІМІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ
ТРАДИЦИОННАЯ ЛИНГВИСТИКА И ЕЁ ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ**

TRADITIONAL LINGUISTICS AND ITS DIGITAL TRANSFORMATION

Albayeva Aisha, Sagitzhanova Zarina, Zhaksybai Zhansaya
Scientific supervisor: Akmaral Orazova

PODCASTS AS AN INTERACTIVE COMMUNICATION TOOL IN TEACHING LISTENING AND SPEAKING IN THE SENIOR STAGE

Аннотация. Обучение говорению является неотъемлемой частью в изучении иностранного языка. Степень владения иностранным языком раскрывается только в процессе говорения. Сегодня процесс обучение живому языку стал намного проще в реализации, в частности в связи с развитием мобильных приложений и интернета. Мобильные приложения и различные инновационные программы мотивируют учащихся всевозможными инструментами, которые с легкостью помогут выполнить процесс обучения быстро и доступно. Данная статья рассматривает понятие подкастинг, типы подкастов, преимущества использования подкастов и алгоритм действий для успешного обучения английскому языку с помощью подкастов в старших классах.

Ключевые слова: мобильные приложения, подкасты, речевая деятельность, компетентность, коммуникация, иностранный язык.

Annotation. Learning to speak is an integral part of learning a foreign language. The degree of proficiency in a foreign language is revealed only in the process of speaking. Today, the process of learning a live language has become much easier to implement, in particular due to the development of mobile applications and the Internet. Mobile applications and various innovative programs motivate students with all kinds of tools that will help them complete the learning process quickly and easily. This article examines the concept of podcasting, the types of podcasts, the benefits of using podcasts and the algorithm of actions for successful English language learning with the help of podcasts in high school.

Keywords: mobile applications, podcasts, speech activity, competence, communication, foreign language.

Аңдатпа. Сөйлеуді оқыту шет тілін үйренудің ажырамас бөлігі болып табылады. Шет тілін меңгеру дәрежесі тек сөйлеу барысында анықталады. Бүгінгі таңда табиғи тілді оқыту процесі, мобильді қосымшалар мен интернеттің дамуына байланысты оңайырақ болды. Мобильді қосымшалар мен әртүрлі инновациялық бағдарламалар студенттерді оқу процесін тез және оңай орындауға көмектесетін барлық құралдармен ынталандырады. Бұл мақалада подкастинг ұғымы, подкасттардың түрлері, подкасттарды қолданудың артықшылықтары және орта мектепте подкасттарды қолдана отырып ағылшын тілін сәтті үйретуге арналған әрекеттер алгоритмі қарастырылады.

Түйін сөздер: мобильді қосымшалар, подкасттар, сөйлеу қызметі, құзыреттілік, коммуникация, шет тілі.

One of the ways to master a foreign language in international practice is to immerse the student in a real language environment, which ensures the natural development of foreign language communication skills. To some extent, to fill the gap of the absence of a real language environment allow authentic Internet resources with a regularly updated database. One of such resources is podcasts, which are commonly understood as audio or video recordings made by any person and available for listening or viewing on the World Wide Web [1, p. 189].

The term "podcast" first appeared in 2005. The word "podcast" comes from the words "iPod" (Apple's mp3 player) and "broadcast" (ubiquitous widescreen broadcasting). Thus, the term

"podcast" in 2005 meant an audio or video file available for download on the Internet and listening or viewing on a portable multimedia player. Currently, a podcast is an audio or video recording created in a foreign language in accordance with the language and thematic content of the curriculum and posted on the podcast server for further use in the educational process [2, p. 40]

The special attention of researchers is attracted by the opportunity of students to record their own podcasts and post them on the Internet. On the basis of podcasts, methods of teaching a foreign language are developed, the possibilities of developing individual speech skills and a number of competencies are studied, their didactic potential is analyzed[3. p. 96].

From a methodological point of view, podcasts contribute to the formation of oral language skills, that is, they allow teachers to provide new educational materials to students and contribute to increasing vocabulary in order to expand the semantic field of students, practice English and create communicative competence. The advantage of using podcasting in education is its authenticity: on the one hand, students are familiar with their internationally popular content, divided into categories such as education, technology, health and music; it affects the interests of young people, for example, interviews with famous people, TED talks with Russian subtitles for Russian-speaking subscribers, stories of experts about the elimination of illiteracy, weekly listening sessions from BBC Radio, etc.; on the other hand, students receive interdisciplinary skills necessary to use English in real life. In addition, students become motivated to a greater extent because of the creative value of the materials offered, which consists in collecting the necessary information, in its design and presentation to other students, as well as in getting the opportunity to create their own podcasts on a specific topic.

Thus, podcasting as a new technology has a huge potential in improving speaking skills students have. Their ability to reach large audiences in different parts of the world is a huge incentive for students on creating their own podcasts. Using their imagination, teachers will be able to implement this new technology in the best way to develop students' speaking and listening skills.

In this study, we would also like to give a brief overview of podcasts on the following types of content:

1. Comprehensive podcasts cover a wide range of content types, such as traditional listening comprehension, interviews, news, music, real conversations between people, and are aimed at a detailed study of specific words and expressions.
2. Training podcasts are whole lessons based on a podcast, including a plan with accompanying materials of worksheets, training tasks, games, language courses and interesting materials. More and more platforms are being created for hosting and listening to educational podcasts. Recording and posting podcasts by teachers serves as an easy way to spread information. Under the guidance of a teacher, students can also use podcasts instead of "traditional" assignments. For example, instead of asking students to express their opinions about a book, you need to let them record podcasts on a given topic. When performing group tasks, students can do interviews using podcasts. Therefore, podcasts are ideal for students to practice their English speaking skills without taking up time in the classroom with retellings and presentations.

There are different types of podcasts on overcoming difficulties in understanding English speech:

- based on the activity of understanding the basic essence by listening;
- based on idiomatic expressions;
- containing conversations between native speakers;
- based on detailed listening;
- accompanied by text;
- containing a vocabulary with correct pronunciation;
- based on stories [1].

It should be noted that any activity that promotes the development of speaking skills can be used to create educational podcasts, namely: reading aloud; expressing one's thoughts on a topic assigned by a teacher; oral retelling; group presentations; oral report on a book; debates; dramatic

monologues; radio drama; educational rap. Therefore, the most popular ways to use podcasts to improve English speaking skills in high school are:

- 1) audio tours: students record school tours, acting as a guide;
- 2) current events/news: students record weekly or monthly podcasts on interesting current events;
- 3) discussions and debates;
- 4) interview;
- 5) publishing presentations as a podcast, using only voice to communicate your ideas;
- 6) Radio Show: students make short radio broadcasts [4, p. 135], which provide a new quality of teaching English in high school and motivate students to be proactive, thereby increasing the effectiveness of the educational process and creating conditions for the formation of skills necessary for communication [5, p. 70].

In the educational process, a podcast can act as a lecture, presentation, announcement, audiobook or any additional material that facilitates the educational goals of teachers and students. The main genres of podcasts include audio blogs or an online diary, music podcasts, comedy podcasts, audiobooks, educational podcasts, interviews, news, politics, radio dramas, radio shows, games and sports. The main purpose of podcasts is to motivate students to learn new words and expressions that are commonly used in communication. They provide students with valuable opportunities for the development of conversational skills in an improved environment that promotes collaborative and autonomous learning [6].

More and more teachers prefer to use podcasting in the teaching process, as it stimulates learning through creative technologies and open lines of communication.

After analyzing the scientific literature on the research problem, we note the didactic potential of podcasts:

1. Authenticity. Most podcasts are created by native speakers in the countries of the studied language, therefore, they not only represent the socio-cultural reality of the country of the studied language and demonstrate a combination of verbal and non-verbal codes of foreign language communication, but also contain information related to the professional activities of future specialists, and show the functioning of language as a means of professional communication in a natural environment [7

, p. 152-153].

2. Versatility. Podcasts are multifunctional, because with their help, when teaching a foreign language, you can develop several types of speech activity: reading, speaking, writing, listening. In addition, podcasts provide knowledge about the culture of the studied language, thereby forming its socio-cultural competence. Knowledge of a foreign language, culture, traditions, customs of the country of the language being studied, undoubtedly, gives great advantages to a future specialist: it is easier to find a job, more chances to integrate into a society with a market economy, to know the culture of other peoples consciously and fully, to understand world problems more deeply [8, p. 255].

3. Competence in the field of media (media competence). To work with podcasts, basic computer skills must be formed: the ability to download files from the Internet, transfer them to mobile devices, edit and recode if necessary. All this is possible under the condition of the formation of media competence, i.e. knowledge, skills, abilities, motives that contribute to media educational activities in the process of teaching English [9].

4. Relevance. The podcast service allows you to subscribe to receiving new podcasts and regularly replenish your archive with new audio and video materials. Thus, every day we can download new audio and video files with information about current events in various spheres of life, which can be used in English classes [10, p. 76].

5. Multi-channel perception is based on simultaneous perception of visual and auditory information. Reception of information is carried out by visual and auditory channels. The visual channel serves for the perception of objects, actions, thereby contributing to the comprehension of the sequence of sounds captured by the auditory channel. Simultaneous perception of visual and sound images

coinciding with them in time and meaning is expressed in the so-called visual-auditory synthesis, which makes it possible to judge what has been said more fully than with separate messages.

6. Interactivity, i.e. the user's dialog mode of operation with a mobile device, in which he can independently choose the information he is interested in, the speed and sequence of its transmission.

7. Motivation. Satisfaction of cognitive motives when learning a foreign language forms a stable motivation for constant work with it: knowledge of a foreign language facilitates access to scientific and practical information, helps to establish international scientific and personal contacts, expands the possibilities of future professional activity of students.

8. Compliance with individual characteristics. The mobility of the technical means used (tablet computer, multimedia player, etc.) allows you to access podcasts at any time, including outside the educational institution. Access to such a learning tool as a podcast, outside of training sessions, provides a chance to learn a foreign language in your free time and the opportunity to work in accordance with individual characteristics of information perception.

It gives opportunity to increase the effectiveness of teaching English through self-intensification of work, because it has a clear sequence of actions of the teacher and students: a preliminary plan and task, the process of perception and interpretation of the information podcast and control work taking into account the level of knowledge of the English language of students. In addition, podcasts can be used in teaching to develop reading, speaking, writing and listening skills; obtain information; study interactive ways of transferring knowledge to a real audience; develop positive academic self-esteem; encourage active student participation; develop multicultural awareness.

Educational podcasts devoted to the study of foreign languages allow to solve a number of methodological tasks, including the formation of auditory skills and the ability to understand foreign language by listening, the formation and improvement of auditory-pronunciation skills, the expansion and enrichment of the lexical vocabulary, the formation and improvement of grammatical skills, the development of speaking and writing skills [11, p. 92].

When organizing English language teaching using podcasts, the following stages of working with podcasts should be observed: pre-demonstration, demonstration and post-demonstration.

The pre-demonstration stage of working with a podcast begins with the creation of a setting, the nature of which depends on the purpose of the show. Setting options: a message about the purpose of viewing, an indication of the main features of the podcast, the definition of questions for generalization. The form of creating the setting is also different: recording questions, highlighting the goal, preliminary indication of the main features of the podcast, the nature of the subsequent work. The correct attitude largely determines the stability of attention and the final pedagogical effect in the form of obtaining new knowledge.

When watching a podcast at the demonstration stage, it is possible to attract students' attention to the most important episodes and frames, but it is unacceptable to distract students from watching, supplement the content of the podcast during the show or give instructions for further work. If necessary, additions or indications for further work should be taken advantage of the pause.

After watching the podcast at the post-demonstration stage, a short (1-2 minutes) pause is needed to get impressions from the information received. At this stage, students can be offered the following work options: a conversation on the content of the podcast (on questions, tasks at the setting stage), filling out a table or drawing up a plan for the content of the podcast, writing an essay, a feedback, a review of the podcast, etc.

Thus, podcasts are an effective means of forming communicative competence among students learning English, and interaction between participants of educational activity can be synchronous and asynchronous, while the materials are available at any time and can be used both in the classroom and in self-study. In addition, podcasts can be used as educational resources for adapted teaching of high school students to speak, and their value in English language teaching is to ensure the effective development of students' oral speech, saving time, and in expanding the educational space of the learning process, which contributes to the individualization of learning activities.

In conclusion, we can add that a podcast can be one of the innovative computer learning tools that aims to improve the conversational speech of students. In other words, podcast technology is multifunctional and one of the most effective means of teaching speech, as it stimulates not only learning English, but also contributes to the simultaneous development of several types of language skills. Along with the development of listening skills while working with podcasts, which include video material with text accompaniment in English, oral and written language skills are also being improved, moreover, podcasts provide knowledge about the diversity of the target language's culture in a listener-friendly environment.

References:

1. Сысоев П. В. Подкасты в обучении иностранному языку // Язык и культура. 2014. № 2 (26). С. 189-201
2. Соломатина, А. Г. Методика развития умений говорения и аудирования учащихся посредством учебных подкастов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Соломатина А. Г. – Тамбов, 2011. – 158 с.
3. Протазанова Н.Г. Использование социального сервиса подкастов в обучении иностранным языкам // Ярославский педагогический вестник. 2011. № 3, т. II (Психолого-педагогические науки). С. 95–97.
4. Гейхман Л. К. Интерактивное обучение общению: подход и модель. Пермь: Перм. гос. ун-т, 2012. 260 с.
5. Warlick D. Podcasting // Technology & Learning. 2014. Vol. 2. № 26.
6. Хайкин В. Л. Активность (характеристика и развитие). М. – Воронеж: Московский психолого-социальный институт; Издательство НПО «МОДЭК», 2000. 448 с.
7. Dudeney, G. How to teach English with technology / G. Dudeney, N. Hockly. – N. Y. : Pearson Longman, 2007. – 192 p
8. Телегина, А. Т. Иноязычная коммуникативная деятельность – процесс активного взаимодействия на уровне межкультурной коммуникации, нацеленный на саморазвитие личности в профессиональной деятельности / А. Т. Телегина // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки. – 2013. – № 4. – С. 253–263.
9. Дмитриев, Д. В. Формирование медиакомпетентности будущих учителей английского языка в процессе профессиональной подготовки / Д. В. Дмитриев, А. С. Мещеряков // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 2.
10. Fried-Booth, D. L. Modelling of teaching practice for future teachers of the English language / D. L. Fried-Booth // Journal of linguistic studies. – 2009. – № 2 (2). – P. 75–83
11. Салин, Б. С. Некоторые аспекты использования подкастов в обучении английскому языку / Б. С. Салин // Современные проблемы науки и образования. – 2010. – № 4. – С. 91–93

**Almaganbetov Askat
Kozhabay Sagynzhan
Kozhabergenova Laila**

КРИТИКАЛЫҚ ИНЦИДЕНТ ТЕХНИКАСЫ

Аннотация: Критикалық инциденттер техникасы (СІТ) — бұл мәселелерді шешуде адамдардың мінез-құлқын талдауға және анықтауға арналған жоғары сапалы құрал. СІТ құндылығы мен тиімділігі соңғы елу жылдағы көптеген әлеуметтік ғылымдардың зерттеулерімен дәлелденді. Атауынан көрініп тұрғандай, критикалық инцидент әдісі сыни оқиғаларды немесе белгілі бір қызметтің маңызды оқиғаларын — олар қалай болғанын немесе зерттеуге қатысушылар қалай байқағанын зерттеуді қамтиды.

Зерттеушілер жүргізген сыни оқиғаларды егжей-тегжейлі талдау ұқсастықтарды, айырмашылықтарды және заңдылықтарды анықтайды және адамдардың бұл әрекетке қалай және не үшін қатысатындығы туралы түсінік береді. СІТ нәтижелері, әдетте, біліммен немесе оқумен байланысты практикалық қорытындыларды растайды және әрі қарай зерттеу үшін білім базасын ұсынады. СІТ сыни проблемалық жағдайға назар аударады және оны қысқа әңгімеге айналдырады. Бұл өз кезегінде респонденттің санасында рефлексия процесін тудырады және проблемаларды шешуде оның мінез-құлқын жандандырады. СІТ келесідей сұрақтарды зерттейді: Адамдар белгілі бір жағдайда не істейді? Сіз олардан не біле аласыз? СІТ-бұл әдетте бес негізгі бағытқа сүйенетін икемді әдіс. Біріншіден, оқиғаны анықтау және қарау, содан кейін қатысушылардан оқиға туралы ақпарат жинауды қамтитын фактілерді анықтау. Барлық фактілер жиналған кезде келесі қадам проблемаларды анықтау. Осыдан кейін әртүрлі мүмкін шешімдер негізінде осы мәселелерді қалай шешуге болатындығы туралы шешім қабылданады. Соңғы және маңызды аспект - бұл тандалған шешім жағдайдың түпкі себебін жоятындығын және одан әрі проблемалар туғызатындығын анықтайтын бағалау. СІТ көптеген салалардағы мамандардың кең ауқымы үшін тиімді практикалар мен құзыреттер бойынша ұсынымдарды анықтау үшін сапалы зерттеулердің әдіснамасы ретінде пайдаланылады. Оны жасаушы Джон Фланаган оны былай сипаттады: *"Практикалық мәселелерді шешу және жалпы психологиялық қағидаларды әзірлеу үшін олардың ықтимал қолданылуын жеңілдету үшін адамның мінез-құлқына тікелей бақылауларды жинауға арналған процедуралар жиынтығы. Сындарлы оқиғалар әдісі ерекше маңызы бар байқалатын оқиғаларды жинау және белгілі бір критерийлерді жүйелі орындау рәсімдерін сипаттайды"*[1, 327].

СІТ - бұл бес кезеңнен тұратын процесс. СІТ нақты анықталған, жүйелі және дәйекті зерттеу процесін ұсынады. Джон Флананганның бұл әдісі келесі бес қадамнан тұрады. Келесі параграфтарда мен Фланаган сипаттаған осы қадамдардың әрқайсысын сипаттаймын:

1-қадам: Ортақ мақсат қою. СІТ-тің алғашқы маңызды қадамы - зерттелетін қызметті анықтау және оның мақсатын белгілеу. Бұл зерттеу сұрақтарын әзірлеуді қолдайды және деректерді талдау және нәтижелерді ұсыну үшін нұсқаулық береді. Фланаган зерттеушілерге мақсаттың өзекті және басқа зерттеушілер мен практиктер кеңінен қабылдағанына көз жеткізу үшін осы саладағы сарапшылармен кеңесуді ұсынды.

2-қадам: Жоспарлар мен ерекшеліктерді құру. Айта кету керек, бұл сыни оқиғаларды анықтауды және сыни мінез-құлықты жазуды қамтиды. Фланаган деректерді жинаудың дәйектілігі мен объективтілігін қамтамасыз ету үшін осы деректерді мұқият құжаттауды ұсынды, әсіресе бірнеше зерттеушінің қатысуымен кең ауқымды зерттеулерде.

3-қадам: Деректерді жинау. Бұл кезең оқу іс-әрекетіне байланысты маңызды оқиғаларды жинауды қамтиды. Фланаган қажетті үлгіні және сұрақтар құрамын қалай жинау туралы егжей-тегжейлі нұсқаулар берді. Деректерді жинаудың таңдаулы әдісі - жеке сұхбат немесе тікелей бақылау. Сондай-ақ, жазбаша жауаптарды немесе сауалнамаларды қолдануға болады, бірақ олар тиімді болмауы мүмкін, өйткені оларда байқау мен сұхбаттың жеделдігі жоқ. Фланаган респонденттерді зерттеу мақсаты, олардың жұмысқа қабылдану себептері және олардың анонимділігін сақтау туралы ақпараттандырудың маңыздылығын атап өтті. Түсініксіздік пен жағымсыздықты азайту үшін ол сұрақтарды мұқият тұжырымдап, сынақ сұхбаттарын қолдануды ұсынды. Толық және нақты жауаптарды қамтамасыз ету үшін қатысушылар жақында болған немесе тікелей куә болған оқиғаларға назар аударуы керек. Олар зерттелетін қызметтің оң немесе теріс жақтарын білдіретін бір немесе бірнеше оқиғаларды сипаттай алады. Сондай-ақ, олар не болғанын түсіндірудің орнына нақты есептер беруге шақырылады.

4-қадам: Деректерді талдау. Бұл қадам индуктивті деректерді талдау процесін қамтиды, оның мақсаты сыни оқиғаларды жіктеу және сыни мінез-құлықты анықтау болып табылады.

5-қадам: Түсіндіру және есеп беру. Бұл кезең нәтижелерді мақсатты пайдалануға сәйкес деректерді түсіндіруді және ұсынуды қамтиды. СІТ белгілі бір есеп форматын қажет

етпейді, бірақ нәтижелерде көбінесе зерттелетін әрекетті анықтайтын сыни зақымдардың жиынтығы болады. Фланаган нәтижелерге сенімділік беру үшін алдыңғы төрт қадамның қалай орындалғанын егжей-тегжейлі түсіндіріп, негіздеу және нәтижелер қолданылатын деп айтуға болатын жағдайларды көрсету қажет екенін атап өтті.

Критикалық инцидент техникасының артықшылықтары. СІТ-тің басты артықшылығы екі тарап үшін де өзара тиімділікте көрінеді. Сұхбат беруші өзі іздейтін тиісті ақпаратты ала алады, ал сұхбат алушылар маңызды оқиғаның тәжірибесінен пайда көреді, өйткені бұл олардың контекстінде маңызды жағдайлар мен процестерде маңызды болатын мінез-құлықты жақсы түсінуге көмектеседі. Сыни оқиғалар әдетте респондентке таныс контекстке негізделген. Бұл контекстуалдылық құралға көп мағына береді және респонденттерді өздерін оқиғаның бір бөлігі деп санауға мәжбүр етеді. Сонымен бірге, әңгімелер үшінші (ойдан шығарылған) тұлға тұрғысынан айтылатындықтан, респондент тікелей әсер етпейді және өңделмейді және ашық жауап бере алады. СІТ адамның іс-әрекетін және оның контекстегі мағынасын тікелей түсінуге бағытталған зерттеуге негізделген. Нақты жеке тәжірибені түсіну кең заңдылықтар мен идеяларды ашуға көмектеседі, осылайша ерекше тәжірибені зерттеу "жалпы шындыққа" әсер етуі мүмкін. Сыни оқиғалар күшті зерттеу орталығы болып табылады. Олар зерттеудің мақсаттары мен шекараларын анықтауға және оны іс жүзінде бекітуге көмектеседі. Сұхбатта олар нұсқаулар береді және қатысушыларға айта алады. Деректерді талдау процедуралары құрылымдалған, бірақ зерттеу нәтижелерін мақсатты пайдалануға байланысты неғұрлым нәзік және жалпы тәсілдерді икемді түрде қабылдайды. СІТ сапалы әдіс болып саналғанымен, ол белгілі бір статистикалық сипаттамаға мүмкіндік береді. Қажет болса, ол объективтіліктің салыстырмалы түрде жоғары деңгейін қамтамасыз етеді, өйткені Фланаган атап өткендей, "пікірлерді, бағалауды және бағалауды жинаудың орнына критикалық инцидент техникасы белгілі бір мінез-құлық жазбаларын алады" [1, 355].

Бұл әдісті әр түрлі масштабтағы және орналасқан жердегі зерттеу жобаларына қолдануға болады, сонымен қатар жеке немесе топтық негізде де қолдануға болады. Сұхбаттар мен бақылаулардан көптеген деректерді жинай және талдай алады. Кең теориялық білім мен статистикалық тәжірибе қажет емес, бірақ сезім дамыған сыни көзқарас пен егжей-тегжейлі сезімді қажет етеді. "Сыни оқиға" әдісі күнделікті эпизодтарды зерттеу үшін қолданылатын әдістермен анықталмайтын сирек кездесетін оқиғалар мен жағдайларды анықтауға және талдауға көмектеседі. Маңызды мәселелерге назар аудару үлкен пайда әкелуі мүмкін. Қиын оқиғалардың әдістері жағымды жақтарды барынша арттырады және күрделі тәжірибені құнды мәліметтер мен ақпаратқа айналдыру арқылы анекдоттардың жағымсыз жақтарын азайтады. Көптеген адамдар тек әңгіме айтқанды ұнатып қана қоймай, олар естігенді де ұнатады және олардың тәжірибесі маңызды деп саналғанына қуанады. Деректер мен ақпарат жасырын түрде жиналған кезде зерттеушілер адамдардың эмоцияларын, сезімдері мен әрекеттерін тереңірек түсініп, жаңа мағынаны таба алады. Маңызды оқиғалар мінез-құлықтың әсерін айқын көрсетеді, оның себебі мен ауырлығы белгісіз болуы мүмкін. Өмірден алынған мысалдарда олар іс-әрекеттер мен олардың нәтижелері туралы адам тарихын айтады, өзекті баяндамалар мен презентацияларға қызығушылық тудырады. Сыни оқиғалар абстрактілі конструкцияларды бағалауға көмектеседі, мысалы мотивация, оларды хабарланған мінез-құлықта көрсету. Маңызды оқиғалар егжей-тегжейлі ақпаратты бақылауға қарағанда әлдеқайда аз және оңай ұсынады[2].

Критикалық инцидент техникасының кемшіліктері. Концептуалды деңгейде СІТ феноменография немесе қатысушылардың қатысуымен зерттеу сияқты басқа да сапалы әдістер үшін берік теориялық негізге ие емес. Алайда, бұл тұжырымдамалық негізді дамытуға бағытталған немесе "ақыл-ой" тәсілін қолданатын зерттеулер үшін пайдалы болуы мүмкін. Сондай-ақ, менің ойымша, критикалық инцидент техникасы мінез-құлыққа баса назар аудару біршама шектеулі, өйткені екілік сипаттамалар (тиімді/тиімсіз, сәтті/сәтсіз) адам тәжірибесінің нюанстары мен градацияларын игеру үшін әрдайым қолайлы емес. Практикалық тұрғыдан алғанда, критикалық инцидент техникасы деректерін талдаудағы категориялау процесі күрделі және ұзақ. Маңызды оқиғалар әдісінің ерекшеліктері уақытты

қажет етеді: деректер мен ақпаратты зерттеуге көп уақыт кетуі мүмкін. Тергеуге көзқарас олардан өз тарихын жазуды талап еткен кезде адамдарды маңызды оқиғалармен бөлісуге сендіру қиын болуы мүмкін [3, бет 155].

"Критикалық инцидент" сияқты интерактивті әдісті қолдану өзін-өзі реттеуді дамытуға көмектеседі, басқаларды тыңдауға, мәдениетаралық қарым-қатынаста икемді болуға үйретеді. Тренинг жаттығулары аз резонанстық "әсер-әсерге" айналады, оның көмегімен сіз мәдениетаралық қарым-қатынасты зерттеуге қажетті уәждемеге қол жеткізе аласыз, студенттердің өзін-өзі ұйымдастыруға және өзін-өзі тәрбиелеуге деген ұмтылысын ынталандыра аласыз. Критикалық инцидент құндылығы оны басқа "мәдениетаралық" әдістерде қолдануға болатындығына байланысты: "мәдени ассимилятор", мәдениетаралық Диалогтар, мәдениеттерді салыстыру әдісі.

Этнопсихологиялық әсер ету әдісі ретінде" Мәдени ассимиляторды "қолдану этнопсихология практикумында егжей-тегжейлі сипатталған. Айта кету керек, күрделі оқиғаларды мәдени ассимилятордың жалпы схемасына енгізу оларға тек оқу аудиториясында ғана емес, сонымен қатар өзін-өзі оқыту мақсатында да жүгінуге мүмкіндік береді.

"Критикалық инцидентты" шетелдік зерттеушілер мәдениетаралық диалогтарда белсенді қолданады, бұл екі мәдениеттің өкілдері арасындағы қысқаша әңгіме, оның барысында мүлдем басқа құндылықтар, көзқарастар, өмірге көзқарастар көрінеді. Басқа біреудің мәдениеті туралы дұрыс емес болжамның нәтижесінде қарым-қатынас бұзылады немесе көңілсіздік сезімін тудырады.

"Критикалық инцидент" мәдениеттерді салыстыру әдісінің ("контраст" әдісі) негізінде жатыр. Бұл әдіс рөлдік ойынды қамтиды, онда тренингке қатысушылар "шетелдікпен" кездеседі. Рөлдік (симуляциялық) ойын аяқталғаннан кейін қатысушылардың сауалнамасы кезінде ұсынылған мәдениеттердің құндылықтары мен нормалары айқын көрінеді. Бұл әдістің артықшылығы-бұл тренингке қатысушыларды олардың мәдениетін басқалар қалай қабылдайтыны туралы ойлануға мәжбүр етеді. "Критикалық инциденттердың" тиімділігін бағалау мәселесіне арналған зерттеулер оларды мәдениетаралық тренингтерде қолданудың негізділігін растайды.[4]

Қорытынды. Бұл шолуда критикалық инцидент әдісі деп аталатын іс-әрекеттерді сұрау әдісін жасау сипатталған. Бұл әдіс Екінші дүниежүзілік соғыс кезінде АҚШ әуе күштерінің авиация психологиясы бағдарламасы аясында жүргізілген зерттеулерден туындады. Жауынгерлік мінез-құлық және ұшқыштардың бағытын өзгерту сияқты құбылыстарды талдаудағы әдістің сәттілігі соғыстан кейін оның таралуына және одан әрі дамуына әкелді. Бұл тәжірибе негізінен американдық зерттеу институты мен Питтсбург университетінде жүргізілді. Бұл жұмыс туралы есептер қысқаша талқыланды. Маңызды оқиғаның жиі қолданылатын процедурасына кіретін бес қадам талқыланады. Бұған мыналар кіреді: а) қызметтің жалпы мақсатын анықтау. Бұл жалпы мақсат жергілікті билік органдарының көптеген адамдар келісетін қарапайым сөздермен мақсаттарды белгілейтін қысқаша мәлімдемесі болуы керек. Біріншіден ол нақты қызмет туралы деректерді жинау үшін жоспарлар мен ерекшеліктерді әзірлеу. Өз бақылаулары туралы есеп беретін адамдарға арналған нұсқаулар бақыланатын мінез-құлықты бағалау және жіктеу кезінде қолданылатын стандарттарға қатысты мүмкіндігінше нақты болуы керек, сонымен қоса деректерді жинау. Оқиға сұхбатта хабарлануы немесе бақылаушының өзі жазуы мүмкін. Қалай болғанда да, есеп объективті және барлық қажетті мәліметтерді қамтып, деректерді талдау маңызды болып саналады. Бұл талдаудың мақсаты-деректерді әртүрлі практикалық мақсаттарда тиімді пайдалануға болатындай етіп жалпылау және тиімді сипаттау. Бұл кезеңде, әдетте, алдыңғы деңгеймен бірдей объективтілік деңгейіне жету мүмкін емес. Сонымен қатар өнімділікке қойылатын талаптар туралы түсіндіру және есеп беру. Алдыңғы төрт кезеңнің әрқайсысында қабылданған шешімдер мен процедуралардың ықтимал пікірлері мен салдары туралы нақты хабарлау керек. Зерттеушінің міндетіне тек шектеулерді ғана емес, сонымен бірге алынған түпкілікті нәтижелердің сенімділігі мен құндылығын көрсету кіреді. Айта кету керек, Критикалық инцидентлар әдісі өте икемді және оның негізіндегі принциптердің көптеген

қолданыстары бар. Критикалық инцидентлар техникасы-бұл әлеуметтік ғылымдардың әртүрлі пәндеріндегі көптеген зерттеулерде, соның ішінде кітапхана ісі мен информатикада өзін дәлелдеген Сенімді зерттеу әдісі. Жақсы анықталған принциптер мен процедуралар жиынтығы бұл әдісті үйрену және қолдану салыстырмалы түрде оңай болуын қамтамасыз етеді. СИТ адамның белгілі бір іс-әрекетін түсінуге немесе одан әрі зерттеу үшін ақпараттық база алуға бағытталған іздеу зерттеулеріне жақсы сәйкес келеді. Ақпараттық сауаттылық контекстінде СИТ проблемаларды практикалық шешуді қолдау, өнімділікті арттыру және оқыту үшін зерттеу әлеуетіне ие. Сыни инциденттер техникасы (СИТ) — адамдарға, жүйелер мен процестерге қойылатын сыни талаптарды анықтау үшін пайдалы әдіс. СИТ-ті қолданған кезде, сіз қандай оқиғаларды білгіңіз келетінін нақты түсініп, сұхбат сценарийін дайындап, оны сынап көріңіз. Жүйелерді, өнімдерді немесе қызметтерді пайдаланудың нақты көрінісін алу үшін ситт сұхбаттарын, фокус-топтарды немесе сауалнамаларды бақылау зерттеулерімен толықтырыңыз (контекстік зерттеулер және пайдалану қолайлылығын тексеру сияқты).

Пайдаланған әдебиеттер

1. Flanagan J. C. The critical incident technique // Psychological Bulletin. 1954.
2. WOOLSEY L. K. The critical incident technique: An innovative qualitative method of research. // Canadian Journal of Counselling 1986.
3. Kain D. L. Owning significance: The critical incident technique in research 2003.
4. Портал психологических изданий PsyJournals.ru — https://psyjournals.ru/ethnopsy/issue/40373_full.shtml [«Критический инцидент» как метод межкультурного тренинга - Практическая этнопсихология: актуальные проблемы и перспективы развития]

*Амантаева А.С., Жетесова Ж.А.
(Ақтөбе, Қазақстан)*

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕГІ ИНТЕРНЕТ РЕСУРСТАРЫНЫҢ РӨЛІ

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрена роль интернет-ресурсов в изучении английского языка, включая сайты с фильмами и субтитрами на английском языке и информацию о наиболее популярных мобильных приложениях, которые помогают в изучении английского языка.

АҢДАТПА

Мақалада ағылшын тілін үйренудегі интернет ресурстарының рөлі, оның ішінде ағылшын тілінде фильмдер мен ағылшынша субтитрлері бар сайттар және ағылшын тілін үйренуге көмектесетін ең танымал мобильді қосымшалар туралы ақпараттар қарастырылған.

ANNOTATION

The article examines the role of Internet resources in learning English, including sites with movies and subtitles in English and information about the most popular mobile applications that help in learning English..

Тірек сөздер: интернет, ағылшын тілі, субтитр, сайт, мобильді қосымша, веб-сайт.

Ағылшын тілін білу - қазіргі заманның талабы. Жылдан-жылға ағылшын тілінің дәрежесі жоғарыламаса, төмендеп жатқан жоқ. Сол сияқты ағылшын тілін үйренуге құмартқан адамдардың саны да қоса өсуде. Қазақстанда үш тұғырлы тіл заңы қабылданғаннан бері, мектептер мен жоғары оқу орындарында ағылшын тілін үйретуге деген талаптар күшейтілді.

Ал енді ағылшын тілін үйренудің жолдарына тоқталып кетейік. Жалпы ағылшын тілін өз бетінше үйрену мүмкін бе? Ағылшын тілін әртүрлі тілдік курстарға қатыспай-ақ үйренуге

әбден болады. Ол үшін интернет ресурстарын дұрыс пайдалана біліп, тіл үйренуге деген құлшыныс болса болғаны.

Сонымен ағылшын тілін үйрену үшін қандай интернет ресурстарын пайдаланған жөн?

Ең алдымен интернеттен ағылшынша фильмдер көріп, ағылшынша әндер мен подкасттарды тыңдауды әдетке айналдыру қажет. Ағылшын тілінде фильмдер мен ағылшынша субтитрлері бар сайттарға тоқталып кетейік:

1. <https://watchseries.im/home> - Бұл сайтта ағылшын тілді фильмдер мен сериалдарды ағылшынша субтитрлермен көруге болады.
2. <https://ww1.123moviesfree.net/> - бұл сайт та ағылшын тілді контентті қамтиды және фильмдер мен сериалдарды тегін жүктеп алып, қарауға мүмкіндік береді.

Келесі ағылшын тілін үйренуге көмектесетін ең танымал мобильді қосымшаларға назар аударайық:

1. **Lingualo** - Ағылшын тілін үйренуге арналған ең жақсы қосымшалардың бірі. Сіз жаттығулардың көпшілігімен тегін жұмыс істей аласыз. Ақылы бөлімі де қымбат емес және арнайы грамматикалық курстардан өтуге, сонымен қатар жаттығулардың қосымша түрлеріне де қол жеткізуге мүмкіндік береді. Өз аккаунтыңызбен тіркелу арқылы сізге жаңа сөздерді үйренуге, емле дағдыларын жетілдіруге, субтитрлері бар бейнежазбаларды көруге, мәтінді талдауға және т.б. мүмкіндік ашылады.

2. **Duolingo** - Бұл тегін қосымша арқылы сіз тек ағылшын тілін ғана емес, сонымен қатар неміс, француз, испан, итальян және португал тілдерін де үйрене аласыз. Оны ағылшын тілін жаңадан үйренушілерге қосымша жұмыс дәптері ретінде пайдалануға болады. Интернетке қосылу тек келесі кезеңді жүктеп алу үшін қажет. Курс «қарапайымнан күрделіге» принципі бойынша кезеңдерге бөлінеді. Егер сіз тілдің негіздерін білсеңіз, бастапқы қадамдарды мерзімінен бұрын өтіп, келесі деңгейге өтіңіз.

3. **ED Words** - EnglishDom ұсынған екі қосымшадан бастайық. Біреуінде деңгейден деңгейге дейін толыққанды курстардан өтуге болады, ал екіншісінде сөздерді үйрену және қайталау ыңғайлы. Олар бірге 200% жұмыс істейді. ED Words сөздерін үйренуге арналған қосымшада оқыту принципі мынада: оқу үшін сөздер жиынтығын қосасыз. Мысалы «100 ретсіз етістік», «жануарлар», «ас үй құралдары» және т.б. Сіз тіпті өз жиынтығыңызды жасай аласыз.

4. **ED Courses** - Бұл қосымша толыққанды оқу бағдарламасын өткісі келетіндерге арналған. Материалдар сабақтарға бөлінген, әр сабақтың блоктары бар: Сөздік (жаңа сөздерді меңгеру үшін), Таныс (жаңа материал), Жаттығу жасайық (грамматикалық жаттығу және мысалдар арқылы жаңа сөздік қорды бекіту) және басқа да қосымша жаттығулар. Деңгейлері бойынша курстар (Бастауыштан Pre-Intermediate, Pre-Intermediate-дан Орта деңгейге дейін және т.б.), сондай-ақ IT, бизнес, саяхат және т.б. арналған арнайы курстар бар. Қолданбада барлығы 16 курс және 250 сабақ бар, бірақ бұл уақытша ғана - үнемі жаңа курстар қосылып отырады. Жалпы бұл қосымша ағылшын тілін үйренуге өте ыңғайлы. Егер сіз оқуға дайын болсаңыз, онда теория да, тәжірибе де бар, сонымен қатар қосымша EnglishDom экожүйесіне байланысты (және бұл тағы он шақты қызмет). Әр сабақ 40 минуттан бір сағатқа дейін созылады. Бұл күніне 5-10 минут қана қолдануға болатын қосымша емес. Бұл сізге толыққанды сабақ өтуге мүмкіндік беретін қосымша.

5. **TED** - Қолданбада TED баяндамаларынан бейнежазбалар бар. Ал бұл тілді жаттықтыру үшін әбден жеткілікті. Өйткені, біріншіден, спикерлер өз сөзін шетелдіктер түсінуі үшін анық айтады. Екіншіден, бейнебаянның орыс және ағылшын тілдеріндегі субтитрлері бар. Бейнежазбаны қараңыз, жаңа нәрселерді үйреніңіз және ағылшын тілін тыңдап, түсінуіңізді дамытыңыз.

6. **Free books/Audiobooks** - Android және iOS үшін екі түрлі қосымша. Екеуі де он мыңдаған тегін кітаптар мен тағы бірнеше мың аудиокітаптардан тұрады. Бұл бастапқыда тегін жарияланған немесе енді авторлық құқыққа жатпайтын жұмыстар. Көбінесе классикалық кітаптардан тұрады және оның ішінде сіз көптеген қызықты нәрселерді таба аласыз. Екі қосымша да тіл үйренушілерге арналмаған. Олар жай ғана онлайн кітапханалар.

Сондықтан бұл екі қосымша Upper-Intermedium немесе Advanced деңгейіне жеткендерге ұсынылады.

7. **Castbox** - Санат бойынша подкасттары бар қосымша. Олардың көпшілігі ағылшын тілінде. Сіз тегтердің арасынан сізді қызықтыратын тақырыпты таңдай аласыз және басқа нәрсемен айналыса отырып, подкаст тыңдай аласыз.

8. **Wordbit** - Әсіресе, оқуды үнемі кейінге қалдыратын және күніне бес минут болса да смартфонда ағылшын тілін үйренуге мотивация таппайтын ең жалқаулар үшін. Бұл бағдарлама сізге таңдау қалдырмайды, себебі бұл экран құлпы. Смартфонға кіру үшін алдымен шағын тапсырманы орындау керек (сөйлемдегі сөзді ауыстырыңыз, дұрыс аударманы таңдаңыз және т.б.). Бір-екі секунд сіз үшін ештеңе шешпейді, бірақ барлығы қосылып, күніне бірнеше ондаған жүздеген жаттығулар жинақталып, тіл үйрену процесі қалыптасады.

9. **Alias** - Ең танымал ойындардың бірі. Өйткені бұл қарапайым және қызықты ойын. Ережелер соншалықты қарапайым, ойынды кез келген адам ойнай алады. Сізге сөз беріледі, сіз оның мағынасын түсіндіруіңіз керек. Иә, сіз ойлағандай, ойын командалық ойын. Көптеген бүркеншік ат қолданбалары күрделіліктің әртүрлі деңгейлеріне бөлінеді. Мысалы, «капитализмге» қарағанда «жираф» сөзін сипаттау оңайырақ. Күрделілік деңгейі неғұрлым жоғары болса, оны сипаттау соғұрлым қиын болады. Бірақ сіз оны тілді білу деңгейлеріне бөлу ретінде пайдалана аласыз. Сөздік қорыңыз қаншалықты көп болса, соғұрлым көп сөздерді түсіндіре аласыз. Әрбір болжанған сөз үшін команда ұпай алады. Егер сөз мүлде болжауға қиын болса, оны ауыстыруға болады - бірақ бұл жағдайда команда ұпай жоғалтады. Таймердің көмегімен смартфон басқа командаға ауыстырылады. Ең көп ұпай жинағандар жеңеді.

10. **BBC Learning English** - Британ тілін үйренуге арналған қосымша. Материал сабақтарға бөлінеді. Оларда мәтінді оқуға немесе тыңдауға, грамматиканы үйренуге, содан кейін тест тапсыруға болады. Егер сіз BBC Learning English веб-сайтына кірген болсаңыз, осы қосымшаны көрген шығарсыз. Қосымшаға сабақтар күн сайын қосылады, бірақ сайтта жарияланғанға дейін. Жалпы алғанда, ерекше ештеңе жоқ, тіл үйренуге арналған ең кең таралған қосымша және сонымен бірге ең танымалдардың бірі.

11. **ELSA** - Қосымша жаңа сөздерді үйрену, оқу, грамматика және жазуды үйренуге өте ыңғайлы. Бұл сізге тәлімгерді қажет етпейтін дағдылар. Бірақ ауызша ағылшын тілін жаттықтыруға және дыбысты айтуды жақсартуға арналған бағдарламалар соншалықты көп емес. ELSA аз ғана жақсы мысалдардың бірі болып табылады. Қосымшада сөздерді қаншалықты жақсы айтатыныңызды тексеретін смарт дауыс жазу құрылғысы бар. Сөздердегі дыбыстарды бөлек қабылдауды пысықтағаннан кейін диалогқа өтуге болады. Бот сізге хабарламалар жазады және оған дауыстық хабарлама жазу үшін ұсынылған мәтінді оқуыңыз керек.

12. **CAKE ENGLISH** - Өте қарапайым қосымша, оның үстіне көлемі өте кішкентай. Бар болғаны 8 МБ. Мұнда сіз субтитрлері бар бейнежазбаларды көре аласыз және бұл оның негізгі функциясы. Каталогтан бейнежазбаны таңдаңыз, қараңыз және контекстен жаңа сөздерді үйреніңіз, мархабат!

13. **FUN EASY LEARN** - Алты мың сөзді үйрену бір уақытта өте көп және аз секілді естіледі. Бірақ мұндай сөздік қоры ағылшын тілінде ыңғайлы сөйлесуге, мәтіндерді оқуға, фильмдерді көруге және т.б. үшін жеткілікті. Қосымшаны жасаушылардың пікірінше, қосымша ең маңызды алты мың сөзді қамтиды. Егер сіз аптасына елу сөз үйренсеңіз, онда алты мың сөзді нөлден бастап екі жыл ішінде меңгеріп шығуға болады. Дегенмен, айта кету керек бір кемшілік бар. Сөздердің көпшілігі белгілі бір нәрсені білдіретін зат есімдер. Яғни, егер сізде негіз болса, сөздік қорды дамытуға болады, бірақ бұл алты мың сөздің өзі сөйлем құруға мүмкіндік бермейді, өйткені дерексіз зат есімдер, үстеулер, сын есімдер мен етістіктер аз және т.б. Ағылшын тіліндегі сөздерді үйренуге арналған ең жақсы бағдарламалардың барлығының кемшілігі осы.

14. **ReWord** - Мұнда да жаңа сөздерді меңгеруге болады. Басқа қосымшалармен ұқсас функционалдығы бар қосымша. Мұнда да сөздер тақырып бойынша бөлінеді: Археология, Архитектура т.б. Тіпті TOP-1000, TOP-2000 және TOP-3000 сөздері бар бөлек үлкен жинақтар бар. Қосымшаның мүмкіндіктерінің бірі - кеңейтілген статистика. Көрсеткіштерді қадағалап, есептеулерді қорытындылап, талдауды ұнататындарға бұл қосымша ұнайтыны анық. Сіз, мысалы, осы аптада қанша жаңа сөз үйренгеніңізді және қаншасы әлі зерттеліп жатқанын көре аласыз, содан кейін осы нәтижелерді өткен аптамен салыстыра аласыз. Айтпақшы, бұл қосымша тек ағылшын тілін үйренушілер арасында ғана танымал емес. Француз, итальян, қытай, корей және басқа шет тілдерін, соның ішінде фин тілін үйренушілердің арасында да танымалдылыққа ие.

Сонымен қорытындылай келе, интернет арқылы тек көңіл-көтеріп қана қоймай, осындай пайдалы қосымшаларды жазып алып, тіл үйренуге болатынына көзімізді жеткіздік. Мақалада тек ең танымал деген қосымшалар берілген, алайда, шын мәнінде, бұндай қосымшалар өте көп.

Жалпы тіл үйренуге ниеті бар адамға қазіргі заманда барлық жағдай мен мүмкіндіктер қарастырылған. Ең басты талап: тіл үйренуді күнделікті әдет ретінде қалыптастырып, барынша сол тілге беріліп, оқуда. Сонда ғана ағылшын тілі болсын, басқа тіл болсын үйрену еш қиындық туғызбайтын болады.

Arstanova Diana
(Aktobe, Kazakhstan)

TEACHING LISTENING AND SPEAKING IN ONLINE PLATFORMS FOR ELEMENTARY GRADES

ABSTRACT. The proliferation of online-based multimedia entertainment technologies in the last decade has opened up a wide range of possibilities for improvements in teaching languages. In this paper, we will look at various options for applying these technologies to elementary grade language teaching; we will focus on listening and speaking in particular.

Keywords: Online platforms; listening and speaking; multimedia; the Internet; gamification.

The Internet since its inception in the late 90s of the previous century has since become a vital part of modern society. The proliferation and importance of the Internet are only expected to increase in the coming years, with more and more young people choosing it as their main source of entertainment, news, and education¹. As such, Internet-based multimedia is improving as well. For example, 10 years ago audio / video playback on a web site required a slew of additional software. The Internet has evolved from requiring Adobe Flash Player and Java Virtual Machine, online multimedia playback being limited to desktop computers and certain browsers, to almost everyone being able to listen to / watch a video on YouTube on their phone, computer, tablet, or television.

This proliferation did not happen all on its own. A lot of focused effort was concentrated on the move from multimedia content being a commodity shared by a family (such as watching a television) to every member of the family enjoying their own entertainment on their own portable device, simultaneously. Companies like Microsoft and Apple, who developed first tablets and first smartphones, software giants like Google and Mozilla, who developed easily available, well-documented, fast, highly standardized and highly compatible web browsing engines. WebKit, the open-source engine behind Google Chrome, is not only used in desktop version of the browser itself, but also as a component in mobile phone browsers, including those in various mobile applications². The technology developed for browsing web sites on the personal computer is being used to watch short videos on the mobile phone. The Internet today is much more pervasive and adaptable than it was a decade ago. The same web site will deliver content to anything from a

stationary computer with a 21-inch display to a handheld device sporting a screen no larger than a credit card. This is possible thanks in no small part to implementation of web standards, by companies like the World Wide Web Consortium, who are responsible for the main format of web content we consume today – HTML version 5.

With HTML5, no longer do we need a lot of processing power (that you would only find on a desktop PC) and a separate plug-in to play video from the web. No longer is a Java® Virtual Machine required to be able to run the Flash Player in the first place. Everything is in the specification of the protocol itself. New web, aptly named “Web 2.0” is the web of portability, of multimedia, of vastly different content being streamed to and from several media devices at the same time, in the same household, in the same room even. HTML5 allows for straightforward and direct support for video, audio playback, streaming and even real-time communication. Hardware acceleration support allows for low-power handheld devices like mobile phones and tablets being able to effortlessly play or stream crisp, high-definition video and high-fidelity audio.

Such advances in online multimedia are opening up a wide alley of possibilities for education in particular. Students can use their desktop personal computers to open up a web site in school and continue their homework in the comfort of their home on their handheld devices, on the same platform. The interactive, game-like nature of the Internet-based services allows for a more engaging, entertaining education process. Such services can tremendously help teachers as well, by freeing up their workload and allowing them to streamline their effort around the online platform. Instead of playing an audition tape for 5 minutes in a classroom, teachers can now have students listen to educational materials on their mobile phone for the entire day, if needed. Instead of manually auditioning each student one at a time, teachers can now have the web platform use Artificial Intelligence to perform speech recognition and serve as a personified way to monitor and track each student’s progress in pronunciation.

Neural networks, deep learning and artificial intelligence are the latest technologies that are currently getting integrated into the world wide web and even further. The technology that allows an automated responder bot to answer phone calls in a call centre, is the same technology that can be used to manage verbal exercises and even analyze pronunciation, in real time. Speech recognition has always been a complicated and difficult topic. Speech recognition software was historically in the form of expensive, complex application packages that were only truly available to a select few bleeding edge enthusiasts and researchers. Before recent progress on Deep Learning AI, recognizing and analyzing speech correctness was practically an impossible task. Today however, the proliferation of the modern Web 2.0 Internet allows a single centralized server running a pre-trained neural network to serve millions of client devices, without the need for end users to install the complex software on their hardware themselves³. In practice, this means that bleeding edge AI can be run on only one machine – the server itself – while being used by thousands of students at the same time.

The implications of this Internet-based interactive education platform existing go even further – beyond the borders of countries even. Indeed, since the Internet allows people from Kazakhstan to access web services developed and based in United States. In other words, this technology allows people from less developed countries receive the same education, with same quality standards as in highly developed first-world nations. This allows for world-class education being available to anyone, anywhere in the world, as long as they have access to the Internet and some form of a computer, from a mobile phone to a desktop personal computer. This huge potential transcends the teachers and classrooms, and can possibly bring education directly to the student, through interactive media. It allows for a situation when the best teachers in the world can effectively teach the poorest students in the world’s most remote places. Still, even on the local level of elementary schools and their students, as opposed to world-class web services, online-based technologies can be a great tool for teachers too. “Standing on the shoulders of giants” allows schools, universities, and even teachers themselves to implement their own auditory training systems tailored to their education environment, in exchange for a service fee or even free of charge.

There is another “bleeding edge” technology in modern education, especially when it comes to elementary education – gamification⁴. The modern children are surrounded by oceans of content. It is very hard to fight for their attention; the proliferation of the Internet and modern multimedia technologies discussed above has created unprecedented levels of content consumption and creation by pretty much everyone involved. In fact, old-school “analog” education technology based around books, classrooms and note books is hopelessly uncompetitive with the new, exciting “digital” forms of content, which are all just a single swipe away. It is therefore of utmost importance to teachers to be able to adapt and integrate, to “digitalize” the education process, and especially so for the youngest of students.

Turning education into a game and making it as exciting as playing “Candy Crush” is basically the ultimate goal here. Modern students are constantly engaged with their personal handheld content consumption / production devices and it is of utmost importance to provide them with engaging, interesting ways to learn. Game-like educational applications can have a reward-based system, where by building sentences in the correct manner and having the proper pronunciation the application would reward the student with points, which could be spent later. Game elements, like increasing “level”, unlocking different “perks”, testing reaction time, unlocking cosmetic items, competing with online friends for high score, and many others can be incorporated in order to make education more engaging. Again, teachers can improve on this even further by integrating it into the actual physical classroom. A game becomes a whole lot more interesting when the rewards are not just virtual and intangible, but actually connected to something in the real world. For example, a teacher could simply print out the list of highest pronunciation scores for all the students in the classroom in the game application. This physical connection between the online and the real world would increase both the reward and punishment, leading to greater engagement.

Some aspects relating to elementary education specifically need to be mentioned in particular. Since reading ability in young students may not be to the level of higher-grade students, it is important that teaching platforms decrease the amount of text while making a heavier emphasis on visuals and game-like elements simultaneously. Colorful, interactive, easy-to-read pages with accompanying drawings and music are more welcome to elementary students than dry paragraphs of black-and-white text⁵. It is also important to realize that at that age, many students are also not very good at typing, so the amount of textual input is better kept to the minimum. A good interactive system for teaching listening and speaking does not need to rely on text too much anyways.

Speaking of implementation, let’s try and get an overview of a few ways how an institution or an individual can start integrating these kind of interactive teaching solutions into their practice. The hard way – developing everything from the ground up – should be reserved only for the most resourceful of entities, as it entails a significant amount of work, both technical and creative. A wide range of technologies is employed, in a variety of fields, from computer programming to game theory; A significant monetary and man/hour investment is needed to implement such a platform. As any modern web service, many different components are needed simultaneously – databases, web sites, mobile applications, protocols and more. A more reasonable approach for an individual is to use existing web-based platforms that may require a fixed or monthly fee in exchange for access to education materials. There are many such and related services right now already; to name a few: <https://voxy.com/>, <https://www.verbling.com>, <https://www.duolingo.com/>.

Modern Internet-based interactive multimedia technologies have proliferated enough that integrating them into education is becoming more of a necessity than a curiosity. Gamification, interactivity, engagement – are the cornerstone of the modern digitalized classroom, especially when it comes to teaching elementary grade students. Today’s technologies like Deep Learning speech recognition can be used to enhance, automate and gamify the listening / speaking aspect of teaching languages and teachers and institutions should invest into these technologies lest they want to be outcompeted by the vast amounts of information and entertainment available to students today.

REFERENCES

1. "Has the Internet become indispensable?" Donna L. Hoffman, Thomas P. Novak, Alladi Venkatesh
2. "Mobile ecosystems: Competition in the supply of mobile browsers and search engines" Gilbert, Tobin - <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=3f53c64f-7598-4b3f-a63a-d2e4f10b98ef>
3. "Audio Deep Learning Made Simple: Automatic Speech Recognition (ASR), How it Works" Ketan Doshi - <https://towardsdatascience.com/audio-deep-learning-made-simple-automatic-speech-recognition-asr-how-it-works-716cfce4c706>
4. "Gamification: A Simple Introduction" Andrzej Marczewski
5. "Designing the interactive multimedia learning for elementary students grade 1st–3rd: A case of plants (Natural Science subject)" Hudaivani Dian Andarini; Wirania Swasty; Dicky Hidayat

Balykbayeva Aizhan, Batyrbay Akbope
(*Kazakhstan, Aktobe*)

EFFICIENCY ANALYSIS OF DIGITAL AND CLASSROOM BOARDS USE FOR YOUNG LEARNERS

ABSTRACT

Methodological advances employing digital and classroom boards have come to elementary schools as a result of technological advancements, which impact not only children's motivation in learning, but also their acquisition and absorption of knowledge presented at a school. The aim of this article is to illustrate the possible effective ways of utilizing those blackboards for young learners in the class.

Keywords: Digital, interactive, board, classroom, efficiency, elementary.

A blackboard is an essential attribute of any classroom. This is one of the main tools that allow children to transfer knowledge in various fields. In this instance, the use of interactive and classroom whiteboards in primary school courses becomes a valuable ally for the instructor in the battle for student tenacity, interest in the subject, and classwork organization. The existence of an interactive whiteboard in the classroom does not make the lesson grow; nevertheless, it may be done by a teacher who clearly communicates the aim and uses good teaching methods, and the whiteboard is a helpful instrument in the teacher's hands. Collaborative interactive whiteboards (IWB) are also known as interactive displays or digital whiteboards. Any display that reacts in real-time to activities conducted on its surface, operating as a collaborative board, is referred to as an IWB. Interactive projector screens and interactive flat displays are examples of such technologies.

Because of these devices' adaptability, there is a global trend toward IWB that is just gaining traction. This is particularly true in the case of interactive touch screens. This technology blends the greatest features of multimedia and touch technologies with the functionalities of a traditional collaborative board. The instructor may use this to display movies or search for information on the Internet, annotate stuff, and even share it with students in real time via their devices.

However, despite IWB devices' ever-expanding capabilities, their utilization is plagued with challenges. They are unquestionably more costly than analog collaborative boards, and creating content for them necessitates additional effort. However, these are common issues with new technology, and as interactive whiteboards become more widely available, their popularity will expand.

A big touchscreen with a projector serves as the interactive whiteboard. There is software for each topic that incorporates theoretical information as well as numerous assignments that are completed immediately on the blackboard.

This technology elevates the learning experience to a whole new level. Because the information from the teacher's abstract tale is transformed into a visual video sequence, students are

able to grasp the content more quickly. Many programs include the learner interacting with the board - item movement, syllables in phrases, and so on.

A digital whiteboard has the following benefits, according to experience:

-Increases the educational process's intensity. We will not need to spend time sketching or writing anything if you have properly prepared for the session.

-Students' interest in the subject is piqued.

-Improves academic achievement in general.

A digital whiteboard is an electronic counterpart of a dry erase whiteboard, which may be found in classrooms and schools across the world. Digital whiteboards are used for a variety of things, from product presentations to adult literacy programs, and various firms make them as well as peripherals like styluses. The price is determined by the size of the board and the level of difficulty chosen.

Digital and classroom whiteboards may be used in a variety of ways. The majority of people start with a board that can be mounted on the wall or propped up on an easel. The board is white, just like a regular whiteboard, except it can show images from electrical sources like computers. It may also be used as a standard whiteboard, with dry erase markers or special styluses being used to write directly on it. The board's inscription may be stored in a computer software, which is handy for users who want to save the board's contents before erasing it.

The majority of digital whiteboards are made to be used with styluses that may be adjusted to produce various colors and line thicknesses. People may also use their fingers or any other pointed tool to engage directly with the digital whiteboard, which can be moved over the whiteboard and read using a computer. In addition, the computer that operates it may adjust the display.

Using interactive whiteboards, instructors may transform traditional teachings into interactive experiences. While learning, children have a good time. In schools around the country, interactive whiteboards are replacing overhead projectors. Here are seven reasons for this:

1) Improved lessons

Interactive whiteboards combine several types of learning into a single experience. Students may learn by looking at, listening about, and touching the board. This provides teachers with fresh and creative methods to teach the same curriculum. Students learn and remember more as a result of this.

2) Interactive learning

Children can interact with the instructional content using interactive whiteboards. They become involved in the lecture and can even teach one another. Touching, sketching, and writing on the board demonstrate their comprehension of the subject. Entire classrooms can participate in educational games. They also give rapid feedback, making it simple for students and teachers to measure their progress.

3) Simple to use

Interactive whiteboards are easy to clean and require little upkeep. There is no need for chalk, markers, or other writing implements. Data is edited by highlighting, sketching, and writing with a specialized pen. As a result, there is no mess. There will be no cleaning. It's as simple as that.

4) In-classroom flexibility

An interactive whiteboard may show a variety of media kinds. Teachers have a plethora of resources at their disposal, including images, graphs, maps, drawings, and films. You may motivate your kids by creating unique classes.

5) An internet connection

Because interactive whiteboards are linked to the internet, they provide access to a wealth of online tools and information. Teachers can use video, articles, photos, learning tools, and other resources to improve and support their courses. Students have access to a wealth of information for study and learning.

6) Integrated technology

The integration of numerous additional technologies to increase student learning is possible with interactive whiteboard technology. Computers, microscopes, cameras, and video cameras are

just a few examples of devices that may be added to the boards to improve training. As a result, the options are nearly limitless.

7) Effectiveness

In the classroom, students are more focused. The ability to comprehend grows. Test results are improving. Literacy is improving. Students learn faster and retain more information. Learning usually improves as students get more involved in the classroom.

The presence of an electronic interactive in the classroom is a really unique technical instrument that has helped to affect the quality of teaching and the efficacy of instructors' work when utilized appropriately.

The digital board is used in the teaching of mathematics in the following ways: - as an ordinary blackboard for ordinary classroom work (only the chalk has been replaced with an electronic pencil); - as a demonstration screen (slide show, visual material, films) for visualization of the student's educational information; - as an interactive tool – work with specialized software prepared in digital form.

- ways to get pupils to be more active in the classroom Students become more focused on work as information becomes more accessible and clear to them. This increases the climate of comprehension in the classroom.

- how to enhance the lesson's speed

An interactive whiteboard is utilized in primary school courses for a variety of objectives, including familiarizing students with new content, consolidating knowledge and abilities, and testing their absorption. The amount to which pupils are given with the appropriate visual aids and personalized learning tools that engage cognitive activity is also critical to the educational process' effectiveness.

It is not required to utilize the board during the lecture; instead, you might use it at a specified point.

The use of an interactive whiteboard is popular among younger pupils. They are not frightened to speak up in front of the board. If a mistake is made, the incorrect section of the interactive whiteboard will be wiped with a marker, or the activity will be canceled, giving the men confidence. Furthermore, it is just intriguing and thrilling for them, thus motivation builds during the course. All of the work completed during the session, including all notes and blackboard notes, may be saved to the computer for later viewing.

Within the framework of the standard classroom-lesson system, an interactive whiteboard in the classroom will allow you to diversify the frontal form of work and mix it with an individual one. It aids in the dissemination of knowledge to the entire class. This graphic resource aids in the vivid and exciting presentation of new topics.

Various types of control may be performed on the ID utilizing simulators that allow you to view the results right away. Tasks may be completed by a group of students in turn, and each student can see the process and outcome of their efforts.

Because of the introduction of interactive whiteboards, the use of an interactive whiteboard in the acquisition of computing abilities in younger pupils in mathematics courses in elementary school has become common.

All of the key teaching concepts are intertwined in the lessons: awareness, visibility, systematicity, strength, consideration of age opportunities, and personalized approach.

When learning new information, and especially when consolidating knowledge and abilities, it's important to structure work with presentations so that students may use them and explain what they're doing: integrate many subjects when studying addition, mimic closed and broken open lines. You may use the ID to mix tried-and-true methods of working with a traditional whiteboard with a range of interactive and multimedia capabilities.

It is incorrect to assert that interactive methods are superior to traditional approaches and vice versa. This is like someone claiming that a hammer is a better tool for home construction than a saw! A trained professional, such as a teacher or a carpenter, understands when and how to employ various tools to complete a task properly. There are two topics in every lesson: the instructor and

the pupils. It is impossible for the board to become a third subject. The instructor, not the chalkboard, is the one who instructs.

Literature:

1. Y.R.Rabunal, Ju. Dorado, A.Passos, D.Rivero, Rules and generalizing ability to teach young children, notes of lectures on Literature, Springer-Ferlag (2013). Volume. 286, pp. 606-613.
2. V.S.Klerner, G.H.Zimmerman, R.Neuneyer, Effective ways of learning at school, Material of the Third International Conference on English study (2016).
3. I.S.Korovin, M.V.Khisamutdinov, A.I.Kalyaev, Interactive whiteboard efficiency at university and ways of using them, Moscow, pp. 253-257.
4. Alekseeva V.A. Management of the resource materials of young school children //English study and literature. - 2015. - No. 5. - pp. 37-45
6. Bernard A., Williams W., Summer's D.R. Improving the efficiency of classroom tools / A. Bernard / 1 Conference on Literature Study, Moscow. -2019. No. 8. - p. 74.

Dossova A. A., Kushkimbayeva A. M., Ospanova Zh. S.

Academic advisor: Usenova S.G,
Master of Humanities, teacher of foreign languages
(*Aktobe, Kazakhstan*)

COMPUTER SLANG AS THE FORM OF COMMUNICATION VIA THE INTERNET

ABSTRACT. This topic is important in relation to the computerization of our society, which is a lot at a rapid pace. People started using computers more often at school, at work, in daily life as well for fun. Communication using computer jargon allows internet users to exchange provide information in brief form. The article discusses ways to display the computer jargon.

Keywords: language, computer slang, communication, computer technology, a computer

Computer slang is a linguistic phenomenon and is an object of study for researchers due to its extensive use not only by software specialists, but also by numerous users of the global network. The form of communication via the Internet is replenished with new lexical units, which may be unclear to users, but simplify communication in the global network.

The Republic of Kazakhstan closely interacts with the world community on equal terms and seeks to emphasize the importance and status of its state language. At present, active work is being carried out to introduce and enrich the important areas of public life with terms, systematize and streamline Kazakh terminology, including among current social networks as part of the development of republican applications.

Thus, a specific language with characteristic features appears, used as a result of electronic communication. New trends of the 21st century bring changes to our language environment. There is no doubt about the dominant role of the English language in the vocabulary of Russian and Kazakh-speaking users of the global network. This is due to many historical factors, because the Internet appeared in the United States [1].

In this article, we have made an attempt to consider the general concept of computer slang in modern linguistics, the formation of slang, and also show vivid examples that are actively being introduced into the national global network.

Computer language has become a new phenomenon being explored by many linguists. Each of them tries to emphasize this or that aspect to a large extent: scientists describe computer language in relation to spoken and written form of expression, some interpret it as a completely new language, others assign a dominant role to social and pragmatic factors.

L. Yu. Ivanov compares some features of the language of PC users and the language used. The author highlights the general functions of consumers of the global network in relation to the

traditionally distinguished functions of the language (Language of the Internet-notes of a linguist 2014):

- 1) communicative function;
- 2) cognitive function;
- 3) thesaurus function (accumulation and storage of information);
- 4) cultural function.

Ivanov subdivides the communicative function into contact-establishing and persuading, that is, situations in which the user makes acquaintances and keeps in touch with other communicants on the network, as well as cases of various linguistic influences. The researcher refers to the types of linguistic influence arguments, persuasion, propaganda to achieve various goals.

The definition of genres characteristic of the language of the network is also highlighted. Ivanov refers to them:

- 1) general information or news genres;
- 2) scientific and educational genres and special information genres;
- 3) artistic and literary genres;
- 4) entertainment genres;
- 5) business and commercial genres.

Ivanov refers all these genres to two general genres: original network and borrowed. Native network genres are those genres that have emerged as a result of user interaction on the network (chat rooms, discussion clubs). He classifies all other types of genres as borrowed. It is in the context of non-specialized communication that we can consider the specific features of a computer language.

At the morphological level, such processes of word formation as compounding, abbreviations, suffixation, prefixation are noted: for example, the word flood comes from "flood", which, according to the dictionary of computer slang by N. V. Belov, means repeated repetition of identical or almost identical messages in Internet forums and chats that do not carry any useful information [2].

It is impossible to ignore the computer slang that has arisen and is developing among Kazakhstani youth. Technological progress: computers, tablets, smartphones, which are called gadgets (from the English gadget - "device", "device", "trinket"), exert strong pressure on the transformation of the speech of young people. Researcher N.V. Vinogradova writes: "Basically, the replenishment of the vocabulary of computer slang comes from borrowings from American English. Since computers came from America, people in other countries must either accept English as a necessary linguistic component of this technological structure, or even refuse to use it in their activities. This thematic group of youth slang consists of English phrases used among Russian-speaking youth.

Direct transliteration of the English word while maintaining the main meaning of the lexeme (hard drive, hard disk, (from the English hard drive - hard disk); connection (from the English connecting - connection, connection).

A group of words representing examples, regarding which we can no longer talk about transliteration, but about phonetic and grammatical "distortion" of the original (Russification) (gama (from "game" - game) - a computer game; zip, zip, zipovsky (from English zip - data compression format). Words that have homonyms in the literary language (soap (from the English "mail") - 'write or transmit a message over the network').

This group of words is represented by acronyms. These are abbreviated words that are English in origin and in the way of formation, not yet involved in the process of mastering them in Russian (AFAIK - (English as far as I know) - 'as far as I know'; AFAIR - (English as far as I remember) - 'as long as I remember').

As the practice of observations shows, the use of such transformations is common mainly among Kazakhstani students and undergraduates, schoolchildren are used much less frequently.

As in the professional language of computer scientists, there are many English borrowings in the jargon, often from English computer jargon. Many English words are borrowed using

transliteration, i.e. transmission of the literal image of the borrowed word. In this case, English reading rules are usually ignored and the word is reproduced in Russian letters based on the Latin alphabet, for example, user (from English, user) - user, etc.

The ways in which the lexical composition of computer slang is replenished are extremely diverse and include almost all known word-formation models. The main ones are: suffixal, prefixal, suffixal-prefixal, addition of stems, abbreviation, contraction, truncation, substantiation, univerbation, punning word formation, metaphorical and functional transfer, etc. *Suffixation*. This is the most common way of word formation in Russian and the most productive in computer jargon: inkjet - inkjet printer; butyavka (from the English. boot) - a bootable floppy disk.

Prefix. This way of word formation is more typical for verbs: reset, merge - copy files to a floppy disk; hack, blow up - violate the protection system.

Suffix-prefix method. This model is also more characteristic of verbs: to reboot (from the English boot - loading) - to reboot. However, there are also nouns: armpit - mouse pad; window sill - a program that runs under Windows (from the English window - window).

Addition of bases. The most commonly used method of compounding with the help of a connecting vowel: fleas, bugs - a program for finding errors and program debugging; floppy (from the English floppy - the slang name for a floppy disk) - a drive.

Abbreviation. Abbreviations are being rethought, acquiring humorous or punning shades: FAQ - Frequently Asked Questions and Answers to them (Internet section); frame (from the English RAM - Random Access Memory) - RAM; Romka (from the English. ROM - Read Only Memory) - a permanent storage device.

Compound words. There are not so many complex abbreviated words in computer jargon. These are mostly nouns: vika - video card; primacy - applied mathematician.

Truncation. Some words are formed by truncation, i.e. discarding the initial, final or intermediate syllables in the word: vir - virus; winches - hard drive, hard drive.

Substantiation. This is a transition to the category of nouns of other parts of speech: tailed - a manipulator of the "mouse" type.

Punching word formation. The rethinking of commonly used words and the creation on their basis of lexical units with a double meaning, correlated with words far in meaning, is also widely manifested in computer jargon: croak - play the computer game Quake; do business - delete files using the del command. *Metaphorical and functional transfer*. A metaphorical nomination occurs when a name is transferred based on some similarity of two objects (in shape, size): hose - a wide cable for connecting devices; doctor - a program that restores ("heals") corrupted files. Verbal metaphors are numerous, for example: to slow down is the extremely slow operation of a program or computer.

Transformation. A very common way to transform a term, usually large in volume or difficult to pronounce. Here we can distinguish: reduction (for example, computer - computer; hard drive - screw, mac - poppy) and univerbation (for example, motherboard - mother, strategy game - strategy, role-playing game - role player, inkjet printer - inkjet printer). *Metonymy*. A very productive way. With its help, such words were organized as: pancake - an SD disk; a rat - a Soviet-made mouse, etc. You can also find a method of metonymy in the formation of jargon using the example of the words iron in the meaning of a computer, computer components, buttons - in the meaning of a keyboard [3].

Given the above, the most important function of computer slang is the expression of emotions, evaluative attitudes. The use of emotionally colored slang allows you to spice up a boring professional conversation.

The function of saving language is important, since in computer jargon there are many words that are equivalents of cumbersome terms, for example: weed or weed (from the English poll - poll) - conduct a survey of network users; chat (from the English chat - conversation) - a special program on the Internet, allowing you to conduct a dialogue in real time. Slang exists not only in oral speech and numerous electronic documents of virtual conferences, they can also be found in print, they often come across in reputable computer publications. Many

computer words slang are transferred to official terminology. Computer jargon is an actively developing dynamic system, which is due to the unusually rapid progress of computer technology [4].

In the course of our article, we got acquainted with such a language layer speech, like computer slang. We have tried to identify specific types of new words, which include computer vocabulary, considered her main means of education and gave examples of English computer slang in kazakh and russian vocabulary. The difficulty in defining computer slang lies in its vagueness and origin. The opinions of various linguists regarding this issue differ greatly, which gives rise to some difficulties. slang originated and continues to develop in the bowels of the english language itself, in different social spheres and age groups it acts as a desire for brevity, expressiveness, and sometimes even as a protest against a bored or long word, as a desire to baptize in one's own way object or its properties. Computer slang can be hard to understand for the same reason that idioms are hard to understand - not knowing in advance the meaning of the whole expression, it is impossible to understand its meaning, although each word of this phrase individually does not cause difficulties.

In addition, slang must be used judiciously and deliberately, because many slang expressions have several offensive, rude connotation, and misused slang expression can offend, offend or humiliate someone in relation to whom it was said. But despite this, slang is very common in the global network, and its knowledge is useful for a full understanding of computer speech. it is also a sign of professionalism. in conclusion, we would like to emphasize the need for such research, because computer slang begins to penetrate into all spheres of human activity, in the process of computerization and the development of modern society.

List of used literature

1. Goncharov, M.V. Internet in questions and answers / M.V. Goncharov // Library. - 1998. - No. 1. - p.80-96.
2. Meshcheryakov, V.A. Dictionary of computer jargon / V.A. Meshcheryakov // Scientific editorial office O.Ya. Baev. - Voronezh, 2000. – 220p.
3. Spears, R. Dictionary of American Slang / R. Spears. - M: Russian language, 2001. – 210p.
4. Michael McCarthy. English Vocabulary in Use/Michael Mc Carthy. - Cambridge University Press, 2003. - 316 p.

Dzhardemova Z. M.
(Aktobe, Kazakhstan)

LEARNING LISTENNING AND SPEAKING ON ONLINE PLATFORMS

Annotation

The problem of learning listening by ear is one of the most important aspects of teaching foreign language communication, therefore, the development of learning technologies is extremely important.

With the help of the goal, the tasks are formulated: to identify difficulties in learning listening; to identify the possibilities of modern technologies in English lessons on the example of electronic resources.

Keywords:

Introduction of information technologies in education. The problem of learning listening. Difficulties in learning listening. Electronic resources. Formation of communicative competence.

Speaking and listening skills. The role of the Internet in teaching foreign languages. Expanding the boundaries of the information sphere.

One of the most important problems of modern methodology is the issue of creating an artificial foreign language environment when teaching a foreign language on online platforms. Related to this issue is the need for mass training in several of the four main types of speech activity: speaking and listening. To achieve this goal, various technical means of teaching are widely used in education.

Currently, the process of introducing information technologies into education is actively underway. This involves the informatization of education, the use of various means of communication that help to form an intellectually developed personality, freely navigating in the modern world.

The formation of auditory competence as a type of speech activity is one of the independent tasks of teaching a foreign language. The problem of teaching the perception of authentic speech by ear is one of the most important aspects of teaching foreign language communication, and that is why the development and development of listening learning technologies that meet the demands of the time is extremely important.

Speaking and listening skills are closely related. However, in order to teach children to understand foreign speech by ear, special teaching methods are required.

Research in this area shows that even those people who speak a foreign language at a fairly high level may have difficulty perceiving speech when native speakers speak. Listening is a complex type of speech activity and it needs to be given enough time. That is, listening is an understanding of the speech perceived by ear.

As an information platform, the Internet can offer a wide range of different information resources. The following educational resources can be used:

- Internet sites allow you to access reliable and up-to-date information on a variety of topics, download the necessary materials to your computer;
- E-mail allows you to communicate with native speakers, conduct cross-cultural projects, conduct group correspondence, play games, etc.;
- Teleconferences provide an opportunity to discuss various topics and problems related to learning English.
- Chats allow you to communicate in real time and provide an opportunity for mutual learning.

We can also mention several mobile applications for learning English, such as "lingualeo" and "Duolingo", with which you can significantly improve your listening skills and learn to understand the speech of native speakers.

There is also a very popular website "italki" where you can find teachers from English-speaking countries or language partners for mutual learning. Communication takes place via video, which is undoubtedly an important advantage of such a platform.

The role of the Internet in teaching foreign languages is very high in modern conditions, when special attention is paid to the development of independent thinking, the possibilities of manifestation of research and analytical behavior of students. The Internet has a number of

advantages for the educational process: expanding the boundaries of the information sphere through the use of new learning tools; using new forms of vision, increasing cognitive activity and motivation of trainees; individualization of learning (differentiated approaches); an integrated approach to learning and, in general, the intensification of the educational process. The use of ICT in education should not exclude the use of traditional technologies, but at the same time information technologies have begun to play an important role in education and are already the main means of searching for various information, and this is one of the most important factors of the modern approach to education.

For the first time in the literature, the term "listening" was introduced by the American psychologist Don Brown in 1930.

The purpose of teaching a foreign language is to form communicative competence as a necessary part of communication in reality or indirectly, through Internet resources. Students should be able to communicate freely with native speakers, feel comfortable in a foreign language environment, maintain communication in various situations, and use educational blogs.

The problem of listening is relevant in modern society, since it is it that forms the basis of communication, communication begins with it, through listening a person receives information, and "nowadays information possession becomes an integral part of foreign language interaction, the most important tool in any field of activity - professional or household." The importance of the formation of listening skills and abilities appears.

According to the goal, the following tasks can be formulated: to identify difficulties in learning listening; to consider the role of a communicative approach in the formation of auditory skills; to identify the possibilities of modern technology in English lessons using the example of the electronic resources Puzzle English x Ororo.tv .

The study used general scientific methods of theoretical research: analysis of linguistic, pedagogical, psychological and methodological literature on the research problem; empirical methods: creation and experimental implementation of a set of tasks using Internet resources.

Listening is the basis of communication, since communication begins with it. In order to continue communication, correctly understand the interlocutor and react to his statement, good listening skills are needed. Therefore, it can be argued that speaking and listening are closely related. Listening helps to master the sound side of a foreign language, intonation, rhythm and melody. And as for the use of modern Internet platforms, it is known that we live in the age of information technology, which greatly simplify the lives of people in all fields of activity, including in listening training.

As a result, we can note that listening plays an important role at the middle stage of learning English and enables students to understand statements, master the sound side of the language being studied and intonation.

Today, many teachers are trying to teach online, overcoming the first difficulties and fears. Experts note the convenience of using programs for individual and pair exercises, the ZOOM service platform for group exercises, and also describe the possibilities of dialogue and training clubs. The teacher does not need to copy the materials to a USB stick, download or print them - you can always send the necessary link to the student. First of all, there may be problems with connecting, turning on the microphone, insufficient hearing, inability to connect the webcam. However, using screencast-O-Matic, Bands or zoom programs, students can record a complete video tutorial with a voice explanation. Before you start, you can call the listener to the chosen platform for the lesson. With each new student planning to study in a group, first of all, when you

understand your actions on the platform, you can conduct several individual classes to test the tools and their functions in order to convert them into a group format. If technical difficulties arise, the teacher may need flexibility. If they can't work on the courses, they can do classes at the pet store; if these tools don't work, they can call the practitioner via Zapsap.nye. During group classes, the teacher is recommended to periodically access the platform from various devices (computer, tablet, phone). Online schools often have technical assistants who provide computer support for classes in online groups, help with data processing and answer students' questions.

It is important to ensure the following factors: a variety of thematic material for listening; consideration of the interests of the student / trainees; a variety of accents of speakers. Let's move on to teaching speaking in online classes. It is also necessary to set clear goals and objectives for each lesson and the entire course as a whole: to improve pronunciation, to teach to speak coherently, not to make mistakes in some grammatical structures, to expand the vocabulary, to increase fluency of speech. The teacher should also provide a variety of activities: role-playing games, discussions, debates - as in a traditional classroom. We should not forget about feedback: ensuring that students understand their progress in some areas and difficulties in others. In order to give each student an opportunity to speak out in an online group lesson, it is recommended to divide the trainees using the Breakout Rooms tool into pairs or mini-groups and give differentiated tasks. Then the teacher "moves" from group to group, as in a traditional lesson. The speaking lesson, similar to the traditional one, begins with an introduction to the topic. Next, it is important to interest students in the topic.

COVID-19 has changed a lot in the lives of people around the world and has undoubtedly greatly influenced the field of education. The popularity of the introduction of innovative technologies increased long before the pandemic, but it was COVID-19 that showed the importance of readiness to both teach and study online. The entire curriculum should take into account such points as: distance learning, during which the structure of lessons can be changed in order to achieve significant progress. In this case, the authors consider the use of Internet technologies and films in a foreign language as an excellent alternative to student books. Teaching spoken language in foreign language classes is one of the most important aspects of teaching English in general. In addition to understanding foreign language material, today students should be able to fully express their thoughts on various topics, while demonstrating their emotions, desires and feelings. After analyzing the possibilities of using Internet technologies to develop oral speech skills at the university, we came to the conclusion that the use of such technologies in English lessons helps in the formation of students' oral speech, increases motivation to study the subject and makes classes much more interesting, increasing intercultural competence. However, in order for all this to really happen, the English teacher must find the most effective Internet technologies, platforms, all the material must be carefully processed by the teacher. Thus, Internet technologies, when used correctly and correctly, improve oral English language skills, increase the level of vocabulary and grammar of students, expand pronunciation, influence their psychological and social development, helping students become more versatile personalities.

There is also a Web project - this is the result of combining the project methodology with the capabilities of the Internet. This Internet technology is a complex type of task. When using this technology, the teacher must have a high level of subject and information competence. This type of assignment requires the student to have the skills and abilities to work with information and information technology. When teaching English, the use of tasks based on electronic resources requires students to have an appropriate level of language proficiency to work with authentic Internet resources.

Forums are types of Internet technology that represent an electronic conference with deferred access to materials. The forum is a means of organizing and conducting specially organized independent activities of forum participants with the coordination of a teacher. The main purpose of this technology is aimed at achieving educational objectives in communicating in English and discussing various issues of both educational and non-academic nature.

The modern world is characterized by a rapid renewal of the ongoing processes in all spheres of public relations, and consequently, in the field of education. The Internet is becoming the main means of exchanging and distributing digital information and one of the main platforms for establishing international relations. This explains the increasing role of Internet technologies in the education system, where the processes of informatization also occur under the influence of social trends. In this regard, new requirements began to be imposed on the results of the development of educational programs by students. Internet technologies contribute to the integration of the national education system into the infrastructure of the world community. Every year the organization of joint projects of students from different regions, the exchange of experience between teachers and scientists becomes more and more important. Thanks to the global network, we have access to various information centers of countries, which in turn develops opportunities for self-education. At the same time, the forms of interaction between students, teachers and the educational environment are also changing. Internet technologies provide ample opportunities for cross-cultural communication. Such opportunities include oral and written communication by e-mail, blogs, handycaps, chats, organization of Internet conferences.

Literature :

Slepukhin A.A. Methods of using information and communication technologies in the educational process as a component of modern methodological knowledge of a teacher. The journal "Pedagogical education of Russia". Yekaterinburg, 2012, pp. 111-117.

Zbarskaya A.V. The possibilities of using Internet resources in teaching the main types of speech activity (listening, speaking) to students of non-linguistic universities // Bulletin of the University No. 9, 2014. pp. 252-254.

Aleynikova O.O. Information technologies in teaching listening in English classes.

Zhumazheva Aigerim, Saktasyn Kuralay, Zhomartova Natasha
Scientific supervisor: Akmaral Orazova
K.Zhubanov Regional University, Aktobe, Kazakhstan

THE CONCEPTS OF "METAPHOR" AND "POLITICAL METAPHOR" IN THE POLITICAL DISCOURSE

Resume

This article is devoted to the investigation of the metaphor as a concept which is quite often used in the political discourse today. The use of metaphorical language is an "allegorical" or "figurative" language enriches the speech of the politics. Thus, the study of metaphor has become one of the most important areas of modern cognitive linguistics

Key words: metaphor, allegorical and figurative language, political discourse.

Аннотация

Данная статья посвящена исследованию метафоры как понятия, которое сегодня довольно часто используется в политическом дискурсе. Использование метафорического языка - это "аллегорический" или "образный" язык, обогащающий речь политика. Таким

образом, изучение метафоры стало одним из важнейших направлений современной когнитивной лингвистики

Ключевые слова: метафора, аллегорический и образный язык, политический дискурс.

Аннотация

Бұл мақала метафораны бүгінгі таңда саяси дискурста жиі қолданылатын ұғым ретінде зерттеуге арналған. Метафоралық тілді қолдану-саясаткердің сөзін байытатын" аллегориялық" немесе "бейнелі" тіл. Осылайша, метафораны зерттеу қазіргі Когнитивтік лингвистиканың маңызды бағыттарының біріне айналды.

Түйінді сөздер: метафора, аллегориялық және бейнелі тіл, саяси дискурс.

One of the actively developing areas of modern political communication is the analysis of means of metaphorical modeling of the surrounding reality. A political metaphor is a tool that not only recreates a figurative picture of the past, present and future, but also contributes to a deeper understanding of the current political situation and the possible solution of socio-political problems. At the present stage of the development of scientific knowledge, political communication is the sphere of human activity, the study of which is interesting not only to specialists, but also to the casual user. Attention to politics increases with the intensification of socio-political events in the world and the country. In this regard, research aimed at the cognitive-discursive study of political communication is of particular relevance, as it makes it possible to analyze the available material against the background of a broad extralinguistic and extra-discursive context. The expansion of cognitive-discursive research in the analysis of political metaphor contributes to the fact that linguists not only study the verbal context, but also explore it against the background of historical, cultural and social circumstances.

Metaphor is considered by many scientists (literary critics, linguists, cultural scientists, etc.) to be the most important trope, while this word itself is sometimes used as a synonym for imagery of speech, as an indication that words act here not in a direct, but in a figurative sense. A metaphorical language is an "allegorical" or "figurative" language.

A review of the literature on the theory of metaphor, which is given in the works of Arnold I.V., Arutyunova N.D., Baranov A.N., Bakhtin, Black M., Vinogradov V.V., Nikitin M.V., Vovka V.N. and so on, shows how wide the spread of opinions on all the main aspects of the theory is. It should be noted at once that the existing differences in approaches are not the result of a "wrong" understanding of the essence of the issue. Of course, there are controversial positions in the positions of many researchers, but the main thing that determines the fundamental differences in opinions is the complexity of the subject of research itself. Thus, the study of metaphor has become one of the most important areas of modern cognitive linguistics (J. Lakoff, M. Johnson, N.D. Arutyunova, A.N. Baranov, Y.N. Karaulov, E.S. Kubryakova, etc.), which considers this trope as a "tool for analyzing the state of public consciousness". A person not only expresses his thoughts with the help of metaphors, but also thinks with metaphors, creates with the help of metaphors the world in which he lives. The study of metaphorical models in political discourse makes it possible to identify common characteristics of attitudes to reality, to social and cultural phenomena.

Metaphor (from the Greek *metaphora* – transference) is a trope or several tropes or a mechanism of speech consisting in the use of a word denoting a certain class of objects, phenomena, and the like, to characterize or name another class of objects similar to this one in some respect. In an expanded sense, the term "metaphor" is applied to any kind of use of words in an indirect meaning [1, 29].

By associating two different categories of objects, the metaphor is semantically dual. There are four components involved in the formation and, accordingly, the analysis of metaphor: the main and auxiliary subjects of metaphor, to which paired terms are applied (literal frame and metaphorical focus, theme and "container", referent and correlate), and the correlated properties of each object or new objects. These components are not fully represented in the structure of the

metaphor, in particular, the properties of the main subject of the metaphor that make up its semantics remain unmarked. As a result, the metaphor allows for different interpretations [2, 11].

There are several types of metaphors: indicative, cognitive, expressive-figurative, expressive-evaluative, linguistic and poetic. Among the main characteristic features of a metaphor, it is customary to name first of all: ambiguity; combination (of occasional and customary meanings); superimposition of a new meaning on an already existing one, as well as additional specific characteristics: asymmetry (between the signified and the signifier); incongruence (disproportionality, discrepancy, discrepancy); hyperbolicity and prototypicality. The interpretation of metaphors is a multi-stage semantic process consisting of the following stages: establishing the literal meaning of an expression; comparing the meaning with the abstract; searching for a non-literal, metaphorical meaning between the literal meaning and the context.

The study of metaphor remains very relevant today. Its stylistic possibilities, semantics and functions, patterns of metaphorization, the device of a metaphorical sign are studied. Thus, V.G. Gak, speaking about metaphor in language, notes its universality, manifested in "space and time, in the structure of language and functioning. It is inherent in all languages in all epochs, it covers different aspects of language and is found in all its functional varieties" [3, 11]. According to N.D. Arutyunova, metaphor serves as the tool of thought with which we manage to reach the most remote areas of our conceptual field [4,5]. Lakoff D. and Johnson M. argue that metaphor permeates our entire daily life and manifests itself not only in language, but also in thinking and action [5, 387]. From the point of view of cognitive linguistics, a metaphor is an ideal model for the linguistic representation of the basic cognitive process: the process of transferring knowledge from one content area to another based on analogy or association. The appeal to cognitive categories (concept and scenario) allows us to describe in detail the motives for metaphorical transfer, to identify the heterogeneity of content, the significance of non-standard use of metaphor from extralinguistic knowledge.

The results of recent scientific developments (A.P. Chudinov, A.K. Baranov, Y.N. Karaulov, O. Dobrovolsky, N.D. Arutyunova, V.N. Telia, G.G. Sklyarevskaya and other researchers) give reason to believe that metaphor actively participates in the formation of a conceptual picture of the world, plays an extremely important role in the integration of verbal and figurative-sensory systems of a person, and is also a key element of the categorization of language through the implementation of an artistic concept.

According to A.P. Chudinova, "modern cognitive linguistics considers metaphor not a trope designed to beautify speech and make the image more understandable, but a form of thinking. In communicative activity, metaphor is an important means of influencing the intellect, feelings and will of the addressee" [6].

Kazakh researcher of figurative and symbolic use of secondary sign formation in the language system, A.A. Zagidullina, points to 4 directions devoted to the problems of metaphor: 1. Semantic direction, 2. Syntactic direction, 3. Pragmatic and pragmatic-semantic approaches, 4. Cognitive approach, "the proponents of which insist, first of all, on the ubiquity of metaphor, emphasizing its reorganizing power. They distinguish metaphorical paradigms (metaphors of orientation, metaphors of political elections, metaphors of dispute). The change in meaning in this case is not arbitrary, but is related to cognitive principles. One of the goals of cognitive semantics is the analysis of conceptual metaphorical clusters that are included in the system of signs" [7,45].

If we talk about the sphere of metaphor functioning, then when referring to practical speech, the inappropriateness of the metaphor, its inconvenience and even inaccessibility in a number of functional styles catches the eye. So, despite the semantic capacity of the metaphor, it has almost no place in the language of telegrams. Meanwhile, in the so-called "telegraph style" of fiction, they are often found.

They do not resort to metaphor in various types of business discourse: in laws and military orders, in charters, resolutions, decrees and orders, all kinds of requirements, rules of conduct and safety, in circulars, in instructions and medical recommendations, programs and plans, expert opinions, wills, oaths and questionnaires. In all texts that should be extremely informative, they

must be strictly observed, carried out and monitored, and, therefore, are subject to accurate and unambiguous understanding. Naturally, metaphor is also rarely found in matters that represent a requirement for a prescription.

Only the specified list can be marked by the absence of metaphors, in ordinary coherent speech we will not find even three sentences in a row in which there would be no metaphor. Even in the strict language of exact sciences, you can do without metaphor only at the cost of great effort.

Similarly, the political environment, at first glance, should be poor in metaphors. But as soon as the center of gravity is shifted to emotional influences, which happens extremely often in political life, the ban on metaphor is lifted. For example, when an ultimatum in speech turns into a threat aimed at intimidation, it can be expressed metaphorically. The sphere of expression of emotions and emotional pressure introduces an element of artistry into both everyday and political speech, and with it a metaphor. Thus, its communicative purpose can be formulated as follows: a political metaphor is a speech influence in order to form either a positive or negative opinion about a particular political unit (policy, program, event) in the listener.

It should also be noted that a political metaphor can become a serious tool for influencing public consciousness. Among the methods of political influence, political manipulation in the mass media, others are also used, often no less effective: publication of statistical data related to the activities of a particular subject of political activity (a politician, a political party, an organization, a state, etc.); "tendentious" (for example, selective) demonstration of the actions of a political entity, the consequences of this activity or the realities associated with this activity in one way or another, without verbal commentary (photos or video series selected in a certain way); presentation of a preferred point of view on a particular issue (political or economic program, action plan, assessment group). E.I. Sheigal identifies the following types of strategies in political discourse:

- the strategy of veiling, obscuring unwanted information (allows you to blunt, make unpleasant facts less obvious);
- mystification strategy (concealment of the truth, deliberate deception);
- anonymity strategy (depersonalization) as a method of removing responsibility [8,23].-So we can clearly see, that the metaphor in this aspect is a good tool.

But statistical materials are often incomprehensible without a specialist's comment, and difficult to reproduce more or less fully and in detail in further discussions, in everyday conversations, in family and other conversations, dialogues, where any point of view "matures", is checked with the point of view adopted by people whose position, whose opinion on that or for some other reason relevant to a particular reader, voter, buyer. A commentary on the publication of statistical data, summarizing them, expressing someone's point of view, may well contain and often contains metaphors, which, in fact, are remembered and subsequently become the subject of citation, reproduction, discussion, i.e. a real tool of political influence.

Collections of visual materials are rarely given without verbal commentary. If there is a comment, the signature is the same statement as for statistical materials. Otherwise, the metaphor may be contained in the selection of the material itself and arise in verbal form to varying degrees of distortion in comparison with the formulation conceived by the subject who proposed the video sequence in the process of further functioning of the proposed information, i.e., all in the same discussions, etc., because a person can convey visual information to the interlocutor mainly with the help of a verbal description. It is quite difficult to control such a process, and therefore, unless the elements of the visual series are interpreted more or less unambiguously within the framework of the mythologies prevailing among the alleged recipients, the iconic information is accompanied by verbal, and often in the form of a metaphor.

The presentation of a political or economic program in the media also has some peculiarities. The volumes of such documents, as a rule, do not allow them to be read on radio or television, the reasons for which are both the high cost of airtime and, to a greater extent, the difficulty of hearing long "non-dramatic" segments of speech by the absolute majority of people.

As a rule, such documents are published in newspapers, but in this form they also cannot be an instrument of mass political influence, because, firstly, too few people are accustomed to reading

large (and especially non-entertaining) texts, and secondly, such documents often abound in various special terminology, which also makes it difficult for the mass unprepared reader to perceive them.

Most often, a supporter of a particular political program has no idea about the program itself, but makes up an idea about it according to some "quintessence" isolated by political marketing specialists from this program and presented in the form of a short and "bright" statement – most often in the form of the same metaphor. Do not forget that it is often the use of metaphors by a politician in his speech that often determines his popularity among the people.

The political metaphor functions at different levels of politics and its character depends on it. At the level of "big" politics, it retains its purely formal meaning, because here it is not associated with real state administration, but only with the formation and approval of political priorities and values.

Moving to the level of "small" politics, the metaphor is transformed into complexes of political actions that, one way or another, correspond to the declared political idea. At this level, a metaphor can grow without authorization and even change its content, since its blurriness allows us to attribute new meanings and meanings to it, which turns it into a means of combining what is due and what is desired.

Political metaphor structures social and political reality, but it remains a purely declarative element of "big" politics, if it is not transformed into practical activities organized at lower levels of power.

However, this activity itself turns out to be possible only in a situation when the metaphors that have arisen in the power discourse correlate with the metaphors of the everyday discourse. Without this support, they will remain more or less successful stylistic figures that do not affect the consciousness of the participants in the interactions, since it is the everyday meanings that are perceived as unconditionally true.

References

1. Баранов А. Н. Метафорические грани феномена коррупции // *Общественные науки и современность*. - 2004. - №2. - С. 70.
2. *Лингвистический энциклопедический словарь* / Гл. ред. В.Н. Ярцева - М., 1990. с. 29
3. Гак В. Г. Метафора: универсальное и специфическое // *Метафора в языке и в тексте*. - Москва, 1988. - С. 11.
4. Арутюнова Н. Д. Метафора и дискурс // *Теория метафоры: сборник*. - Москва, 1990. - С. 5-32.
5. Лакофф Д., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем // *Теория метафоры*. - Москва, 1990. - С. 387-415.
6. Чудинов А.П. Россия в метафорическом зеркале: когнитивное исследование политической метафоры (1991-2000). - Екатеринбург, 2001. - 238 с. - [Электронный ресурс] - <http://www.philology.ru/linguistics2/chudinov-01.htm>
7. Загидуллина А.А. Языковые символы и образы: онтология и функционирование (на материале французского языка): дисс. ... док. филол. наук. - Алматы : КазУМОиМЯ им. Абылай хана, 2009.
8. Шейгал Е.И. Структура и границы политического дискурса // *Филология – Philologica*. - 1998. - № 14. - С. 23.

Zhumaeva Guldana, Zhuban Fariza, Sultangaliyeva Gulim
Scientific supervisor: Akmaral Orazova
K.Zhubanov Regional University, Aktobe, Kazakhstan

MODELING REAL SPEECH SITUATIONS VIA PODCASTS FOR THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCIES IN ENGLISH LESSONS

Аннотация

Формирование коммуникативно-речевых компетенций студентов на уроках английского языка является целью на всех этапах обучения. Главная задача на уроках иностранного языка-формирование у учащихся умения говорить на иностранном языке. Автор рассматривает технологии формирования речевой компетенции на основе создания ситуаций речевого общения в устной речи.

Ключевые слова: коммуникативно-языковая компетенция, моделирование, речевая ситуация, подкасты

Abstract

The formation of communicative and speech competencies of students in English lessons is the goal at all stages of learning. The primary task in foreign language lessons is to form students' ability to communicate in a foreign language. The author considers the technologies of formation of speech competencies based on the creation of oral-speech communication situations.

Keywords: communicative-speech competencies, modeling, speech situation, podcasts.

Аннотация

Ағылшын тілі сабақтарында оқушылардың коммуникативтік-сөйлеу құзыреттіліктерін қалыптастыру оқытудың барлық кезеңдеріндегі мақсат болып табылады. Шет тілі сабақтарындағы басты міндет-оқушылардың шет тілінде сөйлеу қабілетін қалыптастыру. Автор ауызша сөйлеу қарым-қатынас жағдайларын құру негізінде сөйлеу құзіреттілігін қалыптастыру технологияларын қарастырады.

Түйінді сөздер: коммуникативтік-тілдік құзыреттілік, модельдеу, сөйлеу жағдаяттары. подкасттар.

Today, in the age of the development of communication technologies, knowledge of a foreign language is necessary for everyone. In English lessons, we form the communicative competencies of the student, that is, the ability and willingness of students to carry out foreign language communication and achieve mutual understanding with native speakers of a foreign language, as well as develop and educate students by means of an educational subject.

The researchers note that the principles of communicative activity, the result of which is a finished text (logical-linguistic utterance) largely determine the specific linguistic phenomena, including the functioning of vocabulary in the act of speaking.

The process of speaking is conditioned by a specific speech situation, including the main components:

- participants of communication – teacher-student;
- place of communication – school, university (determines the business / official genre of communication);
- communication time (synchronous / non-synchronous perception statements limited by different time frames (depending on the type of testing) – the subject of communication (the range of authentic topics and tasks in English);
- the purpose of communication (to identify the level of communicative competence of the student);
- feedback between the participants of communication (active – dialogue; passive – writing), mutual understanding between communicants, evaluation of the statement[1,121].

Thus, the lesson as a communication situation is a fragment of reality, including the purpose of communication, the subject of speech, direct participants in communication – the teacher and the student, and the nature of their interactions. Each component of the speech situation should be taken into account, since the speech situation dictates the rules of speech communication and determines the forms of its expression. Firstly, the lesson is an artificially created speech situation in order to form and determine the level of formation of the student's communicative competence. This direct goal is achieved subject to the successful implementation of a number of requirements

imposed on the student, the result of which is the generation of a competent logical-linguistic utterance (oral or written).

In addition to the direct goal, indirect, mediated intellectual goals related to the cognitive and informational aspects of communication are realized in the process of speech communication in the lesson:

1. Transmission and receipt of information
2. Clarification of the speaker's worldview positions
3. Support/refutation of opinion
4. Discussion of the problem
5. Development of the topic [2,41]

Secondly, in an artificially created communication situation modeled by a teacher, ideas within a specific task (topic) become the subject of verbal communication. The motivation for verbal communication in the conditions of the lesson is external, since it comes from the teacher, while the student reacts to the question by modeling a speech utterance.

Thirdly, it is necessary to take into account the space-time component - the time and place in which communicative activity takes place. The place of communication largely determines the style of communication, in this case – business, and the time factor determines the moment of speech, and thus characterizes the situation as canonical / non-canonical. The canonical speech situation develops in the lesson when the time of uttering an utterance (the speaker's time) is synchronous with the time of his perception (the listener's time), when the communication participants are in one place and have a common field of view. Performing a written task, a non-canonical situation arises when the speaker's time does not coincide with the time of perception of the utterance.

And finally, the effectiveness of communication in a foreign language will depend on how clearly the communicants imagine the actual conditions of communication and in accordance with them determine and adjust their speech behavior. Speech behavior, or the choice of etiquette forms, is closely dependent on the communication situation, since speech behavior, along with communicative activity, forms a person's communicative competence – those knowledge, skills necessary to understand others and generate their own programs of speech behavior adequate to the goals, spheres and situations of communication.

Thus, the lesson is a direct or indirect communicative act that takes place under conditions of a certain (high, insignificant, satisfactory, negative) degree of mutual correspondence of communicants, due to the distance of interaction dictated by the purpose of communication – why is it said in this article situations and the subject of communication – what is said.

The product of speech activity as a result of communication becomes a logical-linguistic utterance, the mechanism of generation of which is built from the stages: orientation to the utterance, planning of the utterance, its implementation. Information is encoded in any utterance, and "all information transmitted by language is content that goes back in principle to thinking (logic)."

A person who addresses information to another person (a communicator) and the one who receives it (the recipient), for the purposes of communication and joint activity, must use the same system of codification and decodification of meanings, i.e. speak the same language that is understandable to each other. This is exactly the purpose of teaching English at school. If the communicator and the recipient use different codification systems, then they cannot achieve mutual understanding and success of joint activities. The exchange of information becomes possible only if the meanings assigned to the signs used (words, gestures, hieroglyphs, etc.) are known to the persons involved in the communication.

The system of verbal signs forms language as a means of existence, assimilation and transmission of socio-historical experience.

Through communication with the help of language, the reflection of the world in the brain of an individual is constantly replenished with what is reflected or has been reflected in the brain of other people - there is an exchange of thoughts, the transfer of information.

In communication, a person constantly learns to separate the essential from the non-essential, the necessary from the accidental, to move from images of individual objects to a stable reflection of their common properties in the meaning of words, in which essential features that are inherent in a whole class of objects are fixed and thus relate to the specific subject in question.

Communicative activity, as speaking, is verbal communication, i.e. the verbal process of communication with the help of language. The means of verbal communication are words with meanings assigned to them in public experience. Words can be spoken aloud, to themselves, written or replaced in deaf people with special gestures that act as carriers of meanings (the so-called dactylogy, where each letter is indicated by finger movements, and sign language, where a gesture replaces an entire word or a group of words).

Communicative activity as a type of speech activity has the following features: by the nature of speech communication, speaking refers to oral communication; by the role performed in the communication process, speaking is an initiative communication process; by the direction of the speech action carried out by a person to receive and issue a speech message, speaking is a productive type of speech activity, the process of constructing, creating a mental task.

It should also be noted that communicative activity is characterized by specific signs:

- is always motivated, a person usually speaks because he has a certain internal reason for this, there is a motive;

- is always an active process, because it shows the attitude of speakers to the surrounding reality;

- is always purposeful, because any statement pursues what-any goal;

- the situativeness of the communication as an activity is manifested in the correlation of speech units with the main components of the communication process;

- communication situations are constantly changing, their variants are extremely numerous, the speaker must be ready for activity in such constantly changing conditions;

- independence, this quality of speaking as an activity is manifested in the fact that speaking, as a rule, proceeds without borrowing thoughts, without relying on recordings, illustrated images, without referring to the native language.

The act of communication can have different complexity, ranging from expressing an effective state, naming an object, answering a question, and ending with an independent detailed statement. The transition from a word and phrase to a whole utterance is associated with a different degree of participation of thinking and memory. Speaking is characterized by the presence of complex mental activity based on internal speech and the forecasting mechanism. The main difficulties in learning to speak are associated with the formation of an attitude to communication, i.e. the problem of motivation of the communicative function.

It is very difficult to master communicative competencies in a foreign language without being in the country of the language being studied. Therefore, an important task of a teacher is to create favorable conditions for imitating a foreign language environment, for creating real and imaginary communication situations that would encourage the solution of specific communicative tasks. At the same time, the use of various methods and techniques of organizing the educational process is an effective means of forming communicative and speech skills aimed at practical implementation in conditions of natural communication.

Therefore, the task of the teacher is to involve schoolchildren in active speech activity in the classroom based on modeling educational situations.

Speech situations are created in various ways:

- By referring to real life facts, relationships, circumstances, events (birthday, past holidays, weekends, etc.);

- By visual visualization: paintings, photos, objects, imitation of actions by the participants of the situation themselves, advertising publications, videos, podcasts;

- Based on a verbal description (Imagine ... what you think ... when you hear, see ...);

- With the help of auditory clarity in the form of a sound background, an event (for example, the creaking of wheels or what you hear in the apartment, outside the window, etc.);

- With the help of a text that gives an idea of the subject of speech[3,124].

Modeling of a real speech situations of communication in the classroom is a technology that contributes to the formation of key competencies when learning a foreign language. It can be used at various stages of English language teaching and contributes to the development of oral and written language skills, expands the vocabulary and linguistic horizons of students.

A situation is a universal form of functioning of the communication process, existing as an integrated system of social status, role, activity and moral relationships of communication subjects, reflected in their consciousness and arising on the basis of interaction of situational positions of communicating. According to E. I. Passov, it is this understanding of the situation that makes it possible to model them in the educational process and create conditions adequate to real ones[4].

E. I. Passov identifies several types of situations:

Situations of social and status relationships. They include Lesson-teleconference, discussion of the rights and obligations of citizens of other countries, conversation with foreigners about the traditions, customs, life of the country of the language being studied.

Situations of role relationships. They are playing informal roles in a situation of verbal communication will help to better understand the relationships of children, influence the personal qualities of students, their motivation to learn the language.

Situations of relations of joint activity. It is an exchange of experience, group work.

Situations of moral relations.

Real situations are situations that are as close to life as possible. And in order to bring educational speech situations as close as possible to the conditions of real communication, it is necessary for speakers to be interested in the content of the conversation and the need to conduct this conversation in a foreign language.

The main parameters of modeling real speech communication situations:

- motivation
- purposefulness
- informative nature of the communication process
- novelty
- situativeness
- the nature of the interactions of the communicating
- a system of speech aids [5,56].

Conditions for creating real speech communication situations:

The formulation of communicative tasks that are related to the personality and life of the student, affect his emotional and intellectual spheres;

The use of various incentives that take into account the characteristics of schoolchildren of different ages, the level of their knowledge, skills and abilities;

Stimulating students to express their attitude to what they have heard, seen, and read.

Modeling of real speech communication situations in English lessons puts students in conditions similar to natural ones, awakens the imagination, forces them to formalize their thoughts and feelings by foreign language means, allows them to activate conversational formulas, everyday vocabulary and grammatical structures, without fixing their attention on them.

Simulation of real communication situations can be presented in the following exercises:

-the presented topic is related to the specified situation, taking into account the communicative task (set in the form of tactics of speech behavior, key samples);

-a series of pictures using keywords (pictures represent a sequence of actions);

-situational pictures with a simple (complicated) non-deployed situation;

-simulation of situations based on videos and presentations;

-based on the reported information;

- use of available data about the situation, for example, the beginning and end of the dialogue;
- based on keywords;
- based on visual stimulus and keywords;
- texts with an undeveloped situation;
- to a monologue utterance by reviving and expanding the latter;
- modeling of situations in relation to new conditions within the framework of this topic;
- typical situations of communication on the topic;
- compilation of micro-dialogues on various topics;
- compilation of various dialogues and micro-dialogues for communication in a polylogue (discussions, press conferences, teleconference);

An example of situation: Lesson topic: Talking about Countries, Nationalities and Languages (Talking about countries, nationalities and languages).

The purpose of the lesson: activation of vocabulary in oral speech on the topic: "Countries, nationalities and languages". When studying the topic, a video material was used - a real event-the visit of the President of Russia to Germany. The students were given the task to tell about the country (peoples, languages, nationalities):/Use in speech the names of countries from which there are residents in Germany./Use the names of nationalities and languages./Tell about famous Germans./

For weaker students, supports of the type are offered:

T: Watch the video again, be ready to answer the questions and try to use the words correctly:

Merkel is chancellor and politician. She is from (Germany). She is (German). She speaks (German, English, Russian).

Putin Vladimir is the President of the Russian Federation and famous politician. He is from (Russia). He is (Russian). He speaks (Russian, German, English).

Claudia Schiffer is a famous filmstar and supermodel. She is from (Germany). She is (German). She speaks (German, English).

Tell about your famous person.

The educational-speech situation is the conditions set by the teacher, necessary for the implementation of the communicative action by the student in accordance with the intended communicative task. The effectiveness of learning situations depends on the exact orientation to a specific task, on its accessibility for the student, compliance with his interests and needs, his individual characteristics, his age. When determining the nature of situations against which speech activity should take place, the teacher takes into account the age characteristics of the psyche, norms, traditions and rules of behavior, the nature of needs and motives, life experience, students' plans for the future.

Giving response and presenting their own associations, students make the postcasts by themselves. This is the basic feature of the communicative approach, to help students to speak on the basis of their own knowledge and experience. Such communicative activities at the same time will lead them to the subconscious usage of the foreign language, improve their self-confidence and motivate them to communicate.

"For educational purposes, language proficiency should always be considered in terms of the ability to participate in real communication, but not in terms of knowledge of individual elements of the language." [6,] Therefore, if we create an atmosphere in the classroom that is close to real using

of educational and modeling real speech situations, like video postcasts, is the best way for the formation of communicative competence in speaking a foreign language.

References

1. Leontiev, A.A. Language and speech activity in general and pedagogical psychology [Text] / A.A. Leontiev. - M.: RAO/MPSI, 2001. – 127s.
2. Sumin, V.M. Speech situations in foreign language lessons. [Text] / V.M. Sumin // Foreign languages at school. - 1991. – p. 20-23.
3. Barbar M.P. The development of communicative abilities in English lessons. M.: Publishing House Enlightenment, 1992.
4. Passov E.I. Fundamentals of communicative methods of teaching foreign language communication. – M., 1989.
5. Passov E.I. Communicative methodology. M.: Publishing house in THE ARCTIC, 2005.
6. Shchukin A.N. Teaching foreign languages: Theory and practice: A textbook for teachers and students / A.N. Shchukin. – M.: Filomatis, 2004. – 416 p.

Калбаева Г.Д., Кыдырбаева А.Р.

(Ақтөбе қаласы, Қазақстан)

МОБИЛЬДІ ОҚЫТУ ОЙЫНДАРЫ ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕ СӨЗДІК ҚОРЫН ТОЛЫҚТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

АННОТАЦИЯ

Бұл мақала мобильді ойындардың шет тілін үйренуде, соның ішінде, лексиканы кеңейтудегі рөлінің маңыздылығына тоқталады және ол SWOT әдісі арқылы егжей-тегжейлі талданады. Нақты мысалда көрсету үшін Duolingo қосымшасының жұмыс істеу принципі қарастырылды.

Кілт сөздер: Мобильді ойын, қосымша, шет тілі, ағылшын, лексика, сөздік қор, Duolingo

Ключевые слова: Мобильные игры, приложения, иностранный язык, английский, лексика, словарный запас, Duolingo

Key words: Mobile games, apps, English, lexicon, vocabulary, Duolingo

Әлем қарқынды дамуда және осы үдерісте ақпараттық технологиялардың алатын орны ерекше және қазіргі күнделікті өмірді оларсыз елестету мүмкін емес. Смартфондар ауқымды қолданысқа енген соң, уақыт қысқартуға таптырмас мобильді ойындарға деген ұмтылыс артты. Соның ішінде, жай атыс-шабыс, көңілді көтеру мен бос уақыт өткізуге бағытталған мобильді ойындарды танымдық пен білім беру мақсатын қамтитындар тез ығыстыруда. Ал ағылшын тілін үйренем деушілерге таптырмайтын құралға айналуға бар мүмкіншілігі бар.

Егер де детальды бір аспектіні қарастыратын болсақ, мобильді ойындар ағылшын тілінде сөздік қорды кеңейте алады. Себебі ұялы телефон замануи адамның қолынан түспейтін гаджет, тіпті, экспрессивті түрде айтатын болсақ, он үшінші мүшесіне айналды деуге әбден болады. Күнделікті почта тексеру, хабарламаға жауап беру, әлеуметтік желіде

отыру мен жаңалық оқу секілді іс-әрекеттермен қатар уақытын осындай мобильді ойындарға бөлсе болады. Яғни, уақытты тиімді жұмсау бұл концепцияның басты негізі мен арқауы болмақ, Метрода отырып, жұмысқа бара жатқан немесе басқалай қысқа үзілісте мобильді ағылшын тілін оқыту ойындарын өту арқылы және күніне бірнеше қайта жасау арқылы жаңа сөздерге үйреніп, жадыда бекітуге ыңғайлы болатыны сөзсіз.

Бұндай оқыту ойындары ағылшын тілін қатты үйренгісі келетін бірақ қолы тимейтін адамдарға ең дұрыс бастама, ал күнделікті апта сайын курстар мен мектептердегі тіл үйренушілерге қосымша лексиканы жетілдіру құралы болып табылады. Мектеп оқушылары жастық категориясын жекелей қарастыратын болсақ, қазіргі таңда барлық мектеп жасындағы балалар, тіпті балабақша тәрбиеленушілернің өзі ұялы телефонды ересектерше қолдана алады. Сол уақытының көп бөлігін ойын ойнау мен видео қарауға жұмсайды. Мобильді қосымшаларға деген қызуғышылықты танымдырақ, пайдалырақ арнаға бұратын болсақ ата-ана үшін де, бала болашағы үшін де дұрысы осы.

Қазақ тілі мен әдебиетін оқытуда заманауи технологияларды қолдану қазіргі оқушының оқуға деген ынтасын арттырып, танымдық қызығушылығын оятып, топтық және өзіндік жұмысының тиімділігін арттырады. Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында заманауи білім беру технологияларын қолдану жақсы нәтиже беретініне көзім жетті:

- оқушылардың шығармашылық, зерттеушілік қабілеттерін дамытады, белсенділігін арттырады;
- оқу-тәрбие үрдісін интенсификациялауға, материалды мазмұнды меңгеруге, өзін-өзі ұйымдастыру дағдыларын меңгеруге, жүйелі білімнің жүйелілікке айналуына ықпал етеді;
- оқушылардың танымдық белсенділігі мен пәнге деген қызығушылығын дамытуға көмектеседі;
- оқушылардың логикалық ойлауын дамытады, оқытылатын материалмен рефлексиялық әрекеттердің деңгейін айтарлықтай арттырады.

Осы бір тұста мобильді ойындардың ағылшын тілінде лексиконды арттыру құралы ретіндегі маңыздылығына SWOT талдау жүргізіп көрейік.

S – strengths(күшті жақтары): Мобильді телефон мен ойындардың қолжетімділігі; ыңғайлы құрылым мен қолданушылық интерфейсі; әрқашан қолда болуы, еске салатын хабарламалар жіберу мүмкіндігі, барлық материалдың бір ғана ерде шоғырлануы, ай сайынғы не жыл сайынғы ұялы қосымшадағы жаңарулар, аудио дыбыстаудың болуы.

W – weaknesses(әлсіз тұстары): шынайы оқу құралы ретінде қабылданбауы, кері байланыс пен қадағалау аздығы, жаңа сөздердің қолданушының тіл деңгейіне сәйкес келмеуі, түсінбеушілік пен өателердің орын алуы, мазмұн expertлігінің төмендігі мен материал шынайылығының аздығы.

O – opportunities(мүмкіндіктері): Лексиканы кеңейту, терең білімді қалыптастыру, синонимдік не біртүбірлік сөздерді игеру, білімін тестілеуден өткізу және соны ресми растай алу мүмкіндігі.

T – threats(қауіп-қатерлері): денсаулыққа зияны, көрудің төмендеуі, телефонға тәуелділік, негізгі оқуға деген концентрация мен ынтаның төмендеуі.

Қазіргі заманғы адам ұялы телефонсыз жұмыс істей алмайды: ақпарат іздеу, құжаттарды жасау, сабаққа дайындалу және т.б. Сонымен қатар, мобильді ойындар танымал демалыс түрі болып табылады. Оларды балалар ғана емес, ересектер де ойнайды.

Әртүрлі ойындарды ойнаған кезде адам әрекеттерді, функцияларды, кейіпкерлерді, орындарды және т.б. атауларды білдіретін сөздерді пайдаланады. Тәжірибелі ойыншы кіммен немесе оған қарсы ойнайтынын оңай анықтай алады - сол тәжірибелі немесе жаңадан

бастаған. Белгілі болғандай, жаңадан бастаушылар басқа пайдаланушылармен «бір тілде» сөйлесу үшін көп сөздерді үйренуі керек.

Дүние жүзінің түкпір-түкпірінен пайдаланушылармен онлайн ойнауға болатын ойындардың дамуы қазақ тіліне ойынға қатысушылардың барлығына түсінікті болатын көптеген сөздерді әкелді. Қазақ тілінің сөздік қоры өте тез толықты, сөздер ағылшынша көрініске тез ие болады. Өзімізді шатастырмау үшін және басқаларды шатастырмау үшін ойында қандай сөздер жиі қолданылатынын мағынасын анықтап алып, білген жөн.

Мобильді ойындардың өзі өткен ғасырдың ортасында пайда болды. 1994 жылы Siemens әлемдегі бірінші GSM телефонын Siemens S1 MARATHON ұсынды. Осы телефонға арнайы код енгізсеңіз, Tetris ойынын бастауға болады. Уақыт өте келе ойындар функционалды болды, олардың графикасы жақсарды, дыбыс жақсырақ болды. Енді адамның ойын әрекеттеріне өзі қатысу мүмкіндігі бар, ол үшін виртуалды шындық көзілдірігін кию жеткілікті.

Тақырыпты тереңірек талдау үшін бір мобильді ойынды толығымен қарастырған жөн. Жақсы мысал ретінде Duolingo қосымшасына тоқталайық:

Duolingo - 300 миллионнан астам пайдаланушысы бар әлемдегі ең танымал тіл үйрену платформасы және ең көп жүктелген білім беру қолданбасы. Компанияның миссиясы – оқуды тегін, көңілді және барлығына қолжетімді ету. Duolingo қосымшасы ойын түрде жасалған және оның тиімділігі ғылыми дәлелденген. Өзінің негізгі платформасынан басқа, компания әлем бойынша 2000-нан астам университеттер қабылдайтын қолжетімді және пайдаланушыға ыңғайлы Duolingo English Test деген ағылшын тілін білу тестін әзірледі.

Бірақ Duolingo жай ойын емес. Қолданба пайдаланушыларды ұзақ уақыт бойы пайдалануға әдістемеге, сондай-ақ халықаралық стандарттарға сәйкес келетін оқу жоспарына негізделген. Тілдің негізгі қызметі – қарым-қатынас. Duolingo пайдаланушылардың шет тілін үйренуі үшін түпкі мақсатқа назар аудара отырып, функционалдық тәсілді қолданады.

Сабақтар мейрамханаға тапсырыс беру сияқты шынайы өмірлік мақсаттарға бағытталған. Пайдаланушылар оқу, жазу, тыңдау және сөйлеу жаттығуларын орындау арқылы осы мақсатқа жету үшін қажетті лексика мен грамматиканы меңгереді.

Duolingo пайдаланушыларға ана тілімізді бала кезімізде үйренгендей, грамматикалық ережелерді үйренуге назар аудармай-ақ тіл үлгілерін дербес анықтауға мүмкіндік береді. Бұл әдіс жасырын оқыту деп аталады. Бұл тіл мен оның ережелері туралы берік базалық білімді қалыптастыру үшін өте қолайлы.

Бірақ кейбір жағдайларда егжей-тегжейлі түсініктемелер әлі де қажет. Сондықтан Duolingo екі нұсқаны да ұсынады! Сабақтардан басқа, пайдаланушылар грамматика, айтылу және пайдалы сөз тіркестерін түсіндіретін «Теория» бөліміне қол жеткізе алады.

500 миллион пайдаланушы үшін жеке оқыту жоспарларын жасау өте қиын сияқты. Машиналық оқыту алгоритмдері әр пайдаланушы үшін қажетті күрделілік деңгейіндегі материалдарды таңдай отырып, үнемі жұмыс істейді.

Тіл үйрену кезінде сөйлеудің әртүрлі түрлерін қабылдау маңызды. Сондықтан біз әртүрлі нұсқаларды ұсынамыз: кездесулер, интерактивті әңгімелер және подкасттар. Бұл қосымша форматтар пайдаланушыларға қарым-қатынас дағдыларын дамытуға, сондай-ақ тыңдау және шет тілін түсінуге көмектеседі. Мұның бәрі тілді шынайы өмірде қолданудың негізгі дағдылары болмақ.

Duolingo командасы сапаны үздіксіз жақсартуға ұмтылады. Курстар студенттердің үлгерімін бағалауға және Duolingo-да жақсартуға болатын аймақтарды анықтауға көмектесетін викториналарды қамтиды.

Смартфонды жаңа сөздерді үйренудің тиімді құралы ретінде пайдалануға болады. Сөздік қорыңызды арттырып, осы тапсырмаға көп уақыт жұмсамай-ақ ағылшын немесе кез келген басқа шет тілдері бойынша біліміңізді жетілдіруге мүмкіндік ашылды. Бұл қолданбалар жаңа сөздерді үйренуді еш ауыртпалық пен кедергісіз, тіпті қызықты етеді және сізге таңертеңгі кофені ішу немесе наубайханада кезек күту кезінде бір-екі минут жеткілікті болмақ.

Қорытындылай келе, мобильді оқыту ойындары шет тіліндегі тілдік қолданыстарды арттыруда алатын орны зор және тиімді болады. Тек сапалы құрылым мен тиімді қолданылатын жағдайда ғана оң әсері болмақ, ал егер шектен тыс және қағалаусыз қолданысқа ұласса пайдадан бұрын зиян шектіруі мүмкін.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТ

1. Кавтарадзе Д. Н. Обучение и игра / Д. Н. Кавтарадзе // Введение в активные методы обучения. —М.: Изд-во «Флинта», 2001.—25 с.
2. Бортничук Е. Н. Словообразование в современном английском языке / Е. Н. Бортничук, И. В. Василенко, Л. П. Пастушенко. —Киев: Высшая школа, 2010. —354 с.

Карабасова Л. М.¹

(Актобе, Казахстан)

Научный руководитель: Амиргалиева Ж.Н.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

Данная статья посвящена современным мультимедийным технологиям и использованию их в сфере образования, а именно в преподавании английского языка. В материале рассматриваются современные мультимедийные технологии как средство, которое дает возможность педагогу разнообразить дидактический материал, позволяет добиваться сто процентного внимания всего класса, независимо от успеваемости ученика. Определяется содержание понятия «мультимедийные технологии» и момент зарождения этого понятия. Отмечено, что благодаря мультимедийным технологиям открываются новые возможности в организации учебного процесса.

Ключевые слова: *мультимедийные технологии, информационная база учебного процесса, визуализация знаний, электронные девайсы, демонстрация визуальных материалов, образное мышление, мультимедийное оборудование, электронные системы обучения.*

Образование – единый целенаправленный процесс воспитания и обучения, а также совокупность приобретаемых знаний, умений, навыков, ценностных установок, функций, опыта деятельности и компетенций.^[1]

Как и всё на свете, процесс получения и передачи образования не стоит на месте. Выражение «идти в ногу со временем» так же не обошло сферу образования. Всё больше и больше современных мультимедийных технологий приветствуются в техниках преподавания того или иного предмета.

Старая модель школьной системы настолько же мертва, как и породившая ее промышленная революция. Может быть, 50 лет назад этого было достаточно, — «дать образование» 20% населения, чтобы они стали профессиональными рабочими, 30% — чтобы они занимались торговыми операциями и работой в офисах, а оставшиеся 50% населения

обречь на роль сельскохозяйственных рабочих и рабочих «физического труда» без особого образования. Но продолжение подобной политики приводит к национальным и международным конфликтам. Всем учащимся сегодня необходимо стать самостоятельными, уверенными в себе, творческими «менеджерами своего будущего»^[1] Для этого требуются соответствующие инструменты, способные помочь в достижении цели. Именно современные мультимедийные технологии в настоящее время являются, чуть ли не одними из самых важных «орудий», которые помогают привлечь огромную аудиторию к получению качественного образования.

Мультимедиа (multimedia) - это современная компьютерная информационная технология, позволяющая объединить в компьютерной системе текст, звук, видеоизображение, графическое изображение и анимацию (мультипликацию).

Применение электронной системы обучения имеет особо важную роль в преподавании иностранного языка, а именно английского. Они позволяют изложить материал на новом, более высоком уровне, а так же, а так же обновлять информационную базу учебного процесса.

Прежде занятие, проводимое педагогом, именовалось мультимедийным, в случае если в нем присутствовали рассказ учителя, магнитофонная запись, слайды, а также всевозможные иные способы изучения. Сейчас же «мультимедийным» урок считается, если в нем присутствуют такие средства, как компьютер или же ноутбук, веб-камера, проектор и другие электронные девайсы. Демонстрация визуальных материалов так же является неотъемлемой частью этого процесса. Одним из примеров применения современных мультимедийных технологий в преподавании английского языка является использование данного мультимедийного дидактического комплекса: на уроках ученики прослушивали учебный материал с параллельным просмотром презентаций в целях визуализации знаний; после проведения каждого урока в течение одного изучаемого раздела ученик должен был ещё раз внимательно просмотреть презентацию и выполнить контрольный тест в конце раздела (СОР), размещённый в конце презентации. В процессе выполнения теста ученик не имел возможность пользоваться интерактивной книгой, в которой подробно изложен учебный материал. Получив результаты тестирования, преподаватель более точно знал о недостаточно усвоенных вопросах темы, что позволяло вносить необходимые коррективы в содержание изучаемого материала, который в свою очередь способствовал развитию образного мышления у учеников. После каждой четверти ученики также должны были выполнить контрольный тест (СОЧ), но уже более высокого уровня сложности. Помимо теста ученикам предлагалось выполнить упражнения игрового характера, через приложение «Kahoot». Поскольку в процессе обучения использовалась обновленная система оценивания, то все ученики были заинтересованы в выполнении полного перечня заданий.

Автор пришел к выводу, что электронные системы обучения оказывают значительное воздействие на процесс преподавания, а так же делают его более высокоэффективным и плодотворным. Таким образом, в этой статье утверждается, что современные мультимедийные технологии стали неотъемлемым элементом процесса обучения. При помощи которых ученики могут рентабельно усваивать информацию и применять её в практике благодаря чему формируется представление о благоприятном будущем.

Список литературы

1. Александрова О. А. Образование: доступность или качество — последствия выбора // Знание. Понимание. Умение. — 2005. — № 2. — С. 83—93.
2. Гордон Д., Джаннетт В. Революция в обучении // Научить мир учиться новому. — 2003. — С. 33.
3. Колганов, А. Системы мультимедиа сегодня // HARD'n'SOFT. — 1995. — С. 300.

Мади А.Т.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация. В статье рассматривается процесс формирования цифровой компетенции будущих учителей иностранного языка с использованием интернет-технологий. Также представлены результаты исследований ученых, лингвистов, которые изучали концепт «цифровая компетенция» как один из основных навыков и умений будущего учителя иностранного языка. Цель исследования состоит в анализе и теоретическом осмыслении проблемы.

Ключевые слова: цифровизация, цифровая компетенция, иностранный язык, интернет, информационно-коммуникационные технологии

Цифровизация – это процесс, начавшийся относительно давно и стремительно распространяющийся в современном мире. Когда мы обсуждаем цифровизацию жизни современного человека, мы ссылаемся на создание информационного общества. Цифровая среда включает в себя практически все сферы жизни современного общества: политику, экономику, науку, культуру, образование, техническую и общественную деятельность. Цифровая реальность во многих странах уже является важным признаком социального отбора. Этот процесс происходит и в Казахстане, в том числе из-за пандемии COVID-19.

Современные условия образования также в значительной степени обусловлены процессами цифровизации. Использование цифровых технологий возросло не только на уроках информатики, но и при изучении других дисциплин, включая урок иностранного языка. В связи с этим, перед будущими выпускниками вузов, которые получают степень бакалавра образования и будут работать учителями иностранного языка в школах, стоит задача овладеть иностранным языком не только в лингвистическом, но и в цифровом сегменте. Так как целью изучения иностранного языка является общение между представителями различных национальностей как посредством живого и виртуального общения. В эпоху цифровизации резко увеличиваются межкультурные отношения. Люди из разных стран оказываются в едином информационном пространстве. Радио, телевидение, Интернет увеличивают шансы распространения языков. Их доминирование сегодня в большинстве случаев зависит от качества и эффективности цифровых ресурсов.

В последние годы большое внимание уделяется вопросу использования Интернет-ресурсов в сфере образования. Он включает в себя не только анализ применения, но и изучение реализации, включая преимущества и недостатки [1]. З. Р. Девтерева считает, что использование Интернет-ресурсов целесообразно в связи с потребностями образования с целью повышения эффективности обучения, в том числе с учетом потребностей обучающихся. Использование Интернет-ресурсов предполагает формирование навыков и компетенций, обеспечивающих условия самостоятельного обучения, исследования, поиска информации и развития критического мышления учащихся [2].

В Интернете преподавателям иностранного языка предоставляется множество полезной информации. Это и специальные программы, и аутентичные материалы, которые любой педагог может самостоятельно подобрать, провести и адаптировать в соответствии с конкретными учебными задачами [1].

Использование информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в образовательной деятельности стало обязательным условием профессионализма педагога. Не является исключением и использование цифровых технологий в обучении иностранным языкам. Сегодня перед преподавателями иностранных языков стоит задача приобретения необходимых цифровых компетенций для интеграции цифровых технологий в

педагогическую деятельность, а также для соответствия требованиям времени и современного общества. Цифровая компетентность является одной из основных профессиональных компетенций, которые необходимы будущим школьным учителям. Также подчеркивается необходимость использования массовых открытых онлайн-курсов (МООК) в развитии цифровой компетентности учителя [3].

Цифровая компетенция – это не только сумма пользовательских и профессиональных знаний и умений, которые представлены в различных моделях ИКТ-компетентности, информационной компетентности, но и отношение к эффективной деятельности и личностное отношение к этой деятельности, основанное на чувстве ответственности. Цифровая компетентность включает в себя не только знания и навыки, но и другие важные компоненты, такие как мотивация человека к развитию и его ответственность как гражданина цифрового мира. Диагностика ответственности поможет понять отношение человека к технологиям, его ценности и готовность занимать гражданскую позицию в цифровом мире [4].

Учителя во всем мире все больше осознают преимущества, которые дает умелое использование современных информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в сфере общего образования. ИКТ помогают решать проблемы там, где необходимы знания и общение [5]. Крумсвик дает определение цифровой компетенции специально для учителей: «Цифровая компетенция — это способность учителя использовать ИКТ с хорошим педагогико-дидактическим пониманием ИКТ и осознавать, как это может повлиять на стратегии обучения и образовательное формирование учеников» [5]. Так, термин «ИКТ-компетенция» включает в себя умение использовать электронные ресурсы в личных и образовательных целях, а термин «цифровая компетенция» подразумевает более сложный набор навыков и умений, где человек не только потребляет информацию, но и создает ее, а также понимает механизмы функционирования цифровой среды [6]. Использование ИКТ в классе выдвигает серьезные проблемы, связанные с управлением классом, которые должны быть включены в расширенное понимание цифровой компетенции учителей [6].

Цифровая компетенция должна включать знания, навыки и умения, позволяющие взрослым и детям безопасно и критически использовать Интернет [4]. Эффективное использование всех возможностей цифровых ресурсов для обучения и самообразования возможно только в сочетании со стремлением минимизировать риски, которые могут нести новые технологии [7].

Методологическую основу исследования составили многочисленные работы, посвященные процессу формирования цифровых компетенций учителей иностранного языка, рассматриваемой в различных аспектах, в том числе в правильном использовании ИКТ-технологий и цифровых медиа в образовательном процессе как со стороны педагогов, так и обучающихся. Проблема цифровых компетенций учителей изучалась несколькими исследователями, интерпретировавшими цифровые компетенции учителей в профессиональном контексте. Дж. Брэнсфорд отмечает, что за счет интеграции технологий в процесс обучения преподаватели получают возможность обращаться к аутентичным материалам, визуализировать и анализировать информацию вместе с учащимися, таким образом, получая пользу от электронной рефлексии [8]. Интеграция ИКТ (информационных и коммуникационных технологий) в образование и учебную программу может облегчить и улучшить процесс обучения; однако учителям по-прежнему нужна поддержка во внедрении цифровых технологий в их профессиональную практику [9]. Марш Д. и другие подчеркивают пользу внедрения ИКТ в образовательный процесс как со стороны учителя, так и ученика в основном в результате изменений и достижений в теории обучения [10].

Массовый переход на дистанционное обучение из-за Covid-19 продемонстрировал слабые стороны формирования цифровых компетенций у преподавателей вузов и школ. Эта ситуация привела к существенным изменениям. Но теперь с помощью цифровых навыков преподаватели предоставляют студентам возможность выразить свои способности в плане изучения дисциплины. Для удобства преподавания были созданы и создаются по сей день

огромное количество образовательных программ и приложений. Например, профессор Джусубалиева Д.М. создала курс по выбору «Информационно-коммуникационные технологии в иноязычном образовании» (3 кредита) для магистрантов. Он оказался весьма эффективным в использовании ИКТ в учебном процессе обучения иностранному языку. «Магистранты в ходе изучения данного курса знакомятся с новейшими информационными и цифровыми технологиями, которые могут быть успешно применены в практике изучения иностранного языка. В ходе изучения курса студенты приобретают навыки разработки электронных курсов с использованием ИКТ (аудио, видео, анимация, структурирование информации, использование интернет-технологий для разработки интерактивных заданий и тестовых проверок знаний и т.д.)» [11]. Все это дает возможность для активного обучения иностранным языкам, иногда в игровой форме, и большую мотивацию учащихся. Все занятия проходят в интерактивной форме, в виде проектных работ в малых группах. Магистранты учатся разрабатывать свои цифровые образовательные ресурсы для объяснения материала школьной программы по английскому языку, начиная с первого и заканчивая одиннадцатым классом, с учетом возрастных особенностей школьников. Для детей начальных классов в основном используются игровые формы обучения, наряду с необходимым теоретическим материалом изготавливаются видеовставки, анимации, аудио сопровождение по теме урока, интерактивные упражнения и тестовые задания для закрепления изученного материала. В рамках данного курса вся самостоятельная работа (СРС - самостоятельная работа студента) осуществляется дистанционно через систему MOODLE, которая эффективно функционирует на всех уровнях образования вуза КазУМОиМЯ и все преподаватели пользуются этой системой [11].

Гущина О. М. в своем обзоре рассматривает компетентностный подход в создании информационно-образовательной среды [12]. Ячина Н. П. подчеркивает необходимость развития навыков учителей в области проектирования электронных учебников [13]. Пылдоя Х., Вялятага Т., Лаанпере М., Тамметс К. в своей работе представили модель развития цифровой компетентности учителя. Модель включает пять основных областей профессиональной цифровой компетенции, таких как подготовка студентов в цифровой среде, проектирование учебного опыта и среды, моделирование рабочей среды, продвижение цифровой демократии и, наконец, активное участие в процессе профессионального развития [14]. Феррари А. в своем обзоре проанализировала различные подходы к цифровой компетенции. Феррари А. вносит свой вклад в понятие «профессиональной цифровой компетентности» и в то, как цифровая компетентность может использоваться в педагогическом образовании, добавляя категорию решения проблем в норвежскую общую структуру цифровой компетентности, состоящую из информации, коммуникации, производства и цифровой безопасности [15].

Таким образом, проанализировав исследования ученых, лингвистов, которые изучали концепт «цифровая компетенция» как один из основных навыков и умений будущего учителя иностранного языка, мы рассматриваем цифровые компетенции педагогов не просто как умение работать с компьютерами, а как навыки общения в социальных сетях, поиска информации в сети, применения и обмена цифровым контентом, а также создание цифровых и мультимедийных образовательных ресурсов для решения образовательных задач. Мы также можем дополнить к понятию цифровых компетенций педагогов следующие навыки: понимание общей структуры и взаимодействия компьютерных устройств; понимания инновационного потенциала цифровых технологий; базовые представления о достоверности полученной информации; возможность использования программ для разработки цифровых образовательных ресурсов. Содержание понятия цифровых компетенций сводится к пониманию того, что если есть ясность в структуре и содержании цифровой реальности, то будет ясность и в управлении, и взаимодействии с цифровыми технологиями [16].

Список литературы

1. Kozyaicheva T. Use of Internet resources in teaching English within the framework of the digital Kazakhstan program. The scientific journal "Bulletin of M. Kozybayev NKU", 2021.
2. Devtereva Z.R. Informatization of teaching and independent work of students in studying foreign language in University//Candidate and Doctor Scientific publications magazine. – 2010. – No. 10. – p. 197. 3. Bogomolov A. N. Virtual language environment for teaching Russian as a foreign language (linguistic and cultural aspect). - М.: MAKS Press, 2008.
3. Джусубалиева Д.М., Ашимова Х.Н. Степень готовности преподавателей иностранных языков к использованию цифровых образовательных ресурсов. Polish Journal of Science, 2020. P. 3-6 <https://www.polish-journal.com/wp-content/uploads/2020/04/POLISH-JOURNAL-OF-SCIENCE-%E2%84%9626-2020-VOL.-3.pdf> accessed: 20.03.2022
4. Солдатова Г.У. Цифровая компетентность подростков и родителей. Результаты всероссийского исследования / Г.У. Солдатова, Т.А. Нестик, Е.И. Рассказова, Е.Ю. Зотова. - Москва : Фонд Развития Интернет, 2013 б. - 143 с. <http://npsyj.ru/articles/detail.php?article=5102>
5. The structure of ICT competence of teachers. UNESCO recommendations. [Electronic resource], 2011. URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000213475_rus accessed: 20.03.2022
6. Universitetsforlaget Nordic Journal of Digital Literacy //Professional Digital Competence in Teacher Education. –2014. - No4. - S. 243–249
7. Tashkyn E., Tashev Zh. N. Digital competence as a key competence of a teacher in foreign language education in the XXI century. Journal «Bulletin of Ablai Khan KazUIRandWL», series «Pedagogical Sciences». Vol.58 No.3 (2020)
8. Bransford J., Brown A., Cocking R. How people learn: Brain, mind, experience, and school. Washington, DC: National Academy Press, 1999. 384 p.
9. Pachler N. Connecting schools and pupils: To what end? Issues related to the use of ICT in school-based learning // In: M. Leask (ed.) Issues in teaching using ICT. London: Routledge Falmer. 2001. P. 15–30. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203185117-2> accessed: 20.03.2022.
10. Marsh D. CLIL/EMILE: The European dimension – Actions, trends and foresight potential. 2002. URL: http://europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/download/david_marshreport.pdf accessed: 20.03.2022.
11. D.M. Dzhussubaliyeva, "Digital technologies in a foreign language as the necessary prerequisite for training modern specialists in the 21st century", The Journal of Language Research and Teaching Practice, vol. 2, no. 2, 2018. Available: <https://www.ablaikhan.kz/images/content/news/university/2018-novem/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%95%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D0%BD.pdf> accessed: 2.04.2022
12. Гущина О. М. Компетентностный подход в создании информационно-образовательной среды приобретения знаний с использованием электронных ресурсов [Электрон. ресурс] // Балтийский гуманитарный журнал. 2015. Т. 2 (11). С. 49–52. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/kompetentnostnyy-podhod-v-sozdanii-informatsionno->

обращения: 1.04.2022).

13. Yachina N. P., Valeeva L. A., Sirazeeva A. F. E-Teaching Materials as the Means to Improve Humanities Teaching Proficiency in the Context of Education Informatization // International Journal of Environmental and Science Education. 2016. Vol. 11 (4). P. 433–442.

14. Põldoja H., Väljataga T., Laanpere M., Tammets K. Web-based self-and peer-assessment of teachers' digital competencies // World Wide Web. 2014. Vol. 17 (2). P. 255–269.23.

15. Ferrari A. DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe. Seville: European Commission, Joint Research Centre, Institute for Prospective Technological Studies, 2013. 48 p.

16. Смагулова Г.Ж., Саржанова Г.Б., Тлеужанова Г.К., Станчу Н. Развитие цифровых компетенций будущих учителей иностранного языка в области разработки мультимедийных учебных пособий. *Образование и наука*. 2021;23(6):216-245. <https://www.edscience.ru/jour/article/view/2217/1015> (дата обращения: 2.04.2022).

Научный руководитель: Жусупова Р.Ф.

**Молдагазина Алтынай Косымовна
Қибаш Назерке Айтқалиқызы
(Қазақстан, Ақтөбе)**

МОБИЛЬДІ ҚОСЫМШАЛАР АРҚЫЛЫ АУЫЗЕКІ ТІЛ ҮЙРЕНУДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена использованию мобильных приложений при обучении иностранному языку в системе образования университета. Также были рассмотрены вопросы информатизации образования и различные аспекты использования информационных технологий в образовательном процессе. Описаны возможности мобильного обучения иностранным языкам. Проанализированы особенности использования мобильных приложений в обучении иностранному языку. Из данной статьи можно узнать, что появились новые формы организации учебного процесса, такие как дистанционное обучение и массовое онлайн-образование, а также новые способы взаимодействия и обмена информацией и знаниями между участниками образовательного процесса.

Ключевые слова: информатизация образования, информационно-коммуникационные технологии, мобильное обучение иностранным языкам, мобильные приложения, геймификация.

ANNOTATION

The article is devoted to the use of mobile applications in teaching a foreign language in the university education system. The issues of informatization of education and various aspects of the use of information technologies in the educational process were also considered. The possibilities of mobile learning of foreign languages are described. The features of the use of mobile applications in teaching a foreign language are analyzed. From this article, you can learn that new forms of organizing the educational process have appeared, such as distance learning and mass online education, as well as new ways of interaction and exchange of information and knowledge between participants in the educational process.

Keywords: informatization of education, information and communication technologies, mobile teaching of foreign languages, mobile applications, gamification.

Қазіргі заманғы ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың қарқынды дамуы адам өмірінің барлық салаларына, оның ішінде білім беру саласына да әсер етеді. Интернет ресурстарын, компьютерлік және мобильді технологияларды мұғалімдер білім беру процесінде белсенді пайдаланады, осыған байланысты оқытуда, атап айтқанда, шет тілдерін оқыту саласында қазіргі заманғы коммуникациялық технологияларды қолдану мүмкіндіктерін зерделеу қажеттілігі бар.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар – «бұл есептеу техникасы мен телекоммуникация құралдарын қолдану арқылы жүзеге асырылатын ақпараттық процестер мен ақпаратпен жұмыс істеу әдістері» [1; 6]. Өз кезегінде, білім беру жүйесін оқыту мен тәрбиелеу мақсаттарын жүзеге асыруға бағытталған жаңа ақпараттық технологияларды дамыту мен қолданудың теориясы мен тәжірибесімен қамтамасыз ету процесі білім беруді ақпараттандыру деп аталады [2; 25].

Ақпарат санының қарқынды өсуі және оған шексіз қол жеткізу мұғалімдерден қолданыстағы оқу мазмұнын үнемі жаңартып отыруды, сондай-ақ білім беру процесіне жаңа технологияларды енгізуді талап етеді.

Қашықтықтан оқыту және жаппай онлайн-білім беру сияқты оқу процесін ұйымдастырудың жаңа формалары, сондай-ақ білім беру процесіне қатысушылар арасында өзара әрекеттесу мен ақпарат пен білім алмасудың жаңа тәсілдері пайда болады [3; 39].

Ақпараттандыру барысында әртүрлі педагогикалық бағдарламалық құралдар, білім беру веб-сайттары мен электрондық ресурстар, әдістемелік және дидактикалық материалдар және т.б. әзірленуде.

Жаңа ақпараттық технологиялардың пайда болуы және оларды оқу процесіне енгізу білім беру қызметін жүзеге асырудың жаңа түрлерін тудырды. Олардың бірі электрондық оқыту болды – e-learning)–" ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы оқыту ".

Электрондық оқыту 1960 жылдардан бастап дамып келеді, сол кезде компьютерлер мен түрлі бағдарламалық қамтамасыз ету оқу жүйесінде белсенді қолданыла бастады, ал АҚШ-та Иллинойс университетінде PLATO (programmed Logic for Automated Teaching Operation) алғашқы электрондық оқыту жүйесі ойлап табылды [4;19].

E-learning терминінің өзі кейінірек, 90-шы жылдардың соңында пайда болды.

Білім берудегі жаңа бағыттардың бірі-мобильді оқыту (m – learning) - оқушының орналасқан жерін немесе орналасқан жерін өзгертпей, мобильді құрылғылар арқылы электрондық оқыту.

M-learning оқытудың ыңғайлы және мобильді түрі болып саналады, өйткені мұндай оқыту уақыт пен орынға қарамастан және ықшам сымсыз құрылғылардың көмегімен жүзеге асырылуы мүмкін (мысалы, смартфон, планшет және т.б.).

Мобильді оқытудың негізгі артықшылықтарының қатарына портативтілік, кез-келген уақытта және кез-келген жерде қол жетімділік, икемділік және уақтылы қол жетімділік, жедел байланыс, оқушылардың ынтасы мен белсенділігі, белсенді оқыту жатады [5; 24].

Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар шет тілдерін оқыту саласына айтарлықтай әсер етеді, өйткені оларды қолдану мүмкіндіктері әртүрлі және перспективалы. Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар көмегімен шет тілдерін оқытуды зерттейтін компьютерлік лингводидактика шамамен 50 жыл бұрын пайда болды, бірақ осы уақыт ішінде жаңа технологиялардың дамуына байланысты айтарлықтай өзгерістерге ұшырады. Білім беру веб-сайттары, сөздіктер, энциклопедиялар ғана емес, сонымен қатар шет тіліндегі көптеген ақпарат пен мультимедиа оқытушылар үшін де, шет тілдерін үйренушілер үшін де ақпараттық база болып табылады. Сонымен қатар, электрондық поштаның, блогтардың және дауыстық және бейне қоңырауларға арналған бағдарламалардың пайда болуы халықаралық және мәдениетаралық қарым-қатынасқа мүмкіндік береді. Қашықтықтан және онлайн оқыту да интернет-технологиялардың дамуы арқасында мүмкін болды. Осылайша, интернет ортасы жазу, оқу, тыңдау (бейне тыңдау және көру) және сөйлеу тәжірибесіне жағдай жасайды [6; 111].

Мультимедиялық технологиялар, әсіресе Интернет ғаламдық мультимедиялық орта ретінде, бүгінгі таңда ең перспективалы педагогикалық технологиялар болып табылады.

Интернеттің шынайылық, сауаттылық, өзара әрекеттесу, табиғи тіл факторы, мүмкіндіктерді кеңейту сияқты артықшылықтарының арқасында білім беру процесінің екі жағы (мұғалім мен оқушы) шет тілін үйренуге және оны үйренуге өз мүмкіндіктерін пайдалануға мүдделі. Оқытушы өз кезегінде Интернет-ресурстарды өзінің тілдік және әдістемелік құзыреттерін арттыру үшін, сондай-ақ оқытатын контентті таңдау үшін пайдалана алады. Алайда, студенттерге арналған барлық Интернет-мазмұн бірнеше критерийлер бойынша мұқият іріктелуі керек, мысалы, оқушылардың тілдік деңгейіне сәйкестігі, олардың білім беру қажеттіліктеріне сәйкестігі, орындылығы және т.б. [7;14].

Бүгінгі таңда компьютерлік лингводидактика шет тілдерін оқытуды тек компьютер арқылы ғана емес, мобильді құрылғылар арқылы да қарастырады.

Mall (mobile assisted language learning) термині – шет тілдерін мобильді оқыту – call (computer assisted language learning) аббревиатурасынан шыққан – компьютерді пайдаланып тілдерді оқыту.

Бұл термин ағылшын тіліндегі ғылымда жақында пайда болды, алғашқы ескертулердің бірі 2000 жылдардың басында пайда болды. Мысалы, Дж. М. Чиннери тілді оқытудың коммуникативті тәсілі аясында шет тілдерін үйренуде мобильді құрылғылардың қолданылуын сипаттайды [8; 15].

Дамудың қазіргі кезеңіндегі мобильді оқытудың негізгі бағыттарының бірі оның дәстүрлі білім беру жүйесіне интеграциялануы, оның негізгі әдістемелік принциптерін сақтай отырып, дәстүрлі оқыту процестерін оңтайландыру болып табылады.

Мобильді технологиялар жабдықталмаған аудиторияда кеңейтілген шындықты құру мүмкіндігін қамтамасыз етеді, бұл қосымша материалдарды әртүрлі нысандарда пайдалануға мүмкіндік береді.

Мобильді технологиялар сонымен қатар тапсырмалардың өзгергіштігін қамтамасыз етеді. Мысалы, блогтар мен әлеуметтік медиа, мобильді мультимедиялық құралдар, мобильді онлайн жаттығулар әртүрлі тілдік және сөйлеу тапсырмаларын жасау үшін қолданыла алады. Мобильді оқыту тілдік білім беру жүйесін жаңғыртуға мүмкіндік береді, аудиториялық жұмыста оқытуды дараландыру қағидатын іске асыруға мүмкіндік береді [9; 40].

П.В. Сысоев шет тілдерін оқытуда мобильді технологияларды қолдануды қарастыра отырып, өзіне тән дидактикалық қасиеттері мен функциялары бар бірдей мобильді технологиялардың әртүрлі пәндерді оқыту аясында әртүрлі әдістемелік функциялары болатынын атап өтті.

Шет тілін оқыту процесінде мобильді технологиялардың әдістемелік функциялары олардың сөйлеу дағдыларын, тілдік сөйлеу дағдыларын дамытудағы, білім алушылардың әлеуметтік-мәдени және мәдениетаралық құзыреттерін қалыптастырудағы әлеуеті болып табылады [10; 125].

Шет тілдерін мобильді оқытуды ұйымдастырудың бір түрі-мобильді қосымшалар.

Мобильді қосымша деп мобильді құрылғыларда (смартфондарда, планшеттерде және т.б.) жұмыс істеу үшін арнайы әзірленген бағдарламалық жасақтама түсініледі.

Мобильді технологиялар оқу курстары, бағдарламалар мен тапсырмалар мобильді форматта әзірленген жағдайда дербес және топтық оқытуды неғұрлым тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік береді, сондай-ақ таныс техникалық құралдар мен виртуалды ортаны пайдалану арқылы білім алушылардың уәждемесін арттыруға ықпал етеді.

Оқыту мобильді қосымшаларының негізгі мақсаты оқу процесін жеңілдету, көбінесе білім беруді геймификациялау деп аталатын оқытуға ойын сәтін енгізу арқылы оның қызықтылығы мен тиімділігін арттыру болып табылады [11; 9].

Геймификация дегеніміз-оқу процесінде оқушылардың қызығушылығы мен ынтасын арттыру мақсатында ойын емес контексте ойын техникасы мен ойлауды қолдану.

Мобильді оқыту саласындағы ең күрделі әдістемелік мәселелердің бірі-оқыту үшін қолдануға болатын мобильді қосымшаларды жіктеу критерийлерін әзірлеу.

С. В. Титова сөйлеу әрекетінің 4 түрінің дағдыларын дамыту үшін пайдаланылуы мүмкін дидактикалық (оқытатын) мобильді қосымшаларды және білім беру мақсатына арналмаған аспаптық мобильді қосымшаларды ерекшелейді. Өз кезегінде дидактикалық мобильді қосымшаларды бөлуге болады:

- баспалармен және коммерциялық ұйымдармен құрылған ("Free ESL Apps Interactive English" және т. б.);

- дайын қосымшаның негізінде шаблон бойынша оқытушы құратын (мысалы, "Quizlet");

- белгілі бір операциялық жүйеге арналған аспаптық мобильді қосымшаның көмегімен оқытушы жа саған (мысалы, Moodle) [11; 9].

С. В. Титова оқыту мобильді қосымшаларына қолдану мүмкіндігіне және білім беру үдерісіне кірігуді әрежесіне қарай үш топқа бөлуді ұсынады:

1. Қолданыстағы оқу құралдары мен курстарға қосымша, аудиторияда да, аудиториядан тыс жұмыс үшін де қолданылатын мобильді қосымшалар.

2. Оқытушы қосымша материал ретінде қолдана алатын оқу пәнін өзбетінше оқуға арналған қосымшалар.

3. Қашықтықтан оқытуға арналған қосымшалар (мобильді оқыту), онда пән бойынша барлық негізгі оқыту материалдары бар [11; 9].

Сонымен қатар,

С.В.

Титова

сапалы мобильді қосымшаларды іріктеуді жүзеге асыру үшін критерийлер жүйесін пайдалануды ұсынады. Ол критерийлердің келесі топтарына ықпайды: техникалық, ұйымдастырушылық, қаржылық, психологиялық, педагогикалық және эргономикалық [11; 11-бет].

Ғалымдар мобильді қосымшаларды оқушылардың коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталған геймификация құралы ретінде қарастырады және мобильді қосымшалар осы құзыреттіліктің әртүрлі компоненттерін дамытуға бағытталуы мүмкін екенін атап көрсетеді.

Коммуникативтік құзыреттілік дегеніміз-шет тілі құралдарын қолдана отырып, күнделікті, оқу, өндірістік және мәдени өмірде студенттерге қатысты мәселелерді шешу қабілеті; оқушының қарым-қатынас мақсаттарына жету үшін тіл мен сөйлеу фактілерін қолдана білуі [12;98].

Осылайша, тілдік құзыреттілікті дамытуға бағытталған бірқатар қосымшалар бар.

Тілдік құзыреттілік дегеніміз-зерттелетін тіл туралы, ақпарат жүйесін оның барлық деңгейлері бойынша білу: фонемалық, морфемалық, лексикалық, синтаксистік және осы білімді практикада қолдана білу. Оны дамытуға "Duolingo", "Quizlet", "Practice English Grammar", "Merriam Webster Dictionary", "Learn English Kids: Phonics Stories", "Lingualeo" және т. б. қосымшалар мен сервистер бағытталуы мүмкін.

Мысалы, "Lingualeo" сервисі тілдік құзыреттілікті дамытуға бағытталған аудио - және бейнежазбалар, жазбаша мәтіндер бойынша интерактивті оқыту тапсырмаларын, жаттығуларды, тестілерді және т.б. қамтиды.

"Quizlet" қызметін компьютерде және мобильді құрылғыларда қолдануға болады, онымен танысу және есте сақтау үшін сөздік карталарын жасауға мүмкіндік береді, сонымен қатар үйренген лексиканы жаттықтыру және бекіту үшін келесі жаттығуларды ұсынады.

"Practice English Grammar" қосымшасы келесі түрдегі жаттығулардың көмегімен лексика мен грамматиканы жаттықтыруға мүмкіндік береді: сөздер жиынтығынан сөйлемдер құрастыру, жауап таңдау тесті, сұрақтарға жауаптары бар тыңдалым және т.б.

Сөйлеу құзыреттілігін дамыту-тіл арқылы ойларды қалыптастыру және тұжырымдау тәсілдерін меңгеру және осы әдістерді сөйлеуді қабылдау мен қалыптастыру үшін қолдана білу әртүрлі мобильді қызметтер бағытталған.

Бұл "SeaSaw", "SpeakingPal", "VoiceThread" және т.б. мысалы, "SeaSaw" коммуникативтік сервисі сөйлеу дағдыларын үйрету үшін жеке аудиожазбалар мен бейнежазбаларды жазуға мүмкіндік береді.

Әлеуметтік-мәдени күзiреттiлiктi дамыту – мәдениаралық қарым -қатынас процесiнде әлеуметтiк-мәдени бiлiмдi пайдалану мүмкiндiгi - әр түрлi электрондық өнiмдер бағытталған. Бұл - "Memrise", "Story Maker", "ESLvideo" және т.б. мысалы, "Memrise" қосымшасы оқуға арналған тақырыптардың кең таңдауын (өнер, ғылым, ойын-сауық және т. б.), сондай-ақ тапсырмалардың түрлерiн ұсынады.

Мысалы, "Home" тақырыбы бойынша лексиканы үйрену үшiн Н.И. Герасимова "Interior Design"мобильдi қосымшасын пайдалануды ұсынады. Жұптарда немесе шағын топтарда интерьер құру барысында студенттер үйдегi заттардың аттарын бiледi, ал есеп беру ретiнде олар бөлменiң 3D жобасын ауызша ұсынады.

"Food" тақырыбы бойынша лексиканы оқып үйрену және пысықтау үшiн мынадай қосымшаларды пайдалану ұсынылады: "Your restaurant", "Make burgers" және т.б. олардың көмегiмен студенттер тағамдар мен ингредиенттердiң атауларымен танысады, содан кейiн қандай да бiр тағамның өз рецептiн жасайды және ұсынады. Осылайша, Н.И. Герасимова шет тiлiн оқытуда аспаптық мобильдi қосымшаларды қолданудың шығармашылық мүмкiндiктерiн көрсетедi [13;11].

Ю.В. Еремiн және Е. А. Крылова шет тiлiн оқытын студенттердiң өзiндiк жұмысы үшiн "MobileTeacherHub 1.0" мобильдi қосымшасын жасау тәжiрибесiн сипаттайды (стационарлық компьютерлер мен ноутбуктерге арналған "TeacherHub" авторлық оқыту-бақылау бағдарламасы негiзiнде) [14; 163].

А. М. Григоренко шетел тiлiн оқыту процесiнде студенттердiң өзiндiк жұмысы үшiн мобильдi қосымшаларды пайдалану мүмкiндiктерiн талдайды [15; 127].

Зерттеу авторы мобильдi қосымшалар арқылы ағылшын грамматикасын зерттеу технологияларының тиiмдiлiгiн тексеру үшiн эксперимент жүргiздi. Шет тiлi сабақтарында эксперименттiк топта өткен грамматикалық материалды бекiту үшiн үй тапсырмасы ретiнде "British Council – Learn English Grammar" қосымшасы пайдаланылды.

Сондай-ақ, QR-код технологиясын қолдана отырып, оқытушы жасаған жаттығуларды орындау үшiн "QR Code Reader by Scan"тегiн қосымшасы қолданылды. Зерттеу нәтижесiнде эксперименттiк топта грамматикалық дағдыларды дамытудың жоғары деңгейi байқалды, сонымен қатар үй тапсырмаларының сапасы артты [15; 127].

Ю. А. Гузь өз жұмысында ағылшын тiлiн оқытуда мобильдi қосымшалар мен басқа да ақпараттық технологияларды пайдалану мүмкiндiктерiн сипаттайды [16; 61].

Мысалы, автор өзiнiң оқыту тәжiрибесiнде елтану сипатындағы сiлтемелердi, "YouTube" ресурсын (оқытылатын тiлдегi аудио және видео дереккөзi ретiнде), ағылшын тiлiн үйренушiлерге арналған Интернет-қоғамдастықты (әртүрлi тақырыптар бойынша көптеген материалдар көзi), "Quizlet" қосымшасын (лексиканы пысықтау үшiн), құжаттары бар цифрлық қабырғаны пайдаланады және пайдаланушының файлдарымен "Pinnwand Padlet" (түрлi материалдарды көрсету үшiн), аудиториядан тыс веб-квесттердi өткiзуге арналған QR-кодтар мен мессенджерлер және т.б. [16; 61].

М. А. Одинокая және М. В. Коллерова өз мақаласында ағылшын тiлiн оқытудағы мобильдi бiлiм беру қосымшаларының рөлiн, сондай-ақ олардың дидактикалық сипаттамалары мен мүмкiндiктерiн қарастырады [17; 101]. Мысалы, "ағылшын тiлiн үйрену" қосымшасы-ағылшын тiлiн үйренушiлерге арналған подкасттар сериясы. Оларды ұялы телефонға жүктеп, кез-келген ыңғайлы уақытта жаттығуға болады.

"Duolingo" қосымшасының көмегiмен ағылшын және басқа тiлдердi үйренуге болады. Оны тiлдi нөлден үйренушiлерге арналған интерактивтi жаттығулармен қосымша нұсқаулық ретiнде пайдалануға болады. Қосымшада жазбаша және ауызша сөйлеу, оқу және тыңдау дағдылары оқытылады.

"Memrise" мобильдi қосымшасы мен сайты интерактивтi тапсырмалар арқылы жаңа лексиканы жаттауға жарамды. "Grammar Up" қосымшасы грамматикалық ережелер мен сөздердi қолдану мысалдарын қамтиды. "Langbook" қосымшасы электронды сөздiк ретiнде де, аудармашы ретiнде де қолданыла алады. "Lingualeo" қосымшасы мен сайты жаттығудың

төрт түрі арқылы жаңа лексиканы есте сақтауға бағытталған: сөз-аударма, сөз-сөз, аударма-сөз, сөз құрастырушы, сонымен қатар тыңдау [17; 101].

Е. А. Приходько сонымен қатар тілдік емес мамандықтар студенттерінің қосымша өзіндік жаттығуы ретінде грамматиканы оқыту үшін мобильді білім беру қосымшаларын қолдануды ұсынады [18; 149]. Оқушылар үшін бұл тәсілдің басты артықшылықтарының бірі-автор курстың негізгі грамматикалық тақырыптарын ұсынудың ыңғайлы әдісін, алған білімдерін бекітуге және ойын түрінде қажетті тілдік шаблондарды қалыптастыруға, өзін-өзі бақылауды автоматтандыруға мүмкіндік береді. Мұғалім тарапынан мобильді қосымшаларды қолданудың студенттерді ынталандыру мен ынталандырудың қосымша мүмкіндігі, Мобильді қосымшаны тілдік дағдыларды қалыптастырудың жеке құралы ретінде пайдалану мүмкіндігі, сондай-ақ қосымшада осындай функция болған жағдайда оқушылардың үлгерімін бақылау сияқты артықшылықтарын атап өтуге болады [18; 149].

Шет тілін оқытуда мобильді қосымшаларды қолдану мүмкіндіктері көптеген және әртүрлі екені анық. Осылайша, қазіргі білім беру процесінде тілдік емес мамандықтардың студенттеріне шет тілдерін оқытуға арналған арнайы мобильді қосымшаларды әзірлеу, сондай-ақ жоғары сапалы мобильді қосымшаларды іріктеудің әмбебап критерийлерінің жүйесін әзірлеу өзекті және маңызды болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. ГОСТ Р 52653-2006. Информационно-коммуникационные технологии в образовании. Термины и определения. Введ. 27.12.2006. М.: Стандартинформ, 2007. 17 б.
2. Пашенко О.И. Информационные технологии в образовании. Уч.-мет. пособие. Нижневартковск: Изд-во НВГУ, 2013. 227 б.
3. Макарова Т.А. Современные ориентиры обновления содержания образования в высшей школе // Профессиональное образование. 2015. № 3. 36-41б.
4. Jones S. PLATO: computer-based education system [Электронный ресурс] // Encyclopaedia Britannica [сайт]. 2020. URL: <https://goo.su/2HFc> (дата обращения: 10.06.2020).
5. Woodill G. The mobile learning edge: tools and technologies for developing your teams. NY: McGrawHills. 2011. 269 p.
6. Воевода Е.В. Интернет-технологии в обучении иностранным языкам // Высшее образование в России. 2009. № 9. С. 110-114.
7. Акай О.М., Завгородняя Г.С. Роль интернет-технологий в современной концепции обучения иностранным языкам [Электронный ресурс]//Современные проблемы науки и образования. 2015. № 5. URL: <https://goo.su/2hFc> (дата обращения: 10.06.2020).
8. Chinnery G.M. Going to the MALL: Mobile Assisted Language Learning // Language Learning & Technology. 2006. Vol. 10.No 1. P. 9-16.
9. Авраменко А.П., Шевченко В.Н. Мобильные приложения как инструмент геймификации языкового образования // Вестник МГОУ. Серия: Педагогика. 2017. № 4. С. 64-71.
10. Сысоев П.В. Современные информационные и коммуникационные технологии: дидактические свойства и функции // Язык и культура. № 1 (17). 120-133 б.
11. Титова С.В. Дидактические проблемы интеграции мобильных приложений в учебный процесс // Вестник Томского государственного университета. 2016. Т. 21. Вып. 7-8. С. 7-2.
12. Азимов Э. Г., Щукин Н. А. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). М.: Изд-во ИКАР, 2009. 448 б.
13. Герасимова Н.И. Использование мобильных приложений в обучении иностранному языку на неязыковых факультетах [Электронный ресурс] // Ученые записки. Электронный научный журнал Курского государственного университета. 2019. № 3 (51). URL: <https://goo.su/2Hfc> (дата обращения: 10.06.2020).
14. Еремин Ю.В., Крылова Е.А. Использование мобильных технологий в самостоятельной работе студентов по иностранному языку в неязыковом вузе//Известия РГПУ им. А.И. Герцена. 2014. № 167. 158-166 б.

15. Григоренко А.М. Мобильные приложения как средство организации самостоятельной работы при изучении грамматики иностранного языка//Научно-педагогическое обозрение. 2019. № 1 (23). 122-129 б.

16. Гузь Ю.А. Эффективное использование мобильных приложений и планшетов в обучении иностранному языку//Азимут научных исследований: педагогика и психология. 2017. № 4 (21). 59-62 б.

17. Одинокая М.А., Коллерова М.В. Роль образовательных мобильных приложений в изучении английского языка // Интерактивная наука. 2017. № 12. С. 100-102.

18. Приходько Е.А. Современные информационные (мобильные) технологии в преподавании грамматики английского языка (нелингвистические специальности) // Вестник МГЛУ. № 9 (720). С. 147-150.

**Muratova Akbota
Duisenkulova Aidana**

THE USE OF WEB RESOURCES IN EDUCATION MOTIVATES TO LEARN

Modern technologies today are changing our ideas about familiar things. Many spheres of human activity are changing. Significant changes are taking place in modern media consumption, which is different from what it was before. The development of technology affects the very organization of the educational process. With the development of communications, the way of information consumption, interaction with the teacher, and the educational process itself are changing. The educational paradigm is also changing, which rethinks the relationship between the teacher and the student, putting the second one at the center of the educational process. The development of educational resources on the Internet is becoming the reason for the emergence of new approaches to learning.

Due to the recent problem with the epidemiological situation in the world, there is an urgent need to study ways to use educational web resources in the learning process. Thus, the relevance of this work is due to the fact that at the moment the importance of using Internet resources in the work of a teacher is increasing, and theoretical and practical research is insufficient.

Throughout human history, educational systems have used technology to expand learning opportunities.

The emergence and development of printing allowed the publication of cheap textbooks. The widespread use of radio at the beginning of the twentieth century, and then television, led to the fact that education began to use them for its own purposes. This has significantly expanded the opportunities for distance education. The British Broadcasting Organization BBC launched the first educational programs in 1924. Educational radio courses were distributed in the United States. It was thanks to the development of technology that it became possible to create the world's first university of distance education in 1969. It became the British Open University. The widespread use of personal computers made it possible to talk about a deeper integration of the technological component and the educational process. An important role over time has been played by the availability of a computer as a technology for most people. It was at the moment of the appearance of software designed for education that we can talk about the emergence of the concept of e-learning (e-learning). The term was first used in Los Angeles at a CTB systems seminar. Training programs began to appear already in the forties of the twentieth century. The first e—learning system was the PLATO system (Programmed Logic for Automated Teaching Operations - A software algorithm for automated teaching operations). The system was developed at the University of Illinois and has existed for 40 years. In the 70-80 years, the widespread use of personal computers due to greater availability caused the emergence of a larger number of companies that engaged in educational software. Already in the 90s, advances in computer technology have made it possible to use multimedia to a greater extent in education. At this time, the Internet and the World Wide Web are widely distributed[1].

The ideas of the emergence of a global network that would contain all the information accumulated by a person were expressed many years before the implementation of the idea itself. But, the understanding of the global network that exists now is connected with the emergence of the World Wide Web. The computer and the World Wide Web are powerful tools in education: access to a huge amount of information, great student activity, the ability of students to communicate regardless of their place of residence. Taking into account the improvement of technology, increasing the speed of the Internet, education gets even more opportunities for student and teacher interaction. The Internet as we know it now is the result of the rapid growth of user resources, which some researchers combine under the general term "Web 2.0". These trends have an impact on educational resources, which today can be combined with the general term e-learning. Taking into account the development of mobile web technologies, the concept of mobile learning (M-learning) is distinguished.

E-learning - learning using information and electronic technologies. At the moment when computers began to be used in training, the concept of e-learning appeared. Accordingly, the very concept of such training does not imply the mandatory availability of the Internet, but as it developed, such a concept of training was increasingly associated with it. The concept of e-learning has evolved with the technological development of the Internet. Modern communication capabilities make it possible to access the Internet from almost anywhere, which affects the understanding of how the educational process works. The general features of e-learning include:

- Freedom of access;
- Reduction of training costs;
- Learning flexibility;
- The ability to quickly update training materials

Mobile learning is a natural continuation of the e-learning system, in which mobile devices are also used. For a long time, the Internet has been a service available only when using desktop computers or laptops. But with the development of technology that allows you to access the Internet via smartphones, the use of the Internet has changed. Given the possibility of constant access to a mobile device, mobile learning is characterized by accessibility at any place and time, although the features of using smartphones in training are similar to the use of "non-mobile" devices:

- The ability to create and play multimedia content;
- Continuous training assistance;
- The possibility of asynchronous learning;

The concept of e-learning is closely connected with the concept of LMS (Learning Management System), as well as with the widespread popularity of massive open online courses (MOOC - Massive open online courses) and the development of educational multimedia resources.

Educational web resources are resources created specifically for use in the learning process (educational and teaching materials) at a certain stage of education and for a certain subject area, as well as intended for information support of the education system, the activities of educational institutions or educational management bodies. Modern web resources create conditions for the use of text, graphic and multimedia information. Combining these formats makes it possible to develop educational media products that improve the quality of perception and assimilation of the material by students. At the same time, the maximum optimization of the educational process requires teachers to have knowledge and skills to cover a wide range of software products in their professional activities. In this regard, there is a need to classify web resources taking into account the specifics of their pedagogical potential.

As common features for describing web resources, it is customary to consider:

- Accessibility (open, closed, semi-open); Physical location (local, public); Purpose of creation; Functionality; Opportunities provided (content sites, communication sites, e-commerce and online services); The information provided (Internet portals, information sites, web services for earnings).

Considering the possibilities of this type of products in the interests of an educational organization, the authors attribute to their disadvantages the inability to track and control the

learning process and the academic performance of a large number of students over time. At the same time, it is multimedia products developed on the basis of such programs that have great potential for saturating the educational process with emotionally significant information for students, allowing them to transform the scheduled and extracurricular work of students and teachers into creative interaction.

Learning management systems automate tasks such as providing educational content to the right people at the right time, monitoring the use of educational resources, administering individual students and groups, organizing interaction with the teacher, reporting. These are the services Moodle, Edmodo, WebTutor, Prometheus, used by educational institutions for the organization and control of the educational process. These web resources can be used both to provide online learning and to administer the traditional educational process.

Educational content management systems that allow managing the content of "learning objects" are aimed at developers of training programs and courses and can be used in a learning management system. They are intended for designers of distance courses designed at the level of an educational organization. The teacher's participation in such projects is limited to the functions of a consultant, a direct organizer of educational events, a creator of media products as educational objects.

Cloud services are considered as an alternative type of educational platforms, which are increasingly being used by both individual teachers and entire organizations. The term "cloud" is a metaphor based on the image of the Internet on a computer network diagram, or as an image of a complex infrastructure that hides all the technical details. Cloud computing allows users to access their data without necessarily understanding where this data is stored and how storage is organized in terms of hardware and software. Examples of successful cloud architectures are BitTorrent, Skype, Google Apps.

In pedagogical research, cloud technologies are studied in the context of minimizing the limitations of using the learning management systems described above. Thus, M. V. Stupina considers the use of cloud services as "an actual technological aspect of building an information and educational environment." Using the example of the Google Apps cloud service, the author analyzes the possibilities of solving such basic limitations of the learning management system as[2]:

- The need to build a training course within the logic of the environment;
- Redundancy of tools;
- Inability to implement joint activities of trainees in the network;
- Lack of support for the Web 2.0 concept;
- Lack of integration with third-party Internet services;
- Difficulty in maintenance and technical support.

According to the author, the advantage of the information and educational environment built using cloud services is that it creates an opportunity to create, store and organize access to educational content presented in various forms in cloud storage, and also allows students and teachers to work together[2].

The use of cloud technologies in education is considered as a source of changes in educational technologies. A. Yu. Sirotkin notes the possibilities of optimizing the conditions of interaction between teachers and students using cloud technologies, which bring the information culture of the student and the teacher to "a qualitatively different level, allowing them to carry out educational, professionally oriented activities in conditions adequate to the development of modern technologies of the information society and its needs in the movement towards innovation" [3, 37]. This, he believes, contributes to the formation of a qualitatively different informational professionally oriented educational space, "which creates conditions conducive to a future specialist, while still in the walls of an educational institution, to form an individual style of professional activity, develop creative initiative, generate new knowledge, choose preferences and profile of future activities, find business partners in project activities" [3, 38].

Modern trends in the development of continuing education stimulate the interest of teachers in choosing the optimal educational web resource. Such a choice involves a systematic analysis of the

risks of using resources, optimization of forms and methods of training. The issues of the security of the use of web resources in domestic education are of particular importance in the current geopolitical situation.

In the current situation, there is an obvious need to combine web resources to effectively achieve educational goals. At the same time, the criteria for choosing a web resource from the position of a teacher can be accessibility, security, reliability and functional compliance with learning objectives. Such a platform can be a learning management system such as Moodle or free cloud services that allow the teacher to regulate access to materials.

Automation of training control is related to the issues of choosing and purchasing a test platform. The use of such a product requires certain technical characteristics of the web resource on which control measures will be carried out. Optimal operation of the test platform can be ensured if an adequate learning management system is selected or an independent website is created. Improving the forms of organization of training is an area for the development of creative interaction between teachers and students. In this context, it is inevitable to turn to open cloud services.

Currently, in the field of teaching foreign languages, the question of using web resources in foreign language education is increasingly being raised. Modern teaching methods are associated with continuous technological progress and constant updating of the learning process. The relevance of using web resources in the learning process is due not only to the need to modernize the learning process, but also to the fact that on the basis of web technologies it becomes possible to individualize the learning process and the most productive development of universal learning activities, which is the main direction of education.

The epidemiological situation in the country has certainly influenced the speed of development of online education. Despite the real demand for the use of web resources, there are still obvious problems with the development of modern technologies, sometimes schools, but more often teachers are not ready to work, using information technologies so natural for almost every student today.

Also, the use of web resources is caused by the following contradictions:

- Continuous growth of the volume of knowledge and the difficulty of mastering it in the deadlines of training;
- A drop in interest in a foreign language as a subject and an increase in interest in learning a foreign language against the background of computerization of education;
- Uniform program requirements for learning a foreign language and different levels of educational opportunities for schoolchildren;

A modern teacher should be able to create conditions for practical language acquisition for each student, choose such teaching methods that would allow each student to show their activity, as well as to activate the cognitive activity of the student in the process of learning foreign languages. Web resources for teachers containing ready-made developments are not only a source of all kinds of materials, but also allow you to reduce the preparation time for the lesson. It is necessary to note such a resource as iscollective.com. This resource contains a large number of worksheets on various topics.

As practice shows, having elementary computer literacy, the teacher himself is able to create original educational materials using the following software tools MS Powerpoint, Macromedia Flash, MS Moviemaker, Smart Notebook document writer, supplementing the content with audio application files, video fragments and animated pictures. There are a huge number of web resources that allow you to create high-quality materials for both an online lesson and an in-class lesson. Smart Notebook document writer is used for self-development of lessons for an interactive whiteboard, the program contains a large number of templates of educational games, various resources for turning a regular lesson into an interactive one. The use of an interactive whiteboard is not only a motivating factor, but also allows each student to directly participate in the educational process, performing interesting tasks at the blackboard, working out material in an unusual form, as well as showing creativity and developing thinking. So, for example, in the "Body Parts" lesson in the 2nd grade,

students are happy to combine pictures and finish drawing the necessary lines on the screen and play educational games, practicing the vocabulary of the lesson.

There are a large number of websites containing ready-made templates for creating a lesson or a separate task. It is necessary to note such an Internet resource as glogster.com. This resource makes it possible to create multi-media web pages or a multimedia poster on which texts, photos, videos, sound files, graphics, links can be presented. Links to the interactive poster can be sent to students, which makes it possible to use the lesson material not only during its implementation, but also during homework. The resource allows you not only to create your own interactive posters, but also to use ready-made ones. This technology can also be used as a source of factual information, for the student's self-presentation, for the presentation of a creative project. For example, to conduct a quiz on the topic "Great Britain" in the 9th grade, I used a poster that contains not only texts and videos about the history and culture of Great Britain, but also an interactive test for knowledge of historical facts[4].

Educational platforms are indispensable web resources for distance learning. In our work, we used platforms such as [skysmart](http://skysmart.com), resh.edu, interneturok.ru. These resources make it possible to conduct full-fledged lessons online, they contain video lessons, tasks for working out the material, as well as verification work. For example, on the [skysmart](http://skysmart.com) platform, a teacher can create a task and send a link to the class chat, and a student can do it directly on the website at any convenient time. All tasks correspond to the program and are checked automatically, it is also possible to check and disassemble errors. Working on this platform, you can assign tasks via the "Network City. Education".

Consider Internet resources for practical work. A popular online resource is the British Council resource. In my work we use two sections of this resource: Learn English Kids - <http://learnenglishkids.britishcouncil.org> and Learn English Teens - <http://learnenglishteens.britishcouncil.org>.

We also use a similar resource BBC Learning English. These are complex resources with which you can perform tasks aimed at developing various speech skills. In addition, there is a lot of diverse speech material that can be used as a speech warm-up, a physical education minute in the classroom, to consolidate new vocabulary and as an "advertising break" in the lesson. Resources offer opportunities for real communication, watching instructional videos, listening to audio files and completing tasks on them, and much more. Despite the lack of a Russian interface, these sites are very easy to use and are suitable even for elementary school.

Exercises from these sites can also be used as homework. Students are happy to work out the material online and show good results in the verification testing. For example, to work out the topic "Description of appearance" in the 6th grade, I suggest that students listen to the video and perform exercises from the site <http://learnenglishteens.britishcouncil.org>. For the next lesson, we conduct a small test and check how the students have learned the material[5].

Considering web resources for independent work, it is worth noting such a resource as Puzzle-english.com, offering a huge number of videos, broken down by topics and levels of language proficiency. The site makes it possible to watch a video clip, sort out the phrases used (phrases are accompanied by translation and voiced by native speakers), as well as collect a phrase by words, with the help of which students practice sentence-building skills, listening, replenishes vocabulary. Also on the site there are educational games and tests.

The global network offers the opportunity to test your knowledge or the material of the lesson with the help of online tests. This method of control causes certain emotions of students, being an unconventional type of knowledge control.

The most popular category of Internet resources among students are entertainment sites. Despite the entertaining nature, these resources are an excellent tool in the formation of a student's communication skills and can be used for self-study.

Such sites include ororo.tv. The resource contains TV series, movies and educational videos in English. The video is accompanied by subtitles with the possibility of instant translation, which facilitates the viewing process and contributes to vocabulary replenishment. It is necessary to note

such a web resource as Quizlet. This resource makes it possible to learn lexical material in a playful way. On the website, you can find ready-made folders with words by topic or textbook sections, or create your own list of words, which is automatically converted into interactive exercises. Students can complete the task using the app on their phone. Having briefly considered the main types of Internet resources used online in English lessons, it can be concluded that their use is possible at all stages of the lesson.

It is necessary to note those web resources that make it possible to conduct a remote lesson in real time. In my work, we use the Zoom cloud platform. The platform makes it possible to hold video conferences, demonstrate the teacher's screen, divide the audience into working groups, transfer control to one or more students.

The role of the Internet in our lives is increasing every day, no sphere of human activity today can do without accessing web resources - including the field of education. With the changing nature of media consumption, there is a need for new educational practices, which leads to a change in the forms and essence of education. In this study, we have shown that the modern variety of educational resources covers a wide range of tasks related both to the management of the educational process and directly to the educational materials themselves.

Our hypothesis about the effectiveness of the use of web resources at different levels of the educational process was confirmed in the study.

The use of web resources in the classroom contributes to the formation of

The following meta-subject results:

-Development of the ability to plan your speech behavior;-Development of communicative competence, including the ability to interact with others, performing various social roles;

-Development of semantic reading, including the ability to determine the topic, predict the content of the text by keywords, highlight the main idea, the main facts, omitting the secondary ones, establish a logical sequence of the main facts;

-Implementation of regulatory actions of self-observation, self-control, self-assessment in the process of communicative activity in writing. In the process of research, students form personal results that contribute to tolerant educational cooperation, the ability to learn in communication, a conscious choice of a future profession, and solving real-life problems.

The given classification of web resources contains the most popular platforms, applications and services with a brief description, which allows you to quickly find the necessary resource, which determines the practical value of the work.

The use of web resources in distance and school classes and in self-preparation of students, taking into account the age, psychological, individual characteristics of students of any age, will make the educational process more interesting, vivid, informative, affect all types of memory and all ways of perception of language material, thereby facilitating the process of learning a foreign language for both teachers and and for students. The use of Internet resources and multimedia tools gives teachers an excellent opportunity to improve learning management, increase the efficiency and objectivity of the educational process, save teacher time, increase students' motivation to acquire knowledge, interest them in learning foreign languages, instill a strong desire for self-control and self-improvement, which will have a positive impact on learning outcomes. Moreover, using web resources, teachers greatly simplify the process of communication of students both among themselves and with native speakers, as students get the opportunity to communicate both in writing and orally through video conferences or social networks, while not only on school topics, but discovering situations of daily communication, as much as possible close to communication in real conditions.

References

1. Avdeeva S.M. Electronic educational resources developed within the framework of federal programs and projects. [Kazan, 2011] – URL: http://эл-школа-тат.рф/pdf/Avdeeva_ru.pdf
2. Stupina M. V. Building an information and educational environment: a technological aspect / M.V. Stupino // Pedagogical education in Russia, 2016. – No. 2. pp. 71-77. / URL:

- <http://cyberleninka.ru/article/n/postroenie-informatsionno-obrazovatelnoy-sredy-tehnologicheskoy-aspekt-na-primere-ispolzovaniya-oblachnyh-servisov>
- 3.Sirotkin A.Yu. Pedagogical potential of cloud technologies in higher education / A.Yu. Sirotkin// Psychological and pedagogical journal Gaudeamus, 2014. No. 2 (24). pp. 35-42. / URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskii-potentsial-oblachnyh-tehnologiy-v-vysshem-obrazovanii>
4. URL:<https://edu.glogster.com/glog/british-history/36ohoggsftk?=favorites-glog-dsh.htm>
- 5.URL:<https://learnenglishteens.britishcouncil.org/skills/listening/beginner-a1-listening/describing-people.htm>

Мустафина А.Т, Қалабаева Ә.Б
Ағылшын және неміс тілдері
кафедрасының аға оқытушысы: Мурсалиева А.К
(Қазақстан, Ақтөбе)

БЕЛСЕНДІ ЛЕКСИКАНЫ ДАМУДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Лексика бір немесе екінші тіл сөздерінен құралатын жиынтығы болып табылады.

Лексикалық материалды оқытудың негізгі мақсаты-оқушылардың сөйлеу әрекетінің өнімді және рецептивті түрлерінің маңызды құрамдас бөлігі ретінде лексикалық дағдыларын қалыптастыру.

Лексикалық материалмен жұмыс үш кезеңде жүзеге асырылады: ұсыну, оқыту және қолдану. Лексикалық материалды іріктеу үш принципке негізделген: статистикалық, лингвистикалық және әдістемелік.

Ақпараттық-коммуникациялық технология-сақтауды, өңдеуді, беруді қамтамасыз ететін әдістер, тәсілдер мен құралдар кешені – тиімділік пен еңбек өнімділігін арттыруға бағытталған ақпаратты көрсету. Қазіргі кезеңде әдістер және құралдар компьютермен тікелей байланысты. Лексиканы оқытуда АКТ қолдану мәселелерін зерттеу, атап айтқанда, компьютерді қолдану теорияда да, шет тілін оқыту тәжірибесінде де сөйлеудің лексикалық жағын оқыту сапасын жақсарту әдісі ретінде орынды және өзекті болып көрінеді. Шет тілі сабақтарында мультимедиялық презентациялар сияқты сандық білім беру ресурстары жүзеге асырылады.

Power Point (PP), мультимедиялық курстар, CD-ROM-дағы дайын мультимедиялық өнімдер мен оқыту бағдарламалары, электрондық сөздіктер, бейне ресурстар, Интернет-ресурстары арқылы жаңа лексиканы оқыту тиімдірек болады. Ол үшін оқушыларға төмендегідей жағдайлар жасалуы қажет:

- сабақта компьютерді пайдалану үшін жағдай жасау,
- компьютерлік технологиялар арқылы жаңа лексиканы үйренуге ынталандыру,
- ағылшын тілі сабағында компьютермен жұмыс жасау дағдыларын дамытуға ықпал

ету.

Ақпараттық технологиялар сөздік қорын тиімді, қызықты және тартымды етеді.

Ақпараттық технологияларды қолдану жаңа формалардың дамуына серпін береді және оқушылардың дәстүрлі іс-әрекетінің мазмұны олардың жоғары деңгейде жүзеге асырылуына әкеледі. Компьютермен жұмыс жасау қажеттілік-мотивациялық жоспарын қалыптастыру қуатты психологиялық-педагогикалық құралына айналуы үшін ұйымдастырылған оқушылардың зерттелетін пәнге деген қызығушылығын қолдау және одан әрі дамыту құралы болып табылады.

Оқушылардың компьютермен дұрыс ұйымдастырылған жұмысы, атап айтқанда, олардың танымдық және танымдық өсуіне ықпал етуі мүмкін және коммуникативті қызығушылық, бұл өз кезегінде оқушылардың сабақта да, сабақтан тыс уақытта да ағылшын тілін меңгерудегі өзіндік жұмысының мүмкіндіктерін арттыруға және кеңейтуге ықпал етеді

Қазіргі уақытта білім беру саласында инновациялық педагогикалық шешімдер мен әдістер мен әдістерді қажет ететін жағдай қалыптасуда. Бұл үрдіс әртүрлі ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың кең таралуы мен қолданылуына байланысты.

Жоғарыда аталған технологияларды қолдану әр түрлі зияткерлік ақпаратты беру үшін де, оқытушы мен оқушының ашық және қашықтықтан білім берудің өзекті жүйелерінде өзара әрекеттесуін қамтамасыз ету үшін де қарқынды дамып келеді. Қазіргі мұғалім үшін АКТ саласындағы білім қажеттілігі мен оның кәсіби қызметінде технологияны қолдану мүмкіндігіне айналады [1; 12].

Е. С. Полаттың айтуынша ғалымдар мен мұғалімдердің санасында пайда болған жаңа педагогикалық технологияларды кеңінен қолданбау мүмкін емес [2; 89].

Оқытушылық қызметте ақпараттық технологияларды қолдану оқу процесін жақсарту мен модернизациялаудың, жұмыс формаларын әртараптандыруға және оқу процесінде студенттерді қызықтыруға мүмкіндік беретін әдістемелік құралдар мен әдістердің қорын кеңейтудің маңызды тәсілдерінің бірі болып табылады.

Оқытудың ақпараттық-коммуникациялық құралдарын белсенді пайдалануды білдіретін білім берудің қазіргі заманғы моделі оқушыларға дайын білімді, іскерлікті және дағдыларды беруді емес, оқушылардың өз бетінше білім алу біліктерін дамытуды негізге алады.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар құралдары деп микропроцессорлық, есептеу техникасы, сондай-ақ ақпаратты жинау, өндіру, жинақтау, сақтау, өңдеу, беру жөніндегі операцияларды және жергілікті ақпараттық ресурстарға қол жеткізу мүмкіндігін қамтамасыз ететін ақпаратты таратудың, ақпарат алмасудың қазіргі заманғы құралдары мен жүйелері негізінде жұмыс жасайтын бағдарламалық - аппараттық және техникалық құралдар мен құрылғылар және ғаламдық компьютерлік желілерді атаймыз [3; 89].

Жаңа технологтар қажетті, портативті, танымал, тиімді және қолдануға оңай білім беру құралдарына айналғандықтан, бұл АКТ-ға, әсіресе интернетте қол жетімділікті кеңейтуге мүмкіндік береді. Қазіргі уақытта телефондар сияқты мобильді құрылғылар кең таралған және олардың бағасына оңай қол жетімді және интернетке қол жеткізудің кең таралған әдісін ұсынады. Білім беру қызметіне АКТ енгізу компьютерлерге тең функционалдығы бар интернетке қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Мобильді оқыту бұл білім алу жүйесі. Мобильді оқыту үшін сізге кез-келген уақытта қол жеткізуге болатын ақпаратты сақтау үшін қолданылатын элемент қажет. Мұндағы маңызды фактор- медиа портативті (яғни мобильді) болуы керек [4; 78].

Өзінің "Current State of Mobile Learning" атты еңбегінде Дж. Тракслер мобильді оқыту оқу барысына түбегейлі әсер етеді деп санайды, өйткені мобильді құрылғылар материалды оқыту және оған қол жеткізу формаларын ғана емес, сонымен бірге танымның жаңа формаларын құруға ықпал етеді. Оқытудың өзіне тән белгілері бар. Олар уақтылығы, жеткіліктілігі және даралануы ("just-in-time, just enough, and just-for-me") болып табылады [5;56].

Мобильді технологиялар оқу процесін және оқушылардың осы процеске тікелей қатысуын теңестіреді. Осыған байланысты, мобильді оқыту-бұл қашықтықтан немесе аралас оқытудан ерекшеленетін, білім беру қызметі мен жалпы қоғам өмірінің инновациялық векторын сипаттайтын оқытудың жаңа түрі деп айтуға болады.

. Мобильді технологияны қолданудың кейбір артықшылықтары төменде келтірілген:

- Гаджеттер кітаптарға немесе ноутбуктерге қарағанда әлдеқайда жеңіл және аз орын алады. Сенсорлық экрандар материалдың көріну дәрежесін арттырады.

- Тапсырмаларды жеңіл және тікелей алмасу және ұжымдық жұмыс мүмкіндігі; білім беру процесіне қатысушылар құжаттарды электронды пошта арқылы жіберуге, олармен әр түрлі өңдеу операцияларын орындауға, сымсыз желі арқылы бір-бірімен жұмыс істеуге және сөйлесуге мүмкіндік алады.

- Жабдықтың қол жетімділігі-әр оқушының қуатты операциялық жүйесімен жабдықталған мобильді гаджеттер.

-Пайдалану қиын емес: кез-келген жерде, кез-келген уақытта, үйде де, жұмыста да, жолда да.

- Заманауи ұялы телефондар мен гаджеттер оқушыларды қызықтырады.

- Мобильді құрылғы оқытуды шынымен жеке етеді. Оқушылар таңдау мүмкіндігіне ие болады

- Оқытудың мазмұны олардың мүдделерін ескере отырып, нәтижесінде оқу процесі оқушыға бағытталған болады.

- Мобильді құрылғы арқылы белгілі бір жұмыс түріне қажетті ақпаратқа оңай қол жеткізу оқушының жұмысын жақсартады.

- Өзін-өзі оқыту және сұраныс бойынша қажетті ақпаратқа еркін қол жеткізеді.

Қазіргі уақытта мобильді қосымшалар нарығында әртүрлі бағыттағы шет тілін үйренуге арналған бағдарламалардың үлкен таңдауы бар.

Ағылшын тілін үйренуге арналған қосымшалардың бағыттары бойынша бірнеше санатқа бөлуге болады:

- подкасттар арқылы тыңдау дағдыларын дамыту (BBC подкасттары);

- көрнекі материалды (LinguaLeo) пайдалана отырып, ойын түрінде зерттеу;

- стек карточкалары арқылы сөздерді зерттеу (Anki, Quizlet, Memrise);

- белгілі бір дағдыны немесе тестті (IELTS, TOEFL) пысықтауға бағытталған чат түрінде □ Utter, Tandem)

- аудиокітаптар мен бейнематериалдар (TED, Audiobooks)

- интерактивті сабақтар (Hello English) [5; 25].

Осылайша, шет тілін оқытуда АКТ құралдарын қолдану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға және олардың сөйлеу-ойлау қызметін жандандыруға, өз бетінше жұмыс жасау және ұжымда жұмыс жасау дағдыларын дамытуға, сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін тиімді қалыптастыруға ықпал етеді. Компьютерлік тапсырмалармен жүйелі жұмыс оқушылардың өзіндік жұмыс дағдыларын қалыптастырады, бұл стандартты тапсырмаларды орындау уақытын қысқартуға және шығармашылық жұмыстарды орындау уақытын арттыруға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Тимофеева Е. В., Кайль Ю. А. Использование информационно-коммуникационных технологий при обучении иностранному языку [Текст] Известия Алтайского государственного университета. □2014. □ №5.77-79 б.

2. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. [Текст] – М.: Академия, 2002. –272 б.

3. Словарь педагогического обихода [Текст] / под ред. Л. М. Лузиной. — Псков, 2003.

4. eLearning Guild. Mobile Learning: What it is, why it matters, and how to incorporate it into your learning strategy. 2011. URL: <http://www.m-learning.org/knowledge-centre/whatismlearning>

5. Traxler J. Current State of Mobile Learning //Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training. 2010. URL: <http://www.aupress.ca/index.php/books/120155>

Niyazbayeva A.A.
(Aktobe, Kazakhstan)

COMPUTER SLANG IN MODERN ENGLISH

ABSTRACT. This work is devoted to the study of the sources of computer slang in modern English. The mechanisms by which the processes of the emergence of new words and new

meanings in the modern English language are considered. Possible sources of computer slang in modern English are given. The analysis of examples of computer slang of modern English is given. The definition of the concepts of slang and jargon and the identification of their differences among themselves are disclosed. The main thematic groups of English computer jargon are considered.

Keywords: jargon, computer slang, English, computer technology, a computer

The relevance of this work is obvious: along with the development of computer technology, with the increasing popularity of the Internet in the language, there is a process of constant emergence of new words to denote new concepts, or the assignment of new meanings to old words in relation to new phenomena in life. It is necessary to study the mechanisms by which the processes of the emergence of new words and new meanings in modern English take place.

When delimiting the concepts of jargon and slang, it must be taken into account that various linguists have many points of view on this issue. Currently, there are a fairly large number of definitions of slang, often contradicting each other. These contradictions relate primarily to the scope of the concept of "slang": the dispute is, in particular, about whether to include in slang only expressive, ironic words that are synonymous with literary equivalents, or also all non-standard vocabulary, the use of which is condemned in the circle educated people. It is noteworthy that the term "slang" is more often used in English. Often the word "slang" is used simply as a synonym for the word "jargon". [1]

As you know, there are still doubts in modern linguistics about the origin of the word "slang". According to one version, slang comes from sling ("to throw", "throw"). In such cases, they recall the archaic to sling one's jaw - "to speak violent and offensive speeches". According to another version, "slang" goes back to slanguage, with the initial s supposedly added to language as a result of the disappearance of the word thieves; that is, it was originally a thieves' language. It is not known when the word slang first appeared in English in oral speech. In writing, it was first recorded in England in the 18th century. Then it meant "insult" Around 1850, the term began to be used more broadly as a designation for "illicit" colloquial vocabulary. At the same time, synonyms of the word slang - lingo, used mainly in the lower strata of society, and argot - preferred by the colored population.

The volume of the very concept of "slang" is indicated by its descriptive definitions that appeared later, such as "obscene colloquial speech" or poetic "dithyramb" descriptions of slang as a "mint of the language"; or "slang is the language that rolls up its sleeves, spits in the palm of your hand and gets to work", it is "poetry of the common man". It is clear that in the scientific sense the value of such definitions is not great, although they still show that slang is considered the language of the common people and the basis for the production of a national dictionary. [2]

The term "slang", notes the famous American linguist C. Freese, has expanded its meaning so much and is used to refer to so many different concepts that it is extremely difficult to draw a dividing line between what is slang and what is not. A number of English researchers use the word slang simply as a synonym for jargon, slang or cant. This is the opinion of the famous slang researcher Eric Partridge. R. Spears, the author of the slang dictionary, spoke in the most detail about the definition of the term "slang". He notes that the term "slang" was originally used to refer to British criminal slang as a synonym for the word "cant". Over the years, "slang" has expanded its meaning and now includes various types of non-literary vocabulary: jargon, vernacular, dialects, and even vulgar words. Spears' concept makes it possible to derive slang from criminal jargon, but not to liken slang to it, but, on the contrary, to emphasize that this concept includes a whole list of different types of non-literary vocabulary. In this, his position merges with the position of C. Freese.

The above points of view allow us to summarize the most significant properties of slang:

1. Slang is not literary vocabulary, i.e. words and combinations that are outside the literary English (Standard English) - from the point of view of the requirements of the modern literary norm.
2. Slang is a vocabulary that arises and is used primarily in oral speech.

3. Slang is an emotionally colored vocabulary.

4. Slang is characterized by a more or less pronounced familiar coloring of the vast majority of words and phrases. This property of slang limits the stylistic boundaries of its use.

5. The familiar emotional coloring of many words and expressions of slang is distinguished by a wide variety of shades (joking, ironic, mocking, dismissive, contemptuous, rude and even vulgar).

6. Depending on the scope of use, slang can be divided into well-known and commonly used (General Slang) and little-known and narrowly used (Special Slang).

7. Many words and expressions of slang are incomprehensible or incomprehensible to the general population (especially during the period of their emergence and transition to a wider sphere of use), because they are primarily associated with a peculiar form of expression - for example, in numerous cases of meaning transfer, so characteristic for slang. Incomprehensibility may also result from the fact that these slangs are borrowed from the dialects and jargons of foreign languages.

8. Slang includes various words and phrases with which people can identify themselves with certain social and professional groups.

9. Slang is a bright, expressive layer of non-literary vocabulary, a style of language that occupies a place directly opposite to highly formalized speech. Slang is a living, mobile language that keeps up with the times and reacts to any changes in the life of the country and society.

As for jargon, it is interpreted as a kind of language, a social dialect that differs from the national language in its special lexical composition, phraseology, etc. An essential feature of jargon is that it is used by certain social, professional or other groups united by common interests. A.D Schweitzer, who believes that jargon is "ciphered speech", incomprehensible to the uninitiated. This point of view is disputed by L.I. Skvortsov, who notes the successful assimilation of many jargons by vernacular and their transition into the expressive base of colloquial speech, which would hardly have been possible if the jargon had a secret character. [3]

Slang is also characterized by some social limitation, but not a specific group, but an integrated one: it does not have a clear socio-professional orientation, it can be used by representatives of different social and educational status, different professions, etc. Therefore, we can note such a feature of slang as well-known and widely used. Another distinguishing feature of slang is its secondary formation in comparison with jargon, since it draws its material primarily from social group and socio-professional jargons. But in addition to jargon, slang includes separate vernacular, vulgar words. However, with such borrowing, a metaphorical rethinking and expansion of the meaning of borrowed units occurs. Slang words are characterized by overstated expression, language game, fashionable neology.

V.E. Zabotkina believes that in the aspect of stratification variability, slang can be considered as the language of poorly educated people. In this case, its use is neutral. Slang vocabulary acts as a system of nominative means. Along the line of situational variability, slang is considered in the system of expressive means of the language, when its use by a carrier of the dominant culture is dictated by the intention to achieve a certain effect on the listener.

But what is the difference between computer slang and other types of slang? When dealing with computer slang, it must be remembered that, firstly, these words serve to communicate people of the same profession - programmers, or just people who use a computer for some purpose. At the same time, they are used as synonyms for professional terms, differing from them in emotional coloring. Secondly, computer slang is distinguished by its "fixation" on the realities of the computer world. The slang names in question refer only to this world, thus separating it from everything else, and are often incomprehensible to ignorant people. Thanks to the knowledge of such a special language, computer scientists feel like members of a certain closed And, thirdly, among this vocabulary, quite vulgar words are not uncommon: [4]

Thus, these observations make us consider computer slang as words that are used only by people who are directly related to computers in everyday life, replacing professional vocabulary and distinguished by colloquial, and sometimes rudely familiar coloring.

In the English computer jargon there are words denoting the realities of the non-professional sphere, but used mainly by native speakers of the computer sublanguage. The presence in the sublanguage under consideration of units of other jargons and self-computer jargons formed according to non-literary models indicates the influence of several non-literary language systems on this sublanguage - vernacular, inter-jargon, slang. Thus, computer jargon serves as a particular example of the interaction of substandard language formations and the interpenetration of their lexical units.

In English, there is a process of interchange of vocabulary between various professional and group jargons, as well as common slang. Computer jargon has adopted many elements from other non-literary sociolects and is itself a source of new words for other language systems: down "idle", crash (v.) "turn off" (about any mechanisms and devices). [5]

A special group of computer jargon words is represented by acronyms. These are English by origin and by the method of formation compound words.

AFAIK - as far as I know.

BTV - by the way (by the way).

FYI - for your information (for your information).

IMHO - in my humble opinion (in my opinion).

IOW - in other words (in other words).

TTUL - talk to you later (we'll talk later).

These examples illustrate another important feature of computer jargon. The conditions of communication encourage its carriers to the highest possible speed of receiving and transmitting information, therefore, it has a tendency to simplify, minimize and standardize language means to a large extent. An interesting way is to form complex abbreviated words, in which the word is replaced by an identically sounding name of a letter or number. For example, IOU \u003d I owe you, 4u \u003d for you, 2 - to, U - you It is capitalized even in the middle of a phrase and is used most often in combination 2U - (to you, you), CU - see you - (see you) , L&R - later - (later), OIC - Oh, I see (I understand).

The latter method is comprehended by the carriers of computer jargon as universal. There are examples of its implementation based not only on English, but also on other alphabets, for example, the use of a combination of the letters "q" and "π" in advertising on the Internet in the meaning of the Russian imperative "buy".

Currently, the dictionary of computer slang has a relatively large number of words. Therefore, computer slang contains words with identical or extremely close meanings - synonyms. For example, the following synonymous series can be distinguished:

computer, desk top, home box, bitty box, PC.

Naturally, the more common the word, the more synonyms it has. So most of them are in words that denote parts of a computer. Such a phenomenon as the emergence of synonyms is due to the fact that in different regions of the country in which these terms are used (in this case, we are talking about the United States of America as the birthplace of computers and computer terminology), different slang correspondences may appear for the same term. They can be formed in different ways, by people with different levels of English proficiency. And communication between people using different words is not yet very developed. Therefore, when they do meet, they sometimes do not even understand each other. For the creators of computer slang dictionaries, the first problem is to write down as many possible synonyms for each term as possible and figure out some common words.

Computer slang is one of the most dynamically developing layers of professional vocabulary. The first reason for such a rapid emergence of new words in computer slang is, of course, the rapid, "jumping" development of computer technologies themselves. If you look at the numerous magazines that cover the latest computer technology market, we will see that more or less significant developments appear almost every week. And in the conditions of such a technological revolution, each new phenomenon in this area should receive its verbal designation, its name. And since almost all of them (with rare exceptions) appear in America, they naturally receive it in

English. The ways and means of forming computer slang are very diverse, but they all come down to either coming up with a new name for a new phenomenon, or expanding the semantics of an existing word and making it suitable for permanent use. Given the fact that most computer technologies are born in an English-speaking country, it is difficult to talk about borrowings from other languages in the context of this problem. But, as noted above, borrowing from other layers of the English language is possible. A striking example is the word "driver", which has come from youth slang, where it means a tape recorder, in computer slang the same word is used for a storage device for information on a magnetic tape - a streamer. There are also numerous word transitions from driving, criminal, etc. slang. For example, microassembler programmer, to connect two computers, Pentium-200 (they say about such a computer: "A fashionable car with a two hundred motor"). [6]

So, the main motives for the use of computer slang by non-professional groups are the desire to assert themselves, the attractive lightness and ease of slangoids, and, finally, the frequent absence of words necessary for designating computer realities in the literary language.

It should be noted that the research topic requires further study due to the constant development of this layer of the language and due to its insufficient knowledge.

List of used literature

1. Vinogradova, N.V. Computer slang and literary language: problems of competition / N.V. Vinogradova // Studies in Slavic languages. Korean Association of Slavists. - Seoul, 2001 - p.61-72.
2. Galperin, I.R. Stylistics of the English language / I.R. Galperin. - M.: Higher school, 1999. - 365 p.
3. Goncharov, M.V. Internet in questions and answers / M.V. Goncharov // Library. - 1998. - No. 1. - p.80-96.
4. Meshcheryakov, V.A. Dictionary of computer jargon / V.A. Meshcheryakov // Scientific editorial office O.Ya. Baev. - Voronezh, 2000. – 220p.
5. Spears, R. Dictionary of American Slang / R. Spears. - M: Russian language, 2001. – 210p.
6. Michael McCarthy. English Vocabulary in Use/Michael Mc Carthy. - Cambridge University Press, 2003. - 316 p.

Сайлаубаева Амангүл, Бекова Сабира
(Қазақстан, Ақтөбе)

БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕГІ МОБИЛЬДІ ОҚЫТУ: ДАМУ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

АННОТАЦИЯ. В данной статье рассказывается о значении и роли мобильных технологий в образовании. Для современного поколения, обучающихся в образовательных учреждениях высшего образования, рожденных в цифровом обществе, и, выросших вместе с информационными технологиями, использование таких технологий, как интернет и мобильные устройства, является неотъемлемой и естественной частью их жизни. Можно получить информацию о том, что мобильное обучение стало выступать в качестве инструмента международного сетевого взаимодействия, а мобильное обучение стало инструментом социализации учащихся. Также в данной статье рассматриваются вопросы изучения английского языка через мобильные приложения.

Ключевые слова: мобильді оқыту, мультимедиялық мүмкіндіктер, лексикалық дағдылар, ұялы байланыс, халықаралық желі.

ANNOTATION

This article describes the importance and role of mobile technologies in education. For the modern generation of students in educational institutions of higher education, born in a digital society and raised with information technology, the use of technologies such as the Internet and mobile devices is an integral and natural part of their lives. You can get information that mobile learning has become a tool for international networking, and mobile learning has become a tool for students' socialization. This article also discusses the issues of learning English through mobile applications.

Key words: mobile learning, multimedia capabilities, lexical skills, mobile communication, international networking.

Зияткерлік экономиканы қалыптастыру жағдайында әртүрлі мобильді технологиялар арқылы білім алу икемді, қол жетімді, жеке оқытуды қамтамасыз ететін прогрессивті технологияларға негізделген заманауи білім беру жүйесінің бөлігі болады. Оқушылардың ұялы телефондар мен басқа құрылғыларды күнделікті қолдануы білім беруде мобильді оқыту технологияларын одан әрі таратуға түрткі болады.

Ұялы байланыс пайдаланушыларының саны жылдам қарқынмен өсуде, 2020 жылға дейін интернет қолданушыларының жыл сайынғы өсуі 2% құрайды. Әлемде 3,2 миллиардтан астам мобильді абонент бар, сондықтан ұялы телефон ең кең таралған интерактивті байланыс құралы болып табылады.

Мобильді құрылғылардың көмегімен білім беру ресурстарына қол жеткізе алады, басқа пайдаланушылармен байланыса алады, оқу аудиториясында және одан тыс жерлерде де мазмұн жасай алады. Мобильді оқыту тәуелсіз оқыту технологиясы ретінде әрекет ете алады, сонымен қатар басқа ақпараттық және коммуникациялық технологиялармен бірге кешенде қолданыла алады.

Мобильді оқытуды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін технологиялардың ішінде ұялы телефондар, планшеттік компьютерлер, электронды кітап оқу құрылғылары, портативті аудио ойнатқыштар, портативті ойын консольдері бар. Мұндай құрылғылар интернетке қол жеткізе алады, мультимедиялық мүмкіндіктерді қолдайды және көптеген мәселелерді, атап айтқанда байланыс пен өзін-өзі тәрбиелеуге қатысты мәселелерді шешуге көмектеседі [1; 25].

Мобильді оқыту халықаралық желілік өзара іс-қимыл құралы ретінде әрекет ете бастады. Қазіргі уақытта көптеген мобильді қосымшаларда синхронды аударма функциясы бар, сонымен қатар сарапшылар мәтінді аудару қосымшаларының сапасының едәуір артуын болжайды. Ана тілінде материалды зерттеу мүмкіндігінің болуы халықаралық деңгейде білім алмасудың кең спектрін ашады.

Мобильді білім беру мазмұны қысқа форматта қажетті ақпаратты ұсыну арқылы "шоғырланған" болады. Интернет желісіне қосылған кезде контентті үнемі жаңартып отыру және хабарландырулардың болуы ең өзекті мәліметтерге жылдам қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

Мобильді аналитиканы пайдалану әртүрлі деректерді есепке алу, жүйелеу және өңдеу перспективаларын ашады. Көптеген мобильді құрылғылар мен қосымшалар дауысты тану, орналасқан жерді анықтау, адамның физиологиялық ерекшеліктерін есепке алу функцияларымен жабдықталған, бұл жеке оқыту стратегияларын дамытуда қосымша мүмкіндіктер ашады, сонымен қатар оқу процесі жүретін контекстті максималды есепке алады.

Мобильді оқыту оқушыларды әлеуметтендірудің құралына айналады. Әлеуметтік желілерді, мессенджерлерді, форумдарды, веб-конференцияларды және т.б. пайдалану білім алушылардың тұлғааралық қарым-қатынасы мен әлеуметтену шекарасын кеңейте отырып, қарым-қатынас шекарасын едәуір кеңейтеді. Білім беру және тәрбие процестерінде

әлеуметтік желілерді қолдануды кеңейту мұғалімдер мен оқушылар арасындағы бейресми қарым-қатынасты дамытуға ықпал етеді, танымдық мотивацияны ынталандырады.

Оқушылар арасында мобильді оқытуды білім беру технологиясы ретінде қолданудың төмен деңгейі оның әлеуетіне қатысты теріс әлеуметтік көзқарастармен түсіндіріледі. Жалпы, оқушылар мобильді құрылғыларды білім беру ресурстарына емес, ойын-сауыққа қол жеткізу құралы ретінде қарастырады.

Мобильді құрылғыны ойын-сауық көзі ретінде пайдалану оқушыларды оқу процесінен алшақтататын фактор ретінде әрекет ете отырып, білім беру ортасында мобильді оқытудың тартымдылығын төмендетеді. Бұл жағдайда түсіндіру жұмыстары, мобильді білім беру ресурстарының мүмкіндіктерін, олардың оқыту, оқыту және білім беру процесін басқару сапасын арттыруға әсерін көрсету қажет [2; 12].

Қазіргі әлемде компьютер және басқа да сандық құрылғылар әр адамның өмірінің ажырамас бөлігі болып табылады. Күнделікті өмірде біз смартфондармен, планшеттермен және басқа мобильді құрылғылармен бөліспейміз. Цифрлық қоғамда туылған және ақпараттық технологиялармен бірге өскен жоғары білім беру мекемелерінде оқитын қазіргі ұрпақ үшін интернет және мобильді құрылғылар сияқты технологияларды пайдалану олардың өмірінің ажырамас және табиғи бөлігі болып табылады.

Алайда, сандық мобильді құрылғылар біздің күнделікті өмірімізде ғана емес, сонымен қатар оқу процесінде де кеңінен қолданылады. Оқытудың қазіргі тенденциялары оқыту тұжырымдамалары мен әдістерін байыпты қайта қараумен ғана емес, сонымен қатар оқу процесінің техникалық және технологиялық жаңаруымен де байланысты. Бұл бәріне белгілі интерактивті оқыту құралдарын (мультимедиялық және CD-ROM, интерактивті тақтаға бағдарламалық қамтамасыз ету, интерактивті және мультимедиялық оқулықтар) кеңінен қолдануда да, әртүрлі платформалар негізінде ұялы телефондарға арналған қосымшаларды оқыту процесіне біртіндеп енгізуде де көрінеді: Android, iOS және т. б.

Планшеттік компьютерлерді, смартфондарды, ұялы телефондарды, iPad – қа, iPhone-ға және басқа да осындай құрылғыларды білім беру мақсатында пайдалану электрондық оқыту тұжырымдамасы аясында жаңа бағыттың-шет тілін мобильді оқытудың (ағылш. M – Learning-мобильді оқыту). Көптеген ғалымдар мен педагогтар ақпараттық-компьютерлік технологияларды қолдайтын оқытудың болашағы мобильді байланыс құралдарының таралуымен, білім беру мүмкіндіктері мен сапасын кеңейтетін көптеген оқу қосымшалары мен бағдарламаларының, жаңа технологиялардың пайда болуымен байланысты екеніне сенімді.

Қазіргі уақытта шетелдік педагогикалық әдебиеттерде мобильді құрылғылардың технологиялық ерекшеліктеріне және осы технологиялар ұсынатын дидактикалық мүмкіндіктерге негізделген мобильді оқытудың бірнеше анықтамалары бар. MoLeNet жобасына сәйкес, мобильді оқыту - бұл оқу және оқу процестерін жеңілдету, қолдау, оңтайландыру және кеңейту үшін ыңғайлы портативті құрылғылар мен сымсыз, әрдайым қол жетімді технологияларды қолдану [3; 52].

Мобильді оқыту-бұл ықшам, портативті мобильді құрылғылар мен технологиялар арқылы жүйелі түрде жүзеге асырылатын және студенттерге қарым-қатынас жасау, ақпарат алу немесе құру арқылы өнімді болуға мүмкіндік беретін қызмет.

Жалпы, зерттеушілердің көпшілігі электрондық оқыту және аралас оқыту сияқты дәстүрлі оқыту әдістерімен және заманауи әдістермен салыстырғанда мобильді оқытудың бірегейлігі оқушылардың ең алдымен белгілі бір уақыт пен орынға байланысты емес екендігі туралы қорытындыға келеді.

Ұялы құрылғылар (телефондар, смартфондар, планшеттік компьютерлер) әртүрлі оқу пәндерін оқытуда сәтті қолданылады және шет тілі де ерекшелік емес. Бүгінгі таңда шет тілдерін үйренуге арналған мобильді қосымшалар кең танымал бола бастады. Олар шет тілдерін оқыту процесінің тиімділігін арттыруда үлкен әлеуетке ие және оқушылардың кең тобын шет тілін оқыту процесін едәуір жетілдіруге, оның жаңа жақтарын ашуға және ауыр уақытты қажет ететін процестен қызықты сабаққа айналдыруға арналған. Тәжірибе

көрсеткендей, мобильді қосымшалардың дәстүрлі оқыту әдістерінен айтарлықтай артықшылығы бар: тәуелсіз іс-әрекетті күшейту, оқытуды даралау, танымдық белсенділікті арттыру және оқуға ынталандыру.

Біздің ойымызша, қазіргі уақытта мобильді электрондық құрылғыларға арналған қосымшаларды қолдануды үйрену өте маңызды. Қазіргі уақытта оқушылар сандық технологиялар саласындағы барлық білімдеріне қарамастан, біз ұсынатын бағдарламалық өнімдердің әртүрлілігіне жеткілікті бағдарланбаған сияқты. Мұғалімнің міндеті-оқушыға тіл үйренуге барынша ықпал ететін қажетті және қолайлы өнімдерді таңдауға көмектесу және сол арқылы оқу процесін жекелендіру. Білім алушылардың осы құрылғыларды пайдалануын ретке келтіріп, оларды осы процесті оңтайландыруға мүмкіндік беретін оқыту үшін мобильді құрылғыларды қолдануға үйрету қажет.

Қазіргі уақытта мобильді қолданушыларға шет тілдерін, ең алдымен ағылшын тілін үйренуге арналған көптеген қосымшалар қол жетімді. Сонымен қатар, бүгінгі таңда шет тілін оқытудың әртүрлі аспектілеріне бағытталған мобильді қосымшалар мен бағдарламалар бар. Мысалы, оқушылар мәтінді белгілі бір тақырыпқа аудара отырып, электронды сөздіктерге жүгіне алады. Мобильді электрондық құрылғыларға арналған анықтамалық қосымшалар олардың басып шығарылған аналогтарымен салыстырғанда бірқатар артықшылықтарға ие.

Біріншіден, олар ақпаратқа жылдам қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

Екіншіден, мобильді сөздіктердегі сөздік қоры, әдетте, баспа нұсқаларына қарағанда анағұрлым өзекті.

Үшіншіден, мобильді құрылғыларды аудиториялық сабақтарда және өзіндік жұмыс үшін пайдалану оқушылардың шет тілін үйренуге деген ынтасын арттыруға ықпал етеді.

Электрондық сөздікпен дұрыс жұмыс істеу үшін мұғалімнің нұсқауы және оқушылардың анықтамалық сайттарда және анықтамалық қосымшаларда қол жетімді ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын дамыту қажет екенін атап өткен жөн. Сондай-ақ, белгілі бір ресурсты таңдауда мұғалімнің ұсынысы үлкен мәнге ие [4; 35].

Қазіргі уақытта ұсынылған екі тілді сөздіктерден "Мультитран" аудармашыларына арналған жүйені бөліп көрсетуге болады. Бірақ екі тілді сөздіктерді қолданған кезде оқушылар әрдайым сөздік мақаладан қажетті ақпаратты ала алмайды, мысалы, аударма үшін ең жиілік мәні, қалғандарын ескерусіз жиі қолданылады. Бұл қосымшаны оқушылардың алдыңғы қатарлы деңгейіне қолдануға кеңес беруге болады, өйткені бұл сөздікте сөздердің көптеген мағыналары берілген, олар әрдайым жеткілікті түрде жүйеленбейді және оқудың бастапқы кезеңінде артық болады.

Аудармашы және Google аудармашысы сияқты мобильді аудармашы қосымшаларына келетін болсақ, олар интерактивті Google аударма қызметін қолдана отырып, сөздерді, сөз тіркестерін, сөйлемдерді аударуға мүмкіндік береді. Білім алушыларға аудармашы қосымшалар тек сөз немесе сөз тіркесін алуға мүмкіндік беретінін түсіндіру маңызды, ол әрдайым барабар бола бермейді.

Бұдан әрі біз оқушылардың лексикалық дағдыларын дамыту және сөздік қорын кеңейту мақсатында әзірленген қосымшаларға тоқталғымыз келеді. Бұл электронды қосымшалардың көпшілігі шет тілдерін өз бетінше үйренуге арналған және ойын негізінде жасалған.

MyWordBook қосымшасы Британ кеңесінің сайтында қолжетімді, ағылшын тілін үйренушілерге арналған интерактивті жазу кітапшасы түрінде жасалған. Аталмыш қосымшадағы лексика кездейсоқ тәртіпте ұйымдастырылған интерактивті флэш-карталар жиынтығы түрінде де, күрделіліктің үш деңгейіне бөлінген тақырыптық топтар түрінде де ұсынылған. Әр флэш-карта анықтамамен және Cambridge University Press сөздігін қолдану үлгісімен жабдықталған. "Практика" айдарында тапсырмалардың бес түрі бар, оларды орындағаннан кейін пайдаланушы сөзді үйренген лексика тізіміне ауыстыра алады. Қосымша Кембридж университеті баспасының көздері негізінде Британ Кеңесінің оқыту бағдарламалары шеңберінде әзірленген, бұл оны пайдалану үшін сенімді ұсыныс болып табылады.

Ағылшын тіліндегі сөздер қосымшасы ойын түрінде қызықты сабақтар арқылы сөздік қорын кеңейту бойынша жұмыс істеуге арналған. "Сөздер" жаңа сөздерді есте сақтауды белсендіруге, олардың емлесін және есту қабілетін үйретуге көмектеседі. Бұл қосымшаның ерекшелігі - ұсынылған сегіз режимнің әрқайсысы лексикалық бірліктерді қолданудың нақты дағдыларын дамытуға бағытталған. Сабақ барысында білім алушыларға әртүрлі типтегі бірнеше жаттығуларды орындау ұсынылады, мысалы, жадыны жаттықтыру үшін карточкаларды есте сақтау, дұрыс аудиоаударманы таңдау, проблемалық шағын ойындарға қатысу [5; 78].

«Easy ten» қосымшасы. Жұмыс принципі пайдаланушының қажеттіліктеріне жеке көзқарасқа негізделген, атап айтқанда, бұл қосымша пайдаланушыға бұрыннан таныс лексиканы қоспағанда, есте сақтау үшін сөздерді жеке таңдауға мүмкіндік береді. Оқу үшін белгіленген сөздер ағылшын және орыс тілдерінде айтылатын арнайы ойнатқышта қол жетімді. Белгіленген оқу кестесіне сәйкес, бағдарлама қолданушыға күн сайын 10-нан 20-ға дейін жаңа сөздерді, сонымен қатар ақпаратты қабылдаудың әртүрлі түрлеріне негізделген әр сөз үшін төрт түрлі тест түрлерін ұсынады. Әзірлеушілер сонымен қатар алдыңғы сабақтарда зерттелген материалды қайталауға арналған күнделікті жаттығулар циклін ұсынады. Шет тілін үйренудегі жетістіктерін бағалау үшін пайдаланушы өз нәтижелерін басқа абоненттердің нәтижелерімен салыстыра алады.

«Тегін Полиглот» қосымшасы. Ағылшын сөздерінде негізгі сөздік, тұрақты емес етістіктердің тізімі, сонымен қатар көптеген тақырыптық лексика топтары бар. Қосымшада екі жұмыс режимі бар: транскрипциямен, айтылған сөздермен және қолдану мәтінмәндерімен толықтырылған ағылшын-орыс сөздігі, сонымен қатар сөйлемдегі бос орынды толтыру үшін ұсынылған сөздердің біреуін таңдаудан тұратын жаттығулар. Барлық контексттер айтылып, орыс тіліне аударылған. Бағдарламада жеке интерактивті және ойын компоненттері бар, мысалы, пайдаланушының жетістіктері туралы статистика жүргізіледі, өткен материалды қайталауға арналған карталар мезгіл-мезгіл ұсынылады, жарнамалық балл жүйесі орнатылады, сөздердің жеке тізімдерін жасауға болады [6; 98].

Пайдаланушылар арасында өте танымал Memrise қосымшасы-әртүрлі ақпаратты есте сақтауға арналған тегін көп функциялы қосымша. Ресми сайтта жүздеген курстар бар, олардың көпшілігі тегін. Мнемоникалық әдіс ретінде жаңа сөздерді есте сақтауды жеңілдетуге арналған мем-карталар ұсынылады. Бұл сөйлеммен жұмыс істеудің негізгі түрікөптеген дауысталған сөздік карталар арасында ауысу, ол бірнеше таңдау үшін қарапайым тапсырмалармен ауысады.

Лексикалық дағдыларды дамытуға арналған бөлімдер басқа да көптеген қосымшаларға енеді, мысалы Johnnygrammar's Wordchallenge, BBC үшін ағылшын тілін үйрену, басқатырғыш ағылшын тілі және басқалары), сонымен қатар тілді үйренуге арналған әмбебап мобильді қосымшалардың қажетті элементі болып табылады.

Біздің ойымызша, сөздік қорын толықтыруға арналған көптеген қосымшаларды, ең алдымен, оқушылардың өзіндік жұмысы үшін, зерттелген тақырыптар аясында лексикалық дағдыларды жандандыру және дамыту үшін, өзін-өзі тексеру үшін қолдануға болады. Сонымен қатар, барлық қосымшаларда сапалы тілдік мазмұн, әртүрлі тапсырмалар жоқ және қазіргі заманғы мобильді құрылғыларға ие техникалық мүмкіндіктер толық пайдаланылмайтынын атап өткен жөн.

Жүргізілген шолу бүгінгі күні ағылшын тілінің лексикалық дағдыларын қалыптастыруға және дамытуға бағытталған шет тілін үйренуге арналған мобильді қосымшалар мен бағдарламалардың айтарлықтай саны әзірленгенін қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Қолданыстағы мобильді оқыту ресурстарының кең спектрі мен алуан түрлілігі білім алушының жеке қажеттіліктеріне, қызығушылықтарына және тілдік дайындық деңгейіне сәйкес қосымшаларды таңдауға мүмкіндік береді.

Біздің ойымызша, мобильді қосымшаларды практикалық қолдану үлкен әлеуетке ие, өйткені ол студенттердің мотивациясы мен танымдық белсенділігін, пәнге деген қызығушылығын арттырады, оқуды дараландыруға көмектеседі, шет тілін қарым-қатынас

құралы ретінде қолдануда психологиялық кедергілерді жояды. Бұдан басқа, интерактивті технологияларды пайдалану шет тілдік құзыреттіліктерді дамытуға және білім алушылардың өзіндік жұмысын (негізінен аудиториядан тыс) қарқындатуға ықпал етеді.

Қорытындылай келе, биыл қосылған мобильді құрылғылардың саны, олардың көпшілігі ұялы телефондар, әлем тұрғындарының санынан асып түседі. Оқытудың кең таралуы мен ерекше мүмкіндіктерін ескере отырып, бұл технологиялар өзекті ақпарат алудың, өзін-өзі тәрбиелеудің және өзін-өзі дамытудың тиімді нысандарының бірі бола алады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Голицина, И. Н., Половникова, Н. Л. Возможности и перспективы мобильного образования / И. Н. Голицина, Н. Л. Половникова // Образовательные технологии. – 2011. – №2. – 87-93б.

2. Власова, Е. З. Электронное обучение в современном вузе: проблемы, перспективы и опыт использования / Е. З. Власова // Universum: Вестник Герценовского университета. – 2014. – №2. – 43-49б.

3. Шестакова, Е. В. Инновационные технологии обучения персонала / Е. В. Шестакова // Университетский комплекс как региональный центр образования, науки и культуры: материалы Всерос. науч.-метод. конф. (с междунар. участием), 4-6 февр. 2015г., Оренбург/Оренбург. гос. ун-т. – Электрон. дан. – Оренбург, 2015. – 2278–2283б.

4. Тележинская, Е. Л., Яфаркина, Н. И. Мобильное образование – инструмент современного педагога / Е. Л. Тележинская, Н. И. Яфаркина // Научное обеспечение системы повышения квалификации кадров. – 2016. – №2 (27). – С. 88-94.

5. Абдрашева, Г. К., Туткышбаева, Ш. С., Калибекова, Д. Ш. Мобильное обучение и мобильные приложения в образовании / Г. К. Абдрашева, Ш. С. Туткышбаева, Д. Ш. Калибекова, Д. Ш. // Проблемы и перспективы развития образования в России. – 2016. – №39. 126-131б.

6. Карпенко, О. М., Фокина, В. Н., Абрамова, А. В., Широкова, М. Е. Мобильное обучение в структуре образования / О. М. Карпенко, В. Н. Фокина, А. В. Абрамова, М. Е. Широкова // Социология образования. – 2015. – № 5. 30-44 б.

**Sakhieva S.S., Sayadil U.L., Suyunova A.K.
Научный руководитель: Sideshova Z.A.**

USING PODCASTS AND AUTHENTIC TEXTS TO IMPROVE THE LISTENING SKILLS OF ENGLISH SPEECH

Аннотация: *В мире много вариаций английского языка. Часто человеку, живущему вне языковой среды, бывает трудно, изучая язык только по текстам учебника и аудиозаписям, записанным профессиональными актерами с четкой дикцией, понять носителей языка. В статье говорится о трудностях и возможностях преодоления навыков понимания на слух английской аутентичной речи, используя различные англоговорящие источники: фильмы, учебные подкасты BBC. Включение в учебный план проведения таких занятий существенно повышает результативность изучения английского языка.*

Ключевые слова: *восприятие на слух английской речи, обучение навыкам понимания аутентичной английской речи, использование подкастов.*

Abstract: *There are many variations of the English language in the world. It is often difficult for a person living outside the language environment, learning a language only from textbook texts and audio recordings recorded by professional actors with clear diction, to understand native speakers. The article talks about the difficulties and possibilities of overcoming the skills of understanding English authentic speech by ear, using various English-speaking sources: films, BBC educational podcasts. The inclusion of such classes in the curriculum significantly increases the effectiveness of learning English.*

Keywords: *listening comprehension of English speech, teaching skills of understanding authentic English speech, using podcasts.*

Аннотация: *Әлемде ағылшын тілінің көптеген нұсқалары бар. Көбінесе тілдік ортадан тыс өмір сүретін адамға тілді тек оқулық мәтіндері мен нақты дикциясы бар кәсіби актерлер жазған аудио жазбалардан үйрену, ана тілін түсіну қиынға соғады. Мақалада әр түрлі ағылшын тіліндегі дереккөздерді: Фильмдер, BBC оқу подкасттарын қолдана отырып, ағылшын тіліндегі шынайы сөйлеуді түсіну дағдыларын жеңудің қиындықтары мен мүмкіндіктері туралы айтылады. Мұндай сабақтарды оқу жоспарына енгізу ағылшын тілін үйренудің тиімділігін едәуір арттырады.*

Түйінді сөздер: *ағылшын тілін есту арқылы қабылдау, түпнұсқа ағылшын тілін түсіну дағдыларын үйрету, подкасттарды қолдану.*

Listening is by no means an easy type of speech activity. Kochkina's article notes that "..., the acquisition of a foreign language and the development of speech skills is carried out mainly through listening." Therefore, listening causes the greatest difficulties. Listening is the only type of speech activity in which almost nothing depends on the person performing it.

It seems correct not to eliminate, but to gradually and consistently overcome difficulties in the learning process. As psychologists point out, such training is the most effective, which is carried out in conditions of high tension of the individual's psyche, mobilization of his will and attention, clear functioning of all mechanisms.

The word podcast comes from the words iPod and broadcast. But now you don't have to have an iPod to listen to various podcasts. Currently, you only need to have a computer with internet access. Podcasts can be found freely available on a huge number of sources, on various topics and completely free of charge. The more you listen to English, the more you understand it. Podcasts give you the opportunity to listen to different variations of English, depending on which country you are going to travel to [1]. After all, it is known for certain that if you are going to China, then learn Chinese English, to Australia – Australian. Since there are significant differences in pronunciation, lexical content and even grammar in different versions of the English language in different countries. Listening to English, you, without noticing it, learn to distinguish the rhythm of English speech, isolate lexical units by ear, instinctively understand what sounds right and wrong. Podcasts can be downloaded and listened to at any time. And each time you will understand more and more.

Of course, the greatest return can be obtained only when you are interested in the topic of what you are listening to [1].

How can I help myself? First of all, think about what you might hear. Write down at least

ten keywords that you will hear. Listen and write out ideas and vocabulary as accurately as possible. After that, check how much you remember. What's good about a podcast is that you can listen to it as much as you need.

How can a teacher use podcasts in their work?

First of all, it is necessary to correlate the topic that students study in their textbook with the topic of the podcast. For example, if you are studying the topic of Uranium mining, then the podcast section should also be related to this topic. You can take the BBC section on environmental protection. It is good to introduce new words on the topic before listening to the podcast, work out their pronunciation, discuss the topic and identify difficulties. Pay attention to the difficulty of pronunciation and fluency of the speakers. Ask students to choose a podcast for their homework. It should be related to the topic of the textbook. In the next lesson, students talk for the first ten minutes about the podcasts they listened to, explain why they chose them, it was difficult or easy to listen to them and understand what they learned from them (both in understanding the language and in lexical content) [1]. By doing such work on an ongoing basis, you get a very intense experience of practicing listening skills and understanding authentic English speech. All this work goes well at the Intermediate level. There may be some difficulties at the Advanced level. Students of this level know English well and it is difficult for them to find motivation for additional classes, unless they are preparing for a difficult exam to be taken outside of their educational institution. They know grammar well, the basic language structures have been worked out, they have a good vocabulary and they do not see the need to spend a lot of time learning a lot of new language structures. And work on listening skills is considered boring and optional [2]. And if this process is allowed to take its course, then there will be students who will drop to the Intermediate level, composing vague and non-existent words and phrases that do not fit together well and sound strange for the English language. This is especially important when learning English for certain industries, for example, nuclear, where it is very important to be understood correctly and unambiguously. It is necessary to emphasize at this stage, so that students do not lose interest, how important it is to know exactly and understand the correct combinations of words. And how much more they can learn.

The main combinations should be introduced [2]:

Verb + noun Adjective + noun

Verb + adjective + noun Adverb + verb

Adverb + adjective Adverb + adjective + noun Adjective + preposition Noun + noun

Why is the use of combinations so important when developing the right listening skills when working with podcasts? Because the incorrect use of two or more words generates misunderstanding and serves as a ground for further generation of errors. What can I advise students at this level [3]?

- write ten phrases that may be used in the podcast. Play: how much could you hear? Use these combinations in a different context.

- listen to two minutes of the podcast and try to anticipate what you might hear next? Listen further. Did you guess? Do it again by stopping the podcast in different places.

- listen to the entire podcast without stopping. Write a brief description of what you heard. Listen again. How many facts could you add? What new phrases could you hear?

- select the grammar element that you would like to work out. How many times did it sound in the

podcast and in what situations?

- listen and repeat after the announcer. This will improve pronunciation and fluency of speech even at the advanced level. But the sound level should be a level higher.

The method of using podcasts in lessons and as homework helps to improve all aspects of learning English at once: vocabulary, grammar, listening skills. And it helps to do it right away, giving the right role model. Phrases are important at every stage of language learning, but at an advanced level they help to maintain and maintain students' interest in further improving their language proficiency. With the modern development of the Internet, it is unacceptable to ignore such a powerful and limitless educational resource as podcasts.

The process of speech perception by ear is characterized by an active purposeful character associated with the performance of complex mental and mnemonic activities, the success of which is facilitated by a high degree of concentration of attention. Attention arises with the help of emotions and develops at their expense, but in a person emotions always manifest themselves in unity with the volitional process. The success of listening in particular depends on the need of schoolchildren to learn something new, on the presence of interest in the topic of the message, on the creation of an objective need to learn, etc., i.e. from the so-called subjective factors contributing to the emergence of an attitude to cognitive activity.

It is generally believed that listening is associated with difficulties of an objective nature, independent of the listener himself.

We can only partially agree with this statement. Students cannot, as is known, determine either the nature of the speech message or the condition of perception. At the same time, the success of listening depends on the listener's ability to use probabilistic forecasting, transfer the skills and abilities developed in his native language to a foreign one. Of great importance are such individual characteristics of the student, his resourcefulness and ingenuity, his ability to listen and quickly respond to all kinds of signals of oral communication (pauses, logical accents, rhetorical questions, connecting phrases, etc.), the ability to switch from one mental operation to another, quickly enter the subject of the message, correlate with its large context etc.

References

1. *Williams Bruce*. In English - The British Council magazine for teachers of English, Autumn 2002 issue.
2. *Lewis Michael*. Teaching Collocation (LTP, 2000).
3. *Lewis Morgan*. Setting a good example ETP Issue. 22 Jan., 2002.

**Tolegen Zhanna Orazbekkyzy
Nasyradinova Bibifatima Talgatkyzy
Kuzdybayeva Arailym Erbolovna
K.Zhubanov Aktobe regional university, Faculty of Phylology,
4th year students of the speciality "Foreign language: two foreign languages"
Research supervisor - Amirgaliyeva Zhadyra Nurlanovna**

A MOBILE APP FOR TEACHING CHILDREN

Abstract

Obviously, it is impossible to master English perfectly with the help of programs or online courses. Even for full knowledge of English you need to speak it in person with a person, not to

dictate a phrase through an application through a microphone. So one of the disadvantages of mobile applications is a large number of mobile applications, which are mainly aimed at children. The purpose of this article is to study mobile applications for teaching English to children. The object of the article is mobile applications.

Keywords: mobile apps, children, English, analysis, skills.

The modern period of society development is characterized by the influence of information technology, which penetrates into all spheres of human activity, providing the distribution of information flows in society, forming a global information space. An integral and important part of the informatization of society is the mobility of education. As technology advances, mobile devices gain new technical capabilities, and the speed and reliability of wireless data transmission increases. Cell phones, smartphones, and tablets are becoming a staple of digital life.

The question about the benefits or harms of gadgets in the teaching of English to preschool children is still unresolved, because not enough research has been done in this area. It is known that scientists in the field of pediatrics have a negative attitude towards gadgets in children's lives. M. Cohen, M. Hadley, M. Frank believe that «the replacement and substitution of the human way of communication in the family with an electronic surrogate poses a significant danger, as it violates the normal code and algorithm of the mental, social, cultural and spiritual development of children» [1]. Young users of electronic toys become self-sufficient, their normal needs and motivations for contact with parents and children weaken. However, we cannot ignore the fact that Internet technology has already firmly entered the life of modern man, and in addition to the minuses mentioned above, there are some pluses. According to this, the use of gadgets can be beneficial for the development of the child. A special role in the process of using mobile devices should be played by adults. N.A. Abdul, F. Batmaz believe that joint activities of an adult with a child will help make learning interesting and interactive, which will increase the child's ability to learn, allow to explain complex concepts, discuss interesting facts, pay attention to how the child thinks and perceives information using a gadget [2].

In our opinion, in order to ensure that mobile devices in educational activities are not harmful to children, some rules must be followed. 1 rule is a time limit. According to doctors, children between the ages of 5 and 7 can use a mobile device for no more than 15 minutes a day. 2 – «playing» with the gadget should take place under the supervision of an adult [3]. Learning English with mobile devices is a fast, easily accessible, interesting way, which is gaining popularity among many people. That's why the demand for mobile applications that promote learning English is rapidly growing among both adults and children.

Well-known mobile applications for adult audiences include: «Duolingo», «Pondo», «Easyten», «Memrise», and for children: «Duolingo», «LearnUP», «Kahoot» [4]. Among the many goals of modern preschool organizations is the development of children's interest in learning English. A special place in this process can be given to the use of mobile devices as an additional method of learning English. Learning English is often perceived by learners as a boring activity, especially for those born in the digital age. Memorizing new vocabulary units is a very difficult process for preschoolers, who have different dominant mental abilities and different learning styles. The «Duolingo» mobile app successfully copes with this task by teaching children English words in a playful way. The app allows offline learning (without an Internet connection while playing).

With the Duolingo app, which is freely available, you can learn English as well as Italian, French, Spanish, German, and Portuguese. It can be used as a supplementary guide with interactive exercises for English language learners from scratch. An Internet connection is required to download the next stage of the interactive lessons. The educational course is divided into stages according to the principle «from simple to complex». The Duolingo educational app trains skills such as writing, speaking (you will be prompted to pronounce the phrases you have learned), reading, and listening. The role of cell phones as language learning devices is increasing, contributing to the spread of mobile language learning everywhere. As for interactive learning apps, children can use them to improve and monitor their English learning skills.

The «Kahoot» educational platform, which can be used to learn English and many other languages, is an extension of the Kahoot website. This platform has an intuitive interface, which in turn allows the user to immediately start learning English. Memorizing new words with the help of pictures, practical interactive exercises for repetition and consolidation contribute to more effective vocabulary learning. «Kahoot» is designed for those children who occasionally have trouble constructing foreign-language sentences, using articles, and other grammatical difficulties. The educational program contains rules and examples of usage. The children is given the opportunity to take a test, reinforcing and enriching the vocabulary of words. For example, the app contains a dictionary with a translator, user tools for learning English and memorizing difficult words. The creators of the game platform have arranged for dictionaries to be downloaded and words to be spoken on demand. In addition, the application helps to learn English with the help of interactive cards with learning tasks, competently structured and broken down by educational topics. The main purpose of the platform is to act as a dictionary. The translator built into the platform allows you to transliterate not only sentences but entire texts. For the most accurate translation, the user is recommended to specify the subject of the text manually.

The «Kahoot» gaming platform offers four types of training:

- word-translation;
- translation-word;
- word builder;
- listening [5].

The app is integrated with the site, allowing you to learn English words, read, listen to study texts, and solve crossword puzzles. All the words to be studied on the site become available in the mobile version as well. Thus, the proposed approach to the organization of learning English using mobile devices not only continues the earlier traditions of learning, but also expands them by using the fundamentally new features of mobile platforms.

Theoretical analysis of educational mobile applications for children allowed to highlight a number of features, which was used to teach children English with different levels of language skills and at any stage of their learning: from the first introduction to the language to consolidate the previously learned material - through learning exercises and training games. The standard set of exercises for the development of English vocabulary in children 5-8 years old included the mini-games of the mobile application «Duolingo», «Kahoot»:

- a game of making up a word of letters (this exercise was used for children from three years old);
- a listening game;
- find a pair (for children from five years old).

It should be noted that the use of Internet technologies offers great opportunities for improving and enriching the vocabulary of not only adults, but also children. The important thing is that the child perceives the learning process as a game, so the mobile application is able to keep the child's interest longer than the monotonous practicing of the material. But since scientists have not yet come to an unambiguous conclusion on the question of the harm or benefit of gadgets in children's lives, it is worth taking mobile apps only as a supplementary method to the main method of language learning. By using the mobile app as an additional method of language learning, teachers and parents can be assured that children are getting the practice they need to write and read in English in a playful way.

In addition to text, «Kahoot» provides the ability to embed pictures, graphs, tables, and audio and video content. Children answer the test questions from any device connected to the Internet. Children find it especially exciting to use their own smartphones in their lives. Using various informational Internet resources in the learning process, in our case «Kahoot», integrating them into the educational process, it is possible to solve many didactic tasks in English lessons, such as:

- formation of reading skills and abilities on the basis of materials of different degrees of complexity;
- Improvement of listening skills, using authentic audio texts from the Internet;

- improvement of monological and dialogic speaking skills on the basis of creating problem situations and discussing them;
- improvement of writing skills by working on essays and essays;
- replenishment of the active and passive vocabulary of the English language;
- acquaintance with cultural knowledge, which includes speech etiquette, peculiarities of speech behavior of different nations in communication, features of traditions, culture of the country of the studied language.

In addition to the above two programs, there are also various means of multimedia, with which you can also organize the process of teaching preschool children a foreign language. Multimedia includes a combination of video, audio, text, animation, images, as well as an interactive whiteboard, which allows the child with a special marker to master the basics of writing and drawing. Such a board will attract the attention of the child to a greater extent than just a sheet of paper. Thus, the interest of children in the learning process will increase significantly.

Mobile applications for learning a foreign language have advantages and disadvantages. We would like to start with the advantages. First, the possibility to operate with a large number of constantly updated, authentic materials allows children to be in a virtual language environment indefinitely. Children can read, see and hear samples of foreign language speech, developing various types of speech activity. Secondly, due to direct communication, cultural stereotypes are overcome, tolerance is fostered in children, socio-cultural competence is developed through immersion in communication, which gives an opportunity to know values, traditions and customs of another ethnic group. Thirdly, the availability of Internet resources as an independent learning tool allows developing and improving language skills and speech skills at a convenient time. Fourthly, the use of Internet resources in teaching English solves the problem of individualization of learning, its intensification and optimization. The possibility of children's learning the world through language in virtual space, the involvement of children in the work on the topics that interest them - these are optimal methodological ways of improving the communicative abilities of children regardless of their place of residence or location at a certain time.

Summarizing the topic of this article, we can say that information technology is gaining momentum in the education of preschool children and not only. A variety of games, tasks and different modes of interactivity of applications play an important role in the formation of motor skills and concentration, as well as developing visual coordination of hand movements in the process of exciting activities. The use of technology is a useful and effective way of learning. After all, children learn by playing - especially when learning foreign languages.

References:

1. Cohen M., Hadley M., Frank M. (2011). *Young Children, Apps & iPad*. - New York: Michael Cohen Group. – 62.
2. Abdul N.A., Batmaz F., Stone R. (2013). Selection of touch gestures for children's applications // *Proceedings of the Science and Information Conference, London, 2(4)*, 721–726.
3. Chau C.L. (2014) *Positive Technological Development for Young Children in the Context of Children's Mobile Apps*. – USA: Doctoral Dissertation, Tufts University. – 93.
4. Arnott L., Grogan D., Duncan P. (2016). Lessons from using iPads to understand young children's creativity' // *Contemporary Issues in Early Childhood*, - 17 (2), 157–173.
5. Cardenal F.J., Lopez V.F. (2015) Education apps – one step beyond: it's time for something more in the education apps world' // *International Joint Conference*, 369, 571–581.

**Khydyrova Arailym Askarovna
Shokhparova Altyngul Kairatkyzy
K.Zhubanov Aktobe regional
university, Faculty of Philology,
4th year students of the speciality "Foreign**

INFORMATIONAL AND COMMUNICATIONAL TECHNOLOGIES AND THEIR CORRELATION WITH THE PROCESS OF EDUCATION

Abstract

Modern humanity is involved in a general historical process known as informatization. This process includes access to information sources for all citizens, the pervasiveness of information and communication technologies (ICT) in science, industry and the public, and advanced information services. The impact of ICT on education has been particularly well researched. So the purpose of this article is to study information and communication technologies in the process of education. The object of this article is information and communication technologies.

Key words: information and communication technologies, process, education, development, system, didactic conditions.

The study of issues related to the use of information educational technology is one of the modern and very relevant areas in pedagogy. At the same time, we should note that in the works of P. Tearle, attention is drawn to the need to clarify the use of the term in the context of the field of application, namely: «IT education - a set of organizational forms, pedagogical technologies and technical means of educational process management, based on the use of modern computer and telecommunication systems and ensuring the achievement of the adopted educational standard» [1].

Information and communication technology, according to M. Akin, is considered as a pedagogical technology based on personal computers, computer networks and means of communication [2]. It is this definition that will be used in the materials presented in the manual, in contrast, for example, to the position of D. Martinovic, Z. Zhang, according to which ICT is based on telecommunications [3].

The use of information and educational technologies offers unlimited opportunities for personalization and differentiation of the learning process, focusing on the development of thinking and imagination as a key process for successful learning. The combination of text, graphics, audiovisual information and animation in computers improves the quality of educational information for young students and significantly increases their learning success.

ICT can therefore solve many educational problems, provide entirely new opportunities for creating, acquiring and improving professional skills, and enable radically new forms and methods of teaching and learning. The use of computer technology in the curriculum can take place in three ways

- penetration technology (application of computer-based learning to individual topics, chapters, and addressing individual educational issues).
- this technology uses the leading, crucial, and most important parts.
- single technology (where the management of all teaching and educational processes, including diagnostics and monitoring of any kind, is based on the use of computers).

IT can be used both to receive information from users and to provide information. Information technology can be a powerful tool for learning materials in educational institutions, as it can enable learning anytime and anywhere. According to many experts, new information technologies are very likely to revolutionize learning. Information technology enables children to be more active and independent learners, to learn from each other, and to have access to a wide range of information [4]. One of the most important methods that enable the effective use of ICT is the integration of computer technology with traditional technologies. There are a number of features that are unique to computer-based forms of education.

- interactivity, i.e., the establishment of a dialogue with the user.

- multimedia, i.e., the various means of presenting information (audio, video, graphics, etc.).
- modeling - i.e., modeling real-world objects and processes in order to study them).
- communicative - i.e. focusing on interaction.
- productivity - automation of many processes reduces daily work.

The use of ICT in teaching, e.g. in lectures and seminars, must be appropriate and methodologically correct. Information technology should be used only when it ensures a higher level of the teaching process compared to other teaching methods. Computers can replace visual aids and important parts of models. Computers are effective aids in organizing practical training. Electronic textbooks with three-dimensional illustrations can enhance spatial thinking, and computer models can enhance pictorial thinking and absorption of the material. Multimedia has greatly expanded the possibilities for presenting educational information. The use of modern multimedia such as color, graphics, and sound can initiate an active cognitive process and increase students' interest in educational activities. The use of ICT in the learning process provides more opportunities for developing learning tasks and controlling the implementation process. Diversification of digital learning resources allows qualitative changes in the control of student activities and flexibility in the management of the learning process.

We can speak about the emergence of a new general concept of computer-based learning materials, which includes all e-learning tools and various software implementations. The decisive factor is the quality of the content and methodology of these resources. Modern ICT creates unique pedagogical conditions for designing individual educational paths for students. Below are some examples. Five types of Internet learning resources (hotlists, multimedia scrapbooks, tracking searches, subproject samplers, and web exploration) are presented in works on ICT-supported foreign language learning. The latter three Internet learning resources are scenarios of project activities that students do individually or in groups on the Internet. These tasks are based on the principle of redundancy. To complete the learning tasks, a small reference to the Internet resources is all that is needed. However, due to the redundancy of the topics covered, the redundancy of the Internet resources referenced, and the variety of information representations provided (from text to graphics), students with high intelligence, language skills, interests, and the need to acquire this information are significantly more than the curriculum requires. They are able to learn and extract things.

The proposed system of basic principles is therefore complemented by the following principles for the use of ICT in education, which relate to the requirement for effective use of ICT.

- the principle of pedagogical value involves the active participation of students in the modern informatization process, which is the most important component of the competence of each individual (universal learning behavior).

- the principles of pedagogical appropriateness include: certain information technologies are appropriate if they enable students to achieve results that would not have been achieved without the use of this technology. In particular, the use of information and communication technologies enables the creation of pedagogical comfort in the performance of tasks, taking into account the individual characteristics of students and their goals in the development of skills (general learning behavior).

- the principle of cognitive coherence refers to the use of ICT according to the characteristics of stimulation of mental processes and phenomena (memory, attention, thinking, imagination) that help to organize perception as an activity in the perceptual phase of cognition.

- the principle of pedagogical significance is determined by the possibility of following the most appropriate pedagogical path for the development of each student's knowledge, skills and abilities (selection of a set of tasks that include different levels of activity tasks, such as creation, research, modeling and cognition).

- at the methodological level, the principle of methodological efficiency of ICT refers to the effectiveness of students' techniques and methods (activity models) for solving educational or developmental tasks.

We should present the types of algorithms in ICT education (Table 1).

Table 1. Types of algorithms in ICT-assisted education

Algorithm	Principle of implementation
Linear	Consistently presented ICT technologies inherent in the training system
Non-linear: cyclic	Ability to change the sequence of presentation of material in electronic form
Non-linear: directional	The student has the opportunity to choose the right technology, depending on the decision the student chooses a particular sequence, but you can not go back to the original
Non-linear: combined	The student can choose any sequence, and there is an option to go back to the original material

Components of the effectiveness of these activities include

- selection of the most appropriate course content and structure.
- selection of the most rational methods and techniques and the appropriateness required for their use.
- rational combination of group and individual work formats, scheduling, and favorable conditions for self-assessment activities to determine the match between outcomes and competencies.

Courses using information and communication technology have a number of advantages over traditional courses.

1. Courses in which information technology is used are more interesting for students, which usually leads to more effective knowledge acquisition.

2. The use of numerous computer programs facilitates the work of the teacher: selection of tasks, tests, checking and evaluating the quality of knowledge, so that more time is available in class for additional work (since the material is prepared electronically in advance).

3. Visualization increases the efficiency of teaching. Of course, this can be achieved by other means (posters, maps, blackboards, whiteboards), but computer technology has certainly led to greater visibility.

4. The ability to show phenomena that cannot be seen in reality. Modern computers and programs are able to simulate various learning situations with the help of animation, audio and photographic recordings, and to present their own information material (photos, manuscripts, video clips) in multimedia form.

5. Information technology provides numerous opportunities for personalization and differentiation of learning, not only through multilevel tasks, but also through students' self-education [5].

The main means of monitoring and assessing ICT-supported learning are tests and test items, which provide different types of control: Input, intermediate and final control. Tests can be administered online (interactively on a computer, with the results automatically evaluated by the system) or offline (with the teacher evaluating the results and correcting errors). In this way, the use of ICT not only increases the effectiveness of education, but also improves the various forms and methods of teaching, increases the interest of students and helps them to deepen the learning material. The issue of using information technology is one of the current topics of modern teaching methods in the subject of linguistics.

In conclusion, the importance of ICT in modern education should be emphasized: It helps to store and use information in a comprehensive and integrated way, benefiting both teachers and learners. The use of ICT makes information more accessible and understandable for students,

enables the formation of an institutional environment and influences the success of education, where each participant in the educational process is involved in the work, self-organization and preparation for their own development. However, information and communication technologies cannot replace face-to-face communication. Educational institutions not only teach, but also educate and provide valuable social experiences, without which the full development of the individual is impossible.

References:

1. Tearle P. (2018). ICT implementation: what makes the difference // *British Journal of Educational Technology*, 34(4), 567-583.
2. Akin M. (2017). Effects of using computer and internet technologies in creating applied subject matter // *Journal of Erzincan Education Faculty*, 9(2), 49-70.
3. Martinovic D., Zhang Z. (2012). Situating ICT in the teacher education program: overcoming challenges, fulfilling expectations // *Teaching and Teacher Education*, 28(3), 461-469.
4. Keengwe J., Anyanwu L.O. (2007). Computer technology-infused learning enhancement // *Journal of Science Education and Technology*, 16(3), 387-393.
5. Chen F., Looi C., Chen W. (2019). Integrating technology in the classroom: a visual conceptualization of teachers' knowledge, goals and beliefs // *Journal of Computer Assisted Learning*, 25(5), 470-488.

**ПАНДЕМИЯДАН КЕЙІНГІ ӘЛЕМДЕГІ ТІЛДІК БІЛІМ
ЯЗЫКОВОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ПОСТПАНДЕМИЧЕСКОМ МИРЕ
LANGUAGE EDUCATION IN THE POST-PANDEMIC WORLD**

*Адилова Л.Е., Жумабекова Б.К.
(Актобе, Казахстан)*

**METHODICAL SYSTEM FOR THE DEVELOPMENT OF ENGLISH-SPEAKING
COMMUNICATION AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE CONDITIONS OF
DISTANCE TEACHING**

Аннотация. Цель исследования – анализ возможностей использования текстов для обучения английскому языку в условиях дистанционного обучения. В статье сформулированы преимущества и недостатки данной организации образовательного процесса. Представлены материалы проведенного педагогического эксперимента по организации дистанционного обучения английскому языку. Научная новизна исследования определяется следующими положениями: систематизирован процесс развития дистанционного обучения, обоснованы преимущества и недостатки данной формы организации образовательного процесса, даны методические рекомендации. В результате доказано, что использование дистанционных технологий эффективно при соблюдении определенных требований для организации дистанционного обучения с использованием текстов по предмету английского языка.

Ключевые слова: английский язык; дистанционное обучение; педагогический эксперимент; методические рекомендации; система.

The relevance of the topic of the study is associated with the need to adapt training and the educational system as a whole to the distance format, as 2020 was a watershed year for the Kazakhstani education system due to the spread of coronavirus infection and the transition of educational institutions to distance learning, as well as a number of others. Moreover, distance learning makes it possible to organise the educational process on the basis of a person-centred concept of learning, which corresponds to the situation in the field of education at the present stage. Consequently, the question of the effectiveness and proper organisation of such a form of learning is of interest to pedagogical science.

The following research methods are used in the article: analysis and synthesis of scientific and methodological literature - works of Russian and foreign scientists; methodological experiment, during which a system was tested (a set of exercises, designed for one month, under distance learning conditions, in English language).

The theoretical basis of the study is based on the works of domestic authors (I. G. Zakharova, [3] E. S. Polat [1; 2]) and publications of foreign authors (E. Fox [4], K. Pappas [5]), which address the advantages and disadvantages of distance learning, as well as its development process.

The practical significance of the research consists in the possibility of using the materials of the pedagogical experiment, namely the set of tasks, in English lessons for 8th and 9th grades, as well as at seminars in secondary and higher pedagogical institutions on the theory and methodology of teaching a foreign (English) language.

Advantages and disadvantages of distance learning More and more people are opting for distance learning for certain reasons and needs, which can be covered by this form of learning organisation. Due to the high demand that distance learning has today, it is useful to consider its strengths and weaknesses. Distance learning has a number of advantages [10] Flexibility - many distance learning courses do not have a fixed timetable, but include video lectures and assignments to reinforce and test students' knowledge [8];

- modularity - learners can create their own learning plan from the courses that are presented on the education platform for a particular discipline. modularity - learners are able to design their

own learning plan based on the courses presented in an educational platform for a particular discipline;

- Parallelism - the acquisition of certain knowledge can take place during basic education [3];

- long-distance factor - learners may acquire knowledge and skills in another city or even country, regardless of whether there is a temporary long-distance - learners can acquire knowledge and skills in a different city or country, regardless of time and space zones [1]; -

- Breached out interaction (dialogue- based learning in which the teacher and learners interact) - exchange of questions and answers, quality control of the tasks performed, getting feedback.

Distance learning enables students to study at their own pace in their spare time, to deepen their existing knowledge or to acquire additional skills.

Next, we would like to highlight the disadvantages that distance learning may have [10]:

- Difficulty in creating a 'working' atmosphere - the lack of direct contact between teacher and student makes it difficult to organize and maintain the necessary psychological climate;

- Technical readiness for the use of distance learning tools is required;

- The difficulty of motivating students to learn - the teacher faces a new challenge: to maintain a high level of interest throughout the educational process;

- The problem of controlling the knowledge and skills of students - when conducting distance tests, it is difficult for the teacher to assess the "real" knowledge of students, especially with the camera off. Pupils may use external help to get a higher grade

- Difficulty in acquiring 'practical' skills - to date, conducting practical and laboratory work remotely is underdeveloped. The most modern simulators, which can be used in distance practice, cannot replace "live" immersion in practical or research activities.

Thus, distance learning contains both advantages and disadvantages. Distance learning allows students to maintain a more measured pace of learning, to work in a comfortable environment and to have access to a wide range of e-learning materials. However, a sufficient level of willpower, self-organization and discipline is required for those involved in distance education and discipline, developed digital learning tools.

It is not necessary to install and download special platforms to conduct "lessons". Nowadays, there is no one who has not heard of the social network VKontakte, especially when it comes to teenagers in grades 8 and 9. This Internet service has various features and functions, such as creating communities of interest, attaching texts, audio, video, votes, images and links to entries on the "wall", writing comments on publications, to which you can also attach various multimedia files. "VKontakte" also offers a feature such as delayed automatic posting of pre-prepared entries. To organize preparation for the exam, it is advisable to create a closed group with those students who are planning to take the chosen discipline. A preparation plan should then be drawn up, based on the needs of the students, the time available and the knowledge and skills to be tested. At this stage, it is important to use a codifier that outlines all the grammar and vocabulary topics to be tested in the e-exam. The codifier, a demonstration version as well as the evaluation criteria for the email and the oral part of the test. One week can be set aside for immersion in each vocabulary topic. Each day you will work on a different text and skill. On Monday, for example, students will familiarize themselves with the vocabulary on a topic from the codifier, and do one grammar and vocabulary exercise. On Tuesday they will do the first task of the "reading" block and the "listening" block, and so on. The main thing is to give the material in small portions, but to do it regularly. Of course, the periods of summative assessments for a quarter and a unit should be harmonized to be as effective as possible. Thus, it is possible to formulate the following recommendations for organizing distance learning in an English subject: choosing a convenient platform for the lessons, taking into account the needs and interests of both the pupil and the teacher; a preliminary 'test' of the pupil's knowledge or an 'interview' with him/her in order to understand strengths and weaknesses; drawing up a work plan taking into account the identified problem topics, the pupil's wishes, the time available and the exam codifier; selecting necessary

materials and sources by the teacher to organize It is recommended that mock tests of the written and oral parts of the exam be conducted in order to identify improvements in preparation and to correct them.

Conclusion. Thus, we come to the following conclusions. Distance learning is a form of educational process organization that appeared in the XIX century and is based on the principle of students' independent work on the basis of developed information resources and teacher's guidance. Like any form of educational process organization, distance learning has its advantages and disadvantages. By using distance learning, students can study at their own pace in their free time, deepen their knowledge or acquire additional skills. In overcoming the disadvantages of distance learning (the difficulty of creating a 'working' atmosphere, the problem of monitoring knowledge and skills), the skill of the teacher and the constant interaction with the students can help. When organizing English distance learning lessons, the teacher has to choose the right methods and tools and to plan the learning process. Only with active interaction of both parties, distance learning for final exams can lead students to high results, which was revealed and shown in the pedagogical experiment.

Table 1. *The training system as presented in the weekly plan.*

1 week. Texts on the subject: "My friends. Best friend/best friend".	
Mon	Introducing and working with vocabulary (words and expressions), repeating the active voice tenses, completing the task grammar and vocabulary and the first listening task
Tue	Repeat the active voice tenses, do the second listening task, read the text and do the tasks, speaking (answering questions)
Wed	Repetition of the active voice tenses, speaking (reading the text aloud), preparing a writing plan. Homework letter writing
Thu	Work on a monologue (making a cluster), doing the third listening task. Homework assignment - monologue writing
Fri	Listening to monologues, completing reading, grammar and vocabulary tasks
Week 2. Texts on the subject: "Leisure time"	
Mon	Familiarisation and vocabulary work. Repetition of the grammar topic "First, second conditionals - conditional sentence", a grammar and vocabulary task, and the first listening task
Tue	Repetition of the grammatical construction for "I wish", the second listening task The following are some of the most important tasks of the programme
Wed	Speaking (reading the text aloud), preparing a letter plan. Homework - writing a letter
Thu	Work on a monologue (making a cluster), doing the third listening task. Homework assignment - monologue writing
Fri	Listening to monologues, completing reading, grammar and vocabulary tasks
Week 3. Texts on the subject: "Travelling and transport".	
Mon	Familiarisation and vocabulary work, questions (speaking) to form short monological statements, repeating the grammar topic "Few, a few, a little, a little", grammar and vocabulary task and the first listening task
Tue	Repetition of the grammatical structure "I wish", second listening task, reading the text and completing the tasks, speaking (answering questions)
Wed	Speaking (reading the text aloud), preparing a letter plan. Homework - writing a letter
Thu	Work on a monologue (cluster prep.), doing the third listening task. Homework

	assignment - monologue writing
Fri	Listening to monologues, completing reading, grammar and vocabulary tasks
Week 4. Texts on the subject: "Healthy lifestyles".	
Mon	Introducing and working with vocabulary, updating knowledge of Passive voice, completing a grammar task. The first listening task and the first vocabulary task
W	Repetition of the grammatical construction "I wish", second listening task, reading the text and doing tasks, speaking (answering questions)
Wed	Speaking (reading the text aloud), preparing a letter plan. Homework - writing a letter
Thu	Work on a monologue (making a cluster), doing the third listening task. Homework assignment - monologue writing
Fri	Listening to monologues, completing reading, grammar and vocabulary tasks

References:

1. Polat E. S. Distance Learning: Textbook. MOSCOW: VLADOS, 2006. 190 с.
2. Polat E. S. Theory and Practice of Distance Learning. Moscow: Academy, 2004. 416 с.
3. Zakharova I. G. Information technologies in education. Moscow: Academy, 2003. 208 с.
4. Fox A. What are the advantages and disadvantages that distance education can offer you? [Electronic resource].
URL: <https://elearningindustry.com/advantages-and-disadvantages-distance-education-offer.html> (accessed 25.03.2022).
5. Pappas C. The history of distance learning. URL: <https://elearningindustry.com/the-history-of-distance-learning-infographic#:~:text=In%201840s%2C%20Sir%20Isaac%20Pitman,to%20offer%20distance%20learning%20degrees.html> (accessed 24.03.2022)

Ақылтай М.А

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе Өңірлік Мемлекеттік Университеті

mamytovamarzhan@mail.ru

Ғылыми жетекшісі: Көптлеуова К.Б

ПАНДЕМИЯНЫҢ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНЕДЕГІ ӘСЕРІ

Түйін

Бұл мақалада пандемияның шет ел мен еліміздегі білім саласына тигізген әсерін қарастырдық. Онлайн өмір тәжірбиесінен бұрын-соңды өтіп көрмеген еліміз үшін, бұл біраз қиындықтар туғызды. Білім саласында балалардың білімінің әдеттегіден төмендегенін түрлі дереккөздер растап отыр.

Резюме

В этой статье мы рассмотрели влияние пандемии на образование за рубежом и в нашей стране. Для нашей страны, которая никогда раньше не знала онлайн-жизни, это создало некоторые трудности. Различные источники подтверждают, что образованность детей в сфере образования снизилась, чем обычно.

Summary

In this article, we examined the impact of the pandemic on education abroad and in our country. For our country, which has never known online life before, this has created some difficulties. Various sources confirm that the education of children in education has declined than usual.

Түйінді сөздер: шет тілі, пандемия, онлайн сабақ, коммуникация құралдары, білім беру, онлайн өмір, індет, цифрлық сауаттылық.

Бүкіл әлемдік індет – пандемия мәселесі, әлем елдерінің денсаулық сақтау саласына қиындық туғызып, адам өмірінің жеңдетіне айналды. Індетпен күресуге қыруар қаржы бөлініп, түрлі сақтық шаралар енгізілді. Бетпердемен жүру, антисептик қолдану, адам жиыны көп болатын жерлерге бармауға үндеу, білім берудің барлық мекемелерін онлайн жүйеге көшіру шаралары соның көрінісі. Пандемияның экономикаға әсері жайлы көп айтылды. Алайда оның білім беру саласына да оң әсерін тигізбегенін білеміз. Әсіресе білім алушы жастардың онлайн өмірге келгенін көз көрді, дегенмен, салдары қалай болатыны белгісіз.

Осы дағдарыстың кезінде ата-аналар бірінші орынға балаларының денсаулығын қойып алаңдаушылық білдірді. Балаларды қорғау мақсатында оларды мектепке, балабақшаға немесе қосымша курстарға жіберуден бас тартқандар қатары аз емес. Негізі балалардың үйдегі, айналасындағы көңіл күй мен әрбір болып жатқан жағдайға сезімтал келетінін білеміз. Соңғы жыл жұмыссыздықтың болуы, дәрі-дәрмектің жетіспеушілігі, мектепке барып достарымен көрісе алмай, төрт қабылда қамалып отыруы секілді қиындықтармен бетпе-бет келді. Отбасы мүшелерінің өмір үшін күресін көрді. Осы секілді қиын кезеңдер бала психологиясына, дүниетанымына әсер етпей қоймайтыны анық. Бұндай жағдайдан біздің еліміз тәуелсіз ел болғалы бері алғаш өтіп отырғандықтан, білім саласындағы алғаш онлайн сабақ өту көптеген түзетулерді керек етті, қиындыққа тап болды. Барлық отбасыда заман талабына сай ұялы телефон құрылғыларымен, ноутбуктер болмағандықтан, онымен ол отбасыларды қамтамасыз ету де қаржылай да, физикалық та күшті қажет етті. Бұл орайда, әр бір оқушының отбасымен байланысып, оқушыға оқитын жағдай туғызуға ат салысқан мектеп әкімшілігіне, мұғалімдерге айтылар алғыс та ерекше шығар деп ойлаймыз.

Індеттің таралу деңгейін төмендету үшін әлем бойынша 190-нан астам елде мектептер жабылып, 1,4 миллиард оқушы үйінен оқуға мәжбүр болған. Оқу орындары эпидемиологиялық ахуалға байланысты бірде ашылып, қайта жабылып отырды. Human rights watch ұйымының есебі бойынша пандемия дүниежүзі бойынша мектеп жасындағы балалардың шамамен 90 пайызының білім алуына кедергі келтірген. Білім берудегі теңсіздік мәселесі бірінші орынға шықты. Себебі мектептер жаппай онлайн оқытуға көшкенде оған барлығы бірдей дайын болмады. Тіпті бір елде балаларға әртүрлі жағдай жасалынған. Мұндай қорытындыға Human Rights Watch ұйымы 60 елде 470 адаммен әңгімелесу арқылы келген. Мәселен, Индонезиядағы Борнео аралындағы оқушылар мұғалімдерінен WhatsApp хабарламаларын алуға және тапсырмаларды электронды пошта арқылы жіберуге жеткілікті телефон сигналын табу үшін аптасына төрт рет мотоциклмен 24 шақырым жол жүріп отырған. Кейбір ел үкіметтері сабақтарды радио мен теледидар арқылы таратқан. Қазақстан да осы әдіске жүгінгені белгілі. Десе де көптеген балаға пандемия кезінде оқуды жалғастыру үшін қажетті құрал-жабдықтар мен мүмкіндіктер берілмеген. UNICEF Оңтүстік Африкада оқушылардың мектеп бағдарламасынан 1 жылға артта қалып қойғанын айтады. UNESCO-ның Алматыдағы кеңсесі Орталық Азияда мектептердің жабылуы барлығы 16 млн оқушыға әсер еткенін айтады. Сондай-ақ Шығыс Еуропа мен Орталық Азияны қоса алғанда балалардың 34 пайызы, яғни 25 млн оқушыға онлайн немесе телевизиялық сабақтар жүргізілмеген. Қазақстанда респонденттердің 70 пайызы білім деңгейі кем дегенде төрттен бірге сапасызданды деп есептеген [1.1 б].

Дүниежүзілік банктің есебі бойынша бұл жағдай ұзақмерзімді мәселелерге ұласуы мүмкін. Мәселен, тест нәтижелерінің төмендеуі болашақта жұмыспен қамтудың төмендеуімен байланысты екені белгілі. Керісінше, оқушылар үлгерімінің жақсаруы олардың болашақ кірістерінің едәуір өсуіне әкелетіні дәлелденген. COVID-19 пандемиясынан туындаған білім алу мәселелері дер кезінде шешілмесе, көптеген баланың болашақтағы әлауқатына теріс әсер етуі мүмкін деген болжам айтылуда. Былтыр жарияланған тағы бір зерттеуде пандемиядан ең көп зардап шеккендер бастауыш сынып оқушылары екені анықталған. Ғалымдар 6 мың бастауыш мектепте 1,47 миллион оқушының үлгерімі өз жасына қаншалықты сай екенін зерттеген. Нәтижесінде, барлық сынып оқушыларының көрсеткіші төмендегені байқалған. Алайда мектеп табалдырығын жаңадан аттаған оқушылардың үлгерімі ең төмен деңгейді көрсеткен. Мәселен, пандемияға дейін 1-сынып оқушыларының 82%-ы оқуда, 79%-ы жазуда және 83%-ы математикада өз жасына сай нәтиже көрсетсе, 2020 жылы жазда балалардың оқу бойынша 60 пайызы, жазу бойынша 54 пайызы, математика бойынша 59 пайызы ғана аталған бағыттарды өз жасына сай меңгерген болып шықты. Одан бөлек кейбір зерттеушілер балалардың менталды күйі, үйде өзін өзі ұстауы мен тәртібі де назардан тыс қалмауы керек деп есептейді. Себебі достарымен көріспей, жеке байланысы үзіліп қалған балалар үшін бұл жағдай ауыр болуы мүмкін. Тағы бір зерттеудің бірінде мамандар мыңнан астам ата-ана мен 10-18 жас аралығындағы 350 азаматпен әңгімелескен. Психикалық денсаулықтың алты саласы – депрессия, мазасыздық, ашуланшақтық, назардың бөлінуі, гиперактивтілік және белгілі бір нәрсеге әдеттегіден бөлек аса қызығушылық таныту бойынша болжамдар жасалған. Мектеп жасындағы балалардың 70,2 пайызы (6 жастан 18 жасқа дейін) және мектеп жасына дейінгі балалардың 66,1 пайызы (2 жастан 5 жасқа дейін) кем дегенде бір көрсеткіш бойынша тәртібі өзгергені байқалған. Міне, осы секілді зерттеулер балалар мен жасөспірімдерге пандемияның қалай әсер еткенін аңғартады. Мектеп жасындағы балаларға қатысты алдағы шешімдер осы секілді мәселелердің барын негізге ала отырып қабылдануы маңызды. Себебі жастардың екі жыл уақытын ұрлаған пандемияның ізі бірден көзге түспегенімен, болашақтарына әсер етуі әбден мүмкін [1.1 б].

BTS Digital білім жобаларының жетекшісі Саясат Нұрбек пандемияның Қазақстандағы көріністерін баса жеткізген екен.

«Пандемия жарық түсірген тағы бір өткір проблема – әлбетте кадр мәселесі. Кенеттен әлемнің бүкіл мұғалімдері жаңаша дағдылар мен талаптарды, цифрлық сауаттылықты меңгеруге міндетті болды. Ойланып қарасаңыз, пандемиядан алты ай бұрын ғана мұғалімдердің бұл талаптарды меңгеруі керектігі үш ұйықтаса түсіне кірмейтін. Елестетіп көріңіз, мұғалімдерді бір сәтте ғана қашықтан оқыту форматына «лақтыра салдық». Оқу процесін ұйымдастырудан бөлек қазір оларға қойылатын талаптар арта түсті», - деді ол. Саясат Нұрбек пандемияның білім саласында туындатқан үшінші проблемасы – халықтың өзінің оған дайын болмауы екенін айтады. «Мәселен біздің елімізде отбасылар мектеп оқитын балаларына жеке бөлмені кабинет ретінде жасақтап, оларды қажетті техникалық құралдармен, интернетпен қамтуға мәжбүр. Ал көпбалалы отбасылар бұған қаншалықты қол жеткізе алды? Яғни отбасыларға қойылған бұл талаптардан бөлек, оқытушылармен қатар оқушыларға да цифрлық сауаттылық міндетке айналды. Яғни цифрлық сауаттылық мәселесі бұл күнде бүкіл халықтың алдында тұр», - деді Саясат Нұрбек. Сарапшы пандемия туындатқан үш мәселені айта келе Қазақстанда қашықтан оқытудың дұрыс жүйесі бірден жойыла қойыла кетпегенін айтады. Оның пікірінше елдегі онлайн оқытуды жолға қояр уақытта отандық мамандардың бүкіл әлеуетіне пайдаланылмай, басымдықтар ескерілмей қалған. «Осы мәселеге байланысты халық тарапынан да, оқушылар мен оқытушылар тарапынан да туындап жатқан наразылықтардың толқыны өкінішке қарай онлайн оқытуға деген жағымсыз пікірді қалыптастырды. Қазіргі уақытта Білім және ғылым министрлігіне Дүниежүзілік банк тезірек офлайн оқуға қайтуға кеңес беріп отыр. Бірақ онлайн оқытудың мәселелерін шетке ысырып, пандемияның бұл салдарын бір рет көрген «үрейлі түс» секілді

қабылдай алмаймыз. Шынтуайтында бұл салдарды үрейлі түс секілді ұмыта салу енді мүмкін емес. Пандемия цифрлық қоғам моделіне көшу процесін бастап берді. Әлбетте біз мұнымен өмір сүретіндіктен осы реалиге бейімделуіміз керек», - деген сарапшы қашықтан оқытудың артықшылықтарын да атап өтті [2.1].

Сонымен, пандемия кезіндегі – онлайн білім беру көптеген білім берушілер мен алыушыларды әбігерге салды. Бұған бірден-бір себеп мұндай тәжірбиеден өтпеуіміз, шет елдерде бұрынан қолданысқа түскен онлайн сабақтың көрінісі біздің елімізде бұрын-соңды көптеп қолданылмауы, балаларға құралдардың жетіспеуі, кей жерлерде желінің дұрыс болмауы деген секілді мәселелер. Әрине, балалардың ұялы телефонға қадалып көп қарап сабақ өтуінен қарағанда, мектепке барып көзбе-көз оқыған сабақ әлде-қайда тиімді. Балалардың да, ата-аналардың да, ұстаздардың да жүйкесіне салмағы аздау. Дегенмен, бұл дегеніміз онлайн сабақты толық жоққа шығарып даттау емес, цифрлы заманда оған да дайын болу керек екенімізді түсіндік.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. <https://egemen.kz/article/303842-pandemiya-bilim-salasy-na-onhay-tigen-dgoq>
2. <https://www.inform.kz/kz/pandemiya-bilim>

Alpysbayeva D. M.
(Aktobe, Kazakhstan)

AN INFLUENCE AND EFFECTIVENESS OF DIGITAL RESOURCES IN ENGLISH LESSONS

Abstract. Teaching English with the help of digital resources is the more effective and progressive way. Nowadays, multiple numbers of different applications, websites, online conferences, and other resources stimulate natural interest in acquiring knowledge. This way, using online platforms in teaching English brings joy and creativity to students as well as fast results in learning vocabulary, listening to audios, practicing grammar, and speaking. Online flashcards influence remembering a vast number of new words while videos and songs give a full variety of accents of native speakers from the USA, Great Britain, Australia, etc. Speaking skills are practiced through applications of communicating with foreign people. Modern applications are great in their simplicity in usage, free access in price, time, choice of a device, and interest from the students in the first place.

Keywords: digital resources, online learning, applications, critical thinking, creativity, novelty.

English as an international language is required to be learned in a quick amount of time due to its versatility. The traditional way of acquiring this language through books is good enough; however, it is more efficient to use modern ways of teaching with the help of modern technologies and digital resources. By the words of Ufimtseva, existing requirements in education and current scientific and technological progress cause problems in classical education; therefore, they needed to be encountered in study processes with all innovative and digital technologies [1].

Firstly, an effect of these resources consists in their novelty. A number of mobile games, online conferences, classrooms are new to humanity, that attract people by making educational material interesting and appealing. It is easy for teachers to create lesson activities through multiple templates provided by the programs, it is also easy for teachers to give lessons to students who are eager themselves try digital games and exercises.

Secondly, most digital resources are free or cheap for Internet users. The databases of resources of teaching materials are updated every day and every hour. Teachers of foreign languages from all over the world including native and non-native speakers contribute their work to

international society. In case of lacking creativity, it is easy to find English lesson templates that are going to boost both teachers' and students' inspiration.

Lastly, digital resources can be obtained at any available time and through any device which has a good Internet connection or applications which create online tasks through presentations, games, etc.

Motivation plays a big role in any activity of human activity. Learning the English language may be quite hard for some students, but in order to achieve their life goals, they need English proficiency. Thus, motivation should be considered as the main factor. In the experimental research of M.R. Freiemuth in using digital technologies among students in Gunma Prefectural Women University he said that when mobile technologies have been employed in a rational, well-thought-out manner, they have been shown to facilitate motivation in language learning students [2].

An influence of a technological century gives an imprint on global education, especially learning English as a foreign language. Contribution of teacher's work on making effective exercises through digital resources provides a big achievement in students' English acquirement, their speaking abilities with the whole world, communicating with multicultural societies, receiving meaningful experience.

Methods of the research

There have been theoretical (learning pedagogical, methodological, and scientific resources, generalizing, content analysis) methods.

Results and discussion

There is a number of digital resources on the Internet, but the most systematic one is Google Classroom. In a time of Coronavirus Pandemic is the most comfortable way of organizing English lessons in one file. Google Classroom sorts and separates main lessons with different topics, homework, comments, and files containing pictures, links to videos, games, and texts. It is a great resource where the teacher gives explanations of the lessons and provides homework with distinct deadlines while students can see necessary information themselves. It is essential to stay in touch with students in real-time; therefore, such videoconferences like Zoom, Skype, and Microsoft Teams are used. They do not only provide video and audio connection but also contain whiteboards, screen sharing, drawing on the screen which is really helpful in the work with documents.

Teachers can create Google classroom for any level of English language proficiency. For example, with an Intermediate level teacher can go on the website Google classroom, create a lesson for this level, give a name for a class with the description. In the section news feed, all people who have access to this class can see all materials which teachers uploaded and share their comments altogether. Another section of tasks contains work that needs to be done by students with all descriptions and requirements, possible grades, and deadlines. Users section contains all learners and educators themselves. Students can see their balls in the grades section.

Making a task is quite easy. The first step is to choose a topic for your lesson. For instance, it may be "Japanese Scientists Develop Vaccine to Fight Aging" text. Teacher chooses a type of a task: task with a text, question, material, use repeatedly. In this topic, it is possible to upload an English text called "Japanese Scientists Develop Vaccine to Fight Aging", put a picture according to the topic, and add questions for the students. The questions may be about the text or questions overall, about students' own opinions. The format of getting students' work done can be through typed text. Teachers can ask students to find videos on the Internet about anti-aging vaccines in other countries; thus, students may upload their homework adding links to their found clips or movies. Another variant of a creative homework exercise may be to request students to do a presentation and share it with the whole class.

Another great function of Google classroom that this application is linked to other products of Google like forms, sheets, blogger, etc. Intermediate students may be fond of reading "Meet SNAG: The Bird-Like Drone with 'Falcon' Legs" article which will give them a rich vocabulary list and a thought for thinking. Teachers can receive feedback from their students by using Google forms, making questions about the text and add this text to Google classroom.

Homework tasks may differ in variety. An educator can ask students to send their voices where they need to read a text or create a dialog with partners, record a conversation on a variety of topics. Jiyou Jia in research with Chinese students used audio blogs to communicate with the learners, evaluate their performance, and provide feedback [3]. English university students had to make web-based audio blogs for the submission and archiving of oral assignments.

At a lesson of a foreign language, the most helpful assets are applications made precisely for learning languages. Examples are Duolingo, Cake, Bussuu, Rosetta Stone, LingvoDeer which are great in making students learn vocabulary and practice new speech patterns on their own. Self-work is great for the development of learners' memory, creative and critical thinking skills. Foreign language applications provide texts, words in a game format with colorful graphics which allure people's attention and make them stay in the process of learning for a long time. The most wonderful feature that they have is a schedule when new lessons should be unlocked and studied in order to not lose progress.

There is always feedback from online applications which show how much time learners put their effort on, what they studied, which mistakes they make, and how to improve their weak points. Getting feedback instantly helps to see an immediate result of a study session and stimulate for the next lesson continuously.

The process of studying a foreign language through mobile devices stimulates an active development of critical thinking which is very beneficial for human beings in any area of life including school and work. T. E. Smith, P. Rama, and J. R. Helms say "One popular critical thinking teaching method is the embedded technique, or immersion model, which exposes students to critical thinking principles and skills implicitly, through student immersion in thought-provoking subject matter" [4]. Their words prove the necessity of digital resources because online applications stimulate any learner for a thought-provoking subject matter.

The biggest struggle in learning a language may an absence of speaking experience with foreigners. There are not many people from different countries who have a wish and time to practice English speaking with students. In this case, social networks like HelloTalk, Tandem, Cambly, iTalky can help in developing communicative skills in English. Students may have conversations with people who are learning their native language, thus, exchanging their knowledge by helping each other. Some applications like HelloTalk have a time limit for calls which stimulates people to speak in a new language without hesitation. HelloTalk presents hints and templates for starting a conversation, provides topics about technology, environment, animals, music, etc. When students have some problem with understanding some particular parts of a language, they can arrange an online meeting with professional native speakers in Cambly, iTalky, and discuss their concerns at any time.

These days almost nobody uses paper dictionaries, everybody is fond of online translators. At lessons of English lessons sometimes new words may appear which require a full understanding. In a time of instant messages, fast ways of transmitting news, and the greatest innovations neologisms appear quickly. In order to know all brands created by the modern world, students have to know how to use translators and realize which ones are more accurate and correct. Translators provided by Google and Yandex are very popular and give the right information, but mostly in everyday speech, as in some scientific, technological, or even medical content, they may make mistakes. Students need to analyze correct information, therefore; they need to use approved materials. DeepL helps in translating scientific texts with no mistakes or biases.

There is a huge amount of applications that help English teachers to create new lesson plans, materials including video, audio, pictures format. There are applications that may be used by any student individually. The number of digital resources raises every minute and helps people to study quickly and efficiently.

Conclusion

The time of the Coronavirus Pandemic which has occurred in recent years showed the effectiveness of digital resources in education. Online classrooms, videoconferences, game

applications were used at schools and universities and proved the efficiency and interest from students in learning English.

The number of digital resources provided above is a help for an English teacher who wants to make his or her lessons interesting and effective. Students are always eager to try something new, especially, something connected with the technologies, as they are keener on these novelties. Digital resources influence students' self-work, creativity, critical thinking, and development of a good memory, with other language speaking skills.

References

1. Ufimtseva O.V. (2020). The Use of Digital Technologies as a Condition for Developing Independent Educational Activities of Students in Mastering a Foreign Language, 437. Atlantis press. P.
2. Mark, R. F. (2015). 'I Found It!' A smartphone GPS treasure hunting game in a flipped English class. *Innovation in Language Learning and Teaching*. p.
DOI: 10.1080/17501229.2015.1066793
3. Jia, Jiyou, Chen, Zhenzhen, (2015). The Effect of Smart Phones' Application in Regular University English Class on Students' Learning Performance. *International Conference of Educational Innovation through Technology (EITT)*. p.
DOI: 10.1109/eitt.2015.35
4. Smith, Troy E., Rama, Paul., & Helms, Joel R. (2018) Teaching Critical Thinking in a GE Class: A Flipped Model. *Thinking Skills and Creativity*. p.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2018.02.010>

Бегіндік А., Жетесова Ж.А.
(Ақтөбе, Қазақстан)

ПАНДЕМИЯДАН КЕЙІНГІ ОНЛАЙН БІЛІМ БЕРУ

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрена проблема онлайн-образования, возникшая в системе постпандемического образования по всему миру, а также вопросы, связанные с ним.

АҢДАТПА

Мақалада бүкіл әлем бойынша пандемиядан кейінгі білім беру жүйесінде орын алған онлайн білім беру мәселесі, оған қатысты туындаған сұрақтар қарастырылды.

ANNOTATION

The article discusses the problem of online education, which has taken place in the post-pandemic education system around the world, and the issues that arise in relation to it.

Тірек сөздер: пандемия, білім беру, қашықтықтан оқыту, онлайн, офлайн, бейнеконференция.

2020 жылдың көктемінде бүкіл әлем бойынша білім беру жүйесінде үлкен сілкініс болды. Балалар қашықтықтан оқытуға көшті, салдарынан бала да, ата-ана да күйзеліске ұшырады. Зерттеулерге сәйкес, карантин кезінде мұғалімдердің 84%, балалардың 73% және ата-аналардың 68% онлайн оқудан стрессті бастан кешірді. Оған мектептер де, университеттер де дайын болмағандықтан, көшу төтенше жағдай режимінде өтті, ал білім сапасы көп жағдайда күтпеген жерден төмендеді. Дегенмен, бұл істің оңтайлы сәті – әлемдегі ең беделді университеттердің профессор-оқытушылар құрамын, көрнекті педагогтарды және планетаның барлық оқытушыларын өздерінің шығармашылық және кәсіби әлеуетін қашықтықтан оқытуға немесе онлайн білім беруге жұмсауға мәжбүр етті. Бұрын-соңды ғылыми қауымдастық қашықтан оқытудың тиімді үлгілерін ойлап табуға көп күш жұмсаған емес.

Осы ретте, интернеттегі білім беру туралы кең таралған стереотиптік сұрақтарды еске түсіріп, олардың қайсысы негізделген және қайсысы дұрыс емес екенін анықтауға тырысатын кез келді. Ең алдымен, онлайн оқыту дәстүрлі оқытуға қарағанда тиімді ме? Тарихи тұрғыдан алғанда, онлайн және классикалық дәстүрлі білім беруді салыстыру әдеттегідей болып жатыр. Соңғы он жылдықтарда ғалымдар қай форматтың жақсырақ екенін бірнеше рет өлшеуге тырысты. Нәтижесінде, сіз онлайн оқыту классикалық оқытудан тиімдірек екенін көрсететін жүздеген зерттеулерді таба аласыз және керісінше дәлелдейтін көптеген ғылыми зерттеулер бар. Бүгінде сарапшылар онлайн және офлайнды салыстыру, негізінен, дұрыс емес деген пікірде. Екі форматтың да даусыз артықшылықтары бар және әрбір нақты жағдай үшін тиімділік әртүрлі болады. Нәтиже контекстке, пәнге, оқу мақсаттарына, оқушының жеке ерекшеліктеріне, оқу өнімін жүзеге асыру сапасына және азырақ айқын факторлардың шексіз санына байланысты.

Онлайн білім беру нарығы өте алуан түрлі – бұл жаппай ашық онлайн курстар, жалпы білім беру платформалары, b2b шешімдері, білім беру мобильді қосымшалары және компьютерлік ойындар, бейнеконференцияға арналған құралдар, мұғалімдермен виртуалды сабақтар және т.б.

Пандемияның бірінші толқынынан кейін әлемдегі жетекші университеттердің басым көпшілігі классикалық дәстүрлі сабақтар онлайн платформадағы жұмыспен толықтырылған кезде, аралас оқытуды енгізу жоспарларын жариялауы кездейсоқ емес.

Болашақта онлайн білім берудің дәстүрлі түрлерін алмастыра ма? деген орынды сұрақ туындайды. Өмір бойы білім алу дәуірінде, жұмыс істеуге және өмір сүруге уақыт бола отырып, жаңа білім мен дағдыларды үнемі меңгеру қажет болғанда, онлайн оқыту өте маңызды құралға айналады. Қашықтан оқыту форматы біліктілікті арттыруға, нақты белгілі бір дағдыларды дамытуға, жаңа бағдарламалармен және цифрлық құралдармен танысуға ыңғайлы.

Белгілі бір дағдыларды жылдам дамыту өзін-өзі оқшаулау кезінде өте пайдалы болды. Udemu жаһандық білім беру платформасының өкілдері пандемияның бірінші толқыны кезінде Zoom жүйесінде бейнеконференция және виртуалды команданы басқару бойынша сабақтар ең танымал курстардың қатарында болғанын атап өтті. Сонымен қатар, көптеген мамандықтар іргелі білімді қажет етеді, көбінесе күрделі ғылыми-техникалық базаны пайдаланады. Ең заманауи тренажерларда жаттығып жүрсе де, онлайн форматта диплом алған дәрігерден емделуді кім қалайды? Сонымен қатар, классикалық білімнің даусыз артықшылығы бар - қатысушылардың жанды байланысы. Заманауи технологиялар нағыз «қатысу сезімін» жасау мүмкіндігінен алыс. Мұғалімнің харизмасы, бейвербалды қарым-қатынас, сынып атмосферасы шабыттандырады және оқу процесіне тартады. Бетпе-бет сабақтар кезінде желілік байланыс жақсы жұмыс істейді, сондықтан дәстүрлі MBA қашықтағыдан гөрі жұмыс берушілер тарапынан сұранысқа ие. Балаларды онлайн оқытуда бөлек қиындық туындайды. Бала неғұрлым жас болса, оның мұғаліммен және сыныптастарымен виртуалды байланысқа емес, қозғалысқа, жанасуға және физикалық қажеттіліктерге деген қажеттілігі жоғары болады. Бастауыш мектеп оқушыларын «қашықтықтан оқытуға» көшіру ең күрделі мәселе болып шықты. Мектептер қайта карантинге (егер бұл орын алса) дайындықпен келетініне қарамастан, бастауыш мектепте дәстүрлі білім беру қолайлы.

Ыңғайлылық пен арзан баға – онлайн оқытудың негізгі артықшылықтары ма? Әрине, білім алушы өзі қалаған уақытта және әлемнің қай жерінде отырып оқу мүмкіндігіне ие болады. Қосымша бонус - бұл баға: әдетте, қашықтықтан курстар офлайн курстарға қарағанда арзанырақ.

Қашықтықтан оқытуға көшу кезінде көптеген мектеп мұғалімдері күтпеген нәтижені байқады: оқушылардың көпшілігі нашарласа, кейбіреулері, керісінше, серпіліс жасады. Үйреншікті білім беру деңгейде тоқтап қалғанда, форматты түбегейлі өзгерту.

Сіз өзіңіздің қалауыңыз бойынша онлайн оқу оқи аласыз. Кез келген уақытта үйренген нәрсеге қайта оралу, күрделі тақырыпқа тоқталу және бұрыннан таныс материалды

тез өткізіп жіберу мүмкіндігінің арқасында ересек оқушылар классикалық форматпен салыстырғанда оқуға 25-60% аз уақыт жұмсайды. Сонымен қатар, онлайн білім берудің арзандығы мен қолжетімділігінің кемшілігі бар. Статистикаға сүйенсек, онлайн платформаларға тіркелгендердің жартысынан көбі оқуды ешқашан бастамайды, ал бастағандар арасында қолданушылардың 20-60 пайызы ғана соңына жетеді. Классикалық бетпе-бет курстарда оқуды сәтті аяқтаған студенттердің пайызы әлдеқайда жоғары. Онлайн оқыту азырақ жекелендірілген, оны елемеу оңай, өйткені студент нәтижеге тек өзі ғана жауапты, ал оқуды әрқашан «кейінге» қалдыруға болады.

Онлайн білім беру еңбек нарығында құны жоқ па? Әрине, егер бакалавр, магистратура немесе MBA бағдарламалары сияқты іргелі білім туралы айтатын болсақ, жұмыс берушінің алдында дәстүрлі дипломның құны әлі де теңдессіз жоғары. Көптеген онлайн курстар бар және олардың саны күн сайын артып келеді. Шындығында, кез келген адам, оның тәжірибе деңгейіне қарамастан, өз курсына жүргізе алады. Құнды мазмұнның болмауы, жүйенің болмауы, материалдардың сапасыздығы, тіпті білім берудің негізгі принциптерін мүлдем түсінбеушілік – бұл мәселелердің барлығы кейбір онлайн бағдарламаларға тән. Дегенмен, жалпы онлайн білім беруді жосықсыз жасаушылардың өнімдері негізінде бағалауға болмайды.

Дүниежүзілік банк сарапшысы Тигран Шмитс Дүниежүзілік банк, ЮНЕСКО және ЮНИСЕФ-тің пандемия салдарынан жалпы білім беру жүйесіндегі өзгерістерді бағалауға арналған бірлескен зерттеуінің нәтижелері туралы айтты. Зерттеу әлемнің 149 елінде жүргізілді. Тигран Шмитс атап өткендей, онлайн оқыту елдердің 36% -ында өте тиімді. Көбінесе - жауаптардың 58% -ында «көп немесе аз тиімді» деген баға бар, ол мемлекеттердің 6% ғана тиімсіз деп аталды. Дегенмен, жағдай табыс деңгейіне байланысты айтарлықтай ерекшеленеді. Табысы төмен елдерде төмен рейтингтердің үлесі жоғары рейтингтердің үлесінен асып түседі - 22%.

Қорыта келгенде, оқу орындары өз жұмысының беріктігі мен тиімділігіне елеулі сынақтан өтті. Қашықтықтан білім беру классикалық күндізгі білім беруді толығымен алмастыра алмайды. Жоғары білім беру жүйесінің болашақ дамуына қашықтықтан оқытудың толық форматын қолдаудың және қабылдаудың екі түрлі бағыты әсер етеді. Алайда, коронавирустық пандемия оқытудың бір бөлігін сандық форматқа ауыстырудың мүмкін тиімділігін көрсетті, бұл оқытуды одан әрі икемді, жекелендірілген және тиімді етеді.

Evstafyev Alexander Sergeevich
Boribayev Sayat Makhambetuly
Shchepetnov Batyr Alexandrovich
Scientific supervisor Saule Ussenova
"Aktobe, Kazakhstan"

INTRODUCTION OF MOBILE APPLICATIONS INTO THE ENGLISH LANGUAGE LEARNING SYSTEM AND OPTIMIZATION OF THEIR WORK

Direction: Language education in the post-pandemic world.

Abstract: This article is devoted to the problems of the Pandemic period, its positive and negative effects on the educational system. Teaching a foreign language with the introduction and use of online platforms. The article shows their Multifunctional sides. Their principles of effectiveness in training are briefly presented. Various methods of applications are considered, how they can be useful in learning foreign languages, and their impact on education in general.

Keywords: teaching methods, applications, information, person, education, language.

The pandemic period has become a test for all spheres of human life, and in particular for the education system. The teaching methodology was obliged to adapt urgently to the new conditions and subsequently opened up new views on education in general for us. In the process of such a sudden experience, we were forced to try out new experimental teaching methods, applications and forms of communication. At the output, we received both a lot of positive and negative experiences about such innovations, but one fact can be stated for sure: the pandemic served as a catalyst for us to rethink many aspects of teaching methodology, especially foreign languages. Language is, first of all, the main communication tool on which both everyday dialogues and complex life processes of all organizations and structures are built. But most often it obliges us not only to study directly the mechanisms of speech and the banal knowledge of the signs of a certain language, but also the cultural characteristics of native speakers for a more complete understanding in the process of communication. Fortunately, the physical presence of a native speaker has not been a difficult factor for the implementation of this kind of training for a long time. Nowadays, the presence of smartphones with a huge variety of applications and Internet access for almost everyone opens up a lot of opportunities not only in everyday processes, but also in the field of training for all kinds of skills. At the same time, thanks to this, the average amount of communication between people has increased significantly, which works not only within one language, but, most importantly in our topic, and in relation to the whole world. This fact a priori makes smartphones an incredibly promising phenomenon that can no longer be ignored and which we are obliged to consider, at least as an auxiliary tool in the education system, and possibly as an integral part in a new branch of teaching methodology against the background of modern horizons of human development.

During the pandemic, we were urgently forced to switch to using only online platforms and thus were able to properly evaluate many of the positive and negative aspects of online learning. In turn, in the post-teen period, we can use the accumulated experience for careful integration into the usual schemes of our education. In the context of technological development and social realities, the introduction of mobile applications becomes inevitable for many reasons. The multifunctionality of our personal pocket computers has made them an inseparable attribute from a person, without this we can't imagine our usual life, and the combination of the technical potential and everyday necessities of these devices naturally pushes for closer cooperation of the classical teaching method with the new realities of our century. Undoubtedly, the offline and online formats have their drawbacks and advantages against each other, but the only productive solution to these discussions may be the adoption of close cooperation between both sides of this issue. The various elements of the two formats, with a competent approach, can not only coexist, but also complement each other, which as a result will be a prerequisite for designing a fairly complex, effective and modern system of teaching people.

However, there is another aspect of introducing mobile apps into education. The variety of their number also carries a negative side – optimization. Optimizing both time and attention is a rather difficult issue of our time. Due to the rapid development of electronic information delivery, almost all spheres of influence on a person's life are trying to clog the ether of each individual. Subsequently, we are faced with the phenomenon of attention distraction, which less and less allows our brain to rest and, as a result, to properly consolidate the necessary information and concentrate on it, which adversely affects the learning system of each individual. The integration of a lot of new applications will likely only exacerbate this problem and subsequently all theories and developments will be reduced to zero, as in practice they would not be good. But we cannot ignore modern methods to interest children, because in our “fast” world, the struggle for attention becomes an additional problem for education, because the amount of interesting material is becoming more and more with every second, so modern problems require modern solutions and the struggle for every man-hour is the global issue of our entire society. As a result, the extrapolation of the everyday use of smartphones into a more disciplined sphere of education should be carried out with the maximum measure of thoughtfulness and responsibility.

Due to these factors, it is worth taking a rather careful approach to the implementation of such technologies in the education system. A careless approach to so many different mobile applications can have a destructive effect rather than something that can significantly increase both the results of students and their interest. Starting from this principle, we need some kind of conditional systematics that will not allow us to get lost in endless networks of both useful and unnecessary functionality. For ease of perception, you can start with 4 categories of applications: 1. A multifunctional social network that accommodates a large number of different tools for language development 2. An application for speech development 3. A game application for regular language level maintenance 4. An application for elementary communication with native speakers.

1. Telegram is a well-known social network that is actively gaining popularity. At the moment, social networks are already actively used in the educational process for communication, but this application is not just able to satisfy this need, but at the same time to do much more than many can imagine. Telegram is a whole set of useful learning functions that can be implemented within the framework of an application alone. Combining familiar social functions with various learning tools can provide a comprehensive experience that eliminates the revulsive factor of changing a large number of applications that distracts attention. Telegram is equipped with all the usual functions of social networks in a convenient format and a pleasant design, for example, such as video messages or surveys right inside the group. But now let's notice the main options for the implementation of various training tools in which Telegram is significantly superior to its competitors:

-QuizBot: a bot for creating all kinds of tests with flexible settings. Thanks to it, you can conduct tests at any time and on any topic without the physical presence of people.

-MultitranBot: a bot for detailed translation from English with all possible translation options.

-Fixmebot: An English spelling checker bot

-AndyRobot: a bot for basic communication in English

-EnglishSimpleBot: a multifunctional bot for learning English

These are just some examples of assistants in language learning, with a deeper study of this area, you can find countless useful bots, while Telegram is updated on a regular basis, and with it all new bots with useful functions are being developed.

2. Flipgrid is an application that allows you to develop students' speech skills. During classes, not everyone has enough time to properly demonstrate their abilities as a speaker. This moment can be very successfully compensated by Flipgrid functions. This platform is based on a group system where a teacher can suggest various topics and students respond to them in a video format. Therefore, this platform provides an opportunity not only to improve your speech skills, but also to reveal yourself as a person by answering many questions. At the same time, everyone in the group can view each other's work, which contributes to mutual learning and analysis of each other's mistakes. This format allows students to respond when they are ready, while showing imagination and creativity in their answers.

3. Duolingo - a playful way of presenting information will never become outdated and in terms of effectiveness and involvement, these methods perfectly show themselves in any age categories. For these reasons, having an application of this class in the arsenal is a good tool for fixing a particular material. This application is able to stimulate the activity of language learning daily and unobtrusively, without taking up a lot of time. The variety of exercises is growing every day, so the exercises for listening, pronunciation, vocabulary and grammatical structures are fully implemented in Duolingo. Bright and user-friendly design is additionally immersed in a pleasant audiovisual atmosphere, which is also not the last aspect in this matter.

4. Busuu is an application in the format of interactive online lessons aimed at developing conversational skills. This application is not suitable for learning the elementary basics of the language, but in the role of an assistant to improve conversational skills. It provides an opportunity

to hone basic communication skills, master basic vocabulary and phrases in the context of direct communication with people. In addition, as a reinforcement of your knowledge, you can share your success with your friends, other users or, most importantly, with native speakers of the language you are learning. A convenient card system allows you to regularly repeat and improve your vocabulary, and the most important distinguishing feature of Busuu is detailed written tasks, which are subsequently checked by native speakers. The search functions for representatives of different languages are also present here, which can give rise to a more advanced, and most importantly, a natural form of using English on a regular basis.

In conclusion, we all understand that there are no ideal applications and methods for working with them, but they will not exist without a certain approach and system in which we can fully use their potential. The IT sphere is developing at an incredibly high speed and it is not in our power to always keep up with a huge wave of new applications, because no matter what functionality each of them offers, the only true way to objectively evaluate their effectiveness is trial and error. The massive brain load of our generations, as pioneers in the implementation of these new technologies and methods, should not lead us astray from the path of improving the learning process as such. From this point of view, our goal is to solve this issue step by step in exploring new promising opportunities for such a fundamental sphere of people's life as education, using innovative IT products for the benefit of our society.

Used literature:

- 1 https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/policy_brief_-_education_during_covid-19_and_beyond_russian.pdf
- 2 <https://education.forbes.ru/authors/online-education-vs-covid>
- 3 <https://habr.com/ru/company/englishdom/blog/542162/>
- 4 <https://langformula.ru/duolingo/>
- 5 <https://langformula.ru/busuu/>
- 6 <http://didaktor.ru/flipgird-originalnaya-texnologiya-videoobshheniya-s-klassom/>

Yessenguzhina Guldana
Ғылыми жетекшісі: Көптлеуова К.Б

DISTANCE LEARNING AND ITS IMPACT ON ENGLISH ON THE ERA OF THE PANDEMIC

Key words: IT-technology, DE (distance learning), government, teaching method , parents, leaner , communication skills.

Over 90 per cent of the world's student population is out of school due to the COVID-19 pandemic. No one was prepared for the unprecedented learning crisis that needs to be addressed immediately. Distance and online learning have become the only means for educational institutions to keep the doors of learning open. For some of them, this is an entirely new experience and uncharted territory

As an intergovernmental organization mandated to promote the use of Distance Education to improve access to quality education and training, the Commonwealth of Learning (COL) has been supporting governments and educational institutions in the Commonwealth since 1987. COL has developed the 'Guidelines on Distance Education during COVID-19' to help governments, educational institutions, regulatory agencies, parents, and students effectively deal with this crisis so

that no one is left behind. This is not the time for too much planning; concrete action is needed on the ground to help ministries, teachers and students to continue the teaching-learning process with the least disruption possible. COL has initiated several joint activities aimed at building the capacity of staff in distance and online provision and harnessing the potential of Open Educational Resources (OER) to offer quality content. COL's extensive knowledge and expertise in the field of distance and technology-enabled learning underpin these Guidelines and provide a practical roadmap for both policy makers and practitioners.

An education system that assumes the physical presence of teachers and students in the same space at the same time automatically excludes some students and cannot respond easily to circumstances that force closure, whether this is due to a pandemic, conflict, floods, fires or some other disaster. When institutions closed as a result of the pandemic, open universities and open schools could still remain open. This is because distance education (DE) does not require teachers and students to be in the same place at the same time for learning to happen.

Because learners and teachers are separated by time and space, some kind of technology or media must be used for communication between them. Learners receive self-learning materials in various formats – print, audio, video and computer – and are provided ongoing tutorial support with optional face-to-face interaction. DE embraces a range of possibilities from offline (print only) to fully online provision, and a blend of both. Recently, the term 'remote learning' has come into wide use. Remote learning is an emergency measure which attempts to replicate the classroom teaching and learning process in an online mode and can also be considered a form of DE.

Many countries and institutions have sought to move directly to online provision in the face of campus closures. Given the uneven development of technologies in various countries, online learning cannot be seen as the only solution for remote, rural and resource-poor communities. Over the last fifty years, institutions engaged in DE have shown that quality teaching and learning can be offered at a distance using a range of technologies – print, radio, television, computer and the Internet. Developments in web technologies and increased access to mobile applications open new possibilities, but solutions must be tailored to specific contexts

Most countries responded to the pandemic by shutting down schools, which disrupted teaching and learning activities, examinations, assessments, grading and promotions. This also led to poor nutrition for children who depend on school meals, high drop-out rates, as well as parents unprepared for distance and home-schooling, among other impacts. Teaching methods were affected, as most schools attempted to embrace online teaching and learning. However, these attempts met with many difficulties, such as poor network connections and insufficient numbers of computers. The coronavirus pandemic thus had a profound impact on the teaching profession, as well as on teaching activities.

Research shows that DE can increase access to education, improve quality, reduce costs, support inclusion and lower the carbon footprint of the education sector. a) Access: DE can increase access to learning for large numbers of students. Open universities in the Commonwealth alone cater to more than 4.4 million students (COL, 2017), while the National Institute of Open Schooling (India) reports a cumulative enrolment of 2.71 million (NIOS, 2020). Because of its flexibility, DE is beneficial to students who have familial or social responsibilities that prevent them from accessing campus-based education (Tait, 2018). DE can reach many marginalised groups, including women and persons with disabilities (PWD), helping them access learning from any place, at any pace and at the times convenient to them (UNESCO, 2016). b) Cost: DE achieves economies of scale which makes it possible to reduce the cost for both students and institutions. In mega open universities and open schools, the costs per student can be anything from one half to one third of the costs of a campus institution (NKC, 2009). Online provision too can result in significant cost savings. One study revealed that the cost per unit of online training was 55 per cent less than face-to-face training, with comparable outcomes (Jung, 2005). In technical and vocational education and training (TVET), blended approaches to DE combined with workplace learning reduce costs. Practical activities can be held in existing physical infrastructure on weekends and during evening hours. Adoption of Open Educational Resources (OER) further reduces the cost of course

development (Butcher, & Hoosen, 2012) and improves access to learning materials. c) Quality: Research shows that there is ‘no significant difference’ between distance and traditional classroom instruction in terms of learning outcomes (Russell, 1999). If done well, ODL is as effective as campus provision in leading to learning outcomes and satisfaction (Bernard et al., 2004, Means, Toyama, Murphy, & Baki, 2013). Moreover, distance learning is based on a student-centred approach to education, facilitating lifelong learning skills such as self-directed learning, discipline and critical thinking. A recent rapid research brief from Australia also suggests that ‘blended learning’, combining face-to-face and remote learning, may be as effective as classroom learning for many students (Finkel, 2020)

The article defines that Researchers are considering various options for the development of the situation with the need to switch to a distance format in education. All of them predict negative consequences for education. On the agenda in all countries is the question of what are the best pandemic exit strategies that can reduce or minimize the scale of losses.

Literatures:

1. [21_Distance_WEB.pdf \(eaoko.org\)](#)
2. National Institute of Open Schooling [NIOS]. (2020). At a glance. Retrieved from <https://www.nios.ac.in/aboutus/at-a-glance.aspx>
3. Tait, A. (2018). Education for Development: From Distance to Open Education. Journal of Learning for Development, 5(2), 101-115 UNESCO (2016). Learning for All: guid

Семендєрова Нуршат Базарбаевна
Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе Өңірлік Университеті,
4 курс студенті
Ғылыми жетекшісі: Көптлеуова К.Б

ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ЖӘНЕ ОНЫҢ ПАНДЕМИЯ ДӘУІРІНДЕГІ АҒЫЛШЫН ТІЛІНЕ ӘСЕРІ

Түйін

Бұл мақалада шет тілдерін қашықтықтан оқыту мәселелері талқыланады. Мақала заманауи студенттің ағылшын тілін оқытуда қазіргі заманғы өмірде оқыған кезде талдану туралы. Бірқатар проблемалар берілген, оның шешімі сандық технологияларды қолдана отырып, қашықтықтан оқытуды тарту болып табылады.

Abstract

This article discusses the problems of distance learning of foreign languages. The article is about analyzing problems when teaching the English language of the modern student in the contemporary life. A number of problems are given, the solution of which is to attract distance learning using digital technologies.

Түйінді сөздер: қашықтықтан оқыту, заманауи технологиялар, интерактивті әдістер, шет тілін оқыту және үйрену

Key words: distance education, modern technologies, interactive methods, foreign language teaching and learning

Елімізде бастау алған төтенше жағдайлардың бірі-COVID-2019 коронавирустық инфекцияның пайда болуы-білім беру жүйесіне жаңа өзгерісті, қашықтықтан оқыту үдерісін енгізді. Қашықтықта е білім беруге көшу-короновирустық инфекцияның таралуын азайтуға бағытталған шаралар аясында жүзеге асырылған еді. Елімізде білім беру жүйесінде қашықтан оқыту жоғары оқу орындарында қолданылып жүргенімен, орта және кәсіптік білімде алғаш рет қолданылғандықтан өзіндік қиындықтары болды. Білім беру мен тәрбиелеу ісін қатар жүргізуді талап ететін кәсіптік білім беруде бастапқы кезде көптеген мәселелер мен қобалжулар болғаны рас.

Бұл қиыншылықты оқытушылар мен студенттер, ата-аналары түсінді, өзгерісті қабылдады. Тек ғана, бірлескен күш-жігердің арқасында осы кезеңнен абыроймен өтетінімізге сендік. Қашықтық оқыту жағдайында оқытушыларға әдістемелік қолдау көрсету вебинарлар арқылы, білім алушыларға арналған түсіндірме жұмыстары ZOOM интернет платформасы арқылы жүзеге асып жатты. Қашықтан оқыту бағдарламасы аясында ұсынылған әрбір платформа ұстаздарға тиімді болды.

Қашықтықтан оқытудың артықшылығын төмендегідей атап өтуге болады:

- Бұл цифрлық жүйелер оқушыларға өткен сабақты немесе бұрын талқыланған тақырыпты қайта қарауға;

- Кері байланыс орнатуға;

- Өзіне ыңғайлы уақытта қажетті білімді іздеп, тауып алуға; -

Жеке дара оқыту мен тапсырмаларды жүйелеуге;

- Оқып жүрген студенттер бос уақыттарын отбасымен өткізу мүмкіндігіне ие болды.

Қашықтықтан оқытуға ұстаздар мен студенттер бұл жағдайға біршама уақытта бейімделіп кетті. Бұл жетістіктердің бәрі ел экономикасының дамып келе жатқанын көрсетеді.

Сонымен қатар қашықтықтан оқытудың кемшіліктерін де атап өтпей болмайды:

- ғаламтордың керектігі; кейбір жерлерде байланыстың дұрыс таралмауы; - ұялы телефонның және электронды құралдың болмауы;

- көпбалалы отбасында техниканың жетіспеуі.

- оқытушымен тығыз байланыстың болмауы;

- дер кезінде сабақты түсінбеген жағдайда көзбе-көз сұрап біле алмауы; - мәліметтің тым көптігі; тапсырмалар мен жауаптардың өз уақытында жетпей жатуы, электрдің сөніп қалуы сияқты қиындықтар болып жатты.

Онлайн оқыту - компьютер/гаджеттер көмегімен «дәл қазіргі уақыт» режимінде білім және іскерлікті меңгеру формасы. Мұнда білім алушы - тікелей трансляция немесе бейнежазбаларды қарау арқылы сабақ оқу, топпен және оқытушымен нақты ойластырылған уақытта АКТ көмегімен қарым қатынас жасайды. Осы технология бойынша оқытуды ұйымдастырып, бүкіләлемдік желі көмегімен барлық компьютерлерді бір желіге біріктіріп сабақ өтуші тұлғаны тьютор деп атаймыз.

Қашықтықтан оқыту – бір-бірінен қашықта орналасқан білім алушы мен оқытушының әртүрлі байланыс технологияларының көмегімен жанама түрде өзара әрекеттестікте оқу нысаны. Қашықтан оқытуда білім беру процесінің барлық компоненттері – мақсаты, мазмұны, оқыту әдістері және оқу нәтижесін бағалау толық сақталады. Қашықтан оқытудың білім саласындағы міндеттеріне: бір- бірімен тығыз байланысты бола отырып, мемлекеттік (республикалық, облыстық) деңгейіндегі қашықтықтан оқытудың құрамына енуі; құру кезінде мемлекеттің стандарт талаптарын сақтау жатады.

Қашықтықтан оқытудың ерекшеліктері:

- ақпаратты жеткізу ортасы (пошта, теледидар, радио, ақпараттық коммуникациялық жүйелер); - ақпарат алмасудың техникалық ортасына байланысты әдістер.

Қашықтықтан оқыту тәсілімен оқытатын оқытушыларға және осы істе мүдделі басқа да адамдарға бірнеше талаптар қойылады:

• Оқытушы компьютермен жоғары дәрежеде сауатты жұмыс істей білуі қажет.

• Қашықтықтан оқытудағы мақсаттары мен міндеттері, оның алдағы уақытта ақпараттық

технология және коммуникация құралдарының негізінде дамуы туралы білуі қажет.

• Қашықтықтан оқыту технологиясын жетік білетін, білім саласындағы қызметкерлерді,

оқушыларды таныстыра білуі қажет.

• Оқытушының ақпараттық құралдармен жұмыс істеуге іс жүзінде дағдылануы қажет.

• Оқытудың телекоммуникациялық құралдарын қолдану ісіне дағдылануын қалыптастыру, атап

айтқанда: тұтынушылар арасында ақпараттар алмастыру және ақпараттық жүйелердегі ресурстарды пайдалануға дағдылануын қалыптастыруы қажет.

- Жинақталған түрде оқу бағдарламасын құрайтын белгілі бір тәртіптегі модульдік курстардың әдістемелерін баяндай және курстарды өткізуді ұйымдастыра білуі қажет.

- Оқу үрдісін қашықтықтан оқыту шеңберінде жүргізу ісіне жан-жақты даярлау, қашықтықтан оқыту жүйесі бойынша сабақ өткізу үрдісінде үйлестіруші болуы қажет.

Оқушы автоматтандырылған жүйеде өзінің жеке портфолиосын, күнтізбесін, күнделігін жүргізеді. Ал оқытушы күнтізбелік-тақырыптық жоспары бар электрондық дәптерді, сынып журналын, хабарландыру қызметін (алда болатын жоспарлы және жоспардан тыс жиналыстар мен кездесулер туралы оқушылардың ата-аналарына e-mail немесе sms-хабарламалар, есептелік және т.б. жіберу) толтыратын болады. Ата-аналар қауымы тәрбие мәселелері бойынша кеңестер алу, сондай-ақ қашықтықтан баласының сапалы орта білім алуы мен жетістіктері туралы ақпараттық хабарлама алу мүмкіндігіне ие болады.

Синхронды оқытуың мүмкіндіктері:

- жедел кері байланыс беру;

- топтық оқуды ұйымдастыру;

- өзара бірлесе оқу дағдыларын дамыту; - өзара қарым-қатынас орнату; кемшіліктері:

- оқу қарқынын қадағалау қажеттігі;

- оқытушымен тікелей қарым-қатынаста үйренуді қажет ететін дағдыларды дамытудағы кедергілер;

- білім алушылардың өз бетінше оқу дағдыларына жоғары талаптар қойылады;

- нақты бір уақытта техникалық байланыстың сапасына жоғары талаптар қойылады

Асинхронды оқытудың мүмкіндіктері

- оқу кестесі мен тәртібінің икемділігі;

- оқу бағдарламасын өзіне ыңғайлы қарқынмен меңгеру мүмкіндігі; - оқу материалдарының кез-келген уақытта қолжетімді болуы; - өзін-өзі ұйымдастыру және өз бетінше оқу дағдыларын дамыту; Кемшіліктері:

- оқытушынен жедел кері байланыс алудың мүмкін болмауы;

- оқытушымен тікелей қарым-қатынаста үйренуді қажет ететін дағдыларды дамытудағы

- кедергілер;

- оқытудың тиімді болуы оқытушының жеке тұлғалық қасиеттеріне байланысты;

- нақты бір уақытта техникалық байланыстың сапасына жоғары талаптар қойылмайды.

Синхронды оқытуда ZOOM сессияларын немесе Teams командаларын, WhatsApp және Telegram мессенджерлері арқылы топтық қоңырау шалуды қолдана отырып, топтық және жұптық жұмысты ұйымдастыру. Ал асинхронды оқытуда оқушыларға жұптарға немесе топтарға бірігіп жоба жұмыстарын орындап, оның ақпараттары мен нәтижелерімен мессенджер чаттарында, бірлесіп қолданылатын құжаттарда, интерактивті тақталарда өзара бөлісу. Тәжірибемізден байқағанымыздай қашықтықтан оқыту жағдайына біздің білім беру жүйесі толық дайын емес екендігіміз көптеген қиындықтарға әкеп соқты. Атап айтатын болсақ, жаңа форматқа көшу кезіндегі қиындықтар, ауызша емес жағдайларда сұхбаттасушыны түсінудегі көптеген қолайсыздықтар тудырды. Қашықтықтан оқытудың басты ерекшелігі ол білім алушыдан күшті мотивацияны қажет етеді. Мысалы, сырттай оқитын студент барлық оқу материалдарын өз бетінше оқиды. Бұл ерік-жігерді, жауапкершілікті және ұстамдылықты қажет етеді. Бұл өз кезегінде сыртқы бақылаусыз оқу қарқынының төмендейтіндігін дәлелдейді.

Қашықтан білім беру коммуникативті икемділікті дамыту үшін қолайсыз. Қашықтықтан оқытуда студенттердің бір-бірімен және оқытушылармен жеке байланыстары аз. Сондықтан оқытудың бұл түрі сыпайылықты, өзіне деген сенімділікті, командалық жұмыс дағдыларын дамытуға жарамайды.

Практикалық білімдерінің болмауы, Қашықтықтан оқыту көптеген практикалық

сабақтарды қамтитын мамандықтар бойынша қиын. Тіпті ең заманауи тренажерлер, болашақ дәрігерлер мен мұғалімдер үшін тәжірибені алмастыра алмайды. Компьютерлік сауаттылықтың болмауы. Жалпы профессор-оқытушылар құрамының аға буыны қашықтықтан оқыту технологиясын меңгеруде қиындықтарға тап болуда. Шалғай аудандарда интернет жоқ. Қазақстанда шалғай аудандарда қашықтықтан оқытуға ерекше қажеттілік бар. Алайда, үйренгісі келетін адамдардың көпшілігінде интернетке қосылған компьютер жоқ.

Оқу үдерісінде адам факторы маңызды рөл атқарады, өйткені мұғалім оқушымен тікелей байланыста белгілі бір дағдыларды аударып алады және сіңіреді, ал қашықтықтан білім беру кезінде ол толығымен немесе ішінара жоғалады. Бұрынғы оқыту әдістері жаңа технологияларға сәйкес келмейді, ал оқу мен оқу материалдарының көпшілігі қашықтықтан оқытуға жарамсыз. Кейбір мамандықтар бойынша қашықтықтан оқу мүмкін емес, өйткені кейбір пәндер оқытушының бақылауымен өткізілетін күрделі зертханалық семинарларды қажет етеді. Көптеген мұғалімдердің ақпараттық технологиялармен жұмыс істеу дағдыларының жоқтығы. Осыған байланысты қашықтықтан білім беруде қолдануға жарамды оқу материалын дайындауда қиындықтар туындайды.

Қазіргі заманғы ақпараттық технологияларға оқытушыларды даярлауға кететін шығындар, сондай-ақ қажетті техникалық құрал-жабдықтар алу үшін университеттің қаржылық шығындары. Қашықтықтан оқытуға қажетті ұсынылған оқу материалдарына қойылатын талаптарды стандарттау қажеттілігі.

Сондай-ақ, қашықтықтан оқытуды енгізу кезінде туындайтын мәселелердің бірі - студенттер арасындағы білімнің болуын бақылау. Студенттің пәнді игеруге және білімнің бар екендігін растауға қажетті белгілі бір тапсырмаларды өз бетінше орындайтындығына толық кепілдік жоқ. Бұл мәселенің ішінара шешімі - on-line бақылау немесе аралас оқыту технологияларын қолдану.

Еліміздің ең прогрессивті университеттерінің командалары ғана емес, олардың арасында білім берудің осы түрін жақтаушылар көбейіп келе жатқан студенттердің өздері де қашықтықтан оқытудың өміршеңдігі және оның барабар екендігіне сенді.

Қашықтықтан оқыту жағдайында білім беру үдерісін тиімді ұйымдастыруда оны жоспарлауды маңызды құрамдас бөліктеріне көңіл аударылуы тиіс:

- мазмұны (нені оқытамын);
- ұйымдастырылуы (қалай оқытамын?);
- технология (сабақты қалай түрлендіремін, қалай қызығушылықты оятамын?).

Қорыта келе, оқу өміріміздің барлық кезеңдерінде паралель түрде жүріп отыратын маңызды әрекет болып табылады. Сондықтан, қашықтықтан оқыту жағдайында оқушылардың сабаққа қызығушылығын оятуда білім беру мақсатын көздеумен қатар, оқушының тұлға ретіндегі қажеттіліктерін де ескеруіміз қажет.

Алайда білім алушылар техникамен жақынырақ танысып, әлеуметтік желілерді еркін қолданып, өз бетімен жұмыс жасауға, ізденуге, өзі секілді жастармен, шет елдегі студенттермен қарым-қатынас жасауға дағдылануда. Және де қашықтан оқу барысында балаларымыздың бос уақыты артты, оны

шығармашылыққа немесе білімін тереңірек жетілдіруіне жұмсай алады. Сонымен қатар оның Қорыта айтқанда қашықтан оқытудың пайдасы да, зияны да бар деуге болады. Бірақ оның пайдалы жақтарын қабылдап, іске асыру өз қолымызда.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Білім беру Заңы Астана, ҚР 2018 жылғы 4 сәуірдегі No 171-VI. <https://bil.edu.kz/wp-content/uploads/2018/11/Bilim-turaly-zang.pdf>

2. <https://bilimdinews.kz/?p=108771>

3. <https://www.art-talant.org/publikacii/33129-ashytytan-oytu-zaman-talaby>
bayandama

4. Қазақстан және ТМД елдеріндегі білім беруді ақпараттандырудың IV Халықаралық

форумының ғылыми мақалалар жинағы (18-19 бет.38-39 бет. 118-119 бет. 460-461 бет).

5.Білім беру ұйымдарына электрондық оқыту жүйесін енгізу жағдайында педагогтардың біліктілігін арттыруды ұйымдастыру әдістемесі / Ахметова Г.К., Караев Ж.А., Мухамбетжанова С.Т. // Алматы:АҚ «ҰБАО «Өрлеу», 2013.

Сейпенова А.Т

(г. Ақтобе, Республика Казахстан)

Научный руководитель:

кандидат филологических наук,

доцент Искиндинова С.К.

СОВРЕМЕННЫЕ ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ НЕОЛОГИЗМОВ В ПЕРИОД ПАНДЕМИИ COVID-19

АННОТАЦИЯ: Статья посвящена рассмотрению современных лингвистических исследований во время коронавируса. Во время всемирной пандемии с появлением новых терминов было очень много путаницы из-за проблем с коммуникацией у людей. Быстрый темп заражения только усугубил ситуацию и вызвал панику не только из-за самой болезни, но и из-за жаргонов, которых никто не использовал до этого момента. В статье предоставлены глоссарии и пособия из разных источников, связанные с пандемией.

ABSTRACT: The article deals with the modern researches which have been made during coronavirus. During the global pandemic, with the emergence of new terms, there was a lot of confusion due to communication problems for people. The rapid pace of the infection only exacerbated the situation and caused panic, not only because of the disease itself, but also because of the jargons that no one had used up to this point. The article provides glossaries and manuals from various sources related to the pandemic.

АННОТАЦИЯ: Мақала коронавирус кезіндегі заманауи лингвистикалық зерттеулерді қарастыруға арналған. Жаһандық пандемия кезінде жаңа терминдердің пайда болуымен адамдар үшін коммуникация мәселелеріне байланысты көптеген шатасулар болды. Инфекцияның жылдам қарқыны жағдайды ушықтырды және дүрбелең тудырды, бұл аурудың өзінен ғана емес, сонымен бірге осы уақытқа дейін ешкім қолданбаған жаргондарға байланысты. Мақалада пандемияға қатысты әртүрлі көздерден глоссарийлер мен нұсқаулықтар берілген.

Ключевые слова: неологизмы, жаргоны, коронавирус, пандемия, социальное дистанцирование.

Keywords: neologisms, jargons, coronavirus, pandemic, social distancing.

Түйін сөздер: неологизмдер, жаргондар, коронавирус, пандемия, әлеуметтік алыстау.

«Коронавирусная инфекция (COVID-19) – это инфекционное заболевание, вызванное вирусом SARS-CoV-2.» - пишется в Википедии, далее давая подробную информацию о заболевании. В нынешнее время все уже давно привыкли к этому слову и сразу поймут, о чем речь. Однако так было не всегда. В начале, когда коронавирус только появился, никто и понятия не имел что это означает и что повлечет за собой. С появлением нового появилась и паника, страх и вопросы. Разные непонятные термины и слова, сленги озадачили всех людей во всем мире. Как раз таки эти непонятные слова в лексикологии называются «неологизмами», и с давних времен исследуются лингвистами. Согласно словарю «Oxford Languages», неологизм это – «новое слово или выражение, а также новое значение старого слова.» [1]. Появление неологизмов тесно связано с событиями и новшествами, которые происходят в обществе, в нашем случае пандемия.

Разного рода исследования были проведены в первую очередь, чтобы облегчить работу медицинскому персоналу, так как люди неосведомленные в ситуации могли не понять врачей.

Вспышка COVID-19 потребовала от всего Китая совместной борьбы с эпидемией и мобилизации национальных ресурсов для оказания помощи провинции Хубэй, эпицентру вспышки коронавируса. Власти Китая, как только стало известно о пандемии, сделали всевозможное, чтобы предотвратить распространение и оказали незамедлительную помощь. Однако вовремя межпровинциальной спасательной миссии появилась новая проблема – языковой барьер между медперсоналом и пациентами. И чтобы преодолеть эту проблему, более 40 экспертов были собраны Министерством образования Китая и Комиссией по государственному языку, и была собрана «Группа лингвистических услуг по профилактике и борьбе с эпидемиями». Такие пособия как «Справочник по хубэйским диалектам для бригад медицинской помощи», «Простой китайский для профилактики эпидемий и борьбы с ними», а также «Руководство по профилактике и борьбе с эпидемией COVID-19 на иностранных языках» были разработаны данной группой. Это сильно упростило работу докторам и оказание помощи прошло быстрее. Это один из самых сильных примеров предоставления языковых услуг в экстренных ситуациях.

Хотя члены команды жили в разных местах, они выполняли задания при молчаливом сотрудничестве и сумели проявить свои сильные стороны. Благодаря их непомерному труду в течение трех дней и трех ночей на WeChat были доступны семь типов языковых услуг, специальная веб-страница, видеоклипы, Tik Tok, круглосуточная телефонная горячая линия и программное обеспечение для мгновенного перевода.

К дополнению ко всему появились еще и иностранные лингвистические услуги, нацеленные на студентов и граждан других стран. Чтобы лучше информировать иностранцев об обновленной информации о коронавирусе и обеспечить их безопасность, передовой инновационный центр языковых ресурсов Пекинского университета языка и культуры, как основной участник программы, разработал Руководство по профилактике и борьбе с эпидемией COVID-19 в Иностранные языки быстро и качественно.

Этот показательный момент еще раз доказывает необходимость лингвистов не только в борьбе с COVID-19, но и других чрезвычайных происшествиях. Как лингвисты, мы максимально должны поспособствовать медицинскому персоналу в коммуникации с пациентами, чтобы они не стали отвлекаться на языковой барьер во время ЧП.

Так же стоит отметить исследования в других странах мира. Одно из таких исследований было начато в период пандемии, когда исследователи лингвисты составляли список «коронных» (от короновирус) неологизмов, которые фигурируют на телевидении, в газетах или в социальных сетях, таких как Твиттер, Фейсбук, Ютуб и разных блогах (Twitter, Facebook, blogs, YouTube). Затем исследователи проанализировали уже составленные списки на наличие повторения и нерелевантности. Позже так же проверялась новизна неологизмов таких как «ковидиот». [3]

Так же стоит отметить другого лингвиста, который вложил много усилий для того, чтобы люди не погрязили в путанице и неразберихе это Тони Торн, языковой консультант в Центре современного языка в King’s в Лондоне, Великобритания. Он назвал #coronaspeak языком пандемии и в своем аккаунте Твиттер @tonythorne007 собирает неологизмы под этим же хештегом, появившиеся во время коронавируса. Весь список можно увидеть в его блоге на сайте «language and innovation». В этом списке есть такие группы как прозвища, жаргоны, сленги, аббревиатуры, каламбуры и недавние крылатые фразы, и клише. [4]

<p>“Vaccine hesitancy – a reluctance to take, or fear of the consequences of taking the coronavirus vaccine once available” [4]</p>	<p>Нерешительность в отношении вакцинации — нежелание или страх перед последствиями приема вакцины против коронавируса, когда она будет доступна.</p>
<p>“Rona, Lady Rona, Miss Rona, roni, rone</p>	<p>Рона, Леди Рона, Мисс Рона, рони, роне –</p>

– the coronavirus personified/familiarized” [4]	персонифицированный/фамильяризированный коронавирус
“Covidiot – a person behaving irresponsibly in conditions of containment” [4]	Ковидиот – человек, ведущий себя безответственно в условиях пандемии
“nCoV – the coronavirus in technical designation or shorthand” [4]	nCoV – коронавирус в техническом обозначении или сокращении
“Corona break – a period of confinement envisaged as a short holiday” [4]	Перерыв на корону – период самоизоляции, предусмотренный как короткий отпуск
“Sanny (Australian) – hand sanitizer” [4]	Санни (австралийский) - дезинфицирующее средство для рук.
“WFH, wfh – working from home” [4]	Работа из дома
“Upperwear – clothing selected for display above the waist only” [4]	Верхняя одежда – одежда, выбранная для показа только выше талии.

Так же наряду со всем указанным, Лингвисты из Южного Федерального Университета (г. Ростов-на-Дону, Россия) провели свое исследование языка. «Вместе с тем в настоящее время отмечаются существенные изменения и в культуре общения и межкультурном общении» - отмечается в статье. «Одним из очевидных изменений является культура дистанционного общения. Динамика общепринятых правил в культуре находит своё отражение в речевом общении между коммуникантами в рамках одной лингвокультуры, а также между представителями различных культур». Благодаря этим изменениям такие неологизмы как «дистанционка», «зуминг» и «социальная дистанция» появились в разных языках. [5]

Так же Ученые Уральского федерального университета в Екатеринбурге провели свое исследование. Целое лето 7 лингвистов изучали воздействие коронавирусной пандемии на язык. Новые неологизмы описываются как искрометные. Ведь люди не только понимают жаргоны из сферы медицины, но еще и придумывают новые слова, часто с юмором. «Карантье – владелица собаки, который дает ее в аренду для прогулок. Образовано от карантина и рантье. Коронопофигисты – те, кто отрицают возможность заразиться, голомордые – грубоватое обозначение тех, кто не носит маски.» [6] - такие слова упомянуты в исследовании.

«Именно реакция в русском языке была связана с таким юмористическим сопротивлением. смехотерапией. Эта реакция способствовала образованию слов вжоперти, коронопофигист» [6] - делится профессор кафедры русского языка, общего языкознания и речевой коммуникации Уральского федерального университета, Татьяна Ицкович.

Так же некоторые слова уже существовали в русском языке, но в абсолютно в другом смысле, например «самоизоляция». По словам Ирины Вепревой, профессора кафедры русского языка, общего языкознания и речевой коммуникации Уральского федерального университета: «Оно было и до коронавируса, но употреблялось не по отношению к человеку. Самоизоляция употреблялось по отношению к государству, например, Япония установила для себя режим самоизоляции». [6]

По выводу Института лингвистических исследований РАН в Санкт-Петербурге «В год в языке появляется 400 новых слов, в 2020 уже более тысячи» [6]. И большинство неологизмов образованы благодаря корням «коронавирус» или слову «ковид». Например, «**ковидиворс**» состоящий из двух слов «ковид» и «диворс» (англ. divorce – развод), разводы во время коронавируса и многие другие слова

Словарь, который претендует на звание самого обширного и полного, Оксфордский словарь английского языка так же дает комментарии по поводу пандемии. «Для

лексикографов является редким случаем наблюдать экспоненциальный рост использования одного слова за очень короткий период времени, когда это слово становится подавляющим образом, доминирующим в глобальном дискурсе, даже исключая большинство других тем. Covid-19, сокращение коронавирусной болезни 2019 года, и ее различные проявления сделали именно это» - пишется на главной странице Оксфордского словаря.

Раньше Оксфордский словарь придерживался ежеквартальных выпусков, обычно в марте, июне, сентябре и декабре, но на этот раз они случилось что-то необычное. «Словарь обновляет свое освещение, чтобы учесть эти события, и это обновление выходит за рамки нашего обычного цикла ежеквартальных публикаций. Но это необычные времена, и лексикографы нашего словаря, которые, как и многие другие, работают из дома и отслеживают развитие языка пандемии и предлагают лингвистический и исторический контекст их употребления» - добавляют они на своем сайте. [7]

Ко всему прочему составлены и опубликованы глоссарии и справочники благодаря Лингвистам и переводчикам. Техасский Медицинский центр создал свой глоссарий коронавирусных слов. Такие слова как:

“ Asymptomatic: presenting no symptoms of disease.” [8]	Бессимптомный: при отсутствии симптомов заболевания.
“ Epidemic: a widespread occurrence of an infectious disease in a community or geographic area.” [8]	Эпидемия: широкое распространение инфекционного заболевания в сообществе или географическом районе.
“ Incubation period: the time between when an individual is first exposed to the virus and the appearance of symptoms.” [8]	Инкубационный период: время между первым контактом человека с вирусом и появлением симптомов.
“ Lockdown: an emergency measure in which individuals are restricted from certain areas in an attempt to control exposure or transmission of disease. In a lockdown during an epidemic, individuals are encouraged to stay home.” [8]	Локдаун: чрезвычайная мера, при которой людям запрещается посещать определенные районы в попытке контролировать воздействие или передачу болезни. В условиях изоляции во время эпидемии людям рекомендуется оставаться дома.
“ Novel coronavirus: a new strain of coronavirus, or nCoV, that has never been detected in humans.” [8]	Новый коронавирус: новый штамм коронавируса или nCoV, который никогда не обнаруживался у людей.

Так же Организация «Уейк Форест Баптист» в Уинстон-Сейлеме, Калифорния («Wake Forest Baptist Health»), Университет Вирджинии в Шарлотсвилле, Вирджиния («University of Virginia»), «Нейшнал Джиографик для детей» в Вашингтоне («Kids National Geographic») и многие другие организации собрали глоссарии и справочники, опубликовав их в своих основных страничках.

Пандемия это новое время которое повлекло за собой новые порядки и новые слова, термины совсем непонятные другим. Однако лингвисты из разных точек мира исследуют эту «эпоху» и неологизмы, и делают всевозможное, чтобы помочь людям разобраться в текущей ситуации. Вклад этих ученых помог во многих сферах нашей жизни и в борьбе с COVID-19.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Oxford University Press. Oxford Languages. <https://languages.oup.com/google-dictionary-ru/>
2. Brooklyn Neustaeter. The new words that are helping people cope with the pandemic. <https://www.ctvnews.ca/health/coronavirus/the-new-words-that-are-helping-people-cope-with-the-pandemic-1.5322511>

3. Saleh Al-SALMAN and Ahmad S. HAIDER. COVID 19 trending neologisms and word formation processes in English. <http://journals.rudn.ru/linguistics/article/view/25996/19172>
4. Tony Thorne. #CORONASPEAK – the language of Covid-19 goes viral – 2 <https://language-and-innovation.com/2020/04/15/coronaspeak-part-2-the-language-of-covid-19-goes-viral/>
5. Ленец А., Овсиенко Т., Петрова Е., Селивёрстова Л. Лингвисты ЮФУ провели исследование языка и культуры в условиях пандемии <https://sfedu.ru/press-center/news/62800>
6. Курбатова З. Вирусный сленг: что останется в русском языке после короны. <https://www.vesti.ru/article/2486808>
7. Oxford University Press. Social change and linguistic change: the language of Covid-19. <https://public.oed.com/blog/the-language-of-covid-19/>
8. Becker A. COVID-19 crisis catalog: A glossary of terms. <https://www.tmc.edu/news/2020/05/covid-19-crisis-catalog-a-glossary-of-terms/>

Chukayeva A. T.

4th year student of Aktobe Regional University named after K. Zhubanov
aktolgaych@mail.ru

Scientific advisor: Koptleuova K. B.

PECULIARITIES OF DISTANCE LEARNING ON ENGLISH DURING A PANDEMIC

Key words: distance learning, English language teaching, pandemic COVID-19.

Being realised at a distance, distance learning makes use of the most advanced computer technology available today. It is this symbiosis of modern technologies that has led to the growing popularity of distance education.

It is the symbiosis of modern technology that has led to the growth in the popularity of distance education. In particular, higher education institutions, in order to preserve the health of students and faculty and to prevent the spread of a new coronavirus infection, moved the educational process first to a combined and then to a completely distance learning format. This was a particular challenge for those disciplines that involve active interaction between students and professors and between students and professors. Such a discipline is foreign language and those disciplines that are taught in a foreign language.

Thanks to innovation, distance learning in English has been able to become in demand and securely establish itself in the education market long before the changes brought about by the pandemic. This is mainly due to the current high demand for language competence and the opportunity to work with the best experts in language education across geographical borders. Unfortunately, at present, the technologies of distance learning in English used in the Russian Federation and many post-Soviet countries are far from ideal. Besides, there is such a factor as the availability of the Internet. Unfortunately, not all corners of our country have so far been able to provide Internet access to everyone who wishes. First of all, it is remote towns and districts and small territories [3].

Statement of the problem: as it has already been mentioned above, the main issue of the research paper is to study problems and perspectives of distance learning in English language during the COVID-19 pandemic.

The purpose of this study, is to explore the use of modern multimedia systems and messengers in online education during the COVID-19 pandemic for English language learning.

In order to solve the problem, the study used a set of theoretical methods and techniques that are adequate to the nature of the object under study:

- methods of systems analysis, which were used at the stage of identifying the problem area, determining its relevance, setting goals and developing solutions;
- methods of terminological analysis, which were used in a comprehensive study of various scientific works on the problem of research.

Research findings:

Distance learning in English during the COVID-19 pandemic is a 21st century product that responds to the demands for a person-centred approach to learning in society, it is a natural social product of consumption that is used for the benefit of the individual and the state.

Distance learning in English is one of several social distance initiatives that nowadays need to be applied to the education of children and students, despite the social proximity that has developed between students during their school or university education. It should be noted that, at present, the social and psychological effects of distance learning have not yet been investigated. The unpreparedness of most teachers and educators to use the whole variety of Internet technologies in the educational process may jeopardise such an educational process.

Computer innovation affects the course of the learning process and directly on the personality of the learner due to the fact that not only the technical implementation changes, but there are also qualitative changes in teaching methods in the process [2].

Nowadays, the innovation processes of English language teaching affect the shift of focus on independent and individual learning, the formation of a new type of student personality who reveals his/her abilities in the process of learning; the main reference point becomes the growth of student motivation, which contributes to the effectiveness of learning.

All these changes are related to the growth of a new social type of society; education should be ahead of development, in the interests of both the individual and society as a whole. After all, education operates with such notions as the process of human formation, training, education, development; and originally the term education had in its definition such notions as "to create", "to form", "to develop".

The main technologies for distance learning in English are telecommunication, networking, multimedia and digital technologies.

E-mail and chat programs through the Internet have become an important element of interaction. The possibility of instant messaging has increased the speed of learning, allowing instant advice and the right direction to be taken.

In Russia, many regions are still without high-speed Internet access, which limits the speed of data delivery and makes it difficult to implement and organise distance learning. Still many courses use CDs for the transmission of the content, because obtaining access to multimedia content requires high signal and continuous access, which can be quite expensive if low signal transmission technology is used [3].

Modern multimedia-based English language teaching systems are sophisticated software mechanisms that process information in real time. Such software has to simultaneously provide high quality of the presented material as well as respond immediately to user queries and reproduce the information. At their core they use complex mathematical mechanisms implemented by first-class programmers. An equally important aspect in technical implementation is the way in which humans interact with the system, which should be based on current trends in the implementation of user interfaces [4].

Conclusions and results of the study:

English language learning technology is constantly evolving, having progressed from huge command line computers to modern adaptive interfaces. Today, technologies such as sensors capable of recognising combinations of finger gestures (multitouch gestures), spatial manipulators, non-contact control systems, voice control systems, and systems using virtual reality, where the user is immersed in a virtual world using special gadgets (helmet, glasses, gloves and suits) are being introduced into education [1].

It is important to understand that education is not only a part of human social life; education is acquiring new forms of manifestation, has a growing influence on human development due to the popularity of getting education, the degree of its prestige.

Unfortunately, the UN and other international organizations did not work on development and implementation of a unified system of distance education during the COVID-19 pandemic with involvement of expert community of teachers and IT specialists, which could have made the process of distance education much more effective.

Based on our survey among the students of North Caucasus Federal University, Linguistics major, we can conclude that distance learning (DL) has led to a number of positive and negative results. On the positive side, we can say that students adapted easily enough to the conditions of distance learning, teachers inform them about the content of training requirements regularly and do not cause difficulties, most of the students are satisfied with the DL process, most of all students like the low risk of infection and use of modern technologies in DL, also the DL regime did not affect the academic performance of the students.

On the negative side, we consider that in the process of distance learning students faced such problems as difficulty of doing tasks, students spend 4-6 hours in front of the computer in addition to classes, also they began to experience physical/psychological discomfort or discomfort as a result of being in distance learning.

List of references:

1. Akhmetshin A.A. Features of Additional Professional Education Institutions in the Conditions of Coronavirus Pandemic in Russia // Innovations and Investments. - 2020. - №8. - С. 3.
2. Zakharchuk T.V. Preparation of scientific personnel of higher qualification / T.V. Zakharchuk, R.B. Gebedyuk // Bulletin of St. Petersburg State Institute of Culture. - 2020. - №3. - С. 164-169.
3. Koshkina E.N. Transformation of educational space in Russia (from XI to early XXI centuries): textbook / E.N. Koshkina E.N., Orlova E.R., Bocharova I.E. - Dubna: State University "Dubna", 2020. - 123 с.
4. Eshmuradov D.E. Issues of Distance Learning Organization in Self-Isolation / D.E. Eshmuradov, I.D. Umarova // Theory and Practice of Modern Science. - 2020. - №6 (60). - С. 12.

УАЙС А.А., АМИРГАЛИЕВА Ж.Н.

KEYNOTE БАҒДАРЛАМАСЫН ҚОЛДАНА ОТЫРА БЕЙНЕ ДӘРІС ЖАСАУ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Түйіндеме

Мақалада Keunote бағдарламасын қолдана отыра бейнес дәріс жасау маңыздылығы, ерекшеліктері, ұтымды әдіс әрі құрал есебіндегі қолданудың тиімді жолдары көрсетілген; Keunote бағдарламасын бейне дәріс жасауда қолдану тәжірибесімен бөліскен. Сонымен қатар авторлар презентация жасау тәжірибесінде кездесетін кейбір кемшіліктерге де назар аударып, соған байланысты өзіндік ұсыныстарымен бөліскен. Keunote-бұл PowerPoint-тен кем емес презентациялар жасаудың тамаша құралы. Ол стильді және қарапайым интерфейске ие. iPad, iPhone және MacOS-та жұмыс істейді, сонымен қатар PowerPoint файлдарын экспорттау мүмкіндігі бар. Егер сіз өзіңіз үшін презентация жасасаңыз және олармен жеке сөйлесеңіз, қосымша басқа бағдарламаны орнатудың қажеті жоқ. Keunote функциясы сіздің аудиторияңызға WOW презентацияларын жасау үшін жеткілікті. Ең бастысы-оны шебер пайдалану. Мақала барлық мамандық оқытушыларына, студенттері, мектеп, колледж мұғалімдері үшін практикалық бағыттылығымен құнды.

Аннотация

В данной статье авторы показали важность и особенность создания видео лекции с использованием программы keunote. А также поделились опытом использования данной программы в создании видео лекции. Авторы также обратили внимание на некоторые недостатки, встречающиеся в практике создания презентации и поделились своими рекомендациями. Keunote – отличный инструмент для создания презентаций, практически не уступающий PowerPoint. У него стильный и простой в использовании интерфейс. Работает на iPad, iPhone и MacOS, а также имеет возможность экспорта файлов PowerPoint. Если вы делаете презентации для себя и

выступаете с ними лично, нет смысла устанавливать дополнительно другую программу. Функционала Keynote вполне достаточно, чтобы делать WOW-презентации для вашей аудитории. Главное – умело его использовать. Статья ценна своей практической направленностью для преподавателей всех специальностей, студентов и учителей.

Abstract

In this article, the authors have shared the importance and peculiarities of creating video lectures by using the keynote program. And also shared their own experiences using this program in creating a video lectures. The authors also drew attention to some shortcomings in the practice of creating of presentation and shared their recommendations. Keynote is a great tool for creating presentations, almost as good as PowerPoint. It has a stylish and easy-to-use interface. Works on iPad, iPhone, and macOS, and also has the ability to export PowerPoint files. If you make presentations for yourself and give them in person, there is no point in installing another program in addition. The functionality of Keynote is quite enough to make WOW presentations for your audience. The main thing is to use it skillfully. The article is valuable in its practical orientation for teachers of all specialties, for students and teachers.

Кілт сөздер: IT технология, iWork, Keynote, Keynote Live, Пішімдеу, Ойнату, Құралдар, Кірістірме.

Ключевые слова: IT технология, iWork, Keynote, Keynote Live, Форматирование, Воспроизведение, Инструменты, Вставка.

Keywords: IT technology, iWork, Keynote, Keynote Live, Formatting, Playback, Tools, Insert.

IT саласы - бұл техникалық құрылғылар және де компьютерлердің көмегімен ақпаратты өңдеуге, жинауға, сақтауға және таратуға жауап беретін сала. Іс жүзінде, XXI ғасырда ешбір сала IT мамандарынсыз жұмыс істей алмайды, өйткені ақпараттық технологиялар барлық жерде енгізілуде, себебі автоматтандыру сапалы өзгерістерге әкелуде. Онлайн форматта оқу барысында жоғарғы оқу орнында оқытушылар курстар бойынша ақпараттық технологияларды қолдана отыра видео дәрістер жасауда. Қазіргі кездегі видео материалдардың ең қолжетімді, ыңғайлы түрі - слайд дәрістері. Оларды студенттермен жұмыс істеу үшін күнделікті материал ретінде қолдануға, сабақ барысында толық немесе ішінара енгізуге ыңғайлы.

Сонымен, видео дәрістер мен бейне сабақтарға қандай дидактикалық талаптарды тұжырымдауға болады?

- Мақсаты мен міндеттері нақты бейнеленген дәрісті немесе бейне сабақты жеке эпизодтарына бөлу. Оларды кез-келген тәртіпте қайта пайдалануға болатындай мүмкіндік жасау.

- Ақпараттың әр түрлі арналарын интеграциялау

- Барлық визуалдау құралдарын қолдану: видео, анимация, сурет, кестелер, диаграммалар және т.б.

- Оқудың жеке қарқынын таңдау мүмкіндігі.

- Оқу материалын меңгеру сапасын бақылау үшін барлық деңгейлердегі интерактивтілік.

Орындалған жұмыстың нәтижелері визуалды түрде бағаланады, сондықтан редакциялау барысында бастапқы материалды да, жұмыстың аралық нәтижелерін де бірнеше рет қарауға тура келеді. Бейнені өңдеу үшін қолданылатын құралдарға қарамастан, процесс дәйектілікпен орындалатын бірнеше қадамдардан тұрады. Осындай бейне дәрістерді құрастыру, өңдеу және дайындау барысында қолданылатын Keynote бағдарламасына тоқтала өтейік.

Keynote – презентация дайындауға арналған компьютерлік бағдарлама. Apple компаниясының iWork офистік бағдарламалық жиынтығының бірі ретінде құрастырылған. 2017 жылдың 2 қарашасында Keynote 7.3.1 қолданысқа енгізілді. Бұл бағдарламалық жасақтаманың танымалдығы Microsoft корпорациясының бәсекелесі сияқты кең емес және оның алғашқы нұсқасы сонау 2003 жылы шыққанымен, көбісі бұл бағдарламаның не екенін білмейді, тіпті Keynote бар екенін білмейді. Осыған қарамастан, әртүрлі презентацияларды құруға арналған тапсырмаларды орындайтын құрал қолданушылар үшін нағыз таптырмас құрал болып табылады. Презентацияларды құруға арналған бағдарлама арқылы көптеген аудиторияларға сапалы жұмыстарды ұсынуға болатын әдемі, мықты құралдар, эффекттер

және тақырыптар жиынтығы бар. Keunote бағдарламасын пайдалану өте ыңғайлы және қарапайым, сондықтан онымен жұмыс істеу тіпті жаңадан келген пайдаланушыға да оңай болады. Бұл бағдарлама iPhone, iPad, iPod touch және Mac компьютерлерінде жұмыс істейді. Құрылғылардың бірінде жасаған презентациялар екінші құрылғыда да ашылады, сондықтан сізге бір орынға немесе белгілі бір құрылғыға байланудың қажеті жоқ. Сонымен қатар, сіз нақты уақыт режимінде деректерді бірлесіп өңдей аласыз, оны басқалармен бөлісе аласыз және желіде жұмыс жасай аласыз. Таңқаларлығы, бұл қосымшада PowerPoint файлдарын қосу мүмкіндігін қолдайды, оларды жөндеуге болады, презентацияларды екі бағдарламаның кеңейтімдерінде де сақтауға болады.

Қашықтан жұмыс істегенде Zoom, Skype немесе басқа бейнеконференциялар қосымшалары арқылы Keunote презентациясын ұсыну қажет болуы мүмкін. Бастапқыда бұл өте қиын, әсіресе егер сіз техниканы білмейтін болсаңыз, бірақ мұнда екі қарапайым әдісті қолдануға болады.

Keunote Live - презентация слайдтарын желіде бөлісуге мүмкіндік беретін ең жақсы нұсқа. Егер ол қол жетімді болмаса, оның орнына Mac экранын Zoom немесе Skype арқылы бөлісуге болады.

Keunote Live - бұл өз презентацияңызды желіде бір уақытта 100 адамға дейін бөлісуге мүмкіндік беретін құрал. Шақырылған қатысушылар сіздің презентацияңызды кез-келген құрылғыдан: iPhone, iPad, Mac, Windows PC немесе басқа мобильді құрылғылардан көруге болатын жолдарын реттей алады. Сізге жіберген сілтемені басу арқылы және Keunote немесе веб-браузерді ашу арқылы қосыласыз.

Keunote бағдарламасының көптеген артықшылықтары:

- жоғары сапалы презентация құралдары (бірегей тақырыптар, эффектілер, қосымшаның ішіндегі дыбысты жазу және редакциялау, фотосуреттер, бейнелер, мәтіндер, кестелер, диаграммалар, графиктер және басқа мүмкіндіктерді енгізу) құралдарының кең спектрі;

- бағдарлама мобильді құрылғыларда жұмыс істеуге бейімделген;
- әртүрлі құрылғылардың презентацияларымен жұмыс жасау мүмкіндігі;
- нақты уақыт режимінде бірлесе редакциялау;
- қашықтықтан басқару;
- бөлісу мүмкіндігі
- iCloud, Dropbox және Gmail танымал қызметтерімен интеграциялау;
- PowerPoint-пен үйлесімділігі
- Keunote Live арқылы презентацияны тікелей эфирде көрсету;
- Apple Pencil көмегімен iPad-та презентацияға өзіңіздің жазбаларыңыз бен иллюстрацияларыңызды қосуға болады;

- Презентацияны фильм, сурет, powerPoint, PDF, GIF-анимация форматында сақтау мүмкіндігі

- жағымды және ыңғайлы интерфейс.

Keunote және PowerPoint бағдарламасының арасында көптеген ұқсастықтар бар, егер сіз бұрын-соңды презентация құралдарын қолданбасаңыз да, Apple-дің iPhone және iPad қосымшаларымен жұмыс жасау жолдары өте жеңіл. Сонымен қатар, PowerPoint немесе Keunote программалық нұсқасымен жұмыс тәжірибеңіз болса, қиын болмайды.

Сервисті қолдана отырып, сіз керемет презентациялар жасай аласыз. Жасау кезінде тақырыптардың бірін таңдай отырып (оған стильдер кіреді), сіз өзіңіздің жұмысыңыздың қаншалықты жоғары сапалы болатынын шығармашылық процестің алғашқы сатысында көресіз. Әрбір презентацияны ерекше ету үшін Keunote қосымшасында ондаған әр түрлі элементтер жинақталған. Сіз бағдарламаның негізгі параметрлеріндегі ұнаған тақырыбыңызды барлық жаңа құжаттарға қолдана аласыз.

Көптеген функциялар жинағы, ыңғайлы өңдеу және интуитивті интерфейс - бұл бағдарламалық жасақтаманың артықшылықтарының кішігірім тізімі:

- Визуалдау. Қарапайым, бірақ креативті дизайн, жұмсақ түстер, ашық түстер қарастырылмаған.

- Жоғары (High) технологиялар. OpenGL және 3D инновациялық технологияларын пайдалану презентацияңызда слайдтарды айналдыру үшін әртүрлі эффектілерді таңдауға мүмкіндік береді.

- Double-шоу функциясы. Оның арқасында презентацияны бірден екі экранда - шығатын құрылғыда және құжаттың түпнұсқасы орналасқан гаджетте таратуға болады.

- Көптеген таныс кеңейтімдерді қолдау. Негізгі хабарлама xml негізіндегі kth және key форматтарына негізделген. Айтпақшы, негізгі формат туралы білетіндер де бұл форматтардың не екенін білмеуі мүмкін. Бұл кеңейтімдер негізгі презентацияларды PDF, PowerPoint, JPEG, PNG және әрине XML-ге экспорттауға мүмкіндік береді.

- Презентацияларда барлық бейне форматтары оқылады.

Жұмыстың алғашқы минуттарынан бастап Keynote-те жұмыс істеудің, оның қандай бағдарлама екендігі және оны басқарудың қаншалықты оңай екендігі айқын болады. Экранның жоғарғы оң жақ бұрышындағы төрт негізгі опция - Пішімдеу "Форматирование-Formatting", Ойнату "Воспроизведение - Playback", Құралдар "Инструменты - Tools", Кірістірме "Вставка - Insert".

Экранның сол жағында, төменгі жағында жаңа слайдтарды қосуға арналған батырма бар, оның дизайны үшін сіз стандартты стильдерді де, өз эзирлемелеріңізді де қолдана аласыз. Сенсорлық басқару арқылы слайдтарды тез ауыстыруға мүмкіндік береді, егер олардың орнын кенеттен өзгерту керек болса. Сонымен қатар, пайдаланушы слайдтар арасындағы ауысуларды керемет анимациямен және арнайы эффекттермен өзгерте алады.

Keynote біріге жұмыс жасауды одан да жеңілдетеді. Негізгі құжаттарды PowerPoint форматында сақтаңыз. Немесе PowerPoint құжаттарын Keynote бағдарламасына импорттап, оларды өзіңіз қалағандай редакциялаңыз. Сонымен қатар, ең танымал PowerPoint мүмкіндіктеріне қолдау көрсетіледі. Енді сіз әртүрлі қосымшаларды қолдансаңыз да, бір жобадан бірге жұмыс істей аласыз. Keynote бағдарламасында жасаған презентациядағы дәрісіңізді оқып, дыбыстық жазба немесе өзіңізді түсіру арқылы дыбыстық жазбаңызды жазып фильм ретінде сақтауыңызға болады. Сақталған бейне дәрісіңізді ютуб каналына жүктей берсеңіз болады. GIF – анимациямен шақырту қағазын жасағыңыз келсе, Keynote қосымшасында жасау арқылы GIF – анимациямен сақтаңыз.

Keynote - бұл аз күш жұмсап, стильді презентация жасауға арналған керемет қосымша. Бірақ бұл онлайн-презентация үшін ең жақсы нұсқа емес. Сіз өзіңіздің слайдтарыңызды Keynote Live арқылы бөлісе алатын болсаңыз да, қолданбада бөлісу мүмкіндіктері шектеулі. Ашығын айтайық. Басты сөз - жақсы бағдарлама. Бүгінгі күнге дейін ең сәтті iWork қосымшасы шығар. Оның көмегімен сіз минималистік стильде ұсақ-түйек заттарға қанықпай, сүйкімді презентациялар жасай аласыз.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1) С. В. Титова, Цифровые технологии в языковом обучении: теория и практика [Текст] = Digital technologies in language classroom: theory and practice: монография / Титова С. В. - Москва: Эдитус, 2017. - 247 с.

2) Информационные технологии в образовании: Учебник / Под ред. Т. Н. Носковой. — СПб.: Издательство «Лань», 2016. — 296 с.

3) Разработка видеолекции: методические рекомендации / Сост.: Е.Н. Авдеева, Н.А. Лацко, О.В. Пихота, Е.Д. Сайто. – Южно-Сахалинск: Изд-во ИРОСО, 2019. – 32 с.

4) Г. Аствацатуров. [Дидактические требования к видеолекциям и видеурокам // Дидактические требования к видеолекциям и видеурокам — Дидактор \(didaktor.ru\)](#)

**ҚАЗІРГІ ТІЛ БІЛІМІ МЕН ШЕТЕЛ ФИЛОЛОГИЯСЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ
МӘСЕЛЕЛЕРІ
ВАЖНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКИ И ИНОСТРАННОЙ
ФИЛОЛОГИИ
IMPORTANT ISSUES OF MODERN LINGUISTICS AND FOREIGN PHILOLOGY**

Aikunim Marat
(Aktobe, Kazakhstan)

**PERSPECTIVES OF THE STUDENTS' INDEPENDENT WORK WITHIN THE FOREIGN
LANGUAGE COURSE AT SCHOOL**

Abstract. The paper describes the peculiarities of the organization of a system of independent work at school. The study states its importance for the high school students in differentiating the necessary knowledge in a large information flow at the present stage, singling out the most significant component for overcoming difficulties in generalizing and systematizing knowledge and skills, and easily referring to one's own experience.

Keywords: foreign language teaching, FLT, self-work, high school students, English.

One of the main tasks of education is the preparation of an independent, initiative and creative individual. This task was set before the school by advanced teachers and public figures in the last century during the "golden" period in the development of didactics. K.D. Ushinsky, N.M. Pirogov and L.N. Tolstoy noted among the shortcomings of the general education school the lack of teaching methods, methods and means, as well as the organization of independent activities of students.

The organization of a system of independent work is necessary at school in order to differentiate the necessary knowledge in a large information flow at the present stage, to single out the most significant component for overcoming difficulties in generalizing and systematizing knowledge and skills, and to easily refer to one's own experience.

Materials and methods

We aimed at determining the features of the organization of independent work in the English language of high school students on the material of the subjects of the social, humanitarian and natural-mathematical areas. The qualitative descriptive research was conducted with this aim.

Results and discussion

The performance of independent work by students in teaching English in high school will be effective if all the necessary conditions are met to ensure its organization of independent work, planning, management and control. The organization of independent work implies the actions of the teacher and students aimed at providing the pedagogical resources required for the timely and successful completion of the task. Ensuring these conditions requires the teacher to master the psychological and pedagogical methods of managing the cognitive activity of students, the skills to timely and correctly formulate and transform goals, motives, guidelines and value orientations for educational activities.

The teacher, organizing the independent activities of students, must answer the following questions:

1. When is it advisable to introduce independent work while studying any educational material?
2. What specific type of independent work from all possible ones should be chosen and used at each stage of learning?

The application of the system of independent activity in teaching English requires a special approach. The teacher needs to carefully plan the lessons, take responsibility for determining the content of independent work, its form, as well as the methods of its organization. This approach assumes awareness of the organization of independent work of students in English lessons. When organizing independent work of students, the teacher must take into account the level of complexity, the amount of work, the difficulties in its implementation, the potential mistakes made by students in the course of its implementation. The choice of means of control and assistance to students in the performance of independent work in English is very important in the organization of this type of education.

As a rule, in the process of teaching English in high school, independent work is widely used in order to consolidate the educational material and control. The following goals of organizing independent work are distinguished according to E.A. Tupichkina and I.V. Kryuchkova: “1) updating the knowledge of students; 2) obtaining new knowledge; 3) consolidation and repetition of knowledge and skills of students; 4) checking the knowledge and skills of students” [Tupichkina, Kryuchkova, 1996:10].

Regarding the level of complexity of independent work, methodologists believe that it should correspond to the level of development of mental abilities, skills and abilities of students. The increase in the difficulty of independent work can occur gradually, and it must be done as follows:

- 1) by increasing the volume of tasks for independent work of students and its duration;
- 2) by complicating independent work;
- 3) by changing the ways of presenting the task and gradually reducing the help from the teacher.

According to Yamaltdinova, “the methodology for organizing and conducting independent work should take into account the need for a gradual, strictly regulated and taken into account in a single system of independent work, changing their particular didactic goals, types of cognitive tasks presented, their degree of difficulty and complexity” [Yamaltdinova, 2008: 8-9]. Such changes at different stages of education ensure the development of the intellect of students, their cognitive abilities, and prepare them for continuous self-education in the future.

Improving the efficiency of independent work of students in English is due to timely and well-formed motivation for learning activities. According to Zharova, “when forming students’ motives for completing tasks for independent work, one must take into account that, although the motivational sphere of educational activity is characterized by a large set of motives, three groups of them can be decisive in this case: 1) social motives, including showing the need for awareness

students' vital needs in acquiring high quality knowledge, understanding the social significance of good preparation, etc. Strengthening the motives of this group is possible by turning them from understood into effective ones by showing the teacher the applied nature of the educational information being assimilated; 2) motives aimed at developing cognitive interests in the subject and the direction of science that it represents; 3) students' reactions to a number of external factors that organize learning activities. To strengthen the motives of this group, the teacher must clearly plan the activities necessary to organize the work of students on the proposed tasks (timely issue tasks, advise, control, evaluate, etc.), and also convey to students the need to do independent work well and its prestige" [Zharova, 1993].

Conclusion

We can conclude that school curricula in various subjects, including English, involve the formation of academic independence and the ability to acquire knowledge. A student who does not have these skills is not able to cope with the growing workload, a large amount of educational material. As a result, interest in learning is lost, academic performance decreases, and there are no prerequisites for developing independent work skills.

References

- Жарова Л. В. Учить самостоятельности. - М.: Просвещение, 1993.
- Тупичкина Е.А., Крючкова И.В. Виды самостоятельных работ в условиях развивающего обучения// Начальная школа. -1996. - № 5. - С. 10-15.
- Ямалтдинова Д.Г. Организация самостоятельной деятельности учащихся // Начальная школа. - 2008. - № 2. - С. 8-15.

Алпысбаева Айгерим Бисембиевна
Абылай хан атындағы Қазақ Халықаралық Қатынастар
және Әлем Тілдері Университеті
(Алматы қаласы)

КӨРКЕМ МӘТІНДЕГІ ФРАЗЕОЛОГИЯЛЫҚ БІРЛІКТЕРДІ АУДАРУДЫҢ ЛИНГВОМӘДЕНИ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Мақалада лингвомәдени тұрғысынан фразеологиялық бірліктер қарастырылады. Кез-келген тілдің фразеологиялық құрамы ұлт мәдениетінің ерекше бөлігі болып табылады, өйткені ол халықтың өмірін, мінез-құлқын, салт-дәстүрін көрсетеді. Фразеологиялық бірліктердің негізгі ерекшеліктері оларға мәдени дәм береді. Мақалада фразеологизмдердерді зерттеген ғалымдар, аудару тәсілдері және мысалдары қарастырылды.

Кілт сөздер: Фразеологиялық бірлік, аударма тілі, эквивалент, аналог, фразеологиялық емес тілдік құрал, лингвомәдени ерекшелік және т.б.

В статье рассматриваются фразеологизмы с точки зрения лингвокультурологии. Отмечается, что фразеологический состав любого языка является наиболее специфичной частью культуры нации, так как отражает быт, модели поведения, традиции и обычаи, стереотипы и символы народа. Описываются главные особенности фразеологических оборотов, придающие им культурный колорит. Уделяется внимание внутренней форме фразеологизма как первичной интерпретации действительности и последующей фиксации образа в языке. На основании рассмотрения конкретных примеров делается вывод о том, что изучение фразеологических единиц той или иной культуры способствует более глубокому пониманию образа жизни изучаемой страны.

Ключевые слова: Фразеологическая единица, язык перевода, эквивалент, аналог, нефразеологические языковые средства, лингвокультурологические особенности и т.д.

The article considers phraseological units from the point of view of cultural linguistics. It is noted that the phraseological composition of any language is the most specific part of the culture of the nation, as it reflects lifestyles, behaviors, traditions and customs, stereotypes and symbols of the people. The main features of the phraseological units are described with cultural identity. Attention is paid to the internal form of phraseological unit as the primary interpretation of reality and the subsequent fixation of the image in the language. Some specific examples are given to define that the study of phraseological units of a particular culture contributes to a better understanding of the way of life of the country.

Key words: Phraseological unit, translation language, phraseological translation, non-phraseological translation, interpretation, comparative studies, literary translation, equivalence.

В последние годы, проанализировав работы наших ученых, мы можем отметить, что возрос интерес и значение к богатому и информативному искусству речи, которое сохранялось нашим народом на протяжении многих веков. В связи с этим в сравнительном литературоведении и теории перевода существует множество проблем, которые были исследованы, и все еще ждут продолжения исследований. Следовательно, вопросы перевода фразеологических единиц на другие языки, изучение уровня их присутствия в общехудожественном переводе являются наиболее значимыми задачами в переводоведческой науке.

С 1940-х годов фразеологические единицы исследовались в всевозможных качествах казахской лингвистики, этих как структурно-типологический, семантико-морфологический и направленный на определенную тематику. В первый раз основатель казахской фразеологии И.Кенесбаев заложил абстрактные почвы общетюркской науки фразеологии [1]. В реальное время дискусируются абстрактные и практические трудности фразеологических единиц, их стилистических функций, их применения в художественном произведении, классификация фразеологических единиц по смысловым, направленным на определенную тематику, приватные категории фразеологических единиц, диалектические особенности фразеологических единиц, сравнительное изучение фразеологических единиц с данными своеобразных языков и иные вопросы были исследованы в всевозможных инструкциях лингвистики. Что не наименее, всестороннее исследование фразеологии казахского языка считается одним из ведущих факторов в реальное время» [2]. Актуальность исследования фразеологических единиц определяется прогрессирующим развитием сопоставительных исследований фразеологических систем неродственных языков, в которых накапливаются и получают отражение факты и явления культуры народа носителя того или иного языка, сохраняются особенности мировосприятия, народной культуры и менталитета языковых сообществ. Во фразеологических единицах ярко проявляется своеобразие жизни, быта, истории и культуры народа. Фразеологические единицы фиксируют, хранят и передают информацию о достигнутом уровне развития материальной и духовной культуры народа, о его жизни в прошлом и настоящем, о развитии общества вообще. Безусловно, фразеологические единицы - важнейшая часть языковой картины мира народа.

Одним из первых О.Айтбаев изучил трудности перевода фразеологических единиц на казахский язык в работах М.Горького, в собственной исследовательской работе "Фразеологический парадокс в переводе" он изучил абстрактные взоры, касающиеся перевода совокупных выражений [3].

Ученый разделил перевод фразеологических единиц, пословиц и поговорок на 3 метода: во-первых, в случае если мы всецело предположим предметные смысла текстов в пословицах и поговорках, то их возможно буквально переместить. Во-вторых, переместить предметные смысла кое-каких текстов, элементарно несколько изменив их. В-третьих, нужно применить фразеологические единицы, пословицы и поговорки переводимого языка [4].

М.Каратаев детально изучал основы перевода идиом, относящиеся к переводу романа «Негромко, течет Дон», и огласил свое верное заключение по данному вопросу. Переводы

идиом на казахский язык в творчестве Н.В.Гоголя, всевозможные методы подачи были рассмотрены в работе кандидата филологических наук С.Талжанова «О переводе художественной литературы». Данный вопрос еще был исследован со всех сторон в диссертационной работе Р.Сарсенбаева. В 2006 году А.Алдашева исследовала лингвокультурные особенности фразеологических единиц в своей учебной пособии «Переводоведение: лингвистические и лингвокультурные проблемы» [5].

Перевод фразеологических единиц с одного языка на другой - одна из самых сложных задач. Этого недостаточно, чтобы передать полное значение идиом в переводе, переводчик должен попытаться передать национальный дух фиксированной фразы. Казахские, русские, кыргызские, турецкие ученые придерживаются единого мнения по данному вопросу. Кыргызский академик Н.К.Абдыракматова считает, что «перевод фразеологических единиц с одного языка на другой включает в себя особенности национального колорита, авторское использование фразеологических единиц в переносном значении, проблемы правильной передачи фразеологических единиц, используемых в конкретное историческое время. По словам автора, переводчик должен знать базовую этимологию каждой фиксированной фразы, культуру речи народа, а затем выбрать подходящий эквивалент. В свою очередь, этот эквивалент должен быть равен по грамматической форме, эмоционально-экспрессивному значению, внутреннему структура и стилистическое использование» [6]. По словам А.Алдашевой, переводчик должен найти подходящий эквивалент. Для этого очень важно знать до буквы и овладеть «справочной информацией», «базовыми знаниями», идеей и основным содержанием оригинала, языково-стилистическим мастерством автора, лексико-грамматической системой обоих языков. Переводчик должен различать 2 языка, его правильный и адекватный перевод может повысить уровень качества версии перевода [7]. Отсюда следует, что основной обязанностью переводчика является полная передача полного содержания оригинала, поскольку фактическое сходство оригинала и версии перевода очень важно. Фразеологические единицы указывают на национально-культурную окраску людей; именно по этой причине их перевод довольно сложен. Найти применимую существенную близость между потенциальной эквивалентностью и реальным соотношением оригинала и версии перевода является одной из основных задач переводчика. Для того чтобы проанализировать методы перевода заданных выражений с теоретической стороны, необходимо разделить методы перевода. Многие ученые прибегают к этой лингвистической классификации в качестве инициации, которая дифференцирует фразеологические единицы как переводимые и непередаваемые в соответствии с рядом составными частями и их метафорическими различиями.

К. Сагындыков показывает следующие способы перевода фразеологических единиц с языка оригинала на язык перевода:

- 1) Переводить с помощью эквивалентов на языке перевода;
- 2) Переводить фразеологические единицы с помощью варианта (аналога) на языке перевода;
- 3) Переводить заданные выражения с использованием нефразеологических языковых средств, если на языке оригинала нет ни эквивалентной, ни другой версии фразеологических единиц [8].

По словам автора, фразеологические единицы кроме определенного смыслового содержания включают в себе богатство экспрессивно-стилистических оттенков, поэтому задачей переводчика является не только передать на русский язык смысл фразеологической единицы, но и донести до читателя ее экспрессивность и образность. Чтобы правильно выделить устойчивое сочетание в английском тексте, переводчик должен хорошо изучить фразеологию языка оригинала.

Известный ученый И. Кенесбаев в своем исследовании «об идиомах казахского языка» высказал свое мнение по вопросу перевода. В своей работе он рассмотрел идиомы, пословицы, а также особенности и способы перевода фразеологизмов. Исследователь утверждает, что они не подходят для буквального перевода. Но ученый категорически не

утверждает, что их вообще нельзя переводить с одного языка на другой. Мы должны искать различные способы их перевода, находить соответствующие по смыслу цепочки, делать язык перевода понятным людям [9].

В работе М. Балакаева, Е. Жанпейсова, М. Томанова, Б. Манасбаевых «стилистика казахского языка», изданной в 1966 году, описаны подходы к переводу фразеологии, в том числе их лингвокультурологические особенности и пути перевода [10].

Например, to play with fire - 'играть с огнем'- 'отпен ойнау', to read between lines - 'читать между строк'- 'айтпай кеткенін жорамалдап, нобайлап білу', strike the iron while it is hot - 'куй железо, пока горячо'- 'темірді қызған кезде соқ'.

В этих примерах переводчик использовал метод фразеологического эквивалента. При использовании таких соответствий сохраняется весь комплекс значений переводимой единицы. В этом случае в языке перевода имеется образный фразеологизм, совпадающий по всем параметрам с фразеологической единицей оригинала.

Рассмотрим следующие примеры. Например, «work one's fingers to the bone» - «работать, не покладая рук» - «бас көтермей, жатпай-тұрмай, мұрнынан шаншыла еңбек ету». Использование соответствия этого типа обеспечивает достаточно высокую степень эквивалентности. Однако и здесь существуют некоторые ограничения. Английское Jack of the trades и русское 'мастер на все руки' (на казахском: он саусағынан өнер тамған) относятся к человеку, который может заниматься самыми разными делами. Однако русский идиом не является фразеологическим аналогом английскому, поскольку у них не совпадают эмоциональные значения. По-русски это, действительно, мастер, умелец в положительном смысле, а по-английски это- master of none, то есть неумеха, портящий все, за что берется.

В следующих примерах переводчик использует способ перевода калькирование. Например, keep a dog and bark oneself - 'держат, собаку, а лаять самому'; people who live in glass houses should not throw stones - 'люди, живущие в стеклянных домах, не должны бросаться камнями'; Соответствия-кальки обладают определенными достоинствами и достаточно широко используются в переводческой практике. Во-первых, они позволяют сохранить образный строй оригинала, что особенно важно в художественном переводе. Во-вторых, они дают возможность преодолеть трудности, которые возникают, когда в оригинале образ обыгрывается для создания развернутой метафоры.

В целях объяснения смысла фразеологической единицы, которая не имеет в русском языке ни аналога» ни эквивалента и не подлежит дословному переводу, переводчику необходимо прибегнуть к описательному переводу. Например, «a skeleton in the cupboard» - «семейная тайна; неприятность, скрываемая от посторонних» - «отбасылық сыр».

Исходя из сказанного выше учеными и приведенных примеров фразеологических единиц позволяет с уверенностью сказать о тесной связи языка и культуры. Отсюда можно сделать вывод о том, что каждый язык имеет особую картину мира. Значение фразеологической единицы связано с фоновыми знаниями и культурно-историческими традициями народа, говорящего на данном языке. Фразеологические единицы приписывают предметам особые признаки, ассоциирующиеся с картиной мира, давая им оценку и выражая отношение.

Литература

- 1 Кенесбаев С. "Фразеологический словарь казахского языка". – 1978.
- 2 Р. Р. Баркибаева, Б. О. Жолдасбекова, Ж.А.Баянбаева. Русская фразеология: коннотативный аспект обучения. Алматы. – 2019.
- 3 Алтыбаева С.М. Культурный код в интермедиальном пространстве. Алматы. – 2019.
- 4 Авакова Р.А. Теория фразеологии. Алматы, 29 с. – 2009.
- 5 Айтбаев О. Фразеологический феномен в переводе. Алматы, 228 с. – 1975.
- 6 Абдырахматова, Н.А. Особенности межъязыковой транспозиции фразеологических единиц. Бишкек, 23 (11). – 2011.
- 7 Алдашева, А. Переводоведение: лингвистические и лингвокультурные проблемы. Алматы, 248 (162-168). – 2006.

- 8 Влахов С.И. и Флорин С.П. Непереводимый в переводе. Москва, 343 (232). – 2006.
9 Пиковая дама. – Қарғаның мәткесі. – Ауд, Сағындыов Қ.
10 С. К. Кенесбаев, Н. Т. Сауранбаев, М. Б. Балакаев, С. А. Аманжолов, Ж. Доскараев, Г. Г. Мусабаев, А. И. Искаков. Стилистика казахского языка. – 1966.

Алтай Аружан Алтайқызы
Қайырғали Зарина Думанқызы
«Шетел филологиясы» ОБ
4 курс студенттері
(Ақтөбе, Қазақстан)

АҒЫЛШЫН, ОРЫС, ҚАЗАҚ ТІЛДЕРІНДЕГІ УАҚЫТ КОНСЕПТІСІ

ТҮЙІНДЕМЕ. Уақыт категориясы қазіргі әлемді түсінудің маңызды категорияларының бірі болып табылады. Бұл мақалада біз уақыт концептісін түрлі мәдениетте қалай қабылданатынын және өзгешеліктерін қарастыратын боламыз. Әсіресе мақалада басты талқылатын тілдер: ағылшын, қазақ, орыс тілдері. Бұл тілдердің уақытты қабылдаудағы жүйесін, айырмашылығын, ерекшелігін және уақытты қабылдау арқылы ұлттың психологиясын аңғаратын боламыз. Әрбір табиғи тіл әлемді өз бетімен байланыстыратындығын, сонымен қатар, оны өз түсінігімен тұжырымдайтыны жөнінде баяндалған.

Тірек сөздер: уақыт, концепт, лингвомәдениет, ұғым, сағат, күн

АННОТАЦИЯ. Категория времени – одна из важнейших категорий понимания современного мира. В этой статье мы рассмотрим, как понятие времени воспринимается и дифференцируется в разных культурах. Основные языки, через которые рассмотратривается категория времени в статье - это английский, казахский, русский. Лингвопсихологические особенности объясняются через систему восприятия времени, различия, особенности в восприятии времени носителей этих языков. Каждый естественный язык имеет свою языковую картину мира, а также формулирует его своим пониманием.

Ключевые слова: время, понятие, лингвокультура, концепт, час, день

ABSTRACT. The category of time is one of the most important categories of understanding the modern world. In this article, we will look at how the concept of time is perceived and differentiated in different cultures. Linguo-psychological features are explained through the system of time perception, differences, features in the perception of time by the speakers of these languages.

Key words: time, concept, linguistic culture, idea, hour, day

Бүгінгі таңда ғылымның дамуы ғалымдардың дәстүрлі ұғымдар мен құбылыстарды қайта қарастыруға деген көптеген ұмтылыстарымен сипатталады. Бұл ұғымдар тілді қамтиды. Бұл мақала негізгі мәдени ұғымдардың бірі - "уақыт" тұжырымдамасын зерттеуге арналған.

Таңдалған тақырыптың өзектілігі бұл зерттеу лингвистика мен әлеуметтік-гуманитарлық білімнің ең танымал салаларымен қатар жүретіндігімен анықталады. Қазіргі тіл білімі басқа ғылымдармен байланыс нүктелері бар ұғымдарға байланысты шекаралық тақырыптарға назар аударады. Зерттеудің негізгі объектісі қазақ, ағылшын және орыс тілдеріндегі "уақыт" тұжырымдамасының тілдік іске асырылуы болып табылады, ал зерттеу нысаны қазақ, ағылшын және орыс лингвомәдениеттеріндегі олардың ұлттық-мәдени ерекшеліктерін ашу болып табылады.

Лингвокультурология - тіл мен мәдениеттің арақатынасын зерттейтін тіл білімінің белсенді дамып келе жатқан салаларының бірі. Көптеген теориялар мен ғылыми мектептерге сәйкес уақыт негізгі мәдени әмбебаптардың бірі болып табылады. Уақытты қабылдау және

оның рефлексиясы әртүрлі мәдениеттерде әртүрлі жүзеге асырылады және сәйкесінше, тілдік жүйеде және, атап айтқанда, фразеологизмдерде әртүрлі көрсетіледі.

Уақыт - адам болмысының негізгі категорияларының бірі және философиялық концепция бола отырып, философия, әлеуметтану, лингвомәдениеттану, мәдениетаралық коммуникация салаларында үлкен зерттеушілік қызығушылық тудырады, өйткені ол белгілі бір мәдениеттің кейбір ерекшеліктерін анықтауға көмектеседі. Уақыт – біздің күнделікті өміріміздің негізгі құрамдас бөлігі, ол ешқандай сыртқы өзгерістерге ұшырамайды. Бірақ уақыттың экстралингвистикалық категориясының барлық тұрақтылығымен адамның субъективті қабылдауымен байланысты уақыт ұғымын білдірудің лексикалық және стилистикалық құралдары айтарлықтай өзгерістерге ұшырайды. Уақыт ұғымы адамның өмірімен, оның дүниетанымы мен жүріп жатқан тарихи процестерімен неғұрлым жақын байланысқан сайын, уақыт үлгілері де соғұрлым түбегейлі бұл өзгерістерге ұшырайды. Мұның себептері ғылыми прогресс және қоршаған әлем туралы білімнің сәйкес артуы болуы мүмкін: адамның өз күшін сезінуі, белсенді өмірлік ұстанымын қабылдауы, техникалық жетістіктерге байланысты өз өмірінің ырғағының жалпы жеделдеуі [1].

Талдай келе, уақыт пен оның қасиеттерін жіктеуде әр кезеңде әртүрлі тәсілдер мен ұғымдар қолданылған. Бірақ, уақыттың жалпы қабылданған сапалық қасиеттеріне қарамастан, әртүрлі мәдениет өкілдерінің бұл категорияға қатынасы әртүрлі.

Уақытты қабылдау мен салу әр мәдениетте әртүрлі жүзеге асырылатындықтан, қазіргі өркениетте мәдениеттер сәйкесінше «шығыс» және «батыс», полихрониялық және монохрондық болып бөлінеді. Бұл екі мәдениеттің уақытпен байланысы әртүрлі. Полихрондық мәдениеттер адамдармен, желімен және отбасымен байланысуға бағытталған, ал монохрондық мәдениеттер тапсырмаға, ресми деректерге және жеке жетістіктерге бағытталған. Еуропа мәдениетінің басты мәселелерінің бірі – уақытты тиімді пайдалану. Адамның іс-әрекеті мақсатты, яғни болашақпен байланысты. Осылайша, әлеуметтік әрекеттерде қамтылған уақыттың объективтілігі оны қабылдау мен концептуализациялаудан бөлінбейді. Уақытты түсіну сияқты оның мәнін сипаттайтын бірнеше басқа көрсеткіштер бар.

Әр адам уақытпен сипатталатын фактілер, кезеңдер туралы хабардар болуға негізделген субъективті уақыт санаттарында ойлайтыны белгілі, оның өмірінің кезеңдері (өмір ұзақ бақытсыз, қысқа бақытты болып көрінеді, белгілі бір жағдайда ол тіпті тоқтап қалуы мүмкін және т.б.). Алайда жеке психологиялық принцип белгілі бір құбылыстың ұлттық көрінісіне негізделеді, ол өз кезегінде белгілі бір қатынасты көрсету жиілігіне, тарихи фактілерді, ұлттық философиялық тұжырымдамаларды және т.б. талдауға негізделеді, олар тиісті тілде жазылады және ұсынылады. Осылайша, әрбір табиғи тіл әлемді өз жолымен, ол оны тұжырымдайды. Басқаша айтқанда, әр нақты тілдің негізінде әлемнің ерекше моделі (суреті) жатыр, Ал спикер осы модельге назар аудара отырып, өзінің тұжырымының мазмұнын ұйымдастырады 2]. Бұл, ең алдымен, барлық тілдерде ұсынылған барлық әмбебап ұғымдар мен категорияларға, соның ішінде уақытқа қатысты. Мысалы, зерттеушілер олар француздардың қазіргі уақытты қолдануға бейімділігін, олардың "әр сағат сайын, әр минутқа" деген адалдығын көрсетеді, ал орыстар болашақ туралы көбірек ойлайды, дегенмен, орыс классикалық әдебиеті көрсеткендей, олар конструктивті емес, тек армандайды (Манилов, Обломов) [3].

Қазақ тілінде уақытты созыңқы көрсету дағдыланған. Мәселен қазақ әдебиетіндегі біршама ертегілер үзінділеріне жүгінейік. Мысалы, «Темір етіктен теңгедей, темір таяқтан тебендей қалғанда, алыстан сағым көтерген бел көрінеді» (Ер Төстік ертегісі) немесе «Өз үйіне келсе, әкесіне жинап беріп кеткен таудай отыннан бір жағым, үйдей еттен бір асым, жеңді білектей судан қанжығадай қалған екен» (Делдаш батыр ертегісі).

Жиналған отын мен еттің, судың мөлшерін білдіруде санмөлшерлік мәнді қамтитын нәрсемен емес (мысалы, арба-арба отын я бес шана отын), визуалды қабылдауда келбет-көлемі ауқымды, яғни сыртқы формасы жағынан алып нәрсемен (таудай отын, үйдей ет, жеңді білектей су) салыстыруды қолданып, уақыттың созылыңғылығын түйсінген.

Әлемнің ағылшын тіліндегі суретіне келетін болсақ, мұнда бәрі сағатпен қатаң бекітілген. Ағылшын таңы түн ортасында басталып, түсте аяқталады. Сондықтан қазақ және орыс таңы ағылшын таңынан әлдеқайда қысқа. Қазақ және орыс мәдениетіндегі түн, керісінше, ағылшын тіліне қарағанда ұзағырақ. Ағылшынша "night" сөзі біздің кешімізге сәйкес келеді, өйткені, "night" уақыты шамамен 20.00-ден түн ортасына дейін созылады, бұқ ағылшын таңы келгендегі уақыт болып табылады. Қазақ немесе орыс тілді болсақ, түнгі бірде жетеміз. Ағылшындар үйге түнгі бірде келеді. Біз үшін түннің ортасы, олар үшін таңның атысы. Ағылшын мәдениетінде біз тәулік уақытын сағат бойынша анықтаймыз. Мысалы, 11.55-те мұғалім балаларға "Қайырлы таң!", ал 12.05-те "Қайырлы күн!" дейді.

Түс және пооп – бұл ұғым екі мәдениетте де бірдей, бұл күннің ортасында, атап айтқанда жергілікті уақыт бойынша сағат 12.00-дегі уақыт нүктесі.

Afternoon (түстен кейін) - ағылшын тілінде өте кең таралған сөз, ол түстен кейінгі сағат 12-ден кейінгі уақытты білдіреді және кештен бұрын тұрады. Қазақ тілінде «түстен кейін» деген тіркес қолданылады.

Күн немесе day: үш мәдениетте де күн сөзі бір күнді білдіруі мүмкін (біз тауда 2 күн өткіздік). Бірақ орыстың және қазақтардық күн сөзі ағылшын тіліндегі 2 сөзге сәйкес келеді: day және afternoon. Біреуге сәлем бере отырып: *Қайырлы күн! Немесе Good afternoon! Бірақ Good day сөзімен амандаса алмаймыз!* Ағылшындар қоштасу кезінде бұл өрнекті қолданады, оның үстіне ол тыңдаушыға дөрекі, тітіркендіргіш естілуі ықтимал және бұл сөзді әңгімелесу барысында айтқан болсаңыз тілдесуіміз аяқталды, қош бол деген ұғым береді екен.

Осылайша, қазақ, орыс және ағылшын тілдеріндегі әлемнің суреттерінде тәулік бөліктеріне бөлу ұзақтығы және олардың арасындағы шекаралардың анықтығы бойынша ерекшеленеді.

Әр түрлі лингвомәдениеттердегі уақытты түсіну ұлттық қауымдастық құрғататын табиғи ортаның, сондай-ақ осы қауымдастық құратын мәдени әлемнің ерекшеліктерінің ізін қалдырады [4].

Кейбір теориялық ұстанымдарға негізделген осы шағын практикалық талдау әлемнің қазақ, орыс және ағылшын тілдік бейнесі туралы белгілі бір қорытынды жасауға және нақты тілдік мысалдар арқылы қазақ, орыс және ағылшын адамдарының уақытты өзінің жеке өмірінің призмасы, іс-әрекеттері мен іс-әрекеттері арқылы қабылдайтынын көрсетуге мүмкіндік береді. Уақыт ол үшін тек өз өмірінің оқиғаларына байланысты, яғни уақыт ол үшін субъективті. Оның бағыты болып жатқан оқиғаларға және адамның психикалық жағдайына байланысты өзгеруі, жеделдетілуі, баяулауы немесе тіпті тоқтауы мүмкін. Мұндай тілдік фактілердің сипаттамасы әлемнің ұлттық тілдік бейнесінде ұлттық менталитет көрініс табатынын көрсетеді және ұлттық сипат. Ұлттық менталитет ұжымдық сананың арнайы сипаттамаларын көрсетеді, ерекшеліктерді ойлауды ұсынады. Ұлттық сипат-бұл сезімдер мен эмоциялардың, ойлар мен іс-әрекеттердің, өмір сүру жағдайлары мен іс-әрекеттің әсерінен қалыптасатын тұрақты әдеттер мен дәстүрлердің, орын алған оқиғалардың, ұлттық мәдениеттің ерекшелігінде көрінетін ұлттың тарихи даму ерекшеліктерінің өзіндік ұлттық түсі.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Лосев А.Ф. Жизненный и творческий путь Платона // Платон. Апология Сократа, Критон, Ион. - М., 1981.
2. Яковлева Е. С. Фрагменты русской языковой картины мира: модели пространства, времени и восприятия / Е. С. Яковлева. – М.: Изд-во «Гнозис», 1994. – 344 с.
3. Колесов В.В. Источники древнерусской культуры и истоки русской ментальности // Древняя Русь. Мир науки и культуры. – СПб., 2005. – С.12-22.
4. Лихачев Д.С. Историческая поэтика литературы. Смех как мировоззрение и другие работы. СПб, 1999.

<http://sabaq.kz/?p=13201>

Научный руководитель – ассоциированный профессор, канд.филол.наук Кушкарлова Г.К.

Altynbayeva Perizat
(Aktobe, Kazakhstan)

METALINGUISTIC FEATURES OF TABOOS

Abstract. The article goes on saying about existing taboos in the British social community, which became a norm of an etiquette, but can create a culture shock for the foreigners. The problem of taboos, prohibitions in general and the discussion of topics prohibited in British society, which are particularly important in the implementation of the process of intercultural communication is discussed from the metalinguistic point of view.

Further, the article tries to define the main types of taboos in the British linguistic community; special attention is given to the verbal types of them. Thematic taboos are also mentioned in these work.

Key words: Taboo, prohibition, communicative etiquette, verbal, non-verbal, linguoculture

This article is devoted to the problem of prohibition in general and the discussion of prohibited topics, in British society which are important to know in realizing the cross cultural communication process especially.

The need to study thematic taboos in is dictated by the tasks of forming students' linguistic and socio-cultural competence. Students' knowledge of the national and cultural features of the country, the ability to implement speech behavior in accordance with social norms, rules and prohibitions, as well as their readiness and ability to live and interact in the modern multicultural world contribute to achieving the goal of effective communication and prevent communicative failures in a real conversation.

We have chosen this topic as we want to help our students to form the linguistic and socio-cultural competence. Students' knowledge of the national and cultural characteristics, the ability to carry out speech behavior in accordance with social norms, rules and prohibitions, as well as their willingness and ability to live and interact in the modern multicultural world contribute to achieving the goal of effective communication and preventing communication failures in a real conversation.

In the study of communicative etiquette, prohibition is considered as prohibitions and restrictions related to "the need to preserve the identity of the addressee, primarily with the Prohibition of causing emotional harm to another person, the softening and closure of negative information, the prevention of humiliation or humiliation of human dignity, the prevention of rudeness and violence" [1,79].

Taboo, also spelled tabu, Tongan tabu, Maori tapu, the prohibition of an action based on the belief that such behaviour is either too sacred and consecrated or too dangerous and accursed for ordinary individuals to undertake. The term taboo is of Polynesian origin and was first noted by Captain James Cook during his visit to Tonga in 1771; he introduced it into the English language, after which it achieved widespread currency. Although taboos are often associated with the Polynesian cultures of the South Pacific, they have proved to be present in virtually all societies past and present[2].

The term "Taboo" refers to a negative vocabulary that is consciously and purposefully avoided. The reason for this is the norms of culture and etiquette, which prohibit the speaker from using words and phrases that offend, offend or offend the listener. If in ancient times the ban was mainly on a religious basis, over time this concept was "enriched" with connotations related to the field of application. Currently, the ban is interpreted as a ban on the use of certain words or the

commission of certain actions due to political, historical, cultural, ethical and emotional factors [3,345].

LITERATURE REVIEW

TABOO. 1. British taboo, French tabou, mot interdit, German. Verbot, Tabu, ucn. tabú. A word whose use is forbidden because of mythological beliefs, superstitions and prejudices, as well as because of censorship prohibitions, fear of rude or indecent expressions, etc.;

2. (ban) British taboo, French tabou, interdiction de vocabulaire, ucn. tabú. Restrictions on the use of words determined by various non-linguistic factors (superstitions and prejudices, censorship and traditional prohibitions, etc.) [4].

Taboo(ing), French interdiction de vocabulaire, German. Tabuierung. Attribution to taboo words, the perception of a word as belonging to the category of taboo. Tabooing words[5].

TABOOED British tabooed, French taboue, um. tabuizado. Viewed, perceived as taboo. Tabooed vira. A taboo word. [6,234].

TABOO (from a Polynesian word meaning-prohibition) - negative prescriptions (categorical prohibitions) on various actions of people, the violation of which should entail appropriate sanctions. They arose and were formed on a social, magical and religious basis during the period of primitive society, in which they regulated and regulated the life of individuals and groups (family, clan, tribe, etc.).

The totality of Restrictions imposed by priests and leaders covered various aspects of life and extended to words (the prohibition to pronounce the names of people, the dead, spirits, gods, names of animals, etc.);

-people (women, warriors, rulers, etc.); the human body and parts of the body; communication, sexual and marital relations, various forms and types of behavior, actions of everyday life (exposing the face, leaving the home, etc.);

-food and drink; animals, plants, various objects and symbols of objects (land, weapons, amulets, etc.), visiting certain places, etc[7].

The word taboo first appears in English in the journals of Captain James Cook, the British explorer who led three expeditions to the Pacific Ocean and greatly broadened European knowledge about the peoples living on the Pacific islands. In 1777, Cook wrote that the word "taboo ... has a very comprehensive meaning; but, in general, signifies that a thing is forbidden.... When any thing is forbidden to be eat, or made use of, they say, that it is taboo." Cook was in Tonga at the time, and so it is the Tongan form tabu that is the source of the English word taboo. However, words related to Tongan tabu are found in other Polynesian languages, such as Maori tapu and Hawaiian kapu. Other words Cook brought back from his journeys include tattoo (also of Polynesian origin) and kangaroo (from Guugu Yimidhirr, a language of Australia[8].

According to existing superstitions and traditions, violation of the ban entailed punishment of supernatural forces (in the form of damage, illness or death) and various social sanctions communities and their leaders. In primitive and subsequent times, they acted as a means of social control and social management.

The typed description of communicative taboos involves the analysis of prohibitive norms and rules that "regulate the life of representatives of all classes, ages, genders, regions, subcultures and other social formations" [9,34], they are observed by most or many cultural carriers [10, 46].

The national and cultural features of the functioning of taboos in the British linguistic and cultural community are primarily related to the features of their value system. As T. V. Larina notes, "the most important communicative (cultural) values have a direct impact on people's communicative behavior, determine the rules and norms of communication, and form the style of communication" [11,53]. Value orientations influence the formation of the system of speech and behavioral norms in various linguistic cultures [12,13].

The core values of British culture, according to the researchers, are individualism, personal autonomy, rationality, independence, equality, conformity, tolerance, emotional restraint, communication, optimism.

For present purposes, the most important are the following values of the British linguistic culture: autonomy of the individual, emotional restraint, positive thinking, prejudicial to national specifics of communicative functioning taboo.

The most important value that has a huge impact on the formation of the taboo system in British culture, in our opinion, is the autonomy of the individual. The personal space of a person, his right to independence, is designated in the language by the word privacy [11,68]. Privacy prescribes to keep a distance, to preserve your own and other people's personal space, to respect the human right to independence, to respect the interests of others, to show tolerance [11,76].

Verbal taboos have repeatedly become a topic of scientific research in modern linguistics. According to the definition of O. A. Ruter, verbal taboos are a ban on the use of certain words and expressions in speech. Their use is regulated by the norms and rules of etiquette or censorship. In his research, the scientist uses the terms verbal, verbal and linguistic taboo [13, 6]. Noting that language taboo is a broader concept than verbal or verbal taboo, and denotes all the prohibitions that exist in the language, O. A. Rooter nevertheless considers it appropriate to use them in his work as equivalent.

In the terminology of E. Y. Golovanova, verbal taboos are designated as "taboo words", which mean words that are prohibited for use in a public place. Golovanova considers rude, vulgar words and obscene language to be taboo words [14,374].

The author of numerous works devoted to the study of obscene vocabulary of the British language, linguist and psychologist T. Jayk believes that the use of swear words is always a violation of taboo [15]. It is for this reason that the researcher considers it appropriate to use the terms "taboo words" and "swear words" as equivalent and interchangeable [15,153].

R. A. Gazizov defines verbal taboos as "a ban on the use of rude and obscene expressions, as well as speech formulas that are inappropriate in a particular communicative situation, used without taking into account the status-role relations between communicants" [16,263]. In our opinion, this definition most accurately reveals the essence of the analyzed phenomenon and is a priority for further research.

The main difference between rude and obscene language is the permissibility of their public use: the public use of rude words and expressions is prohibited, but sometimes allowed in some communicative situations, for example, "between your own" in a state of emotional tension; obscene language is absolutely unacceptable in public use, and its use is a defiant violation of public morality.

Clearly, it is difficult to imagine any other linguistic culture in which the use of rude and obscene expressions would cause universal approval. Nevertheless, many scientists emphasize the national and cultural specifics of the use and permissibility of the use of the studied vocabulary, which it is possible to identify by comparing different linguistic cultures. Thus, the verbal taboos of British linguoculture include:

1) rude and obscene words and expressions that contain in their semantics the intention of the speaker to offend a person (phenomenon, object);

2) rude and obscene words and expressions that are not offensive in content to a person (phenomenon, object);

3) inappropriate speech formulas used without taking into account the status-role relations between communicants.

Methodology

The following research methods were used: the method of linguistic and cultural analysis, used to describe the national and cultural specifics of the phenomenon under study; definition analysis, used to determine the content of key concepts (speech communication, communication, speech situation, communicative behavior, communicative etiquette, speech etiquette, taboo, etc.);

Results

British communication excludes any topic that can disrupt the peaceful course of the conversation, lead to a clash of opposing views or cause a strong emotional reaction of the interlocutors. For example, when communicating with strangers and unfamiliar people, it is not

customary to talk about politics, religion, income and wages. It is considered a sign of bad taste to talk about the mentally ill and people with disabilities; to show excessive erudition; to talk about personal things at a party; to talk about household chores at work and, conversely, about official matters in the family circle [17].

For present purposes, the most important are the following values of the British linguistic culture: autonomy of the individual, emotional restraint, positive thinking, prejudicial to national specifics of communicative functioning taboo.

The national and cultural features of the functioning of taboos in the British linguistic and cultural community are primarily related to the features of their value system. It is the need to observe the zone of personal autonomy that explains many of the communicative taboos of the British linguistic and cultural community.

Despite the fact that the British linguistic and cultural community is historically conservative, there are quite numerous cases of violations of various types of communication taboos, ethical and moral prohibitions and restrictions.

All possible types of communication taboos are violated, namely: verbal, nonverbal, thematic taboos, as well as taboos in the aspect of appearance etiquette.

In British speech communication at the nonverbal level, such taboo violations as offensive gestures and facial expressions, offensive postures, visual and paralinguistic behavior are common. Just like other types of communication taboos, nonverbal taboos play an important role in ensuring effective communication.

Violation of thematic taboos is the most dangerous for the communicative interaction of those communicating, and compliance with thematic taboos, on the contrary, contributes to successful communication.

The thematic taboos characteristic of British linguoculture include the following topics: discussion of personal life; the topic of death; discussion and discussion of racial, national, and religious issues belonging; discussion of intimate relationships; discussion of diseases; discussion topics from the point of view of morality, ethics and law; discussion of physiological processes and certain states of the human body; politics; individual topics.

In addition to verbal, nonverbal, and thematic taboos, the British linguistic and cultural community's communication failures and failures are caused by the violation of taboos in the aspect of appearance etiquette: non-compliance with the dress codes of official situations; shocking appearance; appearance that does not meet the requirements of the official language.

Discussion

In the course of analyzing the practical material of the study, we found that critical remarks about the personal qualities of an individual, his mental and physical abilities, appearance, age, height, gender, and facts of biography are a violation of verbal taboos. Even if such comments are made out of good intentions (for example, in the form of advice), they are perceived as a gross invasion of a person's personal space and are offensive.

The violation of interpersonal boundaries is the non-observance of distance and inappropriate touching, which in the framework of this study are considered as non-verbal taboos characteristic of British culture. As an example of thematic taboos caused by the value of personal autonomy, we can cite the ban on discussing personal life. This topic is specified in the prohibitions on discussing the financial situation, age, marital status, appearance, diseases, etc. Non-compliance with the smell requirements as a violation of the prohibitive norms of appearance etiquette is also considered in connection with the importance of observing personal boundaries.

Conclusion

Coming to the conclusion we may say each country has its own culture, taboos existing in that culture make and form the whole worldview of that country. So if you want to study this or that country, or if you just want to visit that country, you have to know some norms which will be helpful for you. For example UAE it is good for a woman not to go alone in a short dress or to wear some wear provocative clothing, in Britain you can express disrespect for the royal family. Being informed, on the cultural taboos and social norms of behaving will help to any of us abroad.

References

1. Видлак С. Проблема эвфемизма на фоне теории языкового поля // Этимология: Материалы и исследования по индоевропейским языкам. - М.: Наука, 1967.
2. <https://www.britannica.com/topic/taboo-sociology>
3. Варбот Ж.Ж., Журавлев А.Ф. Этимология и история слов русского языка. – М., 1998.
4. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/taboo>
5. <http://dspace.univ-tlemcen.dz/bitstream/112/3320/1/GHOUNANE%20-nadia%20MAG%20ANG.pdf>
6. Ахманова, О. С. Словарь лингвистических терминов. Изд. 2-е, стереотипное. М.: Едиториал УРСС, 2004. - 576 с.
7. <https://theodora.com/encyclopedia/t/taboo.html>
8. American Heritage® Dictionary of the English Language, Fifth Edition. Copyright © 2016 by Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company. Published by Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company.
9. Фокс, К. Наблюдая за англичанами. Скрытые правила поведения / К. Фокс; [пер. с англ. И.П. Новоселецкой]. - М.: РИПОЛ классик, 2013. - 512 с.
10. Elizabeth Root, Department of English as a second language, University of Minnesota, November 1999, 1- 5 pages
11. Ларина Т.В. Категория вежливости и стиль коммуникации: Сопоставление английских и русских лингвокультурных традиций. – М.: Рукописные памятники Древней Руси, 2009. – 512 с.
12. Armstrong Thomas. “Utopian Schools” Mothering. Pub: Winter 1996; 247
13. Рутер, О. А. Табу в фольклорных поэмах М. Цветаевой (лингвистический аспект): дис. канд. филол. наук: 10. 02. 01 / Рутер Ольга Александровна. - Ростов-на-Дону, 2007. - 259 с.
14. Голованова, Е. Ю. Этические запреты и эвфемизация / Е. Ю. Голованова // Коммуникация: этико-лингвистический аспект: монография; под ред. Л. А. Азнабаевой. - Уфа: РИЦ БашГУ, 2011. - С. 370- 439.
15. Скотт Джейк. Welcome to the Rileys (Добро пожаловать к Райли) [Электронный ресурс]: художественный фильм / реж. - Великобритания, США, 2009. - Режим доступа: <https://www.layarkaca21indo.com/welcome-to-the-rileys-2010/> (дата обращения: 24.05.2019).
16. Газизов, Р. А. Коммуникативные табу в немецкой лингвокультуре / Р. А. Газизов // Вестник Челябинского государственного университета. - 2011(6). -№ 8. - С. 37-40.
17. Discussing taboo topics in an British conversation class. [Электронный ресурс]. URL: <https://how-to-teach-British.ontesol.com/discussing-taboo-topics-in-an-British-conversation-class>.

*Амангосова А., Зверян Э. (Актобе, Казахстан)
Научный руководитель к.ф.н., доцент Ержанова Г.А*

THE TOURISTIC DISCOURSE IS THE MOST EFFECTIVE GENRE OF TERMINOLOGY FOR ADVERTISING

Resume

This material is due to revise studying the discourse of touristic field functioning peculiarities in modern terminology. This type of discourse is characterized by informative, expressive, pragmatic orientation, which is expressed in the intention to sell a tourist product, thereby approaching the advertising discourse. A review of the content shows the multidimensional nature of the special vocabulary belonging to tourism industry.

Аннотация

Данная статья посвящена изучению особенностей функционирования туристического дискурса в современной терминологии. Этот тип дискурса характеризуется информативной, экспрессивной, прагматической направленностью, которая выражается в намерении продать туристический продукт, тем самым приближаясь к рекламному дискурсу. Обзор содержания работы показывает многомерный характер изучения специальной лексики, относящейся к индустрии туризма. Мы пытаемся в данной статье рассмотреть эти особенности. В настоящее время уделяется внимание этой отрасли.

Ключевые слова

Туризм, современный, ступень, сервис, область, Казахстан.

Key words

Modern tourism, branch, services, field, Kazakhsta

The development of any science or field of knowledge is conditioned by the presence of strictly scientifically reasoned terminology.

Modern tourism is a phenomenon that is currently developing at a very rapid pace, so tourism terminology is a branch of special vocabulary that arouses constant interest from researchers.

Due to historical and social reasons, comprehensive tourist services in Kazakhstan are largely focused on the use of a vocabulary base borrowed from other languages. The most common in the field of tourism is English and, above all, special vocabulary, the use of which is limited to special spheres of human activity. It is in the special terminology that one can most clearly trace the connection between the development of the language and the history and spiritual culture of the people.

Today, more than 90% of new words appearing in modern languages are special vocabulary, which is the result of the significant development of scientific and technical knowledge [1,58].

The modern terminology of the tourism sector reflects the concepts of a new branch of knowledge and, as a rule, has not yet been sufficiently studied, which makes the topic chosen for this study quite relevant. The term system "Tourism" is a fact of mass communication, and its study is the most important condition for successful professional activity and travel organization.

The tourism business does not cease to develop: relations between Kazakhstan and foreign partners are being established, who resort to the use of tourism terminology; Kazakhstan travelers are also constantly faced with the need to understand the terms used in the field of tourism services. All this draws attention to the terminology of tourism and generates controversy about it, which is the subject of a lot of publications.

One of the reasons for the widespread popularity of the term "discourse" is the lack of a clear and generally accepted definition that would cover all cases of its use.

Discourse can be understood as an oral-colloquial work that does not have a clearly expressed textual organization [2,17]. A different position is taken by M.L. Makarov, who suggests using the terms "text" and "discourse" as synonyms, leaving behind the latter "emphasized procedural"[3,75]. N.D. Arutyunova's discourse is defined as "a coherent text in combination with extra-linguistic, pragmatic, socio-cultural, psychological and other factors"[4,82].

However, the term "discourse" in modern linguistics approaches the concept of "text". Therefore, it is necessary to distinguish between these two linguistic phenomena.

Discourse, as a rule, emphasizes the dynamic, time-unfolding nature of language communication; in contrast, the text is thought of primarily as a static object, the result of linguistic activity. Sometimes "discourse" is understood as including two components at the same time: both the dynamic process of linguistic activity, inscribed in its social context, and its result (i.e. text).

According to I. R. Galperin, a text is "a work of the speech-making process, having completeness, objectified in the form of a written document, consisting of a title and a number of super-phrasal units united by different types of lexical, grammatical, logical, stylistic connection, having a certain purposefulness and pragmatic attitude"[5,23]. According to this definition, the text is found only in writing. However, most linguists believe that the text can be implemented not only in writing, but also in oral form. Arutyunova defines discourse as speech immersed in life, pointing out that discourse is "a coherent text in combination with extralinguistic, pragmatic and other

factors; a text taken in the event aspect, speech considered as a purposeful social action, as a component involved in the interaction of people and the mechanism of their consciousness (cognitive processes). Therefore, the term "discourse", unlike the term "text", does not apply to ancient and other texts whose connections with live speech are not directly restored" [6,136].

Another close concept to the term "discourse" is the concept of "dialogue". Discourse, like any communicative act, presupposes the presence of two fundamental roles – the speaker (author) and the addressee. At the same time, the roles of the speaker and the addressee can be alternately redistributed between the persons participating in the discourse; in this case, they are talking about a dialogue. If, throughout the discourse (or a significant part of the discourse), the role of the speaker is assigned to the same person, then such a discourse is called a monologue. It is incorrect to assume that a monologue is a discourse with a single participant: in a monologue, the addressee is also necessary.

Generally speaking, the terms "text" and "dialogue" as more traditional have acquired a large number of connotations that prevent their free use. Therefore, the term "discourse" is convenient as a generic term that combines all types of language use[7,72].

Understanding discourse as a set of texts on tourism topics is preferable, therefore, in this study we will adhere to this definition.

Researchers of modern linguistics still do not stop studying the typology of discourses and their main components. In the hierarchy of discourses, the main place belongs to institutional discourse, examples of which are political, pedagogical, scientific, tourist and other discourses. This is followed by a personality-oriented approach, which arises from direct contact with already familiar people, then a status-oriented approach, where representatives of social groups or institutions interact with each other, with people who realize their status-role opportunities within the framework of established public institutions. [8,22].

We are interested in tourist discourse refers to the institutional, so we would like to elaborate on the distinctive characteristics and features of tourist discourse.

N. A. Tyuleneva suggests considering tourism discourse as "a special subspecies of advertising discourse, combining various types of tourism advertising and aimed at positioning and promoting tourism services using argumentation strategies that have a linguocognitive character [9,23].

Simply put, the tourist discourse is understood as a set of texts representing the product of speech activity in the field of tourism. Each type of discourse has both an ideal sender of a speech message and its own ideal addressee. The tourist discourse is represented mainly by media texts, due to the intangible and immaterial nature of many phenomena that are described in the tourist discourse. These media texts are used as tools for describing and creating a kind of social reality. Due to the media nature of the tourist discourse, it interacts with other types of discourse (advertising, scientific, everyday).

A distinctive feature of the tourist discourse is expressiveness, emotionality and richness of the text, which are achieved through the use of such stylistic techniques as epithets, interrogative sentences, etc.

Lexical means in the tourist discourse are selected, first of all, in order to convince the buyer of the uniqueness or features of this commercial offer.

S. A. Pogodaeva draws attention to the fact that the peculiarity of tourist discourse consists in "a limited scope of application (tourism), in the presence of argumentative potential that contributes to the effective persuasion of the addressee to go on a trip for the purpose of recreation or self-education"[10,67].

Tourist discourse has a socio-institutional character. Various organizations associated with this industry can be attributed to the institutions of tourist discourse: tour operators; travel companies and agencies; air and railway ticket offices; PR and advertising agencies.

The addressee of the tourist discursive space can be state tourism organizations, the Ministry of Tourism, travel agencies and firms, tour operators, guides, employees of hotels, restaurants,

museums, animators and many others. They are the ones who address a lot of offers, services, and ideas to the audience.

The addressee can be represented by both the target audience and a potential client.

The tourist discourse is a special mass-informational and status-oriented institutional discourse. According to its pragmatic orientation (to sell tourist products) and high information saturation, the tourist discourse approaches the advertising discourse.

Such a connection is manifested for the purposes of tourist discourse of an advertising nature: in the desire to inform the recipient of the message about the high qualities of the product being presented and convince him of the need to buy it.

The syntactic features of the tourist discourse include the predominance of simple sentences associated with the dynamism, expressiveness of the advertising text, which should be quickly and effectively perceived by readers.

Of course, the effectiveness of any text depends on the successful connection of all its components. The genre of the text being created also largely determines the effectiveness of the use of language tools.

Before proceeding to the classification of genres of tourist discourse, we note that under the genre in linguistics traditionally understand a set of more or less stable characteristics of the text: "the manner of the image, a recognized voice in the form sanctioned by society and the usual ways of combining speech units, the structure of speech, etc." [10,79].

Based on this definition and considering the opinion of N. V. Filatova, you can select the following genres of tourist discourse [11,56], in the spoken variety of direct communication they are:

- excursion (including communication of the tourist and the guide);
- dialogue with the seller of the service (office or out-of-office dialogue between the representative of the travel agency and the client);
- dialogue with a representative of the host party (between the client/ accompanying group and the hotel employee / tour bus driver);
- dialogue between the tour operator and the counterparty (booking hotels, air tickets, etc.), on the periphery of the genre field - verbal interaction in special circumstances (negotiations with the consulate);
- in the oral form of indirect communication:
 - video guide - overview and geographical documentary;
 - audio guide;
- in written form in the form of printed texts:
 - guide;
 - tourist avenue;
 - catalog;
 - article;
 - brochure;
 - leaflet;
- in a computer-mediated written form:
 - virtual tour;
 - website of the tourist office;
 - client's email to the travel agency;
 - forum of tourists and travelers;
 - electronic correspondence of employees of the travel company;
 - tourist review;
 - blog of a tourist or traveler (a variant of the name combining this genre with a tourist review).

The most specific and complex genre is the guidebook. The guidebook is the most important source of information about the natural, economic and cultural features of the country, the business

card of the people, providing communication between representatives of different countries in the cultural space.

Over the past decade, linguistics has seen an increasing interest in the linguistic analysis of the special vocabulary of certain fields of knowledge, including tourism. Modern tourism is a phenomenon that is currently developing at a very rapid pace, so tourism terminology is a branch of special vocabulary that arouses constant interest from researchers. A review of the content of the works shows the multidimensional nature of the study of special vocabulary belonging to the tourism industry. A wide range of such terminology's using in the advertising today, is the key point in the development in this sphere.

List of used literature

1. Grinev-Grinevich S.V. Terminology: method. manual / S.V. Grinev-Grinevich - M.: Publishing center "Academy", 2008 - 117 p.
2. Kashkin V.B. Scientific discourse: theory and practice: textbook. manual / V.B. Kashkin, A.A. Boldyreva. - Voronezh: Voronezh State Technical University. un-t, 2005 - 117 p.
3. Makarov M.L. Studying the structure of speech communication: From the theory of speech acts to discourse analysis: textbook. manual / M.L. Makarov - M.: Anglistics, 1999. - 87 p.
4. Arutyunova N.D. Discourse: linguistic encyclopedic dictionary / N.D. Arutyunova - M.: Sov. Encyclopedia, 1990 - 137 p.
5. Galperin I.R. Text as an object of linguistic research: textbook. manual / I.R. Galperin - M.: KomKniga publishing house, 2005. - 148 p.
6. Kubryakova E.S. About the text and its definition criteria: studies.- method. manual / E.S. Kubryakova.- M., 2001. - Vol. 1. - 87 p.
7. Karasik V.I. Language of social status: studies.- method. manual / V.I. Karasik - M., 1992 - 330 p.
8. Tyuleneva N. A. Linguocognitive strategies of positioning and promotion of tourist services in Russian and Anglo-American advertising: dis. ... Candidate of Philological Sciences / N.A. Tyuleneva - Omsk, 2008. - 269 p.
9. Pogodaeva S. A. Motivation in tourist discourse: Bulletin of IGLU. Ser. Philology / S. A. Pogodaeva - Irkutsk: IGLU, 2008. -No. 1- 169 p.
10. Shmeleva T. V. Speech genres: Culture of Russian speech: Encyclopedic dictionary-reference: prospect / T.V. Shmeleva; edited by A.P. Skovorodnikov. - Krasnoyarsk, 1991. - 91 p.
11. Filatova N. V. Genre space of tourist discourse/ N.V. Filatova - M.: Publishing House of Philological Sciences, 2012. - 82 p.

Ахметова Айсулу Сеиловна

Ғылыми жетекшісі: Анаргуль Жумаханова

АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕГІ ОМОНИМДЕРДІҢ АУДАРМАДАҒЫ РӨЛІ

Аннотация:АҒЫЛШЫН тілі негізінде лексикалық омонимияның шекарасын және омонимдерді аударуда кездесетін қиындықтардың жолдарын анықтау. Сонымен қатар мысалдар тізбегі беріліп омонимдердің қарым-қатынас процесіндегі рөлі мен оларды аударуда туындайтын мәселелер айқындалады. Омонимдерді аудару әдістерін іс жүзінде жүзеге асыруға арналған тәсілдерді ала отырып, оларды салыстыру.

Annotation:Determining the boundaries of lexical homonymy on the basis of English and the ways of difficulties in translating homonyms. In addition, a series of examples will be given to identify the role of homonyms in the communication process and the problems that arise in their

translation. Comparison of methods for the practical implementation of methods of translation of homonyms.

Аударма – сөз сөйлеу қызметінің бір түрі. Оның мақсаты сөз сөйлеу құрылымын қайта құру болып табылады, нәтижесінде мазмұнның өзгеріссіз жоспары сақталумен бірге, ойды жеткізу жоспары да өзгереді, бір тіл екіншісімен ауыстырылады. Тілдік дәнекер түрі, қоғамдық негізде белгіленген, бұл барынша мүмкіндік мөлшерінде жанама түрдегі қос тілді коммуникацияны тұтастылығымен, тиімділігімен және қатынастағы табиғилығымен кәдімгі бір тілді коммуникацияға жақындату болып табылады.

-Аударма – халықтың рухани қызметінің, мәдени өмірінің бір саласы, халықтар арасындағы үзілмейтін процестердің бірі.

-Белгілердің бір жүйесінен екінші жүйесіне ауысу.

Аударма жүйесінде көптеген мәселелер туындайды. Соның бірі аударылатын сөздің мағынасының дұрыс қолданылуы. Осы мәселелерді зерттей келе,деп аталатын еңбегінде, аударма жанрларын топтастыра төмендегідей төрт түрін айқындап, оларға айқындама береді.

1. Дәлдік. Аудармашы автордың ойын толығымен аудармада жеткізуі тиіс. Мәтіндегі ойлардың негізгі сипаты ғана сақталмауы тиіс, сонымен бірге айтылған ойдың нюанстары мен белгілері де сақталуы тиіс. Автордың айтқан ойларын жеткізе отырып, сонымен бірге аудармашы өз жанынан ештеңе қосуға, толықтыруға және оны түсіндіруге тиіс емес.

2. Ықшамдылық. Аудармашы көп сөзді болмауы керек, ойлары барынша ықшамды және мәнерлі (үйлесімді) түрде мазмұндалуы тиіс

3. Айқындылық. Аудармада тілдің жеңілдігі мен ықшамдылығы аса қажет. Қабылдауға қиындық туғызатын күрделі және екі ұшты оралымдардан бас тартқан жөн. Ой қарапайым әрі айқын, баршаға түсінікті тілмен жеткізілуі тиіс.

4. Әдебилік. Аударма әдеби тілдің жалпыға бірдей тұтастай нормасына сай жасалуы қажет. Әрбір сөйлем түпнұсқаның синтаксистік құрылымындағы аударма тіліне жат ешқандай тұспалдау байқатпай, нақты және табиғи түрде айшықталып тұруы тиіс. Шетелдік сөздерге калька жасаудан бойды аулақ салып, сөздіктер мен анықтамалық әдебиеттің көмегіне сүйене отырып, аударма тілінде балама терминдер табуға тырысу керек.

Жалпы аударма ұғымында сөздерді қолдану жүйесінде контексті мағына(contextual meaning in translation) деген ұғым бар. Бұл ұғым жазба және ауызша аударма да кездеседі, бірақ көбінесе осы атауды жазба аударма да байқаймыз.

Контексті мағына(contextual meaning in translation) оқиғаға, мәлімдемеге немесе идеяға жағдай туғызатын жағдайларға байланысты аударылатын немесе. Ол мәтіннің алдыңғы немесе келесі бөліктеріне байланысты мағынасын нақтылау үшін қолданылатын ұғым. Контексті мағынада көбінесе синоним, омоним және фразеологиялық сөз тіркестері жиі ұшырасады.

Соның ішінде омоним ретінде қолданылатын сөздің аудармадағы рөлі. Осы орайда мектеп оқулығында кездесетін мәтіндерді бір сөздің омоним ретінде бірнеше мағына да аударылуы білім алушылар үшін кейде қиындық келтіреді.

Аудармада сөздің функционалдық мағынасын айқындап, алдыңғы, артқы сөйлемдермен байланысын анықтаған абзал. өйткені сөйлем дұрыс аударылмай, ой жүйесі басқаша болуы мүмкін. Осындай жағдаяттар мектеп саласындағы оқулықтарда білім алушымен оқыған кезде ұшырасады. Оқушы сөздің әуелге жаттап алған аудармасымен сөйлемді аударды да не аударып келе жатып, ойды жинақай алмай бұл қалай деп тоқтап қалып жатады. Осы аталған ойға қатысты төмендегі мысалдарды келтірсек.

1. The only whole floor to get **direct** sunlight would be the top one. Possible solutions include having permanent light source on every floor like the ones we now have in industrial greenhouses. (52. Action for KZ Science schools grade 10)

2. Energy storage tower is **directed** to the sunlight

Бірінші сөйлемде **direct** жанама күн көзі ресурсы болып табылса, екінші сөйлемде күн көзіне бағытталған нақты аударма айтылатын бағыт сөзімен келіп тұр. He is **fine**. It is his **fine**. She has inherited her mother's **fine** (= delicate and beautiful) features

Fine-тамаша керемет көңіл күйді сипаттайды, сын есім сөз табы

Fine- сұлу, әдемі адамның сырт келбетін не іс әрекеттің жағадйын, қалпын сипаттайды, сын есім сөз табы бола алады.

Fine- айыппұл (штраф) зат есім

He **calls** me- Ол маған звондайды не қоңырау шалады

He **calls** me to his home. Ол өзінің үйіне шақырып жатыр

He was going to **call** the doctor. Ол дәрігерге қоңырау шалуға кетті

If you need anything, be sure to call me Егер бір нәрсе қажет болса, маған еркін қоңырау шала бер.

That song **calls** to mind many fond memories of my childhood. Ән менің есіме өткен балалық шағымдағы естеліктерді түсіреді.

His people called him “Zhengis khan” which is meant “great king”

Call- звондау, қоңырау шалу

Call - шақыру, кездесу

Call –еске түсіру, оралу

Call- атау, есімін қою

He called Jim осы жерде Джим деп атады немесе Ол Ждимді шақырды деген ой туу мүмкін, осы жағдайда біз алдыңғы сөйлемді, мәтінге назар аударуымыз керек және бұл мәтін деңгейіндегі аударма болып табылады.

Asan also knew how to hunt, he was well-educated and **trained** in military theory.

Asan was in a **train** yesterday.

Train-пойыз

Train –жаттығу

She gently **rocked** the baby to sleep. Ол баланы ұйықтау үшін ақырын тербеді.

He **rocked** back and forth while he stood waiting. Ол күтіп тұрғанда алға-артқа тербелді.

The boat **rocked** back and forth on the waves. Қайықты толқындар алға артқа тербеді.

Madonna has made a crossover from **rock** music. Мадонна рок музыка стилінен жетістікке жетті.

Snow leopard is met on the rock of mountain.

Қар барысы таудың құзар шыңында кездеседі.

Rock- тербеу

Rock -теңселу, тербелу

Rock- рок Музыка түрі

Rock -құз шың

You can go fishing, horse riding or just relax and enjoy a beautiful **view**.

Сен балық аулауға, ат тебуге немесе әдемі табиғат көріністерімен демала аласың.

On his **view** it is unusual thing. Оның пікірінше, бұл өзгеше нәрсе

View - көрініс

View -пікір, ой

I cut out a **round** hole in the paper. Мен қағаздан дөңгелек тесік кесіп алдым

There are five **rounds** in the competition.

You have to **round** your lips to blow into the flute. Флейтаға үрлеу үшін ерніңізді дөңгелету керек

Round- дөңгелек, пішінді көрсетеді, сын есім

Round- зат есім, кезең айналым

Round- етістік айналдыру

Please **address** all letters to this office. Барлық хаттарды осы кеңсеге жіберіңіз.

Do you still live at the same **address**?- Сіз әлі сол мекен жайда тұрасыз ба?

The speaker gave a short **address**. Баяндамашы қысқаша сөз сөйледі.

Address-мекен жайға жіберу, етістік

Address- мекен жай

Address-сөз сөйлеу, баяндау

I stood up quickly and **balled** my hands into fists. Мен жылдам тұрдым да, қолымның жұдырығын айналдырдым.

He **balled** the letter in his hands and threw it in the trash. Ол қағаздарды айналдырып (бүктеп) қоқысқа тастады.

Definition of BALL (verb): become, or make something, small and round.

The boys were kicking a **ball** around in the yard. Балалар ауланың айналасына доп теуіп жүр

He tossed Anna the **ball** Ол Аннаға допты лақтырды

They went to the **ball**. Олар балға (кешке) кетті.

Ball-айналдыру, бұру етістік

Ball- доп, зат есім

Ball- бал, кеш зат есім

He **faced** many problems on his way. Ол өз жолында көп қиындықтарға ұшырасты.

He has round **face**. Оның беті дөңгелек.

Face-бет дене мүшесі, зат есім

Face- мәселеге тап болу, ұшырасу, бетпе бет келу it

It was a **fast** and dangerous river, no one could cross. Бұл ашыққан, қатып қалған қауіпті өзен, ешкім өте алмайды

He drives **fast**. Ол жылдам айдайды не жүргізеді.

Fast-ашыққан, ашуланған, қатып қалған

Fast-рез

His **sound** is amazing. Оның даусы керемет не таң қаларлық.

He is **sound**. Оның дені сау немесе оның денсаулығы керемет.

Sound-дауыс, зат есім

Sound- денсаулығы мықты, жарамды болу, сын есім.

He was at the **bank**- Ол банкте болды.

The house stood on the high **bank** of the river- Үй өзеннің биік жағасында тұрды

Bank-банк

Bank- жағажай

The house stood on the high bank берілген осы сөйлемде *of the river* алып тастасақ болмаса *high* сөзі берілмесе аударуда қиынырақ болатын еді, алдыңғы ақпараттарға қарамай біз «Ол банкте тұрды» деп аударған болатын едік. Сондықта да аудармада омонимдерді қолдануда міндетті түрде мәтінді оқып қарап шығып, назар аударған және логикалық құрылымға мән берген жөн.

Көп жағдайда омонимдер бірде зат есім болып сын есіммен ауысса, бірде етістік болып зат есіммен ауысады.

Бұл аталған мысалдар төмендегі Л.С.Бархударовтың аударма пікірі бойынша төмендегідей топтастырады :

фонема (графема) деңгейіндегі аударма;

морфема деңгейіндегі аударма;

сөз деңгейіндегі аударма;

сөз тіркесі деңгейіндегі аударма;

сөйлем деңгейіндегі аударма

б)мәтін деңгейіндегі аударма

Осының ішінде жоғары да келтірілген сөйлемдер **сөйлем деңгейіндегі аудармаға** жатады. Сонымен қатар аудармаға қойылатын Х.Саворидің талаптары бойынша «аударма түпнұсқаның стилін беруі керек» деген ойына сәйкес, сөйлемдер омоним болып тұрған сөздер сөйлем ішінде түпнұсқа стилін беріп тұр.Ағылшын тілінде омонимдер үш түрге

бөлінсе, мысалда келтірілген омонимдер абсолютті не толық омонимдер тобына жатады. абсолютті не толық омонимдер дегеніміз дыбысталуы мен жазылуы бірдей сөздер.

Аударма процесінде ең алдымен аударатын тілдегі лексикалық бірліктердің аударылатын тілдегі баламасын дәл қолдану маңызды. Аудармағы *коммуникацияның мақсатын* құрайтын мазмұндық бөлігінің сақталуы, Л.К.Латышев аударма қызметінің өніміне – аударылатын мәтінге қойылатын бірінші және басты талап турасында былай дейді:

«... ол (мәтін) шығыс мәтінге коммуникативтік тұрғыда балама болуы керек, яғни адресатқа (тыңдаушыға немесе оқушыға) әсер етуі шығыс (аударатын) мәтіннің әсерімен бірдей болуы керек; ШТ (шығыс тіл) адресаттары мен КТ (кіріс тіл) адресаттарының мәтіннің екі нұсқасын да қабылдаудағы және оларға жауап берудегі (реакция) алғышарттар объективті түрде бірдей (яғни олардың жеке қасиеттеріне байланыссыз) болуы қажет». дегендей аталып тұрған сөйлемдер толық нұсқасында, құрылымын өзгеріссіз, сөйлем мүшелерінің кіріс және шығыс тілдерін де де қалпы сол күйінде.

Ағылшын тілінде бірнеше сөз табы болатын омоним сөздер де бар. Олардың қатарына төмендегі омонимдер жатады.

sign – қол қою, қол таңба, подпись и подписывать

print – басып шығару, қағаз распечатать и распечатка

button - ілгек, байлау, біріктіру ,пуговица и застёгивать

wet - дымқыл, ылғалдандыру, мокрый и намочить

brush – щётка, тазалау, щётка и чистить щёткой

cut – кесу, тілім, резать и порез

square – квадрат, квадратты, квадрат и квадратный

Тілдік қарым-қатынас процесінде құбылыс омонимия белгілі бір қиындықтарды тудыруы мүмкін, алайда, қарым-қатынас мәнмәтінін қарастыру кезінде жойылады. Сонымен қатар, омонимдер оларды стилистикалық құрал ретінде тілде қолдануға болады. В ағылшын тілінде оның даму тарихында және құбылыспен байланысты тілдік өзгерістер жалғасуда омонимии. Ағылшын тіліндегі омонимияның негізгі көздері фонетикалық өзгерістер; сөзжасам; қысқартулар; полисемияның ыдырауы; атау мен етістіктің формаларын біріктіру арқылы іске асып отырады. Оны қолдану үшін сөйлеушінің логикалық ойлау жүйесі мен бірге лексикалық қоры бай болуы тиіс. Сонда ғана аударма да омонимді қолдана алу жүзеге асады.

Қолданылған әдебиеттер:

- 1.С. Құлманов. Аударманың өзекті мәселелері, Алматы, 2015
- 2.Кулешева В.А. Особенности перевода английских омонимов на русский язык.
- 3.Нурмамбетова А.Н. Изучение омонимы на уроках английского языка в старших классах, Бийск 2021
- 4.Английские омонимы принадлежащие к разным частям речи. Блог образовательного центра «Интенсив», 2015
- 5.<https://www.teachingenglish.org.uk/article/same-sound-different-sound>

ӘБДІҒАЛИЕВА Ж.С.
(Қазақстан, Ақтөбе)

ТЕХНИКАЛЫҚ АУДАРМА БАРЫСЫНДА ЖИІ ОРЫН АЛАТЫН ҚАТЕЛЕР ТҮРЛЕРІ

ТҮЙІНДЕМЕ: Аталмыш мақала техникалық аударма барысында орын алатын қателерді, олардың туындау себептері мен алдын алудың жолдарын қарастырады. Мәтін түрлері, соның ішінде техникалық мәтіннің өзіндік ерекшеліктеріне, техникалық аударма барысында орын алатын қиындықтарға, терминдер аудармасына тоқталады. Әсіресе мұнай саласында орын алатын қиындықтарға терең тоқталады және жиі орын алатын

қиындықтардың туындау себептерін қарастырады. Солардың ішінде аудармашының жалған достары салдарынан қателіктердің көп туындайтындығын баса айтады.

РЕЗЮМЕ: Данная статья рассматривает виды текстов, а именно, особенности технических текстов и возможные ошибки в ходе технического перевода, причины их возникновения и способы их устранения. Особое внимание уделяется сложности перевода текстов нефтяной отрасли, возникающие при переводе «ложных друзей переводчика». А также исследуются способы перевода технических терминов.

ABSTRACT: This article deals with errors that occur in the process of technical translation, the reasons for their occurrence and ways to prevent them. Types of texts, including technical ones and the difficulties that occur in the process of technical translation are also considered. The problems which take place during the translation of oil industry texts. The article touches upon the problems caused by the Translators' False Friends.

Техникалық әдебиет аудармасын кез-келген адам жасай алмайды. Ондай аударма жасау тапсырылған жағдайда, сол саланың мамандарының ақыл-кеңесіне сүйенуге тура келеді. Техникалық терминдердің баламасын табу қиын. Өйткені, технологиялық жабдықтардың, ақпараттардың әрбір бөлігінің атауы бар. Мүмкіндігінше ол аудармада сақталынуы тиіс. Әрине кейбір жағдайда түсініктеме беру артық болмайды. [1, 237.]

Белгілі ғалым – лингвист И.Р. Гальперин мәтіндерге төмендегідей анықтама береді: «Мәтін дегеніміз бұл – жазбаша құжат түрінде тиянақтылыққа ие болған, бұл құжаттық үлгідегі сәйкестікке әдеби өңделген сөйлеу қызметі үдерісінің туындысы». [2,27.] Ол мәтінді тақырыптан, сөздер тобы мен жоғарғы бірліктері, лексикалық, грамматикалық, логикалық, стилистикалық байланысы жағынан біріктірілген, айқын мақсатқа бағытталған және грамматикалық мақсаттан тұратын шығарма деп толықтырады. Мәтіннің маңызды белгісі - тұтастылығы. Ол мазмұндық деңгейде (тақырыптық бірлікте), функционалдық (стилистикалық бірлікте) семантикалық түрінде (құрылымдық бірлікте) туындайды.

Ал ғылыми-техникалық мәтіннің басты өзгешелігі оның сол саладағы маманға арналғандығы, ғылыми және техникалық әдебиет тілінің өзіндік грамматикалық, лексикалық, фразеологиялық ерекшеліктері мен қысқартуларының бар болуы болып табылады. Ғылыми-техникалық мәтіндер сөйлемдерінің грамматикалық құрылымы күрделі құрылымды және тұрлаусыз (мүше), бірыңғай мүшеге толы ұзын сөйлемдерден тұрады. Сондықтан бастауыш пен баяндауыштан анықтаушы сөздер қашықта орналасады. Мысалы:

This approach possesses the advantage over the experimental method of greater flexibility. Техникалық мәтіндер төмендегідей ерекшеліктерге ие: көпмүшелі атрибутивті сөз тіркестері көп қолданылады; синтактикалық топтарды созу арқылы жасалған анықтауыш қолданылады; ырықсыз құрылымдар мен оралымдар көп қолданылады; кейбір көмекші сөздер (артикуль, көмекші етістік) әсіресе таблицалар, кестелерде түсіп қалады.

Ғылыми-техникалық мәтіннің тағы бір лексикалық ерекшелігі мәтіндердің арнаулы терминдер мен терминологиялық сөз тіркестеріне байланысты болуы. Терминдер – сөздік қордың өзге де бірліктері сияқты лингвистикалық қасиеттері бар сөздер мен сөз тіркестері. Терминнің кәдуілгі сөзден айырмашылығы оның мағынасында болып табылады.

Ғылыми- техникалық мәтінге тән ерекшеліктер оның стилистика, грамматика және лексикалық ерекшеліктеріне байланысты болып келетіндігінде. Бұл ерекшеліктер ғылыми- техникалық мәтіндер аудармасының атқаратын қызметінен туындайтын міндеттеріне қатысты. Негізгі міндет деректердің эмоциялық бояусыз, логикалық түрде дәл жеткізуі оның стильін формалды –логикалық стиль деп анықтауға мүмкіндік береді.

Техникалық мәтіндердің аудармаларының өзіндік ерекшеліктері бар. Техникалық мақалалар мен техникалық әдебиеттерді аудару тек шет тілін ғана емес, сонымен бірге қарастырылатын тақырыпты да білуді қажет етеді.

Техникалық аударманың бірқатар қиын тұстары бар, солардың ішіндегі негізгісі лексика аудармасы болып табылады. Жалпы техникалық лексика деген жоқ, себебі

химиялық және мұнай өнеркәсібіне арналған аудармада және құрылыс құжаттарын аударуда бір сөздің мағынасы әртүрлі болуы мүмкін. Тиісінше, осы тақырыптардағы техникалық аудармаларды дәл сол бір техникалық аудармашы жасай алмайды. Сонымен қатар, ағылшын тілінен және басқа тілдерден алынған техникалық аудармаларда түпнұсқа және аударма тілдерінің грамматикалық ережелерін қатаң сақтау қажет. Өйткені, бұл мәтіннің логикалық құрылысына жауап беретін грамматикамен байланысты және техникалық аудармаларда өте маңызды орын алады.

Техникалық аударма аудармашының ерекше жауапкершілігін талап етеді, өйткені тапсырыс берушінің техникалық аудармалардағы қателік үлкен түсініспеушілікке әкелуі мүмкін. Олар көп жағдайда жабдықтар нұсқаулықтарының аудармасы болуы мүмкін және қате аударма жабдықтың дұрыс жұмыс жасамауына немесе тіпті істен шығуына, кей жағдайда авариялардың орын алуына әкеліп соқтыруы әбден мүмкін. Сонымен қатар жобалық құжаттаманы немесе, мысалы, сызбаларды аударған кезде техникалық қиындықтар туындайды. Көбінесе тек мәтінді аудару ғана емес, сонымен қатар ағын сұлбаларын, диаграммаларын және иллюстрацияларын сақтау кезінде құжат жасау қажеттігі туындайды.

Маңызды қателіктер, дәлсіздіктер, түсініксіздіктер, анық емес тұжырымдар жабдықтың қызмет ету мерзімінің қысқаруына, қымбат жабдықтардың қалпына келтірілмеуіне және барлық өндірістік объектілердің тоқтап қалуына және адам шығынына әкелетін ауыр салдарға апаруы мүмкін.

Техникалық мәтінді иллюстрациялармен аудару кезінде аудармашы диаграммалардың, сызбалардың немесе суреттердің толық көшірмесін тек жазулар өзгеретін етіп жасаулары керек (оларды қажетті тілде жасау керек). Бұл әсіресе жабдықтың нұсқаулықтары мен техникалық парақтарды аудару кезінде өте маңызды. Осындай операцияларды орындау үшін аудармашы үнемі жаңартылып отыратын және қазіргі уақытта жасалатын әртүрлі бағдарламалық қосымшаларға ие болуы керек, осы мақсатта аудармашылар осы бағдарламаларды қолданушының дағдыларын игеру үшін арнайы дайындықтан өтеді. Жаңа бағдарламалармен жұмыс істеу дағдыларын үнемі байыту, түпнұсқаға тек мазмұнымен ғана емес, сонымен бірге дизайнмен де аудару мүмкіндігін кеңейтеді.

Техникалық аударманың негізгі түрлері:

- әр түрлі білім салаларына қатысты нақты ақпаратты қамтитын техникалық құжаттаманы аудару. Бұл жұмыстың ерекшелігі - жеке сөздерді, фразалар мен сөйлемдерді аудару ғана емес. Аудармашы белгілі бір тапсырыс тақырыбының ерекшеліктерін ескеруі керек, бұл белгілі бір саладағы техникалық аудармашының біліктілігін анықтайды;

- жабдықтарға берілген төлқұжаттарды аудару. Паспорттық құжаттамада көрсетілген ақпараттың ерекше маңыздылығын ескере отырып аудару, бұл өте күрделі аударма, оны тек техникалық жағынан жақсы білетін және ақпаратты кәсіби мамандардың тілінде жеткізетін адам жасай алады. Ол сонымен қатар салада қолданылатын барлық нормалар мен стандарттардың сақталуын талап етеді;

- ғылыми-техникалық әдебиеттерді аудару - бұл үлкен көлемді жұмыс, бұл аудармашының барлық білімі мен жинақталған тәжірибесін қажет етеді, өйткені бұл жағдайда аудармашы тек мәтіндердің дәл мазмұнын ғана емес, сонымен бірге түпнұсқа мәтіні авторларының жеке стильдік ерекшеліктерін де көрсетуі керек;

- техникалық мәтіндерді аудару мағынасын жоғалтпай, терминдердің дәл анықталуын талап етеді. Бұл автомобиль, құрылыс және басқа да мамандандырылған тақырыптарға аудармалар болуы мүмкін. Мұндай аударманың бір маңызды қасиеті бар - аудармашы аударманың тақырыбын жақсы білуі керек, өйткені кейде шет тілінен ана тіліне аударма барысында техникалық терминдердің орыс не қазақ тілдерінде нақты аудармасы болмауы мүмкін;

- әр түрлі құрылғылар мен жабдықтарға қолданылатын нұсқаулықтарды, сонымен қатар пайдаланушы нұсқаулықтарын, жабдықты күту және жөндеу аудармашының тілдік білімі мен күрделі заттарды қарапайым тілде ұсына білуін талап етеді;

- жабдық каталогтарын аудару, әдетте, клиенттің мамандарымен тығыз байланыста жүзеге асырылады, өйткені көп жағдайда клиенттің компаниясы қабылдаған ішкі сөздіктер мен аударма және қағазбастылық стандарттарын қатаң сақтау қажет.

Техникалық мәтіндер аудармасы қиындықтары төмендегідей түсіндіріледі:

1. Ғалымдар алғашқы қиындықты аударма ісінің жалпы құрылымындағы техникалық аударманың орнын анықтаумен байланыстырады. Арнайы терминологияның болуына байланысты көптеген зерттеушілер экономикалық, заңды және маркетингтік аудармаларды техникалық аудармаға жатқызды.

2. Терминологиялық аспект - техникалық аударманы анықтаудағы екінші қиындық. Көптеген аудармашылар мен теоретиктер техникалық мәтіндердің терминологиялық ерекшеліктеріне ерекше назар аударады. Техникалық жобалау құжаттамасының мәтіндерінде белгілі бір компания, жоба немесе белгілі бір терминологиялық «жаргон» сипаттамасы қолданылатын терминдер болуы мүмкін екенін ескереміз.

3. Техникалық мәтінді аударудағы келесі қиындық - техникалық мәтіндегі стиль мәселесі. Сондықтан, техникалық сала дербес қызмет саласы ретінде сөйлеудің арнайы техникалық стилін қалыптастыруды анықтайды деп болжауға болады.

4. Зерттеушілердің көпшілігінің пікірі бойынша техникалық мәтінді аудару қиын емес және арнайы зерттеуді қажет етпейді: «Техникалық аударма - бұл шығармашылық әрекет емес; бұл жай мәтінді өзге тілге жеткізу процесі»

5. Техникалық аудармашы әрдайым белгілі бір саланың маманы бола бермейтін түпнұсқа автордың «рөлін» ойнауы керек, сондықтан аудармашы аударма мәтінін дәл осындай сеніммен құруы керек.

6. Техникалық аударманы зерттеудегі қиындықтар зерттеушілердің түпнұсқаның да, аударманың да, сондай-ақ әртүрлі тілдер мен мәдениеттердің де мәтіндерінің мәдени құндылықтарындағы айырмашылықтарға назар аудармағанымен түсіндіріледі.

Техникалық әдебиет аудармасы үлкен техникалық білімді, ғылымның жетістіктерімен жете танысуды, сол салаға мамандануды, болмаса терең хабардар болуды қажет етеді. Сондай-ақ аудармашының сенімді көмекшісі ғылыми-техникалық сөздіктер болып табылады.

Халықаралық деңгейде жұмыс істейтін қазіргі компаниялар терминдердің мағынасын дұрыс түсіну маңызды екенін түсініп, терминологиялық жұмыспен айналысып, түсінбестікке әкеліп соқтыруы мүмкін терминдердің мағынасын айқындап, қолданылатын терминологияны жүйелеуді қолға алуда. Олар өздері жұмыс жасап жатқан сала бойынша терминологиялық қорды жетілдіріп, өздерінің компанияларының аясында қолданылатын сөздіктерді құрастырады. Сол себепті аудармашы техникалық мәтіндерді аудару барысында жалпыға ортақ сөздіктерге жүгінбей, өзі жұмыс жасайтын компанияның сөздігін қолданғаны жөн болады.

Аударма практикасында әдетте аударма қателігінің екі негізгі түрі байқалады: 1) ана тілінің әсерінен туындайтын қателер; 2) шет тілінің құрылымында туындайтын қателіктер. Екі жағдайда да бұрын айтылған құбылыс, атап айтқанда, интерференция орын алады. Бірінші жағдайда тіларалық интерференция туралы айтуға болады, екінші жағдайда біз тілішілік интерференциямен айналысамыз. Алайда, қателердің түрлері туралы айтқанда, логикалық, лексикалық, стилистикалық сипаттағы қателерді бөліп көрсету керек. Қате түрін аудару кезінде қате жіберілген құбылысқа қатысты деңгеймен байланыстыру. Осылайша, логикалық деңгей адамның ойлау саласымен сәйкес келетін ең терең болып табылады. Синтаксистік және лексикалық деңгейлерге келетін болсақ, олар тілдік жүйеге жатады, ал стилистикалық компонент әр түрлі тілдік деңгейлердің бірліктерін таңдау сипатын анықтайды.

"Аудармашының жалған достары" атағына ие болған терминдер мен біріккен сөздер де ғылыми-техникалық мәтіндерде көптеп кездеседі. "Аудармашының жалған достары ("false friends") " екі тілде ұқсас, бірақ мәні немесе қолдануымен ерекшеленетін сөздер тобын білдіреді", яғни сөздің графикалық немесе фонетикалық түрі оның аудармасымен сәйкес

келмеуі мүмкін. Л. И. Борисованың пікірінше, "бұл сөз категориясын аудару кезінде жалған ұқсастықтар болуы мүмкін, өйткені тілдік аналогизмдер кейбір графикалық (немесе фонетикалық), грамматикалық және жиі семантикалық тұтастыққа ие". [3, 97.

Осылайша, бұл пікірді келесідей түсіндіруге болады: халықаралық сөздердің қатарына жатқызуға болатын белгілі бір сөздер санаты бар (ұқсас түрдегі тілдік салыстырмалы синонимдер), өйткені олар жазылғандай оқылады, бірақ оларды басқа тілге аударғанда мүлдем басқа мағыналарға ие.

Өткен ғасырдың екінші жартысында көптеген ғалымдар осы сөз категориясына іргелі зерттеулер жүргізді. В. В. Акуленко және К. Г. Готлиба сияқты ғалымдардың жұмыстарын атап өткен жөн.

Акуленко В.В. мұндай сөздердің пайда болуына талдау жасап, "интернационализмдер" ұғымын енгізді және "осы кең, семантикалық әр түрлі екі тілді категорияға" негіздеме берді.[4, 136.]

В. В. Акуленко осындай сөздердің пайда болу көздерін талдау негізінде олардың барлығы "тілдердің өзара ықпалының нәтижесі" деген қорытындыға келді. Ғалым "аудармашының жалған достары" деп сипаттайды, ол интернационалдық лексиканы және тілдерлік паронимдерді қамтиды - екі тілде жазылған немесе айтылу сияқты, бірақ мағынасында ерекшеленетін екі тілде екі сөз жұбы.

"Аудармашының жалған достары" ғылыми мәтіндерінде өз ерекшеліктері бар. Бұл категориядағы сөздердің көпшілігі интернационализм болғандықтан, студенттер осы категорияны аударғанда көптеген қателер жасайды. Дәл осы интернационалдық сөздер көптеген қателердің себептеріне айналады.

Мұндай сөздерге сақтықпен қарау керек, өйткені олар тез жаңылыстырып, студенттердің шет тілінен ана тіліне аударғанда өрескел қателіктердің себебі болып табылады.

Жалпы қолданылатын және жалпы ғылыми сөздер мен терминдерді аудару кезінде үнемі интернационалдық мәндерді пайдалануға болмайды. Өзінің интернационалдық мәндерімен орыс не қазақ тілдеріне ешқашан аударылмайтын көптеген сөздер де бар.

Интернационалды сөздер аудармашыларға ағылшын тілінен ана тіліне, сондай-ақ ана тілінен ағылшын тіліне аудару кезінде үлкен қиындықтар туғызады. Сөздің осы санатының ерекшеліктерін ғана емес, сонымен қатар контекст пен білім саласын да ескеру қажет. Алайда кейде көптеген аудармашылар мұны ескермейді, бұл көбіне ғылыми терминдердің дұрыс емес немесе дәл емес аударылуына әкеледі.

Техникалық аударма саласында терминология аудармасы өте күрделі мәселе болып табылады. Мысалы, бұрғылау құрылғысының элементтері жануарлардың атауларына байланысты аталса да, оларды аударуға келгенде оларға еш қатысы жоқ екені анық. Мысалы, "doghouse" термині иттің үйшігі емес, бұрғылау шеберінің орнын білдіреді. "Monkey board" терминінің де маймылға еш қатысы жоқ, биіктік алаңындағы жұмыс жасаушы алаңын білдіреді. "Pig" термині торай емес, "тазалайтын сүймен" деп аударылады. Бұл құбыр тізбегінің ішіндегі құбыр қабырғаларын тазалайтын құрал. Ал "farm-in" терминінің ауыл шаруашылығына еш қатысы жоқ. Бұл терминнің аудармасы – *кен орнын игеру мен өңдеудегі үлесті алу жөніндегі келісім*.

"Go devil" термині мұнай құбырларын тазалайтын қарапайым сүйменді білдірсе, "graveyard tour" термині қорқынышты киноның аты емес, бұрғылаудағы түнгі кезекшілікті білдіретін термин. Ал "killing a well" тіркесінің ұңғыны өлтіру емес екені сөзсіз, бұл *ұңғыны аяқтау* деп аударылады.

Жалпы тілдегі лексикаға қарағанда, терминдер контекстке бағынышты емес. Сондықтан да оларды аудару аудармашыға қиындық тудыруы мүмкін. Ағылшын тілінің "risers" сөзі дәстүрлі түрде "стадиондағы трибуналар" деп аударылатын болса, мұнай және газ өндіру саласында "су айырғыш құбырлар тізбегін" білдіреді. Бұл сөз қазақ тіліне калька жасау тәсілі арқылы осылай аударылуы мүмкін, және де транскрипция тәсілі арқылы "райзер" деп берілуі мүмкін. "To drill a well on the field" айтылымы қазақ тіліне "кен

орнында ұңғы бұрғылау” деп аударылады. Дегенмен, бұл айтылым тура аударма жасар болсақ, “алаңда құдық қазу” деп аударылған болар еді. Ал енді “*Christmas tree*” сөз тіркесі мұнай және газ өндіру саласының терминологиясында “рождестволық шырша” деп аударылмайтыны сөзсіз белгілі. Бұл тіркес-термин “*арматура шыршасы*” деп аударылатынын әрбір кәсіби тәжірибесі мол аудармашы білуі тиіс.

«*Rig rat*» - «күкіртсутегі датчиктері» туралы хабарлама беріп тұратын құрылғы. Бұл жердегі *rat* сөзін тышқан сөзімен шатастырмау керек. Немесе PULD «*crocodile*» - бұрғылау құбырларын көтеру мен түсіруге арналған құрылғы. Бірақ қазақ тіліне қалтырауын болып аударылмайды. «*Spider*» сөзінің сөздік берген аудармасы өрмекші болса, техника тілінде басқаша атауды білдіреді, яғни құбырларды шығарып – түсіруге қысып ұстайтын құрылғы болып аударылады. «*Rat hole*» - шурф под квадрат - қысып ұстайтын хомут, яғни тышқан ұясы емес.

Маңызды қателіктер, дәлсіздіктер, түсініксіздіктер, анық емес тұжырымдар қызмет көрсету мерзімінің қысқаруынан, қымбат жабдықтардың қалпына келтірілмеуінен және барлық өндірістік объектілердің тоқтап қалуынан және адам шығынына әкелетін ауыр салдарға әкелуі мүмкін. Демек аудармашы үшін түпнұсқа тілді жақсы меңгеріп қоймай, аударма жасалып жатқан мәтінге қатысты саладан мол білімі мен тәжірибесі болғаны абзал.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Тарақов Ә.С. Аударма әлемі. Оқулық – Алматы: Қазақ университеті, 2011.
2. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка: Опыт систематизации выразительных средств. 2-е издание. Москва, Книжный дом «Либроком», 2012. – 376 с.
3. Борисова Л.И. «Ложные друзья переводчика научно – технической литературы», методическое пособие, - М. 1989.
4. Акуленко В.В. Вопросы интернализации словарного состава языка. - Издательство Харьковского Университета, 1982.

*Ержанова Ж.Т., Қайрақбаева М.М.
Научный руководитель Усенова С.Г.
(город Актөбе, Казахстан)*

ENGLISH COMPUTER SLANG – A FASHION TRIBUTE OR A NECESSITY

Annotation

The 21st century is the century of technology. During writing of the practical part of the research work, a questionnaire was conducted to identify the results of people on knowledge of computer slang. 100 people took part: 27 of them were men, 73 women. But in this article we would like to highlight the results of those people who do not belong to the IT field.

- 1) Questionnaire-анкета, сауалнама
- 2) IT-информационные технологии, информациялық технологиялар
- 3) Average score-средний балл, орташа балл
- 4) Computer slang-компьютерный сленг, компьютерлік сленг

It is well known that the USA is the birthplace of the overwhelming number of computer technologies. The small towns of Palo Alto, Mountain View, Los Altos and Stanford, located about 30 km south of San Francisco, along the west coast of the United States of America, further to the southeast are the larger cities of Sunnyvale, Cupertino, San Jose and Santa Clara form a network of cities, better known as Silicon Valley. It is here that the bulk of the research centers of America, which were included in the Fortune 1000 list, as well as the whole world, are concentrated. At the moment, according to the data of 2022, there are more than 1,900 firms located in Silicon Valley that relate to the electronics industry to one degree or another. A huge number of scientists work, research, identify, create, and develop in these research centers. For example, the well-known

company Xerox employs more than 1,000 scientists, and IBM has about 3,500 scientists. In addition, individual research centers of various firms have the opportunity to form larger joint projects. The best example is the community – Semiconductor Research Corporation, whose activity is the study of semiconductors. Any new developments, projects, discoveries are the fruit of the activities of one specialist or a group of scientists working together. In any case, sooner or later, the new technology goes beyond Silicon Valley in a ready-made form, naturally, having its own name. A new term is born most often in the process of working on an invention and is almost always assigned to it. Society is forced to use this name, and only starting from its original form, the word can form a colloquial form, appear and take root in computer slang.

The scope of computer slang covers people who work professionally with computers, and just users. It is possible to distinguish a number of the following functions performed by computer slang:

1) Computer slang is a means of self-expression of communication participants who are brought together by a common cause, one specialty. The use of slang makes it possible for specialists and users of different levels to communicate freely. Quite often, the speech of IT specialists is incomprehensible to people far from computers.

2) The most important function of computer slang, as well as other varieties of this lexical phenomenon, is the expression of emotions, evaluative attitude. The use of emotionally colored words allows you to enliven a boring conversation.

3) The language saving function is very important, since there are many words in computer slang that are equivalent to bulky terms.

Internet communication generates new language turns, which are used exclusively in written speech. The emergence of many "language formulas" and graphic signs adopted when communicating on the web is associated with the desire to bring written speech closer to oral.

The 21st century is the century of technology. At the moment, young and old people are familiar with the Internet, respectively, have the opportunity to be in the trend of recent events, to know about the latest news and discoveries, to understand and use more and more new terms, namely computer slang.

During writing of the practical part of the work, a questionnaire was conducted by using GoogleForms to identify and calculate the results of people of different ages on knowledge and understanding of computer slang. The questionnaire is one of the most informative ways of interviewing and conducting research. At the same time, the questionnaire method is simple, convenient and does not require large expenses.

There is a short preface under the title, in which we thank each participant of the survey for participating, we suggest filling out the form below, and also ask you to answer as honestly as possible, since we will ensure confidentiality, because all the collected data will be used only during the study. Under the preface is the questionnaire itself, which includes 20 questions, 5 of which are questions of a general spectrum, such as: "Your name", "your age category", "your type of activity", "your nationality", "the language you speak". The anonymity of the survey is ensured as follows: in the first question, it is suggested to enter only a first name without a last name; in the second, do not name a specific age, but put a tick next to the category corresponding to your age. In the third question, we identified 6 options to choose from for accuracy and convenience, because in one age category there may be representatives of two or more types of activities at once, for example, both schoolchildren and university and college students fall into the age category from 13 to 19. The category from 20 to 45 years old includes students, working people, the unemployed, as well as combining work with study at the same time. The category from 46 to 75 years old includes working people, pensioners, and the unemployed. The fourth question concerns nationality, and since more than 130 nationalities and peoples live in Kazakhstan, we decided not to offer ready-made answers to choose from, but to fill in an empty line ourselves. The fifth question explores the extent to which bilingualism is developed among all ages and strata of the population, therefore we offer four options to choose from: I speak only the state language; I speak only Russian; I speak two languages – the state language and the language of interethnic communication; I speak three

languages – Kazakh, Russian, English. The fifth answer option in the fifth question makes it possible to fill in an empty column, if the interviewee speaks more than three languages presented.

In total, 100 people took part in the survey (25 teenagers, 25 adults, 25 elderly and 25 IT workers and specialists): 27 of them were men, 73 women aged 13 to 75 years. But in this article we would like to highlight in more detail the results of those people who do not belong to the IT field and rely on the slang that is used in everyday life.

Among twenty-five teenagers aged 13 to 19, 21 girls and 4 young people took part. About 96% of them study at school (24 people) and 4% (1 person) combine study and work together. 80% of respondents are representatives of Kazakh nationality, 4% Russians, 4% Mestizos, 4% Tatars, 4% Abkhazians. Touching upon the topic of language proficiency, the study showed that 60% of schoolchildren speak three languages, namely Kazakh, English and Russian. Russian language proficiency is in second place in 24%, and Kazakh and Russian languages are in third place with a result of 12%. 4% of students speak only Russian and English, but they do not know the state language. In total, for a test of 20 questions, the maximum score is 22. No points are awarded for questions about personal data. Thus, the score range was from 13 to 22 points. Six students scored 18 points each, the same number of participants scored 19 and 20 points – 5, only 2 people scored 21 points and only one respondent completed the test without errors.

This survey was also conducted by young people aged 20 to 45 years. Of these, 11 students (44%), 8 employees (32%) and only 6 people (24%) combine study with work. 100% of respondents are representatives of Kazakh nationality. During the study, it was found out that the majority of 17 respondents (67%) speak three languages, or rather Kazakh, Russian, English. Only 7 people (28%) can speak only Kazakh and Russian. 1 person (4%) knows only the state language. The median is from 16 to 22 points. The score range is from 5 to 20 points. It turns out that 4 respondents scored 20 points each, when 3 participants scored 18-19 points, 2 participants scored 7.16, 17 points and only 1 person scored the lowest score - 5.

Based on this, it can be concluded that young people are well aware of slang words.

According to the study, in the age group from 46 to 80 years, 20% of them are male, 80% are female. The national component of the survey participants was as follows: Kazakhs–92%; Russians–4%; Tatars–4%. Speaking about the knowledge of languages, it was revealed that only 4% of respondents speak Kazakh; only 12% of participants speak Russian; Kazakh and Russian languages–64%; Kazakh, Russian and English languages–16% of respondents; Tatar and Russian language proficiency–4% of respondents. It was revealed that in the age group from 46 to 80 years, the majority of the surveyed people speak Kazakh and Russian. As the study and the graph of the result showed, the range of points was from 3 to 18. The average score was 11. Only 2 people out of 25 respondents received 18 points out of 22, 2 people scored 15 points, 1 person received 14 points. 13, 12 and 11 points were awarded to 2 people each. Thus, exactly half of people aged 46 to 80 years faced difficulties in understanding and using computer slang.

From all of the above, it follows that computer slang takes place in the daily lives of people whose specialty and type of activity are not related to computer technology.

Ержанова Г.К, 1 курс магистрантты

Қарағұлова Б.С, доцент, ф.ғ.д.

(Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ақтөбе қаласы, Қазақстан.)

E-mail: Gul_95pretty@mail.ru, bkaragulova@mail.ru

ЭТНОМӘДЕНИ СИПАТТАҒЫ ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРДІҢ АУДАРЫЛУ ТӘСІЛДЕРІ

Аннотация: Этномәдени сипаттағы қалыптасқан фразеологизмдер қазақ фразеологиялық қорында алатын орны айқындалады, өнер түріне, қолөнеріне байланысты топтастырылып, фразеологизмдердің рухани мәдениетпен байланысы этномәдени бірліктердің беймәлім болып келген мазмұнын ашып, көне наным-сенім, әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерге этнолингвистикалық талдау жасау арқылы көрсетіледі, фразеологиялық лексика қазақ тілінің этномәдени тұрғыдан құнды әрі аса бай қабатын құрайды.

Кілттік сөздер: этномәдени, аудару, фразеологизм, тәсіл, тіркес, тілдік, компонент, этнос, салт-дәстүр, сөйлемше.

Annotation: Phraseological idioms of ethnocultural nature are defined in the Kazakh phraseological fund, grouped according to art, crafts, the connection of phraseology with spiritual culture reveals the unknown content of ethnocultural units, ethno-linguistic analysis of ancient beliefs, customs and traditions. ethno-culturally valuable and rich layer of the Kazakh language.

Keywords: ethnocultural, translation, phraseology, approach, phrase, language, component, ethnos, tradition, phrase

Аннотация: В казахском фразеологическом фонде определены фразеологизмы этнокультурного характера, сгруппированные по виду искусства, ремесел, связь фразеологии с духовной культурой раскрывает неизвестное содержание этнокультурных единиц, этнолингвистический анализ древних верований, обычаев и традиций, этнокультурно ценные и богатый пласт казахского языка.

Ключевые слова: этнокультурный, перевод, фразеология, подход, словосочетание, язык, компонент, этнос, фраза.

Қазіргі заман талабына байланысты фразеологизмдерді тек тілдік жағынан қарастырудың жеткіліксіз екені белгілі, өйткені халықтың ұжымдық тәжірибесі, шаруашылығы, адамдардың бір-бірімен байланысы, қоғамдық қатынастар, дүниетанымдық ерекшеліктер, материалдық және рухани мәдениет шеттеліп қалып қояды. Сондықтан фразеологизмдердің қалыптасуының тарихи, мәдени негіздері, уәжділігінің этномәдени мәнділігі жағынан қарастыру халқымыздың өткен кезеңдердегі мәдениетін танып білуде аса нәтижелі болмақ. Осы тұрғыдан алғанда фразеологизмдердің шығу арналары тарихы мен танымдық қызметін қолөнері материалдары негізінде қарастыру өте қызықты да танымды.

Ал этномәдени сипаттағы қалыптасқан фразеологизмдер қазақ халқының өзіндік ерекшелігін айқын көрсетіп, қолөнеріне байланысты атаулар, кәсіби-шаруашылық құралдары мен кәсіп, өнер түрлерінен, киімдері мен тұрмыстық бұйымдарынан, ата-бабамыздың табиғат байлығын игеру тәжірибесінен, дүниетанымынан, әлеуметтік реттеу құралы болған салт-дәстүрлерінен т.б. мол дерек беретін қайнар көздердің бірі ретінде құнды болып есептеледі.

Этномәдени сипаттағы қалыптасқан фразеологизмдер қазақ фразеологиялық қорында алатын орны айқындалады, өнер түріне, қолөнеріне байланысты топтастырылып, фразеологизмдердің рухани мәдениетпен байланысы этномәдени бірліктердің беймәлім болып келген мазмұнын ашып, көне наным-сенім, әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерге этнолингвистикалық талдау жасау арқылы көрсетіледі, фразеологиялық лексика қазақ тілінің этномәдени тұрғыдан құнды әрі аса бай қабатын құрайды. Сондай-ақ, халқымыздың тыныс-тіршілігімен, эстетикалық талғамымен байланысты және қоршаған орта туралы халықтың білімдер жүйесі, рухани, адами құндылықтары жөнінде кодталған ақпараттарды құрайды, қолөнерге байланысты фразеологизмдер тіл мен адамның, ұлттық мәдениет пен этникалық сананың сабақтастығын көрсетіп, объективті түрде ұлттың, дүниенің тілдік бейнесін қалыптастырады, фразеологизмдердің мазмұнын тану және олардағы халықтық білімдер жүйесін меңгеру арқылы халқымыздың, өскелең ұрпақтың ұлттық сипаттағы білімдер қоры

толыға әрі кеңейе түседі, нәтижесінде рухани-интеллектуалдық тұрғыдан өсуге, ұлттық менталитетті нығайта түсуге ықпал етеді, қолөнерге қатысты фразеологизмдер ұлттық болмысты айшықтай түсетін идиоэтикалық семантикаға ие, сондықтан қазіргі әлемде кең етек алып отырған жаһандану жағдайында оларды тану арқылы қазақ халқының ұлттық болмысын түсінуге мол септігін тигізеді, фразеологизмдерден халықтың кен байлығы, жер байлығы, жануарлар әлемі мен адам, қоғам, әлеуметтік-экономикалық қатынастарға қатысты білімі мен тәжірибесі көрінеді, фразеологизмдердің лингвомәдени семантикасында қазақ халқының қазба байлық, тұрмыстық заттар, әшекей өнеріне қатысты көпқасырлық ұжымдық рухани-материалдық шығармашылығы, адамның табиғатпен, қоғаммен, қоршаған ортамен қарым-қатынасы көрініс тапқан, сондай-ақ, қолөнерге қатысты тұрақты тіркестер қазақтардың ежелгі замандардан бергі шаруашылық-экономикалық, қоғамдық-әлеуметтік тыныс-тіршілігінен хабардар етеді.

Кемінде екі сөздің тіркесімен жасалған, мағынасы біртұтас, құрамы мен құрылымы тұрақты, даяр қалпында қолданылатын тілдік единица, әдетте, фразеологиялық оралым деп аталады. Фразеологиялық оралым тілде басқа единицалармен, атап айтқанда, бір жағынан, сөзбен, екінші жағынан, еркін сөз тіркесімен, шектесіп жатады.

Фразеологиялық оралым мағына тұтастығымен сипатталады. Оның өзіне ғана тән, меншікті мағынасы бар және ол мағына фразеологиялық оралымды құрастырушы сыңарлардың мағыналарына тәуелсіз, өздігінен өмір сүреді. Фразеологиялық оралымның мағыналық тұтастығы, оның семантикасы құрастырушы сыңарлардың мағына жиынтығына сәйкес келгенде де сақталынады [1].

Фразеологиялық оралым тұрақты қасиетімен сипатталады. Оның тұрақтылық қасиеті мынадан көрінеді: фразеологиялық оралым бүтіннің бөлшектері ретінде ұғынытатын, өз ара тығыз байланысты сыңарлардан (сөздерден) құралады да, ол сыңарлар бірінен кейін бірі әбден қалыптасқан тәртіппен орналасады, басқа сөздермен ауыстырылмайды, қалыптасқан орын тәртібі өзгермейді. Мысалы; сақалын сипап қалу деген тұрақты тіркестің құрамындағы сөздердің орнын ауыстырып айтуға немесе оның ішіндегі бір сөздің орнына басқа бір сөзді қолданып, мысалы, мұртын сипап қалу деп айтуға болмайды. Сондай-ақ, мұртын балта шаппайды деген тұрақты тіркестің құрамындағы мұрт деген сөздің орнына сақал немесе балта деген егер бұлай етіп өзгертсек олар тұрақты тіркес болудан қалады немесе тіптен мағынасыз, түсініксіз болып шығады. Құрамы мен сыңарларының орын тәртібінің тұрақтылығы жағынан фразеологиялық оралымдар жеке сөздердің құрамындағы морфемалардың орын тәртібін еске түсіреді. Орыс тіліндегі фразеологизмдерді зерттеуші Н.М. Шанский сөздің морфемалық құрамының тұрақтылық сипаты қандай болса, фразеологизмнің құрамының және сыңарларының (компоненттерінің) орын тәртібінің тұрақтылық сипаты да сондай деп есептейді [2].

Академик В.В. Виноградов фразеологиялық единицаларды бүтіндей фразеологизмнің бір тұтас мағынасы мен оны құрастырушы сыңарлардың мағыналарының ара қатынасы тұрғысынан фразеологиялық тұтастық, (фразеологическое сращение), және фразеологиялық тізбек (фразеологическое сочетание) фразеологиялық бірлік (фразеологическое единство) деп үш түрге бөлінеді. Орыс тіліндегі фразеологизмдерді зерттеуші Н.М.Шанский аталған классификацияны қолдай келіп, фразеологиялық оралымдардың төртінші түрі фразеологиялық сөйлемше (фразеологическое выражение) деп есептелді. Енді фразеологиялық оралымдырдың аталған түрлерінің әрқайсысына тоқталайық.

1.Фразеологиялық тұтастық. Семантикалық жақтан бөлініп ажыратылмайтын, бір тұтас мағынасы сыңарларының мағынасымен жұптаспайтын (байланыспайтын) фразеологиялық оралым фразеологиялық тұтастық деп аталады. Фразеологиялық тұтастықтың құрамындағы сыңарлар (сөздер) бір-бірімен біте қайнасып, өз ара тұтасып, бітісіп кетеді де, бүтіндей тіркесіп семантикалық жақтан бөлінбейтін, бір тұтас единица ретінде танылды. Мысалы, орыс тілінде во всю ивановскую (бар дауысымен, өте қатты), собоку съел (бірдеме жайында үлкен тәжірибе алған, өте шебер болып алған), очертя голову (ойланбастан, қалай болса

солай), битъ баклуши (бостан-бос сенделу) , қазақ тілінде жүрек жалғау (аздап тамақтану), жүрек жұтқан немесе жүрегiнiң түгi бар (өте батыл, ештемеден қорықпайтын) , ит өлген жерде (өте алыста, шалғайда), қол қусырып (бостан-босқа), аузы-мұрны қисаймастан (ұялмастан, шiмiркенбестен) деген фразеологиялық тұтастықтардың бiлдiретiн мағыналары осы тiркестердi құрастырушы сыңарлардың (сөздердiң) мағыналарынан келiп тумайды, олармен (сыңарларының мағыналарымен) мүлдем жанаспайды, байланыспайды[3].

Фразеологиялық тұтастықтар мүлдем ажыратылмайтын мағыналық бiрлiкте болады да, осыған орай, жеке сөздердiң эквивалентi ретiнде қызмет атқарады. Мысалы; қол қусырып - бостан-бос: мойны жар бермеу немесе жекегесi кейiн тарту- ерiну, жалқаулану: қас-қаққанша немесе қас пен көздiң арасында-лезде, жылдам және т.б.

2. Фразеологиялық бiрлiк. Фразеологиялық оралымдардың бұл түрi де - фразеологиялық тұтастық сияқты, семантикалық жақтан бөлiнбейтiн, бiр тұтас (бүтiн) единица. Фразеологиялық бiрлiктiң фразеологиялық тұтастықтан айырмасы мынада; фразеологиялық тұтастықтың бiр бүтiн мағынасы құрастырушы сыңарлардың мағыналарымен мүлдем жанаспайтын болса, фразеологиялық бiрлiктiң бөлiнбейтiн мағынасы құрастырушы сыңарлардың мағыналарының бүтiннiң бiр тұтас келтiрiндi мағынасына ұласуы нәтижесiнде пайда болады. Фразеологиялық бiрлiктiң бiр тұтас туынды мағынасына оны құрастырушы сыңарлардың бәрiнiң де, әрине, қатысы бар бiрақ бұл қатыстылық тiкелей емес, жанама түрде болады.

3.Фразеологиялық тiзбек. Фразеологиялық оралымның бұл түрi ерiктi мағынасындағы (свободное значение) сөзбен фразеологиялық байлаулы мағынасындағы сөздiң тiркесiнен жасалып, өзiнiң даяр қалпында, тiркескен күйiнде жұмсалады. Фразеологиялық тiзбектiң қатарына орыс тiлiндегi щекотливый вопрос, щекотливое положение, закадыный друг, трескучий мороз, расквывает нос тәрiздi тұрақты сөз тiркестерiмен қазақ тiлiндегi мидай дала, асқар тау, шалқар көл, тас қараңғы, ата мекен, ата жау, аталы сөз, бел сала, су жаңа, қыпша бел тәрiздi тұрақты сөз тiркестерi енедi. Фразеологиялық сөз тiркестерiнiң құрамындағы ерiктi мағынасындағы сөз алуан түрлi сөздермен тiркесiп жұмсалуға икемдi болса, фразеологиялық байлаулы мағынасындағы сөз бiр не бiрен-саран сөзбен ғана тiркеседi. Мысалы; мидай дала, шалқар көл деген фразеологиялық тiзбектердiң құрамындағы дала және көл деген сөздер әр түрлi сөздермен тiркесiп жұмсала берсе (мысалы; жазық дала, кең дала, үлкен дала, терең көл, үлкен көл, кiшкене көл және т.б.), фразеологиялық байлаулы мағынасындағы мидай сөзi дала сөзiмен, шалқар сөзi көл немесе шабыт (шалқар шабыт) сөзiмен ғана тiркеседi[4].

Фразеологиялық тiзбектiң құрамындағы фразеологиялық байлаулы мағынасындағы өз сөз өзiмен синонимдес сөзбен ауыстырылуы мүмкiн. Мысалы; асқар тау- биiк тау, қыпша бел- жiңiшке бел, мидай дала — жазық дала және т. б. Фразеологиялық байлаулы мағынадағы сөз өзiмен мәнделес (синонимдес) сөзбен ауыстырылғанда, еркiн сөз тiркесi жасалады да, ондай тiркес фразеологиялық тiзбекпен бiр синонимдiк қатарға енедi.

4. Фразеологиялық сөйлемше. Фразеологиялық оралымның бұл түрi мағынасы ерiктi сөздердiң тiркесiнен құралады да, бiрақ құрамы мен қолданылуы тұрақты болып келедi. Мысалы; Айдағаның екi ешкi, ысқырығың жер жарады. Шегiрткеден қорыққан егiн екпес; Көрпеңе қарап көсiл; Бас бiлген өгiзге өк деген- өлiм; соғыс өртiн тұтандырушылар; жоғарғы оқу орны; социалистiк жарыс және т.б. [5].

Фразеологиялық оралымдардың iшiнде құрылымы жағынан да, мазмұны жағынан да тiлдiң коммуникативтi единицасы- сөйлемге сәйкес келетiндерi бар. Бұлар мақалдар мен мәтелдер және қанатты сөздер. Мақалдар мен мәтелдер және қанатты сөздер фразеологизмдердiң қатарына жатқызылғанда, олардың сөйлеу кезiнде тыңнан жасалынбай, даяр қалпында жұмсалынатыны; құрамының тұрақтылығы ескерiледi.

Әдебиеттер

1. Смит Л.П. Фразеология английского языка. –М., 1996
2. Шанский Н.М. Фразеология современного русского языка. 3-е изд.-М.: Буклет,1994
3. А.В. Кунин Английская фразеология. Теоретический курс.-М.,1981
4. А.В. Кунин Фразеология современного английского языка. -М: Международные отношения,1996
5. М.М. Копыленко Очерки по общей фразеологии. Воронеж, 1972. 123с.
6. Алдашева А. Аударматану: лингвистика-лық және лингвомәдени мәселелер.

Ерсерік М, Джумагазиева Д, Дарапова А.

THE ROLE AND TYPES OF COLLOCATIONS IN LEARNING ENGLISH

Annotation

The article discusses a range of issues related to the study of collocations in English. The different points of view of domestic and foreign linguists regarding the definition and role of collocations in the study of a foreign language are given. The main attention is paid to the importance of using collocations for the students in intercultural communication.

Keywords: collocations, intercultural communication, language competence, collocation competence, word combination.

Аннотация

Мақалада ағылшын тіліндегі сөз тіркестерін зерттеуге байланысты бірқатар мәселелер қарастырылады. Шет тілін үйренудегі сөз тіркестерінің анықтамасы мен рөліне қатысты отандық және шетелдік лингвистердің әртүрлі көзқарастары келтірілген. Студенттер үшін сөз тіркестерін мәдениетаралық қарым-қатынаста қолданудың маңыздылығына баса назар аударылады.

Түйінді сөздер: сөз тіркестері, мәдениетаралық коммуникация, тілдік құзыреттілік, сөз тіркесі, сөз тіркесі.

Аннотация

В статье рассматривается ряд вопросов, связанных с изучением словосочетаний на английском языке. Приведены различные точки зрения отечественных и зарубежных лингвистов относительно определения и роли словосочетаний в изучении иностранного языка. Особое внимание уделяется важности использования фраз для студентов в межкультурной коммуникации.

Ключевые слова: словосочетания, межкультурная коммуникация, языковая компетенция, словосочетание, словосочетание.

The main goal of modern education is to train a qualified and competent specialist capable of solving complex tasks, working in conditions of fierce competition in the labor market. Professional competencies are not limited only to the acquisition of knowledge, skills and abilities, it is necessary to effectively implement them in their professional activities. The approach to modern education of a competent specialist is focused on achieving such goals.

In the era of globalization, the development of intercultural communication skills is of paramount importance, since knowledge of cultural differences contributes to successful communication. Every specialist in any field of science or business should have the necessary knowledge of English, be an intermediary in communicating with representatives of other linguistic cultures. In intercultural communication, English is the main means of transmitting information and achieving mutual understanding between interlocutors [1, 581].

English is becoming particularly relevant as a means of global intercultural communication in many fields of activity. For successful intercultural communication, good knowledge of grammar, correct pronunciation, correct use of lexical units, and general language competence are important conditions.

For decades, the emphasis in learning second language acquisition and language teaching has been focused on learning grammar and, to a lesser extent, pronunciation, ignoring the importance of learning vocabulary. This can be explained by the widespread misconception that vocabulary is acquired "naturally" when learning a language.

However, recently, since the 1980s, the problem of studying the layer composition has attracted the attention of both foreign and domestic researchers. Many began to talk about the importance of a deeper study of vocabulary, in particular lexical phrases (collocations). Thus, Michael Lewis emphasizes the important role of collocations in language [2,51].

M. McCarthy and F. Odell believes that it is necessary to pay more attention to collocations, since they convey the natural meaning of the embedded thought, giving the utterance greater expressiveness and accuracy [3, 57].

What is meant by the term collocation? In a linguistic sense, this is a new phenomenon and there is no unanimous agreement on its definition. Linguists define the concept of collocation in different ways: as a combination of words that usually appear together, grouping words in a sentence, a combination of words with a certain expectation, etc.

The well-known linguist, Professor of Lomonosov Moscow State University O.S. Akhmanova defines connotations as "the additional content of a word (or expression), its accompanying semantic or stylistic shades, which are superimposed on its main meaning, serve to express various kinds of expressive-emotional-evaluative overtones and can give the utterance solemnity, playfulness, ease, familiarity, etc." [4,54].

Ivanova L. A. considers collocations as a lexical relation between words that can be combined with some other words to form a semantic unit. This combination does not depend on rules, but on certain restrictions that determine the way they are combined to convey meaning. The meaning derived from phrases is not just related to the unification of ideas, it cannot be predicted from the meanings of other words. The meaning of a word is not limited to the denotation proposed by the dictionary alone, but depends on lexical and phraseological compatibility and connotation. When translating a text or even a single sentence, the translator is faced not with individual words, but with their combinations, in which the main denotative meaning of the word is manifested, often together with new connotations. [5,5].

Many linguists have recognized the important role of collocations when applied correctly in the process of learning a foreign language and translation. Collocations should be distinguished from other types of phrases and phrases, but there is no certainty about their place in the linguistic system of units. Some scientists and researchers refer them to phraseology or idioms, because they believe that there is more common than distinctive between these language signs [6,19].

In a collocation, one word strictly determines the choice of another, specifying it, for example, beautiful writing 'calligraphy', beautiful patience 'excellent patience', unlike idioms, where the meaning cannot be derived from the meanings of individual words that make up it.

According to many authors, "collocations occupy an intermediate position in the language system, being on the border between phraseology and lexicology" [7, 20].

In modern linguistics, collocations are divided into two large groups: lexical and grammatical [8, 270]. Lexical collocations consist of nouns, verbs, adjectives, and adverbs, whereas grammatical collocations include a noun, verb, or adjective combined with a preposition or other grammatical structure.

The term "collocation", although it came into constant use relatively recently, rightfully occupies one of the key places in modern linguistics. One of the first conceptualizations of the concept in the Russian-language scientific literature can be found in the Dictionary of Linguistic Terms by O.S. Akhmanova [9,199]. The first work in Russian linguistics, fully devoted to the study of collocation on the material of the Russian language, is a monograph by E.G. Borisova [10].

There are various definitions of this concept. In a broad sense, it is a combination of two or more words that tend to occur together (for example, “utterly fascinating” or “concerted effort”). Most definitions of collocation are based on the phenomenon of semantic-grammatical interdependence of the elements of the phrase. Collocation is also often defined as a non-free, non-phraseological combination of words in speech, characterized by a traditional composition and sounding correct, natural for native speakers. In this case, we have a special lexico-semantic type of phrase, which stands between a free and phraseological combination in its internal semantic structure. The collocation component words are connected not phraseologically, but by linguistic habit. Structurally, collocations are characterized by the following properties:

- non-substitutability of components;
- non-modifiability of components.

Despite the importance of collocations, their study began only recently due to the uncertainty of their semantic structure and the ways of their formation. Obviously, collocation is different from phraseological units, but there is also a connection between its components, characterized as unequal on the part of each component. Words are connected in collocation traditionally (if you follow the definition of the term). But based on intuition and personal speech experience, it is impossible to build research on collocation. The difficulty lies not only in the fact that there are a huge number of such stable expressions in the language, but also in the fact that the formation of collocation is conditioned not only by the rules of grammar, syntax and lexicology, but also by the speech tradition, the language thinking of the speaker. Collocation is not only a unit of language, but also a unit of speech and thinking, according to many linguists.

Various structural types of collocations are distinguished depending on the grammatical affiliation of the components. The main ones include the following [2,58]:

1) Combination of adverb and adjective (adverb + adjective): a) Invading that country was an utter stupid thing to do. b) We entered a richly decorated room. c) Are you fully aware of the implications of your action?

2) A combination of adjective and noun (adjective + noun): a) The doctor ordered him to take regular exercise. b) The Titanic sank on its maiden voyage. c) He was writhing on the ground in excruciating pain.

3) A combination of two nouns (noun + noun): a) Let's give Mr. Jones a round of applause. b) The ceasefire agreement came into effect at 11am. c) I'd like to buy two bars of soap please.

4) Combination of noun and verb (noun + verb): a) The lion started to roar when it heard the dog barking. b) Snow was falling as our plane took off. c) The bomb went off when he started the car engine.

5) Verb and noun combination (verb + noun):

a) The prisoner was hanged for committing murder.

b) I always try to do my homework in the morning, after making my bed.

c) He has been asked to give a presentation about his work.

6) Combination of verb and noun by preposition (verb + expression with preposition):

a) We had to return home because we had run out of money.

b) At first her eyes filled with horror, and then she burst into tears.

c) Their behaviour was enough to drive anybody to crime.

7) Verb and adverb combination (verb + adverb): a) She placed her keys gently on the table and sat down. b) Mary whispered softly in John's ear. c) I vaguely remember that it was growing dark when we left.

This classification takes into account the structure of the collocation, but the semantic relations of the components remain out of its field of view. One of the latest classifications taking into account the semantic structure of collocation is the classification proposed by Nesselhauf N. [11, 24]. However, she considers only combinations of a verb with a noun. Howard identifies five levels, depending on how freely the components of the utterance come into combinations with other words.

Level 1. Free noun substitution, some restrictions in the choice of verb: adopt / accept / agree to a proposal / suggestion / recommendation / convention / plan.

Level 2. Some variability of both components remains (the number of synonymous verbs and the number of nouns capable of combining with this verb is reduced): introduce / table / bring forward a bill / an amendment.

Level 3. Variability in the choice of the verb and the complete absence of the possibility of choosing a noun (only one noun in this meaning forms a combination with the verb): pay / take heed.

Level 4. Complete lack of verb choice and some variability in the choice of noun: give the appearance / impression.

Level 5. A complete restriction in the choice of both components: curry favor.

Identifying and studying the collocation series of a word provides important, additional information about the meanings of the word and its use, which is necessary for those who study foreign languages. But at the same time, collocations cause certain difficulties for the language learner, since in some cases it is about choosing the appropriate synonym, which is quite difficult for non-native speakers (for a Russian-speaking student, for example, it is unclear why the English say "the fast train", "fast food", and not "the quick train", "quick food"; "a quick shower", "a quick meal", not "a fast shower", "a fast meal"). Therefore, an important task in the organization of the educational process is to identify the mechanisms of memorization and use of collocations. There are two main ways that allow you to detect collocation: reading an authentic text or listening to English-speaking speech and working with a dictionary.

To help foreign language learners, dictionaries of a new generation of active type are being created, aimed specifically at active, practical language acquisition. In these dictionaries, along with the meanings of words, situations of their use are given by the example of various contexts. Collocations are used in these dictionaries as one of the forms of describing the meanings of a word, and at the same time, collocation in an active dictionary of the explanatory type acts as an alternative unit of speech to the word (synonymous or antonymous). Expanding the reader's vocabulary, the collocation shows the system semantic and stylistic oppositions of the dictionary unit and serves as one of the means of lexicographic description of the meaning of a word, being its microtext.

The study of collocations can also be based on the thematic principle and is associated with the attribution of collocation to a particular thematic group.

It is necessary to pay close attention to collocations when learning a language, because they 1) have a high communicative value; 2) provide an English speaker with unlimited opportunities to express almost any concepts; 3) significantly enrich the speaker's language and show a high level of language proficiency.

References

1. Verbich, N. A. English language and intercultural communication / N. A. Verbich // Young scientist. – 2016. – № 23 (127). – Pp. 581-584.
2. Lewis Michael. Teaching Collocations: Further developments in the lexical approach [Book]. [S.I.] : Thomas Keinle Language Teaching Publications ELT. 2000.
3. McCarthy, M. & O'Dell, F. English collocations in use. Cambridge : Cambridge University Press. 2005.
4. Akhmanova O.S. Dictionary of Linguistic terms. – M.: Soviet Encyclopedia, 1969. – 608 p.
5. Ivanova, L. A. Problems of teaching foreign language stylistic competence in business English on the basis of collocation combinatorics / L. A. Ivanova // Humanitarian Bulletin. – 2013. Issue – 5.
6. Vlavatskaya, M. V. Concepts of collocation and colligation in diachronic consideration / M. V. Vlavatskaya // Actual problems of philology and methods of teaching foreign languages : materials of International Scientific and practical conf. / ed. Yu. N. Tamberg. – Novosibirsk: Publishing House of NGPU, 2011. – pp. 19-26.

7. M. McCarthy, F.O'Dell English Collocations in Use, Cambridge University Press, 2005. – 158 p.
8. MCarthy Why good language teachers should take collocations seriously [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.cambridge.org/elt/blog/2018/01/04/why-good-language-teachers-should-take-collocationsseriously> .
9. Akhmanova, O. S. Dictionary of Linguistic terms [Electronic resource] / O. S. Akhmanova. – Access mode: https://classes.ru/grammar/174.Akhmanova / source/worddocuments/_13.htm .
10. Borisova E.G. Collocations. What is it and how to study them. - M.: Philology, 1995.
11. Nesselhauf N. Collocations in a Learner Corpus. – Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2005. – 322 p

Iskindirova S.K
(Aktobe, Republic of Kazakhstan)

TRANSLATION TRANSFORMATIONS OF MEDICAL TEXTS FROM ENGLISH INTO RUSSIAN (based on COVID-19 article)

Аннотация: В статье рассматриваются особенности перевода медицинских текстов с исходного языка (английского) на язык перевода (русский). Представлен анализ основных переводческих приемов характерных для передачи медицинской терминологии на примере статьи, посвященной исследованию COVID-19.

Abstract. The article discusses the features of translating medical texts from the source language (English) to the target language (Russian). The analysis of the main translation techniques characteristic of the transfer of medical terminology is presented on the example of an article devoted to the study of COVID-19.

Аннотация: Мақалада медициналық мәтіндерді бастапқы тілден (ағылшын) аударма тіліне (орыс) аудару ережеліктері қарастырылады. COVID-19 зерттеуіне арналған мақаланың мысалында медициналық терминологияны беруге тән негізгі аударма әдістеріне талдау ұсынылған.

Ключевые слова: переводческие трансформации, методы перевода, научный перевод, медицинская терминология, COVID-19

Keywords: translation transformations, translation techniques, scientific translation, medical terminology, COVID-19

Түйін сөздер: аударма түрлендірулері, аударма әдістері, ғылыми аударма, медициналық терминология, COVID-19

The global community continues to fight the new type of coronavirus (COVID-19) pandemic, which has claimed the lives of millions of people in different parts of the world.

The virus was first reported in December 2019. The new type of coronavirus was initially perceived as an “epidemic” of a regional scale, affecting only China and nearby countries. But in the following days, the virus began to rapidly spread beyond China and threaten the health of the entire population of the planet. COVID-19 has been declared a pandemic.

The coronavirus has led to an explosion of new words and phrases, both in English and in other languages. The terms such as “self-isolation”, “pandemic”, “quarantine”, “lockdown” and “key workers” are being used more frequently and become part of our daily life.

During the pandemic, lexicographers recorded a sharp increase in the frequency of use of the word-250,000 cases against 4,000 in 2019. The state of lockdown is compared with national stagnation when almost all that normal social life is suspended.

In the terms during pandemic COVID-19, there are some types of word formation process:

1. borrowing
2. compounding

3. blending
4. acronym
5. clipping
6. multiple processes

1. Borrowing: it's the process through which a word is adapted for use in another language.

Examples of borrowing are:

- b) Rapid test
- c) Swab test
- d) Unlockdown

2. Compounding: it's the process of combining two words (free morphemes) to create a new one. Examples of compounding are:

Table 1. Compounding words

Compounding Words	Process
Handsanitizer	Hand + Sanitizer
Lockdown	Lock + Down
Coronaviva	Corona + Viva
Coronacoma	Corona + Coma
Coronaspeck	Corona + Speck
Self-quarantine	Self + Quarantine

3. Blending words: It's a word-formation process where parts of two or more words combine to create a new word whose meaning is often a combination of the original words.

Table 2. Blending words

Blending Words	Process
Covid	Corona + Virus + Disease"
Covidient	Covid + Obedient
Infodemic	Information + Epidemic
Quaranteam	Quarantine + Team
Covexit	Covid + Exit
Quaranteen	Quarantee + Teen
Covidiot	Covid + Idiot
Quarantini	Quarantine + Martini

4. Acronyms: it's an abbreviation formed from the initial letters of other words and pronounced as a word.

Table 3. Acronyms

Acronym	Process
PPE	Personal Protective Equipment
WFO	Work from Office

WFH	Work from Home
PUI	Person Under Investigation
BC	Before Corona
MERS	Middle East Respiratory Syndrome
SARS	Severe Acute Respiratory Syndrome

5. Clipping: it's a word-formation process, which is also known as truncation or shortening.

Table 4. Clipping

Sanny	Handsanitizer
Iso	Isolation
Pandy	Pandemic
Rona	Coronavirus

6. Multiple Processes

Table 5. Multiple processes words

Multiple Process Words	Process
Handwashing	Hand + Wash + Ing
Coronababies	Corona +Baby + es
Covideoparties	Corona + Video + Party + -es
Zoombombing	Zoom + Bomb + Ing
Self-isolation	Self + Isolate + -ion

Foreign language interpreters sometimes have a problem when trying to collect, study, summarize, and even write about terms, but discussing the origins of terms with medical professionals gives them a deeper understanding of medical history and allows them to look at certain terms from different perspectives. Another important issue is that in studying medicine and applying it in practice, we must be absolutely and unequivocally certain of the meaning of the terms we use.

Analyzing important medical terms makes us think about their exact meaning and be aware of any possible ambiguity.

The job of a translator is to translate the required text from the source language into the target language. To accomplish this assignment, one should possess the most common techniques of translation theory, have a wide range of passive vocabulary, and know what tools and dictionaries to apply for the precise translation of specific terminology. Therefore, "accurate translation of terms is a necessary requirement for the translation of a specialized text" [1,128-129].

The recent emergence of the worldwide well-known virus Covid-19 made it crucial the translation of medical instructions, articles, researches, and special air-breathing apparatus manuals. It should be noted that a translator must be both professional of his specialty and has an appropriate medical literacy. Without it the translation of such literature may contain errors. Even the smallest

mistake of abbreviation in a medical article can lead to enormous consequences and medical misunderstanding.

To achieve a full mastery in formal translation of scientific articles, one must pay attention to the structure of the source text and construct an appropriate structure of the target text. To make it possible, translators should have a deep knowledge in translation transformations and know how to apply them. There are three common types of transformations: lexical or semantic, grammatical, and complex.

Another peculiarity of medical literature semantic structure is a frequent use of acronyms and abbreviations. Acronyms and abbreviations are words which are formed from the initial (capital) letter of a compound term. The main difference between them is that the word of abbreviation is pronounced letter by letter, while acronyms should be pronounced fully. The medical term *severe acute respiratory syndrome* is a full word combination of acronym *SARS*. The word combination of the well-known illness – *severe acute respiratory syndrome coronavirus disease 2* is a full name of abbreviation *SARS-CoV-2*, which in other words is *2019 novel coronavirus (2019-nCoV)*.

To understand which semantic transformations are applied in medical (scientific) translation there are some examples from review article related to SARS-CoV-2 written by Li Yang, Shasha Liu, Jinyan Liu, Zhixin Zhang, Xiaochun Wan, Bo Huang, Youhai Chen and Yi Zhang called “COVID-19: immunopathogenesis and Immunotherapeutics” [2].

For the translation of Greek or Latin derivatives, one can apply mainly two techniques: transcription or transliteration. Transcription is defined as “copying the sound form of the source language word by means of the target language letters” [3,34]. The medical terms below are translated by the rules of transcription, or in other words by imitating the sound of the SL (source language).

syndrome – синдром

pneumonia – пневмония

cytokine – цитокин

neutrophil – нейтрофил

microbe – микроб

Another translation technique called transliteration is identified by “copying the letters of the source language by the target language letters of another system” [3, 34]. To understand its practical part the reader should pay attention to the column below.

coronavirus – коронавирус

immunoglobulin – иммуноглобулин

basophil – базофил

lymphopenia – лимфопения

glucocorticoid – глюкокортикоид

One of the most significant and frequently applied translation techniques of semantic transformations in medical terminology is a blueprint (calque) suggested by many professional linguists. The full potential of blueprint can be uncovered in translation of abbreviations, where the translator should first find out the full meaning of abbreviation and then transmit the information word by word from source language (SL) into target language (TL). It should be noted that in most cases letters of source language differ from target language. To comprehend it, there is a column below of translated abbreviations.

SARS (sever acute respiratory syndrome) – ТОРС (тяжёлый острый респираторный синдром)

MERS (Middle East respiratory syndrome) – БВРС (ближневосточный респираторный синдром)

The information given in scientific literature must be precise as possible. Therefore, the following lexical transformations such as concretization, generalization, modulation, and differentiation are rarely used, because these types of transformations can be applied in popular scientific style literature. In this review article were found only two of the four techniques: generalization and modulation. According to Komissarov V. N., generalization is “the substitution

of an SL unit, which has a narrower meaning, with a unit of TL of wider meaning”[4, 176], while modulation is “the substitution of an SL unit with TL unit which meaning is logically derived from the meaning of the source unit”[4, 177]. There are some examples:

1. ...CD4+ T cells can be rapidly activated into pathogenic T helper (Th) 1 cells that secrete GM-CSF, – Т-хелперы могут быстро превратиться в клетки Th1, которые выделяют ГМ-КСФ
2. A dramatic increase in cytokines levels over a short time period can cause a cytokine storm, – Резкое повышение уровня цитокинов в течении короткого периода времени может вызвать цитокиновую бурю,

The first sentence shows an example of generalization or giving information with a wider meaning in a TL. The second one is the technique of modulation. The adjective dramatic may be transmitted into the TL as впечатляющее, and this word is inappropriate to Russian readers. Therefore, translators should find an equivalent and make that adjective understandable to readers of the TL, the translation will be резкое.

The next type of transformations is grammatical. The grammatical structures of source language differ from target language. Therefore, the structure of the sentence should not cause difficulties in reading process of receptor. There are many subdivisions of this type like grammar substitution, word order change, sentence partitioning, sentence integration, and grammar compensation.

1. T cell activation was investigated in some COVID-19 cases. - Активацию Т-клеток исследовали в некоторых случаях заболевания COVID-19.
2. It is known that infection with microbe can directly induce neutrophil recruitment to tissue sites. – Известно, что заражение микробами может напрямую вызывать рекрутирование нейтрофилов в участки ткани.
3. There is a crosstalk between immune homeostasis and microbe in several diseases. – Между иммунным гомеостазом и микробами при некоторых заболеваниях происходят смещения.

To be able to translate medical texts translators should know the peculiarities of grammatical transformations related to scientific translation. The most vital techniques of formal translation are grammar substitution and grammar compensation. The sentence number one shows an example of grammar substitution. This type means that grammar of the translated language can be changed to provide a receptor with familiar grammar structures. Scientific literature of English contains many passive structures of the verb. When in Russian there is no need of frequent use of passive voice. Therefore, the word was investigated is translated into Russian by the use of the active voice as исследовали. In the second example was applied a technique called grammar compensation. This transformation is quite similar to the meaning of grammar substitution. The difference is that the translator changes the grammar structure of the TL unit because the TL doesn't have the same structure as a SL unit. Particularly, in the second example can be found modification of the noun microbe in singular form into the plural form in TL language as микробы. The last sentence is an example of word order change. The highlighted word crosstalk is put at the end of the TL sentence.

The last but not the least significant type of transformations are complex transformations. In this type combined both the use of lexical and grammatical transformations. During the translation of this review article were found the following subdivisions of complex transformation: reduction (omission), metonymical translation, and explicatory translation. The following examples clearly present each of these subdivisions.

1. ... an increase in inflammatory cytokine levels can promote the depletion and exhaustion of T cell populations concomitant with disease progression. – ...повышение уровней воспалительных цитокинов может способствовать истощению популяций Т-клеток одновременно с прогрессированием заболевания.
2. Increasing evidence shows that immune patterns are closely associated with disease progression of patients infected with viruses. - Все больше данных указывают на то, что

иммунные паттерны тесно связаны с прогрессированием заболевания у пациентов, инфицированных вирусами.

3. Some patients had renal function damage with *elevated urea nitrogen* or creatinine levels. – У некоторых пациентов было замечено нарушение функции почек с повышенным уровнем креатинина или с *повышенным содержанием азота в моче*.

The nouns *depletion and exhaustion*, in the first sentence above, are the synonyms and have the same meaning in the target language. Therefore, translator can apply the technique of reduction (omission), and use only one word in the TL. The second sentence shows an example of metonymical translation. It is described as “the transference of meaning and structure based on the contiguity of forms and meanings of the source and target languages” [3, 46]. If one translates the phrase *increasing evidence* as *растущие данные*, the receptor of TL will be confused with that phrase, because it is inappropriate to use such word combination in Russian, and consequently translator should find an equivalent with closer meaning of this exact phrase. The explicatory translation is presented in the third example. The highlighted word *elevated urea nitrogen* is an implicit in the source text but has an explicit explanation in the target text as *повышенное содержание азота в моче*. This technique is significant for the translation of medical literature.

In conclusion, it should be mentioned that in order to become a professional of this type of translation, one should be acquainted with the translation of the scientific style and know the peculiarities of medical terminology. The grammatical and complex transformations of medical texts do not have any peculiarities related exactly to medicine. The semantic transformations show that a translator should pay close attention to each lexical unit of medical texts such as Latin and Greek derivatives, abbreviations, and acronyms, and be able to apply the following translation techniques: transliteration, transcription, and calque (blueprint). Therefore, in the translation process of medical texts one should mainly be focused on lexical transformations, particularly on the translation of medical terms.

References:

1. Nurtazina M.B., Beisembaeva G.Z. The variability of highly specialized terms as key units of a scientific and technical text: translation features // Science and life of Kazakhstan. №4 (39). 2016, public foundation “Legal Mission” international Kazakhstan criminology club, P. 129-134
2. Li Yang et al., COVID-19: immunopathogenesis and Immunotherapeutics// Signal Transduction and Targeted Therapy (2020)5:128 // <https://doi.org/10.1038/s41392-020-00243-2>
3. Proshina Z.G. Theory of Translation (English and Russian), 3d edition revised, Vladivostok, Far Eastern University Press, 2008
4. Komissarov V.N. Theory of Translation (linguistic aspects), Moscow, Higher school, 1990

*Жетесова Ж.А., Оралбай М.Ф., Бүлтекова Э.Б.
(Ақтөбе, Қазақстан)*

«ЖАС» ҰҒЫМЫНЫҢ ЭТИОЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются возрастные особенности человеческих периодов, понятия «возраст» в народе и других лингвокультурах, возрастные названия нашего народа и понятие «возраст» в социальных отношениях у тюркских народов, проблема восприятия возрастных особенностей в других культурах.

АҢДАТПА

Мақалада адам кезеңдерінің жастық ерекшеліктері, халқымыздағы және басқа лингвомәдениеттердегі «жас» ұғымдары, халқымыздағы мүшел жасқа байланысты атаулары және түркі халықтарындағы әлеуметтік қатынастардағы «жас» ұғымы, басқа мәдениеттердегі жастық ерекшеліктерді қабылдау мәселесі қарастырылған.

ANNOTATION

The article examines the age features of human periods, the concept of "age" in the people and other linguistic cultures, the age names of our people and the concept of "age" in social relations among the Turkic peoples, the problem of perception of age features in other cultures.

Тірек сөздер: этиолингвистика, лингвомәдениет, мүшел жас, түркі, ақсақал, жас.

Адамның жасы – біздің өмірге келген сәттен бастап осы күнге дейінгі өмір сүрген жылымыз, яғни сүрген өміріміздің белгілі бір кезеңін белгілеуде қолданатын өлшем. Адамның ақыл ойы, сана сезімі жасына байланысты болады. Мысалы бір жастағы сәбиде ақыл мен ой болмайды, тек сана, сезім қалыптасады. Неге десеңіз бір жастағы бала есеп шығара алмайды, таза әрі анық сөйлей алмайды, тек ойын ишаралап немесе өзінің жылау, ымдау, сана сезімімен қалағанын жеткізеді. Сана-сезім адамға туғаннан қалыптасады, біз айналамыздағы жаңғырықты, дыбысты есту мүшесі арқылы сеземіз. Сана- сезім дәл сол сияқты. Баланың ақыл ойы жасына байланысты болады. Қазіргі таңда адамның жас ерекшелігіне байланысты оның кемелдену, яғни ақыл-ойын толықсытуы төмендегідей сатыға бөледі:

1. Дүниеге келген сәттен 1 жас аралығындағы бөбектік кезең.

2. Бір және үш жас аралығында сәбилік кезең.

3. Үш пен жеті жас аралығында мектеп жасына дайындық кезең.

4. Жеті мен тоғыз жас аралығы төменгі сынып оқушылары, ғылыми тілде жас балдырғандар.

5. Он және он төрт жас аралығы ортаңғы сынып оқушылары, ғылыми және көптік тілді жасөспірімдер.

6. Он бес және он сегіз жас аралығы жоғары сынып оқушылары, ғылыми тілде бозбалалар.

Осы алты кезеңде балаға ата-анасы жауап береді: түн уақытында жалғыз жүрсе, алкогольдық заттарды сатып алса және шылым шексе. Демек, бұл дегеніміз, бала он сегіз жасқа толған соң ғана тек жауапкершілікті өз мойнына алады. Жас кезеңдері мұнымен тоқтап қалмайды:

7. Он сегіз және жиырма бір жас аралығы - жастық шақ.

8. Жиырма екі және алпыс жас аралығы - кемелдену.

9. Алпыс бір және жетпіс төрт жас аралығы - егделік.

10. Соңғысы жетпіс бес және тоқсан жас аралығы - кәрілік.

Бұл кезеңдер жай ғана аталып қойылған жоқ. Талай жылдар бойы адам жас кезеңденуі бір ғылым саласы ретінде – қоғамымызбен өмір сүріп келді. Ол ғылым саласы – «жас ерекшелік психологиясы» деп аталады, бұл психология ғылымының бір түрі. Жас ерекшелігін зерттейтін психологиясы арнаулы сала ретінде баланың туған сәттен бастап, әр кезеңнің аралығындағы даму жолдары және өзгерістерін зерделейді.

Осы ретте, айта кететін тағы бір жайт: жас – қоғамдағы маңызды демографиялық көрсеткіш болып табылады. Халық құрамын, санын, демографиялық қуатын зерттегенде жас ерекшелігі назарға алынады, яғни ескеріледі. Жас ерекшелігіне байланысты туындайтын өзгерістерді демографиялық статистика ғылымы қарастырады. Қазіргі таңда Қазақстанда жас бойынша өмір сүру көрсеткіші: алпыс және жетпіс жас аралығында.

Жоғарыда жастық кезеңделу қалай аталатындығына, оны зерттейтін сала не деп аталатындығына тоқтала кеттік. Ал қазіргі қазақ қоғамындағы түсінікте «Адам жасы» жайлы қандай көзқарастар бар? Әрине, қазақ халқы ерте заманнан өмірде болатын әр құбылысты ерекше философиямен қарап, құпиясын ашуға асыққан. Мәселен, қазақ фольклорында кездесетін ертегілерде, аңыздарда адам жасын тікелей айтпай, бозбала, жасөспірім, жеткіншек, бойжеткен, кәрілік деп атау берген. Тіпті, адам жастарын 1 – мүшел, 2 – мүшел, 3 – мүшел деп адамның өмір сүруін 10 мүшелге бөліп қарастырған екен. Бала 9 ай бойы ана құрсағында жатқандықтан, 1 жас болып есептелініп, 13 жасқа келгенде – бірінші мүшелге толады. Орталық Азия көшпенділері Юпитердің ырғағын, дәлірек айтқанда, осы планетаның Күн айналасындағы айналу уақытын негізге ала отырып, өздерінің күнтізбелерін жасады.

Шамамен 12 жылға тең әрбір айналым мүшел деп аталды. Мүшелдердің есебі ежелден көктемгі күн мен түннің теңескен күнінен, дала жаңа жылының келуімен басталды.

1. Мүшел: 13 жаста кіріп, 14 – те шығу;
2. Мүшел: 25 – те кіріп, 26 жаста шығу;
3. Мүшел: 37 жаста кіріп, 38 – де шығу;
4. Мүшел: 49 – да кіріп, 50- де шығу;
5. Мүшел: 61- де кіріп, 62 - де шығу;
6. Мүшел: 73 – те кіріп, 74 жаста шығу;
7. Мүшел: 85 жаста кіріп, 86 жаста шығу;
8. Мүшел: 97 – де кіріп, 98-де шығу;
9. Мүшел: 109 – да кіріп, 110 – да шығу;
10. Мүшел. 121 – де кіріп, 122 жаста шығу.

Қазақ халқы адам жасын мүшел жасқа бөлу кезінде әрқайсына атау беріп отырған. Әуелі, балалық, одан кейін жасөспірім кезең, үшіншісі – жастық, одан соң – аталық, бесінші кезең – Пайғамбарлық, алтыншы – жетінші кезеңдер: ақсақал мен қарттық кезең деп аталынды. Осы көзқарасқа байланысты әр кезеңнің өзіндік ерекшеліктері болады деп санаған. Мәселен, Пайғамбарлықта – Алла елшісі Мұхаммед (с.ғ.с) кезеңде алпыс үш жасқа келіп дүниеден өткендігін бәрімізде білеміз. Сол себепті бұл кезеңге «Пайғамбарлық» деген атау берген. Тіпті, адам баласы мүшел жасқа толғанда бір нәрсеге ұшырап қалады деген ниетпен мүшел жасқа толған адамға бәле – жаладан сақтануы үшін көзмоншақ тағып, әрдайым қорғап жүрген. Бұл көзқарас тек қазақ елінде ғана емес, басқа да елдерде де, тіпті байырдан келе жатқан наным-сенім екен. Демек, адам жасы - оның өмір сүруіне әсер етеді деу қазаққа да, басқа ұлтқа да тән құбылыс. Бұл орайда, ұлы ойшыл Пифагор: «Әр санның өзіндік ерекшеліктері бар» деп тұжырымдаған екен. Ал бұл ойға сеніп, сенбеу әркімнің өз ойы. Алайда, мүшел жастың да, адам жасының да өзіндік құпиялары бар екендігі анық. Бұл сөзімізге қазақ әдебиеті шығармаларындағы қазақ ақын жазушыларының адам жасы жайлы жазған туындылары, мақал-мәтелдері, ойлары дәлел бола алады.

Жалпы, адам жасы туралы сөз болғанда, оларға тән болып келетін тілдік мәліметтермен қатар сөздер мен сөз тіркестеріне байланысты экстра лингвистикалық фактарларды ескереді. Тілде жас сөзі арқылы белгіленетін семантикалық кеңістік құрылымы жағынан күрделі, оның ішінде бірнеше лексико-семантикалық парадигмалар («адамның жасы», «жануардың жасы», «өсімдіктің жасы», «жас нысан»), олардың әрқайсысының өзіндік тілдік қор жүйесі бар. Фразеологиялық бірліктердің мәдени мәнін және олардың жас туралы білімді концептуализациялаудағы рөлін негіздейтін негізгі әдістер лингвомәдениеттанулық сипаттау және эксперименталды зерттеу болып табылады. «Жас» семантикасы бар фразеологиялық бірліктерді лингвомәдениеттанулық сипаттау фразеологиялық бірліктерді тіл мен мәдениеттің белгісі ретінде жүйелі талдаудан, олардың мәдени ақпаратын анықтаудан, фразеологиялық бірліктердің семантикасын стереотиптер, таңбалар, мифологемалар призмасы арқылы түсіндіруден тұрады.

Түркі халықтарындағы жасқа байланысты ұғымдарды ең алдымен олардың туыстық ара-қатынасынан бастауға болады. Түріктер аға-інілерді сөйлесуге – үлкен-кішіге қарай бөлген, мұның түркі тілдерінің ерекшелігі деп айтуға болады. Сонымен қатар, туысқан – ерлерді де, әйелдерді де ағайындылар деп атаған. X және XI ғасырлардағы араб және түркітілдес дереккөздерге сүйенсек, 40 жасқа толу адамның өмірінде физикалық және психикалық құлдырау басталған кезеңді атауда пайдаланылған. Мұндай көзқарастарды Саян-Алтай таулары мен Орта Азияның шығысындағы түркітілдес мемлекеттерден Шығыс Еуропаға дейін байқауға болады. Сол кездегі түркі халықтарына тән өмір сүру мерзімінің жиырма жылдық кезеңге бөлінуі Оңтүстік Сібірдің дәстүрлі мәдениеттерінде әлі де бар. Осыған байланысты ортағасырлық жоралғылардың ауқымы мен архаизмі бұл құбылысты мәдениетте тән жалпы түркі деп атауға мүмкіндік береді. Түркі халықтарындағы сыйластық, толеранттық қарым-қатынастың бір көрінісі – жасы мен жынысына байланысты сәлемдесу, алғыс айту, жақсы тілек айту, үлкенге немесе жақын туыстарға құрмет көрсетудің көптеген

салттық белгілері болды. Сәлемдесуде этикеттің мәні қарым-қатынас жасаушылардың әлеуметтік иерархиядағы орнын белгілеу, қоғамның әлеуметтік құрылымын бекітумен айқын көрінеді. Сондықтан сәлемдесудің нақты формалары кімнің кіммен амандасатынына байланысты көптеген нұсқаларға ие. Жасы, жынысы, әлеуметтік жағдайы, туыстық байланыстары, кәсібі, танысу дәрежесі сәлемдесушілер үшін маңызды және олардың кездесу кезіндегі мінез-құлқын анықтайды. Қоштасарда үлкендердің өзара жақсы тілектері мен баталары маңызды. Ерлерге арналған сәлемдесудің негізгі формуласы – «Ассаламуғалейкум!», «Уағалейкумәссалам!» деген жауаппен – оларды ислам дінін ұстанатын барлық халықтармен біріктіреді. Вербалды емес амандасудың ең көп тараған түрі – қол алысу. Бүгінгі таңда сақталып отырған сәлемдесу тәртібінің негізгі қағидасы – кішінің үлкенге сәлем беруі. Бұл жасына да, әлеуметтік жағдайына да қатысты: қызметкер бастықпен амандасады, ал оқушы мұғаліммен амандасады. Құрбылары мен әріптестері кездескенде бір мезгілде амандасады. Бейтаныс адаммен сөйлескенде дәстүрлі ережелер сақталады.

Басқа мәдениеттердегі жас ұғымдарын қарастырып көрсек. Американдық жастардың лингвистикалық мәдениетінде жас шкаласында «juvility» және «youth» ұғымдары да ерекше орын алады, американдық мәдениетте кәмелетке толмағандық және жастар лексемалары оларға жүгінеді. Кәмелетке толмаған ынталандырудың ассоциативті өрісі ең қанық. Кәмелетке толмағандық лексемасы арқылы берілген «жас» ұғымы, ең алдымен, жаман мінез-құлық, жаман әдеттер, полициямен қарым-қатынас, әділет және соның салдарынан түрмеге түсу сынды түсінікпен байланысты болады.

Әлемнің әртүрлі мәдениеттерінде дәстүрлі идеялар адам өмірінің жас кезеңдері туралы да, кәрілік жасын санаудан да көрініс табады. Мысалы, кавказдықтардың ұзақ өмір сүру, шығыс әйелдерінің ерте өсуі, дененің мерзімінен бұрын тозуы белгілі, өзбек әйелдері ерте қартаяды. Еуропада жасқа деген көзқарас мүлде басқа. Егер бізде 40 жастағы балалары мен күйеуі жоқ әйелдер кәрі қыз болып есептелсе, Батыста ханымдарға арналған өмір енді ғана басталады. Олар ешқашан үйленбесе де, оларды еуропалық қоғам айыптамайды. Дегенмен, статистика көрсеткендей, Батыста некеге тұрудың орташа жасы 30 жасты, сәбилердің тууы үшін 35 және одан жоғары жасты құрайды. Батыста зейнеткерлікке шығу егде жастағы ханымдар басына орамал байлап, арбамен қаланы аралай бастайды деген сөз емес. Еуропада жұмыстың аяқталуы - жаңа жарқын көйлек сатып алуға және ең соңында өзіңізге және шынымен маңызды нәрселерге қамқорлық жасауға тамаша сылтау. Отбасы дәстүрі берік елдерде әжелер немерелерін өсіруге, үй ұстауға көмектеседі. Бірақ бұл саяхаттан, сұлулық салондарынан және кафелерде таңғы астан бас тартуға себеп емес. Көптеген Батыс елдерінде - Испанияда, Германияда, ЕО елдерінде адамдар жастарға қуанады. Ол жастықпен, өмірдің гүлденуімен, жаңа мақсаттарға жетумен, жаңа мәртебеге ие болумен байланысты. Шығыста, Қытайда, Жапонияда және кейбір басқа елдерде жастық шақ мәңгілік сұлулыққа жетумен байланысты. Ал бұл жас кезеңіне деген көзқарас негізінен оң.

Шығыстағы үлкен отбасыларда қарт адамдар қауіпсіздік, эмоционалдық жылулық сезімін алады. Батыс елдерінде кәрілік жиі теріс қабылданады, қоғам қарт адамдарды көптеген әлеуметтік құқықтардан айырады. Шығыста қарт адамдар бала кезінен сіңген құрмет пен жалпыға бірдей сүйіспеншілікті табады. Шығыста қарттар үйлерінің саны өте аз. Бұл отбасылардың қарттарды жақсы көретіндігінің және өмірінің соңына дейін отбасында қамқорлығының көрсеткіші. Шығыста кәрілік даналықпен синоним болған. Міне, екі жол: бірі көлденең, балалық пен жастықтан кәрілік пен өлімге дейін; екіншісі тік, балалықтан жастық пен кәрілікке дейін - және өлмеске дейін. Бұл екі өлшемнің сапасының айырмашылығы өлшеусіз, есепсіз. Жас, содан кейін қартайып, содан кейін өлетін адам денемен бірдей болып қалады. Ол болмыс туралы ештеңе білмеді, өйткені болмыс ешқашан тумамайды және ешқашан өлмейді; ол әрқашан бар, ол әрқашан болды, ол әрқашан болады. Бұл мәңгілік. Шығыста қарияны «даналық» сөзімен байланыстырады.

Грек мәдениетінде кәрілік құрметтеледі, ал үлкендерге құрмет отбасында басты орын алады. Мұнда кәрілік даналық пен құдайға жақындықпен анықталады. Әдеттегідей, бірнеше ұрпақ бір шаңырақ астында өмір сүреді үйді бөлу және оны ұстауға байланысты барлық

міндеттерді үлкендер шешеді. Бұл тұрғын үй құрылысының заманауи нұсқасында аға буын көбінесе кішілерге қамқорлық жасауға көмектеседі, ал кішілері асыраушы болып табылады және үйден тыс жерде жұмыс істейді. Осылайша, Грецияның қарт адамдары соңғы күндері толықтай қажет болып қала береді.

Көптеген үндістер көп балалы отбасыларда тұрады, онда ақсақалдар отбасының басшысы қызметін атқарады. Үлкендерге отбасының кішілері тірек болып, олар өз кезегінде немерелерін тәрбиелеуде шешуші рөл атқарады. Қарт отбасы мүшелері әрқашан отбасылық ақшаны инвестициялаудан бастап дәстүрлі үйлену рәсімдері мен жанұяішілік жанжалдардың ұсақ-түйегіне дейін әртүрлі мәселелер бойынша кеңес сұрайды. Және бұл жай ғана пассивті кеңес емес, олардың сөзі дауларды шешуде түпкілікті болып табылады. Қарт адамдар көбінесе ең діндар және бұл барлық отбасы мүшелеріне пайдалы әсер етеді. Отбасындағы үлкендерді сыйламау немесе оларды қарттар үйіне жіберу Үндістанда әлеуметтік тыйым болып табылады. 2007 жылы Үндістан парламенті ата-аналар мен қарт азаматтарды қолдау және әл-ауқат туралы заң қабылдады. Нәтижесінде үлкен отбасы мүшелеріне қамқорлық жасамаған туыстарына айыппұл салынуы мүмкін.

Ежелгі қазақ қоғамында ақсақал ұғымы өте тәжірибелі, жасы үлкен, беделді және ықпалды ата-бабаны, тіпті биді де білдіреді. Бірақ ресми лауазымы жоқ ақсақалдар билік өкілдерінен кем емес маңызды орынға ие болды. Ата-баба қызметін атқарған ақсақалдарға клан өкілдері жүгінді және оның билігіне бағынумен қатар, оның шешімдерін міндетті түрде орындады. Ақсақал адам жасының ерекше категориясы ғана емес, сонымен бірге қоғамдық қатынастарды ұйымдастыру және реттеу институттарының көрсеткіші болды. Қазақ халқының тарихындағы ақсақал мәртебесі осындай болды. Бауыржан Момышұлы қарттарды шал, қария, ақсақал, абыз, данышпан деп төртке бөлген. Шал – ұсақ-түйек шаруадан басқа ешбір мәселені шеше алмайтын, бөтеннің үйін күзетіп, өсек тарататын. Отбасын басқаратын, бәрін ретке келтіретін – қария. Бүкіл ауылдың қамын жегеннің аты ақсақал еді. Ал дауды шешіп, намыс үшін күрескен, халқының атынан сөз сөйлеп, жалынды сөз айтқан, білімімен бөліскен ақсақал абызды (данышпан) атаған. Бұрынғыдай, біздің уақытта ақсақалдарға үлкен сенім мен жауапкершілік жүктелген. Ақсақалдар күнделікті, ұсақ-түйек істерге уақыт жұмсамай, қала, аудан, ауыл тұрғындарының өзекті істерін шешетін органға айналуға тиіс. Олар басшылыққа өзекті және өзекті сұрақтарды батыл қойып, мәселелерді соңына дейін шешуге мәжбүр ете алады.

Адамның тілдік бейнесі әлемнің тілдік бейнесінің орталық фрагменті ретінде ғылыми біліммен бірдей емес; ол нақты және қиялды біріктіреді, ғылымның жетістіктері адам туралы қайшы келетін идеялармен қатар жүреді. Адамның тілде көрінетін маңызды сипаттамаларының бірі – жас. Тілдік санада адам жасының дискреттілігі және әр жас кезеңіне тән сипаттамалар идеясы бекітілген, бұл әлемнің ғылыми бейнесімен де, әлем мен адамның аңғал көзқарасымен де байланысты. Адам өміріндегі әрбір жас адамның дамуының барабарлығын бағалауға болатын және психофизикалық, интеллектуалды, эмоционалды және жеке дамуына қатысты стандарттарға ие.

*Зайковская В.А., Майер К.Д. (Актобе, Казахстан)
Научный руководитель: кандидат филологических наук,
доцент Искиндинова С.К.*

РАСПРОСТРАНЕНИЕ “КОРОННЫХ” НЕОЛОГИЗМОВ И ПРОБЛЕМЫ ИХ ПЕРЕВОДА

АННОТАЦИЯ В статье характеризуется влияние коронавирусной инфекции на жизнедеятельность людей, а также непосредственно на лингвистику. Проанализированы примеры перевода новой лексики на основе материала русского и английского языков. Обращается внимание на причины распространения неологизмов в социальных сетях и Интернете, а также рассматривается их перевод в сферах медицины и СМИ.

ABSTRACT The article describes the impact of coronavirus infection on people's life, as well as directly on linguistics. Examples of the translation of new vocabulary based on the material of the Russian and English languages are analyzed. Attention is drawn to the causes of the spread of neologisms in social networks and the Internet, and their translation in the fields of medicine and the media is also considered.

АННОТАЦИЯ Бұл мақалада коронавирустық инфекцияның халықтың тұрмыс-тіршілігіне, сондай-ақ тікелей тіл біліміне тигізетін әсері сипатталған. Орыс және ағылшын тілдерінің материалдары негізінде жаңа лексиканы аудару мысалдары талданады. Әлеуметтік желілер мен интернетте неологизмдердің таралу себептеріне назар аударылып, олардың медицина және БАҚ салаларындағы аудармасы қарастырылады.

Ключевые слова: Пандемия, COVID-19, неологизмы, коронавирусная лексика, способы перевода

Keywords: Pandemic, COVID-19, neologisms, coronavirus lexis, translation methods

Түйін сөздер: Пандемия, COVID-19, неологизмдер, коронавирус лексикасы, аударма әдістері

Пандемия COVID-19 оказала довольно сильное влияние на жизнь каждого человека, живущего на планете. Никто и представить не мог, что, казалось бы, “безобидный” вирус нанесет такой удар по всем сферам жизни. “Начавшаяся в декабре 2019 года в Китае, на сегодняшний день пандемия COVID-19 затронула весь мир и унесла жизни 5 млн человек.” [1] Коронавирус стал причиной катастрофических последствий для экономики, социальных сфер, а также сферы здравоохранения. Однако, пандемия не только послужила причиной массовых сокращений рабочих мест, но и поставила под угрозу само существование тысяч людей. Многие столкнулись с нищетой, некоторые впадали в панику, полагая, что закрытие границ и торговые ограничения послужат началу массовой нехватки продуктов питания. Казалось бы, все это было совсем недавно: прилавки супермаркетов опустели, едва правительство объявило локдаун. Сейчас наступил уже 2022 год: все научились жить и в таких, возможно, далеких от комфорта, условиях. Люди носят медицинские маски, не покидая дом без них, пользуются санитайзерами, по-прежнему стараясь избегать места массовых скоплений, получают прививки, чтобы оставаться здоровыми.

На самом деле, еще с давних времен человечество переживало страшнейшие болезни, которые отнимали миллионы жизней. Вероятно, нет ни одного человека, который не слышал бы о пандемии чумы, холеры, оспы, “свиного” гриппа. Стоит заметить, что все эти тяжелейшие события люди смогли пережить даже без современных технологий, поэтому сомнений, что пандемия COVID-19 будет побеждена – не было.

Как и упоминалось ранее: коронавирусная инфекция очень сильно повлияла на мир, его развитие. Какие-то сферы оказались в застое, а другие получили возможность развития “по-новому”. В наши дни можно свободно начать обучение на различных платформах: например Coursera, Canvas, и получить официальный сертификат об окончании курса. Постоянные изменения в мире послужили и изменениям в языкознании, лингвистике. Коронавирус повлиял на образование и распространение неологизмов, дал возможность словам менее используемым ранее обрести новый смысл.

Неологизмы стали приходиться из абсолютно разных сфер, направлений, даже из других языков. Казалось бы, каким образом могло все это распространиться, если по всему миру введен локдаун? За этот промежуток времени пришла некая осознанность: насколько велика сила влияния Интернета. Люди, буквально, находили там свое “комфортное место”, общались с людьми, так как это было невозможно в реальной жизни. Из всего этого можно

сделать вывод, что именно социальные сети стали ключом к такому широкому распространению неологизмов. Можно рассмотреть это на примере таких платформ, как Tiktok, Instagram и Facebook. Загружая посты и видеоролики, особенно в период локдауна, люди используют всем известные хэштеги, в которых фигурируют неологизмы пандемии коронавируса. В таблице 1 приведены наиболее популярные COVID хэштеги.

Таблица 1.

**Распространенные хэштеги с неологизмами и частота их использования
в период 2020-2022 гг.**

Хэштег	Tiktok	Instagram	Facebook
#covid	42,4 млрд.	22,9 млн.	7,1 млн.
#covid19	96,4 млрд.	46,2 млн.	15 млн.
#corona	114,5 млрд.	30,8 млн.	3,7 млн.
#coronapocalypse	9,2 млн.	108 тыс.	14 тыс.
#coronatime	11,1 млрд.	1,3 млн.	95 тыс.
#lockdown	43,8 млрд.	21,2 млн.	4,7 млн.
#socialdistancing	5 млрд.	12,8 млн.	3,4 млн.

Конечно, не только благодаря Интернету язык обогащается неологизмами: огромное участие в этом принимает медицина и СМИ. Научно-техническое развитие никогда не стоит на месте: каждый день ученые, врачи обнаруживают неизвестные ранее заболевания, проводят исследования. Так вышло, что в период пандемии многие медицинские термины стали использоваться в повседневной жизни. Коронавирус был чем-то “новым” для людей, поэтому неологизмы всегда необходимы для языка, дабы “не создавать пробела в терминологии” [2].

Невозможно не отметить вклад, который внесли средства массовой информации в развитие и распространение новых слов. Перед ними стояло еще одно важное задание:

перевести и донести неологизмы так, чтобы человек мог понять: о чем идет речь, а значит понимать контекст. В таблице 2 мы рассмотрим неологизмы двух вышеупомянутых сфер жизни, с общепринятым переводом.

Таблица 2.

Неологизмы, пришедшие из сферы медицины и СМИ

	Неологизм	Перевод	Способ перевода
Медицина	Observation	Обсерватор	Калькирование
	COVID-toe	Сыпь, вызывающая отек пальцев ног при коронавирусе	Описательный перевод
	Fomite	Фомит	Транслитерация
	Omicron	Омикрон	Транскрипция
Средства Массовой Информации	Coronageddon	Коронагеддон	Транслитерация
	Coronashaming	Коронашейминг	Транскрипция
	Green, Yellow, Red zones	Зеленая, Желтая, Красная зоны	Калькирование
	Pandemishegoss	Безумие, возникшее из-за пандемии	Описательный перевод

Теперь рассмотрим непосредственно данные неологизмы в контексте. Начнем с термина “COVID-toe”, который обозначает сыпь во время коронавируса и является одним из его симптомов.

Пример 1. “Healthcare professionals do not know whether COVID-toe is a contagious condition and they are also unsure whether a person is still infectious.” [3] – “Медицинские работники не знают, является ли сыпь, вызывающая отек пальцев ног при коронавирусе заразным заболеванием, и они также не уверены, является ли этот человек переносчиком болезни.”

Неологизм был переведен с помощью описательного перевода, так как является “новым” для человека, и у этого симптома нет официального терминологического перевода.

Следующее слово “fomite” – что-то, что было в контакте с зараженным коронавирусной инфекции, переводится способом транслитерации.

Пример 2. “Hand washing is an effective method of preventing the spread of bacteria and viruses through direct contact with fomites.” [4] – “Мытье рук является эффективным методом предотвращения распространения бактерий и вирусов при непосредственном контакте с фомитами.”

Практически каждый день в новостной сводке мы встречаем так называемое “зонирование” регионов, стран. Эти зоны показывают в какой части мира или страны есть определенный прирост заболевших инфекцией.

Пример 3. “According to data as of October 19, 2021, there are 4 regions in the red zone, 5 regions in the yellow zone, and 6 regions in the green zone.” – “Согласно данным на 19 октября 2021 года, в “красной” зоне находятся 4 области, в “желтой” зоне 5 областей, а в “зеленой” зоне 6 областей.” [5]

Три неологизма были переведены посредством калькирования, сохраняя в себе информационную составляющую.

Таким образом, следует заметить, что неологизмы довольно широко используются, принимаются людьми. Коронавирус послужил причиной быстрой адаптации этих слов в русском и английских языках. Если же обычно люди смешанно реагируют на внедрение новых слов, терминов, то в такой ситуации “обновление” языков произошло успешно, уже начали появляться словари неологизмов периода пандемии COVID-19, собирая в себя все возможные нововведения. Одним из ярких примеров – “Новые слова и словари новых слов 2020”, Институт Лингвистических Исследований РФ.

В заключении можно прийти к выводу, что жизнь никогда не стоит на месте, поэтому язык всегда будет подвержен определенным изменениям в первую очередь. Пандемия, определенно, оставила свой след в лингвистике, добавляя некоторого рода “проблемы” для переводчиков, в плане нахождения и подбора верного, понятного перевода, который сохранится в наших жизнях на долгое время.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Влияние пандемии коронавируса социально-психологические аспекты жизни людей. — Текст : электронный // Старт в науке : [сайт]. — URL: <https://school-science.ru/12/8/48231> (дата обращения: 21.03.2022).

2. ГАЛЬПЕРИН, И. Р. ОЧЕРКИ ПО СТИЛИСТИКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА / И. Р. ГАЛЬПЕРИН. — Москва : Издательство литературы на иностранных языках, 1958. — 462 с. — Текст : непосредственный.

3. What are COVID toes, and what are the symptoms?. — Текст : электронный // MedicalNewsToday : [сайт]. — URL: <https://www.medicalnewstoday.com/articles/covid-coronavirus-toes> (дата обращения: 22.03.2022).

4. What are Fomites?. — Текст : электронный // News-Medical : [сайт]. — URL: <https://www.news-medical.net/health/What-are-Fomites.aspx> (дата обращения: 21.03.2022).

5. "Желтая" зона вновь изменилась в Казахстане. — Текст : электронный // TengriNews : [сайт]. — URL: https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/jeltaya-zona-vnov-izmenilas-v-kazahstane-451562/ (дата обращения: 21.03.2022).

Кабиева Н.А.

ФРАЗЕОЛОГИЯЛЫҚ ПОЛИСЕМИЯНЫҢ ТҮРЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ АҒЫЛШЫН ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ КӨРІНІСІ

Қазақ және ағылшын тілдеріндегі фразеологиялық полисемияның

көрінісі қарастырылады. Компаративтік лингвистикаға тән фразеологиялық полисемия және фразеологиялық бірліктердің түрлері ажыратылады. Сонымен қатар, қазақ тілі мен ағылшын тіліндегі фразеологизмдердің айырмашылығы мен ұқсастықтары сипатталады.

Кілт сөздер: полисемия, фразеологизмдер, билингвалды, эквивалент, монолингвалды.

Фразеологиялық бірліктер (фразеологиялық бірліктер), лексикалық бірліктер сияқты, идея жүйесінің элементтері бола отырып, семантикалық потенциалдар жүйесі болып табылады. Фразеологиялық бірліктердің полисемиясын (синонимия, антонимия, омонимия сияқты) фразеологтар В.В. Виноградов, в. п. Жуков, Б. А. Ларин, з. д. Попова, Н. М. Шанский және т. б. мойындайды.

Фразеологиялық полисемия - бұл бірнеше рет қайта ойластырудан туындаған мағыналардың бір фазада жинақталуының нәтижесі. Қазақ және ағылшын фразеологиялық бірліктерінің құрылымында біз моносемикалық және полисемикалық фразеологиялық бірліктерді бөлеміз. Полисемиялық болып бір тілдік белгінің барлық мағыналары бір семантикалық мағынамен біріктірілген кезде бір мағынадан гөрі мағынасы бар тілдік белгі. Корпуста фразеологиялық бірлік омонимизация тенденциясы бар, бірақ бірыңғай семантикалық мағынаның болуы бірқатар фразеологиялық бірліктерді полисемикалық деп анықтауға мүмкіндік береді.

Салыстырмалы Лингвистикада полисемияның екі түрін бөлуге болады: монолингвальды және билингвальды.

Монолингвальды полисемия өзге тілде фразеологиялық эквиваленті жоқ бірліктерде көрініс табады, немесе зерттеліп жатқан бір тілде ғана фразеологизмді билингвальды бірліктер саналады.

Монолингвальды полисемияның мысалы ретінде монолингвальды, яғни бір тілде бір ғана мағынасы бар фразеологиялық бірліктерді қарастырамыз.

«*Ештен кеш жақсы*» фразеологизмі қазақ тілінде бір ғана мағынаны береді. Яғни кез келген істі кеш жасасаң да, оны тындырған жөн. Осы мысалға аналог ағылшын тілінде де мысал бар: «*Better late than never*». Мағынасы екі тілде де бірдей болып келеді. Немесе «*Өз үйім өлең төсегім*» мысалына ағылшын тілінде «*East or West, home is best*» аналогты табуға

болады. Екі тілде сөйлем құрылымдары әр түрлі болса да, мәні қай елге барсаң да, өз туған жерің ыстық екенің көрсетеді.

«Мамасының баласы» фразеологизмі де монолингвальды болып саналады, себебі ағылшын корпусында фразеологиялық бірлік жоқ. Қазақ тілінде бұл фразеологизмнің екі мағынасы бар:

1-Айтқанды екі етпейтін, әрдайым анасын тындап жүретін бала;

2-Тым нәзік және еркелігі басым балалар.

Ағылшын фразеологизмі «on the tiles»

1. Уақытты көңілді өткізетін адам.

...it was pleasant to run over to Vienna now and then; to play piquet at a club in Gries, of which he was the shining light in a word, to go **on the tiles** a little (J. Galsworthy. Villa RubeinI). – ...кейде Венаға бару керек еді; Грис клубында пикет ойнау - және ол демалуға қабілетті және шебер адам болды.

2. Бұзақы, тентек.

Been out **on the tiles**, my boy? Tee-hee! You can't deceive me! I thought you was too good to be true. (A.J. Cronin. The Citadel). Иә, сіз жанжалшы мой милый! Та-та-та! Мені өткізбе! Мен сіз ойлағандай емес деп ойладым).

Көріп отырғанымыздай, жоғарыда келтірілген мысалдарда бір фазадағы әртүрлі мәндер бір полярлықты (теріс немесе жалған) және екеуін де тудыруы мүмкін. Эмотивті принципі бойынша мұндай фразеологизмдер моно - және биэмотивті болып жіктеледі. Эмоционалдылық принципі " эмоциялар ойлаумен байланысты және ұғымдар арқылы көрініс табады, бұл олардың тілдің қабаттары мен басқа бірліктерінің семантикасында шоғырлануын анықтайды. Эмоцияны білдіру үшін тілдік бірліктерде эмотивті мағынасы (эмотивті денотат), эмотивті коннотация және эмотивті потен - циал арқылы көрінетін эмотивті семантикамен көрсетілген эмотивті функция бар. Тілдік бірліктердің эмоционалды функциясы және олардың эмоционалды семантикасы эмоционалдылық категориясы аясында қарастырылады.

Тілдік бірліктер эмотивінің көрсеткіштері мен демонстранттары сыртқы белгілер, эмотивацияның декодификаторлары болып табылады, оларға эмоционалды бағалаудың нақты жұрнақтары, нақты құрылымдар және эмосемдер жатады. Эмосемнің тілдік бірлігіне енгізілген, ол терілген эмоциялардың лингвистикалық көрсетілімін қамтамасыз етеді, яғни сөйлеушінің басынан өткен белгілі бір эмоцияны атайды немесе полярлықты білдіру құралы болып табылады.

Эмоционалдылық принципіне сүйене отырып, бір полярлықтың мәні бар белгілер ретінде полисемикалық моноэмотивті белгілерді анықтаймыз.

Оң және теріс полярлықтары бар полисемикалық биэмотивті фразеологиялық бірліктер.

Билингвальды полисемия толық және ішінара эквиваленттерде жүзеге асырылуы мүмкін.

Толық полисемикалық эквиваленттер - эквивалентті жалпы семаларды да, полярлығының эмосемаларын да қамтитын көп мәнді фразеологиялық бірліктер.

Жартылай полисемикалық эквиваленттер - бұл семантикалық немесе эмотивті эквиваленттер болып табылатын көп мәнді фразеологизмдер.

Толық фразеологиялық поли-семиттік эквиваленттің мысалы-тінтуір сияқты екі тілді ((as) quiet as a mouse).

Қорытындылай келе, салыстырмалы Лингвистикада фразеологиялық полисеманттардың екі түрін - моно – және биэмотивті бірліктермен ұсынылған толық және ішінара фразеологиялық баламаларды бөліп алу маңызды деп айту керек. Бұл жағдайда толық эквиваленттер екі тілде де моноэмотивті немесе би - эмотивті болуы керек, яғни екі тілде тек бір полярлықтың бірнеше мәндеріне ие болуы керек. Ішінара эквиваленттер бір тілдің фразеологизмі бір полярлықтың бірнеше мәндерін, екіншісінде әртүрлі полярлықтардың бірнеше мәндерін бере алатындығымен сипатталады.

Кадырова Гульдана Асыланбековна
Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті,
7М02304-Филология,2-курс магистрант
Ғылыми жетекшісі:Б.С.Қарағұлова ф.ғ.к.,доцент
(Ақтөбе қаласы,Қазақстан)

ТІЛДЕГІ ЭМОЦИОНАЛДЫ-ЭКСПРЕССИВТІ МӘНДЕРДІҢ ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕР МЕН МЕТАФОРАЛАР АРҚЫЛЫ БЕРІЛУІ

АННОТАЦИЯ

Мақалада қазақ тіліндегі эмоционалды-экспрессивті мәнді білдіретін сөздердің тілде берілу жолдарының бірі-фразеологизмдер мен метафоралар. Аталған тәсілдер нақты көркем шығарма мысалдары арқылы көрсетіліп талдау жасалады.

АННОТАЦИЯ

Фразеологизмы и метафоры являются одним из способов придания словам в казахском языке эмоционально-экспрессивного значения. Эти методы анализируются на примерах конкретных произведений искусства.

ANNOTATION

Phraseologisms and metaphors are one of the ways to give words in the Kazakh language emotional and expressive meaning. These methods are analyzed on examples of specific works of art.

Француз жазушысының, Виктор Гюгоның бір айтқаны адам жанының тереңдігін әдемі жеткізген. Яки аспаннан да терең адам жанының [1] түрлі саланың зерттеу нысанына айналғаны, қандай зерттеу саласы болмасын барлығы адамның игілігіне арналған деп те қарастырудың артында адам баласын құбылыс деп жан-жақты тану жатыр. Сөз бен тіл ғылым дамыған соң антропоцентристік бағытта бірге қарастырылып, зерттеу нысанына айналып жүргенін, осы негізден психолингвистика, этнолингвистика, когнитивтік лингвистика, паралингвистика, элеуметтік лингвистика сынды салалар пайда болғанын білеміз. В.Гумбольд, Б.Л.Уорф, Ф.Боас, Ф.Соссюр, Л.Вайсбергер, А.Афанасьев, Ю.Степанов сынды ғалымдардың еңбегі негізінде антропоцентристік ізденістер қалыптасқаны, қазақ зерттеушілерінің арасында Ж.Манкеева, Н.Уәлиев, Э.Оразалиева, Г.Смағұлова, Г.Снасапова, Қ.Жаманбаева сынды ғалымдар еңбектерінің орны айрықша екенін айту керек. Зерттеуші С.Қоянбекова атыуынша, адам тіл негізінде тек қана ақпарат алып немесе беріп қоймай, өзін қоршап отырған орта мен құбылысқа деген сезімі мен көзқарасын, субъективті қарым-қатынасы тіл арқылы көрініп отырады. Осыдан келіп, тіл адамның ішкі сезімі мен толғанысын жеткіздің басты құралы екендігі көрінеді. Адамға тән сезімдердің саны бес жүзден асатыны психологияда белгілі болса, тілдік жүйе олардың мазмұны, көрінісі сан түрлі болатыны да белгілі. Оның себебі тілдің адамға қызмет етуінде болса, ал адам сан қырлы құбылыс екені анық. Сонда түсінетініміз антропоцентристік бағыт адамды интеллектуал деп қана қарастырмайды, оны эмоционалды-менталды қырынан да, тілдің жеке адамнан тыс құбылыс еместігін, адаммен бірлікте бірін-бірі анықтайтын күрделі құрылым екендігі көрінеді. Зерттеуші Е.Түйте пікірінше, тілдегі ең кішкентай бірлік саналатын дыбыстан бастап мәтінге дейінгі аралықта барлығының адамның қандай да бір эмоциясы мен көңіл-күйін жеткізу үшін қызмет ететіндігін, тарихи категория ретінде тілдің дамуы кезінде эмоцияны сыртқа шығарудың тілдік тетіктері қалыптасқанын жеткізеді. Осыдан барып, адамның ішкі әлемі мен психикалық жай-күйін зерттеуге деген қызығушылық артқанын да

түсіндіреді. Психологиялық жай-күйлерді асқан қызығушылықпен қарау Аристотель заманынан бастауын алады. Еуропада он алтыншы ғасырда адамның психологиясының құндылықтарына «тіл философиясы» арқылы келуінде де тілдің түп негіздері ретінде адамның санасы мен ойлау үдерістері, психикасы арқылы жүйелеп, зерттеу қарастырылғаны белгілі. Сондай-ақ, бұл бағыттың өкілдері ретінде Ф.Бэкон, Г.В.Лейбниц, Р.Декарт, Дж.Локк болды. Адамның іс-әрекеті ретінде сезімдерге толы болатын тілден екенін айтып келіп, В.Гумбольдтің осы ойының негізінде антропоцентристік ойлары он тоғызыншы ғасырда жанданғанын көреміз. Қазақ даласында адамның психологиялық ерекшеліктері Абайдың қарасөздерінен, Шәкәрімнің Үш анығынан, Мағжанның Педагогикасынан, Жүсіпбектің Психологиясынан көрінеді деп қарастырып, Абайдың тілге енгізген жаңашылдықтарын да адамның психикалық жай-күйін білдірудің үлгілері деп қарастырады. Осы орайда Шәкәрімнің психологиялық көзқарасы деп зерттеу нысанына алған А.Құдиярованың айтуынша, Шәкәрімнің шығармаларының ойшылдық психологиялық аспектілері негізінде когнитивті психологияның әр түрлі қырыларына ерекше мән бергенін көріп, адамның психофизиологиялық сезімі турасында: «Қаһар, жек көру, сүйіспеншілік – бұл жанның әрекеті, адамның бет-бейнесінде көрініс береді. Жан осындай сәттерді басынан кешкенде тән қиын жағдайларға тап болады», - деген пікірін келтіреді. Сондай-ақ, қазіргі күні қазақ тіл білімінде адамның эмоциясына байланысты ізденістер С.Қоянбекова, З.Ибадильдина, К.Сарышова, К.Капышева сынды ғалымдардың зерттеулерімен тығыз байланысты [2].

Ал біздің жай-күй деп отырғанымыз адамға белгілі бір жағдайдың әсері, физиологиялық тұрғыдан алып қарағанда адам жанының сезімі не болмаса көңіл-күйі болып шығады. Адам ашуланғанда бір затты сындыруы немесе қатты қайғырғанда бетін тырнап, шашын жұлуы сынды әрекеттер адамның жай-күйінің көрінісін береді. Жай-күй ұғымымен бірге, адамның болашақты ойлап, қорқуы немесе бұрын жасаған қылығы мен әрекетіне ұялуы сынды әрекеттер де жатады. Осыдан түсінетініміз, жай-күй белгілі бір жағдай болу [2, 8]. Күрделі психологиялық құбылыс саналатын адамның іс-әрекеті де белгілі бір жай-күйде тұрғанын білдіреді. Тіпті сөйлем де адамның іс-әрекетінің түрі. Ол арқылы өзге адаммен байланысқа түсіп, сөйлеу әрекеті кезінде белгілі бір жай-күй тууы да мүмкін. Жай-күйден іс-әрекетті айырмашылығы іске асырудан, сондай-ақ бір нысанға бағытталған адамның әс-әрекетін береді. Қала тұрғызу, мектепке бару, сабақ оқу т.б. түрінде келетін болса, жай-күй етістіктері адамның өзіне бағытталып, оның пайда болуына қажетті, қажет емес жағдайлар себебінен туындап, қажет кезінде қоғамның барлық мүмкіндіктерін қанағаттандыратын мақтан тұту, қуану т.б. қарастырылса, басқа жағдайларда қажет емес болып табылатын қайғыру, ашулану сынды жай-күй әрекеттерін көреміз. Сонда түсінетініміз әрекет етістігі шөптің басының қозғалғанын білдіріп, жай түскенін айтса, жай-күй етістігі адамның қуанып, жылағанын, ұялғанын, қайғырып, ашуланғанын жеткізеді. Яки екінші қарастырылған жай-күй етістігіне кім? сұрағын қоятын болғандықтан әрі адамның ішкі сезімін білдіретіндіктен адамның саналы әрекеті саналады. Адамзаттың ойы мен санасы қоғам мен табиғаттағы ең күрделі, қиын құбылыс болғаны себепті де ойлауы мен сөйлесе алуы ерекше мәні бар үдеріс деп қарастырылады. Осыдан шығатыны, адамның қандай да болсын жай-күйіне сөйлеу кезіндегі іс-әрекеті де сай болуы керектігі шығады. Әдеби норманың көрінісінің берілуі екендігін түсінеміз. Мәселен, көтек деп таң қалғанда айтса, қақпас деп ашуланғанында қолданады. Яғни бұл жерден көретініміз әдеби норманың бұзылуы, ал бұлай ауызекі тілде қолданылатын, ара-тұра көркем шығармада ұшырасып қалатыны да бар. Психикалық жай-күйлердің ұғымын тілдік тұрғыдан ғана емес, бейвербалды түрде де беріледі. Сонда психикалық жай-күйлердің ұғымын эмоционалды-экспрессивті сөздер құрайтынын, осы орайда зерттеуші М.Оразов сөздік қорда кездесетін эмоционалды-экспрессивті сөздер одағай, сын есім, етістік сынды сөз таптарынан жасалатынын, зат есім мен өзге де сөз таптарынан өте аз ұшырасатынын, жағымсыз эмоцияны білдіретін сөздер жағымды эмоцияны білдіретін сөздерден көп екендігін айтады [2, 12].

Қоршаған ортаны таным арқылы қабылдайтын адам сыртқа тіл арқылы шығарып, өзінің ішкі жан лүниесі арқылы қабылдаған сыртқы дүниелерге қарсылығын немесе бағасын,

көзқарасын білдіріп отырады. Ұнаса жүзі жылып, жадыраса, ұнамаған жағдайда ашуланып, ұялуы да мүмкін. Осыдан көретініміз психикалық құбылыстардың да адамдардың барлығында да бірдей болмайтындығы. Таным үдерісінде қабылдаған ұғымдардың ауыспалы мағынаға ие болып, жаңа ақпаратты қабылдауға қажет болатын ауыстырумен қамтамасыз ететіндігін ғылымда метафора деп, жаңа ұғымдарды жасайтындығын көреміз. Сөзге жаңа мағына үстей отырып, аясын кеңейтуімен қоса, адамның эмоционалды реакциясын білдіретін маңызды құрал ретінде көрінеді. Тілімізде адамның психикалық жай-күйін, яки эмоционалды-экспрессивті мәнді білдіретін метафоралар қатарына қабырғасы қайысу, бет моншағы үзілу, бойы мұздау, жүзі суу сынды түрде келеді. Сонымен қатар, зерттеушінің ұсынар екінші эмоционалды-экспрессивті мәнді фразеологизмдерден көреміз. Қазақ тілінің фразеологиялық сөздігінде қуаныш психикалық жай-күйіне байланысты 30 пайыз мөлшерді құраса, қайғы мөлшері 27,2 пайыз. Ашу 26,1 пайыз, ұят 16,6 пайыз, қорқыныш турасындағы тіркестер 14,7, мазасыздық жайлы тіркестер 8,4 пайызды құрайтынын анықтайды. Тұрақты тіркестердің санының әрқелкі боулының себебі тұрмыстағы көңіл-күйіне байланысты болса, екіншіден жағдайы себеп болады, үшіншіден, көңіл-күйдің тілімізде туындауының, жасалу жолдарының көптігі екендігін аңғарамыз. Мысалы, адамның іс-әрекетіне байланысты жер таянды деп қайғырғанын, жер бауырлап жатты деп те қайғыруын, бөркін аспанға лақтырды деп қатты қуанғандағы әрекетінің көрінісін көреміз. Физиологиялық жағдайға байланысты екі беті шиедей қызаруы арқылы ұялуын біле қоямыз, арқасы мұздап қоя берді дегенде денесінен суық тердің бөлінгенін әрі қорыққанын сезе қоямыз. Сондай-ақ, әр түрлі тілдік амалдар: салыстыру, теңеу, гипербола арқылы берілуі, яки ботасы өлген ботадай деп қайғырғанын, гүлдей солды деп гүл сынды солудың қайғыру мағынасында келетінін, төбесі көкке жетті деп көздегеніне қол жеткізіп, қуанғанын көрсетеді. Сондай-ақ, зерттеуші психикалық жай-күйлерді, оның күрделі түрлерін тұрақты сөз тіркестерсіз жеткізудің мүмкін еместігін, К.Смағұлованың жан ұшыру, құмарлық, стресс сынды психологиялық жай-күйлердің қадай да болсын қыры мен сырын фразеологизмдерсіз жеріне жеткізілмейтінін айтқан пікірін келтіргенінен түсінеріміз [2, 13] фразеологизмдердің эмоционалды-экспрессивті бояуы болатынын әрі оның мәні ретінде қарастырылатынын көреміз. Алайда С.Карышованың пікірінің бөлек екенін көреміз. Оның айтуынша, фразеологизмдердің барлығы да бірдей эмоцияны білдіреді деген ойдан аулақ болу мақсатында ешқандай да эмоциялық бояуы жоқ фразеологизмдердің контекст кезінде эмоциялық реңкке ие бола алатынын ескеріп, фразеологиялық тіркестерді эмоциялық мәнді, эмоциялық реңк деп қарастыратынын, эмоцияны бейнелейтін фразеологизмдер қатарына контекстен тыс жағдайда өз бойынан эмоциялық мағына табылатын фразеологизмдер жататынын айта келіп, осы екі түрге анықтама береді. Эмоциялық мән деп эмоционалдылық лексикалық мәнінде, табиғатынан эмоционалды сөздер мен сөз тіркестерін жатқызса, эмоционалды реңк деп сөз тіркестері мен сөздердегі заттық-логикалық мәнімен ұштаса қатар жүретін эмоционалды бояуын айтады [3]. Сонымен қатар, зерттеуші Г.Смағұлованың әрбір адамның өзіндік қабылдауы нәтижесінде қалыптасатын «дүние суреті» әсері лексикаға қарағанда фразеологизмдерде эмоция мен экспрессияда көбірек қамтылатынын айтады. Есек құрты мұрнынан түсу, асып-төгілу, көзінің еті өсу, көзіне шел біту, шекесінен қарау сынды фразеологиялық тіркестер менмен, мақтаншақ адам сипатын береді. Бес биенің сабасындай, үрген қарындай, қарны қабақтай, басы табақтай деп ұнатпайған реңкті көреміз [3, 9].

Ендігі кезекте, Р.Отарбай шығармаларында кездесетін эмоционалды-экспрессивті мәнде келетін метафоралар мен тұрақты тіркестерді қарастырып көрейік. «Соңғы спектакль» шығармасында: «Ал баласы мына заманға аузын тосып, түкіргізіп қойған қу екен» [4], - дегенінде заманға аузын тосу метафорасы келеді. «Лыпылдап тұрған жас жігіттер қаланың бар қыздырма қызығын теңдей бөлісіп алыпты» [4, 137], - деп тілдік амалдар арқылы жасалуынан психикалық жай-күйінде қызбалық бар екенін аңғарамыз. «Бұрынғыдай билет кесіп, касса андып, ін аузындағы саршұнақтай шақылдап отырмайсыңдар» [4, 138], - дегенде де қайта-қайта билет алындар деп қайталамайтынын ін аузындағы саршұнақтай шақылдап отырмайсыңдар деп олардың

психикасында болатын жай-күйді тілдік амал арқылы бейнелі жеткізеді. «Тек «кер кеткеннің сақалы кеңірегіне шығады» деген, бір-бірінен қашып тұрған он шақты тал қыл-қыбыр жел жыққан қамыстай бір жағына қисая қалыпты» [4, 139], - дегенде жыл жыққан қамыстай деп Қайсардың сақалының өзінен оқырманға салдыр-гүлдір екенін, кер кеткен адам екенін көрсетіп тұр. «Тиын сауып, ақша жеп жүргенде біраз нәрсе құлағына қонған ғой. Кісіні ұйытып тастайды екен. Орталық мешіттен молдау табар-ау, бірақ ол түпкілікті боп жарыта ма? Жұрттың штаттағы молдасын қашаған жылқыдай қашанғы тізгіндеп отырасың? Одан да өзінің басыбайлы молдаң болғанға не жетсін?» [4, 139], - дегенде тиын сауып, ақша жеу метафорасын Қайсардың мінезін таныту да ұтымды қолданғанын көреміз. Қашаған жылқыдай деп саяқ жүретін жылқыны ұстау қаншалықты қиын екені арқылы молданы да ұстау оңай іс емес екенін, Тасеменнің ой үстінде ойланып, арты қалай боларын білмей пұшайман хәлде екенін көруге болады. «Осыдан кейін-ақ Тасемен үш-төрт жыл бұрын қапияда көз жазып қалған қайратына қайтадан мінсін» [4, 139], - дегенде қапияда көз жазу фразеологизмінің эмоциялық реңкте келгенін, контексте тұрып қана бұрынғы айбаты, күшіне енгенін, бойында аса бір паңдық бар екенін аңғарамыз. «Қай ерлігін айтып, қай кетпенді шаптырып жатқанын кім білсін, кеудесі қызған көріктей дембіл-дембіл көтеріліп-басылып: - Тарсылдатып шапқанда, даладағы тай үркіп, қорсылдатып шапқанда, қорадағы қой үркіп, - деп бір қойды» [4, 140], - дегенде кеудесінің қызған көріктей болу арқылы ақынның жай-күйі көтеріліп-басылып, жырына берілгенін, рухтанып тұрғанын көреміз. «Байғыздай сайраған ақын еңку-еңку жер шалдырып келіп пәни мен баһидың, уақытшалық пен мәңгіліктің, сынақ пен жауаптың, туһ, тіпті жұмақ пен тозақтың бәрін бір басынан өткізген жандай жаназаға жиналған елдің қойны-қонышын құрт-құмырсқаға толтырып жіберген» [4, 140], - дегенде ақынның сайрағаны байғұз құстай екенін ғана емес, эмоциялық-экспрессивтік мәнде барлық тыңдарманына психикалық тұрғыдан әсер еткенін жеткізеді. «- Жарайды. Бірақ сенің бір жаман әдетің бар. Екі көзіңді тарс жұмып алмасаң шабытың келмейтіндей... Лағып бара жатқанда ымдап ескерту жасай алмай қор боласың» [4, 144], - деп теңеу арқылы оқырманға ақынның психикалық тұрғыдан қатты рухтанып, көтеріліп кететінін жеткізеді. «Шеткерілеу тұрған топ әйелдің ортасына бастаңғыға соятын тоқтыдай дырылдатып сүйреп кірген» [4, 146], - дегенінде Бағиланы тоқтыдай дырылдатып сүйреу арқылы қазадағы әйелдің ішіндегі ашуын көреміз.

Сонымен, адамның психикалық жай-күйі арқылы эмоционалды-экспрессивті мәнді беретін фразеологизмдер мен метафорларды, тілдік амалдар арқылы жасалған тіркестерді де қарастыра отырып, жазушының аса қиын жағдай мен қуанышты, күлкілі сәттерді беруі кезінде қолданғанын көріп, күнделікті өмірде де кең қолданыс табатын сөздер тобының екі түрлі берілу жолын қарастырдық. Осыдан-ақ, адам жанының тереңдігі, адамның сан түрлі эмоция иесі екендігіне әбден көзіміз жетеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Гюго В. Аласталғандар. Роман. Орыс тілінен аударған С.Абдрахманов. Астана: Аударма, 2010. 1-том. – 640 бет
2. Түйте Е. Адамның психикалық жай-күйіне қатысты лексиканың құрылымы мен семантикасы. Филология ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертацияның авторефераты. Астана, 2009. – 31 бет
3. Сарышова К. Қазақ тіліндегі эмоцияны бейнелейтін фразеологизмдер. Филология ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертацияның авторефераты. Алматы, 2006. – 29 бет
4. Отарбаев Р. Аспандағы ақ көбелектер: Әңгімелер мен повестер. – Астана: Фолиант, 2009. – 344 бет

МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ-КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІҢ МӘНІ МЕН МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Бұл мақалада жаһандану жағдайында болашақ шет тілі мамандарының мәдениетаралық құзыреттілігін қалыптастырудың маңыздылығы және мәдениетаралық құзыреттілікті қалыптастырудың мәні туралы айтылады. Мәдениетаралық құзыреттілікті қалыптастырудың даму мен әрекеттесуін бағалау үдерісін көрсетеді.

Түйін сөздер: шет тілі, мәдениетаралық құзыреттілік, қарым-қатынас.

Әлемде жаһандық кеңістікті қалыптастыру үдерісі еліміздің барлық салаларында халықаралық қарым-қатынастардың үлкен жылдамдықпен дамуы, тілдің басым рөлі және мәдениетаралық өзара іс-қимылдың тиімді құралы ретінде әртүрлі лингвистикалық қоғамдардың өзара іс-әрекетіндегі және қарым-қатынастарындағы халықтар арасындағы ұлттық-мәдени сәйкестіктің өкілі ретінде мәдениетаралық қарым-қатынас тақырыбы әлемде өмір сүру кеңістігінде тиімді өзара іс-қимыл жасауға мүмкіндік беретін лингво-этникалық топтардың материалдық және рухани сәйкестілігін бейнелейтін «мәдениетаралық қарым-қатынасы» ұсынылды. Алғаш рет коммуникативтік құзыреттілік анықтамасын берген Н. Хомскийдің «лингвистикалық құзыреттілігі» түсінігін толықтырып, Д. Хеймс берді. Д.Хеймс бірінші тілді меңгеру процесін түсінгісі келетін лингвистер грамматикалық құзыреттіліктің қалай игерілетініне ғана емес, сонымен қатар тілді орынды қолдана білуге де назар аударуы керек деп тұжырымдады.[1] Ал М.Байрам болса бұл ұғымды орталықсыздандыру, әлемге басқа көзқараспен қарау мен оны түсіну және сәтті қарым-қатынас пен өзара түсіністік орнату кезінде өзге пікірлерді ескеру қабілетін білдіретіндігін, сонымен қатар ол әлемнің тың көзқарасын сынға алу, екіншіден, оқушының өз пайымын сынға алу мүмкіндігін қамтитындығын алға тартады [2] деп түсіндіреді. Кейінірек, осы жоғарыда аты аталған Еуропада Дарем университетінің профессоры Майкл Байрам жасаған мәдениетаралық құзыреттілік моделі ең ықпалды болды. Байрам осы мәдениетаралық құзыреттілікті құрайтын бес негізгі элементті атайды:

- Attitudes (Дүниетаным);
- Knowledge (Білім);
- Skills of interpreting and relating (Ауызша аударма және қарым-қатынас дағдылары);
- Skills of discovery and interaction (Ашу және өзара әрекеттесу дағдылары);
- Critical cultural awareness (Сыни мәдени хабардарлық).

«Мәдениетаралық коммуникативтік құзыреттілік» моделінде Байрам «сыни мәдени сананың» да маңыздылығын атап көрсетеді: «өз және басқа мәдениеттер мен елдердегі перспективаларды, тәжірибелер мен өнімдерді сыни және нақты критерийлер негізінде бағалау қабілеті» [2]Болашақ мамандар өздерінің алдындағы оқушыларының жаһандану әлемінде өмір сүріп, қарым-қатынас жасауға дағдылары бар ма, дайын ба деген сұраққа жауап ретінде өз бойларында мәдениетаралық құзыреттілікті қалыптастыру деп қарастырғаны дұрыс. Мәдениетаралық құзыреттілікті анықтау үшін неғұрлым қатаң білім базасын құру үшін Д.К Дирдорф (2006) мәдениетаралық құзыреттілікті дамытудың өмірлік үдерісіне баса назар аударатын мәдениетаралық құзыреттілік моделін әзірледі. Осы зерттеуге негізделген модельге сәйкес, мәдениетаралық құзыреттілік белгілі бір дәрежеде өз мақсаттарына жету үшін мәдениетаралық жағдайларда өзін-өзі тиімді және сәйкес ұстауды және қарым-қатынас жасауды білдіреді [3] Кейт Берардо мен Дарла К.Дирдорфтың

“Мәдениетаралық құзыреттілікті құру” атты кітабында берілген жеке тұлғаны мәдениетаралық құзыреттілікті дамыту және басқа мәдениет өкілдерімен тиімді және сәйкес әрекеттесуін 1-ден 5-ке дейін бағалау шкаласы баға жетпес құнды болып табылады.[3]

1. Құрмет (басқа мәдениеттерді бағалау) 5 4 3 2 1
2. Ашықтық (мәдениетаралық қарым-қатынасқа және басқа мәдениет өкілдеріне) 5 4 3 2 1
3. Көп мағыналылыққа төзімділік 5 4 3 2 1
4. Икемділік (қарым-қатынас пен мінез-құлық стильдерінің үйлесімі, мәдениетаралық көріністерде) 5 4 3 2 1
5. Қызығушылығы мен ашықтығы 5 4 3 2 1
6. Пікір айтудан аулақ болу 5 4 3 2 1
7. Мәдени өзін-өзі тану/түсіну
8. Басқалардың дүниетанымын түсіну 5 4 3 2 1
9. Мәдениетті білу 5 4 3 2 1
10. Әлеуметтік лингвистикалық сана (басқа тілдердің әлеуметтік контексте қолданылуын білу) 5 4 3 2 2 1
11. Тыңдау, бақылау және түсіндіру дағдылары 5 4 3 2 1
12. Талдау, бағалау және қарым-қатынас жасау дағдылары 5 4 3 2 1
13. Жанашырлық (басқалар сізге қалай істесе, басқаларға да солай істеңіз) 5 4 3 2 1
14. Бейімделу (әртүрлі қарым-қатынас стильдеріне/мінез-құлықтарына, жаңа мәдени ортаға) 5 4 3 2 1
15. Қарым-қатынас дағдылары (мәдениетаралық ортада сәйкес және тиімді қарым-қатынас).[2]

Осы аталған оқулықтың авторлары ұсынған сан түрлі модельдер жеке тұлғаның тіл арқылы мәдениетаралық құзыреттілігін дамытуға қосатын үлесі зор. Жаһандық деңгейде бәсекеге түсу үшін адамдар белгілі бір мәдениетке сай өзін-өзі ұстауға арналған білім мен дағдылармен жабдықталуы керек (Экономикалық даму комитеті, 2006).[4] Сондықтан да біз өзіміздің оқушыларымызды болашақта керек дағдыларының болғанын негізгі міндет деп қабылдауымыз керек. Әртүрлі мәдени және этникалық топтардағы адамдармен қарым-қатынас жасау және олармен қарым-қатынас жасау қабілеті ел ішінде де, шетелде де барған сайын маңызды құзыреттілік болып табылады (Lustig, 2005).[4] Өзара түсіністік қарым-қатынастың мақсаты да, нәтижесі де. Оған жету үшін тілдік тұлғаның мәдениетаралық қарым-қатынас қабілеті ғана емес, сонымен бірге қарым-қатынастың жаңа элементтерін (мағыналарын, қызметтерін) тұрақты танудың эвристикалық процедуралары болуы керек.[5] Қорытындылай келгенде, болашақ шетел тілі мамандарына қойылатын талаптар, тіл үйренгенде - ол шетел тілі болсын немесе ана тілі болсын - үйренуші сол тілдің барлық мәдени, тарихи құндылықтары мен ерекшеліктеріне көңіл аударуы қажет. Мәдениетаралық құзыреттілік – тілдік тұлғаның өз мәдениетінің кеңістігінен жеке тұлғалық қалыптасқан мәдени болмысын сақтай отыра шығып, әртүрлі елдің мәдениетін және мәдени ерекшелігін, болмысын меңгеруге мүмкіндік беретін қабілеттер жүйесінің негізі екені баршаға аян. Болашақ мамандарға оқып жүрген тілдің, сол тілде сөйлейтін елдің мәдениетін және ұлттық болмысын меңгермей тұрып, мәдениетаралық құзыреттілікке қол жеткізу мүмкін емес. Мәдени сауаттылық – құзыреттіліктің ең негізгі құрамдас бөлігі. Жеткілікті тұрақты тарихи-географиялық деректермен қатар қазіргі саяси жағдайға, келеңсіздіктерге, сәнге байланысты элементтер бар, олар мәдениет иелерінің жадында тез пайда болып, тегістеледі. Бұл динамизм мәдени сауаттылықты үнемі толықтыруды талап етеді. Құзырлылық қарым-қатынастан бөлек болмайды. Нақты коммуникативті жағдаяттарда тіл деңгейі мен басқа да құзыреттілік түрлері ашылады. Осы және басқа да анықтамаларға сүйене отырып, үш негізгі тақырып мәдениетаралық құзыреттілік - табысты өзара әрекеттесуге әкелетін нақты білімдердің, дағдылардың және көзқарастардың үйлесімін талап етеді; даму сипатында (Беннет, 1998)[3] Лингвистикалық құзыреттілік тілді қолдану ережелерін меңгеруден әлдеқайда асып түседі – ол мәдениетаралық тәжірибе негізінде өзіндік концессияны кеңейтуді және дүние бейнесін өзгертуді көздейді. Шет тілі мамандары өздері өз халқының

тарихын , тілін, мәдениетін, салт-дәстүрін, ұлттық болмысын жете біліп, үлкен сүйіспеншілікпен өз бойына сіңірте білсе, мәдениаралық құзыреттілікті қалыптастырудың маңыздылығын түсініп, жан-жақты дамыған, табысты жеке тұлғаға айналары сөзсіз. Мәдениаралық құзыреттіліктің жоғары деңгейде қалыптасуы жеке тұлғаның аса жылдамдықпен өзгеріп отырған әлемде табысты болуына да үлкен әсерін берері сөзсіз.

«Тіл - достықтың алтын көпірі» дегендей тілдерді жақсы меңгерген адам мәдениетті, білімді, табысты болады және еліміздің әлем елдеріндегі елшісі бола алады. Демек, қазіргі білім беру үрдісінде мәдениетаралық қатысымдық құзыреттіліктің маңызы сөзсіз. Тілдік қарым-қатынасқа түсуші өзге ұлт өкілдерінің салт-дәстүрімен және әлеуметтік, рухани құндылықтарымен танысу, мәдениетін, шығу тарихын, және ұлттық ерекшелігінің мәнін білудің маңыздылығын ескергені жөн.

Қолданылған әдебиеттер :

1. Халел А., 2 Жайтапова А.А., 3 Шадкам З. 1 2 курс докторанты, e-mail: aknur_h@mail.ru 2 педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті, Қазақстан, Алматы қ., e-mail: a.zhaitarova@mail.ru 3 филология ғылымдарының кандидаты, доцент, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қазақстан, Алматы қ., e-mail: zubaida.68@gmail.com/The Model and Components of Intercultural-Communicative Competence/232-23366
2. Michael Byram. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence/346,77-8466
3. Kate Berardo and Darla K. Deardorff . Building Cultural Competence. Innovative activities and Models. 13-1466,296
4. The SAGE Handbook of Intercultural Competence. Darla K. Deardorff/4-566
5. Елизарова Галина Васильевна .Формирование межкультурной компетенции студентов в процессе обучения иноязычному общению. Автореферат/5бет
6. Леонтович О.А. Л . Россия и США: Введение в межкультурную коммуникацию: Учеб. пособие. — Волгоград. 50-51

*Қуаталиев С., Мусина Д. Т. (Ақтобе, Қазақстан)
Научный руководитель к.ф.н., доцент Ержанова Г.А*

SOME FEATURES AND DIFFICULTIES OF LITERATURE TRANSLATION FROM ENGLISH INTO RUSSIAN

Түйіндеме

Бұл мақалада аударманың жалпы ерекшеліктері берілген. Мақалада көркем аудармаларға сипаттама беріліп, көркем аударманың негізгі қиындықтары айқындалып, көркем аударма сапасының критерийлері айқындалып, поэзияның көркем аудармасының ерекшеліктері айқындалып, автор мәтіні, оның мәтіні арасындағы толық сәйкестікке нәліктен қол жеткізу мүмкін емес деген сұраққа жауап берілед. Әркім көркем аудармамен айналысуға мәжбүр болды. Аудармашылардың қоғам өміріндегі маңызды тұлғалар екендігімен келіспеуге болмайды. Жалпы аударманың сипаттамасы берілген.

Аннотация

В данной статье даны общие черты перевода. В статье описываются художественные переводы, выявление основных трудностей художественного перевода, определение критериев качества художественного перевода, выявление особенностей художественного перевода стихов и ответ на вопрос, почему невозможно добиться полного тождества между авторский текст и его перевод. Каждому приходилось сталкиваться с художественными переводами. Нельзя не согласиться с тем, что переводчики – важные люди в жизни общества.

Resume

This article gives general features of translation. The article describes the literary translations, identification of the main difficulties of literary translation, determining the criteria for a quality

literary translation, identification of the features of the literary translation of poetry and the answer to the question why it is impossible to achieve complete identity between the author's text and its translation.

Кілт сөздер: аударма, ерекшеліктері, көркемдік, текст, жанр, қиындықтар.

Ключевые слова: перевод, черты, художественный, текст, жанр, трудности.

Keywords: translation, features, artistic, text, genre, difficulties.

Each of us had to deal with literary translations more than once. It is impossible not to agree that translators are important people in the life of society. Without their help, most of the world's population would not be able to take advantage of the treasures of world culture. Not everyone can read Shakespeare, Hayam, Dante, Goethe in the original language. In literature, translators are the second authors of a work. But even the most ingenious creation can lose its beauty and meaning due to errors or simply mediocre translation.

While reading fiction in the original language and in one's own language (especially poetry), an uninitiated person must have once had the question: "Why is everything different here?" This is the question I will try to answer in this little piece of article.

First of all, the difficulties of literary translation are explained by the high semantic load of each word of a literary text. The translator has to not just mechanically translate the text, but to recreate each line anew.

The complexity of literary translation is also determined by the different "vision of the world" - the ways of understanding and reflecting it that are specific to the English and Russian languages. Two European cultures - English and Russian are quite close, but the existing differences do not at all simplify the task of literary translation.

A brief list of the main difficulties of literary translation in relation to English-Russian literary translation is as follows: Known fundamental differences between English and Russian languages, Household and social features of peoples' life; National phraseological units, phrasal verbs; Play on words; Need in finding a middle ground between interlinear and free translation; Compliance with style, culture and era; The so-called "false friends of the translator" are words that are similar in spelling or sound in the original language and in the target language, but differ in their meanings.

In a poetic translation to this list are added: Necessity for rhyme; Saving the author's size.

When translating from English into Russian, all these points are preserved, and the following are added to them: A huge number (compared to Russian) of polysemantic words; The French humanist, poet and translator Etienne Dolet (1509-1546) believed that the translator must observe the following five basic principles of translation:

1. To perfectly understand the content of the translated text and the intention of the author whom he translates.
2. To be fluent in the language from which he translates, and to have an equally excellent knowledge of the language into which he translates.
3. Avoid the tendency to translate word for word, as this would distort the content of the original and destroy the beauty of its form.
4. Use commonly used forms of speech in translation;
5. By choosing and arranging words correctly, reproduce the general impression made by the original in the appropriate "tonality".

In 1790, in the book "Principles of Translation" by the Englishman A. Tytler, the main requirements for translation were formulated as follows:

1. The translation must fully convey the ideas of the original.
2. The style and presentation of the translation should be the same as in the original.
3. The translation should be as easy to read as the original works[1,45].

Although these principles were formulated centuries ago, they are fully relevant.

In the process of translating works of art, one of the main tasks is to preserve the individual style of the author of the work. To do this, the translator needs to study the work of the author, in order to

understand what is characteristic of his manner of writing, what distinguishes his work from the works of other poets, what is his individual style.

From the point of view of the main purpose of a poetic work - to provide an aesthetic impact on the reader, there is one more condition, without which the work of a translator may be fruitless. This condition is stylistic analysis. The translator must work out and characterize the semantic, thematic and stylistic features of the literary text in order to "decipher" it. It is by analyzing the internal structure of the text and the figurative means used by the author that the translator is able to find out due to what this or that work represents a certain aesthetic value, what is the main idea of the work, and how the beauty of sound and depth of thought was achieved.

Due to its specificity, the translation of poetry is a process that causes a number of difficulties and problems, the main of which are paradoxical. Among these common problems, the following should be highlighted:

- preservation of national identity;
- preservation of the spirit and time of the work;
- choice between accuracy and beauty of translation [2,86].

The specificity of the first problem is due to the fact that a poem, being a work of art, reflects in images a certain reality associated with the life of a particular people, whose language provides the basis for the embodiment of images. The solution to this problem is possible only if the organic unity of form and content is preserved, in its national conditionality.

Along with the mentioned problem is the problem of preserving the "spirit" of the time when the work was written. Indeed, the time factor leaves a certain imprint on the work, and, naturally, it should be reflected in the translation. Here the translator must remember that his translation must meet the needs of the modern reader, but this does not mean that he can "modernize" the original. On the other hand, his task is to create in the translation an atmosphere of the past that the reader could see and feel, but at the same time not to be excessively archaic. Thus, the translator again faces a paradox, because, having preserved the time stamp in the translation, he needs to bring it as close as possible to the reader.

Within the framework of the problem of the identity of the translation to the author's text, there are two questions:

1. Is it possible to translate the text so that it is completely identical to the original?
2. Is it necessary to translate texts so that they are completely identical to the original?[3,43]

The question of the degree of closeness of the translation to the original was widely discussed by ancient translators. In particular, in the early translations of the Bible or other sacred works, the desire to literally copy the original prevailed, which led to ambiguity or even complete incomprehensibility of the translation.

The answer to the question about the possibility of complete identity of the translation to the author's text is always negative - no, because it is a different language. Since the language does not exist on its own in isolation from the cultural-socio-historical context, but is a means of its expression, I logically come to the conclusion that there is one original author's text and an unlimited number of translations corresponding to it, but different from it. It can be said, and it will correspond to reality, that we did not read Shakespeare, Goethe or Tennysson, but texts similar in meaning, form and content created by translators.

The answer to the question of the expediency of complete identity of the translation to the author's text is given in the previously mentioned five principles of translation by E. Dole: "avoid the tendency to translate word for word, because this would distort the content of the original and destroy the beauty of its form." Can't be more clear.

Based on the above, the following conclusions can be drawn:

1. A completely "identical" translation is not possible.
2. Literal translation:
 - a. Does not produce the psycho-emotional impression created by the original;
 - b. Does not convey the rhymes of the original;
 - c. Does not convey the uniqueness of the author's style and the "sound" of the original work;

- d. Does not convey the atmosphere, era, national identity and other unique features of the author's work.

This means that the literal translation is not accurate and distorts the original. Thus, a literal translation can only be considered as a rough draft for subsequent literary processing.

When translating, one should strive to create an “adequate” or “equivalent” translation in the target language environment.

Bibliography

- 1 Alfred Tennyson “The Lady of Shalott” Moscow “Text” 2007
- 2 Barkhudarov L.S. “Language and Translation (Issues of General and Particular Theory of Translation)”, International Relations, 1975
- 3 Kommisarov V.N., “Theory of translation. Linguistic aspects”, CheRo, 2000

Купенова А.А. (Қазақстан, Ақтөбе)

ҚАЗАҚ ЛИНГВОМӘДЕНИЕТІНДЕГІ БАУЫР КОНЦЕПТІСІ

ТҮЙІНДЕМЕ: Бұл мақалада «Бауыр» ұғымы қазақ тілінің көпдеңгейлі лингвистикалық құралдарының көмегімен ашылып, лингвомәдени тұрғыдан талданған. Бұл тақырыпты зерттеудің негізгі мақсаты – тіл мен мәдениеттің байланысы арқылы әлемнің этноұлттық қабылдауын ашу, бауыр ұғымының тұжырымдамалық түсіндірмесіндегі жинақталған білімнің жиынтығын анықтау.

Тірек сөздер: бауыр, концепт, мәдениет, қазақ халқы, дәстүр, туыс.

Адамның әлемді тануы тіл арқылы жүзеге асады, өйткені әлем туралы ақпараттың көпшілігі адамға лингвистикалық арна арқылы келеді. [1] Тілдің ең маңызды қызметі - ол мәдениетті сақтап, оны ұрпақтан ұрпаққа жеткізеді. Сондықтан да тіл жеке халықтың, ұлттық мінездің, ұлттың этникалық қауымдастығының қалыптасуында шешуші рөл атқарады.

Қазіргі лингвистикада әлемнің тілдік бейнесін қалыптастырушы элемент ретінде концепт ұғымын жиі кездестіреміз. Тіл адамдарды концепт арқылы ұлт/этнос ретінде байланыстырады (Маслова). Ана тілінде сөйлеуші – белгілі бір концептуалды жүйені арқалаушы, таратушы болып табылады. Концепт – ол ментальді кешен. Әрбір концептіде адамның әлем жайлы білімі, түсінігі бір арнаға тоғысады, содан кейін адамдарға танылған, ұғылған заттар нормаға айналып, бірін-бірі түсіне бастайды, сөйтіп ұлт ретінде қалыптасады. Концептілерде ұлттық білім, дүние бейнесін қалыптастырудағы ұлттық таным, түсінік жатады. Ол тек сол ұлтқа ғана тиесілі. Ұлт мәдениетін концептісіз елестету мүмкін емес.

Е.М. Верещагиннің пайымдауынша, сөз өзіне бізді қоршаған әлем туралы білімді жинақтайды және сақтайды, бұл - ұлттың ұжымдық жады, сәйкес адамдардың өмір салтын түсінудің кілті, жалпы білімнің кілті. Сөз байланыс құралы (коммуникативті функция) болып қана қоймай, ол түсінілген шындық туралы ақпаратты жинайды және сақтайды (кумулятивті функция). [2]

Сөз мағынасы — шындықтың (заттың, сапаның, қатынастың, қимыл-әрекеттің, қалыптың) белгілі бір құбылысының сөзде бейнеленуі болса [3], концепт – ұлттық ментальді кешен. Сөздің мағынасы кез келген ұлтқа түсінікті, мысалы, көз әр ұлтқа адамның дене мүшесі ретінде ұғынылады. Ал концептіге келгенде олай айта алмаймыз. Көздің дене мүшесі ретінде де, басқа да мағыналары да сол ұлтқа ғана түсінікті болып келеді. Сөз мағынасына жалпылық тән, ал концептіге жекелік тән, ол сол объект жайлы барлық білімдердің жиынтығы болып табылады.

Бұл мақала қазақ халқының мәдениетін көрсететін, тарихы мен дәстүрін сақтайтын лингвомәдени концептісі – бауыр сөзінің мазмұнын анықтауға арналған.

Бауыр концептісінің мазмұнын анықтау үшін концептуалды талдау әдістері қолданылды: ұғымның сөз-атауының анықтамаларын талдау, этиологиясын талдау, синонимдерді талдау, ұғымның сөз-атауын қолдану контексттерін талдау, психолінгвистикалық (еркін ассоциативті) эксперимент.

Қазақ тілінің түсіндірме сөздігіндегі бауыр сөзінің мағынасы:

Бауыр (орган) — ең үлкен ас қорыту безі.

Бауыр (атау) — туыстық атау. [4]

Бауыр - ең алдымен адамның ішкі органы болып табылады. Ол адам ағзасындағы ең ірі мүше. Ол іш қуысының оң жақ қабырға астында орналасады. Бауыр ағзадағы өте маңызды қызметтерді орындайтын мүше. Ол - қанды улы заттардан тазартатын қызмет атқарады. Сонымен қатар бауыр асты қорытуға ферменттер мен өтті синтездейді.

Бауыр сөзінің келесі мағынасы - туыстық атау. Қазақ халқының салт-санасын алып қарасақ, бауырға қатысты таным-түсініктердің ауқымы мейлінше кең, мәнісі әлдеқайда терең екенін көреміз.

Ертеде адам ағзасының маңызды ішкі органдарының бірі – тек бауырды трансплантациялауға болмайды деп сенген. (Қазақстанда алғашқы бауыр трансплантациясын 1996 жылы академик М.А. Алиев жасаған.[5]) Сол себепті бауырды жоғары күтімді, қамқорлықты қажет ететін ең құнды ішкі орган деп қарастырған. Осыған орай, қазақ халқы бауыр ұғымын ең жақын туыстық атауы ретінде алған деседі.

Дәстүрлі ортада бір әке-шешеден туған, жақын немере, туысқан адамдар бауыр деп аталады. Бір әкеден, бір анадан туған ағайынды адамдарды бірге туған бауыр, бірінен кейін бірі туған бір әкенің балаларын төте бауыр, бір әкеден туған, жастары үлкенді-кішілі адамдарды туған бауыр дейді. Кейде немере, шөберелер, тіпті рулас адамдар да бірін-бірі бауыр дейді.

Сөз-атауын қолдану контексттерін талдау бауыр концептісінің мынадай мағыналары бар екенін көрсетті:

1.Бауыр – ең жақын туыстықты білдіретін ұғым.

Қазақ тілінде бауыр басу, бауырына тарту сияқты тұрақты сөз тіркестері бар. Бұл тіркестердің мағынасы адамды ет жақын туысы іспеттес өзіне тарту, жақсы көру, қамқор болу дегенді білдіреді. Мұндай адамдарды бауырмал деп те айтады. Керісінше, бауырына мейірім, махаббат, қамқорлықты көрсете алмаған адамды «тас бауыр» деп айтады. Сондай-ақ, қазақ халқы тілек айтып, бата бергенде «бауырың бүтін болсын» деп ыстық ықыластарын, шын көңілдерін білдіреді. Төменде көрсетілген бауыр туралы ұлағатты сөздер мен мақал-мәтелдер ұғымның осы мағынасын дәлелдей түседі:

Жақсы жолдас - бауырың.

Иүгінеки Ахмед

Таста тамыр жоқ, ханда бауыр жоқ.

Майқы би

Бауырыңнан қашқан күзен көрінбес.

Бұқар жырау

Өзі жетісіп өмір сүріп, жоқшылық көріп отырған бауырынан безсе, ондай адамды Құдай сүйе ме?

Лев Толстой

Мақал-мәтелдер:

Бала – адамның бауыр еті

Бауыр шырын, бас тәтті,

Ағайынмен ішкен ас тәтті.

Айтысқан ауыл болмас,

Болыспаған бауыр болмас.

Бауыры жоқ бағананы құшақтайды.

Бауырласың болмаса, жолдас ізде,
Жақсы жолдас — бауырлас.

2.Бауырды жақындасу, туыстасу мағынасында қазақтың салт-дәстүрімен байланыстырады.

Қазақтың көне наным-сенімінен туған «құйрық-бауыр жеу» дәстүрі бар. Бұл құдалық болған кезде екі жастың себебімен екі отбасы мүшелерінің жақындаса танысқанын, туыс болғандығын білдіретін дәстүр. Екі жақтың өзара қарым-қатынасы бауырдай жақын, құйрықтай тәтті болсын деген ырыммен, тойға шалынған малдың құйрығы мен бауыры құдаларға ас ретінде ұсынылады.

3.Бауыр туралы адамның ішкі жан дүниесі қиналған сәттерінде пайдаланылатын сөз орамдары бар. Қазақ халқында адам қиналған, қапа болған, қайғыға душар болған жағдайларда бауыры езілу, жер бауырлап қалу, жерден бауырын көтере алмай қалу сияқты сөз тіркестері қолданылады. Жақынынан айырылғанда қазақтар «бауырым-ай, ой бауырым» деп дауыс шығарады.

4.Бауыр – адам есімі.

Ежелгі заманнан бастап қазақ халқы ер балаларға бауырға жанды тіркес етіп, Бауыржан есімін беретін болған. Бұл есім әлгі күнге дейін елімізде жиі кездеседі. Бауыржан есімі ағайын мен туысқа жанымен беріліп, жақсы көрсін, қамқор болсын, бауырмал болсын деген жақсы ниетпен қойылады.

5.Бауыр – қаратпа сөз.

Елімізде ер адамдар, оның ішінде жас жігіттер көшеде бірін-бірі көргенде немесе бейтаныс адамнан белгілі бір затты сұрау, анықтау үшін «бауырым», «інім» деген қаратпа сөздерді қолданады. Бұл сөздер адамдарға жылы, сыпайы әрі жағымды естіледі, себебі, бауырым сөзінің астарында өте терең мағына жатыр.

Еркін ассоциативті эксперимент әдісі Батыс Қазақстан медицина университетінің 17-20 жас аралығындағы студенттерге өткізілді. Экспериментке қатысушылар бауыр ұғымына байланысты бірінші кезекте ойларына келетін сөздерді атау керек болды. Ассоциативті эксперименттің маңыздылығы жеке тұлғаның тілдік санасының қызмет ету ерекшеліктерін анықтау болды.

Қатысушылар тарапынан ұғымның 310 ассоциативті көрінісін алдым. Тәжірибе нәтижесінде бауыр ұғымының төмендегідей мағыналары көрініс тапты:

Бауыр (310) – ең жақын адам - 56; адам мүшесі - 44; орган - 23; туысқан - 13, аға-іні - 13 ; сіңлі - 12; әпке - 12; досым - 11; ағайындылар - 10; қолдау - 10, қолдаушы - 9; көмектесу - 8, үнемі қамқорлық жасау - 6; әркез жаныңнан табылатын жақын адам - 6; сенім - 5, тірек - 5; қамқорлық - 5, мейірімділік - 4; сенімді дос - 4; жаны ашитын адам - 4, сені ойлайтын адам - 3; ауыстыруға келмейтін күрделі орган - 3, ас қорыту жүйесіндегі ең ірі безді мүше - 3; анатомия - 3; сүйеніш - 3; ақылшы - 3; бір ата-анадан туған жақын жандар - 3; бауырдай жан - 2; бір туған бауырым - 2; қуаныш пен қайғыны бірге бөлісетін адам - 2; жылулық пен махаббат - 1; кез-келген жағдайда қолдайтын адам - 1; ата-ана аманаты - 1; сеннен ешқашан күдіктенбейтін адам - 1; алкоголь - 1; цирроз - 1; ең ірі без - 1; дезинфекция - 1; фильтр - 1; ерекше адам - 1; гепатит - 1; ешқашан сатпайтын жанашыр адам - 1; басқамен ауыстыруға келмейтін жақын сырлас адам - 1; организмнің зертханасы - 1; сырлас - 1, тура жол көрсететін адам - 1; бір әлем ауыл бөлек - 1; паренхима - 1; үшінші ми - 1; химзавод - 1; билирубин - 1; сұрамай көмек беретін адам - 1; жылулық сезімі - 1.

Еркін ассоциативті эксперимент әдісін қорытындылай келе, келесі когнитивті жіктеу белгілері анықталды: жақын туыстықты білдіретін ұғымдар – 44%; адамның органы – 26%; жақсы қарым-қатынас – 18%; достық – 5%; сенім – 5%; бауыр аурулары – 1%; тазартқыш құрылғы – 1%.

Бауыр концептісін жан-жақты талдау – осы концептуалды өрістің динамикалық ұйымдастырылуын көрсетуге және оның ұлттық-мәдени ерекшеліктерін анықтауға

мүмкіндік берді. Бауыр концептісінің мазмұнын анықтау үшін қолданылған барлық концептуалды талдау әдістерінің нәтижесінде, бауыр ұғымының ассоциативті құрылымы күрделі және көптеген интерпретацияларды қамтитыны белгілі болды. Сонымен бірге көне заманнан жинақталған ұлттық-мәдени тәжірибенің ерекшелігі байқалды. Адамдардың ең ыстық, ең нәзік сезімі, қарым-қатынасы бауыр ұғымымен байланысты екені даусыз.

Әдебиеттер:

1. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі / Под ред. Т. Жанузакова. – Алматы: Дайк-Пресс, 2008.
2. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Рус.яз..
3. Қазақ әдеби тілінің түсіндірме сөздігі / Под ред. А. Исакова. – Т.1. – Алматы: Арыс, 2006.
4. Қазақтың этнографиялық категориялар, ұғымдар мен атауларының дәстүрлі жүйесі. Энциклопедия. - Алматы: DPS, 2011. - ISBN 978-601-7026-17-2
5. «Трансплантология адамға өмір сыйлайды» «Сыр бойы» Қызылорда облыстық газеті, /23.11.2013 жылғы басылым/.

Kushkimbayeva Aliya

MODERN USAGE OF STUDENT’S SLANG IN ENGLISH, KAZAKH, RUSSIAN LANGUAGES

The understanding of the native speakers' language is the international problem for students. They get knowledge only on the bases of standard languages, including standard English, Russian or Kazakh.

In some modern researches English (so as Russian and Kazakh) is divided into two different languages: the Standard English language and slang. This fact proves that slang comes to be a very numerous part of modern languages. “Slang covers a lot of drawbacks of the English language and it is one-third part of the colloquial speech.”

There are some theories about role of slang in modern language. It is considered slang to be the vulgar part of the language. These followers state that slang words are used only by the uneducated part of the British.

Russian and Kazakh speaking students of course have problems in translating English slang, especially in communication (chatting) in Internet. To tell the truth, Russian and Kazakh speaking students also use students’ slang.

That is why the present work is devoted to this social phenomenon in English, Russian and Kazakh languages.

The objective of the work is an attempt to study the certain aspects of student’s slang in English, Russian and Kazakh languages, the cases of its usage and forming.

To achieve the set aim we determine the following tasks:

1. to search the origin of slang;
2. to understand the aim of the modern usage of slang;
3. to study the ways of the students’ slang words formation in English, Russian and Kazakh languages
4. to define the main reasons of slang popularity among students of K.Zhubanov’s State University.

Slang has become a part of modern speech– and student’s slang in particular. Slang’s primary purpose is to establish the sense of commonalty among the speakers as it contains a subtext to the primary message which is sometimes understandable only for the members of the subculture group.

The origin of slang is uncertain. It is not really a language since the words spoken are clearly English; on the other hand, it's not a dialect either, since the speakers of this slang are also perfectly capable of not using it.

Slang is used for many purposes. Slang helps speakers "to play with and enjoy the language, make words up, adopt new expressions indiscriminately, and use language for humor, irony, sarcasm, and irreverence. Also slang allows people to name things indirectly and figuratively, especially through metaphor, metonymy, and irony."

The professors N.V.Pavlova and Y.A.Kuleshova state that there is something that attracts people to slang. They can use slang for different reasons:

- to make an impression;
- to be on a colloquial level;
- to lend an air of solidity;
- to be novel; to be different;
- not to be understood by somebody;
- to demonstrate the class that one belongs to;
- to be an interesting speaker;
- to induce friendliness.

We chose some of these aspects and suggested the first and second year students of K.Zhubanov's State University to indicate the most popular points of slang using in every day speech among the student's environment.

According to our researches 30% has chosen point "to be on a colloquial level", 45% - "for pleasure and fun", 20% - "to be an interesting speaker". That's why we came to the conclusion that slang words express casual attitude of the young people to the world, they add laughing effect to a sentence where they happen to be used.

There are several ways of slang words formation:

- 1) Using borrowed words from English (or its dialects) to another languages (куляк, бейби, френд, фифти фифти (50 на 50), лузер (loser),)
- 2) Adding special Russian or Kazakh endings to English words (океюшки, вирусня, лошпех,)
- 3) Shortening of some words (общага, физмат, and etc)
- 4) Using of one word in the another meaning (тачка, мария ивановна, балмұздақ)

Nowadays student's slang is socially accepted not just because it is slang, but because, when used with skill and discrimination, it adds a new and exciting dimension to language.

Internet Slang today

Internet slang (Internet short-hand, Cyber-slang, netspeak or chatspeak) refers to a variety of everyday languages used by different communities on the Internet. It is difficult to provide a standardized definition of Internet slang due to the constant changes made to its nature. However, it can be understood to be a type of slang that Internet users have popularized, and in many cases, have coined. Such terms often originate with the purpose of saving keystrokes. Many people use the same abbreviations in texting and instant messaging, and social networking websites. Acronyms, keyboard symbols and abbreviations are common types of Internet slang. New dialects of slang, such as leet or Lol speak, develop as in group internet memes rather than time savers.

Origins

The exact origins of Internet slang terms originate largely on the Internet, but the selection process remains seemingly irregular or abstract. The process of coinage is therefore also difficult to describe. The author of Netiquette, Virginia Shea, admits that many parts of her book were made up as she went along.^[2] Slang seems to be commonly sourced, however, from online games, video games and general pop culture. In the English-speaking world, examples include the word 'bazinga' from the CBS show The Big Bang Theory and, in Japanese; the term moe has come into common use among slang users to mean something extremely cute and appealing. Aside from the more frequently found abbreviations, acronyms and emoticons, Internet slang is also based on archaic words or the lesser-known dialectal counterparts of a term in mainstream language. Regular words can also be altered into something with a similar pronunciation but altogether different meaning, or

attributed new meanings altogether. Phonetic transcriptions of foreign words, such as the transformation of 'impossible' into 'impossibru' in Japanese and then back to English, is also observed. In places where logographic languages are used such as China, a visual variety of Internet slang is also observable, where a character has a duality in meaning- direct and implied¹

Motivations

The primary motivation behind using a slang unique to the Internet is to ease communication. However, while Internet slang shortcuts save time for the writer, they take two times as long for the reader to understand, according to a study by the University of Tasmania. On the other hand, similar to the use of slang in traditional face-to-face speech or written language, slang on the Internet is often a way of indicating group membership.

Internet slang provides a channel which facilitates and constrains our ability to communicate in ways that are fundamentally different from those found in other semiotic situations. Many of the expectations and practices which we associate with spoken and written language are no longer applicable. The Internet itself is ideal for new slang to emerge because of the richness of the medium and the availability of information. Slang is also thus motivated for the "creation and sustenance of online communities". These communities in turn play a role in solidarity or identification or an exclusive or common cause.

Crystal distinguishes between five Internet situations: The Web, email, asynchronous chat (for example mailing lists), synchronous chat (for example Internet Relay Chat) and virtual worlds. The electronic character of the channel has a fundamental influence on the language of the medium. The options of communication for the user are constrained by the nature of the hardware needed in order to gain Internet access. Thus, productive linguistic capacity (the type of information that can be sent) is determined by the reassigned characters on a keyboard, and receptive linguistic capacity (the type of information that can be seen) is determined by the size and configuration of the screen. Additionally, both sender and receiver are constrained linguistically by the properties of the internet software, computer hardware and networking hardware linking them. Electronic discourse refers to writing that is "very often reads as if it were being spoken – that is, as if the sender were writing talking".

Views on Internet slang

There have been ongoing debates about how the use of slang on the Internet influences language usage outside of technology. Even though the direct causal relationship between the Internet and language has yet to be proven by any scientific research, Internet slang has invited split views on its influence on the standard of language use in non-computer-mediated communications.

Prescriptivists tend to have the widespread belief that the Internet has a negative influence on the future of language, and that it would lead to a degradation of standard. Some would even attribute any declination of standard formal English to the increase in usage of electronic communication. It has also been suggested that the linguistic differences between Standard English and CMC can have implications for literacy education. This is illustrated by the widely reported example of a school essay submitted by a Scottish teenager, which contained many abbreviations and acronyms likened to SMS language. There was great condemnation of this style by the mass media as well as educationists, who expressed that this showed diminishing literacy or linguistic abilities.

On the other hand, descriptivist's have counter-argued that the Internet allows better expressions of a language. Rather than established linguistic conventions, linguistic choices sometimes reflect personal taste. It has also been suggested that as opposed to intentionally flouting language conventions, Internet slang is a result of a lack of motivation to monitor speech online. Hale and Scalon describe language in Emails as being derived from "writing the way people talk", and that there is no need to insist on 'Standard' English. English users, in particular, have an extensive tradition of etiquette guides, instead of traditional prescriptive treatises, that offer pointers on linguistic appropriateness. Using and spreading Internet slang also adds on to the cultural currency of a language. It is important to the speakers of the language due to the foundation it

provides for identifying within a group, and also for defining a person's individual linguistic and communicative competence. The result is a specialized subculture based on its use of slang.

In scholarly research, attention has, for example, been drawn to the effect of the use of Internet slang in ethnography, and more importantly to how conversational relationships online change structurally because slang is used.

Internet slang today

Although Internet slang began as a means of "opposition" to mainstream language, its popularity with today's globalized digitally literate population has shifted it into a part of everyday language, where it also leaves a profound impact.

The impossible task of dialog analysis in chatboxes. The Internet as an "information superhighway" is also catalyzed through slang. The evolution of slang has also created a 'slang union as part of a unique, specialized subculture. Such impacts are, however, limited and requires further discussion especially from the non-English world. This is because Internet slang is prevalent in languages more actively used on the Internet, like English.

Slang - words that are often viewed as a violation of the standard language. This is a very expressive, ironic words serve to indicate items being talked about in everyday life. It should be noted that some scholars refer to the slang jargon, thus not releasing them as a separate group, and slang is defined as a specific vocabulary used to talk a group of people with common interests.

So, slang is multifunctional. First of all, it gives an ironic effect - is in the way of word formation it is designed specifically for slang. Thus, one could argue that the slang - it is an integral part of American speech.

Slang makes speech more concise, specific, emotionally expressive, and also serves as a sign of membership in a particular social environment. A significant difference from the jargon of slang is slang sensibility, tendency "compactness" in the word, as well as the fact that slang, "caters to" the narrowest circle of people.

**Мауенова Дана, Сырбаева Айжан, Аманжолова Арай
Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университетінің
Ағылшын және неміс тілдері кафедрасы
«5В011900- Шетел тілі: екі шетел тілі» студенттері
Ғылыми жетекшісі: Оразова А.А.**

A POLITICAL METAPHOR IS A TOOL FOR MODELING AND EVALUATING POLITICAL PROCESSES, A MEANS OF INFLUENCING PUBLIC CONSCIOUSNESS

Resume. The idea of the article is to show that the proficiency of using such devices like metaphors, can be helpful for affecting and manipulating consciousness. As metaphors change approaches to perception and comprehension of the world, and therefore "they play a role in cultural evolution", participate in cultural dynamics, because they affect the language, ways of thinking and behavioral stereotypes of individuals.

Key sentences: Metaphor, tropes, political discourse, discussion, impact.

Аннотация. Идея статьи состоит в том, чтобы показать, что умение использовать такие приемы, как метафоры, может быть полезно для воздействия на сознание и манипулирования человеком. Поскольку метафоры меняют подходы к восприятию и пониманию мира, и поэтому "они играют определенную роль в культурной эволюции", участвуют в культурной динамике, поскольку влияют на язык, образ мышления и поведенческие стереотипы индивидов.

Ключевые слова: Метафора, тропы, политический дискурс, речь, воздействие.

Аннотация. Мақаланың идеясы-метафоралар сияқты әдістерді қолдану қабілеті санаға әсер ету және оны басқару үшін пайдалы болуы мүмкін екенін көрсету. Метафоралар әлемді қабылдау мен түсіну тәсілдерін өзгертетіндіктен, "олар мәдени эволюцияда маңызды рөл атқарады" мәдени динамикаға қатысады, өйткені олар жеке адамдардың тіліне, ойлау тәсіліне және мінез-құлық стереотиптеріне әсер етеді.

Түйін сөздер: Метафора, жолдар, саяси дискурс, пікірталас, әсер.

Metaphor plays a significant role in shaping the political image of the country and the region. The brightness of the metaphor depends precisely on the accuracy and freshness of the internal analogy implemented by the author. The discovery and outputting of metaphorical expressions is necessary process, since they contain purely subjective experiences and impressions, and their choice reveals the peculiarities of thinking and worldview of a particular person. However, a number of authors of foreign and domestic socio-humanitarian science note the transpersonal nature of metaphors. Since language subordinates man and society to its structures, the world of signs, meanings and relationships created through artistic tropes ceases to be an individual single achievement, but acquires independence and continues to exist independently of the author in society. So, language sets reality, because it is "capable of describing ... non-existent things", and tropes play an important role in these processes [1,42]. A metaphor in their series deserves special attention, since it is capable of changing accents or even leading to a rethinking of the described fact or event due to the "transference" (internal comparison) contained in it.

Metaphor as an object of scientific research has almost always enjoyed the attention of the humanities. For hundreds of years, the humanities have accumulated a solid stock of knowledge about metaphor and its role in language and speech.

Nevertheless, there is reason to believe that it was in the last decades of the XX century that the study of metaphor moved to a qualitatively new level. This period was marked not only by a sharp increase in the number of works on this topic, but also by the transfer of the object to another research paradigm, which opened up new perspectives for considering metaphor as an element of language and thinking. In previous periods, metaphor was considered primarily as a means of creating imagery in language and a way of "decorating" speech, that is, within the framework of rhetoric, poetics, stylistics and literary theory.

The fact that metaphor is associated with certain cognitive structures and is a means necessary for language and it is proved by the very fact of the prevalence of metaphorical nominations in various subsystems of language and speech genres – from the language of science to the language of advertising [2,134]. Metaphors in political discourse have not escaped the attention of researchers either.

A person not only expresses his thoughts with the help of metaphors, but also thinks with metaphors, creates with the help of metaphors the world in which he lives[3].

The role of metaphor in terms of its impact on the worldview and participation in the creation of ideological myths comes to the fore in the study of political discourse. F.R. Ankersmith, recognizing the power of metaphor and, more broadly, the power of the word in the socio-political tradition of the West, notes that the basis of this position is the attitude to language, which is different from tradition of the East[3].

In the Western tradition, language tends to make itself "transparent" in relation to the reality it designates: a representative function prevails in it. At the same time, in Western society, the word and reality, including socio-political, are perceived as phenomena distanced from each other. Therefore, in principle, it is possible to change metaphors that "give", each in its own way, meaning to actions and phenomena of political life. F.R. Ankersmith sees the opposite of this position in the Japanese tradition, most vividly embodied in the haiku genre. Agreeing with F.R. Ankersmith The fact that in haiku there is a deliberate obscuration of meaning, due to which an infinite number of associations and interpretations are possible, the author emphasizes the opposite of this type of language to the rules of European rhetoric. Such a language cannot function as a "duplicate" of reality, reflecting its deep structures, and affect it [4].

A.N. Baranov and Yu.N. Karaulov, exploring the political metaphors of the modern Russian language, presented in the genre of political discussion, focus on the ways of "reviving" erased metaphors, propose to distinguish between two types of "erasure" metaphors: the first is associated with individual, often reproduced linguistic units, the second – with the use of metaphorical models. In the second case, the model is actualized and generates expressions perceived as figurative if the speaker departs from conventional language means [5].

At the moment, no theory of metaphorical meaning or metaphorical truth is able to explain for certain how a metaphor functions. The language of metaphors does not differ from the language of sentences of the simplest kind. What really distinguishes a metaphor is not the meaning, but the use, and in this the metaphor is similar to speech actions: statement, hint, lie, promise, expression of discontent, etc. The study of political metaphors from a variety of aspects is actively conducted in modern, both domestic and foreign, science.

"The creator of metaphors is a master with the gift of words, who, from an expression that is not suitable for literal interpretation, creates a statement that is meaningful from the point of view of a new interpretation, which fully deserves the name metaphorical, since it generates a metaphor not only as something deviating from the norm, but also as something acceptable." Then the "acceptable" turns into widespread realities[6,419]. The initial non-normalized use of language expressions and phrases in the form of metaphors allows you to quickly discover the most accurate new understanding of the phenomenon and events, and then consolidate it in the socio-cultural reality in the form of norms. Thus, metaphors change approaches to perception and comprehension of the world, and therefore "they play a role in cultural evolution", participate in cultural dynamics, because they affect the language, ways of thinking and behavioral stereotypes of individuals. Permeating all levels of reality, metaphors legitimize certain political, socio-cultural, scientific and other realities.

The nature of metaphor is extremely complex. Firstly, as shown above, it combines subjective vision and objectified meanings, and secondly, it successfully combines what is desired and what is due, since each participant in the interaction sees his own meaning in the proposed metaphors, saturating them with new content when reading them, which is included in the already existing – general.

Metaphor is a kind of mediator between the subject and the world, a means of combining possible and real levels of activity. As a result, new metaphors provide unlimited opportunities for the formation of a new reality. The "empty spaces" created by them are the points where new meanings and practices are born or introduced. It is necessary to emphasize the main significance of the metaphor, which consists in its ability to trigger the mechanisms of social and political governance. The constructed metaphor includes a whole program of actions, as well as instructions for their deployment at different levels of public life.

The metaphor contains the purpose of socio-political processes and social efforts. Thus, as a result of the promotion of political metaphors, goal-setting occurs. So, in particular, the political metaphor not only organizes the activities of various structures and strata upon achieving the desired, but also discovers this most desirable, sets the directions of economic, socio-cultural, etc. activities of the country, region, city, thereby performs strategic planning and management on a national scale.

Metaphor corresponds to a person's ability to capture and create similarities between different individuals and classes of objects of reality.

Metaphoricity is one of the most important signs of modern agitation and political speech.

Metaphor as a natural figure of thinking is a rich material for cognitive understanding of language, the linguistic picture of the world, the interaction of linguistic phenomena and the human factor.

Interest in the problem of human manipulation has now revived due to the paradoxical socio-psychological and political situation in Russian society, which is characterized by an extremely low political culture. A significant part of the population makes their political choice not on the basis of

a rational assessment of the programs of certain political movements and their leaders, but on an emotional level.

Metaphor is one of the most effective means of manipulating consciousness [3].

For political discourse, such a method of accentuating metaphors as a metaphorical title is relevant, the use of which is subject to certain political techniques, among which one can note the effect of deceived expectation, the effect of increased expectation and the effect of justified expectation [6, 32].

One of the most important functions of metaphor is the modeling of reality. In cognitive linguistics, a metaphor is not only a trope, but also a way of thinking and moving towards the unknown. The creative properties of metaphor and its cognitive potential provide the possibility of using metaphor as a means of manipulative influence: political suicide, the plague of the modern world [6].

The intensive development of information technologies, the increasing role of the media, and the increasing theatricalization of political activity contribute to increasing public attention to political discourse, a vivid sign of which in the last decade has become increasingly metaphorical.

Until recently, metaphor was considered as one of the many means of decorating oratorical speech, and now - as a leading way of thinking and an argumentation tool with a strong pragmatic effect. The study of the metaphorical arsenal allows us to identify the subconscious attitudes and aspirations of a political leader: to clean up the territory, to wet in the toilet.

In political metaphor, the path-road motive is very common, recreating stages in achieving goals in stages: the curb of capitalism, the way to nowhere, going your own (someone else's) way, a brake on the way to what, a currency corridor.

The use of metaphors often turns out to be a successful way for a political leader to "express a lot by saying a little", subtly influence the mood in society. Studying the metaphorical repertoire of a politician helps to better understand the subconscious mechanisms of his activity and the true attitude to a particular problem.

Political metaphors are a significant tool for manipulating public consciousness.

In the speech of political figures, the morbid (medical) metaphor prevails: the Balkan bacillus, the recipe for independence, shock therapy - and the naturomorphic metaphor: grow into power, the top of power, the seeds / fruits of future rebellion, the constitutional field, a hotbed of crime, the personnel field. The criminal metaphor shows a high degree of verbal aggression in society: scumbags, specific boys, lawlessness, wetting in the toilets, the Kremlin-Putin grouping, the Yeltsin clan, assaults, kickbacks, disassembly, pressing, wiping bloody snot, waving a penknife.

A.P. Chudinov identifies the following functions of a political metaphor in his work:

cognitive - the function of processing and processing information: The Communist Party, overgrown with fat, is not ready for such drastic steps;

nominative - the function of fixing knowledge, creating the name of reality, awareness of the essential properties of this reality. This function also includes replenishment of the lexical and phraseological inventory of the language. For example: obstacle course, mountain ridge, river bend.

communicative is the function of presenting new information in a concise and accessible form for the addressee.

pragmatic - (impact on the addressee): the function of forming the necessary emotional state and perception of the world in the addressee.

pictorial - the function of giving the message imagery, brightness, clarity, aesthetic significance.

instrumental - a function that contributes to the mental activity of the subject, the formation of their own ideas about the world: The "occupation regime" of the administration of President Boris Yeltsin.

hypothetical - the function of creating some assumption about the essence of a metaphorically characterized object: "perestroika".

modeling (schematizing) is the function of creating a certain model of the world: a pan-European one, i.e. the relationships that should have developed between European countries.

euphemistic is the function of transmitting information that the author does not consider it appropriate to designate with the help of direct nominations.

popularization is the function of transmitting a complex idea in a form accessible to a poorly prepared addressee [3].

In addition to the listed functions, a conceptual function can also be distinguished. In this function, the metaphor is used to denote non-objective entities in the scientific, socio-political and everyday spheres: a circle of concepts, a grain of truth, a field of activity, a knot of contradictions, a stumbling block, a burden of reflection [3].

Every metaphor "lives" not by itself, but in a certain context, text, discourse. A metaphor can be correctly understood by the addressee only if he takes into account at least the context in which it is implemented. For example, in an isolated form, the word bear is perceived exclusively as the name of an animal, but already minimal [6, 123]. Metaphor helps to reveal, expose the inner nature of any phenomenon, object or aspect of being, often being an expression of an individual author's vision of the world. Metaphor – a trope or several tropes, consisting in the use of a word denoting a certain class of objects, phenomena, and the like, to characterize or name another class of objects similar to this one in some respect. In an extended sense, the term "metaphor" is applied to any kind of words in an indirect meaning.

Having studied the use of metaphor in political and some journalistic texts, we found out that metaphor is really necessary to create a figurative representation of the situation, objects and characters in the reader, which, in turn, leads to a deeper and more complete understanding of the author's intention and the interpretation of the meanings of the text. It should be noted that a number of expressive means of language and stylistic techniques, metaphor is particularly expressive, because it has unlimited possibilities in rapprochement, often in unexpected assimilation of a variety of objects and phenomena, essentially comprehending the subject in a new way.

To create a political metaphor, a speaker needs to be aware of modern sociological research, the political and economic situation, have an idea of the subculture of his future readers, their standard of living. Otherwise, there will be no effectiveness from it.

An individual author's metaphor always contains a high degree of artistic informativeness, as it outputs the word (and the subject) from the automatism of perception, because without the metaphorical saturation of the text, it is impossible to create associative images in the reader, without which, in turn, it is impossible to achieve a complete understanding of the meanings of the text.

Like other technologies of speech influence, political metaphor is becoming an increasingly manageable phenomenon. The effectiveness of its application is also increasing: the political metaphor reacts sensitively to events in the country and to the language fashion. Recently, in the political metaphor (as in other techniques of speech influence), the media has increasingly used vocabulary that was previously unacceptable in the language of the media: youth slang, criminal argot, vocabulary of other "grassroots" levels of language. Such a linguistic interspersing provides a high degree of effectiveness of speech influence.

Of course, neither linguists nor anyone else can influence the activity of the considered or any other metaphorical models, as well as contribute to the activation of a metaphorical storm or the onset of a metaphorical calm. The metaphorical image reflects the unconscious worldview of society, which is formed under the influence of national traditions and the "spirit of the times". But linguists are obliged to fix the system of basic metaphors existing in the national consciousness at a certain stage of the development of society and try to draw conclusions about the origins and prospects of a particular model.

Like other technologies of speech influence, political metaphor is becoming an increasingly manageable phenomenon. The political metaphor reacts sensitively to events in the country and to the language fashion. The metaphorical image reflects the unconscious worldview of society, which is formed under the influence of national traditions and the "spirit of the times".

References:

1. Eco U. Notes on the margins of the "Name of the rose" // Eco U. The name of the rose. – M., 1989.
2. Gusev S.S. Science and metaphor. - L. 2004; Lapinya E.A. Metaphor in the terminology of microelectronics: On the material of English. // Metaphor in language and text. - M., 1998. - pp. 134-145.
3. Chudinov A.P. Russia in metaphorical Mirrors: a Cognitive study of Political Metaphor (1991-2000) - [Electronic resource]. - Yekaterinburg, 2001. - <http://www.philology.ru/linguistics2/chudinov-01.htm>
4. Ankersmith F.R. History and tropology: the rise and fall of metaphor/ translated from English by M. Kukartseva, E. Kolomoets, V. Kashaev [Electronic resource]. - M.: Progress-Tradition, 2003. – http://krotov.info/lib_sec/01_a/ank/ankers_1.html
5. Baranov A.N., Karaulov Yu.N. Russian political metaphor. Russian Russian Dictionary materials. M.: Institute of the Russian Language of the USSR Academy of Sciences, 1991; Baranov A.N., Karaulov Yu.N. Dictionary of Russian political metaphors. M.: Pomovsky and Partners, 1994.
6. Riker P. Metaphorical process as cognition, imagination and sensation // Theory of Metaphor. – M., 1994. – P. 419.

Nurlan Dana

2-year Master student of K.Zhubanov Aktobe Regional University

PHRASEOLOGICAL UNITS OF ENGLISH AND RUSSIAN LANGUAGES IN COMPARISON

Abstract

Any language is a "living organism" it is constantly changing, including new words and expressions in its composition. English is no exception. During its existence, it has accumulated a large number of expressions that people found successful, accurate and beautiful. So a special layer of language emerged - phraseology, a set of stable expressions that have an independent meaning. Knowledge of phraseology makes it extremely easy to learn a language, get acquainted not only with the traditions and habits of the country of the language being studied, but also with the mentality, and read both nonfiction and fiction. Reasonable use of phraseological units makes speech more expressive.

1.1. The concept of phraseological units in the language.

Phraseology (expression and Greek $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ concept, teaching) - a section of linguistics that studies stable speech turns and expressions — *phraseological units*. A set of phraseological units of a given language is also called its phraseology.

Phraseology emerged relatively recently as an independent linguistic discipline. The subject and tasks, scope and methods of studying phraseology as a science are not yet clearly defined. Questions about the main features of phraseological units in comparison with free phrases, classification of phraseological units and their relation to parts of speech, etc. are less developed than others. Russian scholars do not share the same views on the composition of these units in the language. Some researchers include all stable combinations in phraseology, while others include only certain groups. Thus, some linguists (including academician V. V. Vinogradov) do not include proverbs, sayings, and winged words in the categories of phraseological units, considering that they differ in their semantics and syntactic structure (they have a sentence structure and are not semantic equivalents of words) from phraseological units.

Some researchers (A. I. Efimov, S. I. Ozhegov) consider it appropriate to distinguish the concept of phraseology in the narrow and broad sense of the word. In the narrow sense of

phraseology, they refer only to phraseological splices, phraseological units, and phraseological combinations. In the broadest sense - all stable expressions (proverbs, sayings, aphorisms, etc.).

Since phraseological units are in many ways similar to a word, phraseology itself is directly adjacent to lexicology. Some scholars even include phraseology as part of lexicology. The volume of language material, its specifics, and the development of the theory of phraseology give every reason to distinguish phraseology as an independent linguistic discipline.

2.1. Similarities between English and Russian phraseological units.

The researchers drew attention to the national peculiarity of phraseology. Therefore, phraseological units were defined by the term "idiom", which means "peculiar" in Greek. In English, they are also called "idioms". However, there are phraseological units that are similar not only in meaning, but also in translation: "Like teacher, like pupil" – "Like a teacher, like a student". Some linguists at first even claimed that phraseological units are untranslatable into other languages. And indeed, we found a huge layer of phraseological units that have no analogues in English: hang your nose, one like a finger, without a king in your head, your soul is in your heels, your lip is not a fool, it's written on your forehead, but Vaska listens and eats, I didn't notice an elephant, a snout in the fluff, a monkey labor, a disservice. Many of them were born in the works of Russian writers. A storehouse of phraseological units was I. A. Krylov, from whose fables a large number of phraseological units came to our phraseology. The rest were created by the language-making people. All this is peculiar only to Russian culture.

Most of the borrowed phraseological units are literal, or rather word-by-word, component-by-component translations of foreign-language turns (**tracing**papers): let's go back to our sheep (revenons a'nos moutons), Be out of place (French), highlight of the program (French), blue stocking (English blue stocking).

We found similar phraseological units in structure when comparing other phraseological units in English and Russian. The analysis showed similarities in structure, imagery, and stylistic coloring:

Дело чести – affair of honor

Рыцарь без страха и упрёка fear and without reproach

Сливки общества – the cream of society

Игра стоит свеч – the game is worth the candle

Играть с огнем – to play with fire.

Сжигать мосты – to burn bridges.

Нет дыма без огня – there is no smoke without fire;

Трудолюбивый, как пчела – busy as a bee

In each language, they are considered their own, since some of these idioms are already

Get up, Count, great things are waiting for you-Saint-Simon wakes up the master.

Every nation has the government it deserves.

The data of history and ethnography, which reflect the peculiarities of life and everyday life of a people, determine the origin of a particular expression. Linguists draw on the facts of languages in the present and past. The mores and customs of the people, their beliefs and superstitions are studied by researchers as this helps to establish the origin of phraseology.

It is important to note that many Russian and English expressions go back to the same primary source – the Bible. It is the richest source of phraseological units. This greatest work has enriched both the Russian and English languages with similar units. Here are just a few of them:

The beam in one's eye – the beam in one's own eye.

Daily bread – essential bread.

Poverty is no sin –poverty of the poor.

These phraseological turns are presented in the Phraseological Dictionary of the Russian language as borrowed from Latin through French. This allows us to conclude that they are Russian and English tracing papers from the French language.

Interestingly, the French phraseological unit *Cherches la femme* (A. Dumas) is widely used in both Russian and English.

The English language, and later in Russian, included units endowed with extraordinary colorfulness. This explains their prevalence in both languages and the similarity of images.

Salad days – young and green.

English writer W. Thackeray is the author of phraseological units:

The Danish storyteller G. H. Andersen has added expressions to the Russian and English languages:

An ugly duckling-the ugly duckling (about a person who is rated below his own merits, but has changed unexpectedly for others).

It turned out that the names of body parts are among the most frequently used words in the formation of phraseological units. They have a symbolic character and images that are understandable for native speakers of both Russian and English: apparently, using the names of body parts in a figurative sense, a person tries to convey their thoughts more fully and make a greater impression of what is said. And the most interesting thing is that the images are similar in languages.

2.2. Differences between English and Russian phraseological units.

However, even if the meaning is similar, parts of Russian and English phraseological units may have very different meanings. For example, "You made your bed, now lie in it" literally translates as: "You made your bed, now lie down." Whereas a similar Russian phraseology has the form: "I made a mess myself, and I'll deal with it myself." It is no secret that the lexical structure of any language directly reflects everything that happens in the life of a speaker of this language. Studying such an aspect of linguistics as phraseology is very important, since the general trend of modern English is the transition to a wider use of idioms.

There are a huge number of sources of modern phraseological units. Phraseological units of the modern world come from completely different layers, such as politics, sports, science, technology, weapons, etc. This is due to the rapid growth of the country's potential in various areas.

.Science in the UK occupies one of the leading positions in the world.

Silver surfer - an elderly person who enjoys the Internet. The literal translation of the expression ("silver surfer") makes us understand that we are talking about an older person, whose temples are silvered with gray. And people at this age who are engaged in surfing look just as unusual as those who are interested in the Internet at the same age [3, Oxford].

Well-oiled machine - a mechanism that functions perfectly (literally "Well-oiled machine"). Such work is compared to the operation of a device that is heavily lubricated with engine oil [4, Macmillan].

Sputnik moment (literally "Satellite moment"). The expression is used when the situation is on the verge of failure, and it requires more effort to successfully complete it. The expression appeared when the USSR launched the first satellite, in which it began to compete with the United States. This situation went down in history under the name "Space Race".

Hit the airwaves - (literally "reach the airwaves"). The expression is used when someone got on the radio or television to tell something or share information.

Note that idioms that are related to technology or science do not directly have the same meaning that their constituent words carry. Each of them was formed at a certain moment spontaneously, as a result of analogy and correspondence.

2 layer - military conflicts, weapons, war. The military theme is very tightly integrated into the life of society and is very relevant to this day. Cold war - The Cold War. The idiom came into

common use after the estrangement between the United States and the USSR, which lasted from 1946 to 1991.

Great guns - Fast, strong (literally "Big guns"). Used to characterize a fast or fast action.

Tug of war - tug of war (literally "rope of war"). Interestingly, in English, competitions are equated with war: victory is important, not participation.

War baby - a child of war. This is the name of a person who was born during the war.

Bite a bullet - grit your teeth, gather your courage, have the courage (literally "Bite the bullet"). In English, the origin of the idiom is associated with the times of medieval wars, when a patient was given a bullet in the teeth instead of anesthesia, so that he bit it. Today, the idiom is used when it comes to a difficult and unpleasant task that will need to be completed.

3 plast sport. Each of us, regardless of our place of residence, age and gender, has a direct or indirect relationship to sports. Even if we don't do it directly, we can just root for some athlete or team, get involved in some sports from a theoretical point of view.

Foul play-literally "dirty, (impure) vile game". Of course, this is how we describe the game where the teams played unfairly, perhaps there was some kind of agreement. Very often this expression can be found in football or volleyball.

Keep your eye on a ball-literally "Keep your eye on the ball, keep your eye on the ball". The Russian equivalent is "Keep your finger on the pulse". The English believe that to indicate maximum concentration of attention, it is best to compare with the athlete who controls the ball.

Double cross -deception, cheating (etymologically - a competition in which both participants use prohibited techniques).

Phraseological units should not be considered only as a separate part of the language that can be used or not used, because they form an essential part of the general English vocabulary.

As a result of social and scientific and technological progress, the English language has been enriched with new words and new terms. A large number of new lexical units have appeared in connection with the development of computer technology. In the field of science, there is a rapid process of experimentation, new technologies are being created, and, accordingly, new terms. As a result of the rapid development of politics, in which the people are directly involved, terms that reflect this area fall into everyday speech. Especially a lot of phraseological units-neologisms appear from military terminology.

Conclusion

In this paper, we studied English and Russian phraseological units containing different layers in terms of their meaning and use in speech, and conducted a comparative analysis. Based on the study, the following conclusion is made that the studied phraseological material traces the peculiarities of the culture, life, and customs of the native people, i.e., there is a close connection between phraseology and various spheres of human activity.

Not the entire range of phraseological units used in the language was considered. Only those areas that were particularly interesting were investigated. On the example of the considered units, you can clearly imagine how diverse and expressive the phraseological units of modern English and Russian are, how similar and different they are among themselves.

Project and research work and a survey on the topic confirmed our hypothesis that phraseology and phraseological units are common to all languages of the world. This is a rich layer of both Russian and English languages. English and Russian come from the group of Indo-European languages, therefore, they have many similarities in the construction and meaning of phraseological bases. Throughout their existence, the Russian and English languages have a continuous influence on each other, despite the fact that the cultures are different. This work can help not only students, but also teachers in the process of studying and learning a foreign language culture.

List of literature

1. Golub I. B., Rozental D. E. Entertaining stylistics – Moscow, 1998
2. Eckersley C.E. Essential English for foreign students – X.: Karavella, Moscow: Prestige, 1998
3. Zhukov V. P. Shkolnyj frazeologicheskiy slovar' [School Phraseological Dictionary], 1994.
4. Krongauz M. A. Semantics-Moscow: Russian State University, 2001
5. Krasavskiy N. A. Obrazy emotsii v russkoi yazykovoi kartine mira [Images of emotions in the Russian language picture of the world]. school - 2002-N 2
6. Kunin A.V. Phraseology of modern English. Ed. «International Relations», Moscow, 1972
7. Teliya V. N. Chto takoe frazeologiya [What is Phraseology], Moscow: Nauka Publ., 1996.
8. Shansky N. M. Frazеologiya sovremennogo russkogo yazyka [Phraseology of the modern Russian language]. - St. Petersburg: Special literature, 1996. - 192s.

Nurmaganbetova Eleonora, Ramazanov Medet
Scientific Supervisor: Akkenzhe Trusheva
(Aktobe, the Republic of Kazakhstan)

LEXICAL MEANS OF EMOTIONAL REPRESENTATION IN GENDER ASPECT

Аннотация: Рассматриваются специфические способы выражения эмоций в речи мужчин и женщин при помощи лексических средств языка. Описываются основные гендерные стереотипы, ограничивающие выражение эмоций, не свойственных представителям определенного пола. Доказывается, что проявление гендера в речевом поведении носителей определенного языка может быть верифицировано путем анализа структур языка. Выявляется, что особенности отражения эмоционального состояния автора в тексте зависят от его гендерной принадлежности и имеют специфические маркеры. Описаны группы эмоционально нагруженной лексики, на основе сопоставительного анализа выявлены гендерные отличия использования этой лексики в тексте. Объясняются причины отражения гендерной принадлежности субъекта в его речевом проявлении.

Ключевые слова: способы выражения эмоций, лексика, гендер, коннотация.

Annotation: In this article specific methods of emotion expressions of men's and women's speech by use of the language lexical means are considered. It is proved, that the peculiarities of the author's emotional status reflection in the text depend on his gender affiliation and have their specific markers. In this work groups of emotionally loaded vocabulary are described, gender differences of using this lexicon in a text are revealed on the base of comparative analysis. The reasons of gender affiliation reflection of the subject in his speech are explained. The manifestation of gender in the speech behaviour of native speakers of a particular language can be verified by analyzing the structures of language.

Key word: means of emotional expression, lexicon, gender, connotation.

The analysis of various emotional phenomena noted in the psychological literature gives reason to say that the emotional sphere of a person has a complex multilevel structure. Emotions are mental processes of impulsive regulation of human behavior associated with the sensory reflection of the significance for an individual of external influences (their benefit or harm), expressed in the form of direct experiences (pleasure, joy, fear, etc.).

Emotional experiences are reflected in the peculiarities of human behavior and are investigated based on the analysis of various forms of manifestation. An important way of representing emotions is speech as one of the main ways of a person's reaction to the surrounding reality.

Mutual understanding of people in the process of communication is carried out not only through the transfer of factual information, but also their emotional state. It influences the appearance of certain attitudes in the interlocutors, which leave an imprint on the structural and semantic organization of the utterance, its meaning. Emotional perception of reality actively participates in the reflection of the objective world through its evaluation and subjectivation. This happens, firstly, with the help of specific linguistic means aimed at expressing emotions (emotivity), and secondly, with the help of linguistic units that, when they get into an emotional context, can change their logical-objective meaning to emotional. "Semantic categorization of emotions in the lexical system of the language is thus represented by emotivity in three statuses: meaning, connotation and potential, as well as in two types of linguistic emotives – affectives and connotatives and in one type of speech emotives – potential emotive lexemes. From this point of view, all vocabulary in a language can be emotive – actual or virtual" [1, p. 39]

In the language system at its various levels, there are special means for expressing the emotional state of a linguistic personality. At the lexical level, these are words that directly name a person's emotions and feelings, as well as emotive vocabulary and phraseology, expressing connotative meanings (evaluativeness, expressiveness, imagery) in addition to the main denotative meaning. Connotative semantics is reflected in the system of lexicographic lemmas expressing a range of evaluative meanings from positive to negative: emosemes of ameliorative evaluation (respectful, affectionate), pejorative evaluation (disapproving, joking, ironic, dismissive, contemptuous, rude, abusive). Along with this, there are pure signs of emotions in the language – interjections that do not have a subject-logical meaning.

The emotional sphere and the means of its objectification have a socially typical, unified character. In the process of socialization, a person learns knowledge about emotions and possible ways of their transmission and interpretation. It is socialization that contributes to the fact that individual situational experiences are constituted as socially typical (Fiehler 1990, Edith 1995, Wittgenstein 1977, etc.) [2].

The social typicality of emotions is simultaneously formed at the level of various communities of people: universal, national, demographic, professional, sexual, age and is fixed in the process of speech-language practice in the emotive means of language. This gives reason to talk about the presence of gender characteristics of the emotional sphere of a person, which are formed in the process of socialization of an individual, since gender is produced in the process of social, cultural and linguistic practice (doing gender).

"The gender factor, which takes into account the natural gender of a person and its social "consequences", is one of the essential characteristics of a person and throughout her life in a certain way affects her awareness of her identity, as well as the identification of the speaking subject by other members of society" [3].

At the present stage of the development of psycholinguistics, the laws of the language system and the peculiarities of language functioning are considered through social and individual linguistic consciousness and human speech activity. Researchers trace the reflection of ethnicity, gender, age, profession, education, social orientation, etc. in speech communication. At the same time, not all factors reflected in speech communication have been identified, many of them, including gender, are only stated. Gender refers to the social, psychological, and cultural-symbolic aspects of gender, which contain implicit value orientations and attitudes that affect the roles and behavior of women and men.

The manifestation of gender can be detected in the speech behavior of native speakers by analyzing the elements of the language system, the speech behavior of men and women. In Russian studies, the first attempt to systematically comprehend and describe the problem of "language and gender", to establish typical features of male and female speech was made in 1993 in the collective

monograph "The Russian language in its functioning" by E. A. Zemskaya, M. A. Kitaygorodskaya, N. I. Rozanova. The interdisciplinary studies of I. I. Khaleeva, A.V. Kirilina, O. B. Sirotinina and others are also significant.

Gender specificity is reflected in the communication process, manifests itself in language and can be analyzed. The object of this study was the discourse of Internet communication texts in evaluative reactions to various events and information.

In the course of the study, the methodology of content analysis was applied when considering texts. In this work, in the block of analyzed texts, the selection of linguistic units of the lexical level that convey evaluative meanings was carried out. Content analysis made it possible to determine the fullness of texts with the object of search, evaluative meanings; to identify the communicator's attitude to the problem (positive, negative, neutral). The study was conducted in accordance with the stages of application of content analysis.

The first stage. Determination of the totality of the studied sources. The texts of Internet site users (forums, comments) were used as a source of analysis – 186 texts. The texts-responses and discussions of the videos were analyzed (comments on the videos being shown: a fight, a ski slope, children dancing, songs, a concert, a humorous video, etc.

The second stage. Formation of a sample set of messages. Messages were selected in which an emotional reaction to the received stimulus (aggressive and positive orientation) was realized.

The third stage. Identification of units of analysis. The units of analysis are the linguistic elements of the lexical level: words and phraseological units.

The fourth stage. Allocation of units of account that may coincide with semantic units or have a specific character. Several groups of vocabulary used in the studied texts were identified.

The fifth stage. Directly counting procedure. During the calculation of the elements, a comparative description of the quantitative and substantive differences between the used lexemes by gender was carried out.

Emotive vocabulary is traditionally studied taking into account such categories as evaluativeness, expressiveness, imagery, and its connections with evaluation are particularly close. As a result, the types of evaluation words are identified: general evaluation vocabulary such as "like/dislike, approval/disapproval"; private evaluation words or interpreting the "emotive aspect" of evaluation words such as "love", "contempt". The latter contain, along with the evaluative modality, the designation of emotion [4, p. 117].

In the analyzed texts, it was revealed that the gender difference can be traced in the use of the categories of emotions and feelings. For example, the verbs like, love are more common in the speech of women, the verb adore – excessively, passionately L. V. Kolpakova. Lexical means of emotion representation (gender aspect) Bulletin of TSPU (TSPU Bulletin). 2016. 7 (172) — 98 — love, expressing the intensity of feelings, is not represented at all in the texts of men. For example: "Natasha Ulfsak 3 weeks. Back: I love Garik! Whatever he is, but he has an abundance of talent and acting nerve! I was at a concert in 1998 – awesome!". In addition, women are 2 times more likely to resort to words that directly reflect their emotional state, for example, love, adore, respect, horror, (wild, frenzied) delight, amazed, pleasure, can't stand, glad, sadness, pain. Women are more actively using synonymous series to indicate the degree of manifestation of feelings: like, love, adore; pleasure, joy, delight. For example: "Lidya Ponomareva 3 weeks. back: I just love Garik's creativity. I absolutely agree about his energy, charm and talent. And I watched "House of the Sun" several times – an incredibly beautiful and colorful film, and the music is chosen smartly, and the actors... The overall atmosphere of the film is magical...".

Men within the framework of the formed stereotype of the traditional sexual role are prone to "restrictive emotionality" – minimizing emotional expression. "The greater variety of ways of expressing emotions in girls may be explained by the fact that their ability to verbalize emotions is formed earlier and develops faster than in boys" [5, p. 13].

Direct nominations of feelings in male texts are 2 times less common than in women (having fun, I'm sorry, respect, good mood, disappointed, cheerfulness). Men prefer not to name feelings directly, a feature of the analyzed texts is the tendency to convey feelings through metaphorical

expressions (it gets to the bone, turns the soul out, words hooked, the level of Bibi King, turns the meat over, cuts the soul just "fly in"). For example: "21 vasilich 3 days ago: I recommend watching "Garik Sukachev – Cry", the soul turns out!". A metaphor refers to a feeling indirectly, through analogy, comparison with another phenomenon, which allows it to be partially hidden behind a modified form of expression.

A specifically masculine way of expressing negative emotions (contempt, disrespect) is rude, slangy vocabulary (schmuck, bullshit, gopota, shit, redneck, half-wit, etc.). The use of jargon in expressing positive emotions (awesome, beautiful, class, super, awesome, bomb, cool, cool) is also more often used by men, but the same group of words is quite rare in women's texts (the ratio is 5/1). This ratio reflects the presence of gender stereotypes that limit the expression of emotions in a way that is "not characteristic" of representatives of a certain sex.

According to researchers, the expression of aggression and anger is considered acceptable for men, but not for women. In this aspect, the use of invective vocabulary is indicative, allowing for complete emotional looseness of the speaker. Until recently, invective, including obscene, vocabulary was perceived as the prerogative of the male part of the population. Profanity in the speech behavior of women was considered as something reprehensible, violating gender status. However, according to modern research, there has recently been a tendency for women to use invective vocabulary. According to G. V. Baryshnikova, there can be two explanations for such speech behavior [6]. Firstly, women from the lower strata of society who use jargon in speech tend to use obscene vocabulary. In many cultures, it is less respected people who can afford rude expressions in speech due to the fact that they can no longer lose respect, their speech is a marker of social belonging. Secondly, recently there has been a trend when women with higher education and high social and professional status resort to the use of rough forms in language. The researcher connects this fact with the phenomenon of sublimation, when a woman needs to "release emotions" outside and get a discharge.

According to the results of this study, it can be assumed that this trend is observed in oral speech, analyzing written texts, it should be noted that obscene language remains predominantly male (72 m. / 6 w., 12/1). Interestingly, the persuasiveness of texts loaded with emotional turns expressed by invective vocabulary depends on the gender of the interlocutors. More often, this vocabulary is presented in the correspondence of men, while it is used both to express anger, irritation, and an extreme form of joy, admiration. In the texts of men, the use of this vocabulary is not criticized. Isolated cases of the use of invectives in the correspondence of women express negative emotions and are certainly condemned by the interlocutors. For example: "galya Kitaeva 4 months ago: Go to the disco. You will be happy. And, don't be rude to strangers, please."

The next way to express emotions are interjections, a class of immutable words used to directly express emotional reactions to the surrounding reality. Interjections do not fulfill the function of the nomination, they are speech signs used for the shortest expression of a person's emotional reaction to various events. Interjections are characterized by pure emotion in general, for the correct understanding of which the context and the speech situation are crucial. Men's texts use interjections expressing thoughtfulness (Mmm...) or laughter (Ahahaha); the use of interjections in women's texts is more frequent and diverse, they express emotions of admiration, neglect and an extreme degree of disgust (wow, fuuu!, hrrr, ugh, my God).

In connection with the task of identifying gender priorities in the choice of linguistic means of expressing emotions, emotional intensifiers were considered. Intensity reflects the measure of the phenomenon, it is considered by psychologists as the power of emotion. The intensity of emotion always obscures and pushes into the background the shades of meaning; the higher the intensity of expression, the more uncertain its logical meaning. Sh. Bally understands by intensification "all differences that are reduced to categories of quantity, magnitude, value, power, etc. P." and comes to the conclusion that "... quantitative difference or difference in intensification is one of the general categories into which we introduce any objects of our perception or our thought" [7, pp. 202-203].

There are words in the language whose emotive meaning boils down to the presence of a greater or lesser amount of emotive elements in each of them. Cf., for example, surprised and

dumbfounded, thin and puny, frail. The fact that the difference in the intensity of two synonymous concepts usually catches the eye before all other shades, S. Bally explains that when comparing two different objects or phenomena, the human mind more easily grasps quantitative differences than specific signs. Sentences with such words refer to direct expressive means, they allow the feeling to come to the fore in the expression of intensity. It was noted above that women resort to synonymous intensity of expression of emotions. Intensifiers (modal words, particles, etc.) give colloquial speech emotionality and ease. In addition, the appearance of, for example, particles in colloquial speech brings additional semantic nuances to the meaning of other words that they highlight, limit or strengthen, and to the meaning of the entire utterance. Adverbs of degree (very, very much), demonstrative pronouns, particles can act as intensifiers. During the analysis it was revealed that in women's texts there is a greater variety of intensifiers and in a larger volume (3/1), cf. men use the words this, that, very, women – the most, just, very, such, crazy, incredible, wild, rabid, etc.

Thus, at the lexical level, women have a greater ability to verbalize emotions directly, this is manifested in the fact that they often name the experience they are experiencing and use a more extensive vocabulary for this than men. Men prefer not to name feelings directly, but to convey them through metaphorical expressions or rude, slang vocabulary, which allows men to "hide" the feelings experienced (including positive ones: sympathy, joy, etc.) under the "mask" of callousness, harshness, aggressiveness. The desire for dominance, aggression is manifested in the use of invective vocabulary almost exclusively in male texts.

Women's texts are characterized by the use of interjections that convey pure emotion in the most general form, they help to express both positive emotions (joy, admiration) and negative ones (extreme disgust, fear, pain).

The revealed gender peculiarity in the intensity of emotion experience is manifested in the use of so-called evaluative sense intensifiers (adverbs, particles, pronouns) in speech. In women's texts, they are used in a greater volume and variety of vocabulary. Therefore, we can talk about specific ways of expressing emotions in speech, due to the gender identity of the subject.

References

1. Shakhovskiy V. I. Emotsii kak ob'ekt issledovaniya v lingvistike [Emotions as an object of study in linguistics]. *Voprosy psikholingvistiki – Questions of Psycholinguistics*, 2009, no. 9, pp. 29–43 (in Russian).
2. Taburova S. K. Emotsional'nyy uroven' muzhskoy i zhenskoy yazykovoy lichnosti i sredstva ee vyrazheniya. Dis. cand. fi lol. nauk [Emotional level of men's and women's linguistic identity and its means of expression. Thesis of cand. philol. sci.]. M., 1999, 218 p. URL: http://www.ahmerov.com/book_1031_chapter_7_1.2_EHmoionalnyjj_uroven_jazykovojj_lichnosti..html (accessed June 2014) (in Russian).
3. Kirilina A. V. Gender: lingvisticheskiye aspekty [Gender: linguistic aspects]. Moscow, 1999. 155 p. (in Russian).
4. Arutyunova N. D. Tipy yazykovykh znacheniy: otsenka, sobytiye, fakt [Types of linguistic meanings: evaluation, event, fact]. Moscow, Nauka Publ., 1988. 338 p. (in Russian).
5. Andreeva I. N. Sposobnosti emotsional'nogo intellekta: gendernye razlichiya [Abilities of emotional intelligence: gender differences]. *Psikhologiya i sovremennoye obshchestvo: vzaimodeistviye kak put' vzaimorazvitiya: materialy Mezhdunarodnoy nauchno-practicheskoy konferentsii, 13–14 aprelya 2014* [Psychology of modern society: interaction as of mutual development: proceedings of the international scientific-practical conference. April 13–14, 2007]. St. Petersburg, SPb: SpbIUIP Publ., 2007. Part 1. P. 12–15 (in Russian).
6. Baryshnikov G. V. Gendernye razlichiya emotsional'nogo kommunikativnogo povedeniya khudozhestvennykh partnerov (na materiale frantsuzskoy literatury VII–XX vekov). Dis. kand. fi lol. nauk [Gender differences of emotional communicative behavior of partners in art (on a material of French literature VII–XX centuries). Thesis of cand. philol. sci.]. Volgograd, 2004. 210 p. (in Russian).

7. Bally Sh. Frantsuzskaya stilistika [French stylistics]. Moscow, Progress Publ., 1961. 345 p. (in Russian).

Nurmanova T.A.
г.Актобе, Казахстан

CLASSIFICATION OF IDIOMS OF THE ENGLISH LANGUAGE

ТҮЙІНДЕМЕ

Фразеология-фразеологиялық бірліктерді (тұрақты тіркестер, фразеологиялық бірліктер немесе идиомалар) зерттейтін лексикологияның бір саласы. Үш топ ерекшеленеді: фразеологиялық бірігу, фразеологиялық бірлік, фразеологиялық тіркестер. Фразеологиялық бірліктерді олардың қалыптасу тәсілдеріне, олардың мағынасының мотивация дәрежесіне, құрылымына және сөйлеу бөлігінің мағынасына сәйкес жіктеуге болады.

АННОТАЦИЯ

Фразеология - это раздел лексикологии, изучающий фразеологические единицы (устойчивые выражения, фразеологизмы или идиомы). Выделяются три группы: фразеологические слияния, фразеологические единства, фразеологические сочетания. Фразеологические единицы могут быть классифицированы в соответствии со способами их образования, в соответствии со степенью мотивации их значения, в соответствии с их структурой и в соответствии с их значением части речи.

ABSTRACT

Phraseology is a branch of lexicology studying phraseological units (set expressions, phraseologisms, or idioms). Three groups are distinguished: phraseological fusions, phraseological unities, phraseological combinations. Phraseological units can be classified according to the ways they are formed, according to the degree of the motivation of their meaning, according to their structure and according to their part-of-speech meaning.

Тірек сөздер: Фразеология, лексикология, бірлік, бірігу, фраземалар, идиомалар.

Ключевые слова: Фразеология, лексикология, единства, слияния, фраземы, идиомы.

Key words: Phraseology, lexicology, unities, fusions, Prasemes, Idioms.

Phraseology is a branch of lexicology that studies phraseological units (stable expressions, phraseological units or idioms). Phraseological units differ semantically and structurally from phraseological units: 1) they idiomatically convey a single concept and their meaning, that is, they are not a simple sum of the meanings of their components; 2) they are characterized by structural variability (no word can be replaced by any component of phraseology without violating its meaning (the presence of bees in a hat or in a hat); 3) they are not created in speech, and are used as ready-made units. Unlike words, phraseology can be broken down into separate structural elements and used syntactically repeatedly. Phraseological units are classified according to several criteria. In the classification proposed by Academician Vinogradov, phraseological units are classified according to the semantic principle, that is, according to the motivational degree of significance, that is, according to the ratio between the meaning of the whole unit and the meaning of its components. There are three groups: phraseological conjunctions (combinations), phraseological units (units), phraseological expressions (word combinations).

1. Phraseological combinations are unmotivated. The value of the integer is not derived from the values of the components: kiss the rabbit's foot (delay), hit the bucket (play the box), the image of the king (fake coin);

2. Phraseological units are motivated by the image expressed throughout the construction, the metaphors on which they are based are transparent: to turn a new page, to dance on a rope;

3. Phraseological combinations are reasoned; one of their components is used in a direct sense, while the other can be used figuratively: a breast friend with whom you can contact.

Professor Smirnitsky classifies phraseological units according to the functional principle. There are two groups: phraseological units and idioms.

Phraseological units are neutral, not metaphorical in comparison with idioms: get up, fall asleep, drink. Idioms are metaphorical, stylistically colored: taking the bull by the horns, walking, barking at the wrong tree.

Structurally, Prof. Smirnitsky distinguishes between one-part (one-part) and multi-part (two-part, three-part, etc.) phraseological units, depending on the number of conditional words: against the grain (not to his liking), to carry the day (to emerge victorious), to have all the eggs in one basket.

Amosova classifies phraseological units according to the type of context. Phraseological units are marked by a fixed (permanent) context that cannot be changed: French (but not Spanish or Russian) holidays. There are two groups: phrasemes and idioms.

1. Phrasemes consist of two components, one of which is mainly related, and the second serves as a specific context: green eye (jealous look), green hand, green years, Green wound (unhealed wound), etc;

2. Idioms are characterized by terms: their meaning is created by a whole group, and not just a combination of the meanings of its components: routine, clicker's nest, fix your heart on one sleeve.

Professor Kunin's classification is based on the function of phraseology in communication. Phraseological units are divided into: nominative, nominative-communicative, nested, communicative:

1. Nominal phraseological units are units denoting objects, phenomena, actions, cases and adjectives. They can be:

A) objectivity is a snake in the grass (a snake under the cold), a bitter pill that needs to be swallowed;

B) adjective - long by age;

C) adverb - from the blue sky, fast as a flash;

D) traction - with an emphasis on (with intent), from above.

2. Communicative nominal units have a verb: To dance on a volcano, to set fire to the Thames, to see which side someone's bread is greased with butter, to make (someone) turn over (more) in the grave, to put a hat on the misfortune of the SME ;

3. Interphraseological units express the feelings and attitude of the speaker to the objects: a beautiful pot of fish! (God), God is kind! Damn it! Like hell;

4. Communicative phraseological units are represented by proverbs (an hour in the morning is worth two in the evening; Never Say "Never") and sayings. Sayings, unlike proverbs, are not evaluative and didactic: this is another pair of shoes! It is a small world; phraseological idiom phrase

Some linguists (N. N. Amosova, Yu. Casares) do not include proverbs and sayings in their classifications. Others (I. V. Arnold, A. V. Koonin, V. V. Vinogradov) do on the basis that: 1) as in phraseological units, their components are never changed; 2) phraseological units are often built on the basis of Proverbs and sayings (a drowning man clutches at a straw - clutches at a straw).

In dictionaries of idioms, the traditional and oldest principle of classification of phraseological units is used - the thematic principle.

According to the structure, phraseological units, from the point of view of Professor A. I. Smirnitsky, are divided into single units, which he compares with derived words, since derived words have only one root morpheme. He points to two higher units, which he compares with compound words, because in compound words we usually have two root morphemes. Among the units of one unit, he indicates three structural types;

a) unit type "give up" (verb + postposition type), for example, to art up, to back up, drop out, nose out, buy, to sandwich, etc.;

b) unit type "be tired". Some of these units resemble the passive voice in their structure, but they have different prepositions, whereas in the passive voice we can only have prepositions "to" or "with", for example, to be tired, to be interested, to surprise, etc. In this type there are also units that resemble free groups of words "to be young", for example, to be like, to be aware, etc. The difference between them is that the adjective "new" can be used as an attribute and as a predicate in a sentence, while the nominal component in such units can act only as a predicate. In these units, the verb is the grammatical center, and the second component is the semantic center;

c) prepositional-nominal phraseological units. These units are equivalent to immutable words: prepositions, conjunctions, adverbs, so they do not have a grammatical center, their semantic center is the nominal part, for example, on the threshold (quite close), on the nose (exactly), in the process, on the move, in time, at a point, etc. Over time, such units can turn into words, for example, tomorrow, instead of him, etc.

Among the two higher units, A. I. Smirnitsky identifies the following structural types:

a) the attribute is nominal, for example: a month on Sundays, gray matter, a millstone on the neck and much more. Units of this type are equivalent to nouns and can be partially or completely idiomatic. In semi-idiomatic units (phraseological units), sometimes, for example, the first component is idiomatic. High road, in other cases, for example, the second component is idiomatic. the first night. In many cases, both components are idiomatic, such as bureaucracy, blind alley, nail bed, shot in the arm, and more. b) verb-nominal phraseological units, for example, to read Between the lines, talk to the BBC, sweep under the carpet, etc. the grammatical center of these units is a verb, the semantic center in many cases is a nominal component, for example autumn. In some units, the verb has both a grammatical and semantic center exemplum I know the ropes. These units can also be completely idiomatic, for example, burning their boats, voting with their feet, taking cleaners, etc. Very close to such units are groups of words of some kind that have a look at smoke. These units are not idiomatic and in grammar are considered a special syntactic combination, a kind of facet. c) phraseological rehearsals, for example: now or never, partial, national and western, etc. Such units can be constructed, for example, on antonyms heights and lows, back and forth; they are often created using alliteration as cakes and beer, as busy as a bee. The components in the repetitions are connected by connections. These units are equivalent to adverbs or adjectives and have no grammatical center. They can also be partially or completely idiomatic, for example, chilled like cucumbers (partially), bread and butter (ideally).

Phraseological units, like compound words, can have more than two vertices (bases in compound words), for example, retreat to a bottom, a peg on which to hang a thing, a Lock, a butt and a trunk, be a shadow of oneself, at one's own will.

Syntactically, phraseological units can be classified as parts of speech. This classification was proposed by I. V. Arnold. Here we have the following groups:

a) noun phrases denoting an object, a person, a living being, for example, a high-speed train, a child with a latch, a red brick University, Green berets,

B) verbal phrases denoting action, state, feeling, for example, breaking a log, stepping on someone's tail, being on a beam, sticking out your nose, appearing in the headlines,

C) phraseological adjectives denoting quality, for example, loose as a goose, obtuse as lead,

D) phraseological units of the adverb, such as: with a bang, in the soup, like a dream, like a dog with two tails, e) phraseological units of preposition, for example, ongoing, moving, e)

phraseological units of interjection, for example, "Catch me!", "Well, I never!" and so on.

In the classification of I. V. Arnold, there are also equivalents of sentences, Proverbs, sayings and quotations, for example, "the Sky is the limit", "What makes it work", "I am light". Proverbs are usually metaphorical, such as "Too many cooks spoil the broth," while sayings are usually not metaphorical, such as "Where there is a will, there is also a way."

Phraseological units can be classified according to their forms of formation, according to the degree of motivation of their meaning, according to their structure and according to their meaning of the part of speech.

REFERENCES

1. Апресян Ю.Д. Избранные труды в 2-х томах. Том 2. Интегральное описание языка и системная лексикография. – М., 1995.

2. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. - Л.: Просвещение, 1973. 321 с.

3. Калыбекова А. «Теоретические и прикладные основы народной педагогики казахов»- Алматы: «БАУР», 2005.- 254с.

4. Лингвистический энциклопедический словарь (гл. ред. В. Н. Ярцева). – М.: Сов. энциклопедия, 1990.
5. Мокиенко В.М. «Загадки русской фразеологии»-Москва: «Высшая школа», 1990.-стр 47
6. Смирницкий А.И. Морфология английского языка. – М., 1959.
7. Рыжов В. А. О происхождении и значении некоторых фразеологизмов/Рыжов В. А., Рыжова С. В. // Русский язык. Приложение к газете "Первое сентября", 2004.—

*Nurmanova Sh.K.
Zhubayev N. K.
(Aqtobe, Kazakhstan)*

KAZAKH LANGUAGE AND ITS DIGITAL TRANSFORMATION

ТҮЙІНДЕМЕ

Ақпараттық технологиялар мен Интернет адамдар арасындағы қарым-қатынасты нығайтады. Тілдің электронды корпусын құру және оны маңызды ақпаратпен толтыру. Speaking test технологиясы - кез келген сандық түрдегі мәтінді адам дауысымен қазақ тілінде жасанды дыбыстау қолжетімсіз. Интернетте қазақ тіліндегі материалдарға сұраныс бар.

АННОТАЦИЯ

Информационные технологии и Интернет усиливают коммуникационные отношения между людьми. Создание электронного корпуса языка и наполнение его важной информацией. Технология speaking test - искусственного озвучивания текста любого цифрового типа человеческим голосом на казахском языке недоступна. В Интернете есть спрос на материалы на казахском языке.

ABSTRACT

Information technology and the Internet increases communication relations between people. Creating an electronic corpus of the language and filling it with important information. The technology of speaking text - of artificial voicing of text of any digital type with a human voice is not available in Kazakh. There is a demand for materials in the Kazakh language on the Internet.

Тірек сөздер: Ақпараттық, технологиялар, интернет, электронды, сандық, қазақ тілі.

Ключевые слова: Чтение, корреляция, гласные, согласные, информация, текст.

Key words: Информация, технологии, Интернет, электронные, цифровые, казахский язык.

To date, much attention is paid to improving access to the Internet at the state level. In Kazakhstan, the number of Internet consumers, including mobile ones, is growing every day.

The rapid development of information technology and the Internet increases communication relations between people. This, in turn, led to the accumulation of a large amount of digital information. Information exchange is not only a technological communication, but also a linguistic phenomenon. Issues such as the use of language by people, the use of words and phrases, understanding the contextual environment of data, have become an important area of linguistics, at the junction of computer science and linguistics, the field of computational linguistics has emerged. This industry began to form in the 50-60s of the XX century, but rapid development dates back to the 2000s. Computational linguistics is mathematical and computer modeling of language norms for the purpose of using and interpreting language. The main goal is to create artificial intelligence. . To date, the achievements of computational linguistics are used in two main directions. The first is the development of understanding and methods of language research. Disclosure of previously unknown patterns and phenomena. The second is to facilitate communication between man and machine. In this direction, the main focus is on technological solutions and products. As already noted, the results of computational linguistics are an integral part of artificial intelligence. Every state is trying to make artificial intelligence speak its own language. Because in the future, only

computers with powerful computing power will be able to effectively preserve and develop the language. Therefore, in developed countries, close attention is paid to computational linguistics and huge funds are allocated for the development of this industry [1; 2].

Computational linguistics has many goals. The most important of them are:

First, corpus linguistics. Creating an electronic corpus of the language and filling it with important information. This is a quantitative grouping of the entire richness of the language, the specifics of its use. A fail-safe project in importance. Because most of the basic technologies that will be made in relation to the language will rely on the corpus. In other words, the National Language Corpus is the cornerstone of computational linguistics. Unfortunately, the National Language Corpus of the Kazakh language has not yet been created. However, it is expected that this will be done next year.

The second, a reference and information portal and auxiliary tools that facilitate the use of the Kazakh language. Currently, a Microsoft text editing product called Word can only check the spelling of a text in Kazakh. Of course, it helped to accurately write words in the Kazakh language. However, this Word program also checks the text in English and Russian according to specific grammatical rules.

The WikiBilim Public Foundation, together with the Committee for the Development of Languages and Socio-Political Work of the Ministry of Culture and Sports, contains information and reference materials and auxiliary tools for the competent writing of the Kazakh language sauat.kz

It is expected that this project will contribute to the competent use of the Kazakh language in everyday life, in official communication [1;3].

The compilation of electronic dictionaries, thesauri - currently, many high-quality dictionaries are being produced. However, dictionaries are only in the state of a traditional printed book. And people spend most of their time in front of the computer and want to get the information they need from the computer. In this regard, we believe that it is very important that dictionaries be in electronic form, in a convenient form. Carried out by our organization.

The Kazakh language, like other Turkic languages, has a number of unique properties. For example, word forms are obtained by adding suffixes and endings to the root word in a strictly defined order, which allows you to get up to 60 new word forms from a single word. But among the Turkic languages, the most typical language in which the law of syngarmonism is fully applied is Kazakh. For example, in Uzbek or Azerbaijani languages, this law does not apply. Although Kazakh writing began with ancient Turkic runic writing, at some time the Kazakh language developed verbally, so all the incongruous harmony of sounds was lost. At the same time, as in English, there are no exceptions in Kazakh, where everything is not subject to axioms and rules. These properties of the Kazakh language allow us to systematize and formalize its morphological and syntactic rules, which facilitates its transformation into a computer language.- The scope of application of speech technology of the Kazakh language is wide. The developed mathematical models and algorithms allow the Kazakh-speaking population to use modern achievements in the field of computer linguistics in terms of oral communication with digital devices and obtaining oral electronic services, including e-government. This expands the scope of application of the Kazakh language in various spheres, significantly increases its role and strengthens its state status, as well as contributes to the development and use of the Kazakh language in various spheres of intellectual activity in Kazakhstan, as well as contributes to the organization of a single cultural and information space for ethnic Kazakhs. The results will be used for automatic oral translation from Kazakh to another language and vice versa, as well as for the development of interfaces for users with visual or motor disorders. But so far, we have only created prototypes of speech recognition and synthesis programs, that is, we have mathematical models, algorithms, and demo programs prepared for a single speaker. In order to put our results into industrial operation, we need to create national text and acoustic enclosures of the Kazakh language. The creation of such bodies requires a lot of funding, as it is necessary to collect samples of texts and acoustic bases, taking into account sound frequencies, timbres and other characteristics of various announcers. Potential users of the project

results are the general population of the Kazakh-speaking population, primarily those who have access to Information Technologies. The results can be entered into secondary schools, universities, various training centers and other state and non-state organizations, as well as diplomatic corps, international organizations and companies when receiving remote voice access to the data and knowledge base, writing text on a computer, managing the process using voice, interactive learning of the Kazakh language and other electronic services.

- Theoretically, this system works, but we need financial support to introduce new technologies. At the same time, computer linguistics is experiencing a period of rapid development around the world: commercial systems for processing natural languages, speech recognition and synthesis, machine translation, and character recognition are being created and actively developed. Progress in these areas will bring immediate results in all areas of human activity that allow computerization.

- The president of Kazakhstan gives clear and correct instructions on the development of Science and technology. It is necessary to create the necessary scientific and production structure, and departments should provide organizational and financial support for the implementation of the project, nothing more. The question of how we can create information technologies, including those based on artificial intelligence, in the interests of our language, linguistics, should concern all of us. Because in the future, the viability of the language and its widespread use largely depend on technology[2;4].

However, this is the first step towards making the Kazakh language friends with artificial intelligence. Since the system is based on a complex algorithm that can develop itself, mistakes made during translation are corrected over time, and the quality of translation increases. In this regard, we invite linguists to contribute to the project.

The automatic examination of the text and the ability to draw conclusions based on the examination. This helps to keep track of changes occurring in the language. Also, this technology allows you to conduct political,

Digital transformation of content in many countries, the process of transferring information from analog to digital is rapidly underway. So as humanity is moving from a "paper culture" to a "screen culture". Scientists believe that in the near future, electronic books will take the place of books in paper form.

The creation of a system for understanding the human voice. A new qualitative level of the relationship between man and machine is the ability of the machine to understand the human voice and logically respond to it. For example, a program called Siri is installed on the iPhone, which can perform such a function. This technology currently works only in 17 languages: English, French, German, Japanese, Korean, Italian, Spanish, Chinese (Mandarin and Cantonese dialects), Danish, Dutch, Portuguese, Swedish, Thai, Turkish, Norwegian and Russian.

The technology of speaking text -the technology of artificial voicing of text of any digital type with a human voice is widely used. This technology is an indispensable tool for the blind and language learners. But this technology is not available in Kazakh. It's only the technological solutions that are important. In addition, there are many technologies that are developing not in an evolutionary, but in a revolutionary way. In this regard, the bodies conducting the state language policy and institutions engaged in linguistics should closely monitor and take into account the development of these technologies.

One of the most pressing issues facing the Kazakh language is the convergence of the Kazakh language with technology. In the future, everything that surrounds us will be closely connected with technology. It is assumed that most self-propelled cars and airplanes, smart homes and other advanced technologies are controlled by voice. It is worth noting that in 2011, a project to develop the section of the global encyclopedia of Wikipedia in Kazakh was launched. At the time of the launch of the project, the number of articles was about 10,000. At that time, the number of pages read monthly was about 400,000. According to data for 2014, the number of articles exceeded 200,000, and the number of Wikipedia pages read monthly in Kazakh reached 14,000,000. This

proves that there is a demand for materials in the Kazakh language on the Internet and shows that the Kazakh language can be made friends with technology [3].

If we want to ensure the viability of the state language and introduce it into widespread use, then we must make every effort for a comprehensive Community of language and technology.

References used

1. <https://kitap.kz/article/til-zh-ne-tekhnologiya>.
2. Ақпараттық коммуникация технологиялар саласын және цифрлық саланы дамыту тұжырымдаманы бекіту туралы. Қазақстан республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 30 желтоқсандағы № 961 қаулысы.
3. <https://kk.wikipedia.org/wiki/>

Omirkhan Aruzhan
(Kazakhstan, Aktobe)

THE GENDER ASPECT OF THE REALIZATION OF EMOTIONS

ABSTRACT

Adults have shown small but substantial gender variations in emotion expression, with women displaying stronger emotional expressivity, particularly for pleasant emotions and internalizing negative feelings such as grief. But when, in terms of development, do these gender disparities emerge? What internal and environmental factors impact their formation? This article explains how gender stereotypes that has been socially “accepted” affects men and women’s expression of emotions in their life.

Key words: emotions, gender, stereotypes, sex differences, environment.

Everyday life is full with tries to alter our emotions. When a teen is lonely or unhappy, she goes on an overeating spree. A student is upset over a failed exam, worrying on what he might have done better. A young woman who has been crushed by her partner's adultery wants support and help from her friends. All these situations prove that human emotions appear to be one of the most difficult ideas to comprehend in the current world. This statement is supported by a number of factors, such existing biases, expectations, social standards, and connections. Today, significant emphasis is placed on the relationship between gender and emotions, as well as the need to determine whether it is accurate to believe that women are more emotional than males.

Emotions are frequently seen to be a significant indicator of gender, and they play a key part in the cultural and societal divisions between masculine and feminine. The hot and dry emotions — aggression, rage, boldness, and hate – were considered male, whereas the cool and soft emotions – humbleness, gentleness, fear, shyness, empathy, and languor – were considered feminine. In the western culture emotions were also regarded to female gender, whilst rationality was thought to be more male’s trait.

However, emotions are considered more like a personal thing than something related to gender. As emotion regulation (ER) is defined as "the collection of automated and regulated mechanisms involved in the origin, maintenance, and change of the occurrence, intensity, and duration of emotional states" (Gross and Thompson, 2007). If emotional responsiveness refers to the mechanisms that define the kind and strength of an individual's unchanged emotional reaction, emotion regulation relates to the process that people use to control the nature of their emotions and how they are felt and expressed. Emotional regulation can take the form of changes in the magnitude, intensity, or quality of one or more parts of an emotional reaction, and it can be conscious or unconscious. Emotion regulation methods can be used to control one's own or someone else's emotions at various stages of the emotion generating process (Gross, 2007). Since emotion regulation is a lifelong process, the impacts of regulation can be as defining as the effects of 'true' response in evaluating the overall course of an emotional reaction.

Despite these facts related to emotions society till this days tend to make a connection between gender and emotions by saying that mostly women will demonstrate their emotions in public and they are more sensitive. A similar viewpoint was presented in the essay "Masculinity and Emotionality: An Investigation of Men's Primary and Secondary Emotional Responding," published by Jakupcak, Salters, Gratz, and Roemer.

The author applied the idea of "gender socialization" to describe how social rules influence emotionality (Jakupcak et al. 113). In truth, I, like many others, have regularly observed the importance of adhering to such conventions as "boys should not cry," "be a gentleman," or "women and children first." Boys are not supposed to injure females, nor is it expected for a woman to ask a guy on a date. Even if such instances occur, biased ideas and attitudes emerge quickly. Moreover, in today's environment, societal expectations undergo significant changes, which impact how individuals approach their emotions. Reiner poses one of the most striking issues in his essay: "Why do we continue to restrict the emotional states of boys when it helps no one?" (594). It is common to see a girl hitting a boy or a woman asking a man out on a date in ordinary life. People discontinue thinking about probable stereotypes or concerns when social expectations are readily breached.

Several ideas have been offered to describe the origins of gender disparities in behavior in childhood in general. The biological, social evolutionary, and social constructionist theories are the three basic theoretical paradigms. Biological theorists contend that girls and boys exhibit inherent differences based on biological features found either prenatally and/or at birth or that happen later in development. These physiologically connected variations will then contribute to behavioral disparities between men and women. Boys, for instance, have higher levels of arousal than females in birth, and boys have worse linguistic skills and inhibitory control than girls in early childhood. These early sex differences have been discovered to be heavily impacted by biological variables such as sex variations in gene expression and the impact of sex hormones (e.g., testosterone) in utero, which result in body's physiological differences between boys and girls. Boys' lower language and inhibitory control strengths might also result in difficulty inhibiting the expression of a variety of behaviors, including negative feelings, a lesser probability of using language to control emotion expressions, and an increased probability of expressing un-modulated negative emotions. In fact, the sort of unmodulated negative feeling exhibited may be related to a biological proclivity for boys to express outrage or to socialization variables that enable for more anger in guys (or due to a combination of biology and socialization).

Another major component supporting the link between gender and emotions is personal traits and the society in which people need to live. Jakupcak et al. interpreted men's fear of emotion in the research under consideration as a desire to keep everything under control and never lose calm (118). Gregoire presented fresh neuroscience studies on the processes behind sex-dependent emotional dysregulation to support this perspective. Due to differences in brain activity, the author discovered that women were more prepared for emotional distress and could respond to bad events than males (Gregoire). Men, for their part, are hesitant to show their emotions, make their brain operate in a different way, and modify their characters while sticking to the required male standards due to gender roles, socialization, and the environment. Women's emotions, however, are the product of human reactions to bad or good influences in their life, and it is time to stop seeing emotion as being something negative or gender-based. On the one hand, physiological changes are uncontrollable, and masculinity is intimately linked to psychophysiological components of emotions.

On the other hand, there are several instances in which both males and females were willing to alter their physiological characteristics in order to suit their psychological and emotional demands. Gender norms in the environment and emotional control must be reformed in a society where technology advancement, medical and surgical improvements, and personal liberties are recognized. As a result, seeing a male sobbing or overreacting to an event, as well as a woman guarding her house or discharging a pistol, is typical. There are sex variations in emotions, and it is immoral to ignore them. The ability to promote personal changes, select the surroundings, and be emotionally, physically, and socially free, however, blurs the line between these distinctions.

The chosen statement's last area of support is centered on family and education that encourages human growth. Masculine ideology, according to Jakupcak et al., is intimately tied to the beliefs and connections of family members, friends, parents, and their salaries (114). In today's culture, the importance of the family as a genuine and significant component in child development is widely recognised. Parents have several opportunities to teach their children what is acceptable and wrong. Due to high expectations or limited actions, families may consider it acceptable to obey social rules and repress feelings in males (Reiner). Parents want their sons to be brave and self-assured in order to defend their families and satisfy the pre-established attributes of a man. Female children, on the other hand, are taught to be compassionate, caring, and emotionally open in order to stay at home, clean, and socialize.

To the contrary of the selected perspective, it is necessary to emphasize that education in families and growth given by parents might differ. For instance, there are plenty incomplete families in which only moms or dads are responsible for raising their children for a variety of social, personal, health, and other reasons. Instead of dictating the circumstances in which children in such homes must live, one might consider if it is still natural for males to be less sensitive and women to express their feelings.

There are several additional circumstances in which men's emotions must be exposed while women's emotions must be restrained, and neither Jakupcak et al., Reiner, nor Gregoire can foresee all possible outcomes of such occurrences. Emotions are neither right nor wrong, and both men and women must identify them in order for both to speak, be heard, and be understood (Reiner). As a result, from the standpoint of family and improvement, it appears to be incorrect to confine human emotions to their gender.

People do whatever they want, including finding a good career, earning a livelihood, defending their rights, and pursuing justice. As a result, I feel that gender must no longer be considered as a distinguishing element for emotionality. Women have already proven themselves to be powerful individuals capable of defending their own values. Men, on the other hand, have the right to feel emotionally weak, cry, or have misgivings.

References

- Gregoire, Carolyn. "[How Men and Women Process Emotions Differently.](#)" *Huffpost*. 2015. Web.
- Gross, J. J., and Thompson, R. A. (2007). "Emotion regulation: Conceptual foundations," in *Handbook of Emotion Regulation*, ed. J. J. Gross (New York, NY: The Guilford Press), 3–24.
- Gross JJ, editor. *Handbook of emotion regulation*. New York: Guilford; 2007.
- Jakupcak, Matthew, et al. "Masculinity and Emotionality: An Investigation of Men's Primary and Secondary Emotional Responding." *Sex Roles*, vol. 49, no. 3/4, 2003, pp. 111-120.
- Reiner, Andrew. "[Talking to Boys the Way We Talk to Girls.](#)" *The New York Times*. 2017. Web.
- Reiner, Andrew. "Teaching Men to Be Emotionally Honest." *They Say/I Say with Readings*, edited by Cathy Birkenstein, et al., 4th ed., W. W. Norton & Company, 2018, pp. 589-595.

Polzyakova Yelizaveta Vladimirovna

polzyakovaelizaveta@gmail.com

Master's degree student in "Foreign language: two foreign languages"
(Aktobe K.Zhubanov Regional University, Aktobe, Kazakhstan)

Scientific supervisor - Zhusupova Roza Flyurovna

THEORETICAL FOUNDATIONS OF A FOREIGN LANGUAGE ARGUMENTATIVE COMPETENCE IN WRITTEN SPEECH

Abstract: This article introduces the role of foreign language argumentative competence, and examines its influence on the educational process of the students. The author strives to distinguish

the purpose of the concept, its theoretical foundations, and considers it being one of the most productive ways to apply in scientific genres of written speech.

The dominant factor in the study of this topic has been the fact that recently there has been increased attention to this type of competence due to the fact that it helps us develop various skills, in particular the need to develop the publishing activities of young researchers and university staff for leading foreign publications.

The goal of the research is to observe modern pedagogical tools and methods for developing a given competence, as well as to identify and analyze current foreign language teacher practices in this area. A wide range of articles by domestic and foreign authors was used as a database. The comparative analysis confirmed that the majority of foreign language teachers considered it valuable to use competence in the educational process in their academic and scientific papers. As a result, the present work promotes the idea of developing argumentative competency in future professionals and applying it to scientific written speech genres.

Keywords: *argumentative competence, scientific genres, foreign language teaching, written speech.*

Introduction

This article discusses the concept of foreign language argumentative competence and its importance in the modern educational process. We use the technique of argumentation to achieve an effect in which our opponent has confidence in the thesis, statement or hypothesis that is put forward by us. All these points in the complex create the argumentation itself. Students that receive higher education are frequently required to solve some complex problems, especially it is useful in teams, because that way they will have varying perspectives on education and its challenges.[1] The main task of argumentation is to attract a sufficient number of arguments for the other person to accept the information presented by us, as well as to convince the truth of any position and to encourage the audience to further reflection. It is known that students have to work on their opinion papers and argumentative essays as a part of their coursework. It's quite a challenging thing to do, particularly when students' L2 proficiency is limited, which could hinder student's capacity to express their arguments efficiently. Some researchers argue that a student's narrow amount of linguistic resources could prevent them from pursuing argumentative competence.[2] Learning this skill in a foreign language is important, especially for students, as it encourages them to develop their critical thinking, imagination and helps to clearly express themselves in writing. This qualification is also essential since they need to know how to use it when writing essays, research papers, thesis and dissertations. Students of foreign faculties, in order to present a relevant work in written form, should firstly investigate a topic, gather all the necessary facts, sum it up and later on write a relevant piece of scientific work using the argumentative competence. When it comes to the use of argumentative competence in the scientific genres of writing, in this case the student is required to have unambiguous wording, consistency, accuracy and a sufficient number of facts in the text otherwise it wouldn't be considered correct. A scientific text is a detailed account of the findings of the scientific investigation. The construction of a scientific document is separated into two stages: the first is the study, and the second is the presentation of the argument (stating the results and conclusions). In the case of the usage of argumentation in the scientific texts, it is also necessary to develop a study topic, pick factual information, justify one's own point of view, one's own solutions to contentious issues, critically verify and recheck one's arguments, uncover new difficulties, and summarize. Thus, the main stages of constructing an argument include: identifying differences in opinion; presenting a point of view; defending one's own point of view and criticizing opposing viewpoints; evaluation of the results: whether the identified disagreement has been overcome, how justified the expressed points of view are, etc. When presenting arguments, students must bear in mind that they are part of a larger scientific conversation about the subject they are examining, which may be found in scientific publications, monographs, and conferences. As a result, they must work hard not merely to prove their own point of view, but also to persuade their intended audience (readers of the text). Taking these considerations into account, they move on to the second stage: presenting the argument (exposition), which entails the development of the actual

written text. A foreign language has enormous dispelling, educational, and upbringing potential as a discipline. Teachers at colleges with a foreign language specialization have a lot on their plates. They include: 1) the necessity to generate and apply reasoning in a foreign language; and 2) instruction in the abilities of writing scientifically sound arguing documents.

Considering the foregoing, it can be concluded that students' growth of written argumentative competency will be more successful if the following aspects are considered:

1. If one of the purposes of professional training is to develop this skill;
2. The student's specific intellectual talents are taken into account;
3. When employing a series of exercises that go along with the development of skills in this area;
4. Continuous monitoring of the development in the area

The following tasks must be completed in order to achieve this goal in the educational process among university students with a foreign language bias:

Determine the criteria for the formation of foreign language argumentative competence; identify the effectiveness of using the developed methodological system;

The study of argumentation and its use in scientific texts of written speech has sparked widespread attention for numerous reasons:

1. In today's world, research efforts are continually being upgraded and mobilized, particularly in the educational area.

2. Written speech is an effective mediator in the transfer of new knowledge, as we all know.

As a result, there are several facets to the argument:

1. It is always based on facts.
2. It must take into account the styles of speech impact
3. It promotes the art of discourse and communication aesthetics.

Argumentation, on the other hand, is a speaking act that is designed to defend or refute information, and it is addressed towards a person who can accept a viewpoint or reject it through logic. Strategy is of particular importance in the system of argumentation of scientific texts. It includes: a set of certain vocabulary or the use of a certain kind of sentences. In general, the idea of argumentation as a science began to take shape in the recent twentieth century, since it piqued the curiosity of many scientists at the time. Many works were devoted to the development of argumentation methodology, and philosophers such as Socrates, Protagoras, Aristotle, and Plato put significant emphasis on it. Aristotle, for example, was a key figure in the development of disciplines like logic, which is inextricably linked to our topic. Argumentation can be approached in a variety of ways. Some researchers pay attention primarily to the personal aspects of argumentation, others to its logical structure, and there are those who consider it from the point of view of the use of linguistic means. Scientific writings are unique in the way they describe a topic, a body of knowledge, or phenomena. They are unquestionably crucial when students are writing academic papers such as a thesis, term paper, article, or master's thesis. The main stages in this process are: the formulation and identification of the problem, the definition of research objectives, the analysis of existing literature and basic concepts, as well as the substantiation of one's point of view by rechecking arguments and resolving contentious issues. Using the argumentation technique in scientific texts, we identify any differences of opinion, how justified the points of view we have indicated, and also evaluate the results by comparing it with opposing opinions. Putting forward arguments, we must be able not only to express our own point of view, but also to convince our readers of its correctness. Taking into account all of the above, it is clear that argumentative competence in the field of foreign language education and its practical application is of great benefit, since teaching this type of competence contributes to the development of the student's personality, forms his cognitive-searching, critical, creative and intellectual abilities.

Results & Discussion

The results demonstrated how the concept of “argumentative competence” is treated by different authors, since there is a “spurred debate on argumentative writing and how it’s prompted the development of methods to help students enhance the quality of their written speech in

reasoning”.[3] From the short review, key findings emerge: “Argumentation”, according to Rozhdestvensky, is “a communicative activity of a subject in the triune of verbal, nonverbal, and extralinguistic aspects, aimed to persuade the addressee through the substantiation of one's position”.[4] In Gilbert’s opinion, argumentation is a “conflict of different opinions and opposition for cognitive modeling of a message as an instrument of conviction”.[5] As claimed by another linguist, “the process of argumentation allows the speaker to realize his language personality by demonstrating his language, communicative and linguistic competencies”.[6]

Taking all of these definitions of argumentation into account, we arrive at the following conclusions:

1. the majority of researchers define the “argumentation” as a complete or partial justification of any statement with the help of alternative statements.

3. The results of studies on the interaction of critical thinking with communication and the development of intercultural communicative and argumentative competences confirm the relevance of using argumentation in the modern educational process. The ability to conduct dialogue based on cultural comparisons and to use argumentation based on critical thinking have become required skills for foreign language teachers.

The relationship between “linguistic traits and writing quality” was discovered by Allen, Likens and McNamara.[7] They assumed that those qualities can depend on a variety of factors, which as a result produce several profiles of high-quality writing. This discovery has given rise to the hypothesis that rather than a fixed collection of linguistic traits, skilled writing arises from the “flexible use of linguistic style”.[8] Debate activities were also identified as useful in enhancing students’ argumentative skills. For instance, Zorwick and Wade found out that this type of activities enriches the ability to “make use of arguments in written speech to apply valid reasoning and sufficient evidence to support claims”.[9]

Additionally, the authors of "The Well-Crafted Argument" argue that dialogue as a form of truth-seeking is “a development of ancient dialectics and rhetoric”.[10] Socrates, who left no writings, is regarded as the acknowledged master of dialogue and even the founder of this type of argumentation. Plato, his great student, conveyed the essence of his method to us. The majority of Plato's works were written as dialogues between Socrates and his audience, in the form of questions and answers primarily about moral and political issues. It is worth noting, however, that modern methodology distinguishes different types of replication. The main benefit of the dialogue in the light of Socrates, is not just a comparison of different points of view, but the result which eventually leads to truth-finding.

The implications of these findings are also discussed in the so-called “Socratic method”. It has been described in details in the work of Gubaidullina and Chernykh, moreover considered to be “one of the most efficient techniques which provides critical-thinking based argumentation skills development and gives some active dialogical practice”.[11] The practical value of this method is that students can independently find answers to the questions posed by using argumentation and dialogue. The purpose of the Socratic method is purely to allow the participants to reach a common decision. Socratic dialogue comes in a variety of forms. The most common are the "fishbowl method," "triad method," and questioning. A triad method divides students into two groups, each of which has a set number of speakers. And the “fishbowl method” seems to be the most useful in the studying process. Here, the students are grouped into two circles: one for observers and one for direct discussion of the given topic. The circles are rotated after a round of discussion. Most of these were taken as oral experiments and went successfully, as it was proven to lead to good results in studying (especially in discourse along with argumentation). The result of this analysis is then compared with the usage of argumentation in written speech. The potential limitation in this area was noticed, however, it’s still accurate these days. According to Konakova “written language is a complex process which requires time and effort, therefore national writing standards focus on the number of factors which lead to correct use of argumentation in scientific genres of written speech”.[12] They include:

1. persuasion (serves to assure readers to believe in something)

2. argumentation itself (builds a case for a specific claim using logic and pure facts)

To help students form their studying messages the following basic steps should be considered, because otherwise their scientific works will not have much potential. Firstly, it is important to teach students how to form a proper statement. Once the claim is stated, we need to make sure our readers are appealed by our piece of work. It could be possible even with the skeptical readers. An effective argument uses clear and logical thinking, so that means students need to provide sound reasoning and clear thinking to back up the claims (logic is crucial in this case). When we start working on our articles and research papers we usually pay attention to the materials that we use, because it is an integral part of our scientific work. That indicates our need to establish trust by citing credible sources, presenting the evidence and the issue reasonably. Last step is so-called “tugging heartstrings”, meaning that we have to connect to our readers' emotions. It is also proven that assigning such tasks as “Making rhetorical appeals” to students without a doubt will help them in selecting supporting elements that will invoke their skills of logical, ethical and emotional persuasion in argumentation. All those details are confirmed to be practical in building an effective argumentation in students' scientific works, since teaching this competence educated them, cultivating their creative, intellectual and cognitive skills.

Conclusion: To summarize the findings of this study, the teaching of argumentative competence in the sphere of foreign language education, as well as its practical application, aims to develop high school students' arguing ability. We found out that most of the researchers define the term “argumentation” as a way to justify a certain statement partially or completely with the help of the alternative argumentation techniques. We identified the methods that should be used by students in order to achieve success in writing scientific works. They included: the sense of persuasion, citing credible sources, presenting the evidence and the issue reasonably, and assigning tasks as “making rhetorical appeals” in order to invoke their capacities in written speech.

Teaching contentious argumentation competence in a foreign language helps students develop their personalities, teaches them, and develops their creative, critical, and intellectual capacities. As a result, teaching the argumentative process is particularly important in the field of foreign language education.

References:

1. Noroozi, O., Biemans, H., & Mulder, M. “Relations between scripted online peer feedback processes and quality of written argumentative essay. *The Internet and Higher Education*” (2016), 31 p.
2. Hsu, M. Van Dyke, T.J. Smith “The effect of varied gender groupings on argumentation skills among Middle school students in different cultures” (2017), 1-22 p.
3. Ferretti, R. P., & Lewis, W. E. “Knowledge of persuasion and writing goals predict the quality of children’s persuasive writing. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal.*” (2018) 1411-1430. 1413 p.
4. Rozhdestvensky Yu. “Theory of argumentation” (1999), 488 p.
5. Gilbert M. A. “Goals in Argumentation. *Practical Reasoning.* Bonn, (1996) 3 p.
6. Savtchouk T.N. “Conceptual system of argumentation theory: problems of formation”. (2017), 54 p.
7. Allen, L. K., Snow, E. L., & McNamara, D. S. (2016). The narrative waltz: The role of flexibility on writing performance. *Journal of Educational Psychology*, 911–924, 108 p.
8. Allen L.K., Likens A., McNamara D.S. (2018) “A multi-dimensional analysis of writing flexibility in an automated writing evaluation system” 380-388, 385 p.
9. Zorwick L.W, Wade J.M. “Enhancing civic education through the use of assigned advocacy, argumentation, and debate across the curriculum” (2016), 434-444, 441 p.
10. Billings S.J., White F.D. “The Well-Crafted Argument; A Guide and Reader” (2016) 364 p.
11. Gubaidullina M., Chernykh O. “Socratic method and its use in the organization of Socratic seminars.” (2018) 77-81 p.

12. Konakova K.O. "Training of written argumentative competence of high-school students in English classes" (2020) 17-20, 18 p.

*Сарбасова А.Е., Польшгалова В.С., Туматаева Ж.Э.
(г.Актобе,Казахстан АРУ имени К.Жубанова)*

КРЕОЛИЗОВАННЫЕ ТЕКСТЫ В РЕКЛАМЕ

АННОТАЦИЯ В статье рассматривается один из актуальных видов текстов в современной лингвистике, называемый креолизованными. Креолизованные тексты представлены в форме сочетания вербальных и невербальных средств. В форме невербальных средств могут выступать различные символы, знаки, шрифт, цвет. Соотношение данных средств дает возможность классифицировать их на частично креолизованные, и полностью креолизованные. Одной из популярных и распространенных сфер использования креолизованных текстов являются рекламные тексты.

Ключевые слова: креолизованные тексты, реклама, вербальные и невербальные средства, креолизация.

ABSTRACT The article deals with one of the topical types of texts in modern linguistics, called creolized texts. Creolized texts are presented in the form of a combination of verbal and non-verbal means. In the form of non-verbal means can be a variety of symbols, signs, color. The ratio of these means makes it possible to classify them into partially creolized, and fully creolized. One of the popular and common areas of use of creolized texts are advertising texts.

Key words: A creolized text, advertising, verbal and nonverbal means, creolization.

ТҮЙІНДЕМЕ Мақалада қазіргі лингвистикадағы креолданған мәтіндер деп аталатын мәтіндердің өзекті түрлерінің бірі қарастырылады. Креолданған мәтіндер вербалды және вербалды емес құралдардың тіркесімі түрінде ұсынылады. Вербалды емес құралдар түрінде әртүрлі таңбалар, белгілер, қаріп, түс болуы мүмкін. Бұл құралдардың қатынасы оларды жартылай креолданған және толығымен креолданған деп жіктеуге мүмкіндік береді. Креолданған мәтіндерді қолданудың танымал және кең таралған бағыттарының бірі-жарнамалық мәтіндер.

Тірек сөздер: креолданған мәтіндер, жарнама, вербалды және вербалды емес құралдар, креолизация.

Глобальное развитие межкультурных экономических связей в условиях роста и развития визуальной медиакультуры имеет значительное влияние на формирование социокультурной жизни современного общества. В условиях глобализации становится безальтернативным признание того, что внимание ученых сосредотачивается на креолизованной информации, а ее адекватная трансляция выступают важным условием общественного взаимодействия людей.

Среди множества разнообразия текстов в современной лингвистике наблюдается развитие ряда новых паралингвистически активных текстов, называемых креолизованными, так как они состоят из картинки и короткого текста к нему, что быстро и эффективно воспринимается читателем.

В современной лингвистике термин «креолизованные тексты» появился благодаря русским ученым Ю.А.Сорокину и Т.Е.Ф.Тарасову [1], но, как и все явления, до появления нового термина, в обиходе ученых уже существовали синонимичные понятия как поликодовые, изовербальные, составные, нетрадиционные, семантически осложненные или семантически обогащенные тексты (В. М. Березин, И.Л.Билюк, Е.Е.Анисимова, Л.М. Большыянова, Н.С. Валгина, Д.П.Чигаев и мн.другие). Необходимо отметить, что сфера

деятельности креолизованных текстов расширяется и распространяется на многие сферы жизнедеятельности человека от обучения и до рекламы.

В современном обществе реклама и имеет ясные, достижимые цели и функции, с помощью языковой манипуляции на читателей, благодаря той информации, влиянию на запросы населения, формируя нужные для себя вкусы. Хорошая реклама – это та реклама, в составе которой все элементы работают как одно целое и подчинены одной цели: вызвать положительное впечатление, побудить интерес в покупке рекламируемой продукции или сделать популярным имидж компании, укрепить ее позиции на рынке, одним словом, работать на результат.

Влияние визуальной информации в нашей жизни увеличивается, вследствие этого возрастает роль креолизованного текста рекламы. Не зря в народе говорят «лучше один раз увидеть, чем сто раз услышать». И это как раз про креолизованные тексты в рекламе. Креолизованный текст – это использование в сочетании вербальных, т.е. словесных и невербальных средств в языке, которые «образуют сложно построенный текст». Общепринято, что форма такого текста соответствует запросам общества.

«В настоящее время креолизованные тексты являются одной из преобладающих форм представления информации в средствах массовой коммуникации» [2,32-33].

Понятие креолизованного текста обладает обширными средствами для выражения значений, так как оно может иметь в своем составе как иконические, что означает разные символы, знаки, смайлики, эмодзи, одним словом разные формы изображений, также и «слуховые», «обонятельные» и другие знаки. В последнее время, утверждают, что создатели рекламы стараются с помощью изобразительных и экспрессивных средств рекламы воздействовать на все органы чувств человека (зрение, слух, обоняние). Если текст и рисунок воспринимаются зрительно, то на слух действуют не только передачи рекламы по радио и телевидению, но и некоторые специальные слуховые образы, такие как интонация, тембр, тон голоса. К примеру, при открытии некоторых сайтов салонов красоты начинает играть расслабляющая мелодия с шумом моря и пением птиц, а в рекламных каталогах парфюмерии и косметики на некоторых страницах у нас есть возможность вдохнуть аромат продукции, имеющейся в рекламном проспекте. Разумеется, все это делается, чтобы произвести эффект манипулирования на посетителей.

«Креолизованные тексты могут быть текстами с частичной креолизацией и текстами с полной креолизацией» [3,75]. В группе с частичной соотношением вербальных и невербальных средств составляющие компоненты в равной степени, где словесная часть самостоятельна и изобразительные элементы текста как бы дополняют, т. е. могут быть изъяты без существенного ущерба для понимания смысла языкового сообщения. К примеру, на рисунке 1, мы воочию можем видеть равноправное отношение вербальных средств и картинки друг к другу, означающее «Воспользуйся 50% скидки на женскую одежду в Интернет магазине!».

Рисунок 1. Пример частичной креолизации в рекламе

В группе с полной креолизацией наблюдается подчинённое отношение между вербальными и невербальными компонентами. В данном случае, словесный текст находится в полной зависимости от иконических средств и само изображение выступает в качестве основного и необходимого элемента текста, без которого невозможно понять смысл.

Рисунок 2. Пример полной креолизации в рекламе

В рисунке 2, без изображения мы, очевидно, не поняли бы, о чем речь в данной рекламе, означающей «Брось все житейские дела и начни погоню за своей мечтой путешествовать!»

В некоторых случаях, по мнению некоторых ученых, креолизации может считаться нулевой, как в примере рисунка 3. Полностью вербальные средства, без единого изображения, но на фоне одного темного цвета, можно расшифровать как реклама по написанию курсовых «Оплати написание курсовой для девушки». Немаловажным в данном тексте является цвет текста и фона; можно сказать белым на черном, для специального эффекта.

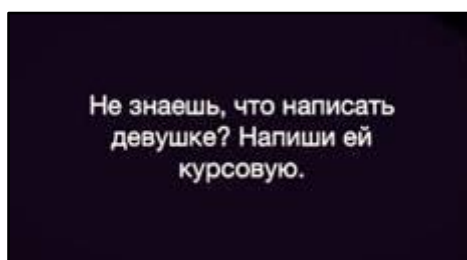

Рисунок 3. Пример нулевой креолизации в рекламе.

Именно в сфере рекламы, учитывая реакцию читателей и сам процесс декодирования креолизованного текста ученый [4,10]. предлагает подразделять следующие типы текстов: тексты с минимальной вовлеченностью – тексты, которые не предполагают ответной реакции со стороны реципиентов, несут информативный характер; тексты со средней вовлеченностью – тексты, воздействующие на реципиента и имеющие аппелятивный, порой манипулятивный характер и призывают к ответным действиям (например, реклама или объявление); тексты с существенной вовлеченностью – требующие непосредственного участия читателя в процессе восприятия текста, несут интерактивный характер (например, тексты с гиперкодом/QR кодом).

Одним и к тому же, немаловажным элементом креолизации текста в рекламе является подборка цвета. Цвет является одним из притягательных средств и имеет следующие функции: аттрактивная, символическая, смысловыделительная, экспрессивная, эстетическая.

Так как цель рекламы предполагает притягивать реципиентов аттрактивная (в переводе с английского “ to attract” - привлекать) функция служит для привлечения потребителей. Смесь и чередование цветов, их гармоничные комбинации тоже имеют влияние на восприятие рекламного текста. Различные цвета используются не только в изображении, но и

в графике. В разные цвета (2-3 цвета) зачастую окрашиваются не только отдельные предложения, но и фразы, и сочетания слов, и даже буквы одного и того же слова.

Использование цвета в символической функции основывается на его возможности передавать абстрактные понятия, как будто бы символ чего-то: любви, притягательности, прибыли, достатка и т.д. Световая семантика отличается чрезмерным многообразием и богатством. Цвет всегда привлекает внимание адресата.

Смысловыделительная функция имеет цель на акцентировании внимания на более значимые, важные в смысловом отношении составляющие вербального компонента.

Экспрессивная функция нацелена на воздействие на чувства и особое внутренне состояние человека. Общеизвестно, что эмоциональные качества цвета притягивают к себе все более обширный интерес исследователей эстетики и теории искусства, в аспекте психологии восприятия, в наглядной агитации.

Эстетическая функция, в основном, подразумевает совместное участие в реализации творческого замысла автора, в формировании рекламного образа и оказании воздействия на эстетические чувства адресата.

Особого внимания заслуживают, индивидуальные особенности восприятия цвета, и, относительно постоянные эмоциональные реакции людей на определенные цвета. Так, красный цвет действует возбуждающе, черный и белый цвет как классический цвет, бежевый цвет успокаивает, зеленый вселяет радость, и т.д.

Выбор цвета в рекламе, играет существенную роль и, конечно же, зависит индивидуальных творческих особенностей рекламодателя и содержания самого рекламного сообщения. Правильное соотношение цветов придает тексту разную экспрессию. Например, смеси с черным цветом придают драматичность содержанию, напротив комбинация светлых оттенков создают светлый, оптимистический фон [5].

В свете развития и глобализации всех основных процессов в жизнедеятельности человечества, лингвистическая наука, и вместе с ним, наука о текстах не стоит на месте, старые явления отживают свой век, новые приходят на смену им. Таковыми являются креолизованные тексты. Во многих современных речевых жанрах креолизация играет важнейшую роль. Примером устарелого выражения мыслей в 21 веке не может быть прямой текст как «*Купите наш товар! Посетите наш магазин!*» Процесс восприятия таких креолизованных текстов должен быть заложенным в интересной и привлекательной форме с помощью изображения и словесного текста.

В современном мире, перенасыщенном информацией, человечество сталкивается с большим потоком и количеством информации и из-за нехватки времени, избегая чтения длинных словесных текстов, и хорошего восприятия и сохранения в памяти визуальных изображений, прибегает к преимуществам иллюстрированных текстов, так называемых креолизованных текстов.

Список использованной литературы

1. Сорокин, Ю.А. Креолизованные тексты и их коммуникативная функция / Ю.А. Сорокин, Е.Ф. Тарасов // Оптимизация речевого воздействия. – М.: Высшая школа, 1990. – С.180–186.
2. Вашунина, И. В. Взаимовлияние вербальных и невербальных составляющих при восприятии креолизованного текста [Текст] / И. В. Вашунина. – М.: 2009. – 42 с.
3. Анисимова, Е. Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация (на материале креолизованных текстов) [Текст]: учеб. пособие для студ. фак. иностр. яз. вузов. / Е. Е. Анисимова. – М.: Academia, 2003. – 128 с.
4. Дубовицкая, Л.В. Феномен креолизованного текста: на материале креолизованных текстов письменной коммуникации// автореферат на соискание ученой степени, – Москва, 2013.-161с.
5. Пименова, Е. М. Исследования креолизованного текста рекламных листовок вузов - Екатеринбург, 2017-68 с.

О НЕКОТОРЫХ ДИАЛЕКТАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

АННОТАЦИЯ В статье рассматриваются некоторые из широко распространенных диалектов английского языка, отличающихся по территориальным и историческим признакам. Внутри британского варианта выделяются три языковых типа: консервативный английский, принятый стандарт и продвинутый английский. Далее рассматриваются диалекты стран Африки, Австралии, Индии с различными примерами использования данных диалектов на фонологическом и лексическом уровне.

Ключевые слова: английский язык, диалекты, вариант, акцент, явления

ABSTRACT This article looks at some of the widespread dialects of English, varying in terms of territory and history. Within the British variant three language types are distinguished: Conservative English, Accepted Standard and Advanced English. The dialects of Africa, Australia and India are further considered, with various examples of the use of these dialects at the phonological and lexical level.

Key words: English, dialects, variant, accent, phenomena

ТҮЙІНДЕМЕ Мақалада ағылшын тілінің аумақтық және тарихи белгілері бойынша ерекшеленетін кең таралған диалектілері қарастырылады. Британдық опцияның ішінде үш тілдік түрі ерекшеленеді: консервативті ағылшын, қабылданған стандарт және жетілдірілген ағылшын. Бұдан әрі осы диалектілерді фонологиялық және лексикалық деңгейде қолданудың әртүрлі мысалдары бар Африка, Австралия, Үндістан диалектілері қарастырылады.

Тірек сөздер: ағылшын тілі, диалектілер, нұсқа, екпін, құбылыстар

Изучая английский язык я не мог не обратить внимание на наличие диалектов в английском языке. Английский язык среди 7000 языков мира, занимает второе место по распространенности и по количеству носителей. Если же покопаться в истории мира, то его широкое распространение объясняется колонизацией Британской империи в 18-19 веках континентов. Так, английский язык является государственным языком в Великобритании, США, Новой Зеландии и даже в странах Африки.

Английский язык очень интересный язык. В нем присутствует такой феномен как диалекты. Впрочем, диалекты, существуют во всех языках. Если мы послушаем выступления на английском языке политических или общественных деятелей, актеров то мы можем это заметить. Например выступления Уинстона Черчилля, которые разлетелись в интернете в виде мемов. Оттуда и появилась фраза “У немцев была Энигма, у британцев Черчилль”. Из-за наличия этих диалектов, понять сказанное трудно даже носителям языка.

Что такое диалект? Диалектом называют разновидностью языка, связанную с территориальной и исторической особенностью. Диалект может отличаться по морфологически или синтаксически [1]. Вообще, английский язык - один из древнейших языков мира. Это язык древнегерманских племён (англосаксов), которые перебрались на территорию островной Англии в 5-6 веках.

По мнению английского филолога Александра Д. Эллиса, в Англии существует как минимум пять групп диалектов, которые разделены по географическому положению. И это только в одной Англии [2, 38].

Диалекты британского английского языка Британский вариант английского языка или же по классификации (BrE, BE, en-GB) — язык, на котором разговаривают сами англичане. Он и включает в себя огромное количество акцентов, отличающихся друг от друга по региональному принципу.

Среди вышперечисленных особенностей лингвисты выделяют несколько региональных диалектов: северный, центральный, юго-западный, юго-восточный, шотландский, валлийский и ирландский.

Большие различия среди диалектов наблюдаются в фонетике. Фонетические разновидности встречаются чуть ли не в каждом слове. Например, слово love (т.е. любовь) у англичан произносится как "лав", у ирландцев - "лив", а у шотландцев вообще "лув".

В ирландском диалекте более ровное, "нейтральное" произношение. Ирландцы не экономят звуки между согласными и добавляют нейтральные. Например, слово film звучит как "филэм". Несмотря на это, ирландский английский считается более музыкальным, напевным, поскольку происходит от кельтского языка, считающегося мелодичным.

Внутри британского варианта выделяются три языковых типа:

консервативный английский (conservative - язык королевской семьи и парламента);

принятый стандарт (received pronunciation) язык употребляемый СМИ или же, как его называют "BBC English";

продвинутый английский (advanced), или же "язык молодежи"

Консервативный английский (Conservative English) подразумевается как язык классической литературы Великобритании. В эпоху романтизма произведения писались с особым чувством. Писатели, среди которых можно выделить Джейн Остина, Лорда Байрона и других богаты поэтическими образами и использованием английского языка.

Благодаря этому произношение консервативного английского языка стало основополагающим при создании первого и второго издания Оксфордского словаря английского языка. На консервативном английском говорили члены королевской семьи, сам Уинстон Черчилль, дикторы новостной компании PathéNews, Би-би-си.

Принятый стандарт (Received Pronunciation) (RP) - вариант английского языка, который имеет статус национального стандарта. История этого варианта уходит в язык образованного населения Лондона и юго-востока Англии. Его основу составляет "правильный английский".

Received Pronunciation используют лучшие частные школы такие как Eton, Winchester, и самые лучшие университеты мира такие как Oxford, Cambridge. для обучения студентов и создания учебных пособий. Нормативное произношение принятого стандарта именуют как "королевский английский".

Продвинутый английский (Advanced) считается самым подвижным и простым в коммуникации. У Advanced English есть склонность к упрощению. Изменения происходят в самой лексике. По этой причине возникают новые явления. Новая лексика приходит в английский молодежный язык и из других вариантов английского, например из того же американского варианта [3].

Диалект английского языка Африки История поделила Африканские англоговорящие страны на две культурные группы: британцы и местное население, которое изначально говорило на языке африкаанс. Со временем местные жители выучили английский, но несмотря на это эти группы никак между собой не пересекались. Англичане общались между собой, а местные между собой. Поэтому параллельно между собой развивались два акцента. Диалект белых потомков и акцент с примесью африкаанс. С течением времени они все-таки начали смешиваться. Так в чем особенности

Произнесите слова **right** и **fight**. Вслух это звучит как «райт» и «файт». Но в южноафриканском диалекте этот звук смешивается со звуком «о» и получается сочетание двух гласных. Например:

Right – roight

Might – moight

Light – loight

Мы можем слышать в словах вроде **ten**, **pen**, **moment** звук «э». Но в африканских англоговорящих это звучит так:

Kitchen – kitchyen

Man – myen

Land – lyend

Носители этого акцента растягивают звук «и». Например в словах bin или bill гласная растягивается так, будто на том месте стоят две буквы e. Например

Tin – teen

Limb – leemb

Sit – seet [4].

Австралийский диалект английского языка Австралийский вариант английского – один из вариантов английского языка, который используется в Австралии. Несмотря на то, что британский английский язык не имеет официального статуса в Конституции Австралии, австралийский английский является официальным и родным языком большей части населения Австралии.

Расхождения австралийского варианта с британским начались после основания колонии Новый Южный Уэльс в 1788 году. Сам австралийский вариант заметно отличается от британского, он был признан лишь в 1820 году. Австралийский английский возник по причине смешения диалектов регионов Британских островов.

Заметно по речи, что австралийцы произносят гласные мягче. Это можно лишь только услышать. Австралийцы по-другому произносят слова с буквой i. Например слова like, bike. Мы можем прочесть это как «лайк» и «байк». Но австралийцы говорят с звуко сочетанием «ой». Например:

Write – wroite

Bike – boike

Light – loight

В словах вроде mate, date, late буква a будет читаться как ауе. Например

Cat – kayet

Bad – bayed

Jam – jayem

Многие слова в английском языке заканчиваются на сочетание букв e и r. В Австралии er произносится как ah. Но и h тоже не произносится, звук просто приглушается. Например:

River – rivah

Letter – lettah

Water – watah

Mother – mothah

В современном разговорном английском инговое окончание произносится без звука g на конце. В австралийском акценте это выражено явно [5].

Running – runnin’

Flying – flyin’

Drawing – drawin’

King – kin’

Thing – thin’

Индийский диалект английского языка В Индии появился свой диалект английского языка – хинглиш. Хинглиш – это смесь хинди, других языков Индии, таких как панджаби, бенгали и т. д., и английского, который является вторым официальным языком в Индии. По данным мировой статистики, на индийском английском языке говорят около 350 млн человек, населяющих индийские города.

Свое происхождение хинглиш берет с развитием телевидения и Интернета, благодаря имони привели к внедрению английского языка в местный хинди, что не могло не вызвать смешения лексики и грамматики этих двух совершенно разных языков. Таким образом, в результате мы получили диалект, именуемый *Hinglish*, т. е. *English + Hindi*, что объясняет всю суть новообразованного феномена [6].

Индийский английский – богатейший язык, который возник в результате как заимствований из литературы, т. е. официального языка с соблюдением всех правил и традиций, так и от разговорного, так называемого народного языка, и, естественно, от

Британских стандартов речи. Однако история с Индией интересна также тем, что в данном случае имеет место заимствование слов и фраз не только британского, но и американского английского. Это стало причиной расхождений в написании слов. К примеру, в индийских газетах можно прочитать как *color*, так и *colour*.

Хинглиш может выражаться в разных формах – это могут быть несуществующие слова, похожие на английские или являющиеся наполовину английскими. Также хинглишем можно называть местный способ произнесения английских слов. То есть можно наблюдать абсолютно хаотичные способы смешения, весь смысл в том, что не существует каких-то четких границ или правил, а потому индийский вариант английского языка, будучи популярным и используемым, постоянно меняется, становится еще насыщеннее.

Если вы имели возможность смотреть болливудское кино, то вам, вероятно, приходилось слышать, как звучит хинглиш, ведь он является современным выражением хинди, это одна из основных его функций. «Современность» в данном случае выражается в «незацикленности» на традиционных правилах.

Time kyahuahai? = *What time is it right now?*

I have hazaar things to tell you. = *I have thousands of things to tell you.*

Chello будет обозначать предложение пойти куда-то, т. е. *let's go*, а *achcha* – это банальное *okay*.

Thirsty, kya? = *Are you thirsty?* [7].

Более того, хинглиш используется не только в Индии, но и в Великобритании, а причиной этому послужило все то же болливудское кино. К примеру, в лексикон британцев вошли такие фразы разговорной речи, как *innit?*, т. е. сокращенная форма *isn't it?* Может использоваться и как сокращение во фразах типа “*It's going to rain, we need umbrella, innit?*”, то есть *don't we?*

К особенностям использования английского в хинди относятся:

1. Использование окончаний —*ing*, например: “*You must be knowing this actress?*” или “*Hello! Itis nice meeting you!*”.

2. Добавление окончания —*ji* к именам, что означает выражение почтительности и глубокого уважения, например: *Chrisji, Michaelji*.

3. Индийцы обычно избегают изменять глаголы во времени, используя их в большинстве случаев лишь в форме инфинитива без учета лица. Например, “*Yesterday he watch his favourite film again*”.

4. Некоторые индийские слова не могут быть заменены на английские. Такими словами являются, к примеру, местоимения, которые практически никогда не бывают английскими, так же как и притяжательные прилагательные.

5. Основное требование хинглиша – все слова должны произноситься так, будто их произносит коренной индиец. Произношение – это один из главных моментов, т. е. даже если вы будете правильно строить фразы, не соблюдая произношения, присущего индийцам, то это будет уже не хинглиш.

6. Грамматика, на которой базируется построение предложений в хинглише, в основном берет свои корни из хинди, то есть о привычном порядке слов можно забыть, например, “*You will come tomorrow?*”

7. Ударения в словах ставятся нетипично для английского языка: *Ókay* вместо *Okáy*.

8. Индийцы часто заканчивают предложения уточняющим вопросом “*no?*” («нетакли?»): “*They really knowing each other well, no?*” [8].

На данный момент индийский английский чаще всего используется в рекламных кампаниях, слоганах и афишах. Таким способом легче привлечь к продукту внимание. Использование английских слов показывает, что бренд современный и ориентируется в большей степени на молодых людей. А если вы хотите поближе познакомиться с таким интересным явлением, как хинглиш, настоятельно рекомендуем углубиться в мир индийских газет и телепередач. Хотите улучшить навыки восприятия хинглиш на слух? Советую

обратить внимание на *stand-up* комиков. Их юмор познакомит вас с местным колоритом и покажет основные моменты и стереотипы о жизни

Естественно, перед тем как учить язык, нужно определиться какой же английский Вам нужен? Ответить на этот вопрос Вы сможете, изложив Вашу цель обучения. Например, если Вам нужно сдать TOEFL и учиться в Америке, Вам нужен американский вариант английского языка. Если Вы планируете отъезд в Канаду, то Вам нужно окрасить Ваш английский в колорит этой страны.

Лингвисты и преподаватели из разных стран сходятся во мнении, что начинать изучение нужно с правильного английского, то есть RP. С помощью правильного базового английского можно понять другие варианты языка, диалекты, языковые особенности, а также смочь их освоить. Таким образом, хорошо освоив классический английский, вы нигде не пропадете, а при необходимости достаточно легко перестроитесь и освоите любую другую модификацию языка.

Список использованной литературы

1. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. – М., 1976.
2. Маковский М. М. Английские социальные диалекты. – М., 1982.
3. E. Partridge. Slang To-Day and Yesterday. – London, 1960.
4. Coetzee-Van Rooy S. Afrikaans in contact with English: Endangered language or case of exceptional bilingualism? // Intern. j. of the sociology of lang. – B. etc., 2013. – N 224. – P. 179–207.
5. Трошина Н.Н. Языковая ситуация в Европе начала XXI века: Сб. обзоров / РАН. ИНИОН. Центр гуманист. науч.-информ. исслед. Отд. языкознания; Отв. ред. Трошина Н.Н. – М., 2015. – 179 с.
6. <https://ru.wikipedia.org/>
7. <https://ru.scribd.com/doc/>
8. <https://elenaruvel.com/dialekty-anglijskogo-yazyka/>

Sarbassova A.E., Ermekkalieva A., Kangerei A.
(Aktobe, Kazakhstan, K.Zhubanov Aktobe Regional University)

MEDIA TEXT AS A BASIC CATEGORY OF MEDIA LINGUISTICS

ТҮЙІНДЕМЕ Аталмыш мақалада медиа мәтіннің медиалингвистикадағы рөлі мен маңызы туралы сөз қозғалған. Теледидар саласындағы мәтін ауызша, бейне және қоңырау сүйемелдеуі деңгейінде көрінеді және тұтастықты қалыптастырады. Ауызша мәтіннің музыкалық және аудио эффектілермен үйлесуі радио мәтінімен сипатталады, ал баспа мәтіндері көбіне графикалық дизайн мен иллюстрациялардың болуына байланысты жасалатындығы туралы айтылған. БАҚ тілінің функционалды-стильдік жағдайын анықтау, медиа мәтіндердің әртүрлі түрлерін сипаттау тәсілдері, әлеуметтік - мәдени факторлардың медиа-қорына әсері және лингвомедиялық әсер ету технологиялары мәселелері ғалымдардың назарында болғандығы айтылған.

Кілт сөздер: медиатекст, медиалингвистика, мультимедиа, дискурс, вербалды, БАҚ

АННОТАЦИЯ В данной статье речь идет о роли и значении медиатекста в медиалингвистике. Текст в области телевидения проявляется на уровне устного, видео и колокольного сопровождения и формирует целостность. Для сочетания устного текста с музыкальными и аудиоэффектами характерен радиотекст, при этом отмечается, что печатные тексты создаются преимущественно за счет наличия графического дизайна и иллюстраций. Отмечается, что в фокусе внимания ученых оказались вопросы определения функционально-стилевого состояния языка СМИ, способы описания различных типов медиа

- текстов, влияние социокультурных факторов на медиафон и технологии лингвомедиального воздействия.

Ключевые слова: медиатекст, медиалингвистика, мультимедиа, дискурс, вербальный, СМИ

In accordance with the media linguistic approach, the traditional definition of a text as "a sequence of sign units united by a semantic connection, the main properties of which are coherence and integrity", when transferred to the mass media sphere, goes beyond the verbal level, approaching the semiotic interpretation of the concept, which implies the consistency of any, and not only verbal signs. The level of mass communication significantly expands the boundaries of the text, turning it into a polycode (creolized, video-verbal, multimedia), endows the text with new structural and semantic characteristics due to the media-technological properties of a media carrier.

Thus, the text on television unfolds at several levels at once - verbal, video sequence and sound accompaniment, forming a single whole and acquiring the features of volume and layering.

Radio texts are characterized by a combination of verbal text with musical and audio effects, the texts of the printed press largely depend on the features of graphic design and the availability of illustrations.

Significant changes in the understanding of media text as a polycode education combining elements of verbal and media levels were made by the spread of the Internet, which was accompanied by the emergence of new multimedia platforms that provide both professional journalists and ordinary users with innovative tools for creating and distributing content. Texts functioning in the Internet space, or network texts, have successfully integrated the entire media toolkit of traditional media, synthesizing and enriching it with multimedia technologies. The key terms for the description of network texts - "multimedia" and "hypertext" reflect the new mechanisms of interaction of their verbal and media parts as well as indicate a fundamentally new nature of the construction and production of texts in a virtual environment, which once again confirms the well-known thesis of the Canadian sociologist Marshall McClure on the inextricable link between the technological properties of the channel and the nature of the message in the mass media — the medium is the message [1].

The foundations of the theory of media text were laid in the 70s and 90s of the twentieth century in the works of Russian and foreign scientists who paid close attention to the study of the peculiarities of media speech. Theun Van Dijk, Martin Montgomery, Alan Bell, Norman Feyerklaf, Robert Fowler examined the texts of mass media from the point of view of various schools and directions: sociolinguistics, functional stylistics, discourse theory, content analysis, cognitive linguistics, rhetorical criticism.

The attention of scientists was attracted by the widest range of issues: This includes the definition of the functional and stylistic status of the media language, and ways of describing various types of media texts, and the influence of socio-cultural factors on the media language, and linguomedia technologies of influence.

Such scientists as S.I. Bernstein, D.N. Shmelev, V.G. Kostomarov, Yu.V. Rozhdestvensky, G.Ya. Solganik made a significant contribution to the formation and development of the theory of media text, as well as methods of its study,

In its most complete form, the concept of media text as a basic category of media linguistics was first formulated in the research of T.G. Dobrosklonskaya [2; 55].

As has been repeatedly noted, the concept of media text is based on an organic combination of verbal and media series units. This property of mass media texts is emphasized, in particular, by many English authors who consider the media text as a set of verbal and media signs. For example,

Alan Bell, a well-known researcher of the language of mass media, writes in the book "Approaches to Media Discourse": "The definition of a media text goes beyond the traditional view of a text as a sequence of words written or written on paper. The concept of media text is much broader: it includes voice qualities, music and sound effects, visual images - otherwise, media texts actually reflect technologies used for their production and distribution" [3; 99].

To date, the understanding of the media text as a complex multilevel phenomenon based on the inextricable connection of verbal and media components has been firmly established in the scientific consciousness and is being developed by many researchers, both Russian and foreign.

From the point of view of media linguistics, a media text is a consistent combination of symbolic units of verbal and media levels actualized in a certain media format and united by a common meaning.

In this definition, we intentionally use the word "format", and not genre, since the term "media format", which has become very common in recent years, although sometimes used along with the concept of "genre", reflecting partial semantic coincidences, is nevertheless more universal in terms of use within the framework of various approaches to the description of journalistic texts, both Russian and foreign.

As already noted, mass communication adds a new dimension to the traditional understanding of the text. In contrast to the linear interpretation of the text as a sequence of verbal signs united by a common meaning, the text in mass communication acquires the features of volume and layering. This is due to the combination of the verbal part of the text with the media properties of one or another means of mass information.

So, in the press, the verbal part of the text is combined with graphic and illustrative. In practice, the verbal component receives additional expressiveness with the help of audio means - voice qualities and musical accompaniment. Television further expands the boundaries of the text, connecting the verbal part with the video image and sound series.

It is important to note that the verbal and media components of the text are closely interrelated and can be combined with each other on the basis of a variety of principles: completion, amplification, illustration, highlighting, contrast, etc., while forming a kind of integrity, an inseparable unity, which is the essence of the concept of "media text".

From a methodological point of view, the most significant ways of combining the verbal and media parts include illustration, addition, connotation, association and contrast, which will be discussed in more detail in chapter five, devoted to methods of analyzing media texts. Significant from the point of view of the general theory of the media text is also a stable system of parameters, which allows you to give an extremely accurate description of a particular media text in terms of the features of its production, distribution channel and linguistic- format features, including parameters such as: the method of text production (author - colleague), the form of creation and the form of reproduction (oral - written), distribution channel (media - carrier), functional-genre type of text (news, commentary, public- stick (features), advertising), thematic dominant or belonging to one or another stable media peak [4; 154].

Of great importance for the theory of media linguistics is also the provision that "the correctness of the perception of the text is provided not only by linguistic units and their connection, but also by the necessary general background of knowledge, a communicative background."

When studying the media language, the concept of a communicative background, or common background knowledge, defined as a set of knowledge of a historical and socio-cultural nature peculiar to a particular community, naturally integrates into the general structure of the communication context, which includes the whole set of conditions and features of the production, distribution and reception of the media text, in other words all that is behind his verbal part. The concept of a communicative context covers a fairly wide range of phenomena: from the peculiarities of the media structure of the event and the range of interpretation, to the choice of information and broadcasting style and ideological modality of communication.

It should be noted that the concepts are communicative- background and communicative context are closely related to the theory of discourse, which is extremely important for the study of speech media practices, combining into a single whole its own verbal, verbal component of communication, and its extralinguistic components, both socio-cultural and situational-contextual characteristics.

Defining discourse as a complex communicative phenomenon that includes the whole set of extralinguistic factors accompanying the process of communication, such as: a social context that gives an idea of the participants of communication and their characteristics; features of production, distribution and perception of information, cultural and ideological background, etc., the famous Dutch researcher Theun van Dijk attaches great importance to an expanded understanding of the contextual perspective of the discourse when studying mass media texts [5].

The analysis of various ways of typological description of media texts demonstrates a wide range of possible criteria and proposed classifications. At the same time, it can be argued that the basic formative value for the modern typological description of media texts are the parameters formulated within the framework of media linguistics, which include the following:

- 1) the method of creation (author's - corporate, oral - written);
- 2) the form of creation (oral written)
- 3) the form of reproduction (oral — written);
- 3) distribution channel (specific means of mass information: print, radio, television, multi-media Internet platforms);
- 4) functional-genre type of text
- 5) belonging to a universal media subject (politics, business, education, culture, sports, etc.) and thematic dominant.

Let's focus on each of these parameters in more detail.

So, according to the method of production, a media text can be either authored or collegial, depending on how many people take part in its development, and also whether authorship is indicated when presenting the final information product. The author's text can be illustrated by any material containing an indication of individual authorship, for example, an article by a columnist or a correspondent's report; An example of a collegial text is numerous news materials distributed on behalf of corporate information agencies - Interfax, ITAR-TASS, CNN, Reuter, BBC, etc.

In the description of media texts from the point of view of the typological dichotomy "oral speech - written speech", two parameters participate — the form of creation and the form of reproduction.

And this is not accidental, since it reflects the specifics of the existence of the media text in relation to this basic differentiation for the functioning of the language. In fact, in the field of mass communication, a stable dichotomy: oral speech - written speech acquires a number of specific features and features. Here, many texts created as oral reach the consumer in writing, and texts originally written are then implemented orally. To what type of speech, for example, should an interview published in a newspaper or magazine be attributed, the text is inherently oral by nature?

And the speech of the announcer who reads the news? Or the performance of a TV commentator reading the text from the screen of a "running line", which creates the illusion of a live, unprepared speech? It is in order to reflect these features that it makes sense to take into account both the form of creation of the text and the form of its reproduction. Then the reading of the commentary from the "running line" is the text written in the form of creation and oral in the form of reproduction, and the interview printed in the newspaper is the text oral in the form of creation and written in the form of reproduction.

The distribution channel, in other words, the mass media in which this text was created and functions, is also of decisive importance for the typological description of media texts. Each mass media, be it print, radio, television or the Internet, is characterized by a particular set of media features that have a significant impact on the linguistic properties of the text. So, in a newspaper or magazine, the verbal part of the text can be enhanced by graphic design and illustrations, on the radio –by voice capabilities and sound accompaniment, on television - by a video sequence. The functional and genre affiliation of the text is the next mandatory parameter of the typological description of mass media texts. The systematization of genres of media speech has always seemed rather complicated, which is explained by the very definition of the concept of genre as a "historically formed internal division in all types of art." Today, in the field of mass communication, the dynamics of consumer consumption is so active that there is a constant genre movement that deprives this unit of the necessary sign of stability. Against the background of the

general diversity of existing approaches to the possibilities of functional and genre description of media texts, the classification developed within the framework of the theory of media linguistics allows flexibly combining a stable structure with an infinite variety and mobility of real textual material. This classification distinguishes the following four main types of media texts:

- News
- information analytics and commentary
- author's thematic materials, conveniently referred to by the English term "features"
- advertising.

The universal nature of this classification is due to the following. Firstly, being based on the functional and stylistic differentiation of language, built on the basis of the teachings of scientists about the styles of language and speech, it allows us to adequately reflect the real combinatorics of the functions of communication and influence in a particular type of media texts. Thus, news is texts that most fully realize one of the main functions of language — message, and one of the main functions of mass communication — informative [6].

Media analytics, or commentary, combines the implementation of the message function with the strengthening of the impact component through the expression of opinion and evaluation.

References:

1. Klushina N. I. Mediastilistics. Monograph. M., Flint Publishing House, 2018
2. Dobrosklonskaya T. G. Questions of studying media texts. M., URSS, 2005.
3. Bell A. "Approaches to Media Discourse", London, Blackwell, 1996.
4. Bell A. "The Language of News Media" Oxford, Blackwell, 1991.
5. Linguistic Encyclopedic Dictionary, M., 1990.
6. Ksenzenko O. A. Linguistic aspects of studying and evaluating creativity in advertising communication. // Vestn. Moscow. un-ta. Series 19. Linguistics and intercultural communication, 2013, №2.

*Сейпенова А.Т (г. Актобе, Республика Казахстан)
Научный руководитель: кандидат филологических наук,
доцент Искиндинова С.К.*

СОВРЕМЕННЫЕ ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ НЕОЛОГИЗМОВ В ПЕРИОД ПАНДЕМИИ COVID-19

АННОТАЦИЯ: Статья посвящена рассмотрению современных лингвистических исследований во время коронавируса. Во время всемирной пандемии с появлением новых терминов было очень много путаницы из-за проблем с коммуникацией у людей. Быстрый темп заражения только усугубил ситуацию и вызвал панику не только из-за самой болезни, но и из-за жаргонов, которых никто не использовал до этого момента. В статье предоставлены глоссарии и пособия из разных источников, связанные с пандемией.

ABSTRACT: The article deals with the modern researches which have been made during coronavirus. During the global pandemic, with the emergence of new terms, there was a lot of confusion due to communication problems for people. The rapid pace of the infection only exacerbated the situation and caused panic, not only because of the disease itself, but also because of the jargons that no one had used up to this point. The article provides glossaries and manuals from various sources related to the pandemic.

АННОТАЦИЯ: Мақала коронавирус кезіндегі заманауи лингвистикалық зерттеулерді қарастыруға арналған. Жаһандық пандемия кезінде жаңа терминдердің пайда болуымен адамдар үшін коммуникация мәселелеріне байланысты көптеген шатасулар болды. Инфекцияның жылдам қарқыны жағдайды ушықтырды және дүрбелең тудырды, бұл аурудың өзінен ғана емес, сонымен бірге осы уақытқа дейін ешкім қолданбаған жаргондарға байланысты. Мақалада пандемияға қатысты әртүрлі көздерден глоссарийлер мен нұсқаулықтар берілген.

Ключевые слова: неологизмы, жаргоны, коронавирус, пандемия, социальное дистанцирование.

Keywords: neologisms, jargons, coronavirus, pandemic, social distancing.

Түйін сөздер: неологизмдер, жаргондар, коронавирус, пандемия, әлеуметтік алыстау.

«Коронавирусная инфекция (COVID-19) – это инфекционное заболевание, вызванное вирусом SARS-CoV-2.» - пишется в Википедии, далее давая подробную информацию о заболевании. В нынешнее время все уже давно привыкли к этому слову и сразу поймут, о чем речь. Однако так было не всегда. В начале, когда коронавирус только появился, никто и понятия не имел что это означает и что повлечет за собой. С появлением нового появилась и паника, страх и вопросы. Разные непонятные термины и слова, сленги озадачили всех людей во всем мире. Как раз таки эти непонятные слова в лексикологии называются «неологизмами», и с давних времен исследуются лингвистами. Согласно словарю «Oxford Languages», неологизм это – «новое слово или выражение, а также новое значение старого слова.» [1]. Появление неологизмов тесно связано с событиями и новшествами, которые происходят в обществе, в нашем случае пандемия.

Разного рода исследования были проведены в первую очередь, чтобы облегчить работу медицинскому персоналу, так как люди неосведомленные в ситуации могли не понять врачей.

Вспышка COVID-19 потребовала от всего Китая совместной борьбы с эпидемией и мобилизации национальных ресурсов для оказания помощи провинции Хубэй, эпицентру вспышки коронавируса. Власти Китая, как только стало известно о пандемии, сделали всевозможное, чтобы предотвратить распространение и оказали незамедлительную помощь. Однако вовремя межпровинциальной спасательной миссии появилась новая проблема – языковой барьер между медперсоналом и пациентами. И чтобы преодолеть эту проблему, более 40 экспертов были собраны Министерством образования Китая и Комиссией по государственному языку, и была собрана «Группа лингвистических услуг по профилактике и борьбе с эпидемиями». Такие пособия как «Справочник по хубэйским диалектам для бригад медицинской помощи», «Простой китайский для профилактики эпидемий и борьбы с ними», а также «Руководство по профилактике и борьбе с эпидемией COVID-19 на иностранных языках» были разработаны данной группой. Это сильно упростило работу докторам и оказание помощи прошло быстрее. Это один из самых сильных примеров предоставления языковых услуг в экстренных ситуациях.

Хотя члены команды жили в разных местах, они выполняли задания при молчаливом сотрудничестве и сумели проявить свои сильные стороны. Благодаря их непомерному труду в течение трех дней и трех ночей на WeChat были доступны семь типов языковых услуг, специальная веб-страница, видеоклипы, Tik Tok, круглосуточная телефонная горячая линия и программное обеспечение для мгновенного перевода.

К дополнению ко всему появились еще и иностранные лингвистические услуги, нацеленные на студентов и граждан других стран. Чтобы лучше информировать иностранцев об обновленной информации о коронавирусе и обеспечить их безопасность, передовой инновационный центр языковых ресурсов Пекинского университета языка и культуры, как основной участник программы, разработал Руководство по профилактике и борьбе с эпидемией COVID-19 в Иностранные языки быстро и качественно.

Этот показательный момент еще раз доказывает необходимость лингвистов не только в борьбе с COVID-19, но и других чрезвычайных происшествий. Как лингвисты, мы максимально должны подействовать медицинскому персоналу в коммуникации с пациентами, чтобы они не стали отвлекаться на языковой барьер во время ЧП.

Так же стоит отметить исследования в других странах мира. Одно из таких исследований было начато в период пандемии, когда исследователи лингвисты составляли список «коронных» (от коронавируса) неологизмов, которые фигурируют на телевидении, в газетах или в социальных сетях, таких как Твиттер, Фейсбук, Ютуб и разных блогах (Twitter, Facebook, blogs, YouTube). Затем исследователи проанализировали уже составленные списки на наличие повторения и нерелевантности. Позже так же проверялась новизна неологизмов таких как «ковидиот». [3]

Так же стоит отметить другого лингвиста, который вложил много усилий для того, чтобы люди не погрязли в путанице и неразберихе это Тони Торн, языковой консультант в Центре современного языка в King's в Лондоне, Великобритания. Он назвал #coronaspeak языком пандемии и в своем аккаунте Твиттер @tonythorne007 собирает неологизмы под этим же хештегом, появившиеся во время коронавируса. Весь список можно увидеть в его блоге на сайте «language and innovation». В этом списке есть такие группы как прозвища, жаргоны, сленги, аббревиатуры, каламбуры и недавние крылатые фразы, и клише. [4]

“ Vaccine hesitancy – a reluctance to take, or fear of the consequences of taking the coronavirus vaccine once available” [4]	Нерешительность в отношении вакцинации — нежелание или страх перед последствиями приема вакцины против коронавируса, когда она будет доступна.
“ Rona, Lady Rona, Miss Rona, roni, rone – the coronavirus personified/familiarized” [4]	Рона, Леди Рона, Мисс Рона, рони, роне – персонифицированный/фамильяризованный коронавирус
“ Covidiot – a person behaving irresponsibly in conditions of containment” [4]	Ковидиот – человек, ведущий себя безответственно в условиях пандемии
“ nCoV – the coronavirus in technical designation or shorthand” [4]	nCoV – коронавирус в техническом обозначении или сокращении
“ Corona break – a period of confinement envisaged as a short holiday” [4]	Перерыв на корону – период самоизоляции, предусмотренный как короткий отпуск
“ Sanny (Australian) – hand sanitizer” [4]	Санни (австралийский) - дезинфицирующее средство для рук.
“ WFH, wfh – working from home” [4]	Работа из дома
“ Upperwear – clothing selected for display above the waist only” [4]	Верхняя одежда – одежда, выбранная для показа только выше талии.

Так же наряду со всем указанным, Лингвисты из Южного Федерального Университета (г. Ростов-на-Дону, Россия) провели свое исследование языка. «Вместе с тем в настоящее время отмечаются существенные изменения и в культуре общения и межкультурном общении» - отмечается в статье. «Одним из очевидных изменений является культура дистанционного общения. Динамика общепринятых правил в культуре находит своё отражение в речевом общении между коммуникантами в рамках одной лингвокультуры, а также между представителями различных культур». Благодаря этим изменениям такие неологизмы как «дистанционка», «зуминг» и «социальная дистанция» появились в разных языках. [5]

Так же Ученые Уральского федерального университета в Екатеринбурге провели свое исследование. Целое лето 7 лингвистов изучали воздействие коронавирусной пандемии на язык. Новые неологизмы описываются как искрометные. Ведь люди не только понимают жаргоны из сферы медицины, но еще и придумывают новые слова, часто с юмором. «Карантье – владелец собаки, который дает ее в аренду для прогулок. Образовано от карантина и рантье. Коронапофигисты – те, кто отрицают возможность заразиться, голомордые – грубоватое обозначение тех, кто не носит маски.» [6] - такие слова упомянуты в исследовании.

«Именно реакция в русском языке была связана с таким юмористическим сопротивлением. смехотерапией. Эта реакция способствовала образованию слов вжоперти, коронапофигист» [6] - делится профессор кафедры русского языка, общего языкознания и речевой коммуникации Уральского федерального университета, Татьяна Ицкович.

Так же некоторые слова уже существовали в русском языке, но в абсолютно в другом смысле, например «самоизоляция». По словам Ирины Вепревой, профессора кафедры русского языка, общего языкознания и речевой коммуникации Уральского федерального университета: «Оно было и до коронавируса, но употреблялось не по отношению к человеку. Самоизоляция употреблялось по отношению к государству, например, Япония установила для себя режим самоизоляции». [6]

По выводу Института лингвистических исследований РАН в Санкт-Петербурге «В год в языке появляется 400 новых слов, в 2020 уже более тысячи» [6]. И большинство неологизмов образованы благодаря корням «коронавирус» или слову «ковид». Например, «**ковидиворс**» состоящий из двух слов «ковид» и «диворс» (англ. divorce – развод), разводы во время коронавируса и многие другие слова

Словарь, который претендует на звание самого обширного и полного, Оксфордский словарь английского языка так же дает комментарии по поводу пандемии. «Для лексикографов является редким случаем наблюдать экспоненциальный рост использования одного слова за очень короткий период времени, когда это слово становится подавляющим образом, доминирующим в глобальном дискурсе, даже исключая большинство других тем. Covid-19, сокращение коронавирусной болезни 2019 года, и ее различные проявления сделали именно это» - пишется на главной странице Оксфордского словаря.

Раньше Оксфордский словарь придерживался ежеквартальных выпусков, обычно в марте, июне, сентябре и декабре, но на этот раз они случилось что-то необычное. «Словарь обновляет свое освещение, чтобы учесть эти события, и это обновление выходит за рамки нашего обычного цикла ежеквартальных публикаций. Но это необычные времена, и лексикографы нашего словаря, которые, как и многие другие, работают из дома и отслеживают развитие языка пандемии и предлагают лингвистический и исторический контекст их употребления» - добавляют они на своем сайте. [7]

Ко всему прочему составлены и опубликованы глоссарии и справочники благодаря Лингвистам и переводчикам. Техасский Медицинский центр создал свой глоссарий коронавирусных слов. Такие слова как:

“ Asymptomatic: presenting no symptoms of disease.” [8]	Бессимптомный: при отсутствии симптомов заболевания.
“ Epidemic: a widespread occurrence of an infectious disease in a community or geographic area.” [8]	Эпидемия: широкое распространение инфекционного заболевания в сообществе или географическом районе.
“ Incubation period: the time between when an individual is first exposed to the virus and the appearance of symptoms.” [8]	Инкубационный период: время между первым контактом человека с вирусом и появлением симптомов.
“ Lockdown: an emergency measure in which	Локдаун: чрезвычайная мера, при которой

individuals are restricted from certain areas in an attempt to control exposure or transmission of disease. In a lockdown during an epidemic, individuals are encouraged to stay home.” [8]	людям запрещается посещать определенные районы в попытке контролировать воздействие или передачу болезни. В условиях изоляции во время эпидемии людям рекомендуется оставаться дома.
“ Novel coronavirus: a new strain of coronavirus, or nCoV, that has never been detected in humans.” [8]	Новый коронавирус: новый штамм коронавируса или nCoV, который никогда не обнаруживался у людей.

Так же Организация «Уейк Форест Баптист» в Уинстон-Сейлеме, Калифорния («Wake Forest Baptist Health»), Университет Вирджинии в Шарлотсвилле, Вирджиния («University of Virginia»), «Нейшнал Джиографик для детей» в Вашингтоне («Kids National Geographic») и многие другие организации собрали глоссарии и справочники, опубликовав их в своих основных страничках.

Пандемия это новое время которое повлекло за собой новые порядки и новые слова, термины совсем непонятные другим. Однако лингвисты из разных точек мира исследуют эту «эпоху» и неологизмы, и делают всевозможное, чтобы помочь людям разобраться в текущей ситуации. Вклад этих ученых помог во многих сферах нашей жизни и в борьбе с COVID-19.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Oxford University Press. Oxford Languages. <https://languages.oup.com/google-dictionary-ru/>
2. Brooklyn Neustaeter. The new words that are helping people cope with the pandemic. <https://www.ctvnews.ca/health/coronavirus/the-new-words-that-are-helping-people-cope-with-the-pandemic-1.5322511>
3. Saleh Al-SALMAN and Ahmad S. HAIDER. COVID 19 trending neologisms and word formation processes in English. <http://journals.rudn.ru/linguistics/article/view/25996/19172>
4. Tony Thorne. #CORONASPEAK – the language of Covid-19 goes viral – 2 <https://language-and-innovation.com/2020/04/15/coronaspeak-part-2-the-language-of-covid-19-goes-viral/>
5. Ленец А., Овсиенко Т., Петрова Е., Селивёрова Л. Лингвисты ЮФУ провели исследование языка и культуры в условиях пандемии <https://sfedu.ru/press-center/news/62800>
6. Курбатова З. Вирусный сленг: что останется в русском языке после короны. <https://www.vesti.ru/article/2486808>
7. Oxford University Press. Social change and linguistic change: the language of Covid-19. <https://public.oed.com/blog/the-language-of-covid-19/>
8. Becker A. COVID-19 crisis catalog: A glossary of terms. <https://www.tmc.edu/news/2020/05/covid-19-crisis-catalog-a-glossary-of-terms/>

*Серікқалиқызы Э., Елемесова Н.
Ғылыми жетешісі: Оразова А.
Қ.Жұбанов ат.АӨУ., Қазақстан, Ақтөбе қ.*

САЯСИ ДИСКУРСТАҒЫ МЕТАФОРАНЫҢ ҚОЛДАНЫСЫНЫҢ РӨЛІ

Аннотация

Метафораны қолдану авторға мәтінді жанды және мәнерлі етуге және сол арқылы адресаттың назарын аударуға мүмкіндік бермейді. Осылайша, метафора адамның санасына әсер етудің және оның әлемнің саяси бейнесін өзгертудің қуатты құралы бола отырып, маңызды функцияны орындайды. Қазіргі уақытта бұқаралық ақпарат құралдары саяси дискурсты жүзеге асыруда маңызды рөл атқарады, сондықтан олар саяси процесті жүзеге асырудың маңызды құралы болып табылады.

Түйінді сөздер: Дискурс, саяси метафора, мәлімдеме, мәтін, ой, менталитет.

Аннотация

Использование метафоры не позволяет автору сделать текст живым и выразительным и тем самым привлечь внимание адресата. Таким образом, метафора выполняет важную функцию, являясь мощным средством воздействия на сознание человека и изменения его политической картины мира. В настоящее время средства массовой информации играют важную роль в реализации политического дискурса, поэтому они являются важным средством реализации политического процесса.

Ключевые слова: Дискурс, политическая метафора, утверждение, текст, мысль, ментальность.

Annotation

The use of metaphor does not allow the author to make the text lively and expressive and thus attract the attention of the addressee. Thus, the metaphor performs an important function, being a powerful tool for influencing a person's consciousness and changing his political picture of the world. Currently, the mass media play an important role in the implementation of political discourse, so they are the most important means of implementing the political process.

Keywords: discourse, political metaphor, statement, Text, thought, mentality.

"Дискурс" термині екі ұғымды білдіреді: дискурс белгілі бір жағдауларда қолданылатын мәтін ретінде және дискурс ретінде тәжірбие, қарым-қатынаспен әлемді түсінудің ерекше тәсілі ретінде. Дискурс ұлттық әмбебап және жеке-жеке адамның менталитеті мен мәдениетін көрсетеді.

Баранов дискурстың анықтамасын: "Дискурс-бұл күрделі коммуникативті құбылыс, ол белгілі бір мәтінді құру әрекетін ғана емес, сонымен бірге сөйлеу жұмысының экстралингвистикалық факторлардың едәуір санына – мәтінді жасаушы ретінде сөйлеушінің әлемі, пікірлері, көзқарастары мен нақты мақсаттары туралы білімге тәуелділігін көрсетеді" деп береді [1,64].

Арутюнованың дискурсқа берген анықтамасы қызықты: "... экстралингвистикалық – прагматикалық, әлеуметтік-мәдени, психологиялық және т.б. факторлармен үйлесімді мәтін; оқиға аспектісінде алынған мәтін... Дискурс-бұл "өмірге толы" сөз сөйлеу [2,136].

В. З. Демьянков дискурсты аудармашы тұрғысынан қарастырылатын сөйлеу ретінде зерттейді. "Дискурс-бұл аудармашының ақыл-ойының алдында оның қалыптасуындағы мәтін [3,23]. Дискурс сөйлемдерден немесе олардың үзінділерінен тұрады, ал дискурстың мазмұны көбінесе, кейбір "тірек" ұғымға шоғырланады. Сонымен, дискурс күрделі ұғым болып табылады және сөйлеу нәтижесі ретінде түсінілетін мәтінді және ол жұмыс істейтін контекстті біріктіреді.

О. В. Эпштейнбойынша, дискурста солдискурс құрылған жағдайлардың ерекше жиынтығы көрінеді: "мәлімдемелермен бірге жүретін осы факторлар мен жағдайларды ескере отырып, сондай-ақ олардың тиісті лингвистикалық құралдармен үйлесуі кезінде дискурстың белгілі бір түрлері бөлінеді ". Оның айтуынша, көптеген ғалымдар бір жағынан ұлттық дискурстарды (мысалы, орыс, ағылшын, француз және т.б.), екінші жағынан – поэтикалық, ғылыми, саяси, экономикалық, педагогикалық сияқты дискурстардың түрлерін ажыратады. Сонымен бірге, олар " дискурстың жеке түрлері емес, тек соңғысының белгілі бір" модификациялары", ол жұмыс істейтін салаға сәйкес "бейімделген" болып келеді [4,150].

Саяси дискурс – бұл "саяси пікірталастарда қолданылатын барлық сөйлеу актілерінің жиынтығы, сондай-ақ дәстүрге негізделген және тәжірибе арқылы тексерілген қоғамдық саясат ережелері [1,22] "

Е. И. Шейгал "саяси дискурс" және "саяси коммуникация" терминдерінің баламалылығын атап көрсетеді, ал "саясат тілі" саяси дискурстың семиотикалық кеңістігін құрайтын белгілердің арнайы құрылымдалған жиынтығын білдіреді. Сондай-ақ, оның авторы саяси дискурстың кең түсінігінен, оның ішінде адресат немесе мазмұны саясат саласына жататын кез-келген сөйлеу формациясынан туындайтынын атап өткен жөн. Саяси дискурстың шекараларына ұқсас көзқарас оның институционалды дискурстың көптеген басқа түрлерімен (ғылыми, әскери, спорттық, педагогикалық, құқықтық, діни, жарнамалық дискурс), сондай-ақ институционалды емес қарым-қатынас түрлерімен (тұрмыстық және көркемдік дискурс) өзара әрекеттесу ерекшеліктерін байқауға мүмкіндік береді.

Саяси дискурстың болуында қазіргі уақытта саяси коммуникацияны жүзеге асырудың негізгі арнасы болып табылатын бұқаралық ақпарат құралдарының дискурсына ерекше орын беріледі, сондықтан бұқаралық ақпарат құралдарының дискурсымен саяси қарым-қатынасты біріктіру тенденциясы туралы айту әбден заңды. Сондай-ақ, Шейгал, саясат тілінің айрықша белгілеріне мағыналық белгісіздік (саясаткерлер көбінесе өз пікірлерін жалпылама айтады), фантомдылық (саяси тілдің көптеген белгілері нақты денотатқа ие емес), фидеизм (иррационалдылық, подсознаниеға сүйену), эзотерицизм (көптеген саяси мәлімдемелердің шынайы мағынасын тек таңдаушылар түсінеді), алыстау және театрлылық кіреді деп баяндайды[5, 368].

Саяси дискурстың элеуметтік функциясы – бұл қоғамның арасындағы азаматтарының бойынан "саяси дұрыс" іс-әрекеттер мен бағалаудың қажеттілігін ояту. Яғни, саяси дискурстың мақсаты сипаттау емес, сендіру, ниет білдірушіні ояту, сендіруге негіз беру және іс-әрекетке шақыру. Сондықтан саяси дискурстың тиімділігін осы мақсатқа қатысты анықтауға болады.

Сонымен, В. З. Демьянков, "саясаткердің сөзі символдармен жұмыс істейді және оның жетістігі бұл белгілердің бұқаралық санамен қаншалықты сәйкес келетіндігімен анықталады: саясаткер осы санадағы қажетті жолға қол тигізе алуы керек; саясаткердің тұжырымдары пікірлер мен бағалаулардың ғаламына " сәйкес келуі керек (яғни, көптеген ішкі әлемдерде), оның адресаттары, "саяси дискурстың" тұтынушылары " [3,37]. Сонымен қатар, Демьянков кез-келген дискурс тек саяси ғана емес, сонымен бірге аудиторияның іс-әрекетінің ниетін, пікірін және уәжін өзгерту үшін ықтимал аудармашының көзқарастар жүйесін ескеретінін баса айтады [3,37].

Саяси дискурсты түсіну белгілі бір дәуірге тән фонды, автордың және аудиторияның үміттерін, жасырын мотивтерді, сюжеттік сызбаларды және логикалық ауысуларды білуді қамтиды. Саяси дискурсты оның тұтастығымен түсіндіре отырып, таза тілдік сәттермен шектелуге болмайды, өйткені әйтпесе саяси дискурстың мәні мен мақсаты назардан тыс қалады.

Сөйлеушінің және тыңдаушының (жазушының және оқырманның) санасында сөйлеудің пайда болуы мен қабылдауына әсер ете алатын компоненттер: мазмұнын осы мәтіннің авторы мен адресаты ескеретін басқа мәтіндер, автордың саяси көзқарастары және оның мәтін құрудағы міндеттері, осы мәтін жасалатын және "өмір сүретін" саяси жағдай, басылымның беделі, оның ішінде, оның ішінде, автордың және тыңдаушының пікірі мен ол жарияланды.

Қазіргі уақытта саяси дискурс әртүрлі пәндер өкілдерінің (лингвистер, саясаттанушылар, элеуметтанушылар, қоғамдық коммуникацияны зерттеушілер және т.б.) назарында, өйткені саясат негізінен тілдің мәселесі болып табылады. Мұнда қазіргі әлемдегі өмірдің ерекшеліктері маңызды рөл атқарды: ақпараттық технологиялардың дамуы және, ең

бастысы, қазіргі ақпараттық қоғамдағы бұқаралық ақпарат құралдарының маңыздылығын арттыру.

Сонымен қатар, соңғы онжылдықта Батыста да, орыс әдебиетінде де сөйлеу әсеріне байланысты бірқатар мәселелерге назар аударылды, атап айтқанда, "неоритарлық" түрінде ежелгі риториканың жандануы байқалды. Осыған байланысты әсер ету, сендіру, дәлелдеу ұғымдарының арақатынасы туралы мәселе тағы да көтеріледі, жасырын сөйлеу әсерінің (манипуляциялардың) механизмдері зерттеледі, әртүрлі коммуникативті стратегиялар мен тактикалар, соның ішінде саяси мәтіндер материалдары анықталады және талданады.

Дәстүрлі көзқарасқа сәйкес, бұл ұғымдардағы метафора эмоционалды әсер ету және сендіру құралы ретінде, сонымен қатар метафора мен саясаттың байланысын ерекше өзекті ететін экспрессивтілік құралы ретінде қарастырылады.

Мұндай жағдайларда метафора әсер етудің күшті құралына айналады және қоғамдық сөз ерекше мәнге ие болады. Сондықтан саясаткерлер айтқан метафораларды талдау өте маңызды және қажет, өйткені бұл "...олардың жасырын көзқарастары мен мақсаттарын анықтауға мүмкіндік береді" [4, 152].

Тілдік метафоралар белгілі бір үлгілерге негізделгендіктен: концептуалды метафоралар немесе бейсаналық деңгейде әрекет ететін метафоралық модельдер, олардың мәні сөздерде емес, объектілерді түсінуде.

Саяси концептуалды метафораның модельдері қазіргі уақытта бұқаралық ақпарат құралдары болып саналады, олар саяси коммуникацияны жүзеге асыруда үлкен рөл атқарады. Саяси қайраткерлердің сөйлеген сөздері мен БАҚ-та ұсынылған мақалалар қоғамдық пікірлердің, бағалаулар мен пікірлердің қалыптасуына айтарлықтай әсер етеді, демек олар саяси процесті жүзеге асырудың қуатты құралына айналады. Осылайша, адамның санасында қалыптасқан белгілі бір құбылыстың немесе саяси өмір объектісінің бейнесі, сондай – ақ оған белгілі бір көзқарас белгілі бір мақсаттарға жету үшін құрылған бұқаралық ақпарат құралдарында ақпаратты ұсынудың сауатты және нақты саясатының нәтижесі болып табылады.

Американдық шындықты американдық БАҚ материалдарында көрсету, сондай-ақ ресейлік БАҚ-та орыс ақиқатын көрсету үлкен қызығушылық тудырады, өйткені ол АҚШ пен Ресей туралы ерекше түсінік қалыптастырады, мемлекеттің белгілі бір бейнесін қалыптастырады, демек, оған және ондағы процестерге деген көзқарас. Саяси қайраткерлер мен журналистер арасында оқырман аудиториясын қабылдауға әсер етудің ең тиімді, қызықты және сүйікті құралы-метафора. Саяси дискурстағы метафоралар саяси құбылыстармен байланысты дерексіз ұғымдар туралы түсінік қалыптастырады.

Метафора саясаткердің немесе журналистің сөйлеуін безендірумен қатар, оның бейнесін күшейте отырып, сонымен қатар негізгі ойды жалпылаудың тамаша құралы болып табылады, Оның ықшам өрнегіне ғана емес, сонымен бірге адресаттың жадында ұзақ уақыт сақталуына да ықпал етеді. Сонымен қатар, метафора саясаткердің сөйлеуіне экспрессивтілік пен экспрессивтілік береді, бұл оның аудиторияға әсер ету деңгейін арттырады. Мұнда саяси дискурстағы концептуалды метафора модельдерінің классификациясын беру орынды болып көрінеді.

А. П. Чудинов "метафоралық модельдерді жүйелеу мәселесін шешуде процесс нәтижеге қарағанда әлдеқайда маңызды" деп атап өтті. Бұл бір жалпы қабылданған жіктеуді ажырату мүмкін қиын екендігін атап түсіндіріледі, жіктеудің мүмкін жолдары өте алуан түрлі. Сонымен, автор "метафоралық модельдерді бірыңғай және жалпыға бірдей жіктеудің перспективалары одан да айқын емес, бірақ мұндай жұмыс қажет, өйткені ол кем дегенде ең

жиі кездесетін және өнімді ажыратып көрсетуге мүмкіндік береді, сонымен қатар шындықты метафоралық модельдеудің жалпы заңдылықтарын түсінуге кәсіпкерлерге ықпалды материал береді" деп санайды [6,135].

А. П. Чудинов метафоралық модельдердің келесі категорияларын ажыратады:

1. Антропоморфты метафора-саяси метафораның қайнар көзі ретінде "адам" субсферасы. Бұл категорияны зерттеу барысында "Анатомия және физиология", "ауру", "отбасы" сияқты бастапқы тұжырымдамалық салаларға қатысты ұғымдар талданады.

Бұл жағдайда адам саяси шындықты тек өзінің ұқсастығымен модельдейді.

2. Табиғат метафорасы - "табиғат" субсферасы саяси метафораның қайнар көзі ретінде. Бұл жағдайда метафоралық кеңеюдің көздері - "жануарлар әлемі", "өсімдіктер әлемі", "жансыз табиғат" концептуалды сфералары, яғни саяси шындықтар адамды қоршаған табиғат әлемінің тұжырымдамаларында жүзеге асырылады.

3. Әлеуметтік метафора-саяси метафораның қайнар көзі ретінде "қоғам" субсферасы. Мұндай жағдайларда "кылмыс", "соғыс", "Театр (ойын-сауық өнері)", "ойын және спорт", "Экономика" сияқты тұжырымдамалық салаларға қатысты ұғымдар зерттеледі.

4. Артефакт метафора - "табиғат" субсферасы саяси метафораның қайнар көзі ретінде. "Үй (ғимарат)", "Механизм", "көлік құралдары" және т.б. ұғымдық салалар зерттеледі [6, 138].

Елдің саяси бейнесі мемлекеттің халықаралық саясатын жүргізудің шешуші факторы болып табылады, халықаралық қатынастарда, шет мемлекеттермен саяси және экономикалық байланыстарды нығайтуда маңызды рөл атқарады.

Еліміздің оң имиджі халықаралық саясатты жүргізуге және таңдалған саяси бағытты іске асыруға ықпал етеді. Ол сондай-ақ ел экономикасына шетелдік инвестициялардың құйылуын жеңілдетеді, бұл өз кезегінде мемлекеттің экономикалық өсуін ынталандырады.

Елдің теріс имиджі, керісінше, елдің әлемнің басқа елдері арасындағы жағдайын нығайтуға кедергі келтіреді және мемлекеттің әлемдік саяси жүйеге және әлемдік экономикаға интеграциялану процестерін баяулатады, бұл елдің ішкі экономикасына да әсер етеді.

Дискурс тұжырымдамасын және оны анықтауға қатысты әртүрлі тәсілдерді егжей-тегжейлі қарастыра отырып, зерттеушілер арасында осы уақытқа дейін бұл анықтаманы анықтау туралы жалпы қабылданған пікір қалыптаспаған деп қорытынды жасауға болады. Дискурс белгілі бір жағдайларда жүзеге асырылатын мәтін ретінде және қарым-қатынас пен әлемді түсінудің ерекше тәсілі ретінде түсініледі. Сонымен, саяси дискурстың мазмұнына сөйлеушінің және тыңдаушының санасында сөйлеудің пайда болуы мен қабылдауына әсер ете алатын барлық компоненттер кіруі керек, мысалы, автордың саяси көзқарастары және оның мәтінді құрудағы міндеттері, осы мәтін құрылған саяси жағдай, өйткені саяси дискурс мәтіндерінің негізгі міндеті санаға әсер ету болып табылады, адресаттың саяси дискурстағы метафораның рөлі ерекше маңызды.

Метафораны қолдану авторға мәтінді жанды және мәнерлі етуге және сол арқылы адресаттың назарын аударуға мүмкіндік бермейді. Осылайша, метафора адамның санасына әсер етудің және оның әлемнің саяси бейнесін өзгертудің қуатты құралы бола отырып, маңызды функцияны орындайды. Қазіргі уақытта бұқаралық ақпарат құралдары саяси дискурсты жүзеге асыруда маңызды рөл атқарады, сондықтан олар саяси процесті жүзеге асырудың маңызды құралы болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Баранов, А. Н. Парламентские дебаты: традиции и новации. / А.Н. Баранов, Е. Г. Казакевич – Москва : Знание, 1991. – 64 с.
2. Арутюнова, Н.Д. Дискурс : Лингвистический энциклопедический словарь / Н.Д. Арутюнова // – Москва : Советская энциклопедия, 1990. – С. 136-137.
3. Демьянков, В.З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В.З. Демьянков // Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования. – Москва : ИНИОН РАН, 2002. - №3. – С. 32-43.
4. Эпштейн, О.В. Семантико-прагматические и коммуникативно-функциональные категории политического дискурса / О.В. Эпштейн // Филологические науки. Вопросы теории и практики. - Тамбов: Грамота, 2008. - № 2 (2). – С. 150-156.
5. Шейгал, Е.И. Семиотика политического дискурса : Монография / Е.И. Шейгал. – Волгоград : Перемена, 2000. – 368 с.
6. Чудинов, А.П. Россия в метафорическом зеркале: когнитивное исследование политической метафоры (1991-2000) : Монография / А.П. Чудинов. – Екатеринбург: Изд-во Урал. гос. пед. ун-та, 2001. – 238 с

**Чабок Рахматолла
Қаниев Нұрдаулет Алматылы**

GENDER CHARACTERISTICS OF LINGUISTIC MEANS OF EXPRESSING EMOTIONS

Annotation: Specific ways of expressing emotions in the speech of men and women using the lexical means of the language are considered. The main gender stereotypes are described that limit the expression of emotions that are not characteristic of representatives of a particular gender. It is proved that the manifestation of gender in the speech behavior of speakers of a certain language can be verified by analyzing the structures of the language. It is revealed that the features of the reflection of the emotional state of the author in the text depend on his gender and have specific markers. The groups of emotionally loaded vocabulary are described, gender differences in the use of this vocabulary in the text are revealed on the basis of a comparative analysis. Explains the reasons for the reflection of the subject's gender in his speech manifestation.

Key – words: gender, expressing emotions

Gender linguistics is a scientific area that explores how culture and society create gender disparities in language and speech, as well as the consequences of this process. Almost all aspects of language is a set and language in its operation are susceptible to gender inquiry.

Gender linguistics, in its broadest sense, investigates two types of phenomena.

1. Gender linguistics describes and analyzes the gender dichotomy in language, as well as the linguistic principles that underpin it. Gender asymmetries are shown, revealing the prevalence of the so-called male worldview in the language, allowing us to express the language's orientation to a male person rather than a human in general. (androcentricity of the language).

2. Gender linguistics constructs gender using speech and other communicative means. The probabilistic nature of the differences in male and female speech, as well as their dependence on the

communicative situation, the genre of communication, the level of education, profession, and other communication parameters are established.

There are particular mechanisms for conveying the emotional condition of a linguistic personality in the linguistic structure at its various levels. These are words that explicitly name a person's emotions and sentiments, as well as emotional vocabulary and phraseology, conveying connotative connotations in addition to the basic different connotations (evaluative, expressivity, imagery). Connotative semantics is mirrored in the system of lexicographic lemmas reflecting a spectrum of evaluated meanings from optimistic to passive: endosomes of ameliorative assessment (respectful, affectionate), endosomes of pejorative evaluation (respectful, affectionate) (disapproving, joking, ironic, dismissive, contemptuous, rude, and abusive). In addition, there are pure emotional indications in the language – interjections with no subject-logical meaning.

The emotional sphere and the means of its objectification have a socially typical, unified character. In the process of socialization, a person learns knowledge about emotions and possible ways of their transmission and interpretation. Socialization contributes to the fact that individual-situational experiences are constituted as socially typical[1].

At this stage in the development of applied linguistics, the rules of the language system and the characteristics of language functioning are examined via an individual's overall and personal linguistic comprehension and speech activity. Experimenters study the translation of ethnic affiliation, gender, age, career, education, social orientation, and so on into verbal communication. Simultaneously, not all elements reproduced in spoken communication have been discovered; nonetheless, several of them, particularly gender, are explicitly mentioned.

Gender is defined as the social, mental, and cultural-symbolic dimensions of gender in which the lithophanic order to enhance economic and mindsets that impact women's and men's responsibilities and behavior are maintained.

Gender may be demonstrated in the speech action of native speakers by evaluating the components of the linguistic structure, namely the speech action of men and women. The first monitor to explain and define the issue of "language and gender," to establish the natural appearance of male and female speech, was done in 1993 in the collective book "The Russian language in its functioning" by E. Zemskaya, M. Kitaygorodskaya, N. It is also intended to include interdisciplinary research by I. Khaleeva, A. Kirilina, O. Sirotinina, and others.

Emotive language has typically been investigated using criteria such as evaluativeness, expressiveness, and imagery, and its ties with evaluation are particularly strong. As a consequence, the following sorts of assessment words have been identified: generic assessment vocabulary such as "like/dislike, approval/disapproval"; private assessment words or understanding the "emotive element" of evaluation terms such as "love," "contempt." The second set includes, in addition to the evaluative modality, a definition of emotion.

The gender disparity in the usage of nominations of emotions and sentiments was discovered in the investigated texts. For example, whereas the verbs like and love are more prevalent in female discourse, the verb adore – excessively, passionately love, reflecting the depth of sentiments – is not found in male writings at all. As an example: "Garik is my favorite! Whatever he is, he has a lot of talent and acting nerve! In 1998, I attended a performance — it was fantastic! ". Furthermore, women are twice as likely as males to use terms that explicitly represent their emotional state, such as love, admire, respect, terror, (crazy, frantic) delight, astounded, pleasure, I can't endure, pleased, sadness, and pain. Women are more actively using the synonym series to indicate the degree of manifestation of feelings: like, love, adore; contentment, joy, delight.

Men within the framework of the formed stereotype of the traditional sexual role are prone to "restrictive emotionality" – minimizing emotional expression. "The greater variety of ways of expressing emotions in girls may be due to the fact that their ability to verbalize emotions is formed earlier and develops faster than in boys.[2]"

Direct nominations of feelings in male texts are 2 times less common than in women (having fun, I'm sorry, respect, good mood, disappointed, cheerfulness). Men prefer not to name feelings directly, a feature of the analyzed texts is the tendency to convey feelings through metaphorical

expressions (it gets to the bone, turns the soul out, words hooked, the level of Bibi King, turns the meat over, cuts the soul just "fly in"). For example: "21 vasilich 3 days ago: I recommend watching "Garik Sukachev – Cry", it turns your soul out!". A metaphor refers to a feeling indirectly, through analogy, comparison with another phenomenon, which allows it to be partially hidden behind a modified form of expression.

A specifically masculine way of expressing negative emotions (contempt, disrespect) is rude, slang vocabulary (schmuck, bullshit, shit, redneck, half-wit, etc.). The use of jargon in expressing positive emotions (awesome, beautiful, super, awesome, bomb, cool) is also more often used by men, but the same group of words is enough it is rarely found in women's texts. This ratio reflects the presence of gender stereotypes that restrict expression.

According to studies, men's aggressive and angry expressions are acceptable, while women's are not. In this regard, the use of invective terminology is suggestive, providing the speaker entire emotional freedom. Until recently, vitriolic, even obscene, terminology was thought to be the exclusive domain of men. Women's verbal profanity was regarded as abhorrent, since it violated their gender position. According to current studies, however, there has lately been a trend for women to employ inflammatory terminology. According to G. V. Baryshnikova, such speaking behavior might have two explanations. For starters, women from lower social classes who employ jargon in their speech prefer to utilize vulgar terminology[3].

The distinct ways of expressing emotions in men and women's speech are explored through lexical techniques of language. The basic gender stereotypes that limit emotional expression are outlined and are not unique to members of one sex. It demonstrated that the manifestation of gender in the speech behavior of native speakers of a certain language might validate by evaluating the language's structures. It found that the aspects of the author's emotional state reflected in the text are dependent on his gender identification and have unique marks. Based on a comparative analysis, groups of emotionally laden words characterized, and gender variations in the usage of this vocabulary in the text discovered. The reasons for reflecting the gender identity of the subject explained in its speech manifestation.

The revealed gender peculiarity in the intensity of emotion experience is manifested in the use of so-called evaluative sense intensifiers in speech. In women's texts, they are used to a greater extent and a variety of vocabulary manifestations. Therefore, we can talk about specific ways of expressing emotions in speech, due to the gender identity of the subject.

References:

1. Emotions as a linguistic research object, V. I. Shakhovsky / Questions of Psycholinguistics, No. 9, 2009, pp. 29-43.
2. S. K. Taburova. Emotional level of male and female linguistic personality and methods of expression: dissertation... Candidate of Philology M., 1999, 218 pages
3. A.V. Kirilina Gender: Linguistic Aspects M., 1999. 155 pages

Chikunova L.Y. (Uralsk, Kazakhstan)

Davletzhanova A.K. (Aktobe, Kazakhstan)

Ryabtseva Y.G. (Aktobe, Kazakhstan)

Research adviser: Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Iskindirova S.K.

LINGUISTIC PICTURE OF THE WORLD AS A SOURCE OF CULTURAL INFORMATION (USING THE EXAMPLE OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN RUSSIAN AND ENGLISH)

Abstract

This article reveals the importance of language as a means of communication and a way of

expressing thoughts. The article reveals the topic about how closely the language is connected with the culture of different peoples. Also, the main idea of the article is the linguistic picture of the world, reflecting the material and spiritual experience of the people who speak a certain language. More studied about the language in terms of vocabulary and phraseology. Phraseological units are closely connected with the history and culture of the people, with their customs and traditions. They are carriers of linguistic and cultural information, which is considered as an important component in learning a foreign language.

Аннотация

Эта статья раскрывает важность языка как средства общения и способа выражения мыслей. В статье раскрывается тема о том, насколько тесно язык связан с культурой разных народов. Также в статье исследована языковая картина мира, отражающая культурный и духовный опыт людей, говорящих на определенном языке. Подробно рассматривается тема о языке с точки зрения лексики и фразеологии. Фразеологические единицы тесно связаны с историей и культурой народа, с его обычаями и традициями. Они являются носителями лингвокультурной информации, которая рассматривается как важный компонент в изучении иностранного языка.

Аннотация

Бұл мақала тілдің қарым-қатынас құралы және ойды білдіру тәсілі ретіндегі маңыздылығын ашады. Сіз тілдің әртүрлі халықтардың мәдениетімен қаншалықты тығыз байланысты екенін білесіз. Мақала бір тілде сөйлейтін адамдардың материалдық және рухани тәжірибесін көрсететін әлемнің тілдік бейнесін ашады. Мақаланың негізі тіл туралы лексика мен фразеология тұрғысынан толық ақпарат жинау. Фразеологиялық бірліктер халықтың тарихы мен мәдениетімен, оның салт-дәстүрлерімен тығыз байланысты. Олар шет тілін үйренуде маңызды компонент ретінде қарастырылатын лингвистикалық және мәдени ақпараттың спикерлері.

Key words

Phraseological units, linguistic and cultural information, communication, language history, different languages and cultures.

Ключевые слова

Фразеологические единицы, лингвокультурная информация, коммуникация, история языка, разные языки и культуры.

Түйін сөздер

Фразеологиялық бірліктер, лингвистикалық-мәдени ақпарат, байланыс, тіл тарихы, әртүрлі тілдер мен мәдениеттер.

The power of language lies in the fact that it is able to display the world around us with the totality of its means, consolidate practical and theoretical knowledge, store it and contribute to the further comprehension of our vast world. Language is the only and unique means capable of establishing mutual understanding of people by its nature. Language is the most important means of human communication, an instrument of thought transmission. At the same time, the language acts as a "mirror of national culture, its guardian: linguistic units record the content, which in one way or another goes back to the living conditions of the native-speaking people" [1, 24-26]. Globalization, mixing and unifying the way of life and thinking of all peoples today, leads to an explosion of ethnic feelings, raises the national question even more acutely than before. This is explained by the fact that in its core each nation remains itself as long as a special climate, landscape, national food, ethnic type, language is preserved - because they constantly feed and reproduce the national substance, a special way of life and thought.

Language, as you know, allows a person to communicate his knowledge to other people. Through language, a person uses his knowledge for various purposes. Language is a material form of human mental activity, a powerful tool of cognition. With its help, the idealization of the objective world takes place in the process of cognition, the transition from the sensory reflection of reality to the rational, from sensation and perception to representation and concept, the

formation of generalizations takes place. Language is directly connected with the objective world primarily by its "building material", i.e., the system of nominative, lexical and phraseological units.

Each natural language reflects a certain way of perceiving and conceptualizing the world. Nowadays, more and more linguists are paying attention to how people and language are connected.

Language is at the same time a means of expressing and storing a person's ideas about the world around him, as well as a tool for creating appropriate representations in human consciousness. These ideas cover so many spheres that they form a kind of picture of the world [2, 35]. In the modern sense, a picture of the world is a kind of portrait of the universe, it is a kind of copy of the Universe, which involves a description of how the world works, what laws it is governed by, what underlies it and how it develops, what space and time look like, how various objects interact with each other, what place a person occupies in this world, etc.

The most complete picture of the world is given by its scientific picture, which is based on the most important scientific achievements and organizes our knowledge about various properties and laws of being. It can be said that this is a kind of systematization of knowledge, it is an integral and at the same time complex structure, which can include both a general scientific picture of the world and a picture of the world of individual private sciences, which in turn can be based on a number of different concepts, and concepts that are constantly being updated and modified.

Many linguists agree that anthropocentrism is dominant in phraseology. The vocabulary and phraseology of any foreign language must be mastered at the proper level, which determines their correct and correct use in speech. Understanding phraseology as a component of the lexicon and attributing to its objects all kinds of superlative formations with an integral nominative function allows us to consider phraseology as a field of linguistics that studies complex signs of language. The phraseological system of a language is a heterogeneous and multidimensional phenomenon, which implies the possibility of different aspects of its consideration. At one time, Academician V.V. Vinogradov wrote: "Phraseology explores the most lively, mobile and diverse group of linguistic phenomena" [4,185].

Modern research of linguistic objects is unthinkable without their comparison in different languages. The main task of linguistic comparison is to identify similar and distinctive features of the studied facts of the language. The facts of the coincidence of phraseological units (FE) of different languages, including unrelated ones, are determined by the commonality of logical and figurative-associative connections in the minds of speakers of different languages [5,260].

The study of the linguistic picture of the world is currently relevant for solving translation and communication problems, since translation is carried out not just from one language to another language, but from one culture to another. Even the concept of speech culture is now interpreted quite broadly: it is understood not only as compliance with specific language norms, but also as the speaker's ability to correctly formulate his own thoughts and adequately interpret the interlocutor's speech, which in some cases also requires knowledge and awareness of the specifics of a particular worldview contained in linguistic forms.

As you know, the wealth of expressive means of a language is an indicator of the level of its development and the degree of its perfection. As A.M. Babkin notes, the phraseological fund of the language of the people is a living and inexhaustible source that gives the language the brightness of national character traits and ensures its enrichment with new expressive means and possibilities [7,258-260].

The linguistic essence of phraseology is determined by its semantics. A.D. Reichstein notes that the phraseological system as a whole clearly demonstrates a double anthropocentrism - origin and functioning, i.e., semantic orientation towards a person as components of lexeme components in their direct meanings, and especially aggregate FE in their phraseological meanings. It is this phraseological subsystem that is a clear example of the action of not only linguistic but also extralinguistic factors in language [8, 118-120].

It is well known that mutual understanding between representatives of different languages and cultures or linguistic cultures takes place not only at the linguistic but also at the mental, cultural levels of consciousness. In this regard, when comparing different languages, it is necessary to take into account not only the comparison of cultures, but also the worldviews of their speakers or, in other words, linguistic worldviews. However, this is far from an easy task, because ideological concepts are personal and social, nationally specific and universal at the same time. They live in the contexts of different types of consciousness - everyday, artistic and scientific. This makes them the subject of study of cultural scientists, historians of religions, anthropologists, philosophers and sociologists.

Phraseological units are closely connected with the history and culture of the people, with their customs and traditions. They are carriers of linguistic and cultural information, which is considered as an important component in learning a foreign language.

For example, the fairy tale "the curate's egg" - something somewhat spoiled, but not completely unusable - of historical and literary origin, originated from the English humorous magazine "Punch" in 1895, where an anecdote was placed about an assistant parish priest who received a rotten egg from the bishop and declared that part of the egg turned out to be excellent. «This curate's egg of a film was directed by John Frankenheimer» ('The Guardian'). - "This shoddy picture, although not devoid of individual merits, was directed by John Frankenheimer."

Sometimes the same figurative models are observed in different languages, which are the basis of phraseology, and then students of a foreign language will immediately recognize and easily understand the meaning of such a figurative expression. For example, both in Russian and in English there is a phraseological unit "to put a spoke in someone's wheel", that is, "to specifically interfere with someone in some business" Such facts testify to the similarity of the thinking of peoples of different nationalities.

In the idiomatics of the language, that is, in the layer that, by definition, is nationally specific, the system of values, public morality, attitude to the world, to people, to other nations is stored. Phraseological units, proverbs, sayings most clearly illustrate the way of life, geographical location, history, and traditions of a community united by one culture.

Moreover, if we pay attention to this example, conducting a frequency analysis of the animalistic component in Russian and English phraseological units, it is impossible not to pay attention to the similar nature of their use. The names of pets match: - a dog (A dog in the manger. - Собака на сене.

- Barking dogs seldom bite. Лающая собака редко кусает; - a cat (A cat has nine lives. - У кошки девять жизней. To live cat- and dog life. - Жить как кошка с собакой. All cats are grey in the dark. - Ночью все кошки серы.;

- a pig (To cast pearls before swine. - Метать бисер перед свиньями); - a hare (If you run after two hares, you will catch none. - За двумя зайцами погонишься, ни одного не поймаешь.).

However, only in Russian sayings and proverbs the word goat is used (Пустить козла в огород), as well as those names of animals whose habitat was the areas of settlement of the ancient Slavs (bear).

Only English animalisms contain the words leopard (The leopard can not change his spots. - Леопард не может изменить своих пятен) and lion (Great lion. - Популярный человек. To beard the lion in his den. - Напасть на льва в его собственном логове). To illustrate the differences in phraseology, here are a number of examples: With foxes we must play the fox. - To live with wolves is to howl like a wolf. Pigs might fly if they had wings. - When cancer blows on the mountain. Never buy a pig in a poke. - Never buy a pig in a poke.

First catch your hare, then cook him. - Do not share the skin of an unkillable bear. As can be seen from the above examples, the same linguistic units of different languages show the world of native speakers from different points of view, allow you to see or not see some features of individual objects or phenomena of non-linguistic reality, identify them or, conversely, distinguish them. This is the manifestation of a special worldview inherent in each specific linguistic picture of the world [9,234]. In the light of the above, it should be noted that in order to

understand representatives of another nation, it is necessary to know the phraseological units of this language, which carry semantic, emotional and expressive load. Ignorance of the meanings of phraseological units of a foreign language can lead to misunderstanding, which means that it will not only complicate the act of communication, but also make it impossible to be included in the language monopoly, to study the world picture in general and the language picture in particular.

LIST OF USED LITERATURE

1. Pereltsvaig A Negative Polarity Items in Russian and the "Bagel Problem" // Negation in Slavic / ed. A. Przepiórkowski, S. Brown. Bloomington, IN: Slavica Publishers, 2004;
2. Vereshchagin, E.M. Language and culture [Text]: Linguistics in teaching the Russian language / E.M. Vereshchagin, V. Year. Kostomarov – M. Science, 1983. - 421 p;
3. Kolshansky, G.V. Objective picture of the world in cognition and language [Text] / G.V. Kolshansky – M. Science, 1990. - 243 p;
4. Vinogradov V.V. Russian on the main types of phraseological units in the Russian language // Modern Russian language. Lexicology. Lexicography: textbook and study assignments. St. Petersburg: Publishing House of St. Petersburg University, 1996;
5. Telia V.N. Semantic aspect of word compatibility and phraseological compatibility // Principles and methods of semantic research. Moscow: Nauka, 1976;
6. Babkin A.M. Russian phraseology: its development and sources. L.: Nauka, 1970. 264 p;
7. Reichstein A.D. Comparative analysis of German and Russian phraseology. Moscow: Higher School, 1980. 141 p;
8. Potebnya, A.A. Thought and language [Text] / A.A. Potebnya. - M. : Labyrinth, 1999 – - 423 p.

МАЗМҰНЫ

ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ МЕТОДИКИ ИНОЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ACTUAL PROBLEMS OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION METHODOLOGY

Grace Davis AN EXPERIENCE LIKE NO OTHER “AT” K. ZHUBANOV AKTOBE REGIONAL UNIVERSITY.....	3
Айжанова Гүлжан Айғалиевна Булатбаева Кулжанат Нұрымжанқызы ҚАЗАҚСТАН МЕКТЕПТЕРІНДЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ КОМПЬЮТЕРЛІК ОЙЫНДАР ТАПСЫРМАЛАРЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ-МӘДЕНИ МАЗМҰНЫ.....	4
Айтқұлова Динара Нығметовна APPROBATION OF MODERN ASSESSMENT CRITERIA IN THE PROJECT METHOD IN STUDENTS' INDIVIDUAL WORK CONTENTS.....	7
Akdidar Sayagul THE EFFICIENCY OF USING INTERNET RESOURCES IN ENHANCING ENGLISH VOCABULARY OF THE MIDDLE-LEVEL LEARNERS.....	11
Amangos Aigolek Amandykkyzy, Shamelova Diana Asylbekovna THE USE OF VIDEO FRAGMENTS IN ENGLISH LESSONS TO INCREASE THE MOTIVATION OF SENIOR STAGE LEARNERS.....	17
Аманжан Нұрсұлу Бекболатқызы INTEGRATION AS ONE OF THE MOST EFFECTIVE METHODS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION.....	20
Arystanova Ainel Muratovna, Adil Assel Adilovna MASTERING THE VOCABULARY OF A FOREIGN LANGUAGE LEADS TO THE DEVELOPMENT OF THE STUDENT'S PERSONALITY ITSELF.....	23
Alieva G.A., Nurkeyeva B.Zh. THE ROLE OF TESTING IN TEACHING THE ENGLISH LANGUAGE.....	29
Амантұрлиева Г.Қ., Махамбетова А.М., Мурсалиева А.К. ЛЕКСИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРДЫ АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ СӨЗДІК ҚОРЫН КЕҢЕЙТУ ӘДІСТЕРІНІҢ БІРІ РЕТІНДЕ ҚОЛДАНУ.....	32
Асылбекова Мәдина Асылбекқызы THE PLACE OF GAME TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS.....	35
Ataniyazova Nurzhanat COLLOCATIVE COMPETENCE IN ENGLISH TEACHING METHODS.....	38
Ахметханова Лариса Рамилевна АҒЫЛШЫН ТІЛІ БОЙЫНША СӨЙЛЕУ СТРАТЕГИЯЛАРЫН МОДЕЛДЕУ.....	40
Байбулова А.Н. АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА ТҮПНҮСҚА МАТЕРИАЛДАРДЫ ПАЙДАЛАНУ.	44
Байсалбаева А.А. АҒЫЛШЫН САБАҒЫНДА АКТ ҚҰРАЛДАРЫН ПАЙДАЛАНУ КЕЗІНДЕГІ ҰСЫНЫСТАР.....	47
Baizylova L.T., Adilkhanova A.Zh THE USE OF VIDEO FRAGMENTS IN ENGLISH LESSONS TO INCREASE THE MOTIVATION OF SENIOR STAGE LEARNERS.....	50
Боранбаева Раушан Сағынтайқызы, Данабаева Алмагүл Жарылқасынқызы	

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫН ЖЕТІЛДІРУ БАРЫСЫНДА ЖОБАЛЫҚ ӘДІСТІҢ МАҢЫЗЫ.....	54
Bulatbek A. M. Academic Supervisor: Nurmanova Sh. K. TEACHING READING IN THE LOWER GRADES.....	56
Bozdan D.G. DOES THE CALLAN METHOD WORK IN LEARNING ENGLISH?.....	59
Gabidenova A.G., Meirimhanova A.A., Zhaimak A.S. TEACHING PRONUNCIATION IN SECONDARY SCHOOL IN THE LOWER GRADES.....	61
Gabitkyzy P, Jandauov K.D, Davletalinova D.R. TEACHING READING IN THE LOWER GRADES.....	65
Ғанибек Шаттық Ғанибекқызы “PROJECT METHOD” AS THE IMPLEMENTATION OF THE STUDENTS’ INDIVIDUAL WORK.....	68
Гончаренко О.В. МОБИЛЬНЫЕ ПРИЛОЖЕНИЯ КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ РАЗВИТИЯ УСТНОЙ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБУЧАЕМЫХ.....	70
Danesheva Zh. R. FEATURES OF TEACHING ENGLISH IN THE ERA OG DIGITALIZATION.....	75
Zhakanova Banu CONCEPTUAL ANALYSIS OF TEACHING ENGLISH TO MEDICAL STUDENTS....	78
Zhamekova Amankul, Zhumash Arukhan, Kurmasheva Nurgul <i>Scientific supervisor: Akmaral Orazova</i> MOBILE VIDEO CASTS FOR THE DEVELOPMENT OF SPEAKING SKILLS	80
Zhanabergenova Medina Kurmangazykyzy, Kosanova Asel Bekovna TESTING IS A TYPE OF CONTROL IN THE FORMATION OF READING SKILLS IN ENGLISH AT THE JUNIOR STAGE.....	84
Жанарыстан Ж.М. <i>Ғылыми жетекшісі PhD., доцент м.а. Мейірбеков А.Қ.</i> 6 СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДА, САБАҚТЫ БАҚЫЛАУДЫҢ ТИІМДІ ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ БІРІ РЕТІНДЕ ӨРТҮРЛІ ТЕСТ ТҮРЛЕРІН ҚОЛДАНУ ТӘЖІРИБЕСІ МЕН ӘДІС ТӘСІЛДЕРІН ЖАСАУ.....	86
Жарылғасын Гүлдана Жанбулатқызы DIFFERENCES BETWEEN TRADITIONAL ENGLISH LANGUAGE TEACHING AND INTERACTIVE LEARNING.....	89
Zholshorayeva Shynar, Abdin Anar (Kazakhstan, Aktobe) <i>Scientific advisor: zarina.sideshova@gmail.com</i> SOME WAYS OF IMPROVING LISTENING COMPREHENSION.....	92
Зайтова Гаухар Нурлановна, Ғалымжан Мөлдір Бақытжанқызы, Қадырбаева Махаббат Рустемовна TEACHING PRONUNCIATION IN SECONDARY SCHOOL IN THE LOWER GRADES	95
Yelessiz Elvira Kuanyshkalikyzy DISCUSSION AS A METHOD OF FORMING COMMUNICATIVE SKILLS IN ENGLISH LESSONS IN HIGH SCHOOL.....	98
Yesbossyn Meiramgul Kazikyzy THE NECESSITY FOR DAILY PLANNING AND THE APPROACH TO THE PROBLEM.....	101
Иргалиева А.Б. PROBLEMS OF MASTERING THE TECHNIQUE OF READING IN ENGLISH.....	103
Испандиярова Сандұғаш Нұрлыбекқызы, Жакыпжанова Айбану Ардакқызы Ғылыми жетекшісі: Көптлеуова К.Б.	

МОБИЛЬДІ ОҚЫТУ ОЙЫНДАРЫ ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕ СӨЗДІК ҚОРЫН ТОЛЫҚТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ	107
Kazbay R., Zhaiyzkhanova N., Kenes A. PEDAGOGICAL PRACTICE AS A COMPONENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF A FOREIGN LANGUAGE TEACHER.....	109
Kaiyrzhan F.S., Mustafina A.S., Samratova G.S SPECIFICS OF TEACHING SPEAKING THE LOWER GRADES.....	112
Қабибулла Ажар Тарғынқызы, Метжанова Лаура Жоламанқызы, Мурсалиева А.К. FEATURES OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS' SPEECH DEVELOPMENT.....	115
Калбаева Гумисай Джамболатқызы, Кыдырбаева Ару Русланқызы Ғылыми жетекшісі: Көптлеуова К.Б. МОБИЛЬДІ ОҚЫТУ ОЙЫНДАРЫ ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕ СӨЗДІК ҚОРЫН ТОЛЫҚТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ.....	119
Kaldibaeva Guldana Lyasovna. Karabayeva Aida Aibolatovna, Kenebaeva Aktoty Shayahmetkyzy, Scientific supervisor Shnar Nurmanova THE SPECIFICS OF TEACHING SPEAKING AT AN EARLY STAGE.....	121
Калымова Дана Ертілеуовна, Айтқұлова Асылжан Қонысбекқызы, Жаканова Айида Қайратовна АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА СЫНИ ОҚИҒАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ БЕЛСЕНДІЛІГІН БАҒАЛАУ.....	127
Қарағойшина Ә.Ж. Ғылыми жетекші: Мейірбеков А.Қ. ВИДЕО ТЕХНОЛОГИЯЛАР НЕГІЗІНДЕ ОРТА МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЛИНГВОМӘДЕНИ ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	130
Kanzharova Akbayan THE ROLE OF TEACHING PRACTICE IN THE TRAINING OF FOREIGN LANGUAGES TEACHERS.....	134
Kartbayeva L.A. Zholaushieva A.E., Scientific supervisor Saule Ussenova THE USE OF MOBILE TECHNOLOGIES IN THE SYSTEM TEACHING ENGLISH	136
Қоныс Г.Қ., Таганов Д. АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ МОБИЛЬДІ ҚОСЫМШАЛАР.....	140
Kydyrkyzy Lyazzat, Uais A.A. THE ROLE OF TEACHING PRACTICE IN THE TRAINING OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS.....	143
Кадырова Г.К. (Ақтөбе, Қазақстан) ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЕТ ТІЛДІК КОММУНИКАТИВТІК БІЛІКТІЛІГІН ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІ АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	145
Кумаргали А. К., Есиркегенова В. Т. Научный руководитель к.ф.н., доцент Ержанова Г.А. TEACHING METHODOLOGY OF TERMS TRANSLATION IN THE FIELD OF TOURISM SERVICE.....	148
Қамбарқызы Әлия, Қайдаш Жанар TESTING AS ONE OF THE EFFECTIVE WAYS TO EVALUATE STUDENTS' KNOWLEDGE.....	151
Күнеділ А., Жетесова Ж.А. ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУДА ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІ ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ.....	154
Kurak A.N., Zhumakhanova A.Zh. FEATURES OF LEARNING A FOREIGN LANGUAGE USING THE CALLAN METHOD.....	158
Kizilbaeva J.K. Academic supervisor: A.Zh. Zhumakhanova MODERN METHODS OF INTENSIVE FOREIGN LANGUAGE TEACHING.....	161

Махамбетова Айжан Мэлскызы АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БЕЛСЕНДІ СӨЗДІК ҚОРЫН БАЙЫТУ.....	163
Меллятова Ұ.Б., Нуралиева Г.Р. Мурсалиева А.К. АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ БЕЛСЕНДІ СӨЗДІК ҚОРЫН БАЙЫТУ.....	167
Meiramgali M.Zh., Nurlybaeva N.S., Alimova A.O. ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	170
Менбаев Е.Н., Шакирова Н.Ж. Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I. TEACHING WRITING USING INTERNET TECHNOLOGIES.....	173
Махсотова Гульназ Махсотовна, Танжарбай Айбек МЕТОДЫ СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВОДИДАКТИКИ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ. СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ.....	176
Massalimova A.S. LEARNING ENVIRONMENT AS A CONDITION FOR THE FORMING OF COMMUNICATIVE COMPETENCE.....	180
Максүтова Акмарал Максүтовна Ғылыми зерттеу жетекшісі: Айдын Алдабердіқызы ШЕТ ТІЛДЕРІН ОҚЫТУ ТЕОРИЯСЫНДАҒЫ СКАФФОЛДИНГ ҰҒЫМЫНЫҢ ТЕРМИНОЛОГИЯСЫ.....	183
МӘЖИТОВА А. ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ТҮРЛЕРІ: КЕЙС СТАДИ ТЕХНОЛОГИЯСЫ.....	186
Mendigaliyeva Anargul Amirzhanovna, Bizhigit Nargiz Kalukyzy, Kenzhebayeva Ainur Polatkyzy, Scientific supervisor Akkenzhe Trusheva PROBLEMS OF MASTERING THE TECHNIQUE OF READING IN ENGLISH	190
Muratbay G.B., Omirbayeva Zh.O., Scientific supervisor Akkenzhe Trusheva GENDER CHARACTERISTICS OF LINGUISTIC MEANS OF EXPRESSING EMOTIONS.....	194
Мұхатова Н.З. METHODS OF TEACHING DIALOGIC SPEECH BASED ON AN ACTIVITY-BASED APPROACH IN SECONDARY SCHOOL.....	197
Мырзағалиева Сандигул Сандигалиевна МЕДИА РЕСУРСТАР АРҚЫЛЫ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ КОММУНИКАТИВТІ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	200
Muratova Akbota THE USE OF WEB RESOURCES IN EDUCATION MOTIVATES TO LEARN.....	202
Нұржанова Назгүл Адайбайқызы, Нағашыбай Айдана Махсұтқызы ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУДІҢ ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	208
Nurmanova Sh.K., Shamshadinova K. U. CONTENT AND OBJECTIVES OF TEACHING READING IN A FOREIGN LANGUAGE AT THE INITIAL STAGE.....	211
Nurgul Nurekeshova, Akgulim Matai, Scientific supervisor: Akmaral Orazova THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IS THE LEADING GOAL OF TRAINING	216

Оразханова Нағима Қанатқызы POPULAR ONLINE SERVICES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES.....	220
Рахман С.Ә., Халикова С.И., Шеріпова Н.А. Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I. MODERN TYPES OF READING USED IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE LESSONS.....	225
Романова Ж.О., Стиплина Е.В., Мунайтбасов Д.Е. Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I. EFFECTIVE METHODS OF TEACHING READING IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH.....	230
Сабыр Л.Ж. Ғылыми жетекші: Кузембаева Г.А. THE CONCEPT OF ERROR IN TEACHING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE.	233
Сагидуллаева Кызжибек Жаксылыковна POPULAR ONLINE SERVICES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES.....	236
Sagymbayeva Zhansaya, Syrlibayeva Gulsana Scientific supervisor: Akmaral Orazova METHODOLOGICAL FEATURES OF THE FORMATION OF SPEAKING SKILLS OF YOUNGER SCHOOLCHILDREN IN FOREIGN LANGUAGE LESSONS, THROUGH THE COMMUNICATIVE METHOD OF TEACHING	241
Сайрекенова Н.Н. ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ОҚЫТУ ПРИНЦЕПТЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚОҒАМДАҒЫ АЛАР МАҢЫЗЫ.....	246
Сайрекенова Н.Н., Қабибулла А.Т., Есбоссын М.К., Қалабаева Ә.Б. ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТӘРБИЕЛІЛІГІН АРТТЫРУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ТӘРБИЕ ӘДІСТЕРІ.....	248
Sapar Gulaiym Batyrzhankyzy, Sarsenbay Bifatima Sarsenbaykyzy, Zhanabayeva Gulmaral Kairbayevna Research supervisor - Amirgaliyeva Zhadyra Nurlanovna APPLICATION OF MULTIMEDIA TOOLS IN ENGLISH LESSONS.....	250
Сергазиева Г.А., Шумейко Г. Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I. MODERN APPROACHES TO TEACHING WRITING IN THE ENGLISH LANGUAGE.....	252
Серік А.О. THE EFFECTIVENESS OF THE DEVELOPMENT OF LISTENING SKILLS IN 6 TH GRADE PUPILS USING AUDIO LISTENING IN ENGLISH LESSONS.....	257
Serikova Dana, Zhamaladinova Albina, Kabizhanova Arailym Scientific Supervisor: Akkenzhe Trusheva MODERN CRITERIA FOR ASSESSING STUDENTS' PROJECT WORK.....	259
Сисенбаева А.М., Елубаева Н.Е Научный руководитель: Сидешова З.А. TIKTOK AS ONE OF THE MOST REPRESENTATIVE SOCIAL NETWORKS IN LEARNING ENGLISH.....	262
Сырлыбаева Кундыз Канаткалиевна АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕНУДІҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ.....	266
Таскара Назерке ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	269
Temirbayeva M.K. Academic Supervisor: Meirbekov A.K. EFFICIENCY OF USING LITERARY TEXTS TO TEACH READING IN ENGLISH.....	272

Tolybaeva A.B. Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I. USING THE STRATEGY OF MEANINGFUL READING IN FOREIGN LANGUAGE LESSONS.....	274
Тұлеубаева Нургүль Каматовна Научный руководитель: доктор PHD, ЕНУ им.Л. Н. Гумилева и. о. доцент Алдабердықызы Айдын ИНДУКТИВНЫЕ СПОСОБЫ ОБУЧЕНИЯ ГРАММАТИКЕ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ: ПРЕИМУЩЕСТВА И ОГРАНИЧЕНИЯ.....	278
Туракбаева Н.Р., Нараханова А. Supervisor senior lecturer Peschanskaya T.I. WRITTEN SPEECH IS A PRODUCTIVE TYPE OF SPEECH ACTIVITY IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE.....	280
Umbetova Gulzhaina Adilbekovna, Tleubaeva Amangul Zhaksylykovna, Sanibayeva Ainur Kalybekovna Research supervisor - Amirgaliyeva Zhadyra Nurlanovna THE IMPORTANCE OF MULTIMEDIA TOOLS IN LANGUAGE LEARNING.....	284
Umirzakov Amanzhol, Mirzaeva Mavluda, Koshan Nurilla EFFICIENCY OF USING INTERNET RESOURCES IN ENHANCING ENGLISH VOCABULARY OF THE MIDDLE-LEVEL LEARNERS.....	286
Файзуллина Альбина Ильдаровна Байгутдиева Назерке Қосымқызы ШЕТ ТІЛДЕРІН ОҚЫТУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ МОДЕЛЬДЕРІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕНУГЕ ДЕГЕН ЫНТАНЫ АРТТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ТӘСІЛДЕРІ.....	288
Khamzaeva A.R. Academic supervisor: Amirgaliyeva Zhadyra Nurlanovna EFFECTIVENESS OF MOBILE APPLICATIONS IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE.....	291
Хуснутдинова Алтынгүл, Елемесова Назгүл Ғылыми жетекші: Уайс А.А. ШЕТЕЛ ТІЛІ САБАҒЫНДА ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ДАҒДЫЛАРЫН ТЕСТІЛЕУ ҮРДІСІНІҢ МӘНІ.....	295
Isbaskhan E., Toleugaliyeva Sh. THE PERSONALITY OF A FOREIGN LANGUAGE TEACHER.....	299

**ДӘСТҮРЛІ ТІЛ БІЛІМІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ
ТРАДИЦИОННАЯ ЛИНГВИСТИКА И ЕЁ ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ
TRADITIONAL LINGUISTICS AND ITS DIGITAL TRANSFORMATION**

Albayeva Aisha, Sagitzhanova Zarina, Zhaksybai Zhansaya Scientific supervisor: Akmaral Orazova PODCASTS AS AN INTERACTIVE COMMUNICATION TOOL IN TEACHING LISTENING AND SPEAKING IN THE SENIOR STAGE	304
Almaganbetov Askat, Kozhabay Sagynzhan, Kozhabergenova Laila КРИТИКАЛЫҚ ИНЦИДЕНТ ТЕХНИКАСЫ.....	308
Амантаева А.С., Жетесова Ж.А. АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕГІ ИНТЕРНЕТ РЕСУРСТАРЫНЫҢ РӨЛІ.....	312
Arstanova Diana	

TEACHING LISTENING AND SPEAKING IN ONLINE PLATFORMS FOR ELEMENTARY GRADES.....	315
Balykbayeva Aizhan, Batyrbay Akbope	
EFFICIENCY ANALYSIS OF DIGITAL AND CLASSROOM BOARDS USE FOR YOUNG LEARNERS.....	318
<i>Dossova A. A., Kushkimbayeva A. M., Ospanova Zh. S.</i>	
Academic advisor: Ussenova S.G.	
COMPUTER SLANG AS THE FORM OF COMMUNICATION VIA THE INTERNET	321
Dzhardemova Z. M.	
LEARNING LISTENING AND SPEAKING ON ONLINE PLATFORMS.....	324
<i>Zhumazheva Aigerim, Saktasyn Kuralay, Zhomartova Natasha</i>	
<i>Scientific supervisor:</i> Akmaral Orazova	
THE CONCEPTS OF "METAPHOR" AND "POLITICAL METAPHOR" IN THE POLITICAL DISCOURSE.....	328
<i>Zhumaeva Guldana, Zhuban Fariza, Sultangaliyeva Gulim</i>	
<i>Scientific supervisor:</i> Akmaral Orazova	
MODELING REAL SPEECH SITUATIONS VIA PODCASTS FOR THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCIES IN ENGLISH LESSONS....	332
Калбаева Г.Д., Кыдырбаева А.Р.	
МОБИЛЬДІ ОҚЫТУ ОЙЫНДАРЫ ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕНУДЕ СӨЗДІК ҚОРЫН ТОЛЫҚТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ	338
<i>Карабасова Л. М.¹</i>	
<i>Научный руководитель:</i> Амиргалиева Ж.Н.	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	342
Мади А.Т.	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНТЕРНЕТ ТЕХНОЛОГИЙ.....	343
Молдагазина Алтынай Косымовна, Қибаш Назерке Айтқалиқызы	
МОБИЛЬДІ ҚОСЫМШАЛАР АРҚЫЛЫ АУЫЗЕКІ ТІЛ ҮЙРЕНУДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	348
Muratova Akbota, Duisenkulova Aidana	
THE USE OF WEB RESOURCES IN EDUCATION MOTIVATES TO LEARN.....	353
Мустафина А.Т, Қалабаева Ә.Б	
Ағылшын және неміс тілдері кафедрасының аға оқытушысы: Мурсалиева А.К	
БЕЛСЕНДІ ЛЕКСИКАНЫ ДАМУДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР.....	359
Niyazbayeva A.A.	
COMPUTER SLANG IN MODERN ENGLISH.....	362
Сайлаубаева Амангүл, Бекова Сабира	
БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕГІ МОБИЛЬДІ ОҚЫТУ: ДАМУ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....	366
Sakhieva S.S., Sayadil U.L., Suyunova A.K.	
Научный руководитель: Sideshova Z.A.	
USING PODCASTS AND AUTHENTIC TEXTS TO IMPROVE THE LISTENING SKILLS OF ENGLISH SPEECH.....	371
Tolegen Zhanna Orazbekkyzy, Nasyradinova Bibifatima Talgatkyzy, Kuzdybayeva Arailym Erbolovna	
Research supervisor - Amirgaliyeva Zhadyra Nurlanovna	
A MOBILE APP FOR TEACHING CHILDREN.....	374

Khydyrova Arailym Askarovna, Shokhparova Altyngul Kairatkyzy Research supervisor – Amirgaliyeva Zhadyra Nurlanovna INFORMATIONAL AND COMMUNICATIONAL TECHNOLOGIES AND THEIR CORRELATION WITH THE PROCESS OF EDUCATION.....	377
---	-----

**ПАНДЕМИЯДАН КЕЙІНГІ ӘЛЕМДЕГІ ТІЛДІК БІЛІМ
ЯЗЫКОВОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ПОСТПАНДЕМИЧЕСКОМ МИРЕ
LANGUAGE EDUCATION IN THE POST-PANDEMIC WORLD**

Адилова Л.Е., Жумабекова Б.К. METHODICAL SYSTEM FOR THE DEVELOPMENT OF ENGLISH-SPEAKING COMMUNICATION AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE CONDITIONS OF DISTANCE TEACHING.....	381
Ақылтай М.А. Ғылыми жетекшісі: Көптлеуова К.Б ПАНДЕМИЯНЫҢ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНЕДЕГІ ӘСЕРІ.....	384
Alpysbayeva D. M. AN INFLUENCE AND EFFECTIVENESS OF DIGITAL RESOURCES IN ENGLISH LESSONS.....	387
Бегіндік А., Жетесова Ж.А. ПАНДЕМИЯДАН КЕЙІНГІ ОНЛАЙН БІЛІМ БЕРУ.....	390
Evstafyev Alexander Sergeevich, Boribayev Sayat Makhambetuly, Shchepetnov Batyр Alexandrovich, Scientific supervisor Saule Ussenova INTRODUCTION OF MOBILE APPLICATIONS INTO THE ENGLISH LANGUAGE LEARNING SYSTEM AND OPTIMIZATION OF THEIR WORK.....	392
Yessenguzhina Guldana Ғылыми жетекшісі: Көптлеуова К.Б DISTANCE LEARNING AND ITS IMPACT ON ENGLISH ON THE ERA OF THE PANDEMIC.....	395
Семендерова Нуршат Базарбаевна Ғылыми жетекшісі: Көптлеуова К.Б ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ЖӘНЕ ОНЫҢ ПАНДЕМИЯ ДӘУІРІНДЕГІ АҒЫЛШЫН ТІЛІНЕ ӘСЕРІ.....	397
Сейпенова А.Т <i>Научный руководитель: кандидат филологических наук, доцент Искиндинова С.К.</i> СОВРЕМЕННЫЕ ЛИНГИСТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ НЕОЛОГИЗМОВ В ПЕРИОД ПАНДЕМИИ COVID-19.....	400
Chukayeva A. T. Scientific advisor: Koptleuova K. B. PECULIARITIES OF DISTANCE LEARNING ON ENGLISH DURING A PANDEMIC.....	405
Уайс А.А., Амиргалиева Ж.Н. KEYNOTE БАҒДАРЛАМАСЫН ҚОЛДАНА ОТЫРА БЕЙНЕ ДӘРІС ЖАСАУ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ.....	407

**ҚАЗІРГІ ТІЛ БІЛІМІ МЕН ШЕТЕЛ ФИЛОЛОГИЯСЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ
МӘСЕЛЕЛЕРІ
ВАЖНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКИ И ИНОСТРАННОЙ
ФИЛОЛОГИИ
IMPORTANT ISSUES OF MODERN LINGUISTICS AND FOREIGN PHILOLOGY**

Aikunim Marat PERSPECTIVES OF THE STUDENTS' INDEPENDENT WORK WITHIN THE FOREIGN LANGUAGE COURSE AT SCHOOL.....	411
Алпысбаева Айгерим Бисембиевна КӨРКЕМ МӘТІНДЕГІ ФРАЗЕОЛОГИЯЛЫҚ БІРЛІКТЕРДІ АУДАРУДЫҢ ЛИНГВОМӘДЕНИ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	413
Алтай Аружан Алтайқызы, Қайырғали Зарина Думанқызы АҒЫЛШЫН, ОРЫС, ҚАЗАҚ ТІЛДЕРІНДЕГІ УАҚЫТ КОНСЕПТІСІ.....	416
Altynbayeva Perizat METALINGUISTIC FEATURES OF TABOOS.....	419
Амангосова А., Зверян Э. Научный руководитель к.ф.н., доцент Ержанова Г.А THE TOURISTIC DISCOURSE IS THE MOST EFFECTIVE GENRE OF TERMINOLOGY FOR ADVERTISING.....	424
Ахметова Айсулу Сеиловна Ғылыми жетекшісі: Анаргүль Жумаханова АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕГІ ОМОНИМДЕРДІҢ АУДАРМАДАҒЫ РӨЛІ.....	428
ӘБДІҒАЛИЕВА Ж.С. ТЕХНИКАЛЫҚ АУДАРМА БАРЫСЫНДА ЖИІ ОРЫН АЛАТЫН ҚАТЕЛЕР ТҮРЛЕРІ.....	432
Ержанова Ж.Т., Қайрақбаева М.М., Scientific supervisor Saule Ussenova ENGLISH COMPUTER SLANG – A FASHION TRIBUTE OR A NECESSITY.....	436
Ержанова Г.К, 1 курс магистрантты, Қарағұлова Б.С, доцент, ф.ғ.д. ЭТНОМӘДЕНИ СИПАТТАҒЫ ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРДІҢ АУДАРЫЛУ ТӘСІЛДЕРІ.....	439
Ерсерік М, Джумагазиева Д., Дарапова А. THE ROLE AND TYPES OF COLLOCATIONS IN LEARNING ENGLISH.....	442
Iskindirova S.K. TRANSLATION TRANSFORMATIONS OF MEDICAL TEXTS FROM ENGLISH INTO RUSSIAN (based on COVID-19 article).....	446
Жетесова Ж.А., Оралбай М.Ғ., Бүлтекова Э.Б. «ЖАС» ҰҒЫМЫНЫҢ ЭТИОЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	451
Зайковская В.А., Майер К.Д. <i>Научный руководитель: кандидат филологических наук, доцент Искиндиорова С.К.</i> РАСПРОСТРАНЕНИЕ “КОРОННЫХ” НЕОЛОГИЗМОВ И ПРОБЛЕМЫ ИХ ПЕРЕВОДА.....	455
Кабиева Н.А. ФРАЗЕОЛОГИЯЛЫҚ ПОЛИСЕМИЯНЫҢ ТҮРЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ АҒЫЛШЫН ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ КӨРІНІСІ.....	460
Кадырова Гульдана Асыланбековна Ғылыми жетекшісі: Б.С.Қарағұлова, ф.ғ.к., доцент ТІЛДЕГІ ЭМОЦИОНАЛДЫ - ЭКСПРЕССИВТІ МӨНДЕРДІҢ ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕР МЕН МЕТАФОРЛАР АРҚЫЛЫ БЕРІЛУІ.....	462
Кумекбаева Л.Б. МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ-КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІҢ МӘНІ МЕН	

МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ.....	466
Куаталиев С., Мусина Д. Т. Научный руководитель к.ф.н.,доцент Ержанова Г.А SOME FEATURES AND DIFFICULTIES OF LITERATURE TRANSLATION FROM ENGLISH INTO RUSSIAN	468
Купенова А.А. (Қазақстан, Ақтөбе) ҚАЗАҚ ЛИНГВОМӘДЕНИЕТІНДЕГІ БАУЫР КОНЦЕПТІСІ.....	471
Kushkimbayeva Aliya MODERN USAGE OF STUDENT’S SLANG IN ENGLISH, KAZAKH, RUSSIAN LANGUAGES.....	474
Мауенова Дана, Сырбаева Айжан, Аманжолова Арай, ғылыми жетекшісі Оразова А.А. A POLITICAL METAPHOR IS A TOOL FOR MODELING AND EVALUATING POLITICAL PROCESSES, A MEANS OF INFLUENCING PUBLIC CONSCIOUSNESS.....	477
Nurlan Dana PHRASEOLOGICAL UNITS OF ENGLISH AND RUSSIAN LANGUAGES IN COMPARISON.....	482
Nurmaganbetova Eleonora, Ramazanov Medet Scientific Supervisor: Akkenzhe Trusheva LEXICAL MEANS OF EMOTIONAL REPRESENTATION IN GENDER ASPECT....	486
Nurmanova T.A. CLASSIFICATION OF IDIOMS OF THE ENGLISH LANGUAGE.....	490
Nurmanova Sh.K., Zhubayev N. K. KAZAKH LANGUAGE AND ITS DIGITAL TRANSFORMATION.....	493
Omirkhan Aruzhan THE GENDER ASPECT OF THE REALIZATION OF EMOTIONS.....	496
Polzyakova Yelizaveta Vladimirovna THEORETICAL FOUNDATIONS OF A FOREIGN LANGUAGE ARGUMENTATIVE COMPETENCE IN WRITTEN SPEECH.....	499
Сарбасова А.Е., Польшгалова В. С., Туматаева Ж.Э. КРЕОЛИЗОВАННЫЕ ТЕКСТЫ В РЕКЛАМЕ.....	503
Сарбасова А.Е., Бижанов А.А. О НЕКОТОРЫХ ДИАЛЕКТАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	507
Sarbassova A.E., Ermekkalieva A., Kangerei A. MEDIA TEXT AS A BASIC CATEGORY OF MEDIA LINGUISTICS.....	512
Сейпенова А.Т., Научный руководитель: к.ф.н., доцент Искиндинова С.К. СОВРЕМЕННЫЕ ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ НЕОЛОГИЗМОВ В ПЕРИОД ПАНДЕМИИ COVID-19	516
Серікқалиқызы Э., Елемесова Н., Ғылыми жетешісі: Оразова А. САЯСИ ДИСКУРСТАҒЫ МЕТАФОРАНЫҒ ҚОЛДАНЫСЫНЫҒ РӨЛІ.....	520
Чабок Рахматолла, Қаниев Нұрдаулет Алматылы GENDER CHARACTERISTICS OF LINGUISTIC MEANS OF EXPRESSING EMOTIONS	524
Chikunova L.Y., Davletzhanova A.K., Ryabtseva Y.G. Research adviser: Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Iskindirova S.K. LINGUISTIC PICTURE OF THE WORLD AS A SOURCE OF CULTURAL INFORMATION (USING THE EXAMPLE OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN RUSSIAN AND ENGLISH).....	527

**ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН ОҚЫТУ ӘДІСНАМАСЫ ЖӘНЕ ҚОЛДАНБАЛЫ
ЛИНГВИСТИКА: ЖАҢА ТӘСІЛДЕРДІҢ ПОСТПАНДЕМИЯЛЫҚ
ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ**

Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ
14 Сәуір 2022 жыл

**МЕТОДОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ И ПРИКЛАДНАЯ
ЛИНГВИСТИКА: ПОСТПАНДЕМИЧЕСКАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЧЕРЕЗ НОВЫЕ
ПОДХОДЫ**

МАТЕРИАЛЫ
Международной научно-практической конференции
14 Апрель 2022 года

**FOREIGN LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY AND
APPLIED LINGUISTICS: POST-PANDEMIC TRANSFORMATION
VIA NEW APPROACHES**

MATERIALS
of International scientific-practical conference
April 14, 2022

Жауапты шығарушылар:
Усенова С.Г., Оразова А.А., Уайс А.А., Амиргалиева Ж.Н.

Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті
(030000, Ақтөбе қаласы, Ә. Молдағұлова даңғылы, 34)

